శ్రీరస్తు.

శ్రీమద్వేద వేదాంతాది ప్రశంసితాత్మీయనిస్సీమ
విభవేన, మందప్రజ్ఞానుజిఘృక్షాకరుణారసపాథోనిధినా
తత్రభవతాకల్ప సూత్రకృతా శ్రీమదాపస్తంబమునినా
కృపాళుతానిర్మితగృహ్యసూత్రానుగృహీతం,
వైదికవిశిష్టశిష్టజనోపయోగిముఖ్యవిషయసమవేతం,
వప్పనభట్టీగుసంయోజితమ్,
యాజుషప్రయోగచింతామణిర్నామ
స్మార్తగ్రంథరత్నమ్,

నానాదేశానీతబహుపుస్తకసంప్రతిపన్న
పాఠభేదాన్ సమీక్ష్య, లేఖకప్రమాదజనితదోష
రహితంయథాతథాపండితసంస్కృతమ్,
ములుకుట్ల-రామలింగశాస్త్రిణా.
చెన్నపుర్యాం,

(విద్యా) వివేకకళానిధి
శారదానిలయ
ముద్రాయంత్రేగోవ్యర్థసువార
ముద్రాపితంప్రకటీకృతంచ
విజయతాంతరామ్,

౧౮౮౬సం॥

మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు పుస్తకముల ఖరీదులు.

	రూ	అ	పై.	రూ	అ	పై పోస్టేజి
కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమప్రపాఠకము (మొదటిఅర్థము) శ్రీవిద్యారణ్యభాష్యసహితము. బైండుప్రతి ౧కి.	౧౧	౦	౦	౦	౧౦	౦
అష్టోత్తరశతోపనిషత్తులు	౮	౦	౦			
కాలమాధవీయము(ధర్మశాస్త్రము)	౧	౪	౦			
మహాన్యాసము	౦	౪	౦			
శ్రీసూక్తభాష్యము	౦	౪	౦			
వ్రతచూడామణి(ఇది ౪౦ వ్రతములుగలది)	౨	౦	౦			
సంధ్యాభాష్యము, కృష్ణపండితీయ్యము	౦	౬	౦			
జాతకాలంకారము(సంస్కృతాంధ్రవ్యాఖ్యానవిశిష్టము.)	౦	౮	౦			
యాజుషప్రయోగచింతామణి (షోడశకర్మలు)	౨	౦	౦			
గీతాభాష్యము(శంకరకృతము)	౧	౮	౦			
ప్రాస్తావికశ్లోకములు	౦	౪	౦	౦	౦	
సప్తర్షికృతరామస్తోత్రము	౦	౦	౬	౦	౦	
మేఘసందేశము-సవ్యాఖ్యానము	౦	౩	౦	౦	౦	
భక్తేశ్వరవ్రతకల్పం	౦	౨	౦	౦		
గరుడపురాణం	౦	౧౨	౦	౦		
జీవవారైకాదశీవ్రతం	౦	౨	౦	౦		
నరసభూపాలీయము(అలంకారశాస్త్రము)	౦	౧౨	౦	౦		
గణపతిసహస్రనామస్తోత్రము		౨	౦			
కాళిదాసప్రహసనము		౨	౦			
ఆహ్నికమంత్రము		౨	౦			
సం॥ వాసుదేవమననం	౦	౪				

మదరాస్ శాలవీధి డోరునెం ౧౭౦ - గలఇంటిలోనివసించు

☞ ములుకుట్ల - రామలింగశాస్త్రులు.

శ్రీరస్తు.

ఏతద్విషయానుక్రమణికా

ఏతద్విషయానుక్రమణిక సమాప్తా

శ్రీరస్తు.

యాజుషప్రయోగచింతామణిః ప్రారంభః.

విఘ్నేశ్వర పూజా.

శ్రీ గురుభ్యో నమః.

హరిః - ఓం - శుక్లాంబరధరంవిష్ణుంశశివర్ణంచతుర్భుజం । ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వ విఘ్నోపశాంతయే ॥౧॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలంచంద్రబలంతదేవ । విద్యాబలందైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగంస్మరామి ॥ ౨ ॥ సుముహూర్తమస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ దేవీంవాచమజనయంతదేవాస్తాం విశ్వరూపాఃపశవోవదంతి । సానోమంద్రేషమూర్జందుహానాధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు ॥ సుముహూర్తమస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు ॥ కళ్యాణాద్భుతగాత్రాయ కామితార్థప్రదాయినే। శ్రీమద్వేంకటనాథాయ శ్రీనివాసాయమంగళం । యత్రయోగీశ్వరఃకృష్ణోయత్రపార్థోధనుర్ధరః । తత్రశ్రీర్విజయోభూతిర్ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ॥౪॥స్మృతేసకలకళ్యాణ భాజనంయత్రజాయతే । పురుషస్తమజంనిత్యం వ్రజామిశరణంహరిం ॥ ౫ ॥ సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తితేషామమంగళం । యేషాంహృదిస్థోభగవాన్మంగళాయతనంహరిః ॥ ౬ ॥ లాభస్తేషాంజయస్తేషాం కుతస్తేషాంపరాభవః । యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థోజనార్దనః॥ ౭ ॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారంసర్వసంపదాం । లోకాభిరామంశ్రీరామం భూయోభూయోనమామ్యహం॥ ౮॥ సర్వమంగళమాంగల్యేశివేసర్వార్థసాధికే। శరణ్యేత్ర్యంబకేదేవి నారాయణినమోస్తుతే॥ ౯॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః।ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః। వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాంనమః। శచీపురందరాభ్యాంనమః । అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాంనమః । సీతారామాభ్యాంనమః । సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః ... తిష్ఠంతు... సమారభే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంవిశిష్టేశుభేభ్యుదయమునూర్తే శ్రీమాన్ గోత్రఃనామధేయః శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య

ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రారిప్సితకర్మకరిష్య
మాణస్తదంగత్వేన దదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుద
యార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌనిర్వి
ఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే । తదంగకల
శారాధనంకరిష్యే । కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః । మూలే
తత్రస్థితోబ్రహ్మామధ్యేమాతృగణాస్స్మృతాః। కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వేస
ప్తద్వీపావసుంధరా। ఋగ్వేదోథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః।అం
గైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ * (ఆకలశేషుధావతి పవి
త్రేపరిషిచ్యతే । ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే) ఆపోవాఇదగ్ంసర్వంవిశ్వాభూ
తాన్యాపః ప్రాణావాఆపఃపశవఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సంమ్రాడా
పోవిరాడాపస్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్ంస్యాపోజ్యోతీగ్ంష్యాపోయజూగ్
ష్యాపస్సత్యమాపస్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువరాప ఓం। గంగేచ
యమునేకృష్ణే గోదావరిసరస్వతి।నర్మదేసింధుకావేరి జలేస్మిన్సన్నిధిం
కురు । ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతిపూజార్థం దురితక్షయకారకాః।
కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య।ఓం
అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుఃపునః ప్రాణమిహనోధేహిభోగం । జ్యోక్ప
శ్యేమసూర్యముచ్చరంతమనుమతే మృడయానస్స్వస్తి । అమృతంవైప్రా
ణాఅమృతమాపః ప్రాణానేవయథాస్థానముపహ్వయతే । స్థిరోభవ।వర
దోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । స్థిరాసనంకురు। ఓంగణా
నాంత్వాగణపతిగ్ంహవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరా
జంబ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనం । శ్రీమ
హాగణాధిపతయేనమః । ధ్యాయామి।ఆవాహయామి । సువర్ణరత్నఖచి
తసింహాసనంసమర్పయామి । పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి । హస్త
యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి । శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి । ఓంఆ
పోహిష్ఠామయోభువస్తానఊర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే। యో
వశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః। తస్మాఅరంగ
మామవోయస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః । శ్రీమహాగణాధి
పతయేనమః । శుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామి । స్నానానంతరమాచ
మనీయంసమర్పయామి । ఓంఅభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సుదు

ఘూఃపూయమానాః।అఖిచంద్రాభర్తపేనోహిరణ్యాభ్యాశ్వాన్ రథినోదేవసోమ । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి।వస్త్రయుగ్మధారణానంతరమాచమనీయం సమర్పయామి । యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ ।ఆయుష్యమగ్రియంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి । యజ్ఞోపవీతానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి । శ్రీగంధంచందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణసుసంయుతం। విలేపనంసురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థంప్రతిగృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః।శ్రీగంధం సమర్పయామి । గంధస్యోపరి అలంకరణార్థమక్షతాన్ త్సమర్పయామి । పుష్పైః పూజయామి। ఓంసుముఖాయనమః। ఓం ఏకదంతాయనమః। ఓం కపిలాయనమః । ఓంగజకర్ణకాయనమః। ఓంలంబోదరాయనమః । ఓంవికటాయనమః । ఓంవిఘ్నరాజాయనమః । ఓంగణాధిపాయనమః। ఓంధూమకేతవేనమః । ఓంగణాధ్యక్షాయనమః । ఓంఫాలచంద్రాయనమః। ఓంగజాననాయనమః । ఓంవక్రతుండాయనమః । ఓంశూర్పకర్ణాయనమః।ఓంహేరంబాయనమః। ఓంస్కందపూర్వజాయనమః।శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । షోడశనామపూజాంసమర్పయామి । వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతః । ఆంఘ్రేయస్సర్వదేవానాంధూపోయంప్రతి గృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । ధూపమాఘ్రాపయామి । సాజ్యంత్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినాయోజితం ప్రియం । గృహాణమంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహం । భక్త్యాదీపంప్రయచ్ఛామి దేవాయపరమాత్మనే । త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతిర్నమోస్తుతే। శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । దీపందర్శయామి । ధూపదీపానంతరమాచమనీయంసమర్పయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు । అమృతోపస్తరణమసి । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యథాభాగం గుడనైవేద్యం సమర్పయామి । ఓంప్రాణాయస్వాహా ఓంఅపానాయస్వాహా । ఓంవ్యానాయస్వాహా । ఓంఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి । అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనం

సమర్పయామి। హస్తప్రక్షాళనంసమర్పయామి। పాదప్రక్షాళనంసమర్పయామి।శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి। పూగీఫలైశ్చకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం।ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తంతాంబూలంప్రతిగృహ్యతాం।శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః। తాంబూలం సమర్పయామి । తాంబూలచర్వణానంతరమాచమనంసమర్పయామి। ఉత్తరనీరాజనందర్శయామి । నీరాజనానంతరమాచమనంసమర్పయామి। సుముఖశ్చైకదంతశ్చకపిలోగజకర్ణకః । లంబోదరశ్చవికటోవిఘ్నరాజోగణాధిపః।ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షఃఫాలచంద్రోగజాననః।వక్రతుండశ్శూర్పకర్ణోహేరంబస్స్కందపూర్వజః। షోడశైతానినామానియః పఠేచ్ఛృణుయాదపి।విద్యారంభేవివాహేచప్రవేశేనిర్గమేతథా సంగ్రామేసర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతే । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । సువర్ణమంత్రపుష్పంసమర్పయామి । ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి । వక్రతుండమహాకాయ సూర్యకోటిసమప్రభ।అవిఘ్నంకురుమేదేవసర్వకార్యేషుసర్వదా।మంత్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీనంగణాధిప।యత్పూజితంమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే అనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్ సర్వాత్మకశ్శ్రీమహాగణాధిపతిస్సుప్రీతోవరదోభవతు॥ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు । శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదంశిరసాగృహ్ణామి। యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాస్తానిధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః । శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయామి। ఓంతత్సత్ * సమాప్తాశ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా॥*

పుణ్యాహవాచనం.

ఇమం మేవరుణశ్శ్రుధీహవమద్యాచమృడయ । త్వామవస్యురాచకే।తత్త్వాయామిబ్రహ్మణావందమానస్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః అహేడమానోవరుణేహబోధ్యురుశగ్ంసమానఆయుఃప్రమోషీః ॥ ఓం భూః - వరుణమావాహయామి।ఓంభువః-వరుణమావాహయామి।ఓంసువః- వరుణమావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః।వరుణమావాహయామి। వరుణాయనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి॥అనయా

ప్రజయావరుణఃప్రీయతాం । ఓంసర్వేషుకాలేషు సమస్తదేశేష్వశేష
కార్యేషుతథేశ్వరేశ్వరః । సర్వస్వరూపీ భగవాననాదిర్మమాస్తుమాం
గల్యవివృద్ధయేహరిః॥

పవిత్రపాణిఃప్రాణానాయామ్యశుభతిథౌశోభనముహూర్తేఏవంగుణ
విశేషణ విశిష్టాయాంశుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం ... ఐశ్వర్యా
భివృద్ధ్యర్థంసమస్తమంగళావాప్త్యర్థం అస్యకుమారస్య జాతకర్మ నామ
కరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణఃచౌలోపనయ
నాంగభూతనాందీశోభనదేవతాఉద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థంనా
దీఆహ్వానాఖ్య కర్మకరిష్యమాణః। చౌలోపనయనలగ్నకాలే ఆదిత్యాదీ
నాంనవానాంగ్రహాణాం మధ్యేయేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం
గ్రహాణామనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాం
గ్రహాణామత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థ్యంఆదిత్యాదినవగ్రహ దేవతాఉద్దిశ్య
నవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థంనవగ్రహ మఖాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణః ॥
నంకురార్పణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ్యాః తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంఅభ్యు
దయార్థంచమహాజనైస్సహాస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే

ఓంపుణ్యాహందీర్ఘమాయురస్తు।శివాఆపస్సంతు।సౌమనస్యమస్తు।అక్ష
తంచారిష్టంచాస్తు।*అక్షతప్రార్ఛతప్రియ మేధాసోఅర్చతాచతంతుపుత్ర
కాఉతపురంనధృష్ణ్వర్చత । గంధద్వారాందురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంక
రీషిణీం । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాంతామి హోపహ్వయేశ్రియం।
గంధాఃపాంతు।సౌమంగల్యమస్తు । ఆయనేతేపరాయణెదూర్వారోహం
తుపుష్పిణీః । హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే ॥ అక్షతాః
పాంతు । ఆయుష్యమస్తు । పుష్పాణిపాంతు।సుమంగల్యంచాస్తు। తాంబూ
లానిపాంతు।ఐశ్వర్యమస్తు । దక్షిణాఃపాంతు। బహుదేయంచాస్తు।స్వశ్రే
యసమస్తు । ప్రజాపతిఃప్రియతాం । శాంతిరస్తు। యంకృత్వాసర్వవేదయ
జ్ఞక్రియాకరణ కర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతేతమహమోంకా
రమాదింకృత్వాభవద్భి రనుజ్ఞాతఃపుణ్యంపుణ్యాహవాచయిష్యే। వాచ్య

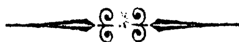
తాం। భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః। ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయగ్ంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో ద్రవిణోదారాసతేదీర్ఘమాయుః। సవితాపశ్చాతాత్సవితాపురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్। సవితానస్సువతుసర్వతాతిగ్ం సవితానోరాసతాందీర్ఘమాయుః। నవోనవో భవతిజాయమానోఽహ్నాంకేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః। ఆపఉందంతుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। యస్త్వాహృదాకీరిణా మన్యమానోమర్త్యంమర్త్యోజోహవీమి। జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం। యస్మైత్వగ్ంసుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం। అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతంగోమంతగ్ంరయింనశతేస్వస్తి। సంన్యాసించామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ। దక్షిణకలశమాదాయ। ప్రాక్కలశేకించిత్కించిదుదకంనినయతి। దీర్ఘమాయురస్తు। మనస్సమాధీయతాం॥ సమాహితమనసస్స్మః। ప్రసీదంతుభవంతః। ప్రసన్నాస్స్మః। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। స్వస్త్యస్తు। శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। పుత్రసమృద్ధిరస్తు। వేదసమృద్ధిరస్తు। శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు। ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు। ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసనమస్తు। కలశానామీశాన్యదేశేఉదకంసించేత్। యత్పాపంతత్ప్రతిహతమస్తు। యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు। శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతిశనైశ్చరరాహుకేతుసోమ సహితాదిత్య పురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రీయంతాం। తిథికరణముహూర్తజన్మనక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతాం। నైరృతిదిశి। శామ్యంతుఘోరాణి। శామ్యంతుపాపాని। శామ్యంతుఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభానివర్ధంతాం। శివాఆపస్సంతు। శివాఓషధయస్సంతు। శివావనస్పతయస్సంతు। అహోరాత్రేశివేస్యాతాముత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు। ఉత్తరోత్తరమహరభివృద్ధిరస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియాస్సంపద్యంతాం। అగ్నిపురోగావిశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం। మాహేశ్వరీపురోగామాతరః ప్రీయంతాం। ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రీయంతాం। వసిష్ఠపు

•గాఋషిగణాః ప్రీయంతాం ।శ్రీవిష్ణుపురోగాస్స ర్వేదేవాశ్చ ప్రీయం
తాం । ఆదిత్యపురోగాస్స ర్వే గ్రహాః ప్రీయంతాం । ఋషయశ్ఛం దాగ్
్యాచార్యా వేదాయజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతాం । బ్రహ్మాచ బ్రాహ్మణాశ్చ
ప్రీయంతాం । బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వ రాశ్చ ప్రీయంతాం । శ్రద్ధామేధే ప్రీ
యేతాం । ప్రీయతాంభగ వాన్నారాయణః । ప్రీయతాంభగవాన్ పర్జ
న్యః । ప్రీయతాం భగవాన్స్వా మీమహాసేనః । ప్రీయతాం భగవాన్పితా
మహః।సత్యాఏతాఆశిషస్సంతు।పుణ్యాహకాలాన్వాచ్యంతాం।ఉద్గాతేవశ
కునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషుశగ్ంససి।వృషేవవాజీశిశుమతీ
రపీత్యా।సర్వతోనశ్శకునేభద్రమావద।విశ్వతోనశ్శకునేపుణ్యమావద। యా
జ్యయాయజతి ప్రత్తిరేవ్యా జ్యా।పుణ్యైవలక్ష్మీ పుణ్యామేవతల్లక్ష్మీంసంభా
వయతిపుణ్యాంలక్ష్మీంసంస్కురుతే। యత్పుణ్యంనక్షత్రం।తద్బట్కుర్వీతోపవ్యు
షం।యదావై సూర్యఉదేతి । అథనక్షత్రంనైతి। యావతితత్రసూర్యోగచ్ఛే
త్ । యత్రజఘన్యంపశ్యేత్ । తావతికుర్వీత యత్కారీస్యాత్ ॥ తాని
వా ఏతానియమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి । తేషుకుర్వీ
తయత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహమేవకురుతే । ఓం పుణ్యాహం భవం
తోబ్రువంతు । ఓంపుణ్యాహం॥ ఏవంత్రిః । స్వస్తయేవాయు ముపబ్రవా
మహేసోమం । స్వస్తిభువనస్యయస్పతిః । బృహస్పతిగ్ంసర్వగణం
స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసోభవంతునః । ఆదిత్యఉదయనీ యస్వస్తి
ప్రీయంతేవథ్యంస్వస్తిరమభ్యుద్యంతిస్వస్తి వేదః ప్రీయంతేస్వస్త్యుద్యంతి
స్వస్త్యుద్యంతి।స్వస్తినఇంద్రోవృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వ
స్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు। అప్తోదేవావసవ
స్సోమ్యాసః। చతస్రోదేవీరజరాశ్శ్రవిష్ఠాః। తేయజ్ఞం పాంతురజసఃపరస్తా
త్ । సంవత్సరీణమమృతగ్గ్ స్వస్తి। మహ్యంసహకుటుంబాయ సమృద్ధివృద్ధ్య
భ్యుదయకర్మణేమహాజనాన్నమస్కుర్వాణా యాశీర్వచనమపేక్షమాణా
యాయుష్మతేస్వ స్తిభవంతోబ్రువంతు । ఆయుష్మతేస్వస్తి । ఏవంత్రిః।
ఓగ్ంస్వస్తిభవంతోబ్రువంతు। ఓగ్ంస్వస్తి।ఏవంత్రిః।ఋధ్యాస్మహ్యంస్తోమగ్ం
సనుమాయానువాచమానోమంత్రగ్ం।సరథేహాపయాతం।యశోనుప
క్వంమధుగోష్వంతరాభూతాంశోఅశ్వినోః కామమప్రాః।సర్వాస్సమృద్ధిమ్మ

ధ్నుయామితితంవై తేజస్సైవపురస్తాత్పర్యభవచ్ఛందోభిర్మధ్యతోక్షరైరుప
రిష్టాద్గాయత్ర్యాసర్వతోద్వాదశాహంపరి భూయాత్సర్వామృద్ధిమార్ధ్నో
త్సర్వామృద్ధిమృధ్నోతి యఏవంవేద।ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య। మి
త్రందేవంమిత్రధేయంనోఅస్తు। అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంతః।శతం
జీవేమశరదస్సవీరాః। త్రీణిత్రీణివైదేవానామృద్ధాని। త్రీణిఛందాగ్ంసిత్రీణి
సవనాని।త్రయఇమేలోకాః।ఋధ్యామె వతద్వీర్యఏషులోకేషుప్రతితిష్ఠతి।
వామదక్షిణహస్తాభ్యాందక్షిణోత్తరకల శౌయుగపద్గృహీత్వా।ఋద్ధింభ
వంతోబ్రువంతు।ఋధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిః। ముఖసముద్ధృత్య।స్వస్తిపుణ్యా
హసమృద్ధిరస్తు। వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గోత్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిః
పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। శుభగ్ంశుభమస్తు। పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభ
వతు। సర్వసంపదస్తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిఃప్రియతామితిభవంతోబ్రువం
తు।భగవాన్వాస్తోష్పతిః ప్రియతాం।శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీనాగ్ంశు
చిగ్ంహినోమ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః।ఋతేనసత్యమృతసాపఆయన్శుచిజన్మా
నశ్శుచయః పావకాః।అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః। శుచీరో
చతఆహుతః। ఉదగ్నేశుచయస్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే। తవజ్యోతిగ్ం
ష్యర్చయః। యతోన్వింద్రం స్తవామ। శుద్ధంశుద్ధేనసామ్నా। శుద్ధైరుక్థై
ర్వావృధ్వాంసం। శుద్ధఆశీర్వాంమమత్తు। ఇంద్రశ్శుద్ధోనఆగహి।శుద్ధశ్శు
ద్ధాభిరూతిభిః। శుద్ధోరయింనిధారయ। శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః।ఇంద్రశ్శు
ద్ధోహినోరయిం।శుద్ధోరత్నానిదాశుషే। శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే। శు
ద్ధోవాజగ్ంశిషాససి। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం।యేనదేవాఃపవిత్రేణ।
ఆత్మానంపునతేసదా। తేనసహస్రధారేణ। పావమాన్యఃపునంతుమా।
ప్రాజాపత్యంపవిత్రం।శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయం। తేనబ్రహ్మవిదోవయం।
పూతంబ్రహ్మపునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు।సోమస్స్వస్త్యా
వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా।జాతవేదామూ
ర్జయంత్యాపునాతు। ప్రాచ్యాందిశిదేవాఋత్విజోమార్జయంతాం। దక్షి
ణాయాందిశిమాసాః పితరోమార్జయంతాం ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశ
వోమార్జయంతాం।ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయోవనస్పతయోమార్జయం
తాంఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏతే
భ్యోబ్రాహ్మణేభ్యోనానాగోత్రేభ్యోనానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణ

ఉమామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహాస్వరూపేభ్యస్స్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాంమనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యంసంప్రదదేనమమ। వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యస్మాన్ త్స్వావేశోనమీవోభవానః। యత్వేమహేప్రతితన్నోజుషస్వశంనఏధిద్విపదేశంచతుష్పదే వాస్తోష్పతేశగ్మయాసగ్ంసదాతేసక్షీమహిరణ్వయాగాతుమత్యా। ఆవఃక్షేమఉతయోగేవరం నోయూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః। అమీవహావాస్తోష్పతేవిశ్వారూపాణ్యావిశన్ త్సఖాసుశేవఏధినః। శుభగ్ంశుభం।స్వస్త్యయనంతార్క్ష్యమరిష్టనేమిః మహద్భూతంవాయసందేవతానాం। అసురఘ్నమింద్రసఖంసమత్సుబృహద్యశో నావమివారుహేమ। అగ్ంహోముచమాంగిరసంగయంత్యస్స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచతార్క్ష్యం।ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధేష్వభయంనోఅస్తు।శుభగ్ంశుభం।హరిః ఓంతత్సత్ ॥

పుణ్యాహవాచనం సమాప్తం.

* అథనాందీప్రయోగః. *

పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ అస్మాకం.....వృద్ధ్యర్థం...ధర్మార్థ...సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం అస్యకుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయ నాంగభూతం నాందీశోభనదేవతా ఉద్దిశ్యనాందీ శోభనదేవతా ప్రీత్యర్థంనాందీ ఆహ్వానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసేనమస్సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాంచక్షుషే। నమోదివే। నమఃపృథివ్యై॥ అత్రదేవతాః। నాందీముఖాః। నాందీ। వృద్ధఃప్రపితామహీ। వృద్ధపితామహీ। వృద్ధమాతరః।గోత్రిః। నాందీముఖాః। నాందీ।వృద్ధఃప్రపితామహావృద్ధపితామహావృద్ధపితరః।గోత్రిః। నాందీముఖాఃనాందీ। మాతామహామాతుః పితామహామాతుఃప్రపితామహాః। పత్నీసమేతాః।గోత్రిః।నాందీముఖాః।నాందీ। ఉభాభ్యాముభాభ్యాంసత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేనహిరణ్యద్రవ్యేణవాద్యతోషయిష్యే॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థ మిడావాచనంకరిష్యే। ఇడాదేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని। శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాస్సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యేమధుజ

నిష్యేమధువత్యామిమధువదిష్యామిమధుమతీందేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్యస్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు॥ఇడఏహి।ఏతాశ్శోభనదేవతాఃమమకుమారస్యఉపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహేవసంతు। మాగ్ంరక్షంతు। మమకుమారంరక్షంతు। అదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవా అదితిఃపంచజనాఅదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వం।అదితఏహి । ఏతాశ్శోభనదేవతాః మమకుమారస్య ఉపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతంమమగృహేవసంతు।మాగ్ంరక్షంతు।మమకుమారగ్ంరక్షంతు।ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ।ధీనామవిత్ర్యవతు।ఆనోదివోబృహతఃపర్వతాదా సరస్వతీ। యజతాగంతుయజ్ఞం । సరస్వత్యేహి । మమకుమారస్య ఉపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతంమమగృహేవసంతు । మాగ్ంరక్షంతు । మమకుమారంరక్షంతు శోభనంశోభనంశోభనం॥నాందీశోభనదేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి।అనయా పూజయా నాందీ శోభనదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు।(ఆభ్యుదయికబ్రాహ్మణభోజనాసనాచ్ఛాదనప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ)

※ నాందీవిధిః. ※

శ్లో॥ మాతాపితామహీచైవ తథైవప్రపితామహీ। పితాపితామహశ్చైవతథైవ ప్రపితామహః।మాతామహస్సపత్నీకావిశ్వేదేవాస్త్వనంతరం।ఏతేరక్షంతునఃప్రీతాఃప్రయచ్ఛంతుమహామంగళం । శంఖః । దక్షస్యదుహితాసాధ్వీవిశ్వానామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రామహావీర్యావిశ్వేదేవాస్త్రయోదశ। ఇష్టిశ్రాద్ధేదక్షక్రతూసంకీర్త్యౌవైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖసత్యవసూసాపిండ్యేకాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవాచైతౌపార్వణేసముదాహృతౌ। హోమశ్రాద్ధేథసురుచీశ్రాద్ధేధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞోవిశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః । వివాహేకన్యకాయాశ్చ వరస్యైవగృహేపిచ । నాందీశ్రాద్ధంహి పూర్వేద్యుః కర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్। మాతుఃశ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యాత్పితౄణాం తదనంతరం । తతోమాతామహాదీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం । అత్రకాలనియమమాహ।గర్గః । మాతుఃశ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహనితుపైతృకం। మాతామహ్యంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం।

తచ్చసతిసామర్థ్యేవేదితవ్యం । అసామర్థ్యేత్వేకస్మిన్నేవదివసే । వృద్ధౌ
గాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయమభిహితం । కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః॥
ప్రాగ్వాహ్ణే మాతృకంశ్రాద్ధంమధ్యాహ్నే పైతృకంతథా। తతో మాతామ
హానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయంస్మృతమితి । తత్రాప్యసామర్థ్యేసవివాహ।
పృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదే కస్మిన్నేవవాసరే । శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీతవైశ్వ
దేవంతుతాంత్రికం । ఇతి । మనురపి । అలాభేభిన్న కాలానాంనాందీ
శ్రాద్ధత్రయంబుధః । పూర్వేద్యుర్వైప్రకుర్వీతపూర్వాహ్నే మాతృపూ
ర్వకమితి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః । నాందీముఖేవివాహేచప్రపితామ
హపూర్వకం। అపిజీవపితానాందీశ్రాద్ధంకుర్యాచ్ఛుభాగమే । పితుశ్చప్ర
తామహాద్యుద్దిశ్యతుయథావిధి । ఏభ్యఏవపితాదద్యాత్తేభ్యోదద్యా
త్స్వయంసుతః । జీవమానేపిపితరినాందీశ్రాద్ధంప్రసజ్యతే । నాందీముఖే
కర్మణిసంప్రవృత్తే పితర్యతోజీవతి యస్యపుంసః। యేభ్యశ్చదద్యాత్సపి
స్వయంచ తేభ్యశ్చదద్యాదితిశాస్త్రసిద్ధం । నాందీశ్రాద్ధంస్వయం
కుర్యాదిత్యనేనద్వితీయవివాహాదిషుపుత్రఃస్వయమేవనాందిశ్రాద్ధంకుర్యా
దిత్యుక్తంభవతి । ఉక్తంచకాలచంద్రికాయాం॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధంపి
తా కుర్యాత్పుత్రీపుత్రవివాహయోః । పుత్రేష్వవివాహేషు స్వయంకు
ర్యాత్తునాందికమితి । తత్కథంకుర్యాదిత్యపేక్షాయాంగాంగాభట్టీయే
శాతాతపః । నాందీశ్రాద్ధంపితాకుర్యాదాద్యేపాణిగ్రహేబుధః। అతఊ
ర్ధ్వంసుతఃకుర్యాదేభ్యఏవేత్యసావితి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః। సత్యాం
మాతరిజీవంత్యాం శేషవర్గాన్సమర్చయేత్ । మాతామాతామహౌసంతౌ
జీవంతౌపితరంయజేత్॥పరిపేయోగపారిజాతే । జీవమానేమాతృవర్గేమా
తామహ్యాదివర్జయేత్ । షట్పిండవిధినాకుర్యాత్తీర్థశ్రాద్ధేమహాలయే॥ పి
త్రాదిజీవనేవిష్ణుః॥ పితరిజీవతియఃశ్రాద్ధంకుర్యాత్ । యేషాంపితాతేషాం
కుర్యాత్ । పితరిపితామహేచజీవతి । యేషాంపితామహస్తేషాంకుర్యా
త్ । పితరిపితామహేప్రపితామహేచజీవతినైవకుర్యాత్ । ఏకద్విత్రిజీవ
నేపూర్వవదేవేత్యర్థః । త్రిషుజీవత్సునైవకుర్యాదితిపరిశిష్టే।సూత్రార్థసం
గ్రహకారః। అస్యగోత్రస్సగోత్రోవాయఆచార్యఉపాయనే। సతూపనే
యపితాదీనుద్దిశ్యాభ్యుదయంచరేత్ । కన్యకాయామయం మార్గోముని
భిఃపరికీర్తితః॥ఇత్యుక్తంయాజ్ఞికైర్గృహ్యావిద్భిర్వృద్ధైఃపురాతనైః । తస్మా

ద్విత్రీకృతపుత్రికాత్మజామాతామహస్యాఖిలరిక్థహారిణః। తథాసురోద్వాహితకన్యకాత్మజాస శ్రాద్ధకృత్యేష్వధికారిణస్త్రయః। వృద్ధాంగయాయాంచమహాలయేకురుక్షేత్రేపత్రియాంగాద్యఖిలేషుకర్మసు। మాతామహశ్రాద్ధమిమేధికారిణోభవంత్యమాదిష్వపినేతరేసదేతి। ఇతినాందీముఖం॥

నవగ్రహమఖః.

వక్ష్యే సహస్రాణామాయుష్య ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ ప్రారిప్సితకర్మణః। లగ్నకాలేఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యేయేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామనుకూలత్వసిధ్యర్థంయేయేగ్రహాః శుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాం అత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్యనవగ్రహ దేవతాప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే।పరిస్తరణాంతంకృత్వా।తదీశాన్యదిగ్భాగేగ్రహారాధనంకుర్యాత్ మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ।ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ంసోమాయ। దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ।ఈశాన్యాంబాణాకారంబుధాయ।ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే।ప్రాక్పంచకోణగ్ంశుక్రాయ। పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ। నైరృత్యాంశూర్పాకారంరాహవే। వాయవ్యాంధ్వజాకారంకేతవే। అర్కసమిధమాదిత్యాయ।పాలాశగ్ంసోమాయ।ఖాదిరమంగారకాయ। అపామార్గంబుధాయ।అశ్వత్థంబృహస్పతయే।ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ।శమీగ్ంశనైశ్చరాయ రాహవేదూర్వాః। కేతవేకుశాః॥ ఆకృష్ణేనాగ్నింమాతంకద్రు ద్రాయేత్యాదిత్యాయ। ఆప్యాయస్వాప్సుమె గారీమినాయేతిసోమాయ। అగ్నిర్మూర్ధాస్యేనాపృథివీక్షేత్రస్య పతినావయమిత్యంగారకాయ। ఉద్బుధ్యస్వేదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షాపురుషఇతి బుధాయ। బృహస్పతేబ్రహ్మ జజ్ఞానమిందరింవోవిశ్వతస్పరీతిబృహస్పతయే। శుక్రంతేఅన్యదిందాణిశేందరిమరుత్వాశ్శుక్రాయ। శనుగ్నిర్వమాయపజాపతేనేతిశనైశ్చరాయ। కయానశ్చిత్రఆయంగౌర్నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇతిరాహవే। కేతుంకృణ్వన్నసచిత్రచిత్రంబ్రహ్మదేవానామితికేత—

సూర్యస్య॥(ఆకృష్ణేనహిరణ్యస్తూపస్సవితాత్రిష్టుప్)ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య।హిరణ్యస్తూపఋషిః । సూర్యగ్రహోదేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః।సూర్యగ్రహదేవతాముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేఅధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితసూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥ఆకృష్ణేన।అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। రజసావర్తమానః।తర్జనీభ్యాంనమః।నివేశయన్।మధ్యమాభ్యాంనమః।అమృతంమర్త్యంచ।అనామికాభ్యాంనమః। హిరణ్యయేనసవితారథేనకనిష్ఠికాభ్యాంనమః।ఆదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్।కరతలకర పృష్ఠాభ్యాంనమః॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ వేదీమధ్యేలలితకమలేకర్ణికాయాం రథస్థస్సప్తాశ్వోఽర్కోఽరుణరుచిరపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః । గోత్రేరవ్యేబహువిధగుణే కాశ్యపాఖ్యే ప్రసూతఃకాళింగాఖ్యేవిషయజనితఃప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥ పద్మాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరోలోకగురుః కిరీటిమయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ (మంత్రః) ఆకృష్ణేనరజసా వర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథేనాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్ । ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహ ఇహాగచ్ఛ। సూర్యగ్రహంరక్తవర్ణంరక్తగంధంరక్తపుష్పంరక్తమాల్యాంబరధరంరక్తఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణంప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం । ద్విభుజం । సప్తాశ్వం । సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సరమాఘశుద్ధ సప్తమ్యాం విశాఖానక్షత్రేజాతంసింహరాశ్యధిపతిం । భానువారప్రయుక్తం కిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యేవర్తులాకారమండలేగోధూమధాన్యస్యోపరిసూర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి । అగ్నింహూతంవృణీ మహే హోతారంవిశ్వవేదసం । అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహాధి దేవతాంఅగ్నింసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరి వారసమేతం సూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి।కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే।వోచేమశంతమగ్ంహృదే।సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రంసాంగంసాయుధం సవాహనం

సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహస్య ఉత్తరతః రుద్రమావాహయామిస్థాపయామిపూజాయామి॥౧॥

చంద్రస్య॥ (ఆప్యాయస్వగౌతమసోమోగాయత్రీ)ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। సోమోదేవతా।గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆప్యాయస్వ । అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । సమేతుతే। తర్జనీభ్యాంనమః। విశ్వతః। మధ్యమాభ్యాంనమః । సోమవృష్ణియం। అనామికాభ్యాంనమః । భవావాజస్య।కనిష్ఠికా। సంగథే। కరతల॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ ఆగ్నేయభాగేవరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజోయామునదేశజశ్చ । ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః। శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుఃకిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరోద్విబాహుః। చంద్రోమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యంవిదధాతుదేవః । ఆప్యాయస్వసమేతుతేవిశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్యసంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః।చంద్రగ్రహఇహాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం। శ్వేతవర్ణంశ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరంశ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితందివ్యరథసమారూఢంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణందశాశ్వరథవాహనంప్రత్యఙ్ముఖంద్విభుజంవండధరంయామునదేశాధిపతిం। ఆత్రేయసగోత్రంనందనసంవత్సర కార్తికశుద్ధచతుర్దశ్యాంకృత్తికానక్షత్రేజాతం కర్కటకరాశ్యధిపతింఇందువాసరప్రయుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనంపత్నీ పుత్రపరివారసమేతంగ్రహమండలేప్రతిష్ఠవస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలేతండులధాన్యస్యోపరిభగవంతంచంద్రగ్రహ మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అప్సుమేసోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః చంద్రగ్రహాధిదేవతాంఅపఃసాంగంసాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివార సమేతం చంద్రగ్రహస్యదక్షిణతఃఅపఆవాహయామిస్థాపయామిపూజాయామి॥ గౌరీమిమాయసలిలానితక్షత్యేకపదీద్విపదీసాచతుష్పదీ । అష్టాపదీనవపదీబభూవుషీ। సహస్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్ । చంద్రగ్రహప్రత్యధిదేవతాం గౌరీంసాంగం

సాయుధాంసవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంచంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥౨॥

అంగారకస్య॥ (అగ్నిర్మూర్ధావిరూపోంగారకోగాయత్రీ॥) అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః। అంగారకగ్రహో దేవతా। గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాగ్నిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితఅంగారకగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేఅంగారకగ్రహారాధనేవినియోగః। అగ్నిర్మూర్ధా। అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। దివఃకకుత్। తర్జనీ। పతిః పృథివ్యాః। మధ్య। అయం। అనామికా। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి। కనిష్ఠికా। జిన్వతి। కరతల। ఏవంహృదయాది। న్యాసః। భూర్భు...దిగ్బంధః। ధ్యానం। యామ్యే గదాశక్తిధర త్రిశూలీ వరప్రదో యామ్యముఖో తిరిక్తః। కుజస్త్వవంతీవిషయ త్రికోణస్తస్మిన్ భరద్వాజకులే ప్రసూతః। రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమోగదాభృత్। ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాంతః। ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిఃపృథివ్యా అయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసిజిన్వతి। ఓంభూర్భువస్సువః। అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహంరక్తవర్ణం రక్తగంధంరక్తపుష్పం రక్తమాల్యాంబరధరంరక్త ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేషవాహనందక్షిణాభిముఖం,చతుర్భుజం, గదాశూలశక్తిధరం! అవంతిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రంఅక్షయసంవత్సర ద్వితీయా యాంపూర్వఫల్గునీ నక్షత్రజాతం। మేషవృశ్చికరాశ్యధిపతిం। భౌమవాసరప్రయుక్తం। కిరీటినంసుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే ఆఢకధాన్యస్యోపరిభగవంతంఅంగారకగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి। స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। అంగారకగ్రహాధిదేవతాంపృథివీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం అంగారకగ్రహస్యదక్షిణతః పథివీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి, క్షేత్రస్యపతినావయగ్ంహితేనేవజయమసి। గామశ్వంపోషయిత్వాసనోమృడాతీదృశే। అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాంక్షేత్రపాలకసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంఅంగారకగ్రహస్యోత్తరతః క్షేత్రపాలకమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥౩॥

శుక్రస్య। (శుక్రంతే భరద్వాజ శ్శుక్రస్త్రిష్టుప్.) శుక్రంతేఅన్య దిత్యస్యమన్త్రస్య।భరద్వాజఋషిః।శుక్రగ్రహోదేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ శుక్రంతేఅన్యత్।అంగు। యజతంతఅస్యేతి తర్జనీ। విషురూపేఅహని।మధ్యమా। ద్యౌరివాసి। అనామికా। విశ్వాహిమాయాఅవసిస్వధావః। కనిష్ఠికా। భద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు కరతల। ఏవంహృదయాదిన్యాసః భూర్భువస్సువరితిదిగ్బంధః। ధ్యానం॥ ప్రచ్యాంభృగుర్భోజకటిప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖ స్వభావః।సపంచకోణేశరథావిరూఢో దండాక్షమాలా వరదోంబుపాత్రః। శ్వేతాంబ శ్శ్వేతవపుఃకిరీటీచతుర్భుజో దైత్య గురుఃప్రశాన్తః॥ తథాసినంపంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుతస్మై। శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్య ద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయాఅవసిస్వధావోభద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు। ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహమావాహయామి। శుక్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం। శ్వేతగంధం। శ్వేతపుష్పం। శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుం దక్షిణీకుర్వాణం।పూర్వాభిముఖం। పద్మాసనస్థం। చతుర్భుజం। దండాక్షమాలా జటావల్కల ధారిణం।కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం। మన్మథసంవత్సరదశమ్యాంభృగువాసరే ... పుష్యమీనక్షత్రజాతం। తులావృషభరాశ్యధిపతిం। భృగువారప్రయుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతంగ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమండలే రాజమాషధాన్యస్యోపరి శుక్రగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ ఇంద్రాణీమాసునారిషుసుపత్నీ మహమశ్రవం।నహ్యస్యాఅపరంచనజరసామరతేపతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతాంఇంద్రాణీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ ఇంద్రమరుత్వఇహపాహిసోమంయథాశార్యాతేఅపిబస్సుతస్య। తవప్రణీతీతవశూరశర్మన్నావివాసంతికవయస్సుయజ్ఞాః। శుక్రగ్రహప్రత్యధిదేవతాంఇంద్రమరుత్వంతంసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంతమావాహయ

పయామి పూజయామి॥.. ౬

శనైశ్చరస్య॥ (శమగ్నిరిళింమిళిశ్శనిరుష్ణిక్.) శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్యమ
్రస్య। ఇళింమిళిఋషిః। శనైశ్చరగ్రహోదేవతా। ఉష్ణిక్ఛందః। యజ
నస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
శ్చరగ్రహారాధనేవినియోగః॥ శమగ్నిః। అంగు। అగ్నిభిస్కరత్।
నీ। శంన స్తపతుసూర్యః। మధ్యమా। శంవతః। అనామికా। వాత్వర
ః। కనిష్ఠికా। అపశ్రిధః। కరతల। ఏవం...న్యాసః। భూర్భు...దిగ్బంధః॥
్యానం। చపాసనోగృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖఃకాశ్యపతః ప్రతీచ్యాం।
ాలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశేప్రభవశ్చసౌరీ। నీలద్యుతిర్నీలవ
ిరీటీగృధ్రస్థితిశ్చాపకరోధనుష్మాన్। చతుర్భుజస్సూర్యసుతః ప్రశాంతః
చాస్తుమహ్యంవరమందగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః
వాతో వాత్వరపా అపశ్రిధః। ఓం భూర్భువస్సువః। శనైశ్చరగ్రహోహో
। శనైశ్చరగ్రహంనీలవర్ణం। నీలపుష్పం। నీలమాల్యాంబరధరం। నీల
త్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుంప్రదక్షిణీ
ర్వాణం। చాపాసనస్థం। ప్రత్యఙ్ముఖం। గృధ్రరథం। చతుర్భుజం। శూ
యుధధరం। సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం। వికారిసంవత్సరనవమ్యాం రో
హిణీనక్షత్రజాతం। మకరకుంభరాశ్యధిపతిం। మందవారప్రయుక్తం। కిరీ
ం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మి
కరణేసూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకారమండలేనీలధాన్య
పరిభగవంతంశనైశ్చరగ్రహమావాహయామి। స్థాపయామి। పూజయా
యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయజుహుతాహవిః। యమగ్ం హయ
చ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః। శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాం యమంసాం
ాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శనైశ్చరగ్రహ
క్షిణతః। యమమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। ప్రజాప
న్త్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజుహుమ
స్తన్నో అస్తువయగ్ స్యామపతయోరయీణాం। శనైశ్చరగ్రహప్రత్యధిదేవ
ప్రజాపతింసాంగం। సాయుధం। సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారస
ంశనైశ్చరగ్రహస్యోత్తరతః ప్రజాపతిమావాహయామి స్థాపయామి
జయామి॥ ౭

డాతీవృ శే॥ క్షేత్రపాలకమావా***మి* స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృ
ధోవశీ(వృషేంద్రఃపురఏతునస్స్వస్తిదాఅభయంకరః । అభయంకరమా
...మి । ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః । అస్మాకమస్తుకేవలః।
ఇంద్రంలోకపాలమావా**మి । అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవి
శ్వవేదసం ।అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। అగ్నింలోకపాల**మి । యమాయ
సోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః॥యమగ్ంహయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్ని
దూతోఅరంకృతః । యమంలోక - మి॥మూషణః పరాపరానిర్ఋతిర్
దృహణావధీత్ । పదీష్టతృష్ణయాసహ ।నిర్ఋతింలోక__మి।ఇమంమేవరు
__చకే।వరుణంలోకపా__మి।తవవాయువృతస్ప తేత్వష్టుర్జామాతురద్భు
త॥అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయవ్యంలోకమి । సోమోధేనుగ్ంసోమో
అర్వ తమాశుగ్ంసోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ంసభే
యంపితృశ్రవణం యోదదాశదస్మై । కుబేరంలోకమి । తమీశానంజగ
తస్తస్థుషస్పతింధియంజిన్వమవసేహూమహేవయం । పూషానోయథావే
దసామసద్వృధే రక్షితాపాయురదబ్ధస్స్వస్తయే । ఈశానంలోకపామి
ఊర్ధ్వఊషుణఊతయేతిష్ఠాదేవోనసవితా। ఊర్ధ్వోవాజస్యసనిదాయదం
జిభిర్వాఘద్భిర్విహయామహే । ఊర్ధ్వపురుషమా మి । స్యోనాపృథి
థాః। పృథివిమాామి । వాస్తోష్పతేప్రజానీహ్య * శంచతుష్పదే।వా స్తు
పురుషమామి । బ్రహ్మాదేవానాంరేభః।బ్రహ్మాణమా మి । ప్రణో
దేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి । ధీనామవిత్ర్యవతు । సరస్వతీమా మి
ఇదంవిష్ణు__సురే।విష్ణుమా__మి । సక్తుమివతితఉనాపునంతో యత్రధీరా
మనసావాచమకృత।అత్రాసఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాంలక్ష్మీర్ని
హితాధివాచి।లక్ష్మీమా__మి। కద్రుద్రాయప్రచేతసే__హృదే। రుద్రమా
__మి ॥ గౌరీమిమాయసలిలా__వ్యానుక్।గౌరీమా__మి । క్రాన్నాశ్శర్మ
హీనాంహిస్వస్నృతస్యదీధితిం।విశ్వాపరిప్రియాభువదధద్వితా।ఆదిత్ర్యస్పత్ని
స్యరేతసోజ్యోతిః పశ్యంతివాసరం పరోయదిధ్యతేదివా।అశ్వసి దేవతా
మా__మి । ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛతి ప్రియాదివః । స్తుషేవామశ్వి
యతఇంద్రభయామహేతతోనోఅభయంకృధి ।. మఘవంచ్ఛగ్ధి త
వతంనఊతయేవిద్విషోవిమృధోజహి । అభయంకరమావాహయామి
..* పూజ: యామి॥ ఇత్యుత్తరీయఃప్రాతః.

నాబృహత్ ॥ అశ్వనీదేవతామా...మి॥ ।సుపర్ణోసిగరుత్మాంస్త్రివృత్తేశిరో
గాయత్రంచక్షుస్స్తోమ ఆత్మాసామతేత మూర్వామదేవ్యం బృహద్రథంతరే
పక్షౌయజ్ఞాయజ్ఞియంపుచ్ఛం ఛందాగ్ స్యంగానిధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ం
షినామ । సుపర్ణోసిగరుత్మాన్దివంగచ్ఛసువఃపత । గరుడమావా...మి।
ధన్వనాగాధన్వనాజింజయేమ ధన్వనాతీవ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రో
రపకామంకృణోతుధన్వనాసర్వాఃప్రదిశోజయేమ । ధన్వంతరిమా.. మి।
ముంచామిత్వాహవిషా జీవనాయక మజ్ఞాతయక్ష్మా దుతరాజయక్ష్మాత్।
గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనం। ఇం
ద్రాగ్నీఆ...మి। యదిక్షితాయుర్యదివాపరేతోయదిమృత్యోరంతికనీతమే
వ।తమాహరామినిర్ఋ తేరుపస్థాదస్పార్ షమేనంశతశారదాయ।నిర్ఋతి
మా...మి। సంస్పృష్టం ధనమభయం। సమాకృతమస్మభ్యంధత్తాం వరుణశ్చ
మన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిలయం
తాం।శతభిషమా...మి। దూరమస్మచ్ఛ । త్రవోయంతుభీతాః । తదింద్రా
గ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే। తన్నోదేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం పశ్చాత్పురస్తాద
భయన్నోఅస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీవిశాఖే । శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువ
నస్యగోపౌ।విషూచశ్శత్రూనపబాధమానౌ। అపక్షుధంనుదతామరాతిం॥
విశాఖానక్షత్రమా...మి॥ మంటపస్థఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతాభ్యోనమః॥
ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః॥ దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలక అభ
యంకరవాస్తుపురుషాది దేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోపచారపూ
జాంసమర్పయామి ॥ నమస్సూర్యాయ సోమాయ మంగళాయబుధా
యచ।గురుశుక్రశనిభ్యశ్చరాహవేకేతవేనమః ॥ ప్రార్థనాంసమర్పయామి॥
అనయాపూజయామంటపస్థదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు

ఇతినవగ్రహారాధనవిధిః.

అథ మృత్యుంజయం.

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామంత్రస్య। మైత్రావరుణపుత్రోవసిష్ఠ
ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబకరుద్రోదేవతా । దేవ
దేవ్యాప్రణవోభీజశక్తిః।అత్రమూలమంత్రేణకరశుద్ధింకృత్వా । ప్రణవంక
రతలయోర్విన్యస్య । వ్యాహృత్యాదిమంత్రపాదచతుష్టయంకరయోరంగు
ష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగుళీషువిన్యస్యతతస్సర్వేణవ్యాపకన్యాసంకృత్వాదే

హాంగన్యాసమారభేత్ । ఓంభూ...వః అంగుష్ఠాభ్యాంనమః త్రియంబకం యజామహే। తర్జ । సుగంధింపుష్టివర్ధనం । మధ్య । ఉర్వారుకమివబంధనాత్।అనా।మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ । కని । ఓంభూ...వః త్రియంబకం...తాత్।కరతల।త్రియంబకమితిశిరసి।యజామహఇతిలలాటె । సుగంధిమితిముఖె।పుష్టివర్ధనమితిహృదయె । ఉర్వారుకమితికుక్షౌ । ఇవేతినాభౌ బంధనాదితికట్యాం।మృత్యోరిత్యూరుద్వయె । ముక్షీయేతిజానుద్వయె। నేతిజంఘద్వయె।అమృతాదితిపాదద్వయే । ఏవం దేహాంగన్యాసంకృత్వాషడంగన్యాసమారభేత్ । ఓంనమోభగవతేత్రియంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా।హృదయె। ఓంనమో...తేరుద్రాయామితమూర్తయెమాంజీవశిరసెస్వాహా।శిరసి। ఓంన..తేసీలకంఠాయచంద్రజటినేస్వాహా। శిఖా। ఓంన...తేత్రిపురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం । కవ।ఓంన..తేత్రిలోచనాయఋగ్యజుస్సామాధర్వణమూర్తయె। నేత్ర। ఓంనమోభగవతేరుద్రాయాగ్నిత్రయాయజ్వలజ్వలమాం రక్షరక్ష అఘోరాస్త్రాయఫట్ । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః । ధ్యానం । తతశ్చంద్రమండలో పరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణం స్రవదమృతపూర్ణచంద్రకళాధరం।యోగముద్రాక్షమాలాబద్ధాధర హస్తద్వయంధృతామృతపూర్ణకనకకలశో త్తరకరద్వయం।సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనంబద్ధపింగజటాజూటంనాగయజ్ఞోపవీతినం। నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరంభక్తానుకంపసంభస్మానులేపనంశ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేనమనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణంప్రజేత్॥త్ర్యంబకమహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం ॥ జన్మమృత్యుజరారోగైఃపీడితంకర్మ బంధనైః। తావక స్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ।ఇతివిజ్ఞాప్య దేవేశం జపేన్మంత్రంత్రియంబకం॥ ఇతిప్రార్థనాం కృత్వాజపేత్॥ ఓంభూర్భువస్సువః ॥ త్రియంబకంయజామహేసు—మామృతాత్ ॥ అపమృత్యుమపకృథమపెతశ్చపథంజహి॥అథానోఅగ్నఆవహరాయస్పోషగ్ంసహస్రిణం॥ఏతెసహస్ర—మృత్యవేస్వాహా ॥ మమసర్వాపమృత్యుగ్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥ (యథాశక్తిజపంకుర్యాత్,) అచ్యుతః కల్పవృక్షశ్చఅనంతఃకామధేనవః చింతామణిస్తుగోవిందోనామత్రయముదాహృతం॥అచ్యుతాయనమః ॥ అనంతాయనమః ॥ గోవిందాయనమః॥

ఇతి మృత్యుంజయ విధానమ్.

అథనవగ్రహపూజావిధిః

యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్రీకామశ్శాంతికామోవా గ్రహయజ్ఞం సమాచరేత్। వృష్ట్యాయుఃపుష్టికామోవా తథైవాభిచరన్నపి ॥ సూర్యస్సోమో మహీపుత్రస్సోమపుత్రో బృహస్పతిః । శుక్రశ్శనైశ్చరో రాహుః కేతుశ్చేతి గ్రహాస్స్మృతాః॥ తామ్రకాత్స్ఫటికాద్రక్తచందనాత్స్వర్ణకాదుభౌ। రజతాదయసస్సీసాత్కాంస్యాత్కార్యా గ్రహాః క్రమాత్ ॥ స్వవర్ణైర్వాపటేలేఖ్యా గంధైర్మండలకేషువా। యథావర్ణం ప్రదేయానివాసాంసికుసుమానిచ॥ గంధాశ్చబలయశ్చైవ ధూపోదేయశ్చగుగ్గులుః । కర్తవ్యామంత్రవంతశ్చ చరవః ప్రతిదైవతం॥ ఆకృష్ణేన ఇమందేవా అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్। ఉద్బుధ్యస్వేతి చ ఋచో యథాసంఖ్యం ప్రకీర్తితాః ॥ బృహస్పతే అతియదర్యస్తథైవాన్నాత్పరిస్రుతః । శంనోదేవీస్తథాకాండాత్కేతుంకృణ్వన్నిమాస్తథా॥ అర్కఃపలాశఃఖదిర అపామార్గోఽథపిప్పలః। ఉదుంబరశ్శమీదూర్వాః కుశాశ్చసమిధః క్రమాత్ ॥ ఏకైకస్యాత్వష్టశతమష్టావింశతిరేవవా । హోతవ్యామధుసర్పిర్భ్యాం దధ్నాక్షీరేణవాయుతాః ॥ గుడౌదనంపాయసంచ హవిష్యంక్షీరషాష్టికం । దధ్యోదనంహవిశ్చూర్ణం మాంసంచిత్రాన్నమేవచ॥ దద్యాద్గ్రహక్రమాదేవ విప్రేభ్యోభోజనంబుధః । శక్తితోవాయథాలాభం సత్కృత్యవిధిపూర్వకం॥ ధేనుశ్శంఖస్తథానడ్వాన్హేమవాసోహయఃక్రమాత్। కృష్ణాగౌరాయసశ్ఛాగ ఏతావైదక్షిణాస్స్మృతాః ॥ యశ్చయస్య యదాదుస్థస్సతంయత్నేనపూజయేత్ । బ్రహ్మణైషాంవరోదత్తః పూజితాఃపూజయిష్యథ॥

విజ్ఞానేశ్వరః॥ ఏతేసూర్యాదయోనవగ్రహాఃపూజ్యాఇత్యుక్తం। కిం కృత్వేత్యత్రాహ। తామ్రకాదితి । సూర్యాదీనాంమూర్తయస్తామ్రాదిభిర్యథాక్రమంకార్యాస్తదలాభేస్వవర్ణైః పటేలేఖ్యాః। మండలేషువాగంధైరక్తచందనాదిభిర్యథావర్ణంలేఖ్యాఇత్యన్వయః । ద్విభుజత్వాదివిశేషస్తుమత్స్యపురాణోక్తోద్రష్టవ్యః।తద్యథా । పద్మాసనఃపద్మకరఃపద్మగర్భసమద్యుతిః । సప్తాశ్వరథసంస్థోపిద్విభుజస్స్యాత్సదారవిః । శ్వేతశ్శ్వేతాంబరధ

రోదశా శ్శ్వేతభూషణః। గదాపాణిర్ద్విబాహుశ్చకర్తవ్యోవరదశ్శ
రక్తమాల్యాంబరధరశ్శక్తి శూలగదాధరః। చతుర్భుజోమేషగమోవర
స్స్యాద్ధరాసుతః।పీతమాల్యాంబరధరః కర్ణికారసమద్యుతిః। ఖడ్గచర్మ
దాపాణిస్సింహస్థోవరదోబుధః। దేవదైత్యగురూతద్వత్పీత శ్వేతౌచ
ర్భుజౌ। దండినౌవరదౌకార్యౌ సాక్షసూత్రకమండలూ। ఇంద్రనీలద్యు
శ్శూలీవరదో గృధ్రవాహనః। బాణబాణాసనధరఃకర్తవ్యోర్కసుతస్స
కరాళవదనఃఖడ్గచర్మశూలీవరప్రదః। నీలస్సింహాసనస్థశ్చరాహురత్రప్ర
స్యతే। ధూమ్రాద్విబాహవస్సర్వేగదినోవికృతాననాః। గృధ్రాసనగతా
నిత్యం కేతవస్స్యుర్వరప్రదాః। సర్వేకిరీటినఃకార్యాగ్రహాలోకహితా
హాః। స్వాం గుళేనోచ్ఛ్రితాస్సర్వేశతమష్టోత్తరంసదేతి। ఏతేషాంస్థాప
దేశశ్చతత్రైవోక్తః।మధ్యేతుభాస్కరంవిద్యాల్లోహితందక్షిణేనతు। ఉ
రేణగురుంవిద్యాద్బుధంపూర్వోత్తరేణతు।పూర్వేణభార్గవం విద్యాత్
మందక్షిణపూర్వతః।పశ్చిమేనశనింవిద్యాద్రాహుందక్షిణపశ్చిమే। పశ్చిమో
రతఃకేతూన్స్థాపయేచ్ఛుక్లతండులైరితి॥ఇతినవగ్రహపూజావిధిః-

* అథాగ్నిముఖం- *

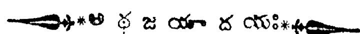
హరిఃఓం।అథకర్మాణ్యాచారాద్యానిగృహ్యాంతెఅథగార్హ్య
కర్మాణిప్రాఙ్ముఖోదర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ధార్యాన్వాధారయమాణః పవిత
పాణిఃపత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్యాముకంకర్మ
రిష్యఇతిసంకల్ప్య। ఉపలిప్యశుచౌదేశే శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమ
త్రంస్థండిలంచతురశ్రంమండలంవాకల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాముల్లి
ఖ్యప్రాచీఃపూర్వముదక్సంస్థందక్షిణారంభమాలిఖేత్। అథోదీచీఃపురస్సం
స్థంపశ్చిమారంభమాలిఖేత్।అవాక్కరోభ్యుక్ష్యనిధాయవహ్నిముత్సిచ్య
వోక్షణతోయశేషం। ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుదగ్వాయథాబహిస్స్యా
చ్ఛపరిస్తరాణాం। భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నింప్రతిష్ఠాప్యప్రోక్షణశేషతో
యం ప్రాగుదగ్వోత్సిచ్య అస్యదుదకమాసీయ యథాపరిస్తరణాద్బహి
ప్రాగుదగ్వా నిదధ్యాదగ్నే నయన పాత్రయోరక్షతోదకం నినీయాగ్ని

ధ్యాత్వా। ఓం చత్వారిశృంగా త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తా
అస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ంఆవివేశ।
అగ్నిం ధ్యాయామి। సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః।
త్రిపాత్ప్రసన్న వదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే
దేవీంవామే స్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువం।
రయేత్। మేషారూఢం జటాబ
ం గౌరవర్ణం మహౌజసం। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకా
దం। ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనం। ఏషహిదేవః ప్రది
నుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః। సవిజాయమానస్సజని
ష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖో
వ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ। ఓం భూర్భువ_త్। సో
కేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయే నమః।
హుతవహాయ నమః। హుతాశినే నమః। కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ న
మః। సప్తజిహ్వాయ నమః। వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః। ప్రా
ఉదగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి ఉత్తరాన
రాన్। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ సంస్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచి
పాత్రాణి ప్రయునక్తి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీం ప్రణీతామిధ్మమితరదర్వీం।
ప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనంతర్గర్భౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రే పవిత్రే కురుతే। తృణం
కాష్ఠం వాంతర్ధాయ ఛినత్తి న నఖేన। అపఉపస్పృశ్య। అద్భిరనుమృజ్య। ప్రో
క్షణీమవదాయ ప్రోక్ష్య। తస్యాం పవిత్రే నిధాయ। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికా
భ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య। ఉత్తానాని పా
త్రాణి కృత్వా। విస్రస్యేధ్మం త్రిః ప్రోక్ష్య। శేషముత్సిచ్య। తత్పాత్రం దక్షిణ
తో నిధాయ। తే పవిత్రే పూర్ణపాత్రే నిధాయ। పూర్ణపాత్రమాదాయ పూ
ర్వవత్ కృత్వా। సమం ప్రాగ్రైస్తీర్త్వా। ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయి
త్వా। దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య బర్హిస్స్థే దక్షిణతో గ్నేర్బ్రహ్మాణం దర్భేషు సాద్య
దభావే బ్రహ్మయతనే। అస్మిన్ హోమకర్మణి ఓం బ్రహ్మన్ భవ। బ్రహ్మాస్మి

హస్య సినమస్తే బ్రహ్మన్ప్రస్థాస్తే ఇతి బ్రహ్మాసనం దత్వా । తేపవిత్రే ఆజ్యపాత్రే
నిధాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థా
ల్యామాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా తృ
ణాఘోగామిన్యాదీప్యాజ్యే ప్రతిష్ఠలిక్కృత్య - ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రతి
శ్య ప్రత్యస్యాప ఉపస్పృశ్య దరుణాసహ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా - ఉదగుదా
స్య - అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమా
జ్యం త్రిరుత్పూయ ప్రపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే
నుప్రహరతి సగర్భః స్రుచౌ ప్రవంచమే సహస్తేనాదాయ । వామేన జుహూం ద
గపత్ప్రతితప్య - వామకనిష్ఠికానామికా సంయోజ్య జుహూం గృహీత్వా - తెస
పరిస్రవమంతతోభ్యాకారం సర్వతోబిలమభిసమాహారం మూలాదగ్రం దండః
తిర్యక్ప్రమేణాధారయిత్వా జుహూమగ్రాదంతతోభ్యాకారం ప్రాచీః
ప్రత్యర్చ్యాప్యాతః ప్రతీచీం మూలాద్దండమితి క్రమేణ స్రువస్థదర్భే లేవ సంవ
జ్య నసమ్మృష్ట సంమృష్టం స్రుగ్స్పర్శయతి పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య ।
ధాయ । దర్భాన్నద్భిః స్రుగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । ఇధ్మమాదాయ పరి
స్పరిదధాతి - స్థవిష్ఠో మధ్యమః అణీయాన్ద్రాఘీయాన్దక్షిణార్ధ్యః । అణిష్ఠో
హ్రసిష్ఠ ఉత్తరార్ధ్యః । ఉదగగ్రం మధ్యమం । ప్రాగగ్రావితరౌ । మధ్యమ
పరిధిముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి । అగ్నిం
సిమించతి - అదితేఽనుమన్యస్వేతి దక్షిణతః ప్రాచీనమనుమతేఽనుమన్యస్వేతి
పశ్చాదుదీచీనం సరస్వతేఽనుమన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాచీనం దేవసవితః ప్ర
వేతి సమంతం ఇధ్మమలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య । బ్రహ్మాణమలంకృత్య ।
ధ్మం త్రిరభిఘార్య । మూలమధ్యయోర్మధ్యభాగం కృత్వా । అస్మిన్ హో
మకర్మణి బ్రహ్మన్నిధ్మమాధాస్యే । ఓం ఆధత్స్వేత్యనుజ్ఞాత ఉపవిశ్య । హస్తా
భ్యాం తూష్ణీమిధ్మమాదధాతి । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇధ్మప్రక్షేపణమాహు
తిః స్రువమాహుత్యోస్తు । ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూ
ష్ణీం । ఇతరదర్వీమాదాయ ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రజాపతిం
మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచమృజుం సంతతమాఘారయతి వా

స్యాదాగ్నేయాంతం ప్రజాపతయ ఇదం । ప్రధానదర్వీమాదాయ ద్వితీ
యమైంద్రమితరపరిధిసంధిమన్వవహృత్యప్రాగుదంచం । పూర్వవదాఘా
రయతి। నైరృత్యాదీశానాంతం। ఇంద్రాయేదం। ఏకం। ద్వే త్రీణి। చత్వా
రి। అథాజ్యభాగౌ స్రుచా జుహోతి । అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధ
పూర్వార్ధే। అగ్నయ ఇదం । సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం। సమం పూర్వేణ । మధ్యే గ్రహాన్ జుహోతి యథోపదేశం
ప్రధానాహుతీర్హుత్వా। ఆకృష్ణేన ... విపశ్యన్ స్వాహా। సూర్యగ్రహాయే
దం అగ్నిం దూతం ... సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । కద్రుద్రా
య...హృదే స్వాహా। రుద్రాయేదం। ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా।
చంద్రగ్రహాయేదం। అప్సుమే...భేషజీ స్వాహా।అద్భ్య ఇదం । గౌరీమిమా
య...పరమే వ్యోమన్ త్స్వాహా । గౌర్యా ఇదం । అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి
స్వాహా। అంగారకగ్రహాయేదం । స్యోనా పృథివీ...సప్రథాః స్వాహా । పృథి
వ్యా ఇదం క్షేత్రస్య పతినా.. దృశే స్వాహా। క్షేత్రపాలకాయేదం । ఉద్బుధ్య
స్వాగ్నే........ సీదత స్వాహా బుధగ్రహాయేదం । ఇదం విష్ణు........... సురే
స్వాహా। విష్ణవ ఇదం । సహస్రశీర్షా...దశాంగులం స్వాహా । నారాయణా
యేదం। బృహస్పతే...చిత్రగ్గ్ స్వాహా । బృహస్పతిగ్రహాయేదం। బ్రహ్మజ
జ్ఞానం...వివస్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఇంద్రం వో విశ్వ... కేవలస్స్వాహా
ఇంద్రాయేదం । శుక్రం తే అన్యత్ ...రస్తు స్వాహా । శుక్రగ్రహాయేదం । ఇం
ద్రాణీమాసు...పతిస్స్వాహా । ఇంద్రాణ్యా ఇదం । ఇంద్రమరుత్వ ... య
జ్ఞా స్వాహా ఇంద్రమరుత్వత ఇదం ॥ శమగ్నిరగ్నిభిః...శ్రీధస్స్వాహా శనై
శ్చరగ్రహాయేదం। యమాయ...అరంకృతస్స్వాహా। యమాయేదం।ప్రజా
పతే...రయీణాగ్ స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం। కయానశ్చిత్ర...శచిష్ఠయా
వృతా స్వాహా । రాహుగ్రహాయేదం । ఆయంగౌః...ప్రియం త్స్వవస్స్వాహా
గవ ఇదం । నమో అస్తు...సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా । సర్పేభ్య ఇదం। కేతుం
కృణ్వన్...రజాయథాః స్వాహా । కేతుగణాయేదం । సచిత్రచిత్రం...ధ్రువ
స్స్వాహా । చిత్రగుప్తాయేదం । బ్రహ్మా దేవానాం... రేభన్ త్స్వాహా। బ్ర

ష్ణాణఇదం ॥ ఇంద్రంవో...కేవలస్స్వాహా। ఇంద్రాయలోకపాలాయేదం॥ అగ్నిందూతం...సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయేలో...యేదం । యమాయ-అరంకృతస్వాహా । యమాయలోక...యేదం । యత్తేదేవీ...ప్రముక్తస్వాహా। నిఋతయేలోక...యేదం ॥ ఇమంమే...రాచకేస్వాహా।వరుణాయలోక...యేదం ॥ తవవాయు...వృణీమహేస్వాహా । వాయవేలోక...యేదం। సోమోధేనుగ్ం...తస్మైస్వాహా । కుబేరాయలోక...యేదం తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా । ఈశానాయలోకపాలాయేదం ॥*॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా । దుర్గాయాఇదం । గణానాంత్వా...సాదనగ్ స్వాహా।గణపతయఇదం । క్షేత్రస్య...దృశేస్వాహా । క్షేత్రపాలకాయేదం । యతఇంద్ర...విమృధోజహిస్వాహా।అభయంకరాయేదం।వాస్తోష్పతే...చతుష్పదేస్వాహా । వాస్తుపురుషాయేదం। త్రియంబకం...యమామృతాత్స్వాహా।మృత్యుంజయాయేదం।గంధద్వారాం...శ్రియంస్వాహా।శ్రియాఇదం । హవ్యవాహమభిమాతిషాహంరక్షోహణంపృతనాసుజిష్ణుం। జ్యోతిష్మంతందీద్యతంపురంధిం । అగ్నిగ్ స్విష్టకృతమాహువేమ।స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి । విశ్వాదేవపృతనాఅభిష్య । ఉరున్నఃపంథాంప్రదిశన్విభాహిజ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆయుస్స్వాహా,అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం।జయాభ్యాతానాన్రాష్ట్రభృతఃప్రాజాపత్యాంవ్యాహృతీస్విహుతాస్స్విష్టకృతిమిత్యుపజుహోతి।సమిధమిధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి।రుద్రాయతంతిచరాయేదం । అపఉపస్పృశ్యకేచనసమృద్ధ్యర్థంజయాదిహోమంకరిష్యే । ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరం । యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వంప్రువేణోక్తంకపర్దినాఇత్యగ్నిముఖం,

అథ జయాదయః

హరిఃఓం- ఇతరదర్వ్యాజుహోతి । ఓంచిత్తంచస్వాహా । చిత్తాయేదం । చిత్తిశ్చస్వాహా । చిత్త్యాఇదం । ఆకూతంచస్వాహా। ఆకూతాయేదం । ఆకూతిశ్చస్వాహా । ఆకూత్యాఇదం । విజ్ఞాతంచస్వాహా । విజ్ఞాతాయేదం । విజ్ఞానంచస్వాహావిజ్ఞానాయేదం । మనశ్చస్వాహా । మనసఇదం।శక్వరీ

శ్చస్వాహా। శక్వరీభ్య ఇదం - దర్శశ్చ స్వాహా- దర్శాయేదం । పూర్ణమాసశ్చ
స్వాహా- పూర్ణమాసాయేదం- బృహచ్చ స్వాహా - బృహత ఇదం - రథంతరంచ
స్వాహా- రథంతరాయేదం- ప్రజాపతిర్జయానింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదు
గ్రః పృతనా జ్యేషుతస్మైవిశస్స మనమంత సర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవ
స్వాహా- ప్రజాపతయ ఇదం। అగ్నిర్భూతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్‌బ్రహ్మ
న్నస్మిన్‌క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మన్నస్యాం దేవ
హూత్యాగ్ స్వాహా - భూతానామధిపతయే అగ్నయ ఇదం -ఇంద్రో జ్యేష్ఠా
నామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్‌బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురో
ధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ ... స్వాహా - జ్యేష్ఠా
నామధిపతయ ఇంద్రాయేదం - యమః పృథివ్యా అధిపతిస్సమావత్వస్మిన్—
స్వా - పృథివ్యా అధిపతయే యమాయేదం - వాయురంతరిక్షస్యాధిపతిస్స...
స్వాహా- అంతరిక్షస్యాధిపతయే వాయవ ఇదం - సూర్యో దివోధిపతిస్సమా...
స్వాహా। దివోధిపతయే సూర్యాయేదం । చంద్రమా నక్షత్రాణామధిపతిస్స...
స్వాహా- నక్షత్రాణామధిపతయే చంద్రమస ఇదం - బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోధిప
తిస్సమా...స్వాహా- బ్రహ్మణోధిపతయే బృహస్పతయ ఇదం - మిత్రస్సత్యానా
మధిపతిస్స స్వాహా- సత్యానామధిపతయే మిత్రాయేదం-వరుణోపామధిపతిస్స
స్వాహా - అపామధిపతయే వరుణాయేదం । సముద్రస్స్రోత్యానామధిపతిస్స...
స్వాహా । స్రోత్యానామధిపతయే సముద్రాయేదం - అన్నగ్ం సామ్రాజ్యా
నామధిపతితన్మావత్వ...స్వాహా - సామ్రాజ్యానామధిపతయే అన్నాయేదం - సో
మ ఓషధీనామధిపతిస్స...స్వాహా । ఓషధీనామధిపతయే సోమాయేదం- స
వితా ప్రసవానామధిపతిస్స...స్వాహా - ప్రసవానామధిపతయే సవిత్ర ఇదం -
రుద్రః పశూనామధిపతిస్స—స్వాహా- పశూనామధిపతయే రుద్రాయేదం -
ఇదముపస్పృశ్య - త్వష్టా రూపాణామధిపతిస్స—స్వాహా -రూపాణామధిప
తయే త్వష్ట్ర ఇదం । విష్ణుః పర్వతానామధిపతిస్స—స్వాహా ॥ పర్వతానామ
ధిపతయే విష్ణవ ఇదం - మరుతో గణానామధిపతయస్తేమావంత్వ—స్వాహా
గణానామధిపతిభ్యో మరుద్భ్య ఇదం- పితరః పితామహాః పరేవరే తతాస్తతా

మహాఇహమావత అస్మిన్... స్వాహా - పిత్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం - జీవః
తృకశ్చేత్ - పితామహా అవరేత తామహా ఇహమావత - అ... స్వాహా - పితా
మహేభ్యోవరేభ్య స్తతామహేభ్య ఇదం - పితామహశ్చేత్ - పితరః పరేత
తా ఇహమావత - అ... స్వాహా - పితృభ్యః పరేభ్య స్తతేభ్య ఇదం - పితృపితా
మహయోర్జీవతోస్సతోర్జపపవక ర్తవ్యః - అపడపస్పృశ్య *ఋతాషాడృతధా
మాగ్నిర్గంధర్వ స్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పా
తు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ ఋతాసాహే ఋతధామ్నే
అగ్నయే గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇ
దం ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వ స్తస్య మరీచయోఽప్సరస
ఆయువో నామ స ఇదం... స్వాహా । సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ
గంధర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా । మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం - సు
షుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వ స్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో
నామ స ఇదం... స్వాహా । సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమసే గంధ
ర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం ॥ భు
జ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ స్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామ స ఇదం... స్వా
హా - భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా । దక్షి
ణాభ్యోఽప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం । ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధర్వ స్తస్య
ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం... స్వాహా । ప్రజాపతయే వి
శ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా - ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో
వహ్నిభ్య ఇదం । ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ స్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా

*ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మక్షత్ర పాతు త
స్మై స్వాహా - ఋతాసాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదం తస్యౌ
షధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తాభ్యస్స్వాహా - ఓ
షధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం ॥ ఏవమేవ సర్వత్ర కేచిదా త్తరీయాః ద
క్షిణాత్యాశ్చ పఠంతి.

నామస ఇదం... స్వాహా । ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయే
దం। తాభ్యస్స్వాహా। అద్భ్యోఽప్సరోభ్యః ముదాభ్య ఇదం॥ భువనస్యపతే
యస్యత ఉపరిగృహా ఇహచ । సనో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీ
ర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా। భువనస్యపతయ ఇదం॥ పరమేష్ఠ్యధి
పతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వమప్సరసో భువో నామస ఇదం... స్వాహా। ప
రమేష్ఠినే అధిపతయే మృత్యవే గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యః భూభ్య ఇదం॥ సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గంధ
ర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామస ఇదం... స్వాహా। సుక్షితయే సుభూ
తయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా
విద్యుద్భ్యోఽప్సరోభ్యః రుగ్భ్య ఇదం। దూరేహేతిరమృడయో మృత్యుర్గం
ధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామస ఇదం... స్వాహా । దూరేహేత
యే అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాభ్యోఽ
ప్సరోభ్యః భీరుభ్య ఇదం॥ చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్స
రసశ్శోచయంతీర్నామస ఇదం... స్వాహా। చారవే కృపణకాశినే కామాయ
గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా । ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్యశ్శోచయంతీభ్య ఇ
దం। సనో భువనస్యపతే యస్యత ఉపరిగృహా ఇహచ । ఉరుబ్రహ్మణేఽస్మైక్ష
త్రాయ మహిశర్మయచ్ఛ స్వాహా । భువనస్యపతయే బ్రహ్మణ ఇదం। ప్రజా
పతిం మనసా ధ్యాయన్ । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా
బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీ
ణాగ్ం స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। భువ
స్స్వాహా । వాయవ ఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। యదస్యకర్మణో
ఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్త్సర్వగ్గ్ స్వి
ష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం॥ శమ్యా అపోహ్య)
మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ ప్రహరన్ । ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేషూ
పగూహతి। పరిధీనభిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి । విశ్వాన్దేవాన్బుద్ధి

---

* కామ్యకర్మను శమ్యా ఇతి తదితరత్ర పరిధిరితి సత్సంప్రదాయః.

శ్యసగ్ స్రావేణాభిజుహోతి । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సగ్ స్రావభాగేభ్య ఇదం। అస్మిన్ప్రకృతేకర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషనిహారణార్థమనాజ్ఞాతత్రయం । కర్మాంతరితకర్మ విపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వంనోఅగ్నేసత్వంనోఅగ్నఇతి । స్వరాక్షరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితివాజ్ఞియ మలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణుస్త్రియంబకమిత్యృత్విజ్మౌఖ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ సఇతిస్కన్నాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కాండారితి । మిందాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థంయన్మఆత్మనఇతిసమస్త భయాద్యుపద్రవదోషనిర్వారణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురిత్యగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థంపునస్త్వాదిత్యాఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం- భూర్భువస్సువరోమిత్యేతైర్మంత్రైరాజాహుతీర్హోష్యామి। అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్య క్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథగ్ స్వాహా। అగ్నయఇదం।పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞఃపురుషసమ్మితః।అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథగ్ స్వాహా అగ్నయఇదం । యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానో యజ్ఞస్యమన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయ జాతి స్వాహా। అగ్నయఇదం। త్వన్నోఅగ్నేవరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్యహేడోవయాసిసీష్ఠాః।యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ం సిప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।సత్వన్నోఅగ్నేవమోభవోతీనేదిష్ఠోఅస్యావుషసోవ్యుష్టౌ।అవయక్ష్వనోవరణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం సుహవోనఏధిస్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।ఆభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయయహరివోవర్ధమానః।యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజోఅథతేస్యామస్వాహా । ఇంద్రాయహరివతఇదం। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా । శ్రీవిష్ణవఇదం। త్రియంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా।త్రియంబకాయేదం।యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాఃకుర్వంత్యృత్విజః।అగ్నిర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధా

ఉవీచముంచతాగ్ స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం । అస్కాంద్యౌః
పృథివీమస్కానృషభోయువాగాః । స్కన్నేమావిశ్వాభువనాస్కన్నో
యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్కానజనిప్రాజనీఅస్కన్నాజ్జాయతేవృషా।స్క
న్నాత్ప్రజనిషీమహీస్వాహా। స్కన్నాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం।యన్మఆత్మ
నోమిందాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదావిచర్షణిస్స్వాహా।మిందాది
భ్యోదేవతాభ్యఇదం।పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రోబృహస్పతిః।పునర్మే
అశ్వినాయువంచక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్వి
భ్యఇదం।పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సమింధతాంపునర్బ్రహ్మాణోవసునీథ
యజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః
స్స్వాహా।అగ్నయేవసునీథాయేదం। సంభావితసమస్తవిధ్యపరాధప్రాయ
శ్చిత్తార్థంసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।ప్రజాప
తయఇదం।శ్రీవిష్ణవేస్వాహా।విష్ణవేపరమాత్మనఇదం। ద్వాదశగృహీతేనా
జ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తఋషయస్స
ప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతిసప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా। అగ్నయేసప్తహోత్రఇదం। పూర్ణాహుతిము
త్తమాంజుహోతి। సర్వంవైపూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి। అథోఇ
యంవైపూర్ణాహుతిః। అస్యామేవప్రతితిష్ఠతి। వసోర్ధారాంజుహోతివ
సోర్మే ధారాసదితివాపషాహుయ తేఘృతస్యవాపనమేషాధారాముష్మి
న్లోకేపిన్వమానో పతిష్ఠతఆజ్యేనజుహోతి । తేజోవాఆజ్యంతేజోవసో
ర్ధారాతేజసైవాస్మైతేజో వరుంధేథోకామావైవసోర్ధారాకామానేవా
వరుంధే।పూర్ణాహుతిముహూర్తస్సుము హూర్తోఅస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు।
సుముహూర్తమస్తు॥ అదితేన్వమగ్గ్స్థాః । అనుమతేన్వమగ్గ్స్థాః । సరస్వ
తేన్వమగ్గ్స్థాః। దేవసవితఃప్రాసవీః।ప్రణీతాస్వవఆనీయ। సదసిసన్మేభూ
యాః స్సర్వమసిసర్వంమేభూయాః పూర్ణమసిపూర్ణం మేభూయా అక్షి
తమసిమామేక్షేష్ఠాః। యేనదేవాఃపవిత్రేణ...మార్జయంతాం। సముద్రం

వః ప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజయాభూయాసం
మాపరాసేచిమత్పయః। అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి। రేతఃపవాస్యాం
ప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యఃపూర్ణః । ముఖంవిమృష్టే।అవభృథ
స్యైవరూపంకృత్వోత్తిష్ఠతి। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు
కర్మసమృద్ధిరస్తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిఃప్రియతాం। ప్రాగాదిపరిస్తరణము
త్తరేవిసృజేత్। బ్రహ్మణేవరందదామి। అగ్నేస్తృణాన్యపచినోమి। తేజ
స్వీయశస్వీబ్రహ్మవర్చసీభవతి । స్వాహామాంతేశ్రీ యజ్ఞపురుషాయనమః।
ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాంసమర్పయామి। స్వస్తి। శ్రద్ధాంమేధాం
యశఃప్రజ్ఞాంవిద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలం । ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యందేహి
మేహవ్యవాహన । యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపో స్వాహాక్రియా
దిషు। న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతిసద్యోవం దేహుతాశనం। యద్ధుతం
తుమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే । (చతుస్సాగరపర్యంతం ...అహంభో
అభివాదయే।)అనేననవగ్రహస్వాహాస్తేనభగవాన్సర్వాత్మకశ్శ్రీయజ్ఞేశ్వ
రఃప్రియతాం ॥ మంటపస్థ ఆదిత్యాదినవ గ్రహదేవతాభ్యోనమః।ఇంద్రా
ద్యష్టదిక్పాలకదేవతాభ్యోనమః । పునఃపూజాంచకరిష్యే । ఛత్రంధార
యామి। చామరంవీజయామి। నృత్యందర్శయామి। గీతంశ్రావయామి। వా
ద్యంఘోషయామి। అందోళికానారోహయామి।అశ్వానారోహయామి।గ
జానారోహయామి। సమస్తరాజోపచారదేవోపచారభక్త్యుపచారశక్త్యు
పచారపూజాంసమర్పయామి। అనయాపూజయాఆది త్యాదినవగ్రహాఃఇం
ద్రాద్యష్టదిక్పాలకాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు । యజ్ఞేయజ్ఞమ
యజంతదేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్స
చంతేయత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః। మంటపదేవతాఃయథాస్థానం
ప్రతిష్ఠాపయామి।(అథనవగ్రహధాన్యదానానికార్యాణి)బృహత్సామక్షత్ర
భృద్వృద్ధవృష్ణియం । త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేనపంచద
శేనమధ్యమిందవాతేనసగరేణరక్ష । సుమంగలీరియం...విపరేతన।అగ్నే
నయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్।యుయోధ్యస్మ

జ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతేన మఉక్తింవిధేమ ॥ ప్రవశ్శుక్రాయభా
నవేభరధ్వం । హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం॥ యోదైవ్యానిమానుషా
జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి ।అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీర
గ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ంహ
వ్యవాహమరతింమానుషాణాం । అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్ని
త్రాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవ క్షాంవిశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్ర॥అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా।పూ
శ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకారవో
మనునావచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథ దేవయంతః। దక్షిణావా డ్వాజినీప్రా
చ్యేతి। హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ ॥ నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తేదక్షి
ణాగ్నయే।నమఆహవనీయాయమహావేద్యైనమోనమః । కాండద్వయోప
పాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే।స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయనమో
నమః । యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణుహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే । సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః । త్రిస్తేనమః। చతు
స్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః । శతకృత్వస్తేనమః ।
సహస్రకృత్వస్తేనమః అసహస్రకృత్వస్తేనమః । అపరిమితకృత్వస్తేనమః నమ
స్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః । అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావిత
మోవవార । యదంతరిక్షంతదుమేపితాభూదహాగ్ంసూర్యముభయతో
దదర్శాహంభూయాసముత్తమస్సమానానాం । అనృణాఅస్మిన్ననృణాః
పరస్మిగ్ంస్తృతీయేలోకే అనృణాస్యామ । యేదేవయానాఉతపితృయా
ణా సర్వాన్పథోఅనృణాఅక్షియేమ । ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవే
తాధ్వరేయది।స్మరణాదేవతద్విష్ణోః సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః । విష్ణుర్వి
ష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఇతిజయాదయః॥ ... ... *

—(*) అథముఖావలోకనమ్. (*)—

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-ప్రీత్యర్థంఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణేజా
స్యకుమారస్యతిథివారనక్షత్రావస్థాదిసకలారిష్టనివృత్తిద్వారాపరమేశ్వర

ప్రీత్యర్థంముఖావలోకనపూర్వకంగ్రహమఖాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదంగ
త్వేనతదాదౌ-కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వా
ముఖావలోకనపూర్వకంగ్రహమఖంకుర్యాత్ ॥ రూపంరూపంప్రతిరూపో
బభూవ। తదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ। ఇంద్రోమాయాభిఃపురురూపఈయ
తేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ। ముఖావలోకనముహూర్తస్సుముహూ
ర్తోఅస్తు॥ ఏవంముఖావలోకనంకృత్వాపూర్వోక్తవిధినా గ్రహపూజాంస
మాప్యతత్రహోమదానాదికంయథావిధికుర్యాత్ ॥ కేవలముఖావలోకనప
క్షేముఖావలోకనంకృత్వాగణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచసమా
చరేత్ ॥ ఇతిముఖావలోకనమ్॥ ... ... *

—(*) అథగర్భాధానమ్. (*)—

(షోడశర్తురాత్రిస్త్రీణాం తస్మిన్యుగ్మాసుసంవిశేత్। శుభేహానిచక
ల్యాణేనక్షత్రేప్రాణసంయమః। ఋతుస్స్వాభావికాస్త్రీణాం రాత్రయష్షోడ
శస్మృతాః । ఇతిమనువచనాత్ ।) ఋతుస్నాతాయాంభార్యాయాంశుభే
హానిదంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వా। ప్రాణానా
యమ్య। ఏవంగుణ ... శుభతిథౌఅస్మాకం ... వృధ్యర్థంధర్మార్థ ... సిధ్యర్థం
మమధర్మపత్న్యాః రాత్రౌగర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః గర్భాధా
నాంగభూతంనాందీశోభనదేవతాఉద్దిశ్య ...ప్రీత్యర్థంఆభ్యుదయికంయథా
శక్తిహిరణ్యద్రవ్యేణకరిష్యమాణఃగర్భాధానలగ్నకాలేఆదిత్యాదినవగ్రహ
ప్రీత్యర్థంనవగ్రహమఖాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణఃరాత్రావావయోఃసత్సంతా
నసౌభాగ్యఫలసిధ్యర్థం... ఫలదానానికర్తుంఫలపూజాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః
తదాదౌశుధ్యర్థంవృధ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యా
హవాచనంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। పుణ్యాహవాచనాదినవగ్రహమఖాంతంకు
ర్యాత్ । రాత్రావగ్నిమనుసంధాయ। ఔపాసనంకృత్వా। పత్న్యాసహప్రా
ణానాయమ్య। కర్మణఃపుణ్యాహవాచనం ఫలపూజాంచకృత్వా సూక్తపా
రాయణంకుర్యాత్ । విష్ణుర్యోనింకల్పయతుత్వష్టారూపాణిపింశతు। ఆసిం
చతుప్రజాపతిర్ధాతాగర్భందధాతుతే। గర్భంధేహిసినీవాలిగర్భంధేహిసర

స్వతి। గర్భం తె అశ్వినా * దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మంథతో అశ్వినా। తం తె గర్భగ్ం హవామహే। దశ మె మాసి సూతవె। యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠంతీ గర్భమాదధే॥ ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశ మె మాసి సూతవె। యథా పృథివ్యగ్ని గర్భా ద్యౌర్యథేంద్రేణ గర్భిణీ। వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధాతు తె। విష్ణుశ్శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యాం। పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశ మె మాసి సూతవె। నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అస్యై మె పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్ పుత్రో ధీయతాం గర్భో అంతః। తం మాతా దశ మాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమస్స్వానాం। అతె గర్భో యోని మెతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిం। ఆవీరో జాయతాం పుత్రస్తె దశమాస్యః। కరోమి తె ప్రాజాపత్య మా గర్భో యోని మెతు తె। అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లో నోపిశాచధీతః। పుమాగ్ంస్తె పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం। యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః। తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః। తైస్త్వం పుత్రాన్ విందస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవః। కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజిత మెవ మె। యం కామం కామయె దేవ తం మె వాయో సమర్థయ। ఇతి పత్నీమభిమంత్ర్య। ఆశిషో వాచయిత్వా ఫలదానాని। దత్వా। తయా సహ సంభోగం కుర్యాత్। (చతుర్థీ ప్రభృత్యా షోడశీముత్తరాముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజాని శ్రేయస మృతు గమన మిత్యుపదిశంతి) ఇతి గర్భాధానం॥ .... *

—(*) అథ సీమంతం (*)—

సీమంతోన్నయనం ప్రథమగర్భే చతుర్థే మాసి షష్ఠాష్టమే నా శుభే హని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా। వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం విశేషణ విశిష్టాయాం ధర్మపత్నీ సమేతోహం మద్ధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భ సంస్కారార్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్యే। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ధర్మపత్నీ సమె

* అశ్వినా పుష్కరస్రజేతి తత్తద్దేశీయ వైదిక సమ్మతః పాఠః.

తోహం సీమంతోన్నయనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంక
ష్యే। విశ్వేత్తా తేసవనేషు...బంధవే।బృహత్సామక్షత్ర...సగరేణరక్ష
వామకరేవధ్వా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా ప్రాశ
నాయమ్య।ఏవంతిథౌ సీమంతోన్నయనాంగత్వేనఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే
శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయాభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయ య
థాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ।తదంగకర్మణః పుణ్యాహం
వాచయిష్యే। ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభవంతోబ్రువంత్విత్యాదిపత్నిమార్జ
నాంతంకుర్యాత్। ఔపాసనాగ్నిముపసమాధానాదిపాత్రయోగకాలే॥
శ్లో॥ యవాన్వ్రీహీన్ఫలీసపుంజాన్గ్లప్స్యవానామపిబంధనంచ। ఏ
తానిసీమంతవిధౌప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణిసాకంఖలుమానుషాణి।పవిత్రకర
ణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్హుత్వా।ధాతాద
దాతునోరయిమితి చతస్రోయస్త్వాహృదాకీరిణేతిచతస్రఇతిప్రతి మంత్రమ
ష్టావాజ్యాహుతీర్హుత్వాస్రుచాఆజ్యమాదాయ।ధాతాదదాతునోరయి మీ
శానోజగతస్పతిః।సనఃపూర్ణేనవావనస్వాహా।ధాత్రఇదంధాతాప్రజాయా
ఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వంభువనంజజానధాతాపుత్రంయజమానాయ
దాతాతస్మాఉహవ్యంఘృతవద్విధేమస్వాహా।ధాత్రఇదం।ధాతాద దాతు
నోరయింప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి।సుమతిగ్ంసత్య
సత్యరాధసస్స్వాహా। ధాత్రఇదం।ధాతాదదాతుదాశుషేవసూనిప్రజా
కామాయమీఢుషేదురోణే। తస్మైదేవాఅమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వే
దేవాసోఅదితిస్సజోషాస్స్వాహా।ధాత్రఇదం।యస్త్వాహృదా-కీరిణామన్య
మానోమర్త్యంమర్త్యోజోహవీమి।జాతవేదోయశోఅస్మాసుధేహిప్రజాభి
గ్నేఅమృతత్వ మశ్యాగ్ంస్వాహా।అగ్నయేజాతవేదసఇదం।యస్మైత్వగ్ం
సుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం।అశ్వినగ్ంస పుత్రిణం వీరవం
తంగోమంతగ్ంరయిన్నశతే- స్వస్తిస్వాహా।అగ్నయేజాతవేదసఇదం।త్వే
సుపుత్రశవసోవృత్రన్కామకాతయః।నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా। ఇంద్రా
యపుత్రిణఇదం। ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాద।నీథేనీథేమఘవానగ్ంసుతా

ః । యదీగ్ంసబాధః పితరంనపుత్రాస్సమాన దక్షాఅవసా హవంతే
స్వాహా । ఇంద్రాయమఘవత ఇదం । ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా సమి
ధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్టపంచాశదుపహోమా
న్ హుత్వాబహిస్సమంజనంపర్యగ్ంశమ్యాః పరిధ్యగ్రేష్విప్రిక్ప్య తేక
స్మణీత్యాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అపరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశల
ల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాల్లుగ్లప్సేన ఔదుంబరశాఖయాచ । వ్యాహృతి
భీరాకామహామితిచపురస్తాన్నాభేరూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి। తతస్సు
మహాత్రైపరేణాగ్నింప్రాఙ్ముఖీం జాయాముపవేశ్యస్వయంతు ప్రత్య
ఙ్ముఖః। త్రేణ్యాశలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణియుగసద్గృహీత్వాత్రైదేవనాభిప్రదేశ
మారభ్యోర్ధ్వంశిరః కేశమధ్యస్థసీమంతరేఖాంతమున్నయతత్పుంజంప్రతీచీ
నంనిరస్యాపఉపస్పృశేత్ ।భూః।భువః।సువః।రాకామహగ్ంసుహవాగ్ం
సుష్టుతీహువేశృణోతుసస్సుభగాబోధతుత్మనా। సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛి
ద్యమానయాదదాతువీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం। యాస్తేరాకేసుమతయ
స్సుపేశసోయాభిర్దదాసిదాశుషేవసూని।తాభిర్నోఅద్యసుమనా ఉపాగ
హిసహస్రపోషగ్ంసుభగేరరాణా। ప్రతీచీనంనిరస్యాపఉపస్పృశ్య। గాయ
తమితివీణాగాథినౌసగ్ంశాస్త్యుత్తరయోఃపూర్వాంసాల్వానాం। యౌగం
ధరిరేవనోరాజేతిసాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రాఆసీనా స్తీరేణ యమునేత
వ బ్రాహ్మణానామితరా। సోమఏవనోరాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః।
వివృత్తచక్రాఆసీనా స్తీరేణాసౌతవ । నదీనిర్దేశశ్చయస్యాంవసంతి।యవా
న్విరూఢానా బధ్వఅంకురితాన్ తృస్ప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి
వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యఉదితేషు నక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీం వాదిశ
ముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్యవ్యాహృతీశ్చజపిత్వావాచంవిసృజేత్॥
(శ్లో॥ అన్వారభ్యతదావత్సంవ్యాహృతీశ్చజపేదథ। విసృజేతపునర్వాచం
భుంజీతసహబంధుభిః । అతిక్రామతి కాలశ్చేద్గర్భజః పుంసువనస్యతు।)
సీమంతోన్నయనేప్రాప్తే పశ్చాత్పూర్వంసమాపయేత్ । యస్మిన్ కాలే
సీమంతోక్తచతుర్థమాసాదికాలె సీమంతంపుంసువనంచకరోతి । తదాసౌ

కాలబలవత్తరేణసీమంతం కృత్వాపశ్చాత్పుంసువనంకుర్యాత్ । నత్వే
కదినే । తత్రాపిష్యేకస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదావాచంయచ్ఛత్వాన
తుతైభ్యఇతి వచనబలాత్పూర్వంపుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం కుర్యాత్॥
శ్లో॥ సీమంతోన్నయనం కర్మయస్మిన్నేకదినేభవేత్ । తత్రపుంసువనంచై
త్తుపూర్వాపుంసువనక్రియా । ఏకస్మిన్దివసేచేత్తుయుగపద్గర్భకర్మణి।
తత్రపుంసువనం పూర్వంపశ్చాత్సీమంతమాచరేత్ ।సత్యవ్రతః । స్త్రీయ
ద్యకృతసీమంతాప్రసూయేతకథంచనగృహీతపుత్రావిధివత్పునస్సంస్కా-
రమర్హతి।) ఇతిసీమంతం॥........................*

— (*)అథపుంసువనం. (*)—

వ్యక్తేగర్భేతృతీయే మాసిశుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రేపన్నక్షత్రేషువా
పత్న్యాఃపుంసువనంకర్మకరిష్యఇతిసంకల్ప్యపూర్వేద్యురాభ్యుదయికం
కృత్వాపరేద్యుర్దంపతీ మంగళస్నాతౌభూత్వా। పుణ్యాహంవాచయిత్వా
ఔపాసనాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య। ప్రాణానాయమ్య।ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ
మమధర్మపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భసంస్కారా
ర్థంపుంసువనాఖ్యంకర్మ కరిష్యఇతిసంకల్ప్య । వధూందక్షిణత ఉపవేశ్య
స్వయముత్తరతఆసీనఃపునః ప్రాణానాయమ్యఏవంధర్మపత్నీసమేతస్యమ
మపుంసువనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే। విశ్వేత్తా
తే - బంధవే।బృహత్సామ - రక్ష । వామకరేవధ్వాః । పుంసువనంవ్య
క్తేగర్భేతిష్యేణ(న్యగ్రో)ధస్యయాప్రాచ్యుదీచీవాశాఖాతత్సవృషాంశాగం
శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నిరుపసమాధానాది ఔపాసనాగ్నింప్ర
జ్వాల్యధ్యాత్వాలంకృత్యపరిస్తీర్య పాత్రప్రయోగకాలె) శ్లో॥ఫలద్వయేన
సంయుతంవటాంకురంద్విషత్సతౌ। సుపాయునాయవస్త్రికంక్షిపెత్సహై
వపుంసువే।పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాంసీమంతవద్ధాతా
దదాతునఇత్యష్టాభిర్హుత్వాఅపాస్తసమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌప్రహృ
త్యచిత్తంచేత్యాదిఅష్టపంచాశదుపహోమాన్హుత్వామధ్యమపరిధింప్ర
హృత్యేత్యాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే।అనవస్నాతయాకుమార్యాదృషత్పుత్రే

దృషత్పుత్రేణవటశృంగాణ్ పేషయిత్వా వస్త్రేణపరిస్రావ్యఅపరేణాగ్నిం ప్రాగ్రశ్మిఖీముత్తానాంనిపాత్యపుగ్ంసువనమసీతియజుషాఅంగుష్ఠేనదక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రేరసంనినయేత్ ।పుగ్ంసువనమసి। సాతమాగర్భాద్గిరత్వాశి షోవాచయిత్వాఅభిష్ట్వేత్యభిమృశ్య।అభిష్ట్వాహందశభిరభిమృశామిదశమా స్యాయసూతవే। యథైవసోమఃపవతియథాసముద్రఏజతి। ఏవంతేగర్భఏజ తు।సహజరాయుణానిష్క్రమ్యప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మావర్చసియశసివీర్యే న్నాద్యే। దశమాసాంశ్చశయానోధాత్రాహితథాకృతం । ఏతుగర్భోఅ క్షితోజీవోజీవంత్యాః ॥ ఆయమనీర్యమయతగర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః।ఇ త్యభిమృశ్య । తిలదేవపద్యస్వేతిద్వాభ్యామవోక్షేత్। తిలదేవపద్యస్వన మాగ్ంసదసినోదళం । స్థపిత్ర్యమపద్యస్వసమాగ్ం సేమునస్నావసునబద్ధ మసిమజ్జసు। నిరైతుపశ్నికేవలగ్ం శునేజరాయువత్తవే। ఇత్యవోక్ష్యేత్। యస్యస్మృత్యేత్యాది హోమశేషంసమాప్యబ్రాహ్మణాణ్ భోజయేత్ । (శ్లో॥ పరిస్రావ్యచవస్త్రేణవధూంతద్వన్నివేశయేత్ । తత్రోత్తానాంనిపా త్యైనాందక్షిణాంగుష్ఠతోరసం । దక్షిణేనాసికాఛిద్రేతంపుంసువనమంత్రి తః।నినయేత్వావధూఃపశ్చాత్పుమాంసంజనయత్యథ । అన్వారభ్యవధూం పూర్వంహోమస్సంతవద్భవేత్ । ప్రహరోపిచసంస్రావోవిశేషఇతి సంస్మృతః।చంద్రచూడీయే॥ద్వితీయేచతృతీయేవామాసిపుంసువనంభవేత్। వ్యక్తేగర్భేవేత్కార్యం సీమంతేనసహాథవా॥)ఇతిపుగ్ంసువనం॥......❋

—(❋) అథక్షిప్రపుగ్ంసువనం (❋)—

వధూందక్షిణతఉపవేశ్యస్వయముత్తరతఆసీనః । ప్రాణానాయ మ్య।ఏవం - ధర్మపత్నిసమేతోహంక్షిప్రపుగ్ంసువనాఖ్యంకర్మకరిష్యే। క్షి ప్రపుగ్ంసువనమనాప్రీతేనశరావేణాసుస్రోతసముదకమాహృత్యపత్తిస్తూ ర్యంతింనిధాయమూర్ధన్ చోష్యంతిముత్తరేణయజుషాభిమృశ్య।అభిష్ట్వా హం దశభిరభిరమృశామిదశమాస్యాయసూతవె।హస్తాభ్యాంమూర్ధానమ భిమృశ్య।ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్ । యథైవసోమఃపవతి యథా సముద్రఏజతి। ఎవంతెగర్భఎజతు సహజరాయుణానిష్క్రమ్య । ప్రతితిష్ఠ

త్వాయుషిబ్రహ్మవర్చసేయశసేవీర్యాయాన్నాద్యాయ । దశమాసాగ్ శ్శయానో
ధాతాహిపాతథాకృతం । ఐతుగర్భో అక్షితో జీవోజీవంత్యాః । ఆయమనీ
గ్యనయతగర్భమాపోదేవీస్సరస్వతీః।యదిజరాయునపతేదేవంవిహితాభి
రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ । తిలదేవపద్యస్వనమాగ్ంసమసినోదలం
స్థపిత్ర్యేవపద్యస్వనమాగ్ం సేహునస్నానసునబద్ధమసిమజ్జసు । నిరైతుపృ
శ్ని కేవలగ్ం శునెజరాయువత్తవె॥ ... ... *

(శ్లో॥ అనాప్రీతశరావేణ ధాసుస్రోతసమాహరేత్ ।జలంపత్తస్తు
తూర్యంతింసిధాయాద్భిఃప్రసేచయేత్ । సూతాగ్నిసంగ్రహకారోపి॥శ్లో॥
క్షిప్రప్రసూత్యర్థమిహాహచానాప్రీతేనచాక్షాళితసూతనేన। క్వచిన్మనాక్షా
ళనవర్జితేన గాత్రిహ్యాం హ్యనుస్రోతసమంభఎతత్ । తతఃఏరబ్రాహ్మణ
భోజనంచకృత్వా శిషోనాచనమాచరేయుః । పెహాసనాగ్నె ద్వేకార్యే
హిసీమంతకపుంసువనాఖ్యే । గర్భిణీశోషపరిహారార్థంసద్యఃకుంభకారగృ
హాదానీతేనాప్రీతేనఅప్రక్షాళితేన నవేనశరావేణ అనుస్రోతసంస్రోత
సోసులోమముదకమాహృత్యాస్యీయపత్త్యాః పాదయోఃమూలేతూర్యం
తిమఘఃపుష్పికాఖ్యామోషధింనిధాయతథా ఉపకనుపిత్సైత్రివవిన్యస్యశో
ష్యంతింప్రసవపీడాయాశ్శుష్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్ । తస్యాఃమూ
ర్ధానం హస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః)॥ ఇతిక్షిప్రసుపుంసువనమ్॥ ... *

—(*) అథజాతకర్మప్రకరణమ్. (*)—

(పుత్రేజాతేపితుస్స్నానంసచేలంతువిధీయతే। యావన్నచ్ఛిద్యతేనాళం
తావన్నాప్నోతిసూతకం। ఛిన్నేనాళేతతఃపశ్చాత్సూతకంతువిధీయతే॥)

అథజాతకర్మ॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం
శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నిసమేతస్య మమకుమారస్యాయు
ష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమధర్మపత్న్యాంజాతస్యకుమారస్య జాతకర్మకరిష్యే।
జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య । దివస్పరిప్రథమంజజ్ఞేఅగ్ని రస్మద్ద్వితీయంపరి
జాతవేదాః । తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధానఎనంజరతేస్వాధీః।వి
ద్మాతెఅగ్నెత్రేధాత్రయాణి విద్మాతేసధ్మవిభృతంపురుత్రా॥ విద్మాతేనా

మపరమంగుహాయద్విద్మాతముత్సంయతఆజగంథ । సముద్రేత్వానృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షాఈధేదివోఅగ్నఊధన్ ।తృతీయత్వారజసితస్థివాగ్ం సమృతస్యయోనౌమహిషాఅహిన్వన్ । అక్రందదగ్నిస్తనయన్నివద్యౌఃక్షా మారేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యోజజ్ఞానోవిహీమిద్ధోఅఖ్యదారోదసీ భానునాభాత్యంతః । ఉశిక్పావకోఅరతిస్సుమేధామర్త్యేష్వగ్నిరమృతోని ధాయి । ఇయర్తిధూమమరుషంభరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణశోచిషాద్యామినక్షత్ । విశ్వస్యకేతుర్భువనస్యగర్భఆరోదసీఅపృణాజ్జాయమానః ।వీడుంచిదద్రిమ భినత్పరాయంజనాయదగ్నిమయజంతపంచ । శ్రీణాముదారోధరుణోర యీణాంమనీషాణాంప్రార్పణస్సోమగోపాః ।వసోస్సూనుస్సహసోఅప్సు రాజావిభాత్యగ్రఉషసామిధానః । యస్తేఅద్యకృణవద్భద్రశోచేఽపూపందే వఘృతవంతమగ్నే । ప్రతంనయప్రతరాంవస్యోఅచ్ఛాభిద్యుమ్నందేవభ క్తంయవిష్ఠ । ఆతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్నఉక్థఉక్థఆభజశస్యమానే ।ప్రియ స్సూర్యేప్రియోఅగ్నాభవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నేయజ మానాఅనుద్యూన్ విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి । త్వయాసహద్రవిణమి చ్ఛమానావ్రజంగోమంతముశిజోవివవ్రుః । దృశానోరుక్మఉర్వ్యావ్యద్యౌ ద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః । అగ్నిరమృతోఅభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః । అంతేసకృదభిమృశతి । అస్మిన్నహమితయజుషా అంకఉపవేశ్య । అస్మిన్నహగ్ం సహస్రంపుష్యాస్మ్యేధమానాస్స్వేవశే । ఉత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణేజాపః।అంగా దంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే । ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీ వశరదశ్శతం । అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ । పశూనాం త్వాహింకారేణాభిజిఘ్రామిరౌహిణ । తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రా ణం । అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ । తాభ్యామేవదక్షిణకర్ణే జాపః । అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ । నక్షత్రనామచనిర్దిశతి। తద్రహస్యంభవతి ॥ (శ్లో॥ రోరెమమ్మజ్యైచిషువృద్ధిరాదౌష్ఠౌత్వేచనాంత్య శ్రవశాశ్వయాత్సు । శేషేషునామ్నోః కపరస్స్వరోంత్యస్స్వోపోరదీర్ఘ

స్సవిసర్గఇష్టః। రోహిణా। రేవతీ। మాఘా। మార్గశీర్షా। జ్యేష్ఠా। చైత్ర। ష్ఠాత్రే చ। పూర్వప్రోష్ఠపాదా। ఉత్తరప్రోష్ఠపాదా। వాంత్యశ్రవణాశ్వయుక్షు। అపభరణి। ఆపభరణి। శ్రవణ। శ్రావణ। శతభిషక్। శాతభిషజః। అశ్వయుక్। ఆశ్వయుజః। శేషేషున। కృత్తిక। తిష్య। ఫల్గున। హస్త। విశాఖ। అనూరాధ। శ్రవిష్ఠ। ఆగ్నేయ్యేకపరస్యాగోంత్యః। ఆర్ద్రిక। మూలక। స్వాహోస్వరదీర్ఘస్సవిసర్గఇష్టః। స్వాతిః। పునర్వసుః। సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నాంప్రథమయా నిర్దేశస్సూక్తవాకే జాతకర్మణిపునస్సంబుద్ధ్యాదశమీ కృతసూక్తవాకాన్నప్రాశనాభి వాదనాదిషునిత్యంరహస్యమేవభవతి) । మధుఘృతమితిసగ్ంసృజ్యతస్మిన్దర్భేణహిరణ్యనిష్ఠర్వ్యగ్రంథింబధ్వావదాయమేధాంత ఇత్యృక్త్రైర్గ్రంతైర్హిఃకుమారంసకృత్ప్రాశయిత్వా। మేధాంతేదేవస్సవితామేధాందేవీసరస్వతి। మేధాంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాంపుష్కరస్రజా। త్వయిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయ్యగ్నిస్తేజోదధాతుత్వయిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయీంద్రఇంద్రియందధాతుత్వయిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు। ప్రాశనంచతుర్ణామంత్రేసకృదేవ। ఉత్తరాభిఃపంచభిస్స్నపయిత్వా। క్షేత్రియైత్వానిరృత్యైత్వాద్రుహోముంచామివరుణస్యపాశాత్। అనాగసంబ్రహ్మణేత్వాకరోమిశివేతేద్యావాపృథివీఉభేఇమే। శంతేఅగ్నిస్సహాద్భిరస్తుశంద్యావాపృథివీసహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ంసహవాతేనతేశంతేచతస్రఃప్రదిశోభవంతు। యాదైవీశ్చతస్రఃప్రదిశోవాతపత్నీరభిసూర్యోవిచష్టే। తాసాంత్వాజరసఆదధామిప్రయక్ష్మఏతు నిరృతింపరాచైః। అమోచియక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యైద్రుహఃపాశాన్నిరృత్యైచోదమోచి। అహాఅవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్యలోకే। సూర్యమృతంతమసోగ్రాహ్యా యద్దేవాఅముంచన్నసృజన్వ్యేనసః। ఏవమహమిమంక్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహోముంచామివరుణస్యపాశాత్। స్నానంపంచానామంత్రేసకృదేవ। దధిఘృతమితినగ్ంసృజ్యకాగ్ంస్యేనపృషదాజ్యంవ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిఃకుమారంప్రాశయిత్వా భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। ఓగ్ంస్వాహా। అద్భిశ్శ్వ

షంసంస్పృజ్య గోష్ఠేనినయే దన్యోవానిధయేత్ ।ఉత్తరయామాతురుపస్థఅ
ధాయః మా తేకుమారగ్ంరక్షోవధీర్మా ధేసురత్యాసారిణీ।ప్రియాధనస్య
భూయా ఏధమానాస్వేగృహే। ఉత్తరయాదక్షిణగ్ స్తనంప్రతిధాప్య। అ
యంకుమారోజరాంధయతుదీర్ఘమాయుః। యస్మైత్వగ్ స్తనప్రప్యాయా
యుర్వర్చోయశోబలం। ఉత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశ్యయద్భూమేర్హృద
యందివిచంద్రమసిశ్రితం। తమర్త్యస్యమాహంపౌత్రమఘగ్ంరుదం। యత్తేసు
శేమేహృదయంవేదాహంతత్ప్రజాపతౌ। వేదామతస్యతేవయం మాహం
పౌత్రమఘగ్ంరుదం। యత్రికుమారస్యయిష్యతేతత్రితంకుమార భిమృష్టా
యాంభూవతామాతాసంవేశయతి । ఉత్తరేణయజుషాసంవిష్టం కుమార
మభిమృశ్య । నామయతినరుదతి యత్రవయంవదామసియత్ర చాభిమృశా
మసి। ఉత్తరేణయజుషాశిరస్సమీపే ఉదకుంభంనిధాయ।ఆపస్సుప్తేషుజా
గ్రతరక్షాగ్ంసినిరితోనుదధ్వం । సర్షపాస్ఫలీకరణమిశ్రాన్ జలినోత్తరై
స్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహాకారగ్ంహుత్వాసగ్ంశాస్తి।శ్రోత్రియాగారాదగ్ని
మాహృత్యాగ్నిముపసమాధాయాలంకృత్య। అయంకలింపతయంతగ్ శ్వా
నమివోద్బద్ధం।అజాంవాశితామివమరుతఃపర్యాధ్వగ్ స్వాహా।మరుద్భ్య
ఇదం। స్వాహా।మరుద్భ్యఇదం।స్వాహా।మరుద్భ్యఇదం(ఏవంసర్వత్ర)శం
డేరథశ్చండికేరఉలూఖలఃచ్యవనోనశ్యతాతితస్స్వాహా।మరుద్భ్యఇదం ।
అయశ్శండోమర్క-ఉపవీరఉలూఖలః। చ్యవనోనశ్యతాదిస్స్వాహా। మరు
ద్భ్యఇదం। కేశినీశ్వలోమినీఃఖజాపోజోపకాశినీః।అపేతనశ్యతాదితస్స్వా
హా । మరుద్భ్యఇదం।మిశ్రవాససఃకౌబేరకారక్షోరాజేనప్రేషితాః।గ్రా
మగ్ంసజానయోగచ్ఛంతిచ్ఛంతోపరిదాకృతాన్ త్స్వాహా।మరుద్భ్యఇ
దం । ఏతాన్ ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయంబ్రహ్మణస్పుత్రః। తానగ్నిః పర్య
సరత్తానింద్రస్తాన్బృహస్పతిః । తానహంవేదబ్రాహ్మణఃప్రమృశత. కూట
దంతాన్వికేశాన్లంబనస్తనాంత్స్వాహా । మరుద్భ్యఇదం।నక్తంచారిణఉ
రస్పేశాన్ చూలహస్తాన్కపాలపాన్ । పూర్వఏషాంపితేత్యుచ్చైశ్శ్రా
వ్యకర్ణకః। మాతాజఘన్యాసర్పతిగ్రామేవిధురమిచ్ఛంతిస్వాహా।మరుద్భ్య

ఇదం । నిశీథచారిణీస్వసాసంధినాప్రేక్షతేకులం। యాస్యపంతం బోధయ తియస్త్యైవిజాతాయాంమనః । తాసాంత్వంకృష్ణవర్త్మాగ్నే మానగింహ్యా డయంయకృత్ । అగ్నేఅక్షిణీఃర్ధహస్వాహా।మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా।మరుద్భ్య ఇదంప్రవిష్టే ప్రవిష్టఏవం తూష్ణీమ గ్నావాపతేతి।సర్షపాస్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినాస్మిన్నెవాగ్నౌ వాగ్యతా ఆవపతేతి । (తేపితథాకుర్యుః। ఏవమిహరహరాదశరాత్రాయాః । ఏవమ హరహఃప్రవిష్టేప్రవిష్ట ఇత్యాదిరాదశరాత్రాయాః । అయంకలి మిత్యేతై ర్మంత్రైస్తుతదహరేవ । ఆఙ్ మర్యాదాయాం - తేనదశమెహాని రాత్రౌ ఉపతిం ॥ శ్లో ॥ ఏకాదశేప్రవిష్టాహ్యజాతకాగ్నింయథావిధి-ప్రాణాయా మెనచాచార్య ఏకాజ్జాతాభిమర్శనం॥) ఇతిజాతకర్మ ప్రకరణం॥...*

—(*)అథనామకరణం. (*)—

(దశమ్యాముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాంపుత్రస్యనామదధాతి) ఏకాదశేహ్ని మాతాపితరౌమంగళస్నాతౌభూత్వోపవిశ్య- ప్రాణానాయమ్య-ఎవంశి ష్టై...ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృధ్యర్థంకుమారస్యస ద్వ్యవహారార్థంనామధాస్యేనేహ ఇతిమాతా పితరౌ సంకల్ప్యకర్మణఃపు ణ్యాహవాచనాదినాందీశ్రాద్ధాంతంకృత్వాద్వ్యక్షరంచతురక్షరంవానామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరందీర్ఘాభిష్టానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థంతం వులపూర్ణకాంస్యప్రాతేమాసనామనక్షత్రనామవ్యవహారికనామాని చలి ఖిత్వావ్యవహారనామసమాక్షరంపుంసఃఅసమాక్షరం(స్త్రీ)యాఃద్వ్యక్షరంచ తురక్షరంవాలిఖిత్వా।తత్క్రమం। చైత్రాదిఫాల్గునాంతాఃక్రమేణవిజ్ఞేయం॥ శ్లో ॥కృష్ణానంతోచ్యుతశ్చక్రీవైకుంఠోథజనార్దనః। ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషో వాసుదేవస్తథాహరిః।యోగీశఃపుండరీకాక్షోమాసనామాన్యనుక్రమాత్ నక్షత్రనామసంబుధ్యానిర్దిశతి । కథం। కార్తిక । రౌహిణ । మార్గశీర్షక। ఆర్ద్రిక। పునర్వసు। తిష్య।ఆశ్రేషా। మాఘ।పాల్గున। ఫల్గున।హస్త।చైత్రి। స్వాతి। వైశాఖ। అనూరాధ।జ్యేష్ఠ। మూలక। ఆషాఢ। శ్రావణ। శ్రవిష్ఠ। శాతభిషజ। ప్రోష్ఠపద। ప్రోష్ఠపద । అహిర్బుధ్న్య। రైవత। అశ్వయుజ।

అపభరణేవా । ఏవంలిఖిత్వా।(అయుగ్మాక్షరంనామకుమార్యాః)శ్రీ।గౌః। భారతీ।పార్వతీ। పతివల్లభా।కమలేక్షణీ - ఏవంనామత్రయే (స్త్రీ)పుంనామ్నోరాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-మాసనామనక్షత్ర నామవ్యవహారనామాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాస్సమర్పయామి। (శ్లో॥ అమంత్రకాతుకార్యేయం (స్త్రీ)ణామావృదశేషతః। సంస్కారార్థంశరీరస్య యథాకాలంయథాక్రమమితి) ప్రవాసా దేత్యపుత్రస్యోత్తరా భ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవణం । అంగాదంగాత్సం భవసి హృదయాదధిజాయసే। వేదోవైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం।అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రామిశ్రీనివాసశర్మన్।ఏవముత్తరాభ్యాంమూర్ధన్యవఘ్రాణం।అంగాదంగాత్సంభవసి...అభిజిఘ్రామిశ్రీనివాసశర్మన్।దక్షిణేకర్ణేఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్ అగ్నిరాయుష్మాంత్సవనస్పతిభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।సోమఆయుష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్తే నత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।యజ్ఞఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంతస్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।ఘృతన్నిష్పిబత్వాయుర్వైఘృతమమృతగ్ంహిరణ్యమమృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి।శతమానంభవతిశతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియప్రతితిష్ఠతి।నక్షత్రనామ్నా కార్తికఃవ్యవహారనామ్నాశ్రీనివాస ఇత్యయంకుమారోదేవబ్రాహ్మణేభ్యోనమస్కరోతి। (స్త్రీ)యాస్తు॥(మార్గశీర్షేచవాగ్దేవీపుష్యే పద్మావతీతథా। శ్రీదేవీచాపిసావిత్రీభూమిః కల్యాణికీతథా। సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవంతీందుమత్యపి। చంద్రావతీచలక్ష్మీశ్చ (స్త్రీ)నామకరణేషుచ ।) మాసనామ్నాకల్యాణీనక్షత్రనామ్నాకార్తికీ వ్యవహారనామ్నాసా విద్రీతీయంకుమారి దేవబ్రాహ్మణేభ్యోనమస్కరోతి।సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాసిసాజీవశరదశ్శతమితియజుషా। బ్రాహ్మణైః(స్త్రీ)వార మాశీర్వచనంకారయేత్ ।నామకర్మ

ణముహూర్తస్సు ముహూర్తోఽస్త్వితి వ్యత్యనుగృహ్ణంతు।సుముహూర్తమస్తు.
(శ్లో॥ నామాదినాందీకరణంపుణ్యాహంద్విజభోజనం।రక్షాబంధన మన్నాది చౌలాద్యంకురుమేవచ) ఇతినామకరణమ్॥.................. *

—(*) అథాన్నప్రాశనం (*)—

జన్మనోఽధిషష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా ప్రాశనాయత్న్య।ఏవం...శుభతిథౌ...మమకుమారస్యా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం।ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారమన్నప్రాశనేన కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే।అన్నప్రాశనాంగత్వేనరక్షార్థంరక్షా బంధనంకరిష్యే॥ బృహత్సామక్షత్ర భద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన మధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష।పటోఽరేపంరక్షాబంధనంకర్తవ్యం। అస్యకుమారస్యాన్న ప్రాశనాంగత్వేనాచమనాధికారసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణంకరిష్యే।ఆచమ్య।బృహత్సామ...రక్ష।నవతంతుధారణంకర్తవ్యం।ఆచమయ్య। అన్నప్రాశనాంగత్వేనకర్మణః పుణ్యాహంవాచయిష్యే।కర్మణఃపుణ్యాహంకృత్వా। దధిమధుఘృతమోదనమిశ్రగ్ం సృజ్యావదాయోత్తరైర్మంత్రైఃకుమారంప్రాశయేత్। భూరపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామిశివాస్తాఆపఓషధయస్సంత్వన్మీవాస్తా ఆపఓషధయస్సంతు శ్రీనివాసశర్మణే। భువోఽపాంత్వౌషధీనాగ్ ... శ్రీనివాసశర్మణే। సువరపాంత్వౌషధీనాగ్...శ్రీనివాసశర్మణే।భూర్భువస్సువరపాంత్వౌషధీనాగ్...శ్రీనివాసశర్మణే। సకృదేవకుమారంప్రాశయేత్తూష్ణీం ర్వైణమాగ్ంసేనైత్యేకే।అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు సుముహూర్తోఽస్తు।ఇత్యన్నప్రాశనమ్॥........... *

—(*)అథాంకురారోపణమ్.(*)—

(శ్లో॥ సర్వేషుమంగళేష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే।పూర్వంవా త్రిదినేష్టదివసేపంచమేపివా।పంచాంగశుద్ధిదివసేబీజ నక్షత్రసంయుతే। సహమంగళఘోషాద్యైర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః।స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్గత్వా తుమృత్తికానయనంశుభం) అథాతోఽంకురార్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యామ స్త

త్తత్కర్మాంగభూతమంకురార్పణంకరిష్యఇతిసంకల్ప్యబ్రాహ్మణానన్నేనప రితుష్యపుణ్యాహంవాచయిత్వా శుచౌదేశేగోచర్మమాత్రంచతురశ్రంస్థం డిలంగోమయేనానులిప్యగంధపుష్పాక్షతైస్సంకీర్యపంచపాలికాసౌవర్ణరజి తతామ్రమృణ్మయైర్వాయథాసంభవంగృహీత్వా॥ (శ్లో ॥మధ్యేచతుర్ముఖం విద్యాత్పూర్వేవజ్రిణమేవచ । దక్షిణేవయమంవిద్యాత్పశ్చి మేవరుణంత థా।ఉత్తరేశశినంవిద్యాత్పాలికాస్థాపనక్రమాత్। దూర్వామశ్వత్థపర్ణం చశిరీషంబిల్వపత్రకం । తాసాంమూలేతుబధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూత్రేణవేష్ట యేత్॥ శుద్ధప్రదేశేభూమిస్థానేమ్నేతిభూమిమభిమంత్ర్య । భూమిభూ మ్నాద్యౌర్వరిణాంతరిక్షంమహిత్వా । ఉపస్థేతెదెవ్యదితెగ్నిమన్నాదమ న్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరంపునః । పితరం చప్రయంత్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామవిరాజతివాక్పతంగాయశిశ్రియె। ప్రత్యస్యవ హద్యుభిః।అస్యప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతిరోచనా।వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః। యత్వాక్రుద్ధఃపరోవపమన్యునాయదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నెతత్తవపునస్త్వోద్దీ పయామసి । యత్తెమన్యుపరో ప్తస్యపృథివీమనుదధ్వసే । ఆదిత్యావిశ్వేత ద్దేవావసవశ్చసమాభరన్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నంయజ్ఞ గ్ం సమిమందధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమన్నో విశ్వేదేవాఇహ మాదయంతాం।సప్తతెఅగ్నెసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధామ ప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరాపృణ స్వాఘృతేన । పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్నఇషాయుషా । పునర్నఃపా హివిశ్వతః । సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నె పిన్వస్వధారయా । విశ్వప్స్ని యావిశ్వతస్పరి।లెకస్సలెకస్సులెకస్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణావియంతు కేతస్సకేతస్సుకెతస్తేన ఆదిత్యాఅజ్యంజుషాణావియంతు వివస్వాగ్ంఅ దితిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణావియంతు । మావోరిషత్ఖనితేతి మంత్రేణభూమింఖనతి । మావోరిష ఖ్ఖనితాయస్మైచాహం ఖనామివః। ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురం । అపఉపస్పృశ్య । భూ మిర్ధేనురితిమృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలోకధారిణీ । ప్రణవేన

పూరయిత్వా ॥ శ్లో ॥ వల్మీకమృత్తికాంచైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతా
న్ప్రక్షిపేత్తాసు పాలికాసు యథాక్రమం। పాలికాసు కించిత్కించిదుదకం
సంప్రోక్ష్య తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణకకులుత్థగోధూమప్రియం
గుశ్యామాకాదిచతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా। యాజా
తా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రీకృత్య క్షీరేణ ప్రక్షాళ్య। యా
జాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। మందామి బభ్రూణామహగ్ం శ
తం ధామాని సప్త చ। శతం వో అంబ ధామాని సహస్రముత వో రుహః। అథా
శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదం కృత। పుష్పావతీః ప్రసూవతీః। ఫలినీర
ఫలా ఉత। అశ్వా ఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః। ఓషధీరితి మాతరస్త
ద్వో దేవీరుపబ్రువే। రపాగ్ంసి విఘ్నతీరిత రపః॥౧॥ చాతయమానాః। అశ్వత్థే
వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరు
షం। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే। ఆత్మా యక్ష్మస్య నశ్య
తి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే రాజానస్సమితావివ।
విప్రస్స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః। నిష్కృతిర్నామ వో మాతాథా
యూయగ్ం స్థ సంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః॥ ౨॥ స్థన యదామయతి నిష్కృత। అ
న్యా వో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత। తాస్సర్వా ఓషధయస్సంవి
దానా ఇదం మే ప్రావతా వచః। ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాదివేరతే।
ధనగ్ం సనిష్యంతీనామాత్మానం తవ పూరుష। అతి విశ్వాః పరిష్ఠా స్తేన ఇవ వ్రజ
మక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించ తనువాగ్ం రపః। యాః॥ ౩ ॥ త
ఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః। తాస్తే యక్ష్మం విబాధంతాము
గ్రో మధ్యమశీరివ। సాకం యక్ష్మ ప్రపత శ్యేనేన కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రా
జ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా। అశ్వావతీగ్ం సోమవతీమూర్జయంతీముదోజ
సం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీరస్మా అరిష్టతాతయే। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపు
ష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తా నో ముంచంత్వగ్ంహసః।
యాః ॥ ౪ ॥ ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తాసాం త్వమ
స్యుత్తమా ప్రణో జీవాతవే సువ। అవపతంతీరవదందివ ఓషధయః పరి। యం

జీవమశ్చ స్వామహైన సరిష్యాతిపూరుషః । యాశ్చేదముపశృణ్వంతియా
శ్చదూరంపరాగతాః। ఇహాసంగత్యతాస్సర్వాఅస్మైసంధత్తభేషజం। మా
వోరిషత్ఖనితాయస్మైచాహంఖనానివః॥ ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ంసర్వమస్త్వ
నాతురం। ఓషధయస్సంవదంతె సోమేనసహరాజ్ఞా। యస్మైకరోతిబ్రాహ్మ
ణస్తగ్ంరాజన్పారయామసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేనత్వదేతానిమధ్యమ
పాలికాయాం। బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమంపురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేనఆవహ
సబుధ్నియాఉపమాఅస్యవిష్ఠాస్స తశ్చయోనిమసతశ్చవివః । ప్రజాపతేన
త్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తెజుహుమస్త
న్నోఅస్తువయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం। బ్రహ్మపాలికాయామయం
బీజావాపస్సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీం। యతఇంద్రభయామహేస్వస్తిదావి
శస్పతిరితిప్రాచ్యాం । యతఇంద్రభయామహేతతోనోఅభయంకృధి । మ
ఘవన్ఛగ్ధితవతన్నఊతయెవిద్విషోవిమృధోజహి । స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృ
త్రహావిమృధోవశీ । వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదాఅభయంకరః । ఇంద్ర
పాలికాయామయంబీజావాపస్సకృన్మంత్రేణత్వేస్తూష్ణీమ్ । యమాయసో
మమిమంయమెతిదక్షిణస్యాం । యమాయసోమగ్ంసునుతయమాయజుహు
తాహవిః। యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః । ఇమంయమప్ర
స్తరమాహిసీదాంగిరోభిఃపితృభిస్సంవిదానః । ఆత్వామంత్రాఃకవిశస్తావ
హంత్వేనారాజన్హవిషామాదయస్వ। ధర్మరాజపాలికాయామయంబీజా
వాపస్సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీమ్ । ఇమంమెవరుణతత్వాయామీతిప్రతీచ్యాం
ఇమంమెవరుణశ్రుధీహవమద్యాచమృడయ । త్వామవస్యురాచకే। తత్వా
యామిబ్రహ్మణావందమానస్తదాశాస్తెయజమానోహవిర్భిః। అహేడమా
నోవరుణెహబోధ్యురుశగ్ంసమానఆయుఃప్రమోషీః। వరుణపాలికాయామ
యంబీజా...స్తూష్ణీం । సోమే ధేనుమాప్యాయస్వేత్యుదీచ్యాం। సోమో
ధేనుగ్ంసోమోఅర్వంతమాశుగ్ంసోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు। సాదన్యం
విదథ్యగ్ంసభేయంపితుశ్శ్రవణంయోదదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వసమేతుతె

విశ్వతస్సోమవృష్ణియం । భవావాజస్యసంగథే।సోమరపాలికాయామయం బీ...స్తూష్ణిమ్ । శుక్లాభిస్సికతాభిఃప్రచ్ఛాదయేత్పంచగవ్యేనజలేనవాప్రోక్షయేత్ । మధ్యమపాలికాయాం । ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి। ఓంభువః।ప్రజాపతిమావాహయామి।ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖమావాహయామి ।ప్రాచ్యాం।ఓంభూః । వజ్రిణమావాహయామి।ఓంభువః ।ఇంద్రమావాహయామిఓగ్ంసువ । శతక్రతుమావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః । శచీపతిమావాహయామి । దక్షిణస్యాం । ఓంభూః ।యమమావాహయామి।ఓంభువః।వైవస్వతమావాహయామి।ఓగ్ంసువః।పితృపతిమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । ధర్మరాజమావాహయామి। ప్రతీచ్యాం।ఓంభూః। ప్రచేతసమావాహయామి।ఓంభువః । వరుణమావాహయామి ।ఓగ్ంసువః । అపాంపతిమావాహయామి ।ఓం...భూవః। సరూపిణీమావాహయామి। ఉదీచ్యాం। ఓంభూః । శశినమావాహయామి।ఓంభువః ।నిశాకరమావాహయామి।ఓగ్ంసువః।చంద్రమావాహయామి।ఓంభూ...వః। సోమమావాహయామి । అగ్నేతాస్స్వధ్వరాపోహిష్ఠామయోభువఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జనఇత్యేతేనానువాకేనచసంప్రోక్ష్య। సర్వోపచారాన్సంకృత్వా వముష్మైనమోముష్మైనమఇతి।ఆపోహిష్ఠామ... జనయథాచనః।హిరణ్యవర్ణాః...బలమోజోనిధత్త। పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతుమాపునంతుమాదేవజనాః। పునంతుమనవోధియా। పునంతువిశ్వఆయవః। జాతవేదఃపవిత్రవత్ ।పవిత్రేణపునాహిమా।శుక్రేణదేవదీద్యత్ ।అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను।యత్తేపవిత్రమర్చిషి।అగ్నేవితతమంతరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః।పవిత్రేణసవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషు।వయగ్ స్స్యామపతయోరయీణాం। వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు। వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీపయసాపయోభిః। ఋతావరీ

యజ్ఞియేమాం ప్రణీతాం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిః। వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అగ్నేదక్షైః పునాహిమా। యేనదేవా అపునత। యేనాపోదివ్యంకశః తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే। యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి। స్వదితంమాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీర్దిశంతునః। ఇమంలోకమథోఅముం। కామాన్థ్సమర్ధయంతునః। దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। యేనదేవాః పవిత్రేణ... జాతవేదా మూర్ధయంత్వాపునాతు। సర్వోపచారాన్కృత్వా। బ్రహ్మణేనమః। ఇంద్రాయనమః। యమాయనమః। వరుణాయనమః। సోమాయనమః। ఇతినమస్కృత్యదిశాంపతిన్నమస్యామిసర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుసఫలం కర్మకుర్వంతుసతతంశుభం। తాః పాలికాయాః వస్త్రేణాచ్ఛాదయేత్ సురక్షితం కృత్వాతత్తచ్ఛుభకర్మకాలే సాంకురాః పాలికా వేదికాచతుష్కోణేషు। సంస్థాపయేదేకాం గృహదేవతాభ్యో వ్యాహృతిభిరుద్వాసయేదాసప్తమాత్ప్రజాకామః అపంచమాత్పశుకామః ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామస్సద్యస్సాకలఆయుష్యకామ ఇత్యాహభగవాన్ బోధాయనః॥ ఇత్యంకురార్పణమ్॥..........*

—(*) అథచౌలప్రకరణమ్ (*)

(జన్మనోధితృతీయే వర్షే చౌలంపునర్వసో)। శుభేహనిదంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారం చౌలేన కర్మణాసగ్గ్స్కరిష్యే। పూర్వేద్యురాభ్యుదయికంకృత్వాపరేద్యుః కర్మణః పుణ్యాహంవాచయిత్వా। చౌలోపనయనాంగత్వేనరక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। బృహత్సామేతిమంత్రేణవటోః కరే కంకణం బధ్వా। బ్రా

హ్మణానాం భోజనముపాయనవత్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్ర
ప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయంకుశాన్ యవాన్ శలాలుదర్భ పుంజిలాన్।
శకృచ్ఛకలల్యసీన్ క్షుపేత్సహైవచౌలకర్మణి । పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాం
తేన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచత స్రోయస్త్వాహృదాకీరి
ణేతిచతస్రఇతిప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ధాతాదదాతునోర
యిమీశానోజగతస్పతిః । సనఃపూర్ణేనవావనత్స్వాహా । ధాత్రఇదం ధా
తాప్రజాయా...వద్విధేమస్వాహా - ధాత్రఇదం । ధాతాదదాతు...
సత్యరాధసస్స్వాహా-ధాత్రఇదంధాతాదదాతు...అదితిస్సజోషాస్స్వా
హా।ధాత్రఇదం । యస్త్వాహృదా...తత్వమశ్యాగ్ంస్వాహా అగ్నయేజా
తవేదసఇదం- యస్మైత్వాగ్ంసుకృతే...స్వస్తిస్వాహా-అగ్నయేజాతవేద
సఇదం- త్వేసుపుత్రశవసో...తిరిచ్యతేస్వాహా - ఇంద్రాయపుత్రిణఇదం
ఉక్థఉక్థేసోమ— అవసేహావంతేస్వాహా ఇంద్రాయమఘవతఇదం- ఇత్య
ష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా- చిత్తంచేత్యష్టపంచాశదుపహోమాన్ హుత్వాబ
ర్హిస్సమంజనంపర్యగ్ంశమ్యాఃపరిధ్యర్జేష్కాన్ ప్రకృతేకర్మణీత్యాదిబ్రహ్మవిస
ర్జనాంతే। (వినాహోమాపనయనసమావర్తనసీమంతచౌలగోదాన ప్రాయ
శ్చిత్తేష్వశమ్యాఇతి) ।అపరేణాగ్నింకుమారం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశల
ల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సనేతి- తూష్ణీంకేశాన్వినీయథర్షి శిఖాని
దధాతి।యథావైషాంకులధర్మస్యాదపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానా
త్సమానం-అనువాకస్యప్రథమేనయజుషాపస్సగ్ంస్పృశ్య - ఉష్ణేనవాయ
ఉదకేనేహ్యదితిఃకేశాన్ వపతు ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వనీయోత్తరయాశిరఉన
త్తిఆపఉందంతుజీవసేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసేజ్యోక్చ సూర్యందృశేప్రా
గారభ్యప్రదక్షిణమునత్తి।ప్రతిమంత్రంపవిత్రదిశంప్రవపతి।యేనావపత్సవితా
క్షురేణసోమస్యరాజ్ఞోవరుణస్యవిద్వాన్ । తేనబ్రహ్మణోవపతేదమస్యా
యుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయంనారాయణశర్మా।వపంత ముత్తరయాను
మంత్రయతే। దక్షిణతోమాతాబ్రహ్మచారీవానడుహశకృత్పిండేయవా
న్నిధాయ।తస్మిన్కేశానుపయమ్యాఽపఉపస్పృశ్య।యత్క్షురేణమర్చయతా

సుపేశసావప్త్రావపసికేశాన్ ।శుంధిశిరో మాస్యాయుః ప్రమోషీః । * వపం
తమాచార్యమనుమంత్రయతే । పునస్త్రీన్దర్భాన్సంతర్ధాయ। యేనపూషా
బృహస్పతేరగ్నిరింద్రస్యచాయుషేవపత్ । తేనాస్యాయుషేవపసౌశ్లోక్యా
యస్వస్తయే।దక్షిణతః।తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాపడుపస్పృశ్య - పునస్త్రీన్
దర్భానంతర్ధాయ-యేనభూయశ్చరాత్ర్యాంజ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం-తే
నాస్యాయుషేవపసౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే-ఇతిపశ్చాద్దిశంప్రవపతి- తస్మిన్ కే
శానుపయమ్యాపడుపస్పృశ్య-పునస్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ-యేనపూషా
బృహస్పతేరగ్నిరింద్రస్య చాయుషేవపత్ - తేనతేవపామి నారాయణ శ
ర్మన్నాయుషావర్చసా యథాజ్యోక్సుమనాఅసాః- ఉత్తరతః-తస్మిన్ కే
శానుపయమ్యాపడుపస్పృశ్య - ఉత్తరేయోదుంబరమూలేదర్భస్తంబేవాని
దధాతి- ఉప్త్వాయకేశాన్వరుణస్యరాజ్ఞోబృహస్పతిస్సవితాసోమో అగ్నిః
తేభ్యోనిధానం బహుధాన్వవిందన్నంతరాద్యావాపృథివీ అపస్సువః- ఇ
త్యంతంకృత్వాకుమారం స్నాపయిత్వా-క్షురంప్రక్షాళ్యనిదధాతి- తే
నత్ర్యహంకర్మనివృత్తిర్బ్రహ్మణేవరందదాతి- అత్రబ్రాహ్మణసహకుమా
రంభోజయేత్ - చౌలేకర్మణిమాత్రాసహభోజనస్యసూత్రితత్వాత్-హో
మాంతేశ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః- అనేనచౌలహోమేనభగవాన్సర్వాత్మ
కశ్శ్రీయజ్ఞేశ్వరః ప్రీణాతు॥ దక్షిణతఆసీనాయబ్రాహ్మణాయపతాగాందదా
తి-యదాస్యచౌలకర్తాన్ తదాతస్మైదదాతి - సంవత్సరం గోదాన వ్రతమేక
ఉపదిశంత్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్-వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమితి-
(చౌలకారికా॥ శ్లో॥జన్మతస్తృతీయేబ్దేశ్రేష్ఠమిచ్ఛంతిపండితాః।పంచమేసప్త
మేవాపి జన్మతోమధ్యమంస్మృతం॥అధమం గర్భతస్స్యాత్తు నవమేదశమేపివే
తి।సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాంచూడాకర్మనకారయేత్॥ పంచమాసాదధః
కుర్యాదతఊర్ధ్వంనకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వస్త్రైత్రిక్షురంసమాధాయ
దీక్షామధ్యేనిధాయచ। చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం నాపితాయప్రయచ్ఛతి) ॥
ఇతిచౌలమ్, ... *

* వపంతంమాతానుమంత్రయత ఇతిపాశ్చాత్యసంప్రదాయః.

—* గోదానవ్రతం, *—

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమప్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశేవర్షే౽గ్నిగోదానోవాస్యాత్-ప్రాణానాయమ్య,ఏవం...ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం- ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేనకర్మణాసంస్కరిష్యే, బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వాస్థండిలోల్లేఖనాది॥ శ్లో॥ పాత్రప్రయోగే ఖలుయోజనీయో గోదానకర్మణ్యపిచౌలవత్తు।నగ్నిశ్చపుంజీల శలల్యఇష్టా అత్రార్థలుప్తాహిభవంతియస్మాత్॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచతస్రోయస్త్వాహృదాకీరిణేతిచతస్రఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వాజయాదిప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతం కృత్వాశిఖామాత్రమేవ శిష్యసర్వాన్కేశాన్వాపయతి।స్నాత్వాబ్రహ్మణేవరందదాతి॥ ... ... *

—* అగ్నిగోదానం, *—

పక్షాంతరమాహ- అగ్నిగోదానో వాస్యాత్- ప్రాణానాయమ్య - ఏవంవిశేష్టే...ప్రీత్యర్థం ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేనకర్మణాసంస్కరిష్యే- అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే- అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా-అగ్నయేకాండర్షయ ఇదం- జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా-సంవత్సరంగోదానవ్రతమేకవింశతిరాత్రంవానస్నా-సర్వాన్కేశాన్వాపయిత్వోదకోపస్పర్శనమితి- ఛందోగాః- ఆచార్యాయవరందదాతి-పూర్వవత్కేశవపనం, ... *

—* అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం- *—

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓం। అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం - ఏవంగుణవిశిష్టే శుభేభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయః శ్రీమతః గోత్రస్యనామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్సంస్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతద్దోషశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే - ఆదౌనిర్విఘ్నే,

సపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణపతిపూజాంకరిష్యే- గణాధిపతిపూజాంకృత్వా-పుణ్యాహంవాచయిత్వా- జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావాత్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే-తతః ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాధికార సిద్ధ్యర్థంచ యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే- అత్ర ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసార సముద్రసేతవఃపునంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరం నౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపంకజం। అశేషహేపరిషన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయా సమర్పితాంపరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృతిచౌలోపనయనపర్యంతమధ్యే సంభావితానాంపాపానాంమాతృస్తన్య పానతిష్ఠన్మూత్రపర్యుషితాన్న భోజనోచ్ఛిష్టాన్నభోజన సహభోజనకామచారకామవాదాభక్ష్య భక్షణాభోజ్య భోజనాలేహ్య లేహనాపేయపానాస్పృశ్య సజాతీయ విజాతీయ సహచార క్రీడాసల్లాపసంస్పర్శనాది మూత్రపురీషోత్సర్జనాదితత్తత్కాల శౌచాభావ ప్రభృతీనాంస్వగృహ్యోక్తముఖ్యకాలాతీత జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశనాది కర్మణాంతత్తత్కాలాతీతత్వదోషస్యచ జనితదోషపరిహారార్థంమమసావిత్రీప్రదానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యచ సావిత్రీ ప్రతిగ్రహణయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థంచ యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తముపదిశ్యానుగృహ్ణంతు- ఉపనయనాధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు- ఉపనయనాధి కార సిద్ధిరస్తు- ప్రాణానాయమ్య-ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంశరీరశుద్ధ్యర్థంచస్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలంస్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం।

దేవానామాజ్యమాహరమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ధన్వంకరోషి దాతారమి
హాలోకే పరత్రచ।యస్మాత్త్వస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమకుమారస్య శరీర శుద్ధిం కామయ
మానః శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతియే కృఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ - పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణవిశి
ష్టాయాం శుభతిథౌ మమయాః కృతైః రేభిస్సవర్ణైర్ధాన్యైః కృతైః) భగ
వాం ఈశ్వర్యవృశక్తిః మహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభూత్వా మమకుమారస్య
శరీర శుద్ధిం కుర్యాదితిభవంతో బ్రువంతు - అస్యకుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్తు.
ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృ
ద్ధ్యర్థం జాతకర్మనామకరణాన్న ప్రాశనచౌలానితత్తత్కాలేషు న విహి
తానితేషాంతత్తత్కాలాతిక్రమణాద్యోషస్య జనితద్దోషపరిహారార్థం
తైః కర్మభిర్మమకుమారస్యపృథక్తాత్సాంగం కర్తుమస్మాక మాచార్య
త్వయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం వాహ్మాత్రయోదశహోమానుకరిష్యే - తదంగమ
గ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే- స్థండిలోల్లేఖనాదిచక్షుష్యాంతే ప్రయోగం కుర్యా
త్ ॥ శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ నచేధ్మ స్సమిధాయనః। చక్షుస్స్వాంత్రప్ర
యోగేషు నిర్దిష్టోంకపదీనా॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణతు
గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా-పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయు
షా।పునర్నఃపాహివిశ్వతస్స్వాహా- అగ్నయ ఇదం - సహరయ్యానివర్త
స్వాగ్నేపిన్వస్వధారయా-విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరిస్వాహా- అగ్నయ ఇ
దం- భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా- అగ్నయే పృథివ్యై మహ
త ఇదం - భువో వాయవే చాంతరిక్షాయచ మహతేచ స్వాహా - వాయవే అం
తరిక్షాయ మహత ఇదం - సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ స్వాహా- ఆ
దిత్యాయ దివేమహత ఇదం - భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చది
గ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా- చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం -
పాహినో అగ్న ఏనసే స్వాహా- అగ్నయ ఇదం - పాహినో విశ్వవేదసే
స్వాహా - విశ్వవేదస ఇదం- యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా - విభావసవ

ఇదం- సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥శతక్రతవ - ఇదం - పాహినో అగ్న ఏకయా- పాహ్యుతద్వితీయయా- పాహ్యూర్జం తృతీయయా - పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా-వసవఇదం-పునరూర్జాని ... విశ్వతస్స్వాహా - అగ్నయఇదం - సహరయ్యా... తస్పరిస్వాహా - అగ్నయఇదం - సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే భూర్భువస్సువస్స్వాహా - ప్రజాపతయఇదం- ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా - అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః.. ప్రాసావీః॥ఇతి అనుమతిత ప్రాయశ్చిత్తం॥

—*అథఉపనయనం*—

గృహ్యరత్నే ॥ శ్లో ॥ జాతోదకస్నస్వపివాచనేచ సంకల్ప ఆశీర్వచనేచనాన్ని । ఆబ్రహ్మమంతాద్విపదక్షిణాస్యాం ఏతంస్తి తం స్వామిమతేన సిద్ధం ॥ ౧ ॥ ఉపాయనాగ్నౌకృత శౌచజాలం కౌపీనవస్త్రైస్సుబద్ధకచ్ఛం। ఆచార్య ఆచాంత ఉపస్థితాంతం వామేతరస్థం కృతయాచకిష్యం । అస్త్వీకృచాగూ:కరణంచకృత్వా స్వసూత్రసంమత్యనుసారమార్గ॥......................*

గృహ్యసూత్రే। ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో - గర్భాష్టమేషుబ్రాహ్మణముపనయీత - గర్భైకాదశేషు రాజన్యంగర్భద్వాదశేషు వైశ్యం - వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ - పూర్వేద్యురాభ్యుదయికం నవతంతుధారణం రాత్రావంకురారోపణరక్షాబంధనంచకృత్వాపరేద్యుః పుణ్యాహంవాచయిత్వా - ఏవంవిశేషణ ... ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారముపనేష్యే। పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం-ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యోపనయనాంగభూతమాభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ । పునఃప్రాణానాయమ్య । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంమమకుమారస్యోపనయనాంగత్వేనకర్మణఃపుణ్యాహంవాచయిష్యే। కర్మణఃపుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జనాంతంకుర్యాత్। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషోవాచయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం-ప్రీత్యర్థంధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యోపనయనాంగత్వేన। శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మాను

స్థానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం-యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే|ఇతిసంకల్ప్య। యజ్ఞో
పవీతపూజాంకృత్వా। బ్రాహ్మణేభ్యోయజ్ఞోపవీతదానానికారయిత్వా।
యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ । ఆయుష్య
మగ్ర్యంప్రతిముంచ శుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః । ఇతిమంత్రేణయజ్ఞో
పవీతంసంధార్యవాచయిత్వా। ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూ
ర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు|సుముహూర్తోఽస్తు॥ తతః
కుమారంభోజయేత్ ॥శ్లో॥ కుమారలగ్నకాలేతు మాత్రాచసహభోజనం|
సహప్రాశనాహుతిమానంచ గురుమార్గణవకంవదేత్॥ భోజనఆచమనేస్వా
ధ్యాయేచ యజ్ఞోపవీతీస్యాదితి ధర్మశాస్త్రవచనాత్ ॥ కుమారంభోజ
యిత్వా । ద్విరాచమయ్య । అనువాకస్య|ప్రథమేనయజుషాపస్సంగం
సృజ్య। ఉష్ణేనవాయ ... కేశాన్వపతు । ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వానీయోత్తర
యాశిరఉనత్తి । ఆపఉందంతు... సూర్యంద్రుశే । ప్రాగగ్రాభ్యప్రదక్షిణ
మునత్తి। త్రీన్స్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయోత్తరాభిశ్చతసృభిఃప్రతిమంత్రం
ప్రతిదిశంప్రవపతి|యేనావపత్సవితా ... న్నారాయణశ్మశ్రూ|వపంతముత్త
రయానుమంత్రయతే। దక్షిణతోమాతాబ్రహ్మచారీవానడుహశకృత్పిండే
యవాన్నిధాయ। తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య। యత్క్షురేణమ
ర్చయ-ప్రమోషీః। వపంతమాచార్యమనుమంత్రయతే। పునస్త్రీన్దర్భా
నంతర్ధాయ|యేనపూషా...స్వస్తయే। దక్షిణతః। తస్మిన్కేశానుపయ
మ్యా...నంతర్ధాయ। యేనభూయ...స్వస్తయే|ఇతిపశ్చాద్దిశంప్రవపతి।
తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య|పునస్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ-యేన
పూషా...అసాః| ఉత్తరతః । తస్మిన్.. స్పృశ్య। ఉత్తరయోదుంబర
మూలేదర్భస్తంబేవానిదధాతి। ఉప్త్వాయకేశాన్...అపస్సువః। ఇత్యం
తం కృత్వాక్షురం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి ।స్నాతమగ్నేరుప సమాధానా
ది-అథకుమారంస్నాపయిత్వాగ్నేరుపసమాధానాది॥శ్లో॥ పాత్రప్రయో
గతుకుశాంబుపూర్వ వస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ। హైవ్యానిపాత్రాణిని
యుజ్యపశ్చాద్ద్యుంచేత చాన్యాస్సహోపనేతా॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభా

గాం తేకుమారం పాలాశీగ్ం సమిధము త్తరయాధాప్య। ఆయుర్దా దేవజర
సం గృణానో ఘృత ప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృతం పిబన్న మృతం చారుగ
వ్యం పితేవ పుత్రం జరసే నయేమం। ఆధేహి। అగ్నయ ఇదం । కుమారస్యైవ
హోమకర్తృత్వం న తు మంత్రోచ్చారణం । స్వాహాకారః। ఆధేహీతి బ్రూ
యాత్॥ శ్లో॥ స్వాహాకారో న చాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాహుతౌ । ఆధేహి
త్యేవ మంత్రాంతే వటుమాధాపయేద్గురుః। ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా
శ్మానమాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరో భవ । అభితి
ష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసో పి పరిధా
యచ । మేఖలామజినం చైవ యావదశ్మానమాచరేత్ ॥ వాసస్సద్యః కృత్తోత
ము త్తరాభ్యామభిమంత్ర్య ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతగ్గ్ స్త్వా
ధియోవయన్నవగ్నా అవృంజన్ త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ ।
దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనం । ఉత్తరాభి
స్తిసృభిః పరిధాప్య । యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరం
తానభితో దదంత । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయంత్వా యుష్మానిదం పరిధ
త్స్వ వాసః। పరిధత్తధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః।
బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాంగ
చ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదస్సువ
ర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ । పరిధాప్యాచమ్య పరిహితముత్తర
యానుమంత్రయతే । పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయే భూరాపీనామభి
శస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసి జీ
వన్। మౌంజీ మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణముత్తరాభ్యాం పరివీ
య । ఇయం దురుక్తాత్పరిబాధమానా శర్మ వరూథం పునతీన ఆగాత్, ప్రా
ణాపానాభ్యాం బలమాభరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం। ఋ
తస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః । సానస్సమంతమ
నుపరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మా రిషామ॥ శ్లో॥ మౌంజ్యాజినావస్థాప
నప్రోక్షణోత్థాపనాని తు । సమంత్రయేతాన్యాచార్యః పూర్వం కృత్వాథవా

చయేత్ ॥ అజినము త్తరయా । మిత్రస్యచక్షుర్ధరుణంబలీయ స్తేజోయశస్వి
స్థవిరగ్ంసమిద్ధం । అనాహనస్యంవసనంజరిష్ణుపరీదంవాజ్యజినందధేహం ।
వాచయేత్ । ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ స్తీర్యతేష్వేసము త్తరయావ
స్థాప్య। ఆగంత్రాసమగన్మహిప్రసుమృత్యంయుయోతన । అరిష్టాస్సంచరే
మహిస్వస్తిచరతాదిహస్వస్త్యాగృహేభ్యః । వాచయేత్ । ఉదకాంజలిమ
స్యాంజలావాసియోత్తరయాత్రిః ప్రోక్ష్య। సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ంఉ
దారదుపాగ్ంశునాసమమృతత్వమశ్యాం । ఇమేనుతేరశ్మయస్సూర్యస్య
యేభిస్సపిత్వంపితరోనఆయన్ । సక్తృన్మంత్రేణర్ద్వసూక్ష్ణంవాచయతి । ఉత్త
రైర్దణ్డీ దేవస్త్వృహీత్వా। అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్ । సోమస్తేహస్తమగ్ర
భీత్। సవితాతేహస్తమగ్రభీత్ । సరస్వతీతేహస్తమగ్రభీత్ । పూషాతే
హస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతిస్తేహస్తమగ్రభీత్ అర్యమాతేహస్తమగ్రభీత్
అగ్ంశుస్తేహస్తమగ్రభీత్। భగస్తేహస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్
మిత్రస్త్వమసిధర్మణాగ్నిరాచార్యస్తవ। సర్వేషాముంతేసక్థస్తంగృహ్ణా
యాత్। ఉత్తరైర్దేవతాభ్యఃప్రదాయ । అగ్నయేత్వాపరిదదామినారా
యణశర్మన్। సోమాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్। సవిత్రేత్వాప
రిదదామినారాయణశర్మన్ । సరస్వత్యైత్వాపరిదదామినారాయణశ
ర్మన్। మృత్యవేత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । యమాయత్వాపరి
దదామినారాయణశర్మన్। గదాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్। అం
తకాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్। అద్భ్యస్త్వాపరిదదామినారాయ
ణశర్మన్। ఓషధీభ్యస్త్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్। పృథివ్యైత్వాసవైశ్వా
నరాయపరిదదామినారాయణశర్మన్॥ శ్లో ॥ అంతేతుసర్వమంత్రాణా
హస్తగ్రహణమిష్యతే। దేవతాభ్యఃపరీదానం రక్షణాయ పృథక్పృథక్
దేవస్యత్వేతి యజుషాకుమారమంకఉపవేశ్య । చూడాకామంగళాష్టక
పాతయిత్వా* ఉపనయనమంగళాష్టకాని * శ్లో ॥ తదేవలగ్నంసుదినం
దేవతాతారాబలంచంద్రబలంతదేవ। విద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేః
ఘ్రియుగంస్మరామి*సుమంగళం । ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతో

స్తదనంతరం హరిః । ఏతేసదా దేవగణాదిశంసువటోశ్శ్రీరాయుశ్శుభకీర్తి
విద్యాః॥౧॥ సుమేరుసౌవర్ణగిరీంద్రనీలకైలాసవింధ్యాచల హేమకూటాః।
గిర్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువటోశ్శ్రీరాయుః...విద్యాః॥ ౨॥ గోదావరీసిం
ధుమలాపహారీవేగావతీనాదవతీప్రశస్తాః । నద్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువ
టోశ్శ్రి...విద్యాః॥ ౩॥ కృష్ణాజినందర్భమయీంచ మౌంజీపాలాశదండః పరి
ధానశాటీ। యజ్ఞోపవీతానిదిశంతుతానివటోశ్శ్రి...విద్యాః॥ ౪॥ తాంబూ
లగంధాక్షతపత్రపుష్పదీపాంకురాశీర్వచనానియాని। పుణ్యాహవాక్యాని
దిశంతుతానివటోశ్శ్రి...విద్యాః॥౫॥ మందారధాత్రీరుహ పారిజాతసంతా
నకల్పద్రుమచందనాని। కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశంతుతానివటోశ్శ్రి...విద్యాః॥
౬॥ జంభారివైశ్వానరకాలపుణ్యజనాస్సరిత్పతివాయుకుబేర ఈశాః। ఏతేస
దాదిక్పతయోదిశంతువటోశ్శ్రి...విద్యాః॥౭॥ఓంకారసవ్యాహృతిమంత్ర
ముద్రాస్సావిత్రీగాయత్రీసరస్వతీస్వరాః । ఛందాంసివేదాశ్చదిశంతుస
ర్వేవటోశ్శ్రి...విద్యాః॥౮॥వసిష్ఠజాబాలిపరాశరాత్రి వాధూలబోధాయ
నజామదగ్న్యాత్రిభృగ్వంగిరోగౌతమకాశ్యపాశ్చవటోశ్శ్రి...విద్యాః॥౯॥
సులగ్నాసావధానా । సుముహూర్తాసావధానా॥ ....
చూర్ణికా*స్వస్తిశ్రీసహస్రాంశుద్విజగురుదైవత్యానాం। పురుహూ
తహుతవహాదండధరనిశాచరపాశపాణిసమీరణవైశ్రవణశశిశేఖరాణాం।
ఆయుష్మతఃకమలాసనస్యగౌరీమనోవల్లభస్యశ్రీలక్ష్మీనారాయణస్యప్రజ్ఞాగు
రోస్సురగురోర్మృకండుమునినయనమార్తాండాతులధుర్యవర్యస్యవాలఖి
ల్యస్యతపోనిష్ఠాగరిష్ఠవరిష్ఠస్యవసిష్ఠస్య ఉర్వీదుర్వారపీత్వాకృతాంభోనిధేః
కుంభసంభవవిజృంభణస్తంభ పిష్టవింధ్యస్యపారావారవీర్య గాంభీర్యస్య శ్రీశైలన
గనివాసినాం।మందమకరందబిందుసందోహపురందరపాదపానాం। చింతా
మణిమరకతమాణిక్యముక్తాప్రవాళవజ్రవైడూర్యగోమేధిక పుష్యరాగకౌ
స్తుభాదీనాం।దినమణిరమణీయరమణితాశేషజనజీవనకిరణానాం। గీర్వాణ
ప్రభృతీనాంచింతామణికల్పవృక్షకామధేనూనాం।అగణ్యప్రాగణ్యవరేణ్య
శరణ్యానాం।సనకసనందనసనత్కుమారసనత్సుజాతనారదాదిదేవర్షీణాం।
చతుర్ముఖవేదవ్యాసజపితషడంగసహితఋగ్యజుస్సామాథర్వణోపనిషద్వే

ద్యబ్రహ్మవేదాంతకర్మవేదానాం।తత్ప్రచారస్యజగన్మాయాలీలావిలాసస్య
సచ్చిదానందవిగ్రహస్యకస్యపరబ్రహ్మణఃభూకిరణకళాపరిపూర్ణయోశ్చం
ద్రసూర్యయోర్ద్వయస్య సత్వరజస్తమోగుణాత్మకమూర్తి త్రయాణాంత్రి
లోకానాం। చతురాననస్యచతుర్ముఖానాం।పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం।
కుమారస్వామినఃషణ్ముఖానాం।సప్తర్షీణామష్టవసూనాం నవగ్రహాణాంద
శావతారాణామేకాదశరుద్రాణాం।ద్వాదశాదిత్యానాంత్రయోదశవిశ్వే
షాం।చతుర్దశమనూనాం పంచదశదినానాంషోడశకలానాం సప్తదశపశూ
నాం। అష్టాదశస్మృతిపురాణానాం।అష్టావింశతినక్షత్రాణాం। త్రయస్త్రిం
శత్కోటిదేవానాం । పట్టమాంజిష్ఠకౌసుంభసువర్ణాభరణచీనీచీనాంబరా
లంకృతదివ్యస్త్రీబ్రాహ్మణానాం అవిఘ్నవినాయకప్రసాదేన శ్రీలక్ష్మీనా
రాయణప్రసాదేనచాస్యవటోఃఇక్షుజీరకదధిగుడఫలకుసుమానిమంగళద్ర
వ్యాణిశుభకరాణిస్స్యుః। అస్మిన్ముహూర్తేతల్లగ్న హోరాద్రేక్కాణన
వాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశైశ్శుభానుకూలాస్సర్వేగ్రహా
స్సనక్షత్రాఃశుభఏకాదశస్థానఫలదావరదాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుము
హూర్తాభవంతు*దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవఉపనయేనారాయణశర్మన్।
ముహూర్తకాలేఆత్మనస్సమీపమానయతి। సుప్రజాఇతిదక్షిణేకర్ణేజపతి।సు
ప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషఃపోషైః।బ్ర
హ్మచర్యమాగామితిప్రసూతఇత్యంతంకుమారఆహ।బ్రహ్మచర్యమాగాము
పమాంనయస్వదేవేనసవిత్రాప్రసూతఃప్రష్టంపరస్య। ప్రతివచనంకుమార
స్య।కోనామాసి।ఇత్యాచార్యః। నారాయణ శర్మానామాస్మీతి కుమారః।
కస్య బ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మన్ । ఇత్యాచార్యః । ప్రాణస్య
బ్రహ్మచార్యస్మీతికుమారః।ఆచార్యః । నారాయణశర్మన్నేషతేదేవసూ
ర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయసమామృతైషతేసూర్యపుత్రస్స దీర్ఘాయు
స్సమామృతయాగ్ స్వస్తిమగ్నిర్వాయు స్సూర్యశ్చంద్రమా ఆపోనుసంచ
రంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచర నారాయణశర్మన్ । శేషం పరోజపతి
ప్రత్యగాశిషంచైనంవాచయతి । అధ్వనామధ్వపతేశ్రేష్ఠస్యాధ్వనఃపార
మశీయ।కుమారంవాచయతి।ఉక్తమాజ్యభాగాంతముత్తరేనముత్తరాఆహు

త్రీర్హావయిత్వా । యోగేయోగ ఇతి ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥ (శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవ కుమారం హావయేత్తలు । ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయాదాచార్యో జుహుయాద్వటుః) కుమారో జుహోతి। యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే । సఖాయ ఇంద్రమూతయే స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । తత ఆచార్యః । ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ంరేతో వరుణ సోమ రాజన్ । మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాసత్స్వాహా। అగ్నివరుణసోమాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం।కుమారః। శతమిన్నుశరదో అంతిదేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసంతనూనాం । పుత్రాసో యత్ర పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిషతాయుర్గంతోః స్వాహా। దేవేభ్య ఇదం। తత ఆచార్యః।అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాంకృణోతు । ఇంద్రో మరుద్భిరృతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరాదధాతు స్వాహా।అగ్నీంద్రమరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదం । కుమారః । మేధాం మహ్యమంగిరసో మేధాగ్ంసప్త ఋషయో దదుః । మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతు మే స్వాహా।అంగిరస్స ప్తర్షి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం । అప్సరాసు చయా మేధాగంధర్వేషు చయద్యశః। దైవీయా మానుషీ మేధా సా మామావిశతాదిహ స్వాహా । మేధాయా ఇదం । ఇమం మే వరుణ... రాచకే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్త్వాయామి...ప్రమోషీస్స్వాహా-వరుణాయేదం- త్వన్నో అగ్నే ... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నో అగ్నే...సుహవోన ఏధి స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్...భేషజగ్ం స్వాహా । అయసేగ్నయ ఇదం । ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణ హావయిత్వా । అపాస్తసమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్ట పంచాశ దుపహోమాన్ హుత్వా । శమ్యా అపోహ్య । అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాది అనాజ్ఞాతాది హోమాంతే అస్మిన్కర్మ యజుష్ప్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం ॥ (శ్లో ॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మణైశ్చ ఉక్తో భ్రేషోస్తి చేత్తత్ర తత్థో వనీతా । తత్కర్మవహ్నౌ భువ ఆహుతి

స్నాత్యస్య వేదనాజ్ఞాతవిధిః(త్రయంవా) హస్తం ప్రక్షాళ్యేత్యాది పరిషేచ
నాంతం కృత్వా। అపరేణాగ్నిముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ । తస్మిన్నుత్తరే
ణ యజుషోపసంత్రోపవిశతి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వాద్యోషం॥
(శ్లో॥ ఆచార్యాయువటుః కూర్చం దద్యాదగ్రముదగ్యథా । తథా నిధాయత
స్యాం కూర్చే రాష్ట్రభృద్యజుషా గురుః) పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారోదక్షి
ణేన పాణినా గురోః దక్షిణం పాదమన్వారభ్యాహ సావిత్రీం భోః అనుబ్రూ
హీతి బ్రూయాత్ తస్మా అన్వాహ తత్సవితురిత్యపచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం
వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషువా తథార్ధర్చయోః ఉత్తమాం
కృత్స్నాయాం । ఓం భూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం ।ఓం భువః । భర్గోదేవ
స్యధీమహి । ఓగ్ం సువః । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓం భూః । తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ఓం భువః । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ।
ఓగ్ం సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచో
దయాత్ ॥ గాయత్ర్యుపదేశముపాకర్త...సుమనుహోతారోణస్య కుమారముత్త
రేణమంత్రేణోత్తరమోష్ఠముపస్పృశతి । అన్నృషమనాసోవ్యత్యాసస్వాం
మెగోపాయ । ఆచమ్య । శ్యావాంతపర్యంతావోష్ఠౌ ఉపస్పృశ్యేచ్ఛామె
దిత్యపచనాత్ । కర్ణావుత్తరేణ । బ్రహ్మణ ఆణీస్థః । కర్ణౌస్పృశతి । దండ
ముత్తరేణాదత్తే - పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయగ్రోధస్కంధజో వా
జగ్రో రాజన్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇత్యవర్ణసం
యోగేనైక ఉపదిశంతి । సుశ్రవస్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సు
శ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవో
దేవానాం నిధిగోపో స్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో
భూయాసం । స్మృతం చ మ ఇత్యేతద్వాచయిత్వా । స్మృతం చ మే స్మృతం చ
మెతన్న ఉభయం వ్రతం । నిందా చ మె నిందా చ మే తన్న ఉభయం వ్రతం - శ్ర
ద్ధా చ మే శ్రద్ధా చ మే తన్న ఉభయం వ్రతం । విద్యా చ మె విద్యా చ మె తన్న ఉభ
యం వ్రతం । శ్రుతం చ మే శ్రుతం చ మెతన్న ఉభయం వ్రతం । సత్యం చ మె నృతం చ
మె తన్న ఉభయం వ్రతం । తపశ్చ మెతపశ్చ మెతన్న ఉభయం వ్రతం । వ్రతం చ మె
వ్రతం చ మెతన్న ఉభయం వ్రతం । యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం । యదగ్నే

స్సం ద్రస్యస ప్రజాపతికస్యస దెవస్యస దేవరాజస్యసమనుష్యస్యసమనుష్య రాజస్యసపితృకస్యసపితృరాజస్యసగంధర్వాప్సరస్యస్యయన్మఆత్మనఆత్మని వ్రతం। తేనాహగ్ంసర్వవ్రతో భూయాసం। గురవెవరందత్వా గురోవరం తె దదామీతికుమారో బ్రూయాత్ । ఆచార్యస్సప్తదశకృత్వో వాస్య। దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవెఅశ్వినోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వా వరుణోనయతు దెవిదక్షిణెరుద్రాయగాం । తెనామృతత్వమ శ్యాం।వ... ప్రతిగృహ్ణాతు।ఉదాయుషేత్యాహ్య। ఉదాయుషాస్వాయు షోదోషధీనాగ్ం రసెనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామ మృతాగ్ంఅను । వాచయతి। ఉత్తరేణాదిత్యముపతిష్ఠతే। తచ్చక్షుర్దేవహితంపురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం। జీవెమశరదశ్శతం - నందామశరదశ్శ తం। మోదామశరదశ్శతం।భవామశరదశ్శతం - శృణవామశరదశ్శతం । ప్రబ్రవామశరదశ్శతం - అజీతాస్యామశరదశ్శతం - జ్యోక్చసూర్యందృ శె॥ యంకామయెతనాయముచ్ఛిద్యేతేతితముత్తరయా దక్షిణెహస్తెగృహ్ణీ యాత్ - అథకామ్యవిధిమాహ - యస్మిన్భూతంచభవ్యంచసర్వేలోకాస్స మాహితాః - తేనగృహ్ణామిత్వామహంమహ్యంగృహ్ణామిత్వామహంప్రజా పతినాత్వామహ్యంగృహ్ణామినారాయణశర్మన్ - శ్వోభూతెతమగ్నింధార యంతిక్షౌరలవణవర్జనంచ - పరిత్వేతిపరిమృజ్య - *అగ్నికార్యం* ప్రాణా నాయమ్య - ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టే...శుభేభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమా న్గోత్రః నామధేయోహం మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వ ర... ప్రీత్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యే - పరిత్వాగ్నెపరిమృజామ్యా యుషాచధనేనచ - సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషఃపోషైస్సుగృహోగృహైస్సు పతిః పత్యాసుమెధామెధ యాసుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః - పరిమృజ్యాలంకృత్యఅదితేనుమన్యస్వ।అను మతేనుమన్యస్వ - సరస్వతేనుమన్యస్వ దేవసవితః ప్రసువ - తస్మిన్నుత్తరే స్సమిధఆదధ్యాత్ - అగ్నయెసమిధమితిద్వాదశసమిధఆదధాతి అగ్నయె సమిధమాహార్షం బృహతె జాతవేదసె । యథాత్వమగ్నె సమిధాస మిధ్యసఏవంమామాయుషావర్చసాసన్యామెధయా ప్రజయాపశుభిర్బ్ర

హ్మవర్చసేనాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా - అగ్నయఇదం - ఏధోస్యేధి షీమహిస్వాహా - అగ్నయఇదం సమిదసి సమేధిషీమహిస్వాహా । అగ్న యఇదం। తేజోసి తెజోమయిధేహిస్వాహా - అగ్నయఇదం - అపోఅద్యా న్వచారిషగ్ంరసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమా సగ్ంసృజవర్చసాస్వాహా - అగ్నయఇదం - సంమాగ్నే వర్చసాసృజ ప్రజయాచధనేనచస్వాహా - అగ్నయఇదం - విద్యున్మే అస్యదేవాఇం ద్రోవిద్యాత్సహర్షిభిస్స్వాహా - ఇంద్రాయేదం - అగ్నయేబృహతేనా కాయస్వాహా - అగ్నయేబృహతేనాకాయేదం - ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా - ద్యావాపృథివీభ్యామిదం - ఏషాతేఅగ్నేసమిత్తయావర్ధస్వ చాప్యాయస్వచతయాహం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । అగ్నయఇదం - యోమాగ్నేభాగినగ్ంసంతమధా భాగంచి కీర్షతభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నే భాగినంకురుస్వాహా । అగ్నయఇ దం । సమిధమాధాయాగ్నేసర్వవ్రతోభూయాసగ్ంస్వాహా । అగ్నయ ఇదం।భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । ఆంతెతూష్ణీంపరిస మూహ్య । అదితేన్వమగ్ంస్థాః। అనుమతేన్వమగ్ంస్థాః । సరస్వతేన్వమగ్ స్థాః। దేవసవితఃప్రసవీః । యత్తేఅగ్నే తెజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసం యత్తే అగ్నేవర్చస్తేనాహంవర్చ స్వీభూయాసం యత్తేఆగ్నేహరస్తేనా హంగ్ంహరస్వీభూయాసం । మయి మేధాంమయిప్రజాంమయ్యగ్నిస్తేజోద ధాతుమయి మేధాంమయిప్రజాంమయీంద్రఇంద్రియందధాతు। మయి మే ధాంమయిప్రజాంమయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు। మానస్తోకేతనయేమాన ఆయుషిమానోగోషుమానోఅశ్వేషురీరిషః। వీరాన్మానోరుద్రభామితోవ ధీర్హవిష్మంతోనమసావిధేమతే। త్ర్యాయుషంజమదగ్నేఃకశ్యపస్యత్ర్యా యుషంయద్దేవానాంత్ర్యాయుషంతన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం। భస్మనాశిరోల లాటవక్షస్కంధేషుతిలకానికుర్యాత్। మేధావీభూయసం । తేజస్వీభూ యాసం । వర్చస్వీభూయాసం।బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం। ఆయుష్మాన్ భూయాసం । అన్నాదోభూయాసం। యశస్వీభూయాసం।సర్వసమృద్ధో భూయాసం । పునస్త్వాదిత్యా... కామాస్స్వాహా।స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యా

దినమస్కారం కుర్యాత్ । ...మాం తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః। ధ్యానా దిషోడశోపచారపూజాస్సమర్పయామి।యస్యస్మృత్యేత్యాది॥ ఏవమస్విష్టి స్నపిసదారగ్న్యాదేధానా హ్వాత్యోత్తరయాసగంశాస్తి...........*

ఆచార్యః। బ్రహ్మచార్యసి।కుమారః । బాఢంకామచారవాదభక్షాం మౌనభవామి ఆచార్యః। ఆపోశాన।కుమారఃబాఢమశ్నామి। ఆచార్యః । కర్మకురు।కుమారః। బాఢంకరోమి।ఆచార్యః।మాసుషుప్థాః।కుమారః।బాఢందివానస్వపామి। ఆచార్యః। భిక్షాచర్యంచర।కుమారః బాఢంచరామి।ఆచార్యః। ఆచార్యాధీనోభవ। కుమారో బాఢంభవామి। భవద్భిరనన్నుజ్ఞాతస్సన్ యాజనాదికర్మనకరోమి । తతోగురుంమాతరమన్యాగశ్చ వృద్ధాన్నమస్కుర్యాత్ ।భవాన్ భిక్షాందదాత్వితిపురుషం।భవతీభిక్షాందేహీతిస్త్రియంయాచయేత్॥ (శ్లో॥ గాయత్రింగురుణాదిష్టాం శ్రవ్యాసూర్యమభ్యసేత్ । సూర్యేస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్। అగ్నికార్యంతతః కుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృద్ధానసావహమితిబ్రువన్) సగంశాసనాంతే భిక్షాచరణం । అథాస్మైఅరిక్తంపాత్రంప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతి బోధాయనగృహ్యాత్॥ (శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్యపోశానేత్యనుశిష్యవటుంగురుః।బాఢమిత్యేవసర్వత్రప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః । ఆదిమధ్యావసానేషుభవచ్ఛబ్దోపలక్షితః।బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥) వాసశ్చతుర్థీముత్తరయాదత్తేన్యత్పరిధాప్య । యస్యతేప్రథమవాస్యగంహరామస్తంత్వా విశ్వేఅవంతుదేవాః - తంత్వాభ్రాతరస్సువృధోవర్ధమానమనుజాయంతాంబహవస్సుజాతం । గురోర్వాసస్తేదదామీతిదద్యాత్ ।ఆపస్తంబమిత్యేతదంతముపనయనమ్॥... ... ...*

—(*) పాలాశకర్మ (*)—

కేచిత్పాలాశంకర్మ కుర్వంతీత్రీణ్యహానిపత్యహం మామమభైక్షమాచరేత్ । చతుర్థేహన్యన్నసర్గస్కారేణసర్గస్కృత్వాచార్యేణసహప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య । ప్రాణానాయమ్య, ఏవంవిశిష్టే... ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమేధాజనన సిద్ధ్య

ర్థంపాలాశంకర్మకరిష్యే । పలాశమూలమలంకృత్య । తత్రత్రీణ్యుదగపవర్గాణిస్థండిలానికల్ప యిత్వా తేషుయథా క్రమమావాహ్య । యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః । ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ। సమేంద్రోమేధయాస్పృణోతు। అమృతస్యదేవధారణోభూయాసం। శరీరంమేవిచర్షణం। జిహ్వామేమధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాంభూరివిశ్రువం । బ్రహ్మణఃకోశోసి మేధయాపిహితః । శ్రుతంమెగోపాయ। ఇతిప్రథమస్థండిలేప్రణవమావాహయామి।శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే।శ్రద్ధయావిందతేహవిః। శ్రద్ధాంభగస్యమూర్ధని । వచసావేదయామసి।ప్రియగ్ంశ్రద్ధేదదతః।ప్రియగ్ంశ్రద్ధేదిదాసతః। ప్రియంభోజేషుయజ్వసు।ఇదంమఉదితంకృధి। యథాదేవాఅసురేషు।శ్రద్ధాముగ్రేషుచక్రిరే।ఏవంభోజేషుయజ్వసు।అస్మాకముదితంకృధి। శ్రద్ధాందేవాయజమానాః । వాయుగోపాఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ంహృదయ్యయాకూత్యా శ్రద్ధయాహూయతేహవిః। శ్రద్ధాంప్రాతర్ హవామహే।శ్రద్ధాంమధ్యందినంపరి।శ్రద్ధాగ్ంసూర్యస్యనిమ్రుచి।శ్రద్ధేశ్రద్ధాపయేహమా।శ్రద్ధాదేవానధివస్తే।శ్రద్ధావిశ్వమిదంజగత్ ।శ్రద్ధాంకామస్యమాతరం।హవిషావర్ధయామసి।ద్వితీయస్థండిలేశ్రద్ధామావాహయామి।మేధాదేవీజుషమాణానఆగాద్విశ్వాచీభద్రాసుమనస్యమానా। త్వయాజుష్టానుదమానాదురుక్తాన్బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః । త్వయాజుష్టఋషిర్భవతిదేవిత్వయాబ్రహ్మాగతశ్రీరుతత్వయా। త్వయాజుష్టశ్చిత్రంవిందతే వసుసానో జుషస్వద్రవిణోనమేధే । మేధాంమఇంద్రోదధాతు మేధాందేవీసరస్వతీ । మేధాంమెఅశ్వినావుభావాధత్తాంపుష్కరస్రజా - అప్సరాసుచయామేధాగంధర్వేషుచయన్మనః- దైవీంమేధాసరస్వతీసామాంమేధాసురభిర్జుషతాగ్ స్వాహా- ఆమాంమెధాసురభిర్విశ్వరూపాహిరణ్యవర్ణాజగతిజగమ్యా- ఊర్జస్వతీపయసాపిన్వమానాసామాంమేధాసుప్రతీకాజుషంతాం- మయిమేధాం...సూర్యోభ్రాజోదధాతు - తృతీయస్థండిలేమేధామావాహయామి । ప్రణవశ్రద్ధామేధాదేవతాభ్యోర్ఘ్య పాద్యాచమనస్నానవస్త్రగంధమాల్యధూపదీపబలీన్దత్వాఽథోపతిష్ఠతే । ప్రణవశ్రద్ధామేధాదేవతాభ్యోనమః । పాద్యంసమర్పయామి । అర్ఘ్యంనైవేద్యంతాం

బూలంనీరాజనం। యశ్ఛందసాం...శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే। మేధాదేవీం ప్రపుష్పం। మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ మే ధాజననసిద్ధిరస్తు। సమంతాదగ్నిమద్భిః పరిషిచ్య। * ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మాహం కరిష్యే। అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతే। యశ్ఛందసామితి ఛందస్సూ క్తం వాచయన్స్వయమాయంత్విత్యాది చత్వారిత్యక్త్వా (ప్రతిమంత్ర) మేకాదశా జ్యాహుతీః కుమారగంధర్వయిత్వా। యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛం దోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ। సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు। అమృత స్యదేవధారణో భూయాసగ్ం స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। శరీరం మే విచర్ష ణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। ఆవహం తీవితన్వానా। కుర్వాణా చీరమాత్మనః। వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ। అన్నపా నేచ సర్వదా। తతో మే శ్రియమావహ। లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। యశో జనేఽసాని స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। శ్రేయాన్వస్యసోఽసాని స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। స మా భగ ప్ర విశ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। తస్మిన్సహస్రశాఖే। నిభగాహం త్వయి మృజే స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। యథాపః ప్రవతాయంతి। యథా మాసా అహర్జ రం। ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః। ధాతరాయంతు సర్వతస్స్వాహా। ఛందో భ్య ఇదం। ప్రతివేశోఽసి ప్ర మా భాహి ప్ర మా పద్యస్వ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। తత ఆచార్యో జుహుయాత్సమిత్సన్నహనం జయాది ప్రతిష్ఠాంతే పరిషేచనాం తం కృత్వా। స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదిసమస్కారం కుర్యాత్। తతః పలాశమూ లే దండం విసృజ్య॥ (శ్లో॥ మేఖలామజినం దండం పాలాశాగ్రే వినిక్షిపేత్। త ద్వాసో గురవే దద్యాద్వటురన్యాని ధారయేత్) సుశ్రవ ఇతి మంత్రేణాన్య దండమాదాయ। రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య। యా అకృంత న్నవయన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్యాచమ్య। ఆచార్యః। పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్రయతే। ఇయం దురుక్తేతి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయి

త్వాత్రిమధురేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛే
దితి॥ (శ్లో॥ సంత్యజ్య మేఖలాదీని బిభృయాత్సూత్రం వినా వటుః । సర్వం పలాశే
నిక్షిప్య నవాన్యన్యాని ధారయేత్। మేఖలామజినం దండ ముపవీతం కమండ
లుం। అప్సు ప్రాశ్య వినష్టాని గృహీత్వాన్యాని పూర్వవత్ । సవనం మేఖలా
దండం భైక్షాచర్యవ్రతాని చ । నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కారకర్మ
ణి॥ ప్రకృతమనుసరామః । ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః । హరిః ఓం తత్సత్ ।
ఇత్యుపనయనం॥ *

—(*) పాహిత్రయోదశ హోమః (*)—

* ఏవంగుణ... శుభతిథౌ అస్య కుమారస్య తత్తత్కాల విహితకర్మ
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశ హోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ।
తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। చతుష్పాత్రప్రయోగం
కుర్యాత్॥ (శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ న చేష్మం న జయాదయః। చతుష్పా
త్రప్రయోగేషు స్విష్టకృత్కంకణం వినా॥) పూర్వవత్ పరిషేచనం కృత్వా। స్రు
వేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా । పునరూర్జా.....విశ్వతస్స్వా
హా । అగ్నయ ఇదం । సహరయ్యా...స్పరిస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం।
పాహినో అగ్న ఏనసే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం । పాహినో విశ్వవేదసే స్వా
హా। విశ్వవేదస ఇదం । యజ్ఞం పా...వసో స్వాహా । విభావసవ ఇదం । స
ర్వం పా...క్రతో స్వాహా। శతక్రతవ ఇదం। పాహినో అగ్న...చతసృభిర్వ
సో స్వాహా। వసవ ఇదం । భూరగ్నయే చ...మహతే చ స్వాహా । అగ్నయే
పృథివ్యై మహత ఇదం । భువో వాయవే...మహతే చ స్వాహా । వాయవే
అంతరిక్షాయ మహత ఇదం । సువరాదిత్యాయ...మహతే చ స్వాహా ।
ఆదిత్యాయ దివే మహత ఇదం । భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసే చ...మహతే
చ స్వాహా। చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం। పునరూర్జా...
విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। సహరయ్యా...తస్పరిస్స్వాహా। అగ్నయ ఇ
దం। సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపత

---

* దేశభేదాత్కర్మభేదః అస్మిన్ పాలాశకర్మణి పాహిహోమం
కేచన కుర్వంతి అపరే నేతి జ్ఞేయమ్.

యజ్ఞిదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా । అనేనపాహిత్రయోదశ హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రియతాం ॥ (శ్లో ॥ పునరూర్ధ్వాసహోద్యంతే మధ్యేపాహీతిపంచకం । మహావ్యాహృతిభిశ్చైవపాహిహోమంసమాచరేత్ ॥)ఇతిపాహిత్రయోదశ హోమః॥ ❊

—(❊)ఉపాకర్మప్రకరణం(❊)—

శ్రీగురుభ్యోనమఃహరిఃఓమ్ । గృహ్యసూత్రే ॥ ఉపాకరణేసమాపనేచఋషిర్యఃప్రజ్ఞాయతే । సదసస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషుప్రాదుర్భావే శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాంశిష్యైస్సహాచార్యఃనదీంతటాకంవాగత్వా। కేశశ్మశ్రులోమనఖానివాపయిత్వా। మృత్తికాస్నానంవారుణస్నానంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ। మమోపాత్త... ప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః। ఉత్సర్జనకాలాతిపన్నదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థంపాహిత్రయోదశహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । అధ్యేష్యమాణానాంఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । ప్రాజాపత్యాదినవర్షి పూజా హోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । సర్వేషాం మహాజనానాం సంవత్సర కృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహాస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ । శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం ఛందసాగ్ం సవీర్యత్వాయఅధ్యాయోత్సర్జనహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే । ఉపాకరణే।అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే । తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। ప్రాజాపత్యాదినవర్షీనర్చయేత్ । నివీతీభూత్వా ప్రజాపతింకాండర్షింమావాహయామి। సోమంకాండర్షింమావాహయామి । అగ్నింకాండర్షింమావాహయామి । విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీనావాహయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి । యాజ్ఞికీర్దే

పతా ఉపనిషదఆవాహయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువమావాహయామి। సదసస్పతిమావాహయామి। ఉపవీతీ। ప్రాజాపత్యాదికాండర్షి దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాస్సమర్పయామి॥ నివీతీభూత్వా। ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి తర్పయామి। సోమంకాండర్షింత...మి॥ ౨॥ అగ్నింకాండర్షింత...మి॥ ౩॥ విశ్వాన్దేవాన్కాండర్షీన్ స్త...మి॥ ౪॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥ ౫॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥ ౭॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంత...మి॥ ౮॥ సదసస్పతింత...మి॥ ౯॥ ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీభూత్వా। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్త్సగ్గ్ స్తీర్య...అగ్నిముఖాంతంకృత్వా। అన్వారబ్ధశిష్యం తేనాసిమునవాజ్యాహుతీర్జుహోతి। సర్వేనివీతినః। ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా। ప్రజాపతయేకాండర్షయ ఇదం। సోమాయకాండర్షయేస్వాహా। సోమాయకాండర్షయ ఇదం। అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా। అగ్నయేకాండర్షయ ఇదం। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా- విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యఇదం- సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। వారుణీభ్యోదేవతాభ్యః ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా - బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతయేస్వాహా - సదసస్పతయఇదం- ఉపవీతీ। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యం- సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా - సదసస్పతయ ఇదం- అథవేదాదీన్జుహుయాత్ - ఇషేత్వోర్జేత్వా...కర్మణెస్వాహా- ఛందోభ్యఇదం-అగ్నిమీళే...రత్నధాతమంస్వాహా। ఛందోభ్యఇదం-అగ్న ఆయాహి ..బర్హిషిస్వాహా। ఛందోభ్యఇదం- శంనోదేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా - ఛందోభ్యఇదం - యజ్ఞోపవీతగ్రంథింవిస్రస్యాజ్యే నాక్త్వాస్రుచినిధాయ-యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజస్స్వాహా అగ్నయేపరమాత్మనఇదం- శిష్యైస్సహాచార్యః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశు

భతిథౌ - మమోపాత్త... ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ... అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగ... శ్రౌతస్మార్తనిత్య కర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణం చ కరిష్యే - యజ్ఞోపవీతదానానంతరం యజ్ఞోపవీతమితిమంత్రేణ ధారయేత్ * బ్రహ్మయజ్ఞః * దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ మమోపాత్త ... ప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాం ... అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగ దేవర్షిపితృతుష్ట్యర్థం బ్రహ్మమేధాసిద్ధ్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే॥ *

—(*)అథబ్రహ్మయజ్ఞః.(*)—

* విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి ! హస్తావవనిజ్య । త్రిరాచామేత్ । ద్విః పరిమృజ్య । సకృదుపస్పృశ్య । యత్సవ్యం పాణీ పాదౌ ప్రోక్షతి । శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య । దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతే । ఓం । ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ । యస్మిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః । యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి । య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే । ఏవం త్రిః । ఓం భూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । ఓం భువః । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ఓగ్ం సువః । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓం భూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ఓం భువః । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓగ్ం సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । (ఓం పరో రజసి సావదోం॥) హరిః ఓం । ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవ స్థ దేవో వ స్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వ స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి । హరిః ఓం ॥ బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతం । క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వ

---

*నిత్య బ్రహ్మయజ్ఞస్యాప్యయమేవ క్రమః పరంతు సంకల్పభేదోఽత్ర విజ్ఞేయమ్

తంఇషగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం। ఊర్జగ్ంసంధత్తంతాంమెజిన్వతం। రయిగ్ంసంధత్తంతాంమెజిన్వతం। పుష్టిగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం।ప్రజాగ్ంసంధత్తంతాంమెజిన్వతం।పశూన్‌త్సంధత్తంతామ్మేజిన్వతం।స్తుతోసి నధాః। దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి॥ హరిఃఓం॥ నమోబ్రహ్మణేధారణంమేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితాభూయాసం కర్ణయోశ్శ్రుతంమాచ్యోఢ్వంమమాముష్యఓం। ఋతంతపస్సత్యంతపశ్శ్రుతంతపశ్శాంతంతపోదమస్తపశ్శమస్తపోదానం తపోయజ్ఞంతపోభూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః। యథావృక్షస్యసంపుష్పితస్యదూరాద్గంధోవాత్యేవం పుణ్యస్యకర్మణోదూరాద్గంధోవాతియథాసిధారాంకర్తేవహితామవక్రామేయద్యువేయువే హవావిహ్వయిష్యామికర్తంపతిష్యామీత్యేవమమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్। ఓంసహనావవతు।సహనౌభునక్తు।సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై। ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః। అహంవృక్షస్యరేరివ। కీర్తిఃపృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రోవాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ంసవర్చసం। సుమేధాఅమృతోక్షితః। ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనం।ఋగ్వేదః। అగ్నిమీళేపురోహితంయజ్ఞస్యదేవమృత్విజం। హోతారంరత్నధాతమం।సామ। అగ్నఆయాహివీతయేగృణానోహవ్యదాతయె। నిహోతాసత్సిబర్హిషి। ఆథర్వణః। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయెశంయోరభిస్రవంతునః। అథశిక్షాంవ్యాఖ్యాస్యామః।వృద్ధిరాదైచ్।మయరసతజభనలగసంమితం।సమామ్నాయస్సమామ్నాతః।పంచసంవత్సరమయం।గౌః।గ్మా।జ్మా।క్ష్మా।అథాతోదర్శపూర్ణమాసౌవ్యాఖ్యాస్యామః। అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా। అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా। అథాతస్సామయాచారికాన్‌ధర్మాన్‌వ్యాఖ్యాస్యామః। ఓంభూర్భువస్సువస్సత్యంతపశ్శ్రద్ధాయాంజుహోమి। ఓంనమోబ్రహ్మణే నమోఅస్త్వగ్నయెనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః। నమోవాచేనమోవాచస్పతయె నమోవిష్ణవే బృహతేకరోమి। ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మానమృతాత్సత్య ముపాగాం॥ స్మృత్వాచమనంకృత్వా ఫవం...ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం।

దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే ॥ బ్రహ్మాదయోయేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి । సర్వాఃదేవపత్నీ స్తర్పయామి । సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి । భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి।భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి । సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి । భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయోయేఋషయః । తానృషీగ్ స్తర్పయామితర్పయామి॥౨॥సర్వానృషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సర్వానృషిగణాగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సర్వాఃఋషిపత్నీ స్తర్పయామి॥౨॥ సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త-మి॥౨॥ సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి॥ ౨॥ భూరృషీగ్ ॥మి॥౨॥ భువరుషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సువర్‌ృషీగ్ ॥మి॥౨॥భూర్భువస్సువర్‌ృషీగ్ స్త-మి॥౨॥అథకాండఋషితర్పణం॥ ప్రజాపతింకాండఋషింత॥మి॥౨॥సోమంకాండఋషింత-మి॥౨॥ అగ్నింకాండఋషింత-మి॥౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ స్త-మి ॥ ౨ ॥ సాగ్ హితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త-మి॥ ౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త-మి॥ ౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త-మి॥౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి॥ ౨॥ సదసస్పతింతర్పయామి॥౨॥ ప్రాచీనావీతి। సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయోయేపితరః। తాన్ పితౄగ్ స్స్వధానమ స్తర్పయామితర్పయామితర్పయామి ఏవంత్రిః। సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ 3 ॥సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్తర్పయామి॥3॥సర్వాఃపితృపత్నీ స్తర్పయామి॥ 3॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్... స్తర్పయామి॥3॥సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్... స్తర్పయామి॥3॥భూఃపితౄగ్... స్తర్పయామి॥3॥భువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ సువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3॥ భూర్భువస్సువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ అనేనబ్రహ్మయజ్ఞేనదేవర్షిపితృతర్పణేనభగవాన్ త్సర్వాత్మకశ్శ్రీపరమేశ్వరః ప్రీణాతు ॥ ఇతిబ్రహ్మయజ్ఞవిధిః॥

—(*)విరజాహోమః(*)—

* ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం - సంవత్సరకృత దోషప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమంకరిష్యే - ఇతిసంక

---

* ఉపాకర్మవ్రతేతత్రతత్రవిరజాహోమస్యఅనుష్ఠితత్వాదత్రగ్రథితః.

ల్పయ - తిలాఞ్జుహోమీత్యాదిపంచవిగ్ంశతిమంత్రైః తిలాజ్యసమిత్స
క్తుభిః హస్తేనజుహోతి - తిలాఞ్జుహోమిసరసాగ్ం సపిష్టాన్గం
ధారమనువిస్తేరమంతుస్వాహా. శ్రియాఇదం - గావోహిరణ్యంధనమన్న
పానగ్ంసర్వేషాగ్ శ్రియైస్వాహా - శ్రియాఇదం - శ్రియంచలక్ష్మీంచపు
ష్టించకీర్తించానృణ్యతాం - బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతాం-శ్రద్ధామేధేప్రజా
స్సందదాతుస్వాహా - శ్రియాఇదం - తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వేతాస్తిలాస్సౌ
మ్యావశానుగాః - తిలాఃపునంతుమేపాపం యత్కించిద్దురితంమయిస్వా
హా. శ్రియాఇదం - చోరస్యాన్నంనవశ్రాద్ధం బ్రహ్మహాగురుతల్పగః -
గోస్తేయగ్ంసురాపానంభ్రూణహత్యాతిలాశ్శాంతిగ్ంశమయంతుస్వాహా
శ్రియాఇదం - శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చపుష్టిశ్చకీర్తించానృణ్యతాం । బ్రహ్మణ్యం
బహుపుత్రతాం - శ్రద్ధామేధేప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సందదాతుస్వాహా -
శ్రియాఇదం - ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానామేశుధ్యంతాం జ్యోతి
రహంవిరజావిపాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా - ప్రాణాదిభ్యోదేవతాభ్య
ఇదం - వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామే
శుధ్యంతాంజ్యోతిరహం...స్వాహా- వాగాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం- త్వక్చ
ర్మమాగ్ంసరుధిర మేదోమజ్జాస్నాయవోస్థీనిమెశుధ్యంతాం జ్యోతిరహం
...స్వాహా - త్వగాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠో
రూదరజంఘశిశ్నోపస్థ పాయవ్వామేశుధ్వంతాంజ్యోతిరహం ... స్వాహా।
శిరాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । ఉత్తిష్ఠపురుషహరితపింగళలోహితాక్షదే
హీదేహిదదాపైతామే శుధ్యంతాంజ్యోతిరహం...స్వాహా । ఉత్తిష్ఠాది
భ్యోదేవతాభ్యఇధం । పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశామేశు ధ్యంతాం
జ్యోతిరహం...స్వాహా। పృథివ్యాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । శబ్దస్పర్శరూప
రసగంధామేశుధ్యంతాంజ్యోతిరహం... స్వాహా। శబ్దాదిభ్యోదేవతాభ్యఇ
దం।మనోవాక్కాయకర్మాణిమేశుధ్యంతాంజ్యోతి...స్వాహా। మానసాది
భ్యోదేవతాభ్యఇదం।అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం..స్వాహా।అవ్య
క్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । ఆత్మామేశుధ్యంతాంజ్యోతిరహం...స్వాహా।

ఆత్మన ఇదం। అంతరాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా । అంతరాత్మన ఇదం। పరమాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా। పరమాత్మన ఇదం। క్షుధే స్వాహా। క్షుధ ఇదం। క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా। క్షుత్పిపాసాయేదం। వివిట్యై స్వాహా। వివిట్యా ఇదం। ఋగ్విధానాయ స్వాహా। ఋగ్విధానాయేదం। కషోత్కాయ స్వాహా। కషోత్కాయేదం। క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామ లక్ష్మీం నాశయామ్యహం । అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్ం స్వాహా। క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం। అన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ మానందమయ మాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా । అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం । అపాం స్తమిన స ఇధ్మసన్నహనం నాగ్నౌ ప్రహృత్యాదిత్యం నేత్యుక్త పంచాశదుప హోమాన్ హుత్వా బర్హిస్సమం జనం జ్ఞిగం శమ్యాః పరిధ్యర్థేష్టి సప్రీతే కర్మణోక్త బ్రహ్మోపదిగ్జాంతే । హోమాంతే శ్రీయజ్ఞ పురుషాయ నమః ఇత్యాది పూజాం కృత్వా సర్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వరః ప్రీతః। ఆరాధితానామృషీణాం పునరారాధనం కరిష్యే పత్రం ధూపమిత్యాద్యుపచారం కృత్వా అనయా పూజయా ప్రజాపత్యాది కాండఋషి దేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు । యజ్ఞోపవీతం ఋషీను ద్వాస్య । మారుతమ సీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా । పున్యాహే ఋషిక ఉద్వాస్య । ఆచార్య పురస్సరం గృహం నేత్వా ఆచార్యం వస్త్రాదిభిరలం కృత్య యథావిధి సంపూజ్యానుజ్ఞాం గృహీత్వా స్వగృహం ప్రవిశేయుః ఇత్యుపాకర్మ ప్రకరణమ్॥ ... ... *

* ఉపాకర్మోత్సర్జనం. *

హరిః ఓమ్. శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వేద ప్రకారేణ కుర్యాత్। తైష్యాం పౌర్ణమాస్యాముత్సర్గః। ప్రధానాయము । ఏవం గోత్ర... ధర్మ్యనస్సమేతోహముత్సర్జనం కరిష్యే *ఆదిమచతురో అనువాకాన్ నృయనం వినా సర్వం పూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ ఉక్రమోత్సర్జనమేవ స్య ఆచార్య అప్సుత్యమహోపగాసు। సంతర్ప్య ఆర్ఘ్యం జలధిక్షస్నాత్వా సభ్య

స్తుహేత్యావ్యక్ త్సదసస్పతించ । కెంద్వాగ్నివిశ్వాంశ్చనిషత్స్వాయంభుం హుత్వానుఖ్యాం తె సదసస్పతించ । ఆద్యానువాకాంశ్చతురోపరాద్ద్వ్యాన ధీయ తైత్రత్రతతోజయాది।చయుప్రధానేష్వఖిలేషుకర్మసు ప్రధానక... చ రుణాముఖాహుతిః । ఉత్సర్జనోపాకరణవ్రతేషుష్ఫ్య తేనకార్యాగ్నిముఖా హుతిస్స్యాత్ ।ఆవాహనాసనపాద్యార్ఘ్యమాచమనీయకం।స్నానవస్త్రో పవీతానిత్వర్చనంతదనంతరం। గంధంపుష్పంతథాధూపదీపౌనైవేద్యమేవ చ। తాంబూలంచతతోదద్యాద్ద్విషవత్తర్పయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేతాం స్తుతతోనత్వావిసర్జయేత్ । ఋషీణామర్చనం సర్వంకర్తవ్యంహినివీతినా॥

—(*)అథ వేద వ్రత ప్రకరణం.(*)—

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః ॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్తకాలేవేదవ్రతానిచ।స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతంకర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నభవేన్ముఖ్యకాలస్సాద్వగ్నేణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాంవైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచస్మృషువిధి పత్యాజయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిర్వైశాఖపూజాంతేర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుష్వ్యాహృతర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయఃకీర్తితాహ్యామేయమైవం మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చచతుష్వగ్నివత్రయమాత్ । వాక్యన్లస్త్యాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః । సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయ ఇతిసూత్రిచ్చేష్వపి । సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్ర శేషంయథాక్రమం । అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవహికారయేత్ ।షణ్మాసవాథమాసివాపక్షేవాథపరేహని।తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః । శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః । ఆసన్నేద్వాహఆర్ద్రోవాఆపదిస్స్వయమేవవా।ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదేతద్వ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీనికర్మాణివివాహాత్పూర్వ్వవాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితివేదవిదోవిదుః।వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ । వదంతికేచిత్సామ్యాఖ్యవ్రతఏవైతరేషున॥

—(*)ప్రా జా ప త్య వ్ర త ం.(*)—

ప్రకృతమనుసరామః । అథప్రాజాపత్యవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకంస్నాత్వాఆచార్యశ్శిష్యేణసహాపాత్రాణ్యాసాద్య। ఏవం... శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన సగ్‌ంస్కరిష్యే । ఋషిపూజాంకృత్వా । పదృషీగ్‌ంస్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్‌ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్ గ్గ్‌ంస్వయంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి । తర్పయిత్వా।ఉపవీతీ । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతేనుఖాహుతిగ్‌ంహుత్వాన్వారబ్ధె ప్రతినిజుహోతి।ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా । ప్రజాపతయేకాండర్షయఇదం। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్‌ంస్యామ పతయోరయీణాగ్‌ంస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం । రయీణాంపతింయజతంబృహంతమస్మిన్భరేనృతమంవాజసాతౌ । ప్రజాపతిః ప్రథమజామృతస్య యజామదేవమధినోబ్రవీతుస్వాహా।ప్రజాపతయఇదం । ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణోదేవానాంపితాజనితా ప్రజానాం । పతిర్విశ్వస్యజగతఃపరస్పాహవిర్నోదేవవిహవేజుషస్వస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। తవేమేలోకాఃప్రదిశోదిశశ్చపరావతోనివతఉద్వతశ్చ। ప్రజాపతేవిశ్వసృజ్జీవధన్యఇదన్నోదేవప్రతిహర్యహవ్యగ్‌ంస్వాహా।ప్రజాపతయఇదం । ప్రజాపతింప్రథమంయజ్ఞియానాందేవానామగ్రేయజతంయజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్‌ంసువీర్యగ్‌ం రాయస్పోషంవిష్యతునాభిమస్మేస్వాహా।ప్ర...దం। యోరాయఈశేశతదాయఉక్థ్యోయఃపశూనాగ్‌ంరక్షితావిష్ఠితానాం । ప్రజాపతిఃప్రథమజాఋతస్యసహస్రధామాజుషతాగ్‌ంహవిర్నస్స్వాహా । ప్ర...దం । సూక్తేనప్రత్యృచంషడాజ్యాహుతీర్హుత్వాజుహోతిసోమాయకాండర్షయేస్వాహా । సోమాయకాండర్షయఇదం॥ సాగ్‌ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।సాగ్‌ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం । యాజ్ఞికీభ్యోదేవతా

భ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వాహా । యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యః స్వాహా । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా । బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం । సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం । సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వాహా । సదసస్పతయ ఇదం । తత ప్రత్యక్షాయ । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం । వాయో వ్రతపతే కాండర్... తాం । ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్... తాం । వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతం... రాధ్యతాం । అగ్నిపురోగాశ్చత్వారో దేవతా ఉపతిష్ఠతే । జయాది ప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీన నక్తి పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్ స్రావం చ కృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్ । తదంగభూతమాభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిత్వా । సమాపనస్యైవ మేవ ప్రయోగః । సంవత్సరే పర్యవేతే । ఇతి ప్రాజాపత్యవ్రతమ్. *

— (*) ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనం. (*) —

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహమిమం శిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనకర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్యే । పూర్వవత్తాన్ననంతర్వణం హోమాయుశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మే రాధి. వాయో వ్రతపతే కాండ.. రాధి ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ... రాధి । వ్రతానాం వ్రతపతే కాండ... రాధి । పూర్వవదుపతిష్ఠతే । శేషం పూర్వవత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ । ఇత్యుత్సర్జనమ్. *

— (*) సౌమ్యవ్రతం. (*) —

అథ సౌమ్యవ్రతం । ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షే పుణ్యనక్షత్రే పూర్వాహ్ణే శిష్యం స్నాపయిత్వా । తత ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహ స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్గ్ స్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా ఋషీగ్ం స్తర్పయేత్ ।

నిషీతీభూంత్వా। సోమంకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి। తర్పయిత్వా। ఉపరి। తతోపరాహ్ణే ప్రాచీముదీచీంవాదిశముపః ప్రక్రమ్య। అరణ్యేష్ణన్నిర్మగ్నిముపసమాధాయాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వా ప్రతిసిద్ధాహుతిః। సోమాయకాండర్షయే స్వాహా। సోమాయకాండర్షయ ఇదం। సోమోధేనుమితిసూక్తేన షడాజ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయంపితృశ్రవణం యోదదాశదస్మై స్వాహా। సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సుపృతనాసుపప్రిగ్ం సువర్షామప్స్వాంవృజనస్యగోపాం। భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసంజయంతంత్వామనుమదేమ సోమస్వాహా। సోమాయేదం। త్వగ్ంసోమక్రతుభిస్సుక్రతుర్భూస్త్వందక్షైస్సుదక్షోవిశ్వవేదాః। త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్యభవోనృచక్షాః స్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధామానిహవిషాయజంతితాతే విశ్వాపరిభూరస్తుయజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతరణస్సువీరోవీరహాప్రచరాసోమదుర్యాన్ స్వాహా। సోమాయేదం। త్వమిమా ఓషధీస్సోమవిశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః। త్వమాతతంథోర్వంతరిక్షంత్వం జ్యోతిషావితమోవవర్థస్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధామాని దివియాపృథివ్యాంయాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నోవిశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్త్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయస్వాహా। సోమాయేదం। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా। బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। ను ధలితీర్దుపస్పృశ్య ప్రథమేనానువాకేన శాంతింకృత్వా। నమోవాచేయాచో

దితాయాచానుదితాతస్యైవాచే నమోనమోవాచేనమోవాచస్పతయేన
మఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యోమామామృషయోమంత్రకృతో
మంత్రపతయఃపరాదుర్మాహమృషీన్మంత్రకృతోమంత్రపతీన్పరాదాంవైశ్వ
దేవీంవాచముద్యాసగ్ంశివామదస్తాంజుష్టాందేవేభ్యశ్శర్మమేద్యౌశ్శర్మపృథి
వీశర్మవిశ్వమిదంజగత్ । శర్మచంద్రశ్చసూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ।భూ
తంవదిష్యే భువనంవదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యేతపోవదిష్యే బ్ర
హ్మవదిష్యేసత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్తృణఉపస్తర
ణంమే ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణమహం ప్రజాయైపశూ
నాంభూయాసం ప్రాణాపానౌమృత్యోర్మా పాతంప్రాణాపానౌ మా
మాహాసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్యస్తం
మాదేవాఅవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు । ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।
చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాన్వక్తాఅభ్యాదధాతి । ఓంపృథివీసమిత్।
తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే।సామాసమి
ద్ధా।ఆయుషాతేజసా। వర్చసాశ్రియా। యశసాబ్రహ్మవర్చసేన। అన్నా
ద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా।అగ్నయఇదం । అంతరిక్షగ్ంసమిత్। తాంవా
యుస్సమింధే।సావాయుగ్ంసమింధే।తామహగ్ంసమింధే । సామాసమి
ద్ధా।ఆయుషాతేజసా। వర్చసాశ్రియా।యశసాబ్రహ్మవర్చసేన । అన్నా
ద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా।వాయవఇదం।ద్యౌస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిం
ధే।సాదిత్యగ్ంసమింధే । తామహగ్ంసమింధే।సామాసమిద్ధా।ఆయుషా
తేజసా।వర్చసాశ్రియా । యశసాబ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేనసమింతా
గ్ స్వాహా।ఆదిత్యాయేదం । ప్రాజాపత్యేనసమిదసిసపత్నక్షయణీ।భ్రా
తృవ్యహామేసిస్వాహా।ప్రజాపతయఇదం।అథదేవతోపస్థానం । అగ్నేవ్రత
పతేకాండర్షిభ్యస్స్వాస్య వ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం ।
వాయోవ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్స్వాస్య...తాం। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్
షిభ్యస్స్వాస్య...తాం।వ్రతానాంవ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్స్వాస్య...తాం।
ఉపస్థాయ। శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభివ్యా

పూర్యవాచయిత్వా ఆచార్యః। నమః । యంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణ। బ్రహ్మణ। దశ। అపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రియా। ఇషె। ఘర్మః। దేవాః। సావిత్రం। పది శితే। బ్రహ్మణ। అగ్నిః। శిరః। దేవస్య। పిశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా । యుంజతే సవితేతివా । జయాదిప్రతిపద్య తేశాపివిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాస్సంధీవనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా మదంతీరుపస్పృశ్యోక్తమేనానువాకేనశాంతింకుర్యాత్ ॥ * * * *

శంనోవాతః పవతాం మాతరిశ్వా శంనస్తపతుసూర్యః । అహానిశం భవంతునశ్శగ్ంరాత్రిః ప్రతిధీయతాం । శముషానోవ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతునః । శివానశ్శంతమాభవ సుమృడీకాసరస్వతీ । మాతేవ్యోమసందృశి । ఇడాయైవాస్తుశివాస్తుమద్యాస్తునమంతో భూయాస్మమావాస్త్రాశ్ఛిత్స్మహ్యావాస్తుస్సభూయాద్యోస్మాన్ ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసిప్రతిష్ఠావంతోభూయాస్మమాప్రతిష్ఠా యశ్ఛిత్స్మహ్యాప్రతిష్ఠస్సభూయాద్యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మః । ఆవాతవాహిభేషజం వివాతవాహి యద్రపః ॥ త్వగ్ంహివిశ్వభేషజోదేవానాందూతఈయసే । ద్వావిమౌ వాతౌవాతఆసింధోరాపరావతః । దక్షం మెఅన్యఆవాతుపరాన్యోవాతు యద్రపః। యదదోవాతతేగృహేమృతస్యనిధిర్హితః। తతోనోదేహిజీవసె తతోనోధేహి భేషజం। తతోనోమహఆవహ వాతఆవాతుభేషజం। శంభూర్మయోభూర్నోహృదే ప్రాణఆయూగ్ంషితారిషత్ । ఇంద్రస్యగృహోఽసితంత్వాప్రపద్యేసగుస్సాశ్వః। సహయన్మేఅస్తితేన । భూః ప్రపద్యేభువః ప్రపద్యేసువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యేవాయుం ప్రపద్యేనార్తాందేవతాం ప్రపద్యేశ్మానమాఖణం ప్రపద్యేప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశంబ్రహ్మప్రపద్యేఓంప్రపద్యే । అంతరిక్షంమఉర్వంతరంబృహదగ్నయః పర్వతాశ్చయయావాతస్స్వస్త్యా స్వస్తిమాంతయాస్వస్త్యాస్వస్తిమానసాని । ప్రాణాపానౌమృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌమామాహాసిష్టం మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాంమయ్యింద్రఇంద్రియందధాతు మయిమేధాంమయి ప్రజాంమయిసూర్యో

భ్రాజో౽వ భాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమ స్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః।
తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామదితిస్సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా
నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా। కస్త్వా స
త్యో మదానాం మగ్ంహిష్ఠో మత్సదన్ధసః। దృఢా చిదారుజే వసు। అభీషు
ణస్సఖీనామవితా జరితౄణాం। శతం భవాస్యూతిభిః। వయస్సుపర్ణా ఉప
సేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః। అపధ్వాన్తమూర్ణుహి
పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవన్తు పీతయే। శంయోరభిస్రవన్తు నః। ఈశానా వార్యాణాం క్షయం
తీశ్చర్షణీనాం। అపో యాచామి భేషజం। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు
దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ఆపో హి
ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యో వశ్శివత
మో రసస్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరంగమామ వో
యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః। పృథివీ శాన్తా సాగ్నినా
శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం తద్వా
యునా శాన్తం తన్మే శాన్తగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌశ్శాన్తా సాది
త్యేన శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాన్తిరన్తరిక్ష
గ్ం శాన్తిర్ద్యౌశ్శాన్తిర్దిశశ్శాన్తిరవాన్తరదిశాశ్శాన్తిరగ్నిశ్శాన్తి
ర్వాయుశ్శాన్తిరాదిత్యశ్శాన్తిశ్చన్ద్రమాశ్శాన్తిర్నక్షత్రాణి శాన్తిరా
పశ్శాన్తిరోషధయశ్శాన్తిర్వనస్పతయశ్శాన్తిర్గౌశ్శాన్తిరజా శాన్తిరశ్వ
శ్శాన్తిః పురుషశ్శాన్తిర్బ్రహ్మ శాన్తిర్బ్రాహ్మణశ్శాన్తిశ్శాన్తిరేవ శాం
తిశ్శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః। తయాహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం
ద్విపదే చతుష్పదే చ శాన్తిం కరోమి శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః। ఏహ
శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మో
త్తిష్ఠన్తమనూత్తిష్ఠన్తు మా మాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా
శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మా మా హాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయుషో
దోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చ
క్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ శర

దశ్శతం। నందామశరదశ్శతం। మోదామశరదశ్శతం। భవామశరదశ్శతం। శ్రుణవామశరదశ్శతం। ప్రబ్రవామశరదశ్శతం। అజీతాస్స్యామశరదశ్శతం। జ్యోక్చసూర్యందృశే। యఉదగాన్మహతోర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాత్సమావృషభోలోహితాక్షస్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసాపునాతు। బ్రహ్మణశ్చోతన్యసిబ్రహ్మణఆణీస్థోబ్రహ్మణఆవపనమసిధారితేయంపృథివీ బ్రహ్మణామహీంధారితమేనేన మహదంతరిక్షందివందాధారపృథివీగ్ం సదేవాంయదహంవేదతదహంధారయాణి మామద్వేదోధివిస్రసత్। మేధామనీషేమావిశతాగ్ంసమీచీభూతస్యభవ్యస్యావరుద్ధ్యైసర్వమాయురయాణి సర్వమాయురయాణి। అభిర్గీర్భిర్యదతోనఊనమాప్యాయయహరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజోఅథతేస్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చక్షుషినిమీల్యాగృహమాగచ్ఛేత్। ఆహతేనవాససాప్రదక్షిణగ్ంసముఖంశిరోవేష్టయిత్వాస్తమితేగ్రామంప్రపాదయతి। వాగ్యతఏతాంరాత్రింతిష్ఠత్యాస్తేవా। శ్వోభూతేపూర్వోక్తలక్షణేచ్ఛదిర్దర్శేగ్నిముపసమాధాయాథాస్యషట్తయమభిదర్శయతి। సప్తతయమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్యముదకుంభమశ్మానంవత్సమాకాశంహిరణ్యంసప్తతయమపివా ఆదితస్త్రీణిదర్శయిత్వా యథోపపాదమితరాణి। అత్రైతద్వాసోగురవేదత్వా। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం... బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఆదిత్యముపతిష్ఠతే। బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః॥ ❋

—(❋) సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనం. (❋)—

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యంసౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణంహోమశ్చమదంతీరుపస్పృశ్య ప్రథమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। ఓంనమోవాచేయాచోదితా...శోభాయైపితరోనుమదంతు। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే।...అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా। ఆ

పత్యాయేదం। అంతరిక్షగ్ంసమిత్...అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా।అంతరిక్షాయేదం। పృథివీసమిత్...అన్నాద్యేనసమింతాగ్ంస్వాహా। అగ్నయఇదం। ప్రాజాపత్యామే...స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం। ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్సౌమ్యవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయోవ్రతపతే...రాధి। అగ్నేవ్రతపతే...రాధి। వ్రతానాంవ్రతపతే...రాధి। దేవతాఉపస్థాయ।యుంజతేసవితేతివర్జయిత్వా। జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్రస్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। మదంతీరుపస్పృశ్యోత్తమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। శంనోవాతఃపవతాం...బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గృహమాగచ్ఛేత్।శ్వోభూతే। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం ..బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గురవేవరందత్వా। గురోవరంతేదదామీతి బ్రూయాత్। కేశశ్మశ్రువాపయిత్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్। *

* అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తసిషత్సదసస్పతింతంత్రేణజుహుయాత్సకలంనమః। శుక్రియేసమిధోగ్నఇతివ్రతీయుంజతేసవితాజయమాదిశేత్। మీలనేయతవాక్శిరసివ్రతీవేష్టనేస్తనితేగృహమావిశేత్। స్థీయతేంధఇవతుణమస్యధోవాగ్యతేనతతోభ్యుదితక్రియా। తతఃప్రభాతేతుబహిర్గృహాణాంవహ్నించసూర్యంచతతోదకుంభం। ఆకాశముర్వీంచగిరించవత్సంపశ్యేద్ధిరణ్యంచవయస్సుపర్ణాః।ఉత్సర్జనేతుయుంజాదిమీలనాదిచవర్జయేత్।సమిధాధానమంత్రేషుద్వ్యస్సమిత్పూర్వమిష్యతే। వ్రతేషుచాపరోపధిర్నసూక్తంచిత్తమాదికం। ఉపస్థితిర్నదేవతాగణస్యశుక్రియాదృతే। అధ్యాయీసోమకాండస్యయావద్వత్సరమాదరాత్। నక్తభోజీత్వధశ్శాయీబ్రహ్మచారీజితేంద్రియః। శూద్రసంభాషణంనైవనోపానచ్ఛత్రధారణం। నగతాసుంసమీక్షేతనారోహేచ్ఛకటాదికం। స్నానమప్సుబునానైవపర్వసూపవసేదిహ। ఏతానిశక్తితఃకుర్యాద్వ్రతీతివ్రతసిద్ధయే। స్నానోపాకర్మసమిధస్తర్పణంవపనంవ్రతీ। ఉపాకార్యఇతరత్సర్వంస్నానతర్పణపూర్వకం। సూత్రార్థంసంగ్రహాకారోపి।

సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సౌమ్యవ్రతేషుసోమాయకాండర్షయఇతీరితం। సోమోధేనుమిదంసూక్తం సాంహితీభ్యఃప్రభృత్యతః । వదంతీస్త్వాఉపస్పృశ్యన మోవాచేతిశాంతికం। జప్త్వాచతస్రస్సమిధస్స్వాజ్యాఔదుంబరీర్వటుః । పృథివీసమిదిత్యేతైరు త్తిష్ఠన్నాదధాతిహి।యుంజతేవృష్ణఇత్యాద్యాద్వాదశద్వాదశోత్తరే।మంత్రబ్రాహ్మణపాఠానువాకానాంపదవాచనం। యుంజతేసవితేత్యేతాద్వావాచయతిస్ఫుటం। అగ్నేవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। శన్నోవాతశ్శాంతిజపస్సమిల్యాహతవాససా। శిరస్సంవేష్ట్య స్తమితేత్వగారంవాప్రవేశయేత్। పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాంచభోజనంకారయేదితి। ఉత్సర్జనంత్వేవమేవద్వారాద్వైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సౌమ్యావ్యవ్రతపవెతరేషున॥ఇతిసౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్॥ *

—(*) అగ్నేయవ్రతం. (*)—

ప్రకృతమనుసరామః ॥ ఆగ్నేయవ్రతేనద్యాంవపన పూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహప్రాణానాయమ్య।ఏవం...తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యంఆగ్నేయవ్రతేనసగ్గ్ స్కరిష్యే । పూర్వవదృషి పూజాంకృత్వా।షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి।తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి। అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా। అగ్నయేకాండర్షయఇదం। అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమస్వాహా। అగ్నయఇదం।ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం। అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీరగ్నియంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః।సుసంద్యశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాగ్ స్వాహా। అగ్నయ

ఇదం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాఅనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టీః పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్రస్వాహా। అగ్నయఇదం।అగ్నేత్వంపారయానవ్యోఅస్మాన్త్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। ప్రకారహోమనునావచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయెఘృతాచీస్వాహా। అగ్నయఇదం।సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్స్వాహా।బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్ంస్స్వాహా। సదసస్పతయఇదం।అథదేవతోపస్థానం। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం। వాయోవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయ...తాం।ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయ...తాం। వ్రతానాంవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయ...తాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా।దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యగ్గ్స్రావంచకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వాబ్రాహ్మణాన్తర్పయేత్ । అభ్యుదయకంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః. ❊

—(❊) ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనం (❊)—

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...తిథౌ। ధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వవత్స్నానంతర్పణంహోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయోవ్రత...రాధి।ఆదిత్య...రాధి। వ్రతానాం...తన్మేరాధి।దేవతాఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యవిష్టకృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంసౌతేచకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా।బ్రాహ్మణాన్తర్పయె

త్। ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥

—(*) అథ వైశ్వదేవవ్రతం. (*)—

వైశ్వదేవవ్రతేన ద్యాంవపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ... తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీ... యామి। యాజ్ఞికీ... యామి। వారుణీర్దేవతా... యామి। బ్రహ్మాణగ్ం... యామి। సదసస్పతింతర్పయామి। ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వాన్వారబ్ధే వ్రతిని జుహోతి। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్య ఇదం। ఆనో విశ్వే అస్రాగమంతు దేవా మిత్రో అర్యమా వరుణస్సజోషాః। భువన్ యథా నో విశ్వే వృధాసః కరన్ త్సుషాహా విథురం న శవస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। శంనో దేవా విశ్వేదేవా భవంతు శగ్ం సరస్వతీ సహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శము రాతిషాచశ్శంనో దివ్యాః పార్థివాశ్శంనో అప్యాయస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। యే సవితుస్సత్యసవస్య విశ్వే మిత్రస్య వ్రతే వరుణస్య దేవాః। తే సౌభగం వీరవద్గోమదప్నో దధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మే స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। అగ్నే యాహి దూత్యం వారిషేణ్యో దేవాగ్ం అచ్ఛా బ్రహ్మకృతా గణేన। సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షి దేవాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్ త్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। ద్యౌః పితః పృథివి మాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతా నః। విశ్వ ఆదిత్యా అదితే సజోషా అస్మభ్యగ్ం శర్మ బహులం వియంత స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। విశ్వే దేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్ం స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం। సాగ్ంహితీభ్యో... ద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవ... ద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో... స్వాహా। యాజ్ఞి... దం। వారుణీ... స్వాహా। వారుణీ... దం। బ్రహ్మణే... వే స్వాహా। బ్రహ్మణే... ఇదం। సదసస్పతి... యాసిషగ్ం స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతప

తేకాండర్షిభ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం । వాయోవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామి...రాధ్యతాం । ఆదిత్యవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామిత...రాధ్యతాం। వ్రతానాంవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామిత...రాధ్యతాం। దేవతాఉపస్థాయ।జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాపరిధీన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా । బ్రాహ్మణాన్తర్పయేత్ । అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః. ❋

—(❋) అథవైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనం. (❋)—

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్స్కరిష్యే । పూర్వవత్స్విష్టవంతర్పణంహోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్యోవైశ్వదేవవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి । వాయోవ్రత...రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతే...రాధి। వ్రతానాం...రాధి।దేవతాఉపస్థాయ।జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్తర్పయేత్। అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతుచత్వారఃకాండాఃకాండపతీనృషీన్ । తర్పయంత్యగ్నయంత్యేతానుపచారైశ్చసూరయః।ఋషింముఖాంతేజుహుయాద్వ్రతేషుసూక్తోక్తహోమాన్ త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితిశ్చాపిచదేవతానాంజయాదయోబ్రాహ్మణతర్పణంచ।వ్రతేషువనేచైవతథైవాధ్యయనేమఖే। పరిధిప్రహరణంకుర్యాల్లేపకార్యంనవిద్యతే। సువనేగ్రహపూజాయాండుపాకర్మవ్రతోత్సృజే। పరిధిప్రహరణంకుర్యాత్సంస్రావస్తువిధీయతే॥ వ్రతాని।వేదవ్రతాని।సువనం। పుగ్ంసువనం।అధ్యయనం।ఉపాకర్మ।మఖః।గ్రహపూజా।హరిఃఓంతత్సత్॥ ❋

—(❋) అథస్నాతకం. (❋)—

❋ అథసమావర్తనముచ్యతే॥ శ్లో ॥ వేదోదితానాంనిత్యానాంకర్మణాంసమతిక్రమే। స్నాతకవ్రతలోపేచప్రాయశ్చిత్తమభోజనం।ప్రాణాయా

యుష్యే। ఏవం-తిథౌస్నాతకవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణస్తదంగత్వేనతదా
దౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపు
ణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిప
తిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వాయ
థాశక్తిదక్షిణాంగృహీత్వాఉపస్థాయ।బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్। అశేషే
హేపరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనప
ర్యంతమధ్యేశౌచస్నానసంధ్యావందనజపభిక్షాగ్నికార్యస్వాధ్యాయవ్రత
మేఖలాదండాజినరాహిత్యాదివాస్వాపన ఛత్రపాదుకమాల్యోద్వర్తనానులే
పనశూద్రస్పర్శద్యూత పతితసంభాషణగురూపదిష్టయథోక్తసంధ్యావంద
నద్విరగ్నికార్యసాయంప్రాతర్భిక్షాన్నభోజనగుర్వభివందనాది నియమో
ల్లంఘనక్రముకభక్షణతాంబూలచర్వణఅశ్వారోహణగజారోహణశకటా
రోహణనటవిటగాయకగీతవాద్యశ్రవణగురుశుశ్రూషాదివ్రతలోపేతేషామ
పనోదనార్థంఉత్తరత్రస్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధ్యర్థం పరిషదుపస్థానపురస్స
రంశక్త్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఆత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥
శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అ
పారసంసారసముద్రసేతవఃపునంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆప
ద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాం
బుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహ
రంనృణాంమృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందేవిప్రశ్రీపాదపం
కజం। అశేషేహేపరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయాసమర్పితా
మిమాంపరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య మమోపనయనాదిస
మావర్తనపర్యంతమధ్యేశౌచస్నాన సంధ్యావందనాద్యతిక్రమేభ్య స్సర్వే
భ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తోభూయాదిత్యేషాసభానుగృహ్ణాతు। స్నాతకవ్రతా
ధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు।ప్రాణా
నాయమ్య। ఏవం...తిథౌనామధేయోహంమమశరీరశుద్ధ్యర్థంస్వర్ణాజ్యధా

* స్నాతకవ్రతాత్పూర్వంగోదానికంకార్యం।తదుపనయనపూర్వ
భావికర్మసుపతితత్వాదత్రనోక్తమ్.ద్రష్టారస్తత్రద్రక్ష్యంతు.

న్యకృఛ్రాణ్యాచరిష్యే। స్వర్ణంపవిత్రమమలంస్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే।ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయ మమశరీరశుద్ధింకామయమానఃశ్రీమహావిష్ణుప్రీతయేకృఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। పూర్వోక్తఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌమయాకృతైరేభిస్సువర్ణాజ్యధాన్యకృఛ్రైర్భగవాన్సర్వాత్మకఃశ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభూత్వామమశరీరశుద్ధిం కుర్యాదితిభవంతోబ్రువంతు। ...స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు।ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌమమబ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యసంస్కారాంతేచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్। పూర్వపరిషేచనంకృత్వా।పునరూర్జాని...విశ్వతస్స్వాహా।అగ్నయఇదం।సహరయ్యా...స్వరిస్స్వాహా।అగ్నయఇదం।భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచస్వాహా। అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం। భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచమహతేచస్వాహా। వాయవేఅంతరిక్షాయమహతఇదం। సువరాదిత్యాయచదివేచమహతేచస్వాహా।ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం। భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా। చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహతఇదం। పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా।అగ్నయఇదం।పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా।విశ్వవేదసఇదం। యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా। విభావసవఇదం। సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా। శతక్రతవఇదం।పాహినోఅగ్నఏకయా।పాహ్యుతద్వితీయయా। పాహ్యూర్జంతృతీయయా। పాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా । వసవఇదం।పునరూర్జాని.. విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయఇదంసహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే...స్వరిస్స్వాహా। అగ్నయఇదం।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం।ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥శ్లో॥ పునరూర్జాసహాద్యంతేమధ్యేపాహీతిపంచకం । వ్యాహృతీభిశ్చతుర్హుత్వాత్ర

యోదశఉద్ధృతాః । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ ప్రాతరగ్నికా
ర్యంకరిష్యే। పరిత్వాగ్నే—అహంభో అభివాదయే। వేదమధీత్యస్నాస్యన్
ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయా
స్తే । గురుకులాత్సమావృత్తస్యానుష్ఠేయం సమావర్తనాపరపర్యాయం
స్నానాఖ్యంకర్మ । కుమారః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ శ్రీమాన్
గోత్రః నామధేయోహం స్నానాఖ్యంకర్మకరిష్యే । పునః ప్రాణానాయ
మ్య । ఏవం...తిథౌ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరి
ష్యే। విశ్వేత్తా తే...బంధవే। నైనమేతదహరాదిత్యోభితపేత్। మూత్రపు
రీషోత్సర్జనార్థంనని గర్చ్ఛేత్। మధ్యందినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్ర
ప్రయోగకాలే ॥ శ్లో ॥ సూత్రేవస్త్రేమణియుగ సమిత్స్రిక్స్రగంథాన్ ప్రవ
ర్తాః। శీతోష్ణాంబుక్షురకట యువ చ్ఛత్రదండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌకు
శ శకృత్స్నానచూర్ణాని కుర్వన్ స్నానంయుంజాత్సకృదిహనరః కాష్ఠ
మౌదుంబరంచ। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగ్ం సమిధముత్త
రయాధాయ। ఇమగ్గ్ స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సమ్మహేమా మనీ
షయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్యసగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మా రిషామ వయంత
వస్వాహా అగ్నయ ఇదం । అపరేణాగ్నిం కటఎరకాయాం వోపవిశ్యోత్తర
యా క్షురమభిమంత్ర్య। త్ర్యాయుషం...త్ర్యాయుషం। ఉత్తరేణ యజు
షావస్త్రే ప్రదాయ। శివో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ం
సీః। అపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాదుపనయనవత్సమానం। అను
వాకస్య ప్రథమేన యజుషా పస్సగ్ంసృజ్య। ఉష్ణేన...అపస్నువః। ఇత్యంతం
కృత్వా క్షురం ప్రక్షాళ్య గూఢం నిదధాతి । జఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రి
స్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి। తాగ్ంస ఉత్తరేణ యజుషోదుంబర
మూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి। ఇదమహం విష్ణుశర్మణో గౌతమస్య పా
ప్మానముపగూహామ్యుత్తరో నారాయణశర్మా ద్విషద్భ్యః । ఏవంవిహి
తాభిరేవాద్భిరుత్తరాభిష్షడ్భిస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువః...చ
నః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః...శగ్గ్ స్యోనాభవంతు। ఆపోహిష్ఠామయో
భువ ఇతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి తిసృభిః । తూష్ణీంమిశ్రి

తాభి శ్శీతోష్ణాభిరద్భిష్షణ్ణామంతే సకృదేవస్నాతి। ఉత్తరయోదుంబరేణః
తో ధావతే । అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు రహమన్నాదో భూ
యాసం । సోమో రాజాయమాగమత్స మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహ వర్చ
సా । నైరృత్యాం దిశి సిరస్యాప ఉపస్పృశ్య। ఆచమ్య। స్నానీయేనాచ్ఛాదిః
స్స్నాతః । మసూరచూర్ణాదిభి రుద్వర్త్యామలకపిష్టాదిభి శ్శిరస్స్నాత్వా
న్యైస్స్నాతశ్చ భవతి । ఉత్తరేణ యజుషాహత ముత్తరం వాసః పరిధాయ
సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా మా తనూరావిశ। వాసః పరిధాప్యా
చమ్య। సార్వసురభిణా చందనేనోత్తరై ర్దేవతాభ్యః ప్రదాయ। నమో గ్ర
హాయ చాభిగ్రహాయ చ। నమశ్శాకజంజభాభ్యాం। నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో
యా అభిగ్రాహిణీః। ప్రదానం సమశ్నైవ। ఉత్తరయానులిప్య। అప్సరస్సు యో
గంధో గంధర్వేషు చ యద్యశః। దైవో యో మానుషో గంధ స్స మా గంధస్సు
భిర్జుషతాం । మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రోతముత్తరయో
దపాత్రేత్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య (౨)। ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమా
నా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు। ఉత్త
రయా గ్రీవాస్వాబధ్య। అపాశోస్యురో మే మా సగ్ంశారీః। శివో మోపతిష్ఠస్వ
దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ంశరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవ
త్యై పుణ్యాయ। త్రివసానయా గ్రీవాస్వాబధ్య। ఏవమేవ బాదరమణిం మ
త్రవజగ్ం సవ్యే పాణావాబధ్య । అహతముత్తరం వాసో రేవతీస్త్వా వ్యక్ష
మానం। వాసస్సదశః కృత్వోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య। రేవతీస్త్వా వ్యక్ష
ణణ ముహాత్వనం । ఉత్తరాభి స్తిసృభిః పరిధాప్య । యా అకృంతన్నవయన్
...సంవ్యయస్వ। పరిధాప్యాచమ్య। పరిహితముత్తరయానుమంత్రయతే
పరీదం వాసో...విభజాసి జీవన్। తస్య దశాయాం ప్రవర్తాన్ ప్రబధ్య దర్వ్యా
మాధాయాజ్యేనాభ్యానయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా। ఆయుష్యమితి
పతిమంత్రేణష్టౌ జ్యాహుతీర్జుహోతి। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం
రాయస్పోషమౌద్భిద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయా విశతాం మాగ్ం స్వా
హా। హిరణ్యోయదం। ఉచ్చైర్వాజి పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం
సర్వాస్సమృద్ధిరృద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ త్సమాహితాస్స్వాహా। హిరణ్యా

యేదం। శునమహగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రభైషం। తంమాహిరణ్య
వర్చసం పూరుషుప్రియంకురుస్వాహా। హిరణ్యాయేదం। ప్రియంమాదేవే
షు కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు। ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియగ్ంరాజ
సుమాకురుస్వాహా। హిరణ్యాయేదం। యాతిరశ్చీనిపద్యసేహంవిధరణీఇతి।
తాంత్వాఘృతస్య ధారయాయజేసగ్ంరాధనీమహగ్గ్స్వాహా। సగ్ంరాధ
న్యాఇదం। సగ్ంరాధన్యైదేవ్యైస్వాహా।సగ్ంరాధన్యైదేవ్యాఇదం। ప్ర
సాధన్యైదేవ్యైస్వాహా। ప్రసాధన్యైదేవ్యాఇదం। సమ్రాజంచవిరాజం
చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే।లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖేతయా మాసగ్ంసృజామ
సిస్వాహా। లక్ష్మ్యైఇదం। ఇత్యష్టాజ్యాహుతీహుత్వా। జయాదిప్రతిపద్య
తె పరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవదక్షిణేకర్ణేఆబధ్నీత। ఆయుష్యం
వర్చస్యగ్ం- తయామాసగ్ంసృజామసి। దక్షిణేకర్ణేఆబధ్నీత। సస్వాహా
కారః। ఏతాభిస్సవ్యే ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం...తయామాసగ్ంసృజామసి।
సవ్యేకర్ణేబధ్నాతి। ఏవముత్తరైర్యథాలింగంస్రజశ్శిరసి। శుభికేశిరఆరో
హ శోభయంతీముఖంమమ। ముఖగ్ంహిమమశోభయ భూయాగ్ంసంచభ
గంకురు। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామాయాన్యై। ఇమాంతా
మపినహ్యేహం భగేనసహవర్చసా। బధ్నాతి। అంజనమాదర్శావేక్షణం
ఉపానహౌఛత్రంచదండమితి- అంజనం - యదాంజనంత్రైకకుదం జాతగ్ం
హిమవతఉపరి। తేననామాంజేతేజసే వర్చసేబలాయచ। మయిపర్వతపూ
రుషం మయిపర్వతవర్చసం మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతఆయుషం।
త్రైకకుదీనాక్ష్ణే-ఆదర్శావేక్షణం - యన్మేవర్చఃపరాగతమాత్మానముప
తిష్ఠతి- ఇదంతత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే- ఉపానహౌ- ప్రతి
ష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం- యుగపత్- ఛత్రంతూష్ణీంమాదా
య - ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాసిసర్వతోమా
పాహి - ఆత్మానమభిచ్ఛాదయతి- వైణవందండమితి - దేవస్యత్వాసవితుః
ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే ద్విషతోవధాయేం
ద్రస్య వజ్రోసివార్త్రఘ్నశ్శర్మమే భవయత్పాపంతంనివారయ। వాచం
యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపని

ష్ఠ్రిమ్యో్యత్తరార్ధేన దిశముపస్థాయ- దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వే
దేవాసఇహవీరయధ్వం। ఉత్తరేణనక్షత్రాణిచంద్రమసమితి। మాహాస్మహి
ప్రజయామాతనూభిర్మా రధామద్విష తేసోమరాజన్। రాతినాసంభాష్య
యథార్థంగచ్ఛతి। మిత్రేణగార్హస్థ్యగ్ం సంభాష్యగచ్ఛతీతి (కాశీయా
త్రాయాం॥) శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోహం కృతవ్రతచతుష్టయః। కాశీయా
త్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహి మేశుభాం। (।ప్రతివాక్యం।)సాలంకారాం
మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ। పాణింగృహీత్వాసాగ్నిస్త్వం గ
చ్ఛస్వాగచ్ఛమద్గృహం। ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థం స్నాతక
వ్రతాంగ భూతమాభ్యుదయకం కర్మ కరిష్యే- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ
బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్య
మహంసంప్రదదేనమమ- పునః ప్రాణానాయమ్య। * ఏవం...ప్రీత్యర్థం
తదంగకర్మణః పుణ్యాహంవాచయిష్యే - ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభ
వంతో బ్రువంత్విత్యాది మార్జనాంతంకుర్యాత్ - హరిః ఓం తత్సత్ ।
ఇతిస్నాతకం.

—* వైకల్పికసమావర్తనమ్. *—

(అథైతదపరంతూష్ణీమేవతీర్థేస్నాత్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమాదధా
తి।) పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః ప్రాణానాయమ్య- ఏవంనామధేయో
హం వైకల్పిక సమావర్తనంకరిష్యే - తూష్ణీమేవతీర్థేస్నాత్వా శ్రోత్రి
యాగారాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం కృత్యపాలాశీగ్ంస
మిధం । ప్రాదేశమాత్రీంతస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీంప్రజాపతింమనసా ధ్యా
యన్నాదధాతి॥ (శ్లో॥ స్నానంవక్ష్యేపరంతూష్ణీం తీర్థేస్నాత్వైవలౌ
కం। వహ్నిమాధాయవిధివత్పరిషిచ్యసమంతతః। పాలాశీంసమిధంతూష్ణీ
నుగ్నావాధాయయత్పునః-పరిషేచనంతథాకుర్యాద్యథాపూర్వమితిస్మృ
తిః॥ ఇతి వైకల్పికసమావర్తనమ్.

---

* స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహంచ నానుష్ఠే
యమితి పాశ్చాత్యవైదిక సమ్మతవ్యవహారః॥

—(*) అథవివాహః (*)—

హరిః ఓం ॥ (అథవివాహప్రయోగఉచ్యతే-)అత్రైతేశ్లోకాః॥ ప్రాణసంయమనంప్రథమంభవేత్త్వేషణంసుహృదామభిమంత్రణం - సంగతాయావరాయసమర్ప్యతేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకం ॥ ౧ ॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీతలేపావకోవిధివన్మధుపర్కకః - సోత్రగోసహితోఽసహితోవివాదీయతేవరస్యతుసమీక్షయా॥ ౨ ॥ ఏవమేవవరాపచితస్తతోభ్రాతృమంత్రజపోథసమీక్షణం- అత్రచాగూఃకరణంవరకన్యయోర్భ్యంతరంయజుషాపరిస్పృజ్యతే॥ ౩ ॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివాయుదహోదిశిబంధువియోగతః- తహీజీవవతీంతుజపేద్యచంకన్యకావరణేయదివర్జనం॥౪॥స్నాపనాదితుయద్బహుమంత్రకంకర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి । గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకంగవ్యతేజ్వలనస్తుసమంత్రకం॥౫॥)తత్రాయంప్రయోగః। ముహూర్తసమయేవరోమంగళస్నానంకృత్వా । పూర్వమేవవధూంమంగళస్నానంకారయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఅస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే। ప్రాణానాయమ్యశుభశోభనేముహూర్తే శ్రీమతఃగోత్రస్యనామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతాదౌ వృద్ధ్యర్థంశుద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంపుణ్యాహవాచనంచకృత్వా। యతాసుఃధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థంస్త్రియముద్వహఇతిసంకల్ప్య। సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్ । మదర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి। తాన్ప్రసుగ్మంతేతిద్వాభ్యామభిమంత్రయతే । ప్రసుగ్మంతాధియసానస్యసక్షణివరేభిర్వరాగ్ంఅభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్రఉభయంజుజోషతియత్సౌమ్యస్యాంధసోబుబోధతి। అనృక్షరాఋజవస్సంతుపంథాయేభిస్సఖాయోయంతినోవరేయం।సమర్యమాసంభగోనోనినీయాత్సంజాస్పత్యగ్ంసువయమస్తుదేవాః। తేకన్యాదాతారంగత్వాబ్రువతే । కాశ్యపావత్సారనైధ్రువత్ర్యార్షేయ

ప్రవరాన్వితకాశ్యపసగోత్రోద్భవస్య కేశవశర్మణో నప్త్రే। కాశ్యపా... గోత్రోద్భవస్య నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవస్య మాధవశర్మణః పుత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాసశర్మణే వరాయ। అంగిరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ త్ర్యార్షేయప్రవరాన్వితభారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య శ్రీరామశర్మణో నప్త్రీం। అంగిరస...ద్భవస్య శంకరశర్మణః పౌత్రీం। అంగిరస...ద్భవస్య రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। అంగిరస...గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమహే। వృణీధ్వం। దాస్యామీతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్। ఏవం త్రిః కృత్వా స్థాపయమితి వరమావేదయేయుః। వరః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం—ప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగు—ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే। ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీ—తేజః। యజ్ఞోపవీతం ధృత్వాచమ్య। దాతా ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ—ప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం సాలంకృతకన్యాదానం కరిష్యే। అస్య శ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య। తతో విష్ణుసాయుజ్యఫలావాప్త్యర్థం కన్యాదానమహం కరిష్యే। మహాసంకల్పముచ్చార్య। వరమభ్యర్చ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య వరస్య ఇదమాసనం। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర ఉభాభ్యాం ఇదం పాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ—యుగధారిణే నమః। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర అమీ గంధాః। అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః స్సంస్వీకృతాః స్సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ శ్లో॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా ౧। కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయాస్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥౨॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః। కన్యామిమాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై॥౩॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥౪॥ ఆంగిరస...గోత్రస్య శ్రీరామశర్మణో నప్త్రీం। ఆంగిరస...గోత్రస్య శంకరశర్మణః పౌత్రీం। ఆంగిరస...గోత్రస్య రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। ఆంగిరస.. భారద్వాజసగోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనా

మిమాంకన్యాం । కాశ్యపావత్సార...కాశ్యపసగోత్రస్య కేశవశర్మణోన
ప్త్రే। కాశ్యప...గోత్రస్యనారాయణశర్మణఃపౌత్రాయ। కాశ్యప...గో
త్రస్యమాధవశర్మణఃపుత్రాయ । కాశ్యప...కాశ్యపసగోత్రాయశ్రీనివాస
శర్మణేవరాయతుభ్యం। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యఃప్రతిపాదయామీతికన్యాము
దకపూర్వందద్యాత్। స్వస్తీతిప్రతివచనం। దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే- అశ్వి
నోర్బాహుభ్యాం- పూష్ణోహస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి- రాజాత్వావరుణోన
యతుదేవిదక్షిణేప్రజాపతయేకన్యాం- తేనామృతత్వమశ్యాం - వయోదా
త్రే-మయోమహ్యమస్తుప్రతిగ్రహీత్రే- కఇదంకస్మాఅదాత్ - కామఃకామా
య- కామోదాతా-కామఃప్రతిగ్రహీతా-కామగ్ంసముద్రమావిశ- కామే
నత్వాప్రతిగృహ్ణామి- కామైతత్తే-ఏషాతేకామదక్షిణా- ఉత్తానస్త్వాంగిరసః
ప్రతిగృహ్ణాతు - కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేన
మమసాలగ్రామదానం- దాతా- ధర్మేచకామేషుత్వయైషానాతిచరితవ్యా-
వరః-నాతిచరామీతిప్రతివచనం- తత్రైవకన్యాస్తే వరోవివాహవేదికాయా
మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్-వరః- ప్రాణానాయమ్య- మమోపాత్త...ప్రీ
త్యర్థంసకలశ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థంగృహ్యాగ్నిప్రతిష్ఠా
పనంకరిష్యే-స్థండిలంకృత్వోల్లిఖ్యాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాగ్నింధ్యాత్వాలంకృత్య
*తతోమధుపర్కః- దాతా-ప్రాణానాయమ్య-మయాక్రియమాణకన్యాదా
నాంగత్వేనవరంమధుపర్కేణపూజయిష్యే- కూర్చంప్రయచ్ఛతి । యాత్రా
స్మాఅపచితింకుర్వంతితత్కూర్చఉపవిశతి- యథాపురస్తాత్ - రాష్ట్రభృద
స్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం-ఆపఃపాద్యాః- ఇతిదాతాప్రాహ-ఉత్తర
యాభిమంత్ర్య- ఆపఃపాదావనేజనీర్ద్విషంతంనాశయంతుమే . అస్మిన్కులే
బ్రహ్మవర్చస్యసాని - దక్షిణపాదంపూర్వంబ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్య
గ్ంశూద్రాయప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య- ఉత్తరేణయజుషాత్మానంప్ర
త్యభిమృశేత్- మయిమహోమయియశోమయీంద్రియంవీర్యం - కూర్చా
భ్యాంపరిగృహ్యాన్నస్మయె నార్హణీయాఆపఇతిప్రాహ - ఉత్తరయాభిమం
త్ర్య- ఆమాగన్యశసావర్చసాసగ్ంసృజపయసాతేజసాచ-తంమాప్రియం
ప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం - అంజలావేకదేశఆనీయమానఉత్తరంయ

జుర్జపేత్- విరాజోదోహోసివిరాజోదోహమసీయమమపద్యాయవిరాజ-
శేషంపురస్తాన్నీయమానముత్తరయానుమంత్రయతే - సముద్రంవః ప్రహి
ణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత- అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసంమాపరాసేచి
మత్పయః- దధిమధ్వితిసగ్ంసృజ్యకాగ్ం సేనవర్షీయసాపిధాయకూర్చా
భ్యాంపరిగృహ్యమధుపర్క- ఇతిప్రాహత్రివృతమేకేఘృతంచపాత్రమేకే-
ధానాస్సక్తూగ్శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య - త్రయ్యైవిద్యాయైయశోసియశ
సోయశోసిబ్రహ్మణోదీప్తిరసి - తంమాప్రియంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూ
నాం. ఆమాగన్యశసావర్చసాసగ్ంసృజపయసాతేజసాచ - తంమాప్రి
యంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం- యజుర్భ్యామపఆచామఃపురస్తాదు
పరిష్టాచ్చ- అమృతోపస్తరణమసి-పీత్వాద్విరాచమ్య- ఉత్తరయాత్రిః ప్రా
శ్య- యన్మధునోమధవ్యంపరమన్నాద్యంవీర్యం- తేనాహంమధునోమధవ్యే
నపరమేణాన్నాద్యేనవీర్యేణపరమోన్నాదోమధవ్యోసాని - సకృన్మంత్రేణ
ద్విస్తూష్ణీం- అమృతాపిధానమసి-అపఃపీత్వా హస్తంప్రక్షాళ్య - ద్విరాచ
మ్య-అనుకంప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైవరాజాస్థపతిర్వాపురోహితా
యగౌరితిగాంప్రాహోత్తరేణయజుషాభిమంత్ర్య- గౌరస్యపహతపాప్మా
పపాప్మానంజహిమమచాముష్యచ - తస్యైవపాగ్రశపయతోవపస్తీర్ణాభి
ఘారితాంపక్వామేనాంతపేనవాపలాశపర్ణేనోత్తరయాజుహోతి - అగ్నిః
ప్రాశ్నాతుప్రథమస్సహివేదయథాహవిః- అనష్టమస్మాకంకుర్వన్బ్రహ్మ
ణోబ్రాహ్మణేభ్యః- యద్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాంజపిత్వా- యజ్ఞోవ
ర్ధతాంయజ్ఞస్యవృద్ధిమనువర్ధాపచితిరస్యపచితింమాకుర్వపచితోహం మను
ష్యేషుభూయాసం - గోర్ధేనుభవ్యామాతారుద్రాణాం దుహితావసూనా
గ్ంస్వసాదిత్యానామమృతస్యనాభిః - ప్రణునోచంచికితుషేజనాయమా
గామనాగామదితింవధిష్ట- పిబతూదకంతృణాన్యత్తు-ఓముత్సృజత-ఉచ్చైర
నుజానాతి- అన్నంప్రోక్తముపాగ్ంశూత్తరయాభిమంత్ర్య- ఓంకల్పయతే
త్యుచ్చైః- సిద్ధమన్నంభూతం- దాతాప్రాహ-భూతం- వరః సావిరాట్-

* భట్టిమేమధుపర్కస్యకన్యాదానాత్పూర్వభావిత్వముక్తం - సూత్రే
కన్యాదానాంగత్వేనోత్తరకర్తవ్యతా- అనుష్ఠానంతుయథామతికర్తవ్యం॥

తన్మాత్తాయితస్యతే శీయతస్మఊర్జంధాః- ఓంకల్పయత- ఉచ్చైః। వరం
వస్త్రాదిభిర్యథార్హంపూజయేత్- తతస్సుముహూర్తేస్వయందృష్ట్వాతృ
తీయాంజపేత్- అభ్రాతృఘ్నీంవరుణాపతిఘ్నీంబృహస్పతే- ఇంద్రాపుత్ర
ఘ్నీంలక్ష్మ్యంతామస్యైసవితస్సువ- దృష్ట్యైవచక్షుషీఉపసగ్ంహరతి- చ
తుర్థ్యాసమీక్షేత - అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధిశివాపతిభ్యస్సుమనాస్సువ
ర్చాః- జీవసూర్దేవకామాస్యోనాశంనోభవద్విపదేశంచతుష్పదే - కృత
ప్రాణాయామౌ- ఆవాభ్యాంకపూర్ణికర్తవ్యాని- ప్రజాశ్చోత్పాదయిత
వ్యాః- వధూవరౌసంకల్పయతః- అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుళ్యాద
ర్భంసంగృహ్యోత్తరేణ యజుషాతస్యాభ్రువో రంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీ
నం నిరస్యేత్- ఇదమహంయాత్వయిపతిఘ్న్య లక్ష్మీస్తాంనిర్దిశామి అపఉ
పస్పృశ్య ప్రాప్తేనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ । జీవాగ్ంరుదంతివిమయంతే అ
ధ్వరేదీర్ఘా మనుప్రసితిందీధియుర్నరః । వామంపితృభ్యోయఇదగ్ంసమె
రిరేమయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే । యుగ్మాత్సమవేతాన్మంత్రవతఉ
త్తరయా ద్భ్యఃప్రహిణుయాత్। వ్యుత్తూర్రముదచంత్వాప ఆస్యైబ్రా
హ్మణాత్ స్నపనగ్ంహరంతు। అవీరఘ్నీరుదచంత్వాపః । ఉత్తరేణయ
జుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వంనిధాయ । అర్యమ్ణోఅగ్నింపరియంతు క్షిప్రం
ప్రతీక్షంతాగ్ శ్వశ్ర్వో దేవరశ్చ । తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం
ప్రతిష్ఠాప్య।ఖేనసఃఖేరథఃఖేయుగస్యశచీపతే।అపాలామింద్రత్రిఃపూత్త్వ్య
కరత్సూర్యవర్చసం। ఛిద్రేసువర్ణముత్తరయాంతర్ధాయ। శంతేహిరణ్య
గ్ంసముశంత్వాపశ్శంతే మేధీభవతుశంయుగస్యతృద్మ। శంతఆపశ్శతపవి
త్రాభవంత్వథాపత్యా తన్వగ్ంసగ్ంస్పృజస్వ। ఉత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాప
యిత్వా । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాఃప్రచక్రము హిత్వావద్య
మాపః। శతంపవిత్రావితతాహ్య సుతాభిష్ట్వాదేవస్సవితాపునాతు। హిర
ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయాస్వగ్నిః।యాఅగ్నిం
గర్భందధిరేసువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు। యాసాగ్ంరాజావ
రుణోయాతి మధ్యేసత్యానృతేఅవపశ్యన్జనానాం । యాఅగ్నింగర్భందధి
రే సువర్ణాస్తాస్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు।యాసాందేవాదివికృణ్వంతి భ

క్షుంయా అంతరిక్షేబహుధానివిష్టాః। యాఅగ్నింగర్భందధిరేసువర్ణాస్తా
స్త ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు । శివేనత్వాచక్షుషా పశ్యంత్వాపశ్శివయాత
న్వోపస్పృశంతుత్వచంతే । ఘృతశ్చ్యుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాస్త ఆప
శ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు। సకృత్సా౨పయతి। ఉత్తరయాహతే నవాససాచ్ఛా
ద్య। పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇమాభవంతువిశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయో
జుష్టాభవంతుజుష్టయః। ఆచమ్య। ఉత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యతి। ఆశా
సానాసౌమనసం ప్రజాగ్ంసౌభాగ్యంతనూం। అగ్నేరనువ్రతాభూత్వాస
న్నహ్యేసుకృతాయకం। ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్యగ్రంథింకృత్వా ప్రదక్షిణం
పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిమవస్థాపయతి । మాంగల్యపూజాంకుర్యాత్ ।
మాంగళ్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా । కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వం
జీవశరదశ్శతం। మంగళసూత్రంబధ్వా- మాంగల్యధారఅస్తు...తతఆర్ద్రా
క్షతారోపణంకుర్యాత్ - తతఃకపిలావాచనంవరః పఞ సావధ్యం జలావృప
స్త్రీర్వ ద్విస్తండులానోప్యద్విరభిఘారయతి - వరాంజలావధ్వాః కుర్యాదేవం
వధ్వాంజలేరుపరిస్థాప్య । సోదకంకలశమాదాయ కపిలాగ్ స్మారయంతు ।
దక్షిణాఃపాంతుబహుదేయంచాస్తు। పుణ్యంవర్ధతాగ్ంశాంతిరస్తు। పుష్టి
రస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్య మస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తి
శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహాస నక్షత్రేసహాసో
మేనక్రియేతాగ్ంశాంతిరస్తు। ప్రజాపతిస్స్త్రియాంయశః । ముష్కయోర
దధాత్సపం। కామస్యతృప్తిమానందం। తస్యాగ్నేభాజయేహమా। మోదః
ప్రమోదఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్యేవకామస్యతృప్యాణి।
దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి। ప
శూనాగ్ంరూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీశ్శ్రియతాంమయి। యథాహమస్యాఅ
తృపగ్గ్స్త్రియైపుమాన్। యథాస్త్రీతృప్యతిపుగ్ంసిప్రియేప్రియా । ఏవంభ
గస్యతృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యఃప్రియః। దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతివా
యురాహతత్। హంతేతిసత్యంచంద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి। ఆపస్త
త్సత్యమాభరన్। యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం । ప్రజామేకామస్సమృధ్యతాం।
అన్యోన్యగ్ం శిరసితండులారోపణంకుర్యాత్ । పూర్వంవరోవధ్వాశ్శిరసి

ప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాపయేత్- తృతీయప ర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం। చతుర్థేఽన్యోన్యంయుగపత్ । ద్వితీయప ర్యాయే। పశవో మేకామస్సమృధ్యతాం। తృతీయపర్యాయే। యజ్ఞో మేకా మస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీంచతుర్థే॥ శ్లో॥ విశ్వేత్తా తేత్యృచాపుంసాంబ ధ్నీయాద్దక్షిణేకరే। అథవామకరేస్త్రీణాం బృహత్సామేతిమంత్రతః। సంక ల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాలఇతిస్మృతః । హస్తగ్రహణకాలేవా చతు ర్థ్యాంనిశిమోచయేత్ । ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం వధ్వాసహపాణిగ్రహ ణాంగత్వేన ఆవయోఃరక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే । విశ్వేత్తా తేసవనే షు ప్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసం భృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే।తతః। బృహత్సామక్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం । ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవా తేనసగరేణరక్ష- వధ్వావామకరేబధ్నాతి- బ్రహ్మగ్రంథిబ ధ్నాతి- అథైనాముత్తరయా దక్షిణేహస్తే గృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ। తూ ష్ణీందక్షిణహస్తేగృహీత్వా। పూషాత్వేతోనయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ంరథేన- గృహాన్గచ్ఛగృహపత్నీయథాసోవశినీత్వం విదథమా వదాసి- అపరేణాగ్నింకటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరః - గృహ ప్రవేశహోమాత్ప్రాగ్వర ఉత్తరతోభవేత్తతో దక్షిణతోన్యత్రఫలదానం వినాశిషోరితి త్రికాండివచనాదితరత్రదక్షిణతఏవస్యాత్। కృతప్రాణాయా మః। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయా వధ్వాసహవివాహ ప్ర ధానహోమంకరిష్యే । ఆగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే॥

శ్లో॥ వధ్వంజలింహోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీంసహచాజ్యధాన్యా । ప్రోక్షార్థపాత్రేణసహప్రణీతా మిధ్మంచశమ్యాస్సహలాజవశ్మా । పవి త్రకరణా ద్వ్యాజ్యభాగాంతే । వధూహస్తయోస్సాదనప్రోక్షణ తపనస మ్మార్జనానికరోతి। అథైనామాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత । సోమః ప్రథమోవివిదే గంధర్వోవివిదఉత్తరః । తృతీయోఅగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మ నుష్యజాః। సోమోదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోదదదగ్నయే। రయించపుత్రాం గ్శ్చాదా దగ్నిర్మహ్యమథోఇమాం। ద్వాభ్యామ సీనాం వధూమభిమం

త్వ్రా - అథాస్యైదక్షిణేనసీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ంహస్తం గృహ్ణీయా ద్యదికామయేత స్త్రీరేవజనయేయమిత్యం గుళీరేవగృహ్ణీయా ద్యదికామ యేతపుగ్ం సఏవజనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సోఽభీవాంగుష్ఠ నుభీవలోమా నిగృహ్ణాతి। గృహ్ణామిత ఇత్యేతాభిశ్చతసృభిః। గృహ్ణామితేసుప్రజాస్త్వా య హస్తంమయాపత్యా జరదష్టిర్యథాసః। భగోఅర్యమాసవితాపురంధిర్మ హ్యంత్వా దుర్గార్హపత్యాయదేవాః। తేహపూర్వేజనాసో యత్రపూ ర్వవహోహితాః।మూర్ధన్వాన్యత్రసౌభ్రవఃపూర్వోదేవేభ్యఆతపత్ సరస్వతిప్రేపేహ మవసుభగేవాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్యభూతస్యప్రగాయా మస్యగ్రతః।యఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశోనుపవమానః।హిరణ్యహస్తఐరంమస్స త్వా మన్మనసంకృణోతు। అంతెహస్తగ్రహణం। అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదాప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిషఇతిసఖేతి సప్త మేపదేజపతి। ఏకమిషేవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు।త్రీణివ్ర తాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు-చత్వారిమాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు।పంచపశు భ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్తసప్తభ్యోహోత్రా భ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు।సఖాసప్తపదాభవసఖాయౌసప్తపదాబభూవ సఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తేమాయోషగ్ంసఖ్యాన్మేమాయోష్ఠాః స్సమయావసం కల్పావహైసంప్రియారోచిష్ణూ సుమనస్యమానావిషమూర్జమభిసంవసా నాసంనౌమనాగ్ంసిసంవ్రతా సముచిత్తాన్యాకరం। సాత్వమస్యమూహామ మూహమస్మిసాత్వంద్యౌ రహంపృథివీత్వగ్ంరేతోఽహగ్ం రేతోభృత్వంమ నోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ంసామాహ మస్మ్యృక్త్వగ్ం సామామనువ్రతాభ వ। పుగ్ంసేపుత్రాయవేత్తవె శ్రియైపుత్రాయవేత్తవఏహి సూనృతేసఖేతి సప్తమేపదేజపతి। ప్రాగ్ఘోమాత్పూర్వదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థానముప విశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి। సోమాయజనివిదేస్వా హేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా। సోమాయజనివి దేస్వాహా। సోమాయజనివిదఇదం। గంధర్వాయజనివిదేస్వాహా। గంధర్వా యజనివిదఇదం। అగ్నయేజనివిదేస్వాహా। అగ్నయేజనివిదఇదం। కన్యలాపి తృభ్యోయతీ పతిలోకమవదీక్షామదాస్థస్వాహా। వధ్వైవసూర్యాయాఇదం।

ప్రేతోముంచాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమింద్రమీఢ్వ
స్సుపుత్రాసుభగాసతిస్వాహా । ఇంద్రాయమీఢుషఇదం । ఇమాంత్వమింద్ర
మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ంసుభగాంకృణు దశాస్యాంపుత్రానాధేహిపతి మేకాద
శంకృధిస్వాహా। ఇంద్రాయమీఢుషఇదం। అగ్నిరైతుప్రథమో దేవతానా
గ్ం సోఽస్యైప్రజాం ముంచతుమృత్యుపాశాత్। తదయగ్ంరాజవరుణోఽను
మన్యతాం యథేయగ్గ్ స్త్రీపౌత్రమఘంనరోదాత్స్వాహా । అగ్నివరుణా
భ్యామిదం। ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యైనయతుదీ
ర్ఘమాయుః। అశూన్యోపస్థాజీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానందమభి ప్ర
బుధ్యతామియగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। మాతేగృహేని
శి ఘోషఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశంతు। మాత్వంవికేశ్యురఆవధిష్ఠా
జీవపత్నీపతిలోకే విరాజపశ్యంతీ ప్రజాగ్ంశాసుమనస్యమానాగ్ స్వాహా।
వధ్వైసూర్యాయాఇదం।ద్యౌస్తేపృష్ఠగ్ం రక్షతువాయురూరూ అశ్వినౌచ
స్తనంధయం తగ్ంసవితాభిరక్షతు । ఆవాససఃపరిధానా ద్బృహస్పతిర్వి
శ్వేదేవా అభిరక్షంతుపశ్చాత్స్వాహా । ద్యావాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి వి
శ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుంపాప్మానముతవాఘం।
శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముంచామిపాశగ్గ్ స్వాహా। వధ్వై
సూర్యాయాఇదం । ఇమంమేవరుణ... కేస్వాహా। వరుణాయేదం । తత్వా
యామి- మోషీస్స్వాహా! వరుణాయేదం । త్వంనోఅగ్నే... ముముగ్ధ్యస్మ
త్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। సత్వంనోఅగ్నే... ఎధిస్వాహా। అగ్ని
వరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః । అయాసన్
హవ్యమూహిషె యానోధేహిభేషజగ్గ్ స్వాహా।అయసేఅగ్నయఇదం। అథై
నాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి । ఆతిష్ఠే
మమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ । అభితిష్ఠపృతన్యత స్సహస్వపృతనాయ
తః । అథాస్యాఅంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి । తస్యా
స్సోదరోఽలాజానావపతీత్యేకే ఇయంనారీతి । త్రిర్జామదగ్నీనాం।
ఇయంనార్యుపబ్రూతే కల్పాన్యావపంతికా । దీర్ఘాయురస్తుమేపతి జీవా
తుశరదశ్శతగ్గ్ స్వాహా। వధ్వాఇదం।ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం

కృత్వా శ్మానమాస్థాపయతి యథాపురస్తాత్ । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ త్సూర్యాం వహతునాసహ । పునః పతిభ్యో జాయాందా అగ్నే ప్రజయాసహ। పునఃపత్నీ మగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సఏతుశరదశ్శతం। విశ్వాఉతత్వయావయం ధారాఉదన్యాఇవ । అతిగాహేమహిద్విషః। అతిష్ఠేమమశ్మాన... పృతనాయతః। హోమశ్చోత్తరయాపునఃపరిక్రమణమాస్థాపనం। అస్యాఅంజలావుపస్తీర్య। ద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య। అర్యమణంనుదేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత । సఇమాందేవో అధ్వరః ప్రేతోముంచాతి నాముతస్సుబద్ధాము ముతస్కరత్స్వాహా। అర్యమ్ణ ఇదం। తుభ్యమగ్రే...మహిద్విషః।అతిష్ఠేమమ...పృతనాయతః। హోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణం । వధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య । త్వమర్యమా భవసియత్కనీనాం నామస్వధావత్స్వర్యంబిభర్షి। అంజంతివృక్షగ్ంసుధితం నగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా। అర్యమ్ణఇదం। తుభ్యమగ్రేపర్యవహన్ త్సూ గాహేమహిద్విషః। జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృణ్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య।ప్రత్వాముంచామివరుణస్య పాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవితాసుకేత । ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్యలోకే స్యోనంతేసహపత్యాకరోమి। ఇమంవిష్యామివరుణస్యపాశం యమబధ్నీతసవితాసుశేవః । ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్యలోకే రిష్టాం త్వాసహపత్యాకృణోమి। తాంతతఃప్రవాహ యేత్సరివాహర యేత్సమోప్యైతమగ్నిమనుహరంతి। నిత్యోధార్యోనుగతో మంధ్యశ్శోత్రియాగారాద్వాహార్యఉపవాస శ్చాన్యతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వానుగతేపివోత్తరయా జుహుయాన్నోపవసేత్। పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య । ఏవంగుణ...తిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకృత్వా లంకృత్యపరిస్తీర్యోత్తరేణాగ్నిందర్భాన్ త్సగ్ స్తీర్య ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణిప్రయునక్తి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీమితరదర్వీమితి। పవిత్రకరణాద్యాజ్య సగ్ స్కారాంతేఽది అతేనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్యచతుర్గృహీతం గృహీత్వాన్వారబ్ధాయాం।అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చ సత్య

మిత్వమయాఅసి । అయసామనసాధృతో యసాహవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా। అయ సేఽగ్న్యఇదం। పాకయజ్ఞ వ్రతలోప ప్రాయ శ్చిత్తార్థం సప్తహోతారంహోష్యామి । మహాహవిహోతా । సత్య హవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అచ్యుతమనాఉపవక్తా। అనాధృష్య శ్చా ప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గాతా। వాచస్పతేహృద్వి ధేనామన్ । విధేమతేనామ। విధేస్త్వమస్మాకంనామ । వాచస్పతిస్సోమమ పాత్। మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమామనుష్యః।నమోదివే। నమఃపృథివ్యైస్వా హా। వాచస్పతయేబ్రహ్మణఇదం। సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువ స్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ఆదితేన్వ...ప్రాసావీః। నష్టాపహృతయో రిదమేవ॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తేషుహోమేషు చతుష్పాత్రవిధ్మానతః। నాఘా రౌచక్షుషీచైవ ప్రణీతిర్ధ్మంవినాకృతం। నాఘారౌనాజ్యభాగౌవ నచేద్మంన జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తంకపర్దినా...ఉత్తరా రథస్యోత్తంభనీ। సత్యేనోత్తభితాభూమి స్సూర్యేణోత్తభితాద్యౌః। ఋతే నాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమోఅధిశ్రితః । వాహావుత్తరాభ్యాం యాన క్తిద క్షిణమగ్రె। యుంజంతిబ్రధ్నమరుషం చరంతంపరితస్థుషః। రోచంతేరోచ నాదివి । యోగేయోగేతవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇంద్ర మూతయే। ఆరోహతీ ముత్తరాభిరభిమంత్రయతే । సుకిగ్ంశుకగ్ంశల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ంసుచక్రం। ఆరోహవధ్వమృత స్యలోకగ్గ్ స్యోనంపత్యేవహతుంకృణుష్వ। ఉదుత్తరమారోహంతీ వ్యస్యం తీపృతన్యతః। మూర్ధానంపత్యురారోహ ప్రజయాచవిరాడ్భవ। సంమ్రా జ్ఞీశ్వశురేభవ సమ్రాజ్ఞీశ్వశ్వ్రాంభవ। ననాందరిసమ్రాజ్ఞీ భవసమ్రాజ్ఞీ అధిదేవృషు। స్నుషాణాగ్ శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చధనస్యచ। పతీనాంచ దేవృాణాంచ సజాతానాంవిరాడ్భవ । తిసృభిర్వధూమభిమంత్ర్య । సూ త్రేవత్మనోర్వ్యవ స్తృణాత్యుత్తరయా నీలందక్షిణస్యాం । లోహితము త్తరస్యాం । నీలలోహితేభవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధంతెస్యాజ్ఞాత యః పతిర్బంధేషుబధ్యతె। ఉత్తరాభిరభియాతి। మేవధ్వశ్చందవహతుం యక్ష్మాయంతిజనాగ్ంఅను । పునస్తాన్యజ్ఞియాదేవా నయంతుయతఆగ

తాః। మావిదన్పరిపంథినో యఆసీదంతిదంపతీ। సుగేభిర్దుర్గమతీతా మ
పద్రాంత్వరాతయః। సుగంపంథానమారుక్ష మరిష్టగ్ స్వస్తివాహనం। య
స్మిన్వీరోనరిష్యత్య న్యేషాంవిందతేవసు। తీర్థస్థాణుచతుష్పథ వ్యతిక్రమే
చోత్తరాంజపేత్ । తామందసానామనుషోదురోణ ఆధత్తగ్ంరయిందశవీ
రంవచస్యవే । కృతంతీర్థగ్ంసుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీస్థాణుంపథేష్ఠామప
దుర్మతిగ్ంహతం । నావముత్తరయానుమంత్రయతే । అయంనోమహ్యాః
పారగ్గ్ స్వస్తినేషద్వనస్పతిః । సీరానస్సుతరాభవ దీర్ఘాయుత్వాయవర్చ
సే। నచనావ్యాగ్ స్తరతీవధూః పశ్యేత్తీర్త్వోత్తరాంజపేత్ । అస్యపారే
నిర్ఋథస్యజీవాజ్యోతిరశీమహి । మహ్యాఇంద్రస్స్వస్తయే । శ్మశానాదివ్య
తిక్రమే భాండేరథేవారిష్టేగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేన్వార
బ్ధాయా ముత్తరాఆహుతీర్హుత్వా । యదృతేచిదభిశ్రిషః పురాజర్తృ
భ్యఆతృదః । సంధాతాసంధిం మఘవాపురోవసు ర్నిష్కర్తావిహ్రుతం
పునస్స్వాహా । మఘవతఇదం । ఇడామగ్నేపురుదగ్ంసగ్ంసనింగోశ్శశ్వ
త్తమగ్ం హవమానాయసాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాగ్నేసాతె
సుమతిర్భూత్వస్మేస్వాహా । అగ్నయఇదం। ఇమంమేవరుణ...రాచకేస్వా
హా। వరుణాయేదం।తత్వాయామి...ప్రమోషీస్స్వాహా। వరుణాయేదం।
త్వంనోఅగ్నే...ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా - అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। సత్వం
నో...ఏధిస్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నెఅయాస్య...భేషజగ్గ్
స్వాహా।అయసేగ్నయఇదం- జయాదిప్రతిపద్యతే సరిషేచనాంతంకరోతి-
క్షీరిణామన్యేషాంవా లక్షణ్యానాంవృక్షాణాం నదీనాంధన్వానాంచ వ్యతి
క్రమఉత్తరే యథాలింగంజపేత్ - యేగంధర్వా అప్సరసశ్చదేవీ రేషువృ
క్షేషువానస్పత్యే ష్వాసతే శివాస్తే ఆస్యైవధ్వై భవంతు మాహిగ్ంసిషు
ర్వహతుమూహ్యమానాం - యాఓషధయో యానద్యోయానిధన్వానియేవ
నా - తేత్వావధుప్రజావతీం ప్రత్వాముంచంత్వగ్ంహసః - గృహానుత్తర
యాసంకాశయతి - సంకాశయామివహతుం బ్రహ్మణాగృహై రఘోరేణ
చక్షుషామైత్రేణ - పర్యాణద్ధంవిశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనంపతిభ్యస్సవి
తాకృణోతుతత్ - వాహావుత్తరాభ్యాం విముంచతిదక్షిణమగ్రే - ఆవామ

గచ్ఛత్సుమతిర్వాజినీవసూన్యశ్వినాహృత్సుకామాగ్ంఅయాగ్ంసత। అఘో-
తంగోపామిథునాశుభస్పతీప్రియాఅర్యమ్ణోదుర్యాగ్ంఅశీమహి।అయంనో
దేవస్సవితాబృహస్పతిరింద్రాగ్నిమిత్రావరుణాస్వస్తయె।త్వష్టావిష్ణుఃప్రజ
యాసగ్ంరరాణఃకామఆయాతంకామాయత్వావిముంచతు। లోహితంచ
ర్మానడుహంప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమమధ్యేగారస్యోత్తరయాస్తీర్య।శర్మ్న
ర్మైవమాహరాస్మైనార్యాఉపస్తిరె। సినీవాలిప్రజాయతామిగంభగస్యసు
మతావసత్।గృహాన్ప్రపాదయన్ ౨ త్తరాంవాచయతి। గృహాన్భద్రాన్త్సు
మనసఃప్రపద్యేవీరఘ్నీవీరవతస్సువీరాన్।ఇరాంవహతోఘృతముక్షమాణా
స్తేష్వహగ్ంసుమనాస్సంవిశామి సాచవరశ్చదక్షిణేనపదానచదేహళీమభితి
ష్ఠత్యుత్తరపూర్వదేశేగారస్య। వరపశ్చాద్దక్షిణోత్తరావుపవిశతఃప్రాగా
నాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థం।అనయానవోఢయావధ్వాసహ।వివాహగృహ
ప్రవేశహోమంకరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేస్వార్థా
యానుత్తరాఆహుతీర్జుహోత్యా। ఆగన్గోష్ఠంమహిషీగోభిరశ్వైరాయుష్మ
త్పత్నీప్రజయాస్వర్విత్।బహ్వీంప్రజాంజనయంతీసురత్నేమమగ్నిగ్ంశతహి
మాస్సపర్యాత్స్వాహా।అగ్నయఇదం।అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుసగ్ంసత్పు
ష్టివర్ధనః యథాభగస్యాభ్యాందధద్రయింపుష్టిమథోప్రజాగ్ స్వాహా। అగ్న
యెగృహపతయఇదం।ప్రజాయాఅభ్యాంప్రజాపతఇంద్రాగ్నిశర్మయచ్ఛతం
యథైనయోర్నప్రమీయాతాఉభయోర్జీవతోఃప్రజాస్వాహా । ఇంద్రాగ్ని
భ్యామిదం।తేనభూతేనహవిషాయమాప్యాయతాంపునః। జాయాంయామ
స్మాఆవాక్షుస్తాగ్ంరసేనాభివర్ధతాగ్ స్వాహా।ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। అభివ
ర్ధతాంపయసాభిరాష్ట్రేణవర్ధతాం। రయ్యాసహస్రపోషసేమౌస్తామనపె
క్షితౌస్వాహా।ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం।ఇహైవస్తంమావియోష్టంవిశ్వమాయు
ర్వ్యశ్నుతం।మహ్యాఇంద్రస్స్వస్తయెస్వాహా।ఇంద్రాయేదం।ధ్రువైధిపోష్యా
మయిమహ్యంత్వాదాద్బృహస్పతిః। మయాపత్యాప్రజావతీసంజీవశరదశ్శతం
గ్గ్స్వాహా।బృహస్పతయఇదం।త్వష్టాజాయామజనయత్త్వష్టాస్యైత్వాంప
తిం।త్వష్టాసహస్రమాయూగ్ంషిదీర్ఘమాయుఃకృణోతువాగ్ స్వాహా। త్వ
ష్ట్రఇదం।ఇమంమెవరుణ...చకేస్వాహా।వరుణాయేదం।తత్త్వాయామి...

ప్రమోషీస్స్వాహా।వరుణాయేదం।త్వంనో అగ్నే...మగ్ధ్యస్మత్స్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।సత్వంనో...ఏధిస్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నే...భేషజగ్గ్ స్వాహా । అయసేగ్నయఇదం। ప్రతిమంత్రంత్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా పా స్తసమిధమిద్మసన్నహనంచాగ్నౌప్రహృత్య । జయాది ప్రతిపద్య తేపరిషేచనాంతంకృత్వో త్తరయాచర్మణ్యుపవిశతఉత్తరోవరః।ఇహ గావఃప్రజాయధ్వమిహాశ్వాఇహపూరుషాః। ఇహోసహస్రదక్షిణోరాయస్పోషోనిషీదతు। అథాస్యాఃపుగ్గ్ స్వోర్జీవపుత్రాయాః పుత్రమంకఉత్తరయోపవేశ్య। సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేనపృథివీదృఢా। అథోనక్షత్రాణామేషాముపస్థేసోమఆధితః।తస్మైఫలాన్యుత్తరేణయజుషాప్రదాయ । ప్రస్వస్థః।ప్రేయంప్రజయాభువనేశోచేష్ట । ఉత్తరేజపిత్వావాచంయచ్ఛతఆనక్షత్రేభ్యః । ఇహప్రియంప్రజయాతేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయజాగృహి।ఏనాపత్యాతన్వగ్ంసగ్ంసృజస్వాథాజీవ్రీవిదథమావదాసి।సుమంగలీరియంవధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయాథాస్తం విపరేతన। ఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాంయథాలింగంధ్రువమరుంధతీంచదర్శయతి। ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసిధ్రువతస్స్థితం।త్వంనక్షత్రాణాంమేధ్యసిసమాంపాహిపృతన్యతః।వరంధృవందర్శయతి।సప్తఋషయః ప్రథమాంకృత్తికానామరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ంహనిన్యుః షట్కృత్తికాముఖ్యయోగంవహంతీ యమస్మాకమేధత్వష్టమీ।।వధూమరుంధతీంచదర్శయతి।।ఇతిగృహప్రవేశహోమః।। *

—(*) స్థాలీపాకప్రారంభః. (*)—

అథైనామ్నాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనయాజయతి। పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ। ప్రీత్యర్థంఏనాంవధూమాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనయాజయిష్యే।ఇతిసంకల్ప్య।ఏనాంయజ్ఞపదామాగ్నేయేనేతివా।అగ్నయేజుష్టంనిర్వపామి।అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నయేజుష్టగ్ంసవపామి। అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టగ్ంసవయామి। అగ్నయేజుష్టంప్రోక్షామి।అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టంప్రోక్షామి। అగ్నయేజుష్టమధివపామి। అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టమధివపామి। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రాచీనము

దీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తేన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి। సకృదుపస్తరణాభిఘారణేద్వివర
దానం।దర్వ్యాముపస్తీర్య। హవిషోమధ్యాదంగుష్ఠపర్వమాత్రమవదానంతి
రశ్చీనమవద్యతి। పూర్వార్థాద్ద్వితీయమనూచీనం। పంచావత్తినఃపశ్చార్థా
త్తృతీయంఅభిఘార్యహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నిర్దేవతాస్వాహాకారఃప్ర
ధానః।అగ్నయేస్వాహా।ఆఘారసంభేదేజుహోతి।అగ్నయఇదం। అపివాస
కృదుపహృత్యజుహుయాత్। నతుపూర్వవచ్చతురవత్తంపంచావత్తంవా।అ
గ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయః। దర్వ్యాముపస్తీర్యఉత్తరార్థాత్సకృత్స్విష్టకృతేవ
దాయద్విరభిఘార్యనహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। సకృదుపస్తరణావదానేద్విర
భిఘారణం।మధ్యాత్పూర్వస్యావదానంమధ్యేహోమః। ఉత్తరార్థాదుత్తర
స్యోత్తరార్థపూర్వార్ధే।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరామే
దం।అపఉపస్పృశ్య। ఏతత్కర్మసమృధ్యర్థంప్రాజాపత్యహోమంకరిష్యే।
ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాగ్ స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం। భూస్స్వాహా।అ
గ్నయఇదం।భువస్స్వాహా।వాయవఇదం।సువస్స్వాహా।సూర్యాయేదం।భూ
ర్భువస్సువస్స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం।లేపయోఃప్రస్తరవత్తూష్ణీంబర్హిరక్త్వా
గ్నౌప్రహరతి॥ (శ్లో॥ దర్వ్యామనక్త్యగ్రమథరస్యాంమధ్యంసమూలంత్రిరి
హాపివాద్విః। పక్షేద్వితీయేసకృదేవమూలం ద్వితీయదర్వ్యామితరచ్చద
ర్వ్యాం। అక్త్వోపసీయాత్తృణంనిధాయదర్వ్యాంప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన।
నిరస్తసవ్యఃప్రహరేత్ప్రహృత్యత్రిరత్రచోద్రుత్యతృణప్రహారః। నిర్దేశనంచా
గ్న్యభిమంత్రణంచభూమావనివిష్టఃపరిధిప్రహారః। సంస్రావహోమాంతమ
మంత్రకంస్యాత్పాత్రప్రయుక్తంతృణమత్రబర్హిః॥) దర్వ్యాపరిధీనక్తిపా
త్రప్రయుక్తదర్భాగ్రాణిదర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూ
లాంజనేదక్షిణంపాణిమధఃకుర్యాత్। ఏవంత్రిః। కించిత్తృణమపాదాయప్ర
జ్ఞాతంనిధాయ। పాణిభ్యాందర్వ్యాంప్రతిష్ఠాప్యహుతదేవతాఉద్దిశ్యాగ్నౌ
ప్రహృత్య।ప్రజాపతయఇదం।ఇంద్రాయేదం।అగ్నయఇదం।సోమాయేదం।
అగ్నయఇదం।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అంజలినాత్రిరుద్రుత్యతృణంప్రహార

తి।తిరంగుళ్యానిర్దిశ్య।ఎతత్।ఎతత్।ఎతత్।అగ్నిమభిమంత్ర్యభూమిముపస్పృ
శేత్।మధ్యమపరిధింప్రహృత్యఇతరౌప్రహరన్ ఉత్తరార్ధ్యస్యాగ్రమంగారే
షూపోహతి।పరిధీనభిమంత్ర్య।ఆఘారసమిధౌప్రహరతి।నర్వ్యామితరదర్వ్యా
గ్రమవధాయసగ్గ్స్రావేణాభిజుహోతి। వసుభ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్
స్రావభాగేభ్యఇదం।అస్మిన్ప్రకృతేకర్మణీత్యాది।సిద్ధముత్తరంపరిషేచనం।త
తఃప్రణీతావిమోకోపి। తేనసర్పిష్మతాబ్రాహ్మణంభోజయేద్యోస్యాపచిత
స్తస్మాఋషభందదాతి ******** ఏవమతఊర్ధ్వందర్శపూర్ణమాసౌయజ్ఞముపోషి
తాభ్యాంపర్వసుకార్యః పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకా
దూర్ధ్వంయత్పర్వాగచ్ఛతితస్మిన్ ఉపక్రమః।పౌర్ణమాస్యామేవపంచదశ్యాం
ప్రాతఃకాలేకృతప్రాణాయామః।దేశకాలౌసంకీర్త్య।ఏవంవిశేషణ...ప్రీత్య
ర్థంపౌర్ణమాసేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే। సర్వమాగ్నేయ
స్థాలీపాకవత్।వృషభదానంనాస్తి।పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే।ఆగ్నేయస్థా
లీపాకానంతరమౌపాసనహోమః।సాయంప్రాతరతఊర్ధ్వగ్ంహస్తేనైతే
ఆహుతీతండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్। స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీపూ
ర్వాహుతిః। ప్రాతరిత్యేకఉభయతః।పరిషేచనంయథాపురస్తాత్। అస్యప్ర
యోగః।ప్రాణానాయమ్యఏవం...ప్రీత్యర్థంఅనయాసహోఢయావధ్వాసహ
ఔపాసనమారప్స్యే।తేనయావజ్జీవంహోష్యామీత్యుభయోస్సంకల్పః। పు
నః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంసాయమౌపాసనంతండులైర్హో
ష్యామి * భూర్భువస్సువరోమ్।అగ్నిమిధ్వా।చత్వారి...ఆవివేశ।సప్తహ
స్త...హుతాశనం।ఏషహి...విశ్వతోముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే...జాతవేద
సేనమః।అదితేను...ప్రసువ।అగ్నయేస్వాహా।అగ్నయఇదం। మధ్యేగ్నౌజు
హోతి।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అగ్నేరుత్తర
పూర్వదేశేజుహోతి।అదితేన్వ...ప్రసవీః అగ్నేత్వంనోఅంతమః...అఘా
యుతస్సమస్మాత్। హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే।
అనాజ్ఞాతం...యజాతి। అనేనసాయమౌపాసనహోమేన జపేనచభగ
వాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। స్వస్తిశ్రద్ధాం...హవ్యావాహ

---

* అత్రహోమద్రవ్యదానంసర్వత్రకుర్వంతి-ఔత్తరీయాస్తున.

న।చతుస్సాగర...అహంభో అభివాదయే। అగ్నేనయతి ప్రదక్షిణనమస్కా-
రాన్కుర్యాత్ । అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్విశ్వాని దేవవయునాని వి
ద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమఉక్తిం విధేమ।
ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వంహవ్యం మతించాగ్నయేసుపూతం । యోదై
వ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో
దేవయంతీరగ్నింయంతి ద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచ
గ్ంహవ్యవాహమరతిం మానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అన
గ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్ర। అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చ
పృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః। ప్రకారవోమనునా
వచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథ దేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతిహ
విష్కరంత్యగ్నయేఘృతాచి నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। న
మఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః। కౌండద్వయోపపాధ్యాయకర్మ
బ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః। యజ్ఞేశా
చ్యుతగోవిందమాధవానంత కేశవ । కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశవాసుదేవనమోస్తు
తే॥ సకృత్తే అగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తేనమః। చతుస్తేనమః। పంచకృత్వస్తేన
మః। దశకృత్వస్తేనమః శతకృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। ఆసహస్రకృ
త్వస్తేనమః- అపరిమితకృత్వస్తేనమః। నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః అహంప
రస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావితమోవవార। యదంతరిక్షంతదుమేపితా
భూదహగ్ం సూర్యముభయతోదదర్శాహంభూయాసముత్తమస్సమానా
నాం। అనృణా అస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్గ్ స్తృతీయెలోకే అనృణాస్యామ। యే దేవ
యానాఉత పిత్రియాణాస్సర్వాన్పథో అనృణా ఆక్షీయేమ। సర్వప్రజాం మేగో
పాయ...మాసగ్ంసృజామసి। సంతతశ్రీరస్తు। సమస్తమంగళానిభవంతు। ని
త్యశ్రీరస్తు। నిత్యమంగళానిభవంతు। సత్కర్మకుర్వతాం...మహర్షయః అప
రాధసహస్రాణి...యజ్ఞేశ్వర। ఏవమేవ ప్రాతరౌపాసనం। ప్రాణానాయ
మ్య। ప్రాతరౌపాసనంతంమహైహోష్యామి। ఇతిసంకల్ప్య। (అగ్నయేస్వాహే
త్యేకే। సూర్యాయస్వాహేత్యన్యే) అన్యత్సమానమ్। ఔపాసనకాలాతీతశ్చే

త్ భూర్భువస్సువస్స్వాహేతిప్రాయశ్చిత్తహోమంకర్తవ్యం।(తదుక్తం।శ్లో గార్హ్యేష్వేషుకర్మస్వపరాధదృష్టావబ్రాహ్మణోక్తేషుసునిష్కృతిస్స్యాత్ । ఏకాహుతిర్వ్యాహృతిభిర్హుతాసాస్మాక్తేష్వనాదేశఇహాసుయామః)స్వకాలేనారబ్ధానాంతుపాకయజ్ఞానాంసర్వప్రాయశ్చిత్తంహుత్వాచారంభః। కేచిత్పాకయజ్ఞానాంస్వకాలేష్వనారంభె ఆరబ్ధానాంచాకరణే గౌణకాలాతిక్రమేచతుర్గృహీతేనాజ్యేనసగ్రహంసప్తహోతారంజుహ్వాతి। ఔపాసనవైశ్వదేవస్థాలీ పాకాదిపాక యజ్ఞలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి।పూర్వపరిషేచనంకృత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యేనమహాహవిర్హోతా...పృథివ్యైస్వాహా।వాచస్పతయేబ్రహ్మణఇదం।ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా।ప్రకృతమనుసరామః। పార్వణేనాతోన్యానికర్మాణివ్యాఖ్యాతాన్యాచారాద్యానిగృహ్యంతే। యథోపదేశందేవతాఅగ్నిస్స్విష్టకృతంచాంతరేణావికృతమాతిథ్యంవైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాః పౌర్ణమాస్యాం పౌర్ణమాసీయస్యాంక్రియతే-ఉపాకరణేసమాపనేచఋషిర్యః-ప్రజ్ఞాయతే- ద్వితీయఃసదస్పతిస్త్రియానుపేతేనక్షారలవణపరాన్నసగ్ంస్పృష్టస్యచ హోమంపరిచక్షతే-యథోపదేశంకామ్యానిబలయశ్చసర్వత్రస్వయంప్రజ్వలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ంసమిధావాదధ్యాత్-ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంఅరిష్టనివృత్త్యర్థంస్వయంప్రజ్వలితేగ్నౌసమిధాధానంకరిష్యే-ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నన్నిర్ఋతింమమ-పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదశ- ఏకాగ్ంసమిధమాదధాతి- మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదోగామశ్వంపురుషంజగత్-అబిభ్రదగ్నఆగహి।శ్రియామాపరిపాతయ- ద్వితీయాగ్ంసమిధం- స్వాహాకారోవిగతః-పరిషేచనాదికంనాస్తి-ఆపన్మాశ్రీశ్రీర్మాగాదితివైతదహర్విజానీయాత్ - యస్మిన్నహనిగృహప్రపాదనాదిస్థాలీపాకాంతంకర్మకరోతితదహరవధిత్వేనవిజానీయాత్ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వంగంధర్వస్థాపనం- యదహర్భార్యామావహతేత్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యాబ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచతయోశ్శయ్యామంతరేణదండోగంధలిప్తోవాసస్సాసూత్రేణ వా పతిహిత స్తిష్ఠతి-విశ్వావసుగంధర్వదేవతాభ్యోనమః- ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి-తంచతుర్థ్యామపరరాత్రౌవుత్తరాభ్యాముత్థాప్యప్ర

క్షాళ్యనిధాయ-ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసోనమసేడామహేత్వా-అన్యామిచ్ఛప్ర
భర్వ్యగ్ంసంజాయాంపత్యాసృజ-ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషావిశ్వావసుం
నమసాగీర్భిరీట్టే-అన్యామిచ్ఛపితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతేభాగోజనుషాతస్యవి
ద్ధి-గంధర్వంప్రక్షాళ్య- శయనాదన్యత్రనిదధాతి- పత్న్యాసహప్రాణానా
యమ్య-ఏవంవిశిష్టే...ప్రీత్యర్థంఅనయానవోఢయావధ్వాసహవివాహశేష
హోమంకరిష్యే-అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా
ముత్తరాఆహుతీర్హుత్వాఅగ్నేప్రాయశ్చిత్తేత్వందేవానాంప్రాయశ్చిత్తిరసి
బ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః-ప్రపద్యేయాస్యాంపతిఘ్నీతనూఃప్రజాఘ్నీపశు
ఘ్నీలక్ష్మీఘ్నీజారఘ్నీమస్యైతాంకృణోమిస్వాహా-అగ్నయఇదం-వాయో
ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా- వాయవఇదం- ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తే
త్వం...కృణోమిస్వాహా-ఆదిత్యాయేదం- ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...
కృణోమిస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- ప్రసవశ్చోపయామశ్చకాటశ్చార్ణవశ్చ
ధర్ణసిశ్చద్రవిణంచభగశ్చాంతరిక్షంచసింధుశ్చ సముద్రశ్చసర్వసాగ్ శ్చవిశ్వ
వ్యచాశ్చతేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టితమేషాంజంభేదధ్మస్వాహా-ప్రసవాది
భ్యోదేవతాభ్యఇదం- మధుశ్చమాధవశ్చశుక్రశ్చశుచిశ్చనభశ్చనభస్యశ్చేష
శ్చోర్జశ్చసహశ్చసహస్యశ్చతపశ్చ తపస్యశ్చతేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టిత
మేషాంజంభేదధ్మస్వాహా-మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం- చిత్తంచచిత్తిశ్చా
కూతంచాకూతిశ్చాధీతంచాధీతిశ్చవిజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచనామచక్రతుశ్చదర్శ
శ్చపూర్ణమాసశ్చతేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టితమేషాంజంభేదధ్మస్వాహా।
చిత్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం-సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా-జయాదిప్రతిపద్యతెప
రిషేచనాంతంకృత్వాపరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్యతస్యాస్సిరస్యాజ్యశేషా
భిర్వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిరానీయఆజ్యశేషాత్కించిద్ధస్తేనాదా
యభూస్స్వాహా-భువస్స్వాహా-సువస్స్వాహా-ఓగ్ స్వాహా- సర్వేషాము
తేసకృదానయతి- కేచిత్ప్రతిమంత్రం-అపశ్యంత్వామనసాచేకితానంతపసో
జాతంతపసోవిభూతం-ఇహప్రజామిహరయిగ్ంరరాణఃప్రజాయస్వప్రజ
యాపుత్రకామ- వధూర్వరమీక్షేత-అపశ్యం త్వామనసాదీధ్యానాగ్ స్వా
యాంతనూగ్ంఋత్వియేనాథమానాం-ఉపమాముచ్చాయువతిర్బభూయాః

ప్రజాయస్వప్రజయాపుత్రికామే-వరోవధూమీక్షేత- ఉత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌసంమృజ్య- సమంజంతువిశ్వేదేవాస్సమాపోహృదయానినౌ- సంమాతరిశ్వాసంధాతాసముదేష్ట్రీదిదేష్టునౌ-వధూందక్షిణతఆసీనస్స్వవా మకరేణస్వహృదయ సమీపమాకృష్యస్వదక్షిణకరాంగుష్ఠానామికాభ్యాం సంపాతాజ్యశేషేణహృదయదేశేయుగపత్సంమృజ్య - ఉత్తరాస్త్రిస్రోజపి త్వా-ప్రజాపతేతన్వంమేజుషస్వత్వష్టర్దేవేభిస్సహసామఇంద్ర - విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ంరరాణఃపుగ్ంసాంబహూనాంమాతరస్స్యామ- ఆనఃప్రజాం జనయతుప్రజాపతిరాజరసాయసమనక్త్వర్యమా - అదుర్మంగలీఃపతిలోక మావిశశంనోభవద్విపదేశంచతుష్పదే - తాంపూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాంబీజంమనుష్యావపంతి యానఊరూఉశతీవిస్రయాతెయస్యాముశం తఃప్రహరేమశేపం- శేషగ్ంసమావేశనేజపేత్-(*ఆరోహోరుముపబర్హ స్వబాహుంపరిష్వజస్వజాయాగ్ంసుమనస్యమానః- తస్యాంపుష్యతంమిథు నౌసయోనీ బహ్వీంప్రజాంజనయంతౌసరేతసం- ఆర్ద్రయారణ్యాయత్రా మంథత్పురుషంపురుషేణశక్రః - తదేతౌమిథునౌసయోనీప్రజయామృతేనే హగచ్ఛతం- అహంగర్భమదధామోషధీష్వహంవిశ్వేషుభువనేష్వంతః-అ హంప్రజాఅజనయంపితౄణామహంజనిభ్యోఅపరీషుపుత్రాన్ - పుత్రిణే మాకుమారిణావిశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం - ఉభాహిరణ్యపేశసావీతిహో త్రాకృతద్వసూదశస్యంత్వామృతాయకం-శమూధోరోమశగ్ం హథోదే వేషుకృణుతోదువః-*)సమావేశనేజపాంతే-ప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణ ప్రీత్యర్థంమమవివాహాంగభూతంఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే- శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయబ్రాహ్మణాయఆభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిర ణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। పునఃప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థంతదంగకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే - సోదకంకలశంతండుల తాంబూలయుక్తపాత్రేనిధాయౌషధీషుప్రతిష్ఠాప్య- బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థ యేత్-ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు-ఓంపుణ్యాహంకర్మణోస్తు ఏవంత్రిః-యత్పుణ్యంనక్షత్రం...కురుతే- ఓంకర్మణేస్వస్తిభవంతోబ్రువం తు-ఓగ్ంస్వస్తికర్మణోస్తు-ఏవంత్రిః-స్వస్తినఇంద్రో...దధాతు- ఓంకర్మణః

బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు। ఓంకర్మ బుధ్యతాం-ఏవంత్రిః-బుధ్యాస్మ...ప్రతి
శ్రీస్థతి-బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు-బుధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిః-కర్మణః పుణ్యాహ
సమృద్ధిరస్తు వర్ష శతసంపూర్ణమస్తు-గోత్రాభివృద్ధిరస్తు-శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చా
స్త్వ(శుభగ్ంశుభమస్తు-పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు-సర్వసంపద
స్తు ఇతిపత్నీసహస్థానాంతంకుర్యాత్-ఇతిశేషహోమః॥ ❋

—(❋) ఆగ్నేయబలిః. (❋)—

అథాతో నాగబలివిధి వ్యాఖ్యాస్యామః చతుర్థ్యాదంపత్యోః త్రిరాత్రకర్మ
సమాప్తేనంతరం నిశిస్నానం చకారయిత్వా- సాయమౌపాసనానంతరమప
రరాత్రౌ శేషహోమగ్ం హుత్వా సమిదాత్మసమారోపణం వాక్యత్వాగిరీ
సుదూష్యగృహమధ్యేహస్తద్వయమాత్రంచతురశ్రంగౌరవర్ణం మృణ్మయే
నానులిప్యపంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రంప్రపద్మాకారంలిఖిత్వా।దక్షి
ణోత్తరయోర్లవణఖట్వాగ్రజాలిఖిత్వా ఇంద్రాణీంతదుత్తరతో గౌరీంచప్రతి
ష్ఠాప్యాయుధంనిధాయసర్వైః స్తంభైః శ్వేష్టయిత్వా గంధపుష్పాక్షతాదిభి
రభ్యర్చ్యచత్వారిత్రింశద్దీపాన్ పాత్రద్వయేః ధాయసువాసిన్యాదీపసహిత
కాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వా తత్పురతో వృద్ధసువాసినీచోదకుంభంగృ
హీత్వాయాన్తికో ఆయుధేవసహా-సిగ్ంహోమార్ఘ్యా ఉదయాపృతారా-త్విషి
గ్నా బ్రాహ్మణేసూర్యేయా-ఇంద్రంయా దేవీసుభగాజజానా- సానఆగన్
వర్చసాసంవిదానా-యారాజన్యేదుందుభావాయతాయాం అశ్వస్యక్రందే
పురుషస్యమాయా-ఇంద్రంయా దేవీసుభగాజజానా-సానఆగన్ వర్చసాసం
విదానా-యాహస్తిద్వీపినీయాహిరణ్యే-త్విషిరశ్వేషుపురుషేషుగోషు- ఇం
ద్రంయా దేవీసుభగాజజానా- సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానా- రథేఅక్షేషు
వృషభస్యవాజే-వాతేపర్జన్యేవరుణస్యశుష్మే- ఇంద్రంయా దేవీసుభగాజజా
నా-సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానా- రాడసివిరాడసి- సమ్రాడసిస్వరాడసి-
ఇంద్రాయత్వా తేజస్వతే తేజస్వంతగ్ంశ్రీణామి - ఇంద్రాయత్వౌజస్వతఓజ
స్వంతగ్ంశ్రీణామి-ఇంద్రాయత్వాపయస్వతేపయస్వంతగ్ంశ్రీణామి- ఇంద్రా
యత్వాయుష్మతఆయుష్మంతగ్ంశ్రీణామి- తేజోసి-తత్తేప్రయచ్ఛామి- తేజస్వ
దస్తుమేముఖం- తేజస్వచ్ఛిరో అస్తుమే- తేజసా విశ్వతః ప్రత్యఙ్- తేజసాసంపి

పృగ్ధిమా-ఓజోసి-తత్తేప్రయచ్ఛామి-ఓజస్వదస్తుమే ముఖం- ఓజస్వచ్ఛిరో అ
స్తుమే-ఓజస్వాన్విశ్వతఃప్రత్యఙ్-ఓజసాసంపిపృగ్ధిమా-పయోసి- తత్తేప్రయ
చ్ఛామి-పయస్వదస్తుమేముఖం- పయస్వచ్ఛిరో అస్తుమేపయస్వాన్విశ్వతఃప్ర
త్యఙ్-పయసాసంపిపృగ్ధిమా-ఆయురసి-తత్తేప్రయచ్ఛామి-ఆయుష్మదస్తుమే
ముఖం-ఆయుష్మచ్ఛిరో అస్తుమే-ఆయుష్మాన్విశ్వతఃప్రత్యఙ్- ఆయుషాసంపి
పృగ్ధిమా-ఇమమగ్న ఆయుషేవర్చసేకృధి-ప్రియగ్ంరేతోవరుణసోమరాజన్
మాతేవాస్మా అదితెశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్- ఆయురసి- వి
శ్వాయురసి-సర్వాయురసి-సర్వమాయురసి- యతోవాతోమనోజవాః- య
తఃక్షరంతిసింధవః- తాసాంత్వాసర్వాసాగ్ంరుచా- అభిషించామివర్చసా-
సముద్రఇవాసిగ్ంహనా। సోమఇవాస్యదాభ్యః। అగ్నిరివవిశ్వతఃప్రత్యఙ్।
సూర్యఇవజ్యోతిషావిభూః- అపాంయోద్రవణేరసః। తమహమస్మా ఆము
ష్యాయణాయ। తెజసేబ్రహ్మవర్చసాయగృహ్ణామి।అపాంయఊర్మౌరసః। త
మహమస్మా ఆముష్యాయణాయ-ఓజసేవీర్యాయగృహ్ణామి- అపాంయోమ
ధ్యతోరసః-తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ।పుష్ట్యైప్రజననాయగృహ్ణామి।
అపాంయోయజ్ఞియోరసః। తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ- ఆయుషేదీ
ర్ఘాయుత్వాయగృహ్ణామి।ప్రాచిస్థత్వావధతి తేనప్రాచీందిశంజయతి ప్రా
చీదిగ్భాగేఇంద్రోదేవతా- ఇంద్రప్రసాదాద్విజయాయ - తందక్షిణాపరివ
హంతి। తేనదక్షిణాందిశంజయతి। దక్షిణదిగ్భాగేయమోదేవతా। యమప్ర
సాదాద్విజయాయ।తంప్రత్యంచమావర్తయంతి తెనప్రతీచీందిశంజయతి।ప్ర
తీచీదిగ్భాగేవరుణోదేవతా। వరుణప్రసాదాద్విజయాయ। తముదీచిస్తిష్ఠత
ఉపావహరంతి। తేనోదీచీందిశంజయతి-ఉదీచీదిగ్భాగేకుబేరోదేవతా-కుబే
రప్రసాదాద్విజయాయ।సోమేనరాజ్ఞాసర్వాదిశోజయతియఏవంవేద। ఇత్యు
క్త్వాక్షైస్త్రయస్త్రింశద్దీపాన్ప్రదక్షిణీకుర్యుః। ప్రాగ్దక్షిణ్యేసర్వతోదీపా
న్నిధాయ।త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్।సర్వతోనిధాయ। ఉపహారాదికంకృ
త్వా। తంతూనుద్వాస్య। పుష్కరంప్రవిశ్యచతుర్దిక్షునాకదేవతాభ్యోబలి
ముదకపురస్సరంవిసృజ్య। దంపతీచిత్రవస్త్రాదికంధారయిత్వాఇంద్రాణీం
ప్రార్థయేత్। దేవేంద్రాణినమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని। వివాహంభా

గ్యమారోగ్యం పుత్రలాభం చ దేహి మే। ఇతి ప్రార్థ్య। నీలలోహితపూజాం కృ
త్వా। నీలలోహితేతి మంత్రేణ ముక్తాప్రవాళ గ్రథిత సూత్రం బధ్వా. నీలలోహి
తే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే స్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే।
నీలలోహిత ధారణ... సుముహూర్తో అస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... శ్రీ
త్యర్థం ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం గర్భాధానం కరిష్యే। విష్ణుర్యోనిం
కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం ద
ధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినౌ దేవా
వాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మంథతో అశ్వినా। తం తే
గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే। యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠంతీ గ
ర్భమాదధే॥ ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే। యథా పృథివ్య
గ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేంద్రేణ గర్భిణీ। వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం ద
ధాతు తే। విష్ణోశ్శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యాం। పుమాగ్ంసం గ
ర్భమాధేహి దశమే మాసి సూతవే। నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అ
స్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోనిం ప్రతి రే
తో గృహాణ పుమాన్ పుత్రో ధీయతాం గర్భో అంతః। తం మాతా దశమాసో బి
భర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానాం। ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇ
వేషుధిం। ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా
గర్భో యోనిమేతు తే। అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లోణాపిశాచధీతః। పుమా
గ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం। తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జన
యంతి నౌ। యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః। తైస్త్వం పుత్రాన్ విం
దస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ। కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజితమేవ మే।
యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ। గర్భాధాన ముహూర్త
స్స... సుముహూర్తో అస్తు। *సువాసినీభ్యశ్శూర్పవాయనాని దత్వా। దక్షిణ
గజస్యోపరి వధూః స్థిత్వా। వర ఉత్తర గజం స్థిత్వా। ఇంద్రాయ రాజ్ఞేతిహిమవ
తో హస్తి త్యం తం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా। ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వ
రుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ రాజ్ఞే ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయశ్శార్దూ

---

* అత్ర గర్భాధానం యాజ్ఞిక ప్రయోజనార్థం సంగృహీతం॥

లాయరాజ్ఞైగౌరఃపురుషరాజాయకీప్రశ్యేనస్యవర్తికా।నీలంగౌఃక్రిమిస్సోమ
స్యరాజ్ఞఃకులుంగస్సింధోశ్శిగ్ంశుమారోహిమవతోహస్తీ। ఫలదానం నివ
త్యా। బంధుభ్యోమిథునేభ్యోతాంబూలానిదత్వా। విప్రైరాశీర్వచనమను
భూయః।బంధుభ్యస్సహభుంజీతేత్యాహభగవాన్బోధాయనః। నాందీదేవ
తాకంకణవిసర్జనార్థంకర్మాంగఃపుణ్యాహవాచనంకృత్వా।కంకణవిమోచనం।
కంకతోనకంకతోథోసతీనకంకతః ద్వావితిపృష్టీఇతిన్యాఅదృష్టాఅలిప్సతా।
కంకణంమోచయావ్యద్యరిష్టోస్మినకరాచన।మయిరక్షాంస్థిరాంబధ్వాదేవ
త్వంగచ్ఛకంకణ।తతోవసంతమాధవపూజాంకుర్యాత్।వసంతమాధవదేవ
తాభ్యోనమః।ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి। మార్జనం।వ
సంతేనర్తునాదేవాః।వసవస్త్రివృతాస్తుతం।రథంతరేణతేజసా।హవిరింద్రే
వయోదధుః।గ్రీష్మేణదేవాఋతునా।రుద్రాఃపంచదశేస్తుతం। బృహతాయ
శసాబలం।హవిరింద్రేవయోదధుః।వర్షాభిర్ఋతునాదిత్యాః।స్తోమేసప్తదశే
స్తుతం।వైరూపేణవిశౌజసా।హవిరింద్రేవయోదధుః। శారదేనర్తునాదేవాః।
ఏకవింగ్ంశరుభవస్తుతం।వైరాజేనశ్రియాశ్రియం। హవి...దధుః। హేమం
తేనర్తునాదేవాః।మరుతస్త్రిణవస్తుతం।బలేనశక్వరీస్సహః। హవి...దధుః।
శైశిరేణర్తునాదేవాః।త్రయస్త్రిగ్ంశేమృతగ్గ్‌స్తుతం। సత్యేనరేవతీఃక్షత్రం।
హవిరింద్రేవయోదధుః।దేవస్యత్వా...చామి॥ఇతినాకబలిస్సమాప్తః॥ *

—(*) వివాహమంగళాష్టకాని (*)—

శ్లో॥ సోమేశాబ్జభవాష్టదిక్పతిముఖైర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభిర్బ్రహ్మర్షిప్రవరైశ్చ
నారదముఖైర్దేవర్షిభిర్భూషితే। ఆసీనోరమయాభువాసహమహావైవాహికే
మంటపేశ్రీమాన్శ్రీవపురీశ్వరోనరహరిఃకుర్యాజ్జగన్మంగళం॥౧॥ప్రహ్లాదందు
రవాపశోకజలధేరుత్తారయన్నైజగమాం బాహ్యాంతఃపరిపూర్ణతాం ప్రకట
యన్ స్తంభంవిభిందన్ బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాజఘాననఖరైర్యోమంగ
ళానాంనిధిఃశ్రీమాన్శ్రీవ...మంగళం॥౨॥ యత్పాదాబ్జమరందబిందుసదృశీ
గంగాజగత్పావనీయన్నామస్మరణందదాతిసకలానాం-మాన్ నృణామన్వ
హం। యత్సేవాభవసాగరైకతరణిస్సోయంజగన్నాయకశ్శ్రీమాన్...మం
గళం॥౩॥కళ్యాణైకనికేతనస్సుజనతాకళ్యాణసంధాయకఃకళ్యాణప్రదకీర్త

నో గుణనిధిః కళ్యాణకళ్యాణదః। కళ్యాణాద్రిసమానసారవిభవః కళ్యాణసారాత్మక శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౪॥ అన్యోన్యాభినవానుతార్పణవిధౌ శృంగారభంగ్యావహాం లక్ష్మీవీక్షణవైఖరీమనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందం స్మరపారవశ్యపిశునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౫॥ లక్ష్మీనర్తవరాం పుళిందతనయాం లావణ్యసారాత్మికాం సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహ లీలాస్పదః। సర్వజ్ఞప్రథితశ్చిరంతనరుషిస్సుబ్రహ్మచారీతి యః శ్రీమాన్ .. మంగళం॥౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశలస్సత్యవ్రతో యస్సత్యవాక్సత్యజ్ఞానసుఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారో హరిః। సత్యైః కేవలజన్మయోనతజనాసత్యాపహస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౭॥ రాజీవాయతలోచనః ప్రవిలసద్రాజీవమిత్రప్రభుః రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజినబ్రహ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనాముఖలసద్రాజీవపుష్పంధయః శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౮॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమిదం లక్ష్మీనృసింహస్య యః కళ్యాణోత్సవవేదికాసు పఠతేవ ధ్యావరస్య శ్రియై। మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తిం చ దత్వా విభుః శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౯॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహం కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః పౌత్రౌ చంద్రవిభీషణౌ సురగురుశ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండం వరమందిరం సురగణాయస్య ప్రభోస్సేవకాస్స త్రైలోక్యకుటుంబపోషణపరః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౧॥ బ్రహ్మా వాయుగిరీశశేషగరుడా దేవేంద్రకామౌ గురుశ్చంద్రార్కౌ వరుణానలౌ మనుయమౌ విత్తేశవిఘ్నేశ్వరౌ। నాసత్యౌ నిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్యమిత్రాదయస్సస్త్రీకాస్సురపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥౨॥ విశ్వామిత్రపరాశరౌర్వభృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః శ్రీమానత్రిమరీచికౌత్సపురవశ్శక్తిర్వశిష్ఠోంగిరాః। మాండవ్యో జమదగ్నిగౌతమభరద్వాజాదయస్తాపసాస్సస్త్రీకా మునిపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥౩॥ మాంధాతా నహుషోంబరీషసగరౌ రాజా పృథుర్హైహయః శ్రీమాన్ ధర్మసుతో నళో దశరథో రామో యయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకుశ్చ విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాదధ్రువావిత్యేతే భువిభూభుజః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥౪॥ అశ్వత్థో బదరీ చ చందనతరుర్మందారకల్పద్రుమౌ జంబూనింబకదంబచూతసరళా వృక్షాశ్చ యే క్షీరిణః। సర్వే తే

ఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం రమ్యంచైత్రరథంసునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం॥౫॥ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రువినతాజ్యోతిస్తుపూర్ణావతీసావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్యవ్రతారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీచరుక్మభగినీదుస్స్వప్నవిధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధేస్సమీరమకరాః కుర్వంతువాంమంగళం॥౬॥ ఆదిత్యాదినవగ్రహాశ్శుభఫలామేషాదయోరాశయోనక్షత్రాణిసయోగికాశ్చతిథయస్తద్దేవతాస్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవస్తథైవదివసాస్సంధ్యాదయోరాత్రయస్సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్వంతువాంమంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీనర్మదాకృష్ణాభీమరథీచఫల్గుసరయూశ్రీగండకీగోమతీ। కావేరీకపిలాప్రయాగసరితానేత్రావతీత్యాదయోనద్యశ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతువాంమంగళం॥౮॥ ❋

లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతో దేవాన్మనుష్యోరగాన్ సంస్థాతుంకరుణానిధేఃకరుణయా మార్తాండవంశేయయా। కౌసల్యానిజగర్భసంభవభృతేజన్మన్యసాధారణే జాతేశ్రీరఘునాయకస్యజననం దేయాదిదంమంగళం॥ ౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతంకామంసకామంకృతం విఖ్యాతంభువనత్రయంహరధనుర్భగ్నీకృతంలీలయా। విశ్వామిత్రపరాశరాదిమునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫుల్లామలనీలవారిజదళశ్యామోన్నతంకోమలం పార్వత్యాచమహేశ్వరేణచశిరశ్లాఘీకృతంసర్వదా। సాశాపాన్వితగౌతమస్యవనితా శైలాసుశీలాకృతా దంపత్యోరిహవామభాగవనితం దేయాదిదంమంగళం॥ ౩॥ శ్రీరామంజనకాత్మజాసురగురుంప్రత్యఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖం దోర్భ్యామంజలిమంజలేనవనితా మాపూర్యముక్తాఫలైః। నానారత్నవిరాజమానకలశైరానీయతంసాగరాత్ సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥ ౪ ॥ కల్యాణంకమనీయకోమలకరైరాద్రాక్షతారోపణం కన్యాదానపురస్సరంసురగురోర్ద్విప్రాశిషానుగ్రహం। బాహ్వోఃకంకణబంధనందశగుణంమాంగల్యసూత్రాన్వితం సీతారాఘవయోః... మంగళం॥ ౫॥ భాస్వాన్కాశ్యపగోత్రజోరుణరుచిర్యస్సింహపోర్క-స్సమి త్షట్త్రిస్థో దశశోభనోగురుశశీ భౌమాస్సుమిత్రాస్సదా। శుక్రోమందరిపుఃకళింగజని

పశ్చాగ్నిశ్వరో దేవతే మత్స్యేవతుర్గలపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧॥ చంద్రఃకర్కటకప్రభుస్సితనిభశ్చాత్రేయగోత్రోద్భవశ్చాగ్నేయశ్చతురశ్రవారుణముఖశ్చాపోఉమాధీశ్వరః। షట్సప్తాగ్నిదశైకశోభనఫలో రోహిర్బుధార్కప్రియస్స్వామీయామునదేశపర్ణసమిధఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ భౌమోదక్షిణదిక్త్రికోణయమదిగ్వింధ్యేశ్వరఃఖాదిరస్స్వామీవృశ్చికమేషయోస్సురగురుశ్చార్కశ్శశీసౌహృదః। జ్ఞోష్టత్రిఫలప్రదశ్చవసుధా స్కందఃక్రమాద్దేవతా భారద్వాజకులోద్వహారుణరుచిః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౩॥ సౌమ్యఃపీతఉదఙ్ముఖస్సమిదపామార్గాత్రిగోత్రోద్భవః బాణేశానదిశస్సుహృద్రవినుతశ్శేషాస్సమాస్సీతగోః। కన్యాయుగ్మపతిర్దశాష్టచతురష్షణ్నేత్రగశ్శోభనః విష్ణుర్దేవ్యధిదేవతేమగధపః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౪॥ జీవశ్చాంగిరగోత్రజోత్తరముఖో దీర్ఘోత్తరాశాస్థితః పీతోశ్వత్థసమిచ్చసింధుజనితశ్చాపోథమీనాధిపః। సూర్యేందుక్షితిజప్రియో బుధసితౌశత్రూసమాశ్చాపరే సప్తాంగద్విజవత్సితశ్శుభకరః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౫॥ శుక్రోభార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖఃపూర్వదిక్పాంచాలస్థవృషస్తులాధిపమహారాష్ట్రాధిపౌదుంబరః। ఇంద్రాణీమఘవాచలాంఛనశనిమిత్రార్కచంద్రావరీ షష్ఠిత్రిదశవర్జితేభృగుసుతః కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౬॥ మందఃకృష్ణనిభఃస్సపశ్చిమముఖః సౌరాష్ట్రపః కాశ్యపః నక్రకుంభపమిత్రసౌమ్యసగరేవక్రేందుయామారయా। స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమౌ దేవౌధనుష్యాసనా షట్త్రిస్థశ్శుభకృత్యయారవిసుతఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౭॥ రాహుస్సింహళదేశపోనిరురుతిఃకృష్ణాంగశూర్పాసనః యఃపైఠీనసగోత్రసంభవసమిదూర్వాముఖోదక్షిణః। యస్సర్పోప్యధిదేవతోనిర్ఋతిఃప్రత్యాధిదేవస్సదా షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చసింహకసుతఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౮॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజఃకుశసమిద్వాయవ్యకోణేస్థితశ్చిత్రాంకధ్వజలాంఛనోహిభగవాన్యోదక్షిణాశాముఖః। బ్రహ్మాచైవతుచిత్రగుప్తప్రముఖఃప్రత్యాధిదేవస్సదా షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చబర్బరపతిఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౯॥

అథ చూర్ణికా. ॥—

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం పురుహూత హుతవహ దండధరనిశాచర పాశపాణిసమీరణ వైశ్రవణశశిశేఖరాణాం ఆయుష్మతః కమలాసనస్య సకలదురితనివారణ పారాయణస్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య ఆద్యంతరహితస్య గౌరీమనోవల్లభస్య సర్వశుభఫలప్రదాయకస్య పుష్పసాయకస్య సత్యసంధస్యహరిశ్చంద్రస్య తేజస్వినస్సవితుర్న్వయనానందకరస్య శ్రీరామచంద్రస్య ప్రజ్ఞాగురోస్సురగురో ర్మృకండుముని నయన పుండరీక మార్తాండస్య మార్కండేయస్య తపోనిష్ఠస్య వసిష్ఠస్య దుర్వారవీర్యస్య కృతవీర్యకులధుర్యస్య కార్తవీర్యస్య అంభోనిధి కుంభినీవిజృంభణ స్తంభనస్య కుంభసంభవస్య అపారపారస్య పారావారస్య శ్రీశైల సువేలసురనివాస కైలాసాదీనాం శైలానామ మందమకరంద బిందు సందోహనిష్యందసుందరమందారహరిచందనాదీనాం చింతామణిదినమణి కౌస్తుభాదీనాంమణీనాంరమణీతమణికర్ణరమణీయమణిభూషణానాంగీర్వాణతరుణీనాం కామధేనుప్రభృతీనాంధేనూనాం యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగనిష్ఠాగరిష్ఠానాం వసిష్ఠవాలఖిల్యవాల్మీకవ్యాసాగస్త్యాత్ర్యంబరీషకశ్యపకణ్వకాత్యాయన కౌండిన్యకపిల కౌశికకుత్స పరాశరశ్రీవత్సశల్యశాండిల్య జమదగ్నిపుండరీకభారద్వాజవిశ్వామిత్రగౌతమ శుకశౌనక సనక సనందన సనత్కుమారనారదాది ముఖ్యమునీనాం। రవిశశికుజబుధగురు శుక్ర శని రాహు కేతుముఖ్యనవగ్రహాణాం। అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాం॥ ఋగ్యజుస్సామాథర్వణకావ్యనాటకాలంకారపురాణన్యాయవైశేషికవ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరతర్క వేదాంతాది శాస్త్రాణాం।అంగవంగకళింగకాళింగకాశ్మీరకాంభోజకేరళకేకయకోసల కుంతలకురంగకురవకసౌవీరసౌరాష్ట్రమహారాష్ట్రమత్స్యమరువమాళవ నేపాళమగధఘూర్జరబర్బరపార్శ్వకకర్ణాటమగధవిదర్భచోళపాంచాలసాళ్వపుళింద్రసిక్కసింధుపంజావికాపాండ్యాద్రవిడయవనశూరసేన బాహ్లీక కొంకణాదిషప్పన్నదేశానాం । అయోధ్యామధురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికాపురీద్వారవత్యాదిపుణ్యనదరీణాం। నందినీమందాకినీనళినీతామ్రపర్ణీభీమరథీగంగాయమునావేత్రవతీవేగవతీపంపానదీకృష్ణవేణీమహేంద్రతన

యాగోదావరీనర్మదాదిమహానదీనాం। అగణ్యప్రాగణ్యశరణ్యవరేణ్యానామరణ్యానాం। అరుంధతీలోపాముద్రాహల్యానసూయాద్రౌపదీదమయంతీతారాసీతాభగవతీప్రభృతీనాంసతీనాం। ఆశాభాజాంపుణ్యభాజాంగజానాంద్విజానాం। బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖానాం। పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం। కుమారస్వామినష్షణ్ముఖానాం।సప్తకులపర్వతానాం।సప్తద్వీపానాం।అష్టవసూనాం। అష్టదిగ్గజానామష్టైశ్వర్యాణాంసవగ్రహాణాం। దశావతారాణాం।ఏకాదశరుద్రాణాం।ద్వాదశాదిత్యానాం।।త్రయోదశవిశ్వేషాం।చతుర్దశమనూనాం। పంచదశాచ్యుతీనాం।షోడశకలానాం। అష్టాదశపురాణానాంఅష్టాదశజ్యోతిశ్శాస్త్రప్రయోజకత్వానాం।జంబూప్లక్షాశ్వత్థకపిత్థసాలన్యగ్రోధార్జునచూతౌదుంబరతిందుకతింత్రిణీనింబజంబీరక్రముకనారికేళపనసతాళఖదిరఖర్జూరకద్రూవేత్రవేణువేమాదివనస్పతీనాం। కల్హారమల్లికాజాజికదంబకేసరకమలకాంచనాదిపుష్పజాతీనాం।మాణిక్యనీలవైడూర్యగోమేధికమరకతమౌక్తికపుష్యరాగప్రవాళాదిమహామణీనాం।శంఖపద్మమహాపద్మమకరకచ్ఛపనీలకుందకుముదాదిమహానిధీనాం। వీణావేణుమృదంగడిండిమడమృగశంఖనిస్సాణాదివాద్యవిశేషాణాంపట్టమాంజిష్ఠవేత్రకౌశికఉదయరాగచీనీచీనాం బరాదిదుకూలవస్త్రాణాం సాలంకృతదివ్యాభరణభూషితపుణ్యస్త్రీభిర్గృహ్యాణానాం అవిఘ్నకృతాశ్రీవినాయకప్రసాదేన శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రసాదేనశ్రీఉమామహేశ్వరప్రసాదేనచఅనయోర్దంపత్యోరిక్షుక్షీరదధిమధుఘృతగోరోచనహింగుజీరకగుడహరిద్రామరీచ్యాది మంగళద్రవ్యాణిసర్వౌషధయస్సర్వసస్యానిసర్వ మంగళకరాణిమంగళానిభవేయుః। తిథివారనక్షత్రయోగకరణముహూర్తలగ్నహోరాద్రేక్కాణనవాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశకానాంనిరంతరమనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాఃఅస్యవివాహముహూర్తస్యసుతిథింసువారంసునక్షత్రంసుయోగంసుకరణంసుచంద్రతారాబలంఅనుకూలాం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాస్సనక్షత్రాశ్శుభఏకాదశస్థానఫలదావరదాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుముహూర్తాభవంతు॥ఇతిచూర్ణికా॥ *

—(*) మహాసంకల్పః. (*)—

అస్య శ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య శ్రీమదాదినారాయణస్యా చి
న్త్యాపరిమితశక్త్యా భ్రియమాణస్య మహాజలౌఘస్య మధ్యే పరిభ్రమమాణా
నామనేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమే అవ్యక్తమహదహంకారపృథివ్య
ప్తేజోవాయ్వాకాశాద్యావరణైరావృతేఽస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండఖండయోర్మ
ధ్యే। ఆధారశక్తిశ్రీకూర్మవరాహాద్యష్టవానంతనాగశేషతక్షకాష్టదిగ్గజోప
రిప్రతిష్ఠితే అతలవితలసుతలరసాతలతలాతలమహాతలపాతాళాది సప్తలో
కానాముపరితలే। భూర్భువస్సువర్మహర్జనస్తపస్సత్యమిత్యూర్ధ్వసప్తలో
కానామధోభాగే చక్రవాళశైలమధ్యగతమహాసుమేరోస్సహస్రశిఖరాణామ
ష్టసుమహాకాళాయమానఫణిరాజరాజస్య శేషస్య సహస్రఫణామణిమండల
మండితే ఐరావతపుండరీకవామనకుముదాంజనపుష్పదంతసార్వభౌమసుప్ర
తీకాఖ్యాష్టదిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే। అమరావత్యశోకవత్యంభోవతీశ్రై
వసిద్ధవతీగాంధర్వవత్యలకావత్యాదిపుణ్యపురీవిరాజితే। ఇంద్రాగ్నియమని
ఋతివరుణవాయుకుబేరేశానాష్టదిక్పాలకపాలితే। మహేంద్రమలయస
హ్యశక్తిహిమవద్వింధ్యపారియాత్రసప్తకులాచలమతంగహిరణ్య
శృంగమాల్యవత్కిష్కింధఋష్యశృంగాఖ్యపంచమహానగాధిష్ఠితే। రామశి
బిరంతిపృథుబుద్ధగిరిభగీరథశశిబిందుగజాంబరీషదిలీపపరశురామాంతషోడ
శమహారాజైఃపరిపాలితే। కార్తవీర్యసగరభరతపురూరవపురుకుత్సనలహరిశ్చం
ద్రాఖ్యషట్చక్రవర్తిభిరధిష్ఠితే। అంగవంగకళింగకాశ్మీరకాంభోజసౌవీరసౌ
రాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధమాళవనేపాళకేరళచోళపాంచాలగౌళమళయా
ళసింహళద్రవిళద్రావిళకర్ణాటనాటకర్హాటమర్హాటపాటనాట పాం
డ్యపుళిందాంధ్రహూణదశార్ణభోజకురుకురుగాంధారవిదర్భ విదేహ
బాహ్లీకబర్బరకేకయకోసలకుంతలకిరాతశూరసేనసేవనటెంకణకొంకణ
మత్స్యమద్రపార్శ్వఘూర్జరయావనజాలాంధ్రసాల్వచేదిసింధువత్యాద్యనే
కవిశేషదేశభాషాభూమిపాలచిత్రితే। భాగీరథీగౌతమీనర్మదాయమునాసర
స్వతీకృష్ణవేణీబాహుదాభీమరథీతుంగభద్రారేణుకామలాపహారీకావేరీకృ
తమాలాతామ్రపర్ణీవిశోకాకౌశికీగండకీవిచిత్రకావసిష్ఠప్రవరాకాంస్యా పీసర
యాసర్వపాపహారకగావతీఫల్గునీకరతోయాపుణ్యతామ్రణీత్యాద్యనేక పుణ్య

నదీపవిత్రితే। అయోధ్యామధురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికాపురీద్వారా
వత్యాదిపుణ్యపురీవిరాజితే। సగరగుల్మలస్వామిపుష్కరత్రయసహితశేషా
చలశ్రీశైలాదిపుణ్యాచలాధిష్ఠితే।జంబూప్లక్షశాల్మలకుశక్రౌంచశాకపుష్క
రాఖ్యసప్తద్వీపదీపితే। ఇంద్రకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్యగాంధర్వవారు
ణభారతేతినవవర్షాత్మికే।ప్రత్యేకంనవసహస్రయోజనవిస్తృతే।భారతకింపు
రుషేలావృతకురుభద్రాశ్వకరమణకమందహరిణకేతుమాలాఖ్యనవఖండ
మండితే। దండకవింధ్యకచంపకబదరికనహుషగుహాదేవదారుకారణ్యాదిక
శారణ్యాయతేలోకాలోకాచలవలయితే। పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణభూమండ
లే।లక్షయోజనవిస్తీర్ణజంబూద్వీపే।భరతవర్షేవివిధసురతరుక్రీడావిరాజమా
నవశదిశాబహుళపరిమళపటలభ్రమరఝంకారనికరకదంబితకలకంఠకూజి
తసనాథకేకికులముఖరీకృతవిజితసారస్వతస్వనితముఖమండపే। అతులవిమలసత్ఫ
లఘాతకల్పతరుచ్ఛాయావిన్యస్తదేదీప్యమానరత్నసింహాసనస్యోపరిస్థితయం
త్రరాశేశ్చతుర్దశవర్గపర్తితసహస్రయోజనోన్నతవిస్తారస్య పూర్వతశ్చేషరీ
కృతధ్వజ పతాకాయుతయోజనోన్నతకదంబవృక్షదీపితస్య మందారస్య
పార్శ్వే।భరతఖండే। పంచాశద్వాదిపర్గ్రప్రథమమార్గే ప్రథమపక్షే ప్రథమే
హాని త్రయోదశఘటికాద్విచత్వారింశద్ఘటికాగతపష్ట్యద్విఘటికాయాంప్రథ
మప్రాణాయామకాలే।పార్థివకల్పానంతకల్పకూర్మకల్పబ్రహ్మకల్పవరాహ
కల్పశ్వేతవరాహకల్పప్రళయకల్పపాద్మకల్ప సావిత్ర్యాదికల్పానాంమధ్యే।
స్వాయంభువస్వారోచిషోత్తమ తామసరైవతచాక్షుషవైవస్వత సూర్యా
ఖ్యబ్రహ్మరుద్రదక్షసావర్ణిరౌచ్యభౌత్యచతుర్దశమన్వంతరాణాంమధ్యే।సప్త
మవైవస్వతమన్వంతరే।శ్రీమహావిష్ణోర్మత్స్యకూర్మవరాహనారసింహవా
మనభార్గవరాఘవకృష్ణబౌద్ధకల్కిదశావతారాణాంమధ్యే నవమే బౌద్ధావ
తారే। యుధిష్ఠిరవిక్రమార్కశాలివాహనవిజయాభినందననాగార్జునషట్చ
క్రవర్తీనాంమధ్యే।తృతీయేశాలివాహనశకే। ఇదానీమష్టావింశన్మహాయుగే।అ
ష్టావింశత్సహస్రాన్వితసప్తదశలక్షాన్వితేకృతయుగేయాతే। షణ్ణవతిసహ
స్రాన్వితద్వాదశలక్షాఖ్యత్రేతాయుగేయాతే।చతుష్షష్టిసహస్రాన్వితఅష్టల
క్షాఖ్యేద్వాపరయుగేయాతే। ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్వితచతుర్లక్షాఖ్యేకలియుగ

గే ప్రథమపాదే చాంద్రసౌరమానేన ప్రభవాదిషష్టిసంవత్సరాణాం మధ్యే వ
ర్తమానసంవత్సరే అయనే ఋతౌ మాసే పక్షే। వాసరయుక్తాయాం శుభతి
థౌ సునక్షత్రే సుముహూర్తే - సులగ్నే- గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలప
ర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక వాలుకాపకర్ష క్రమేణ సర్వరా
శ్యపకర్ష సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం తిలైస్సూర్యమండల పర్యం
తం కృత రాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక తిలాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష
సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం యవైర్గ్రహమండల పర్యంతం కృత
రాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మి
త కాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం సర్షపైర్ధ్రువమండల పర్యంతం కృతరాశే
ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక సర్షపాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సంమిత
కాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం పంచాశద్గవ్యూతిగణనా సమ్మిత కాలే వృప
లోభభిర్నక్షత్ర మండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక లో
మాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం
త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్తోర్యామ సాంతపన వాజపేయ పౌండరీకా
శ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మయాసహ దశపూర్వేషాం దశా
పరేషాం మద్వంశ్యానాం మాతృవంశ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం నరకాదు
త్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం అనాద్యవిద్యావాసనయాస్మిన్ త్సం
సారే విచిత్రాభిర్విచిత్రాసు యోనిషు పునః పునరనేకధా జనిత్వా కేన వా కర్మ
విశేషేణేదానీమస్మిన్వంశే జాతస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాది జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మధ్యవర్తన కాలే సంభావితానాం పాపానాం వా
క్పాణిపాదపాయూపస్థానాం కర్మేంద్రియాణాం త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రా
ణానాం పంచానాం జ్ఞానేంద్రియాణాం ఏతేషాం ప్రేరకస్యాంతఃకరణైస్సగో
చరైస్సంబంధే సతి సంభావిత సకలపాపనివృత్తిద్వారా పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్త షోడశమహాదానాం తర్వర్తిసా
లంకృత కన్యాదానం సహిరణ్యోదకధారాపూర్వకం మహం కరిష్యే ॥ ఇతిమ
హాసంకల్పః॥

—(*) కంకణవిమోచనమంత్రః (*)—

కంకతోనకంకతోథో సతీనకంకతః। ద్వావితిప్లుషీ ఇతిన్యాఅదృష్టా

అభిఘ్నత । కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన । మయిరక్షాంస్థి రాంబధ్వా దేవత్వంగచ్ఛకంకణ॥

—* మిథునవిడియమంత్రః. *—

తతోనదేతాం ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతాస్యస్యంతె । ద్వంద్వంవైమి థునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునంప్రజాయతె। ప్రజాత్యైప్రజాయతె। ప్రజయా పశుభిర్యఏవంవేద॥

—* ఉపహారమంత్రః. *—

సుమంగలీరియంవధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత।సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయా థాస్తంవిపరేతన॥ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్దాతృనామవదేత్॥ఇతివధ్వాః॥

యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథేయువో రచ్ఛిద్రామంతవోహసగాః। అవాతిరతమనృతాని విశ్వాఋతేనమిత్రా వరుణాసచేథే ॥ ఇతిమంత్రము చ్చార్య తత్తద్దాతృనామవదేత్॥ ఇతివరస్య॥

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్యసంధృగ పాన్నపాత్సేదుహిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్పరియోనిర్నిషద్యహిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై॥

—* కన్యాయాస్తద్బంధ్వధీనమంత్రః, *—

అష్టవర్షాభవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీంతవదా స్యామి దత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపుత్ర స్య దత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపౌత్రస్య దత్తాస్నేహేనపాలయ ॥ అష్ట...మయా। ఇదానీంతుతవభ్రాతుః దత్తా స్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృనామ్నామూహః॥

—* వివాహసదస్యకాలసరస్వతీపూజావిధానం. *—

ఏవం...థంవివాహాంగత్వేన ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వ తీపూజాంకరిష్యే । ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగ...కరి ష్యే । గణాధిపతిపూజాంకృత్వా । ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి। ధీనామవిత్ర్యవతు । మహాసరస్వతీమావాహయామి స్థాపయామిపూజయా మి॥ అష్టదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య । ప్రణోదేవీత్యనేన మంత్రేణషోడశోప చారపూజాంకృత్వా॥ అనంతరంసభాపూజాంకుర్యాత్॥ తదుపరిమహదా శీర్వచనంకుర్యాత్॥ ఇతిసదస్యపూజా॥

అనుహావంపరీహావంపరీవాదంపరిక్షపం। దుస్స్వప్నందురుదితంతద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం। పరిక్షువేజపేత్। అనుహూతంపరిహూతగ్ంశకునైర్వదశాసనం। మృగస్యసృతమక్ష్ణయా। తద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం। పరికాసనేజపేత్। ఉత్తరైర్వ్యథాలింగంచిత్రియంవనస్పతిగ్ంశకృదితిగ్ం సిగ్వాతగ్ంశకునిమితి। ఆరాత్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తుతే। నివాతేత్వాభివర్షతుస్వస్తితేస్తువనస్పతే స్వస్తిమేస్తువనస్పతే। చిత్రియమభిమంత్రయతే। నమశ్శకృత్సదేరుద్రాయ నమోరుద్రాయశకృత్సదే। గోష్ఠమసీనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః। శకృదభిమంత్రయతే। సిగసీనసివజ్రోనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః। సిగ్వాతమభిమంత్రయతే। ఉద్గాతేవశకునేసామగాయసి। బ్రహ్మపుత్రఇవ సవనేషుశగ్ంససి।స్వస్తినశ్శకునేఅస్తు ప్రతినస్సుమనాభవ। అశుభంవాచంప్రతిజపతి॥

ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థం హృదయసంసర్గహోమంకరిష్యే। ఉభయోర్హృదయసంసర్గేష్విత్రిరాత్రావరంబ్రహ్మచర్యంచరిత్వా స్థాలీపాకగ్గ్రపయిత్వా అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఉన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా తేనసర్పిష్మతాయుగ్మా న్బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధింవాచయీత॥ చత్వాహుతయః। ప్రాతరగ్నింప్రాతరింద్రగ్ం హవామహేప్రాతర్మిత్రా వరుణాప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగంపూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముతరుద్రగ్ం హువేమస్వాహా।అగ్నింద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతి సోమరుద్రేభ్యఇదం। ప్రాతర్జితంభగముగ్రం హువేమవయంపుత్రమదితేర్యోవిధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యంమన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం భగంభక్షీత్యాహస్వాహా। భగాయేదం। భగప్రణేతర్భగసత్యరాధోభగేమాంధియముదవదదన్నః। భగప్రణోజనయగోభిరశ్వైర్భగప్రనృభిర్నృవంతస్స్యామస్వాహా। భగాయేదం। ఉతేదానీంభగవంతస్స్యామో తప్రపిత్వఉతమధ్యేఅహ్నాం। ఉతోదితామఘవన్ సూర్యస్యవయందేవానాగ్ంసుమతౌస్యామస్వాహా। మఘవతఇదం।

భగఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తే నవయంభగవంతస్స్యామ। తంత్వాభగ సర్వఇజ్జోహవీమిసనో భగపురఏతాభవేహస్వాహా। భగేభ్యఇదం। సమధ్వరాయోషసోనమంత దధిక్రావేశుచయేపదాయ। అర్వాచీనంవసువిదంభగంనోరథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతుస్వాహా। భగేభ్యోవాజిభ్యఇదం। అశ్వావతిగోమతీర్న ఉషాసోవీరవతాస్సదముచ్ఛంతుభద్రాః। ఘృతందుహానావిశ్వతః ప్రపీనాయూయంపాతస్స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా। వాజిభ్య ఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। పాత్రశేషం ప్రాశనవత్సమాపయేత్॥ ఇతి హృదయసంసర్గహోమః॥

—* అథ మూలికాపహరణప్రయోగః. *—

శ్వస్తిష్యేణేతి త్రిస్సప్తైర్యవైః పాఠాంపరికిరేత। యదివాసుణ్యాసివరుణాత్త్వాఽసిక్రీణామియదిసోమ్యాసి సోమాత్త్వాఽసిక్రీణామి। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...థనం। భర్తృణపరిగ్రహాఖనం పాఠోత్పాటనాఖ్యంకర్మణా కరిష్యే। శ్వోభూతఉత్తరయోత్థాయ। ఇమాంఖనామ్యోషధీం వీరుధంబలవత్తమాం। యయాసపత్నీంబాధతే యయాసంవిందతేపతిం। ఉత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్య। ఉత్తానపర్ణేసుభగే సహమానేసహస్వతి। సపత్నీంమే పరాధమపతింమే కేవలంకృధి ఉత్తరాహముత్తరఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథాసపత్నీయా మమాధరాసాధరాభ్యః। నహ్యస్యైనామగృభ్ణామినో అస్మిన్రమతేజనే। పరామేవపరావతగ్ంసపత్నీంనాశయామసి। ఉత్తరయాప్రతిచ్ఛనాగ్ంహస్తయోరాబధ్య। అహమస్మిసహమానాథత్వమసిసాసహిః। ఉభే సహస్వతీభూత్వా సపత్నీంమెసహావహై। శయ్యాకాలెబాహుభ్యాం భర్తారంపరిగృహ్ణీయా దుపధానలింగయావశ్యోభవతి। సపత్నీబాధనంచ। ఉపతేధాగ్ం సహమానామభిత్వా ధాగ్ంసహీయసా మామనుప్రతే మనోవత్సంగౌరివధా వతుపథావారివధావతు। ఏతేనైవకామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతే। ఉదసౌసూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహంతద్విద్వలాపతి మభ్యసాక్షివిషాసహిః। అహంకేతురహం మూర్ధాఽహ ముగ్రావివాచనీ। మమేదనుక్రతుంపతి స్సేహానాయాఉపాచరేత్। మమపుత్రాశ్శత్రుహణోథో మెదుహితావిరాట్। ఉతాహమస్మిసం

జయా పత్యుర్మేణ్లోకఉత్తమః। యేనేంద్రో హవిషాకృత్వ్య భవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః।
అహంతదక్రిదేవా అసపత్నాకిలాభవం। అసపత్నాసపత్నిఘ్నీ జయంత్య
భిభూవరీ। ఆవిత్సిసర్వాసాగ్ంరాధో వర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమి
మాఅహగ్ం సపత్నీరభిభూవరీః। యథాహమస్యవీరస్య విరాజామిధనస్య
చ। ఇతి మూలికాహరణప్రయోగః... యక్ష్మగృహీతామన్యాంవా బ్రహ్మ
చర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైస్తృణపిష్టైః। ఉత్తరైర్వ్యధాలిం
గమంగాని సంమృజ్యప్రతీచీనంనిరస్యేత్। ప్రాణానాయుష్య ఏవంస్త్రీత్వర్థం
కుష్ఠాదిరోగనివృత్త్యర్థం అంగసంస్పర్శనాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ అక్షీభ్యాం
తేనాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ంశీర్షణ్యాం మస్తి
ష్కాజ్జిహ్వయావివృహామి తే। గ్రీవాభ్యస్తఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యోనూక్యా
త్। యక్ష్మందోషణ్యమగ్ంసాభ్యాంబాహుభ్యాంవివృహామి తే। ఆంత్రేభ్య
స్తేగుదాభ్యోవ నిష్ఠోహృదయాదధి। యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లా
శిభ్యోవివృహామి తే। ఊరుభ్యాంతేష్ఠీవద్భ్యాం జంఘాభ్యాంపదాభ్యాం।
యక్ష్మగ్ంశ్రోణీభ్యాం భాసదాద్భగ్ంససోవివృహామి తే। మెహనాద్వలంక
రణాల్లోమభ్యస్తేనఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ంసర్వస్మా దాత్మనస్తమిమంవివృహా
మి తే। అంగాదంగాల్లోమ్నో లోమ్నోజాతంపర్వణిపర్వణి। యక్ష్మగ్ంస
ర్వస్మా దాత్మనస్తమిమంవివృహామి తే। వధూవాసఉత్తరాభిరేతద్విదేద
ద్యాత్। పరాదేహిశాబల్యం బ్రహ్మభ్యోవిభజావసు। కృత్యైషాపద్వతీ
భూత్వా జాయావిశతేపతిం। అశ్లీలాతనూర్భవ తిరుశతీపాపయాముయా।
పతిర్యద్వధ్వైవాససాస్వమంగమభిధిత్సతి। క్రూరమేతత్కటుకమేతదపా
ష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాంయఃప్రత్యక్షం విద్యాత్సఏతత్ప్రతిగృహ్ణీ
యాత్। ఆశసనంవిశసనమథోఅధివిచర్తనం। సూర్యాయాఃపశ్యరూపా
ణి తానిబ్రహ్మాతశగ్ంసతి॥ ఇత్యంగస్పర్శనం॥

—* అన్వారంభణీయస్థాలీపాకః. *—

పూర్ణిమాక్షణదాయాంతు విధినౌపాసనస్యచేత్। ప్రతిపద్యేవకు
ర్వీత యాగద్వయముదాహృతం। ప్రాతఃకాలేముహూర్తాదౌ యదిప్రథ
మపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాంతే హ్యన్వారంభఃపరేహని। చతుర్థ

హోమమధ్యేతువాప్రాప్తేయదిపూర్ణిమా।తస్యామారభ్యవిధివదన్వాధాన పురస్సరం॥

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరిధ్మాబర్హిషి ఆసాద్య ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా । వధూముత్తరతఉత వేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీనఃప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం। దర్శపూర్ణమాసోపక్రమణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేనసద్యోయక్ష్యే । విద్యుదసి...శ్య । తత్రాగ్నిరగ్నా విష్ణూసరస్వతీసరస్వానగ్నిర్భగీచప్రధానదేవతాఃస్విష్టకృదంగదేవతాః । వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమస్మిన్నాహితె ఉపవత్స్యద్యః సంకల్ప్యపత్న్యా వహంతి చరుగ్ంశ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రాచీనముదీచీనంవో ద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతె పూర్ణాపశ్చాద్యత్తే దేవా అదధురితిద్వేఆజ్యాహుతీర్హుత్వా । పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమాసీజిగాయ। తస్యాందేవా అధిసంవసంత ఉత్తమేనాకఇహమాదయంతాగ్ంస్వాహా।పౌర్ణమాస్యాఇదం । యత్తేదేవాఅదధుర్భాగధేయమమావాస్యేసంవసంతోమహిత్వా- సానోయజ్ఞంపిపృహివిశ్వవారెరయింనోదేహిసుభగేసువీరగ్ంస్వాహా।అమావాస్యాయాఇదం। దర్వ్యాముపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్యహవిఃప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదం। పునరవదానధర్మేణావదాయ। అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ంస్వాహా-అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం।పునరవదాయ। సరస్వత్త్యైస్వాహా।సరస్వత్యాఇదం।పునరవదాయ।సరస్వతెస్వాహా।సరస్వతఇదం। పునరవదాయ।అగ్నయెభగినేస్వాహా।అగ్నయెభగినఇదం।పునరుపస్తీర్య। ఉత్తరార్థాత్స్విష్టకృతేవదాయద్విరభిఘార్యనహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయెస్విష్టకృతెస్వాహా।అగ్నయెస్విష్టకృతఇదం। జయాదిప్రతిపద్యతెసౌవిష్టకృతంహుత్వాబర్హిఃసమంజనంకృత్వా।*దర్వ్యాపరిధీననక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గంస్రావంచకృత్వాఅస్మిన్ప్రాకృతె కర్మణీత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వాప్రణీతావిమోకంబ్రహ్మోద్వాసనంచకుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ వ్రతేషుశాంతికామేషుబిభ్రత్పిష్టైర్వృషోత్సృజే । చరోఃప్రధానికేచేవశమ్యావనసం

---

* అత్రపరిధిప్రహరణంనాస్తీతికేషాంచిన్మతం.

శయః। అత్రవృషభదక్షిణా నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే। తల్లక్షణం। అష్టముష్టిభవేత్కించిత్కించిచ్చత్వారిపుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవచత్వారి ఆఢకః పరికీర్తితః। ఆఢకాశ్చైవచత్వారి పూర్ణపాత్రస్సఉచ్యతే॥ *

అత్ర కేచనస్విష్టకృతో వా యదగ్న్యం సంస్థాప్యజయాదికాంశ్చజుహుయాదితి పరిశిష్టకారాః కార్యా ఇతి చ వదంతి। తత్రశ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరేవా వివాహే సంపూర్ణేవా యాతిచేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీయాఖ్యహోమస్సంపూర్ణాత్పరతః పౌర్ణమాస్యాం యథోక్తం। క్రాంతేన్వారంభణీయాయాగాన్నిష్టానసన్వతి। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగశ్చాస్త్రైస్త్యేతాశ్చ దేవతాః। అగ్నిర్గస్విష్టకృదంతాంతరేణేత్యస్మాచ్చసూత్రతః। ఆహుత్యోస్స్విష్టకృచ్చాంత్యస్సర్వేషు చరుకర్మసు। తస్మాదన్వారంభణీయే చరౌ షడ్దేవతా ఇతి। కారికాకృద్భిస్సత్రోక్తాస్స్మృత్యపిభిః పురాతనైః। అనాహితాగ్నిః ప్రథమే చరౌ యా దేవతాస్తాః ప్రవదంతి తద్జ్ఞాః। తస్యాపి కాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాథమ్యవంత్యేవకపర్దిశిష్యాః। అగ్నిస్తథాగ్నీషహితశ్చ విష్ణుస్సరస్వతీచైవ తథా సరస్వాన్। అగ్నిశ్చ భగస్స్విష్టకృదగ్నిరేతాః క్రమేణహుత్వాఫలతో జయాది। [illegible] పరత్రావదానసద్యాజ్జుహుయాత్తథైవ [illegible] స్విష్టకృతేవ [illegible] జుహుయాత్స్విష్టకృతంచ హుత్వా। స్థాలీపాకే [illegible] విశ్వేదేవా ఇత్యనేనోపదిష్టాః। మంత్రా [illegible] దేవతాస్త్రింశదుక్తాః। సర్వేష్వగ్రేదేవతాః పౌర్ణమాసీ కర్మణ్యుక్తా ప్రాపణీమాగణస్థే। తత్రాప్యన్వారంభణీయే చరౌ చ ప్రోక్తాయా దేవతాస్తా ఇహాస్యుః॥ ధర్మప్రశ్నోక్తే మహారాజసంజ్ఞే స్థాలీపాకే దేవతాశ్చైవహుత్వా। సమంజసంబర్హిషిపవశమ్యాః పరేహ్నిత్యేవతి [illegible] ముక్తః। సతీషుబహ్వీష్వశనాహుతీషు ప్రాప్తాస్వదంతం త్వభిఘారితంచ। శిష్టంహవిస్స్విష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ ఇత్యన్వారంభణీయస్థాలీపాకః॥

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం । పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యక్ష్యే । తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చ దేవతే । వ్రీహిమయశ్చరుర్ద్రవ్యమస్మిన్నాహు-లఘునవత్సన్నమిత్యాన్వాధానం కృత్వా । ఇధ్మాబర్హిషీ సన్నహ్యాతి । అమావాస్యాయాం దార్శికేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యక్ష్యే । ఇత్యన్వాధానం కుర్యాత్ ॥ *

—(*) అథ విభ్రాడిష్టిః. (*)—

శ్లో॥ అగ్నయే చాత్రేయం ప్రియసోమాయ త్వష్టృమత్సు తస్య । సుశ్రవ ఉదైతి ధృతం తేన విభ్రాడిష్టిం జయాదికం । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం ప్రథమపర్వణి ప్రతిపద్ధోమాత్ పూర్వం ప్రాప్తాన్వారంభణీయాధికారసిద్ధ్యర్థం । విభ్రాడిష్టిం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । తత్రాగ్నీంద్రసోమాః ప్రధానదేవతాః । స్విష్టకృదంగదేవతా । వ్రీహిమయశ్చరుర్ద్రవ్యం స్థాలీపాకేన సద్యో యక్ష్యే । ఇత్యన్వాధానం కృత్వా చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వాభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య । అగ్నేరుపస్తరణాదగ్నిముఖాంతే । ద్వాదశావదాయ మధ్యాత్పూర్వార్ధాచ్చావదాయాభిఘార్య । అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । ఇంద్రాయ స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । సోమాయ స్వాహా । సోమాయేదం । అవదానస్థ్యే జుహుయాత్ । ఉత్తరార్ధాత్ స్విష్టకృదవదాయ ద్విరభిఘార్య సకృత్ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । న మమ । జయాది హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా । శమ్యాః పరిధ్యాప్రేణ్యా స్రుచౌ ప్రత్యేకే కర్మణి త్యాగః బ్రహ్మవిసర్జనాంతే । హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః... యజ్ఞేశ్వరః ప్రీణాతు । తత అన్వారంభణీయం కృత్వా ప్రతిపద్ధోమం కుర్యాత్ ॥ *

—(*) వైశ్వదేవార్థగృహపాకారంభః. (*)—

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుర్గృహపాకం కాసం క్షవథుమిత్యభిముఖోఽన్నం వర్జయేత్ । కేశానంగం వాసః స్పృష్ట్వాప ఉపస్పృశేత్ । ఆర్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుః । తేషాం సపవాచమనం త్రైవర్ణికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనం చ సహ

వాససామపివాష్టమీష్వేవ పర్వసువావపెరన్పరోక్షమన్నగ్ం సగ్గ్సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిఃప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధాన్నేతిష్ఠన్భూతమితిస్వామినేప్రబ్రూయాత్తత్సుభూతంవిరాడన్నంతన్మాక్షాయీతిప్రతివచనోగృహమేధినోయదశనీయస్యహోమాబలయశ్చస్వర్గపుష్టిసంయుక్తా ఇతి॥

—(*) అథవైశ్వదేవారంభః. (*)—

కర్తాశుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథాశాస్త్రంజ్ఞాత్వా। ఆచార్యంసంపూజ్యతదనుజ్ఞాంగృహీత్వా యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవంప్రథమమాచార్యసన్నిధౌకుర్యాత్ ॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్యతస్యదేశేసగ్గ్‌స్కారోహస్తేన పరిమృజ్యావోక్ష్యన్యుప్యపశ్చాత్పరిషేచనమాపాసనేపచనేవాషడ్భిరాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ంహస్తేనజుహుయాదుభయతఃపరిషేచనం యథాపురస్తాదేవంబలీనాందేశేదేశేసమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనగ్ం సతిసూపసగ్ంస్పృష్టేనకార్యాఅపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గము దధానసన్నిధానవమేనమధ్యేఽగారస్యదశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గముత్తరపూర్వదేశేగారస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః। శయ్యాదేశేకామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యాముత్తరైర్బ్రహ్మసదనేదక్షిణతః పితృలింగేనప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిఃకుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరోయథాదేవతాభ్యస్తయోర్నానాపరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమేవోత్తమేనవైహాయసంయుఏతానవ్యగ్రోయథోపదేశం కురుతేనిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చా।సంచక్షాయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥ ❊

అనుష్ఠానక్రమశ్చ। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం- ప్రీత్యర్థంఅన్నసంస్కారద్వారాఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్తయె గృహేసిద్ధేనాన్నేనప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే ॥ గృహపాకాద్ధవిష్యంచాహవిష్యంచ పృథగాదాయాగ్నావధిశ్రిత్యోదగుద్వాస్యాద్భిఃప్రోక్ష్యహవిష్యంద్విధాకృత్వాఅభిఘార్య।అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాదిధ్యాత్వాలంకృత్య।అదితెనుమన్యస్వ... దేవసవితః ప్రసువ।హవిష్యప్రథమభాగాదాదాయ।అగ్నయెస్వాహా। అగ్నయఇదం।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం।ధ్రువాయభూమాయస్వా

హా।ధ్రువాయభూమాయేదం।ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షితయఇదం।అ
చ్యుతక్షితయేస్వాహా।అచ్యుతక్షితయఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।అ
గ్నయేస్విష్టకృతఇదం।అదితేన్వమగ్గ్ స్థాఃప్రాసావీః।అహవిష్యంకించిదాదా
యఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్యాతూష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా।స్వాహా।ప్రజాప
తయఇదం।అథహవిష్యప్రథమభాగంఅహవిష్యేణసంయోజ్యబలీన్హరేత్।
యత్రయత్రబలిహరణంతత్రతత్రస్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచ కృత్వాయ
థాంగుళ్యగ్రాణిభూమింస్పృశంతితథాబలీన్హరేత్। తూష్ణీంసమంతంప
రిషేచనంకుర్యాత్।దేశేదేశేసమవేతానాంతుబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరి
షేచనంకుర్యాత్।అగ్నేఃపశ్చాత్సవ్యస్యపురతః।హస్తేనపరిమృజ్య।అవోక్ష్య।
ధర్మాయస్వాహా।ధర్మాయేదం। హస్తేనపరిమృజ్య।అవోక్ష్య। అధర్మాయస్వా
హా।అధర్మాయేదం।ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయ।అంతేద్వయోస్సకృత్పరిషిచ్య।
ఉదధానసన్నిధౌ।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।అద్భ్యస్స్వాహా।అద్భ్యఇదం। పరిషి
చ్య।మధ్యేఽగారస్య।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా। ఓషధి
వనస్పతిభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా।రక్షోదేవ
జనేభ్యఇదం।ప్రాగపవర్గంనిధాయ।ద్వయోఃపరిషిచ్య। ఉత్తరపూర్వదేశేఽ
గారస్య।పరిమృజ్య। అవోక్ష్య।।గృహ్యేభ్యస్స్వాహా।గృహ్యేభ్యఇదం।పరిమృ
జ్య।అవోక్ష్య।అవసానేభ్యస్స్వాహా।అవసానేభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య
అవసానపతిభ్యస్స్వాహా।అవసానపతిభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య । సర్వ
భూతేభ్యస్స్వాహా।సర్వభూతేభ్యఇదం।ప్రాగపవర్గంనిధాయ।అంతేసకృ
త్పరిషిచ్య।శయ్యాదేశే। పరిమృజ్యఅవోక్ష్య।కామాయస్వాహా। కామాయే
దం। పరిషిచ్య।దేహళ్యాం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా। అంత
రిక్షాయేదం।పరిషిచ్య।అపిధాన్యాం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య। యదేజతిజగతియ
చ్చచేష్టతినామ్నోభాగోయంనామ్నేస్వాహా।వాయవఇదం। పరిషిచ్య।బ్ర
హ్మసదనే।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।పృథివ్యైస్వాహా।పృథివ్యాఇదం। పరిమృజ్య।
అవోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా।అంతరిక్షాయేదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య దివే
స్వాహా।దివఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।సూర్యాయస్వాహా।సూర్యాయేదం।
పరిమృజ్య।అవోక్ష్య-చంద్రమసేస్వాహా చంద్రమసఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య

నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా।నక్షత్రేభ్యఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య- ఇంద్రాగ్నిభ్యస్స్వా
హా-ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-బృహస్పతయేస్వాహా-బృహస్పత
యఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య ప్రజాపతయేస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- పరి
మృజ్య-అవోక్ష్య-బ్రహ్మణేస్వాహా-బ్రహ్మణఇదం- ప్రాగపవర్గంనిధాయ-
సర్వేషామంతేసకృత్పరిషేచనం-దర్భానాంబలీనాందక్షిణతః- ప్రాచీనావీతీ
పితృతీర్థేన-పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా- స్వధాపితృ
భ్యఇదం-యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య-దర్భానాంబలీనాందక్షిణతఃపితృబలేరు
త్తరతః- పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- నమోరుద్రాయపశుపతయేస్వాహా-పశుప
తయేరుద్రాయేదం- అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతి-అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య-
ఉపవీతీ - ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...ప్రీత్యర్థం
దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసివిద్యామె పాప్మానమృతాత్సత్య ముపైమి-
అపఉపస్పృశ్య- అదితేను...ప్రియుత- సావిత్యద్వితీయభాగాద్దాదాయ-
దేవేభ్యస్స్వాహా- దేవేభ్యఇదం- అదితేన్వ...ప్రాసావీః - వృష్టిరసివృశ్చ
మెపాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం - అపఉపస్పృశ్య - ప్రాచీనావీతి -
ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే- విద్యుదసీత్యప
ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతోభూమౌసంమృజ్యావోక్ష్య - ద్వితీయభా
గాద్దాదాయ- పితృభ్యస్స్వధాస్తు- పితృభ్యఇదం- అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య-
వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య- యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య- ప్రాణానాయమ్య-
ఏవం...ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య-
అగ్నేరుత్తరతోభూమౌసంమృజ్యావోక్ష్య - ద్వితీయభాగాదేవ - భూతే
భ్యోనమః - భూతేభ్యఇదం- పరిషిచ్య - వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య - నివీతి
భూత్వా ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...ప్రీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే-
విద్యుదసీత్యపఉపస్పృశ్య- అదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిఃపరిషిచ్య - ద్వితీయ
భాగాదేవ- మనుష్యేభ్యోహంతా - మనుష్యేభ్యఇదం- అదితేన్వ...ప్రా
సావీః- వృష్టిరసీత్యఉపస్పృశ్య - ఉపవీతి - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...
ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యపఉపస్పృశ్య - ప్రజాపతిబ

లేదక్షిణతః పరిమృజ్య - అవోక్ష్య - ద్వితీయభాగాదాదాయ - ప్రజా పతయే స్వాహా - ప్రజాపతయ ఇదం - వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య - ప్రాణా నాయమ్య-ఏవం...ప్రీత్యర్థం అగ్రదానం కరిష్యే- అది..... ప్రసువ- పర మేష్ఠినేస్వాహా - పరమేష్ఠిన ఇదం - యథాకూపశ్శ తధార స్సహస్ర ధారో అక్షితః - ఏవామె అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధారమక్షితం - ధనధా న్యైస్వాహా- అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం- అదితేన్వమ...ప్రాసావీః॥ సర్వ భాగాన్న శేషమాదాయ ॥ శ్లో ॥ శ్వానౌ హి శ్యామ శబలౌ వైవస్వతకులో ద్భవౌ - తాభ్యాం బలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా - ఇంద్రవారుణ వాయవ్యా యామ్యా నైరృతకోద్భవాః- వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితం - శ్వపతిశ్వపచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదం - ఇతి దేవతోద్దేశేన నివేశన ద్వార దేశే దద్యాత్। పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య। గోదోహ నమాత్రం ప్రాంగణే తిష్ఠేత్। నాత్రౌ రాత్రాంత వైశ్వదేవానంతరం - యే భూతాః ప్రచరంతి దివా నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః- తేభ్యో బ లిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా - దివాన క్తం చారిభ్యో భూతేభ్య ఇదం ॥ శ్లో ॥ ద్వావేకం వ్వేచ చత్వారి ప్రత్యేకంతి స్రిఏవచ। పృథివ్యాదిదశస్వేవ నుతయోర్ద్వౌం పృథక్ పృథక్। ఇతి వైశ్వదేవః- అత్ర కేచన అన్యథా కుర్వంతి॥

—* అథ పక్షాంతర వైశ్వదేవ ప్రకారః. *—

వైశ్వదేవ భాగ నిర్ణయః॥ శ్లో ॥ ప్రథమం పూర్వదిగ్భాగే ద్వితీయం చతథోత్తరే। తృతీయం మధ్యమం ప్రోక్తం చతుర్థం దక్షిణే తథా। పంచమం పశ్చిమం ప్రోక్త మితి భాగాది నిర్ణయః॥

—* అథ భాగ వినియోగః. *—

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయే శాకహోమకం। ద్వితీయే బలిదా నం స్యా దగ్రదానం తృతీయకే। తృతీయే దేవభూతేపి పితృదేశే చ చతుష్టయం। పంచమే మానుషో హోమో వైశ్వదేవస్య లక్షణం । స్మృత్యంతరే । హవి ష్యం పంచధా కృత్వా పూర్వభాగాత్ష డాహుతీః । ద్వితీయభాగాదాదా

య జుహుయాదుష్ణభస్మని । అగ్రదానం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞం చతుర్థ
కం । పంచమంతు నృయజ్ఞంస్యా ద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః॥

—* అథ వైశ్వదేవః. *—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం... ప్రీత్యర్థం సిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవం కరిష్యే । తతో గృహపాకాద్ధవిష్యమాదాయ తదన్నం పంచధా విభజ్య అదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిరౌపాసనాగ్నింపరిషిచ్య । ప్రథమభాగాదాదాయవడాహుతీ హస్తేనజుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయ ఇదం। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదం । ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదం। ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదం। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా - అచ్యుతక్షితయ ఇదం - అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా - అగ్న...దం - ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా - ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ- ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య- తూష్ణీం- స్వాహా- ప్రజాపతయ ఇదం- ప్రథమభాగే ద్వితీయభాగగంసగంస్పృజ్యబలీన్హరేత్ - యత్రయత్ర బలిహరణం తత్రతత్రస్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి భూమింస్పృశంతి - తథాబలీన్హరేత్ - సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాదిభిరభ్యర్చ్య తూష్ణీంసమంతం పరిషేచనం కుర్యాత్ - ఏకదేశసమవేతానామపి బలీనాంసకృత్సకృదంతే పరిషేచనంకుర్యాత్ - అగ్నేః పశ్చాత్సవ్యస్యపురతః - హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య - ధర్మాయస్వాహా। ధర్మాయేదం-అధర్మాయస్వాహా-అధర్మాయేదం-ద్వయోః పరిషిచ్య- అధర్మాయస్వాహేతి బలేః పురస్తాత్-ఉదధానసన్నిధౌ-అద్భ్యస్స్వాహా- అద్భ్య ఇదం - పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్- మధ్యేఽగారస్య - ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా - ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదం - రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా - రక్షోదేవజనేభ్య ఇదం-ప్రాగపవర్గం నిధాయ-పరిషిచ్య-అధర్మాయస్వాహేతిబలేరుత్తరతః- ఉత్తరపూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్పజ్త్యా- గృహ్యాభ్యస్స్వాహా - గృహ్యాభ్య ఇదం - అవసానేభ్యస్స్వాహా - అవసానేభ్య ఇదం- అవసానపతిభ్యస్స్వాహా-అవసానపతిభ్య ఇదం- సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా-సర్వ

వైశ్వదేవః

ధూతేభ్యఇదం | ప్రాగపవర్గంనిధాయ। పరిషిచ్య | అగారస్యోత్తరపూర్వ
దేశే।కామాయస్వాహా । కామాయేదం । పరిషిచ్య। గేహాభ్యాం | అంతరి
క్షాయస్వాహా। అంతరిక్షాయేదం। పరిషిచ్య।తదపిధాన్యాం | యదేజతిజగ
తియచ్చ చేష్టతినామ్నో భాగోయంనామ్నేస్వాహా - వాయవఇదం - పరి
షిచ్య - ధర్మాయస్వాహేతి బలేర్దక్షిణతః ప్రాక్సంస్థాన్యంజనాకారేణ
పృథివ్యైస్వాహా । పృథివ్యాఇదం | అంతరిక్షాయస్వాహా - అంతరిక్షాయే
దం - దివేస్వాహా- దివఇదం- సూర్యాయస్వాహా- సూర్యాయేదం - చం
ద్రమసేస్వాహా - చంద్రమసఇదం నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా- నక్షత్రేభ్యఇదం-
ఇంద్రాయస్వాహా ఇంద్రాయేదం- బృహస్పతయేస్వాహా బృహస్పతయ
ఇదం- ప్రజాపతయేస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- బ్రహ్మణేస్వాహా। బ్రహ్మణ
ఇదం- ప్రాగపవర్గంనిధాయ।పరిషిచ్య,దశానాంబలీనాం దక్షిణతః - ప్రాచీ
నావీతీ।పితృభిర్నేనస్వధాపితృభ్యస్స్వాహా-స్వధాపితృభ్యఇదం - యజ్ఞోపవీ
త్యపఉపస్పృశ్య - దశానాంబలీనాందక్షిణః పితృబలేరుత్తరతః నమోరు
ద్రాయపశుపతయేస్వాహా - రుద్రాయపశుపతయఇదం | అపఉపస్పృశ్య।
ప్రాచీనావీతీ - అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ఉపవీతీప్రదక్షిణంపరిషిచ్య రుద్రబలే
రుత్తరతః భూమింసమ్మృజ్య | కించిదన్నమాదాయ।యేభూతాః ప్రచరంతి
దివాబలిమిచ్ఛంతో...స్వాహా । దివాచారిభ్యోభూతేభ్యఇదం । పరిషిచ్య।
ప్రాణానాయమ్య ఏవం—ప్రీత్యర్థంఅగ్రదానంకరిష్యే | పూర్వపరిషేచనం
కృత్వా- తృతీయభాగాదాదాయ - దదామీత్యగ్నిర్వదతి - తథేతివాయురా
హతత్ - హంతేతిసత్యంచంద్రమాః- ఆదిత్యస్సత్యమోమితి- ఆపస్తత్సత్యా
భరన్-యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం - మమోహాత్ర ... మే కామ
సమృధ్యతాం గ్‌స్వాహా- విష్ణవఇదం - ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వాప్రాణా
నాయమ్య | ఏవం— ప్రీత్యర్థందేవయజ్ఞేనయక్ష్యే - విష్ణ్వాదసీత్యప ఉపస్పృ
శ్య - పూర్వపరిషేచనం కృత్వాతృతీయ భాగాదాదాయ - దేవేభ్యస్స్వాహా
- దేవేభ్యఇదం- ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య-
ప్రాచీనావీతీ - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం—ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేన యక్ష్యే
వ్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతోభూమౌ సంమృజ్యావోక్ష్య
చతుర్థభాగాదాదాయ- పితృభ్యస్స్వధాస్తు - పితృభ్యఇదం అప్రదక్షి

ణం పరిషిచ్య - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య - యజ్ఞోపవీతీ - ప్రాణానాయమ్య ఏవం—ప్రీత్యర్థం - భూతయజ్ఞేన యక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య। అగ్నేరుత్తరతో భూమౌ సంమృజ్యావోక్ష్య। తృతీయభాగాదాదాయ। భూతేభ్యో నమః। భూతేభ్య ఇదం। పరిషిచ్య। వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య। నివీతీభూత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం—ప్రీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే విద్యుద—సి। పంచమభాగాదాదాయ। పూర్వపరిషేచనం కృత్వా - మనుష్యేభ్యో హంతా। మనుష్యేభ్య ఇదం - అదితేన్వ—ప్రాసావీః - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య ఉపవీతీభూత్వా - సర్వభాగాన్స శేషమాదాయ॥ శ్లో॥ స్వాహాకారాన—మయూఖ్యతం - శ్వపతితశ్వపచ వాయసేభ్యశ్చ క్రిమిభ్యస్తదం - ఇతి [illegible] నవేశన ద్వార దేశే దద్యాత్ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణే తిష్ఠేత్॥ శ్లో॥ ద్వావేకతో [illegible] - పృథివ్యాదిదశస్వేకస్మిన్నూర్ధ్వం పృథక్పృథక్॥ నక్తం బలిః - యే భూతాః ప్రచరంతి దివా బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః - తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా - దివాచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదం॥ రాత్రౌ - యే భూతాః ప్రచరంతి నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః - తేభ్యో బలిం పు—స్వాహా. నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదం - ఇతి వైశ్వదేవః॥

—॥ అథ ప్రవాసభోజనం - ॥—

[illegible] ప్రోషితస్య పత్నీ కాలాతిరేకే భోజనం [illegible] న్యాయతే [illegible] [illegible] వపన్సంచ॥

—॥ అథ స్థాలీపాకః - ॥—

శుక్లపక్షే వా స్థాలీపాకస్తస్యోపచారః పార్వణేన వ్యాఖ్యాతః పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం హుత్వా పశ్చాదుపహంతీత్యాది ప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతం కృత్వా అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే

స్విష్టకృతే స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య । అగ్నేర్గుణలేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య । అనంతరం స్విష్టకృచ్ఛేషం ప్రాశ్య । ఉత్సృప్యాచామతి ॥ ద్వాదశ [illegible] ద్వాదశ [illegible] ప్రా [illegible] ॥ [illegible] బహి [illegible] ప్రణీతా [illegible] ॥ ....*

—(*) [illegible] (*)—

[illegible]

[illegible] ॥ ... ...*

[illegible]

[illegible] ... ...*

— [illegible] —

అజ్ఞానాత్ [illegible] నాగ్నావనుగతే అయాశ్చేత్యాగ్ని [illegible] స్తరాత్రావత ఊర్ధ్వమాదావ [illegible] ప్రద్యుధ్యస్యాగ్నౌ త్రయస్త్రింశత్ [illegible] త్రిరాత్రాదూర్ధ్వ [illegible] [illegible] సంవత్సరాత్ [illegible]

కాలబహుత్వే దోషగురుత్వే మేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచి కరాణి భవంతి నిర్వేషో యథాకర్మాభ్యాసో గరీయానితి శ్రుతత్వాదితి॥

—* ఆలస్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం. *—

శాట్యాయనః। ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోవా భక్షయే దుభయత్ర యావత్కాలస్సృత్వావధో మద్రివ్యంత్వశేషతో దానం చైవం ప్రాయశ్చిత్తం [illegible] యథా హోమస్తథై వస్యాదితి [illegible] సంవత్సరం సంవత్సరవ్యతిక్ర మే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వం [illegible] కర్మస్వనధికారోన ప్రాయశ్చి త్తమిత్యుక్తమితి॥

—* కామతోగ్నిపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం. *—

కామకారవిషయే [illegible] హ। అగ్నిహోత్రపరిత్యాగీ బ్రా హ్మణః కామకారతః। [illegible] చరేన్[illegible] సమం హిత త్ అగ్నిహోత్ర [illegible] పాదూర్ధ్వం తు కామతః। కృచ్ఛ్రం చాం ద్రాయణం చైవ కుర్యా [illegible]॥

—* నాస్తిక్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం *—

నాస్తిక్యవిషయే [illegible]। [illegible] నాస్తిక్యాత్ప్ర జాపత్యం చరేద్ద్విజః। అన్యత్ర పునరాదధ్యాద్దానమేవ తథైవ చ॥ ...

—(*) [illegible] ప్రాయశ్చిత్తం-(*)—

మాధవీయే ప్రజాపతిః। [illegible] శక్తస్య [illegible] మప్యేకమాది తః। ప్రాజాపత్యే శుధ్యేత పాకసంస్థాసు చైవహి। అకృత్వాగ్రయణం యజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః। ఉపవాసేన శుధ్యేత పాకసంస్థాసు చైవహి। మాధవీయే కాత్యాయనః। పితృయజ్ఞాత్యయే చైవ వైశ్వదేవాత్యయే పిచ అనిష్ట్వా నవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనే తథా। భోజనే పతితాన్నస్య చరు ర్వైశ్వానరో భవేత్। శాట్యాయనీయే ॥ అథపంచ మహాయజ్ఞానామేకై కస్మిన్నతీతే ద్వ్యహోత్ర్యహే వాతీతే తేతిస్రస్తంతు మతీజూహుయాదిమంమే వరుణతత్వాయామీతి యచ్చిద్ధియత్కించేదమిత్యా నవరాత్రాదత ఊర్ధ్వ మాద్వాదశరాత్రాదగ్నిభ్యావతిర్నిత్తిచతస్రోభ్యావతిః సిహూయాత్త్వాద్వా

దశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వాస ప్తతే అగ్నేసమిధ స్సప్తజిహ్వాఇతిస ప్తవత్యా పూర్ణాహుతిగ్ం హుత్వాగ్నయేతంతుమతేస్థాలీ పాకంకుర్యా దతఊర్ధ్వంపునరాధేయం॥ ... ...*

—*స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.*—

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతి రయాశ్చాయదస్మిన్ యజ్ఞేస్వస్తిన ఇంద్రేతి చతస్రఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ స్థాలీపాకంకుర్యాత్ప్రాగష్ట మ్యాఅతఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసంకుర్యాద్ద్వయోర్వ్యతిక్రమేత్రయఇత్యేవగ్ం సంకల్ప్య తేప్రథమంపాథి కృతగ్గ్ స్థాలీపాకంకుర్యాద్ద్వితీయవైశ్వానరపా థికృతౌత్రతీయెపునరాధేయమితికాత్యాయనః॥... ... ...*

—*ప్రాయశ్చిత్తసమన్వయః*—

ఏవంచవైశ్వ దేవస్యాకరణేచేద నుపపత్యాప్రథమపర్వణ్యారం భేఆగామిపౌర్ణమాస్యాదౌ వైశ్వానర స్థాలీపాకంకృత్వా సప్తహోతా రంసర్వప్రాయశ్చిత్తంచహుత్వాయథో క్తప్రకారేణవైశ్వదేవమారభేత్। అతఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసంప్రాజాపత్యవ్రతంచకృత్వాఉ క్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపిప్రథమ పర్వాతిక్రమేవిభ్రష్టిం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వాస్థాలీపాక మా రభేత్। అతఊర్ధ్వంసంవత్సరపర్యంతంప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్। ఔపాసనస్యత్వేవాయంకల్పః । తదనుగమేతు చతుర్థహోమాదిత్యాగభ్యాదుక్తంతత్సర్వంకృత్వాఆరభేత్। అతఊ ర్ధ్వంసంవత్సరానంతరంసర్వేషాం॥ ... ...

—*సర్వప్రాయశ్చిత్తంచకృత్వాఆరంభః*—

వైశ్వదేవస్థాలీపాకయోరారబ్ధాతిక్రమేతుఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాత్రేణ్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికంకు ర్యాత్। అత్రాల్పాల్పస్యాత్యతిక్రమేతు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యం తం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాఔపాసనాదికంకుర్యాత్। అనంతరంసర్వప్రా యశ్చిత్తంకూష్మాండాదికంచ కృత్వాఔపాసనంకుర్యాత్। సర్వత్రప్ర థమ పర్వాతిక్రమమారభ్య గృహ్యాణోర్ధ్వ్రతలోప ఇత్యాది కాత్యాయన వచనాత్పాత్రయోదశహోమశ్చకర్తవ్యః॥

—*అథైతద్విషయానుక్రమణికా-*—

సంవత్సరపర్యంతంప్రాజాపత్యాదికం-అతఊర్ధ్వమాపాస
నప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్తప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయమేవతత్స్థానే సర్వప్రా
యశ్చిత్తం పర్యాప్తస్తవనహేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ-

—*అథ వైశ్వదేవ [illegible] విశేషాః-*—

ఆపస్తంబీనాం [illegible] కాగ్నౌ సర్వేషాం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యా
త్। తథాహ [illegible] [illegible] [illegible] కృతమగ్నౌ వక్ర [illegible] త్యాభి
ప్రేత్యేత్తద్దేవ [illegible] [illegible] [illegible] షణ్ణా
ణామితి। ఏ [illegible] [illegible] పాత్రేవిధాయజుహు
యాదితి(॥శ్లో॥ [illegible] [illegible] శనాత్।
శేష [illegible] [illegible] వచనాత్ [illegible]) యస్మిన్న
గ్నౌ [illegible] [illegible] వచనాచ్చ। అన్యాగ్నౌప
క్వాన్న [illegible] [illegible] త్యుక్తం। లౌకికాగ్నౌ [illegible] పరగృ
హ [illegible] [illegible] ఫలమ
గ్ని [illegible] [illegible] [illegible] త్।
తేన [illegible] [illegible] [illegible] మగ్ని.
తస్య [illegible] [illegible] [illegible] తేనహో
కేన [illegible] [illegible] [illegible] తేనచేత్యా
దివచనాని [illegible] [illegible] [illegible] కారికాకా
రఆహ। [illegible] [illegible] విధాయకేత॥........*

—*అథ [illegible] వైశ్వదేవనిర్ణయః-*—

[illegible] ఖండే। అశ్నంత్యైవైశ్వదేవేషుయదిదేవనివేదనం। సద్యఃపా
షండతాం [illegible] ప్నిష్టంయాన్నరేతి॥ సినాతితేనచాన్నేనవైశ్వదేవంయు
దిష్యతే। వినియుక్తి [illegible] మీమాంసాయాః ప్రకోపనం॥ వ్యత్యయోనహి
శంకాహాఃస్త [illegible] విరోధతః। వైశ్వదేవంవిధాయాదౌతదన్నంమం
త్రసంస్కృతం॥ దేవేభ్యశ్చప్రదాతవ్యం బలికర్మావసానకం। ఖడ్గధా
రాసనుంవిద్యాత్తస్మోక్తమునీరితం॥ సూక్ష్మత్వాత్సూక్ష్మతరంతచ్ఛాయ
త్రాస్మృతివిలోకనాత్। స్మృతిజ్ఞానాదనుష్ఠానమనంతఫలదంవిదుః॥ స్మృత్యా

భావేపిన్యథాభ్యస్త్రిభిర్యథామార్గ ప్రగాసనం। శ్రుతిస్మృతిభ్యాంహీనోం ధఃకాణో౽ప్యత్రైకయావినేతి ॥ శ్రుతిస్మృతీహివిప్రాణాంచక్షుషీ పరమే మతే। కాణస్తత్రైకయాహీనో౽ద్వాభ్యామంధఃప్రకీర్తితః ॥ అధీత్యచతురో వేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్ । స్మృతిహీనానశోభంతే చంద్రహీనా నశర్వరీ॥

—*అథవైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

హేమాద్రౌ॥ దేవలః। వైశ్వదేవంవినాయో౽న్నమశ్నీయాన్మూఢచేతాః। పంచసూనాపనుత్త్యర్థం ... ॥ లోకాత్మకః। ద్విజస్త్వహరహఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతాశనే॥ అన్యథాదోషమాప్నోతివృషస్యాన్నోపభోజకోవి॥ అన్నదుష్టంత్రివిధం। సంసర్గదుష్టం। క్రియాదుష్టం స్వభావదుష్టంచేతి। దేవద్రోణాంవైశ్వదేవరహితంసంసర్గదుష్టం। ఏకపక్త్యాంభుంజానోద్విజఃభోజనసంస్పర్శాద్గచ్ఛతినైర్మల్యమన్నస్యక్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం స్వభావదుష్టం। తథాహాంగిరాః। సంసర్గదుష్టంవిజ్ఞేయం వైశ్వదేవవివర్జితం। ఏకపంక్త్యాసహదుష్టశ్వకాకపాత్రంగతోయది క్రియాదుష్టంహివిజ్ఞేయం ... ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టంలశునంవిప్రైస్సర్వత్రగర్హితే। తస్మాద్వైశ్వదేవంనశ్యంకర్తవః। అన్యథాదోషమాప్నోతి। వైశ్వదేవంపరిత్యజ్యయో౽శ్నుతే ... సద్విజాధమః। మహాంతంనరకంగత్వా ... । ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం వైశ్వదేవాపరిగ్రహే। ... మాప్నోతిపూర్వజః। మాసత్వాగేతుచాంద్రసాన్ ... । అతఊర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥......*

-*వైశ్వదేవాకరణే ...*-

అకృత్వైవైశ్వదేవం ... మాగతే। ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థంభిక్షాందత్వావిసర్జయేత్॥......*

—*బలిప్రదానకాలకాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తం*—

అథబలిప్రదానకాలేకాకస్పృష్టిమాహ। స్మృత్యంతరే। బలిప్రదానకాలేతుకాకైర్గభిమృజేద్ద్విజః। బలింనిధాయభూమౌతుఘృతంప్రాశ్యవిశుధ్యతీతి। హేమాద్రౌచ। బల్యర్థమన్నమాదాయశ్వానావితిజపన్నృపః। స్పృష్టో

బలిభుజాం విప్రః పాదప్రక్షాళ్య వాగ్యతః । భూమౌ బలిం వినిక్షిప్య ద్విరాచమ్య విశుధ్యతి । బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నానమేవ విధీయత ఇతి ॥........ ....

—*బలిప్రమాణం.*—

బలిప్రమాణమాహ ॥ గ్రాసమాత్రేణ చాన్నేన దద్యాచ్ఛ్వాదిబలిం గృహీతి । చంద్రికాయాం । ఉత్తానేన తు హస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణ పీడితం । సంహతాంగుళిపాణిస్తు వాగ్యతో జుహుయాద్ధవిరితి - షట్కర్మచంద్రికాయాం । దేవేభ్యస్తు హుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతబలిం హరేత్ ॥

—*అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి-*—

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం । అహవిష్యం సమస్తం వా వైశ్వదేవే వివర్జయేత్ - కోద్రవం వరకం మాషం మసూరం చ వివర్జయేత్ । ఇతి । చకారాత్కృసరయావనాళాన్యం ॥

—*వైశ్వదేవాద్యధికారిణః తండులదానవిధిః-*—

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణస్తండులాదిదానే నాన్నదానాత్షడ్గుణ ఫలం భవతి । తథా చ స్మృతిః । ఆమమేవ ప్రదాతవ్యమన్నదానాచ్చ షడ్గుణం । అతిథిర్వైశ్వదేవం చ దేవో భార్యాసుతస్స్వయం ॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం । స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేన భోజ్యాన్నేనాపి తస్యామమేవ దాతవ్యం ॥ తత్ప్రతిగృహ్య పక్త్వా తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణాద్దాతురన్నదానాత్షడ్గుణం పుణ్యం భవతి । వైశ్వదేవాద్యధికారిణో పరాన్నభోజనే కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీత్యభిప్రాయః । పురాణేపి । అన్నదానాచ్ఛతగుణం ఫలం తండులదానతః ॥ ఔపాసనం వైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం । బంధూనాం పుత్రదారాణాం తథా స్వస్య చ పోషణం ॥ భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజత్ తండులదానత ఇతి । స్వయంపాకీశసంభు జ్జ్యా ఇతి లోకప్రసిద్ధత్వాచ్చేతి ॥

—* అథ దాయాద్యాగ్నౌ పక్వా విభక్తవైశ్వదేవః *—

యత్ప్రోక్తం అవిభక్తస్తు విభాగానంతరం వైశ్వదేవం కుర్యాత్ । విభాగకాలపర్యంతం పితా భ్రాతా జ్యేష్ఠభ్రాతా వా కృతం సర్వార్థం భవతి । తత్సాధన భూతాన్నాదేః సంసృష్టత్వాత్ । తదుక్తం గృహ్యదీపికాయాం । అవిభక్తో విభక్తో వా విభాగానంతరం పృథక్ । భ్రాతా యవీయాన్ కుర్వీత తావత్ జ్యేష్ఠ

ష్టక ర్తృకమితి॥ యాజ్ఞవల్క్యోపి। కర్మస్మార్తంవివాహాగ్నౌ కుర్వీతప్రత్య
హంగృహీ । దాయకాలాహృతేవాపి శ్రౌతంవైతానికాగ్నిషు॥ స్మార్తక
ర్మఔపాసనం।వైశ్వదేవాదికం।ప్రత్యహంకర్తవ్యం। వైశ్వదేవస్థాలీపాకం
చవివాహాగ్నౌకుర్యాత్ । వివాహానంతరం వైశ్వదేవముపక్రమేదితిభావః।
స్మృత్యంతరే । వివాహశేషహోమాంతే వైశ్వదేవఉపక్రమః । కర్మమ
ధ్యేనకర్తవ్యం కర్మాదౌచ తథైవచేతి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః । సాగ్నీ
యోహ్యేకపాకాస్స్యుఃపుత్రభ్రాత్రాదయోయది । నపృథగ్వైశ్వదేవా
స్స్యుస్స్వధూకాన్నిర్వపేద్గృహీ॥ఇతాత్ర్యాంనారదః । భ్రాతౄణామవి
భక్తానామేకోధర్మః ప్రవర్తతే।విభాగేసతిధర్మోపిభవేత్తేషాం పృథక్పృథక్
ఇతి । విభాగానంతరంపితుశ్శ్రాద్ధం దేవతార్చనమాతిథ్యంచ విభక్తానాం
పృథక్పృథక్ భవేయురిత్యర్థః। అవిభక్తోభ్రాతాదేశాంతరేస్థితః పృథగా
ర్జితధనోపి పృథగ్వైశ్వదేవాదికం నకుర్యాత్ । పృథగార్జితధనస్యాపి
పిత్రాద్ధనమూలత్వాన్నాది ద్రవ్యస్య సంసృష్టత్వాత్ । సమవేతైస్తుయ
త్ప్రాప్తంసర్వేతత్రసమాంశినఇతివచనాత్ । సమవేతైరవిభక్తైరిత్యర్థః॥
సమాంశినస్సమత్వస్య సర్వేషాంతుల్యత్వాత్ । సంసృష్టద్రవ్యకృతం కర్మై
కేనకృతమపి సర్వార్థాన్యస్యావిధిః కృతంభవతీతి పంచసూనానాంఖండ
న్యాదీనామపిసముదాయద్రవ్యత్వేనతత్కృతహింసాదిదోష నివృత్తిరన్యేన
కృతభ్రాత్రాఅవిభక్తేనకృతే వైశ్వదేవేనైవభవిష్యతీతి। నపృథగ్దేశాంతర
తేనావిభక్తేనానుజేనపృథగ్వైశ్వదేవఃకర్తవ్యః తథాచోక్తం । కశ్యపేన।
విభక్తాఃపృథగ్దశాః పృథగార్జితధనాఅపి। వైశ్వదేవాదికర్మాణిచరేయు
పృథగ్బుధాః । జ్యేష్ఠభ్రాత్రాపివాపిత్రాస్వగ్రేకృతంహోమమితి।హోత
ప్రసిద్ధపాచకః। యస్యార్థస్తస్యతత్ఫలమితి శాస్త్రార్థస్య ప్రసిద్ధత్వాది
నావః । సుధార్ణవేపి । సంసృష్టాభ్రాతరోయస్యుర్గృహ్యాగ్నావథతా
ః। వైశ్వదేవంపృథక్కుర్యాదన్నేనజ్యేష్ఠ ఏవహి । వైశ్వదేవంబలిహ్వా
ప్రత్యహంగృహమేధినః । సాయంప్రాతశ్చకుర్వీరం త్స్నానాదౌషాష
త్తయే । హోమముఖ్యైశ్చభోక్తవ్యమన్నమౌపాసనేకృతం। అన్యైశ్చ
భోక్తవ్యం భోక్తవ్యంలౌకికేకృతం । వ్యాసః । హోమాగ్రదానరహి
నభోక్తవ్యంకదాచన। అవిభక్తేషు సంసృష్టేష్వేకేనాపికృతం కృతం

తి। ఏషాంకులధర్మత్వేనభ్రాతౄణాంవిభాగఏవనాస్తి । తేష్వవిభక్తా స్తత
స్తన్మధ్యేఏకోజ్యేష్ఠః కనిష్ఠోవా దేశాంతరగతః । సపృథగ్వైశ్వదేవాదికంకు
ర్యాత్ । తథాచగర్గః । అవిభక్తాఃపృథగ్భ్రాతౄణా స్స్వస్వార్జిత ధనాశ
నాః। వైశ్వదేవమహాశ్రాద్ధంకుర్యుర్దేవార్చనంపృథగితి। స్మృత్యంతరే। అ
విభక్తోపిదాయాదోగతోదేశాంతరంయది। వైశ్వదేవంపృథక్కుర్యాదాత్మ
శుంచాన్నశుద్ధయే । దాయాదోభ్రాతా । ఇదంవచనద్వయం స్వతం
త్రావిభక్తభ్రాతృవిషయం । యుక్తంచైతత్ । స్వతంత్రావిభక్త భ్రా
తుస్తుల్యత్వాత్। స్వతంత్రావిభక్తభ్రాతర స్సర్వదా రాజకార్యాధ్యయ
వ్యాపారిణ స్తైస్స్వార్జిత ధనస్యయథేష్టవినియోగాదిదర్శనాత్। ఆత్మశురా
త్మసంస్కారః। సచమలాపకర్షలక్షణంఏవమన్నశుద్ధిరన్నసంస్కారః సచ
భోజనాహర్తా । తథాచోక్తం । పంచసూనాగృహస్థస్యవర్తంతేహర
హస్తథా । ఖండనీపేషిణీచుల్లీజలకుంభీప్రమార్జనీ । ఏతాభిఃపంచసూ
నాభిఃప్రత్యహంబాధ్యతేగృహీ । పంచసూనానివృత్యర్థం వైశ్వదేవంస
మాచరేత్ । సఏవాన్నసంస్కారః । అశనాహర్తావిజ్ఞేయః। అశనం
భోజనం॥సూనాఃహింసాదోషాః । ఇత్యవిభక్తవైశ్వదేవః ॥ ఇతితద్దాయా
ద్యగ్నివిషయం॥ ... ... *

ఆరంభవిషయే కేచిత్ శేషహోమానంతరం ద్వాదశాహదీక్షాం
కృత్వాప్రశస్తేహన్యారంభఇతివదంతి । అపరేతు శేషహోమానంతరశుక్ల
ద్వితీయాయాంపుష్యకస్య ద్వాదశాహదీక్షాంచరిత్వాచతుర్దశ్యాముపోష్య
పౌర్ణమాస్యాంవైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకంవైశ్వదేవారంభమిచ్ఛంతి॥ *

—*అథపక్షాంతరీయవైశ్వదేవస్థాలీపాకః *—

శుక్లద్వితీయాయాం తస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్య
ధశ్శయన బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంకృత్వా భర్తాచతుర్దశ్యాము
పోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనగ్నింహుత్వాపత్న్యా సహప్రా
ణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థంవైశ్వదేవప్రారంభాధికారసిధ్యర్థంవై
శ్వదేవస్థాలీపాకంకరిష్యే।పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్య।ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేదర్వ్యాముపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్న

మేస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం|ఏవగ్ంసర్వత్రోపస్తరణావదానాభిఘారణా
॥విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదం ॥ ధ్రువాయభూ
మాయస్వాహా ॥ ధ్రువాయభూమాయేదం. ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షి
తయ ఇదం | అచ్యుతక్షితయే స్వాహా | అచ్యుతక్షితయ ఇదం|అగ్నయే
స్విష్టకృతేస్వాహా| అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం।ధర్మాయస్వాహా। ధర్మా
యేదం॥అధర్మాయ స్వాహా|అధర్మాయేదం|అద్భ్యస్స్వాహా |అద్భ్య ఇ
దం|ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా| ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదం । రక్షోదేవజనేభ్య
స్స్వాహా।రక్షోదేవజనేభ్య ఇదం।గృహ్యాభ్యస్స్వాహా।గృహ్యాభ్య ఇదం|అవసా
నేభ్యస్స్వాహా|అవసానేభ్య ఇదం|అవసానపతిభ్యస్స్వాహా | అవసానపతి
భ్య ఇదం।సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా।సర్వభూతేభ్య ఇదం।కామాయస్వాహా
కామాయేదం | అంతరిక్షాయస్వాహా | అంతరిక్షాయేదం । యదేజ
జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోయన్నామ్నే స్వాహా | వాయవ ఇదం|
పృథివ్యైస్వాహా।పృథివ్యా ఇదం| అంతరిక్షాయస్వాహా | అంతరిక్షాయే
దం । దివేస్వాహా । దివ ఇదం । సూర్యాయస్వాహా । సూర్యాయేదం। చం
ద్రమసేస్వాహా| చంద్రమస ఇదం । నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥నక్షత్రేభ్య ఇదం
ఇంద్రాయస్వాహా।ఇంద్రాయేదం । బృహస్పతయేస్వాహా । బృహస్పత
య ఇదం|ప్రజాపతయేస్వాహా | ప్రజాపతయ ఇదం ; బ్రహ్మణేస్వాహా| బ్ర
హ్మణ ఇదం । స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా । స్వధాపితృభ్య ఇదం । సవ్యేనజు
హోతి | అపఉపస్పృశ్య | హవిః ప్రత్యభిఘారయతి । నమోరుద్రాయ
పశుపతయేస్వాహా। పశుపతయేరుద్రాయేదం॥ అపఉపస్పృశ్య । దర్వ్యా
ఉపస్తీర్యోత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయద్విరభిఘార్య నహవిః ప్రత్య
భిఘారయతి| అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం।సమిత్సన్న
హనంబర్హిస్సమంజనంచకృత్వా పరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్ స్రావంచ కృత్వా
జ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మో
ద్వాసనంచకృత్వా అగ్నిమలంకృత్యనమస్కుర్యాత్ | అభిఘార్యతత్పృష్టం
హవిః ప్రత్యభిఘారణాత్ | ప్రధానహోమేషుబహుష్వంతే ప్రత్యభిఘా
రం| ఇతివైశ్వదేవస్థాలీపాకః॥

అన్యేతువైశ్వదేవస్థాలీపాకేవిశ్వేదేవ ఏవదేవతా ఇతివదంతి.

—(*) వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం (*)—

వైశ్వదేవస్య సంస్థాత్వాన్నిత్యత్వా దాత్మశుద్ధయే । వైశ్వదేవస్తు కర్తవ్యస్స్థాలీపాకపూర్వకః । నోత్పద్యేత యావదాగ్నేయవైశ్వదేవస్థాలీపాకహోమాచతావత్ । నోత్పత్తిశ్చౌపాసనస్యాథ వైశ్వదేవస్యాప్యుత్పత్తిరేవాత్రనోక్తా । కర్తవ్యోత్రౌపాసనారంభ ఏవాగ్నేయ స్థాలీపాకహోమేకృతేతు । ప్రారంభస్స్యాద్వైశ్వదేవస్య వైశ్వదేవస్థాలీపాకహోమేసమాప్తే । యేనైవ తేనాధీయతే స్థాలీపాకాగ్నిదైవతే । ఔపాసనేపితేఏవ సాయం ప్రాతస్తునైవతే । యాఃప్రోక్తాస్స్యుర్వైశ్వదేవస్థాలీపాకేవైశ్వదేవే ప్రధానాస్తత్రాగ్న్యాద్యారుద్రపర్యంతమంత్రాః । వేదోక్తాస్తాదేవతా వైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాహీతి సూత్రోదితార్థాత్ । ఆగ్నేయాదయష్షడ్ఢోమాబలిహరణానిచానిగ్నిదేశాన్యపి । సర్వాణ్యపి ప్రధానాని నహికించిదపిశేషాచరణమంగమితిసూత్రార్థః । సుదర్శనేనైతమురీరితార్థాత్సర్వే ప్రధానాశ్రితస్స్యుః । ఏవంచగార్హ్యేవరదోపిగృహ్యప్రదీపికాకృద్గురురుక్తవాన్హి కర్తవ్యత్వాచ్చకర్మణాం వైశ్వదేవ కర్మప్రారంభాధికారార్థమిష్టైః । పత్నీయుక్తః కర్మకృద్వైశ్వదేవస్థాలీపాకం కర్మకుర్వీతవిప్రః । నివాహార్ధ్వం వైశ్వదేవమంత్రాణాముపయోగకే । ద్వాదశాహమధశ్శయ్యాం చచరేత్సభార్యకః । ఇత్యుక్త్వాహప్రశస్తైహన్యారభ్యేతిసుదర్శనః । ప్రాహారభ్యేతివాక్యేసస్థాలీపాకోవగమ్యతే । అథార్థ్యాఃప్రయతా వైశ్వదేవేన్నేత్యాద్యుదీరితం । సూత్రమేతత్సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవక్రియాపరం । అత్రైతదుక్తంభవతిప్రసంగాద్వాక్యస్య మావేశనపఠపాఠాత్ । సాంగవివాహేసతి వైశ్వదేవోపయోగమంత్రాధ్యయనం హి కుర్వన్ । సద్వాదశాహప్రతమత్రచాధశ్శయ్యాదిషట్కసహితశ్చరిత్వా । త్రయోదశేహన్యుపవాస కృత్వాస్యచ్చతుర్దశేహ్న్యవహి పౌర్ణమాస్యాం । పక్త్వాస్థాలీపాకమౌపాసనాగ్నౌ వృద్ధ్యాస్యోదగ్బర్హిషి స్థాప్య వహ్నేః । జ్వాలాకార్యాదాజ్య భాగావసానే స్థాలీ పాకాచ్చావదాయావదాయ । హోతవ్యాస్స్యుర్మంత్ర పాఠక్రమేణహ్యరౌద్రాంతాస్త్రింశదగ్న్యాదయశ్చ । సవ్యేనైవాత్రాపి పిత్రాహుతిస్స్యాన్నోశమ్యాస్స్యుస్స్విష్టకృద్ధోమమంత్రాః । హుత్వాబర్హిష్యుజనం హోమశేషం కృత్వాగారాదన్న

మాదాయసిద్ధం। పాత్రేష్వన్నంపంచధాకల్పనీయంతత్పార్థక్యాదేకపా
త్రేపివాంశశః। హోమార్థమేకత్రహవిష్యమన్నం పాత్రేత కల్ప్యావ్యస్య
హవిష్యజాతం। క్షీరాదిముద్గాదియుతంస్మృతమేదేవార్థ్వర్థంచహవిస్స్మృ
తమేః। పితౄర్థమన్నాదఖిలాచ్చతుర్థంతద్వన్నృయజ్ఞాయచపంచమేపి। సుద
ర్శనేనైవముదీరితం స్యాత్పితృక్రతోర్భూతమఖస్యకల్ప్యం। హోమాగ్ర
భాగాద్బలయోర్ద్వితీయాద్భాగాద్దేవక్రతవస్తృతీయాత్। పిత్రర్థ్వరా
న్నైవచతుర్థభాగో మనుష్యయజ్ఞాయహి పంచమాంశః। ఇత్థంవిభాగంప్ర
వదంతికేష్టాః పక్షద్వయేప్యేకమిహావలంబ్య। క్షీరాజ్యదధ్యాదిభిరక్తమన్నం
హస్తేనచాదాయతదగ్రభాగాత్। ఔపాసనాగ్నౌ జుహుయాత్స్వాహాహు
తీరగ్న్యాదికాస్స్విష్టకృదస్తిపాత్రాత్। తస్మాన్న హూమోస్త్యతి సప్త
మాష్టమాభ్యాంగిరాచార్యమతేష్వపిన్న। తస్మాదభూత్స్విష్టకృదేవషష్ఠకం
హోమాత్పరంచోత్తరతశ్చభస్మని। క్షీరాద్యహార్యంజుహుయాచ్చ
హోమయోశ్శేషంతు సంసృజ్యబలీన్ సమాచరేత్। దేశేదేశే స్యాద్బ
లీనాంప్రమృజ్యావోక్ష్యస్యాత్పాసేచనంచాత్ర నానా। అంగుళ్యగ్రాణి
స్పృశంతిహాయ ద్వ్యదూర్ధ్వమిం తద్వద్బదంతి నమాత్రం। నానాప్రదేశా
హాణబలీం త్సమస్యవహ్నేః ప్రతీచ్యాంతుసమాచరంతి। అగ్నేఃప్రతీచ్యా
ముత్తసప్తమాష్టమా దద్యాత్పృథక్త్వాబలిః పురస్తాత్। అద్భ్యఃకుపైత్తత్పర
తస్తదూర్ధ్వం ద్వాభ్యాం ధర్మాఖ్యబలేరుదక్తః। గృహ్యాభ్య ఇత్యాదవు
రోపవర్గంప్రాక్పశ్చిమేతాశ్చతురోత్రపద్యతే। బలేరధర్మోర్ధ్వగతస్తు
కామబలిస్తతఃప్రాగ్దిశిచాంతరిక్షం। తత్రాప్యగ్రదేశ్యేథ దక్షిణేతు దద్యాత్పృ
థివ్యైప్రభృతిభ్యఇత్థం। ప్రాక్పశ్చిమేవంవ్యజనాకృతిస్స్యాత్తద్దక్షిణస్యాం
దిశిపిత్ర్యరౌద్రయోః। ప్రసవ్యసవ్యాచ్చబలీప్రదద్యాత్తత్రైవకుర్యాత్పరిషే
చనంచ। తతోగ్రదానం త్వథ దేవయజ్ఞోపహార్యాత్ప్రసవ్యేనచ దక్షిణస్యాం।
అగ్నేశ్చ భూమ్యాం పితృయజ్ఞ ఉక్తః స్వర్వేన చోదగ్దిశి భూతయజ్ఞః। మను
ష్యయజ్ఞస్తునివీతి నైవస్పృశ్యబద్ధతోగ్రాససకాదయస్స్యుః। సవ్యేనకార్యాస్త్వితి
దానకల్పావ్యాఖ్యాతృభిః కైశ్చిదుదీరితంహి। ఆదౌవిధ్యుక్త్యంచ యజ్ఞేషు
చాంతేష్వప్తిఃప్రోక్తాన్యేషు కార్యేషునస్తః। స్థాలీపాకే వైశ్వదేవజయా
దౌపిత్రోర్యహోమస్స్వపవాన్నాపసవ్యాత్। ఏవంసాయంచాపిరాత్రాంత

మేవేత్యుక్తం నోచేద్ధోమస్తైర్హోమస్సౌవా । అగ్రేదానం పంచ యజ్ఞాంశ్చ కు
ర్యాన్నక్తం చేదగ్న్యేకకాలేద్వయోర్న । ఇతి వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం॥ **

—*వైశ్వదేవనిత్యత్వాదివిచారః-*—

ఏవం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రత్యహం సాయం ప్రాతరుక్తవిధినా ఔపాస
నాగ్నావేవ సిద్ధేన హవిష్యేణ కర్తవ్యః । సాయం ప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్త
వ్యో బలికర్మ చ । మహాంతి పంచయజ్ఞాం స్తానివై వేత్యాహ గౌతమః । ఇతి
స్మరణాత్ । అకరణే ప్రత్యవాయశ్చ పరాశరేణ దర్శితః । వైశ్వదేవవిహీనాయే
ఆతిథ్యేన వివర్జితాః । సర్వే తే వృషలా జ్ఞేయాః కాకయోనిం వ్రజంతి తే॥ ...

—*అగ్నిహోత్ర్యాదికర్తృకవైశ్వదేవవిధిః-*—

అనాహితాగ్నిః ప్రవాసే - ఆహితాగ్నిస్సర్వాధానీ - విధురశ్చ-
లౌకికాగ్నావేవ వైశ్వదేవం కుర్యాత్ । పాకాదిబల్యంతకవైశ్వదేవ
స్య సాయం ప్రాతర్ధర్మస్య ఔపాసనాగ్నౌ । కర్తవ్యస్యాప్యస్య ప్రత్యహం ప్రోషి
తోపి తద్వచ్చాన్యైః కారయేదితి కేచిత్ । ఆచార్యాస్తు ఏవముక్తధర్మాణి ఋక్సూ
త్రాదుక్తం చాచార్యాః ప్రవాసేతు వైశ్వదేవే । ఇత్యారభ్యాహ అథ నైవ
చాగ్రభోజయేదత్యంతికం వైశ్వదేవం । లౌకికాగ్నౌ చానాహితాగ్నిః
ప్రవాసే కుర్వీతాగ్రం పంచయజ్ఞానపాయ్యేతి । ఉష్ణేష్వన్నే హితా
గ్నిస్త్వనగ్నిః కుర్వీతాగ్నౌ లౌకికే వైశ్వదేవం । అత్ర సర్వత్ర ఔపాసనేప
చనే వేతి ధర్మసూత్రం ప్రమాణం । సూత్రోక్తోపి కల్పశ్చ వ్యవస్థితః । వ్యవస్థితిశ్చ
పాసనవతామౌపాసనే అన్యేషాం లౌకికేగ్నావితి॥

—*రోగోపవాసాదికర్తృకవైశ్వదేవవిధిః-*—

రోగాదివిషయే తు స్మృతిః॥ రోగోపవాసాదిపరాన్నభోజనాద్యాపత్సు స
త్స్వప్యశనం ప్రయత్నతః । కర్తవ్యమేవాహ హి సాయమప్యహం స్యాద్వైశ్వ
దేవం తత్పంచయజ్ఞరాట్ । కుర్వీత నోచేద్యది పక్వమన్నం ఫలాదిమూ
లాద్యక్షతతండులాది । యథాధికారం జుహుయాచ్చ వహ్నౌ జలం జలేవిప్ర
సిచేదనగ్నౌ । ఇదమేవార్థమస్యాత్ర స్పష్టం శిష్టైరుదాహృతం । పక్వాభావే
ప్రవాసే చ తండులానోషధీస్తు వా । పయోదధిఘృతం చాపి కందమూలఫలా
నివా । యోజయేద్దేవయజ్ఞార్థం జలం వా మస్తు వా జలే । వైశ్వదేవావశ్యకత్వ
మాహ శాతాతపో మునిః । వైశ్వదేవవిహీనాయే ఆతిథ్యేన వివర్జితాః ।

సర్వే తే వృషలా జ్ఞేయాః ప్రాప్తవేదా అపి ద్విజాః । ఉక్తం చ భగవద్గీతాస్వేవమేవార్థముత్తమం । ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః । తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుంక్తే స్తేన ఏవ సః । యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః । భుంజతే తే త్వఘం పాపా యే పచంత్యాత్మకారణాత్ । యజ్ఞోపవీతి బాహుల్యాచ్చ దేవతీర్థేన చోత్తానకరేణ చాన్యాం । తద్వైశ్వదేవాదిషు హస్తసాధ్యకార్యేషు సర్వేష్వపి తండులాదీన్ । అత్ర మానం మాధవీయ బౌధాయనవచః । యస్య నిత్యాని లుప్తాని తథైవాగంతుకాని చ । సుపథస్థోఽపి సన్ స్వర్గం గచ్ఛేత్ పతితో హి సః । తస్మాత్కాండైః ఫలైర్మూలైస్తైర్ధనాభావేన వా । నిత్యానినిత్యాని కుర్వీత నతు నిత్యానిలోపయేదితి॥ ... ...

—*భోజ్యపరాన్నాదివిచారః*—

భోజ్యపరాన్నం చ ద్వివిధం । నివాసపరాన్నం ప్రవాసపరాన్నమితి । పరాన్నేన వైశ్వదేవనిషేధాత్ । ఏతచ్చ పరాన్నభోజనం కాదాచిత్కం నైమిత్తికం చ । నివాసపరాన్నభక్షణం యదా ఉపవసతి పరాన్నం వా భుఙ్క్తే తదా వైశ్వదేవార్థం పృథక్పాకం కృత్వా తేనైవ వైశ్వదేవాదికం కృత్వా ఉపవసేత్ । పరాన్నభోజనార్థం వా గచ్ఛేత్ । ఇతి వృత్తికారోక్తేః ॥ కేచిత్పరాన్నేనాపి వైశ్వదేవమిచ్ఛంతి । అన్నస్వామినాపక్తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికం కుర్యాదితి తదయుక్తం । స్వోక్తస్యాన్నస్య భోజనార్థత్వేన తద్భిన్నే స్వాన్నే స్వగృహే వైశ్వదేవాదికం కృత్వా పరాన్నభోజనార్థం గచ్ఛేదిత్యుక్తం । యుక్తం చైతత్ । దేవతోద్దేశేన స్వద్రవ్యత్యాగో యాగ ఇతి లక్షణాత్ । పరాన్నం చ పిత్రాదివ్యతిరిక్తాన్నం । పిత్రోరన్నం గురోరన్నం జ్ఞాతిశ్వశురయోరపి । భ్రాతృమాతులయోరన్నం పరాన్నం న కదాచనేతి వచనాత్ । తేన వైశ్వదేవస్యాత్మసంస్కారార్థకత్వాత్పృథగ్జనానాం ప్రత్యేకమారంభస్యావశ్యకత్వేపి ఆరంభానంతరం నిత్యం పిత్రాదిభిః వైశ్వదేవకృతే స్వయం జలాదిభిః వైశ్వదేవం నిర్వర్త్య శిష్టాన్నభక్షణం స్వపాకత్రయమేవేతి న కించిద్బాధకం ॥ తేః ప్రవాసే లౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవం కుర్యుః ॥ ... ...

—*ప్రవాసపరాన్నభక్షణమ్*—

ప్రవాసే పిత్రాదివ్యతిరిక్తశ్రోత్రియ పరాన్నభోజనప్రసక్తౌ పూర్వవద

వజలాదిభిస్స్వవైశ్వదేవం నిర్వర్త్యయజ్ఞశేషోభోక్తవ్యః । ఏతచ్చన సార్వదీనం । స్వాన్నభోజనప్రసక్తౌలౌకికాగ్నౌవైశ్వదేవంకుర్యాదేవ।ఏతేనస్వయంవైశ్వదేవాదికంకృత్వాపిసర్వదాపరాన్నభోజనకరణే పరపాకరతత్వంభవతి । పరాన్నభోజనంపరిత్యజ్యవైశ్వదేవాదికమకృత్వా నియమేనస్వాన్నభోజనేపి పరపాకనివృత్తత్వంభవత్యేవ । ఏవమేవనివానేవిధిమతిక్రమ్యలౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవాదికంకృత్వానియమేనస్వాన్న భోజనేపివృథాపాకత్వంభవత్యేవ । సర్వనియమపరిత్యాగేతుఅపచత్వంభవతి । ఏతేషాంలక్షణానిపరాశరఉదాజహార ॥ గృహీత్వాగ్నింసమారోప్య పంచయజ్ఞాన్ననిర్వపేత్ । పరపాకనివృత్తోసౌమునిభిః పరికీర్తితః ॥ పంచయజ్ఞాంస్స్వయంకృత్వాపరాన్నేనోపజీవతి । సతతంప్రాతరుత్థాయ పరపాకరతస్తుసః॥గృహస్థధర్మోయోవిప్రోదదాతిపరివర్జితః।ఋషిభిర్ధర్మతత్వజ్ఞైరపచఃపరికీర్తితః॥ శాతాతపబృహస్పతీ । యోగృహీత్వావివాహాగ్నింగృహస్థఇతిమన్యతే। అన్నంతస్యనభోక్తవ్యంవృథాపాకోహిసస్మృతః ఇతి॥ *

—*పరపాకరతాదీనాంప్రాయశ్చిత్తం-*—

పరాశరః।పరపాకనివృత్తస్యపరపాకరతస్యచ। అపచస్యచభుక్త్వాన్నం ద్విజశ్చాంద్రాయణంచరేత్ ॥ శాతాతపబృహస్పతీ । వృథాపాకస్యభుక్త్వాన్నంప్రాయశ్చిత్తంచరేద్ద్విజః । ప్రాణాయామంత్రిరభ్యస్యఘృతంప్రాశ్యవిశుధ్యతీతి॥ ... ...

—*అథసగోత్రస్పృష్టాద్యన్నే వైశ్వదేవనిషేధః-*—

ఏవమేవసగోత్రస్పృష్టాన్నాదికమపి వైశ్వదేవేనిషిద్ధం।సగోత్రస్పృష్టముభయోరేకభాండపక్వం తేనవైశ్వదేవంనకుర్యాత్ ॥ దర్వీజలభాండభేదాత్పాకభేదః॥ ఆశ్వలాయనః । నూతనేమృణ్మయేపాత్రే దేవానాంతామ్రభాజనే స్వాయమేవపచేదన్నం యద్వాశ్రోత్రియభార్యయా । స్వయమితిపుత్రాదీనాముపలక్షణం । పుత్రేణశిష్యేణభార్యయావామనోజ్ఞయా । యద్వాశ్రోత్రియవిప్రేణ పితృమాతృస్వబాంధవైః ॥ పాచయిత్వాపవిత్రాన్నం దేవాదిభ్యోనివేదయేత్ । తన్నివేదితశేషేణ స్వాన్ప్రాణాంస్తర్పయేత్సుధీరితి ॥ తర్పయేత్తృప్తింగమయేత్ । స్వయమపితన్నివేదితాన్నశేషమేవాశ్నీయాదిత్యర్థః।యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతోముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః । భుంజతే

తేభ్యఘంపాపాయేపచంత్యాత్మకారణాత్॥ ఇతిభగవద్వచనాత్॥ మో
ఘమన్నంవిందతేఅప్రచేతా ఇతిశ్రుతేశ్చ। అహవిష్యంమాషాది। అయజ్ఞి
యావై మాషావరకకోద్రవా ఇతిశ్రుతేశ్చ। అథసాయంప్రాతస్సిద్ధస్యహవి
ష్యస్యజుహుయాదితిగృహ్యకారవచనం। అస్యార్థః। సిద్ధంపక్వం తేనాప
క్వానాంతండులాదీనాంనివృత్తిః। హవిష్యంవ్రీహిప్రియంగు యవగోధూ
మశ్యామాకాద్యన్నం। తేనాఽహవిష్యమాషవరకకోద్రవయావనాళాదీనాం
నివృత్తిః। ఆరనాళంయావనాళాన్నం గ్రాహ్యమితికేచిత్। అయంముఖ్య
పక్షః। ముఖ్యాసంభవేస్మృతికారోక్తగౌణపక్షోపి గ్రాహ్యః। తేనసిద్ధాన్నా
సంభవేఅసిద్ధతండులాదిభిరపి వైశ్వదేవంకుర్యాదితి। అన్నాభావే వైశ్వదేవం
కందమూలేనజలేనవా। అథవామంత్రతఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంస్వశక్తితః। అన్య
త్రాపి। శాకంవాయదివాపత్రం మూలంవాపత్తుతజ్జలమితి। శాకమితిభ
క్ష్యశాకంవ్యవస్థితం। ప్రకరణాదేవంహవిష్యాసంభవే ఆహవిష్యమపిజు
హుయాత్॥ యదశ్నాతితజ్జుహుయాదితి। శంఖస్మరణాత్। రామాయ
ణే। హింగుదైర్బదరైర్బిల్వైర్నానాస్తృప్యంతిపితౄన్। యదన్నః పురు
షోలోకే తదన్నాస్తస్య దేవతాః। అహవిష్యహోమే విశేషోహరదత్తేనో
క్తః। యద్యహవిష్యంజుహుయాదుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య తస్మిన్జు
హుయాద్ధుతమహుతంభవతీతి। ఆహ్నికధర్మసారేపిశ్యామిశ్రాః। తండు[illegible]
క సంయుక్తం పాకంకుర్యాద్విశేషతః। తప్తోదకస్యాన్నస్య తండులాన్న
సంపాచయేత్। తప్తోదకస్యాపక్వతండులాన్ పాచయేద్వ్యాపి॥ తదన్నంగంగ
ంక్షేయంతుల్యంగోమాంసభక్షణేనేతి। అత్రకేవలమపక్వాన్నసగంస్పృష్ట
స్యవ హోమం పరివర్జయేత ఇతి సూత్రం పఠ్యమానం॥ అత్రసూత్రే కేవల
ణాపరాన్నమితి పాఠాంతరం ఏవంచ వైశ్వదేవార్థే మాషాపాకనాన్నా
దేవకుర్వీత। తథాచమనుః। వైవాహికేగ్నౌకుర్వీత గృహ్యంకర్మయథావి
ధి। పంచయజ్ఞవిధానంచపక్తిం చాన్వాహికీంగృహీ। పక్తిలక్షణంస్మృ
త్యంతరేఉక్తం॥ ... ... *

—*వైశ్వదేవారంభవిచారః*—

వైశ్వదేవారంభస్తుప్రథమపూర్ణిమాయామేవకర్తవ్యః। ఏవమతఊ
ర్ధ్వమితిగృహ్యసూత్రే పార్వణస్థాలీపాకంవిధాయతస్యైవ పసర్వాణిప్రియు

భోజనాదివిశేషవిధానార్థం పాణిగ్రహణాద ధీత్యాద్యా రభ్యాశ్వభూతే స్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాత ఇత్యనువాదంకృత్వాప్రియ భోజనాపేక్షితంపాకసిద్ధ్యర్థమగ్నిప్రతిష్ఠాపనముదధానాయుత నాదికంచ విధాయమైథున పరిసంగ్రాప్త ద్వైసందినమైథున శుద్ధ్యాదికం ఆర్యాః ప్ర యతా వైశ్వదేవఇతివైశ్వదేవపాకపూర్వకం వైశ్వదేవవిధానాత్॥ అన్య థాసూత్రవైయర్థ్యాపత్తేః। తథాహి। కాలయోర్భోజనమతృప్తిశ్చాన్న స్యేతి కాలయోరేవ భోజన మేవేతి నియమాత్ కాలాంతరస్యప్రియభోజ నస్యచనివృత్తేరసిద్ధత్వేన పర్వణి ప్రియ భోజనస్య విహితత్వేన తదాక్షిప్త పాకస్యవిషయత్వాసంగీకారేచ నాశ్నార్థమభి రూపమన్నం పాచయేదితిని షేధ సూత్రస్య నిర్విషయత్వేన వైయర్థ్యాపత్తిః। తద్భయాత్ ప్రియ భోజనవిధ్యాక్షిప్తపాకస్య విషయత్వాంగీకారే ప్రియ భోజన విధివైయ ర్థ్యాపత్తిః। ద్వాదశాహదీక్షా విధానస్యాన్యథాప్యుపపత్తేః। అతఏవ గృహప్రవేశహోమాద్యా పార్ణమాస్యాదిరిష్యతే। తస్యాంత మార భతేతివృత్తికారేణ భాషితమిత్యభియుక్తోక్తిస్సంగచ్ఛతే। ఆరభేతేత్యనే నస్థాలీపాకోనగమ్యతఇతికైశ్చిదుచ్యతే। తదప్యసమంజసం। మాసశ్రాద్ధా దావ్యభిచారాత్। పిత్ర్యభిన్నత్వేసతీతిహేతోస్స విశేషణత్వే సోపాధి కత్వాపత్తిః॥ వైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకోనభవతి। గృహపాకహోమ విధానాత్। మాసిశ్రాద్ధవత్। ఇతిసత్ప్రతిపక్షశ్చహేతు ప్రకరణంచ స్థా లీపాకవిధాయకంనభవతి। విధాయకత్వేనాభిమతవైశ్వదేవేవిశ్వేదేవా ఇతిసూత్రస్థవైశ్వదేవశబ్దస్య స్థాలీపాకవాచకత్వాసంభవాత్ ప్రకరణం తువిద్యమానార్థసంకోచకంనా విద్యమానార్థకల్పకం। వైశ్వదేవశబ్దస్య తువైశ్వదేవతత్స్థాలీపాకద్వయవాచకత్వేసంభవతిసతిస్థాలీపాకప్రకరణంవై శ్వదేవరూపార్థంసంకోచ్యతత్స్థాలీపాకరూపార్థం బ్రూయాత్। స్థాలీపాక రూపార్థస్తువైశ్వదేవశబ్దస్యకుత్రాపినదృష్టః। కించ। స్థాలీపాకప్రకరణమపి పార్వణేనాత్ న్యానీత్యతసూత్రాత్ప్రాగేవసమాప్తం। తత్ప్రభృతికల్పా తిదేశప్రాప్తదేవతాద్వయస్యయథోపదేశదేవతానాంచక్రమణికావిధానా త్। అతఏవావికృతహోతిత్థ్యమిత్యపితత్ప్రకరణేఉక్తం। విధాయకవచనం తుశశవిషాణప్రాయమేవేతిదిక్। యత్తువివాహ కాలేచవిభాగకాలేసీమం

తకాలేచసపిండకాలే । పితుర్నిర్హృతాహేన్య శుభేదినేవా ప్రారంభణం ప్రాథమికం విధిజ్ఞైః। ఇతి॥ తదాశ్వలాయనవిషయమితి నకించిద్బాధకమస్తి॥ తత్ వైశ్వదేవవిశేషప్రకరణే అస్మాభిరుక్తం॥

—*పితృభూతబల్యుద్ధరణం-*—

భూతయజ్ఞాన్న శేషేణ పితృయజ్ఞం సమాచరేత్ । పితృయజ్ఞాహుతిం భూతయజ్ఞస్యాహుతినా సహ॥ ఉద్ధృత్య ప్రక్షిపేద్బుద్ధ భూమౌ నాగ్నౌ వినిక్షిపేత్ । ఆశ్వలాయనవిషయమేతత్ ॥ యాజుషవిషయే తు గృహ్యారత్నాకరేణోక్తం । పితృభూతబలీ చాగ్నౌ ప్రక్షిపేద్యాజుషస్సకృదితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః । ద్వౌపాసనేపచనేవావ్యవస్థితౌ వికల్పత ఉక్తోత్రనతుల్యకల్పః - సర్వాహితాగ్నిర్విధురోపి లౌకికే పచనాగ్నౌ చ కుర్వీత హి వైశ్వదైవికం॥

—*వైశ్వదేవబల్యుద్ధరణాదివిశేషాః-*—

వైశ్వదేవబలీనాంతు సదోషోదర్శనే క్వచిత్ । స్వయముద్ధరణే దోషస్తస్మాదన్యైస్తు కారయేత్ ॥ అనుద్ధృత్య బలీన్సర్వాన్ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ । స్వయముద్ధరణే చేత్తు ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ॥ నిత్యశ్రాద్ధం బలీన్దద్యాన్నైవ పాత్రాంతరే క్వచిత్ ఉద్ధృత్యాగ్నౌ విప్రాయ క్షిపేద్వ్యాహృతీసహ నా॥ విజ్ఞానేశ్వరే । వైశ్వదేవనిమిత్తం వై పత్న్యన్నసాధనం బలీన్ హారేత్తు । తథా వైశ్వదేవాదిభ్య స్తైవాన్నం విసర్జయేత్తు॥ ...

—*ఏకకాలే వైశ్వదేవద్వయనిషేధః*—

ఏకకాలే వైశ్వదేవద్వయనిషేధః-షట్కర్మచంద్రికాయాం గౌతమః సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్తవ్యో బలికర్మ చ। మహాంతః పంచయజ్ఞాంస్తు గృహస్థేత్యాహ గౌతమః॥ వ్యాసోపి। సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్తవ్యో బలికర్మ చ। అనశ్నతాపి సతతమన్యథా కిల్బిషీ భవేత్॥ కిల్బిషం పాపం । ఇదం వైశ్వదేవద్వయం పత్న్యాసహైవారబ్ధవ్యం । చంద్రికాయాం । యస్సభార్యశ్శుచిస్స్నాతో విధినాచమ్య వాగ్యతః । ఉపవిశ్య సమిద్ధేఽగ్నౌ వైశ్వదేవం సమాచరేత్॥ ఆరంభః ప్రథమప్రయోగః । ఆరంభాదూర్ధ్వం ప్రవాసే పత్న్యా రహితోపి వైశ్వదేవం కుర్యాత్। గృహ్యపరిశిష్టే। ప్రోషితో వ్యాత్మసంస్కారం కుర్యాదేవావిచారయన్ । స్వగృహ్యోక్తవిధానేన వైశ్వదేవం సమాహిత

ఇతి॥ ప్రోషితః । ప్రవాసితః । ధార్యాగ్నివిముక్తదేశేప్రస్థానంప్రవాసః। గృహ్యాకారికాకారః।గృహస్థోవైశ్వదేవాఖ్యంకర్మప్రారభేతదివా।తంత్రం నాస్త్యత్రభగవద్వృత్తికారవచోయథా ॥ దివాగ్రహణేనవైశ్వదేవస్యప్రథమారంభః।ఔపాసనవన్నసాయమారంభఇత్యర్థః।తంత్రంనామఏకకాలె ఔపాసనవద్వైశ్వదేవద్వయంకర్తవ్యమిత్యర్థః।తథాచగౌతమః। ఔపాసనమశక్తశ్చేత్సమస్యం వాపికారయేత్।నాపద్యపిసమాసోస్తివైశ్వదేవస్యకర్మణః॥నోత్కృష్టో వాపకృష్టోవాకర్మణోర్వాగనాదృతఇతి । అస్యార్థః। ఔపాసనంవైశ్వదేవంచకాలద్వయేపి సాయంకాలేప్రాతఃకాలేచ పృథక్పృథక్కుర్యాత్ । కాలద్వయేప్యౌపాసనంపృథక్పృథక్కర్తవ్యం అశక్తశ్చేత్సమస్యం సమానసాధ్యం।సమాసస్సంక్షేపః। మేళనమితియావత్।ఆపద్యపి అపకృష్టేచవైశ్వదేవకర్మణః।ఔపాసనవన్నసమాసోస్తి తథావచనాభావాత్ । అత్రకశ్చిన్నదతి వైశ్వదేవద్వయంకాలె పృథక్పృథక్కర్తుమశక్తశ్చేత్సాయంవైశ్వదేవమపకృష్య ప్రాతర్వైశ్వదేవాంతేకర్తవ్యం।ప్రాతర్వైశ్వదేవముత్కృష్య సాయంవైశ్వదేవాంతేకర్తవ్యమితి తదయుక్తం।ఉత్కృష్యాపకృష్య వా వైశ్వదేవంకర్తవ్యమితివచనాభావాత్।వచనాభావేపి యుక్త్యాగ్రాహ్యే తద్వ్యవస్థైవ।తథాచోక్తం।స్వాభిప్రాయకృతంకర్మయత్కించిత్ జ్ఞానవర్జితం।క్రీడాకర్మేవబాలానాంతత్సర్వంస్యాన్నిరర్థకం । అత్రవృత్తికారేణోక్తమిదమస్మాలమేవేతినాంగీకరణీయమితి।తథాసర్వేషుదేశేషు శిష్టాచారాదర్శనాత్ । యత్రహిధర్మసందేహే అథయదితేకర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచికిత్సావాస్యాదితి శిష్టానుశాసనేననిర్ణేతవ్యత్వాత్ ।తస్మాద్వైశ్వదేవద్వయం యుగపత్కర్తవ్యమిత్యసంగతం । సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవయోః పృథక్పృథక్కరణాశక్తౌప్రాతర్వైశ్వదేవంకుర్యాత్ ।అనుష్ఠానేతస్యైవముఖ్యత్వాత్ । సాయంవైశ్వదేవస్యజఘన్యత్వాత్ ।ముఖ్యజఘన్యయోర్ముఖ్యంబలవదితిన్యాయాత్ । అశక్తస్యసాయంవైశ్వదేవస్యలోపః । తథాచ । ముఖ్యేలుప్తేజఘన్యస్యనానుష్ఠానంప్రవర్తతే।తథాముఖ్యమనుష్ఠాయజఘన్యమనుతిష్ఠతీతి॥ ... ... *

కేచిత్తుపిత్రుర్వైశ్వదేవేదేవయజ్ఞలోపః।వైదికాగ్నౌదేవయజ్ఞవిధానాత్తు।జీవపితృకస్యపితృయజ్ఞలోపః।తదుక్తంగృహ్యదీపికాయాం । నజీవపి

హృతః కుర్యాత్పితృయజ్ఞంతు కేవలం , వైశ్వదేవ పితృబలింకుర్యాద్దేవా విచా
రయన్। స్మృత్యంతరే॥ జీవతాతః పితృయజ్ఞం దేవయజ్ఞంత్వనగ్నికః। సకుర్వీ
తేతరాన్ యజ్ఞాన్ కుర్వీత విధిపూర్వకమితి॥ ... ... *

—* అథ కూశ్మాండాః *—

అథ కూష్మాండమంత్రాః। ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌ
భ్రూణహత్యాయాః అర్వాంచియాంతి ఏనాంసిమయి సంభవంతి తా
వతామేనసాంవిము క్త్యర్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి ॥ చతుర్గ్రవ
యిత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే వ్యస్తజుహోతి। ఓంభూ
ర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం.. ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదం। ఉజ్యే
నా। భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వా
హా॥ సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। యద్దేవా
దేవహేళనం దేవాసశ్చకృమా వయం। ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముంచతర్తస్యర్తేన
మామిత స్వాహా. దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం। దేవాజీవనకామ్యా యద్వాచా
నృతమూదిమ। తస్మాన్న ఇహ ముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం। ఋతేనద్యావాపృథివీ ఋతేనత్వగ్ంసరస్వతి। కృతాన్నః పాహ్యేనసో
యత్కించానృతమూదిమస్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ంసరస్వత్యా ఇదం।
ఇంద్రాగ్నీమిత్రావరుణౌ సోమో ధాతా బృహస్పతిః। తే నో ముంచంత్వేనసో
యదన్యకృతమారిమస్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాం మిత్రావరుణాభ్యాగ్ం సో
మాయ ధాత్రే బృహస్పతయ ఇదం। సజాతశగ్ంసాదుతజామిశగ్ంసాజ్జ్యా
యసశ్శగ్ంసాదుతవా కనీయసః। అనాధృష్టం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వము
స్మాన్జాతవేదో ముముగ్ధిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం। యద్వాచా యన్మ
నసాబాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వ
యం। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః। ప్రముంచతుచకృమయాని దుష్కృతానిస్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం। యేన త్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యంతమసో
నిర్ముమోచ। యేనేంద్రో విశ్వా అజహాదరాతీస్తేనాహం జ్యోతిషా జ్యోతిరాన
శాన ఆక్షిస్వాహా॥ అగ్నయే జ్యోతిష్మత ఇదం। యత్కుసీదమప్రతీత్తంమయే
హ యేన యమస్య నిధినా చరామి। ఏతత్తదగ్నే అనృణో భవామి జీవన్నేవ ప్ర
తి తత్తే దధామిస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। యన్మయి మాతా యదా పిపేష యదం

తరిష్యం . యదాశసాతిక్రామామిత్రితే దేవాదివిజాతా యదాప ఇమంమే
వరుణతత్వాయామిత్వన్నో అగ్నేసత్వన్నో అగ్నేత్వమగ్నే అయాస్యయ
న్మయిమాతా గర్భేసతిఏనశ్చకారయత్పితా| అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః । గా
ర్హపత్యః ప్రముంచతు । దురితాయానిచకృమకరోతుమామనేనసగ్ం స్వా
హా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। యదాపిపేషమాతరంపితరం।పుత్రః ప్ర
ముదితోధయన్| అహింసితౌపితరౌమయాతత్। తదగ్నే అనృణోభవామి
స్వాహా॥ అగ్నయఇదం।యదంతరిక్షంపృథివీముతద్యాం।యన్మాతరంపితరం
వాజిహింసిమ| అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితా
యానిచకృమకరోతుమామనేనసగ్ంస్వాహా॥అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। య
దాశసానిశసాయత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమానూతనం యత్పురాణం।
అగ్నిర్మా...సగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । అతిక్రామా
మిదురితం యదేనః జహామిరప్రంపరమేసధస్థే । యత్రయంతిసుకృతోనా
పిదుష్కృతస్తమారోహామి సుకృతాన్నులోకగ్ంస్వాహా॥ సుకృతాంనులో
కాయేదం । త్రితేదేవా అమృజతైతదేనస్త్రితఏనన్మనుష్యేషుమామృజే । త
తోమాయదికించిదానశే| అగ్నిర్మా తస్మా...సగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హ
పత్యాయేదం।దివిజాతా అప్సుజాతాఃయాజాతా ఓషధీభ్యః। అథోయా అ
గ్నిజా ఆపస్తానశ్శుంధంతుశుంధనీస్వాహా।అద్భ్యశ్శుంధనీభ్య ఇదం । యదా
పోన క్తందురితంచరామ । యద్వాదివానూతనంయత్పురాణం । హిరణ్యవ
ర్ణాస్తతఉత్పునీతనస్వాహా ॥ అద్భ్యోహిరణ్యవర్ణాభ్య ఇదం । ఇమంమేవ
రుణ...చకేస్వాహా । వరుణాయేదం । తత్వాయామి ... మోషీస్వాహా॥
వరుణాయేదం।త్వంనోఅగ్నే...ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।
సత్వంనోఅగ్నే...ఏధిస్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నేఅయా
స్యయా...భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం। యదదీవ్యన్నృణమహం
బభూవాదిత్సన్వా సంజగరజనేభ్యః । అగ్నిర్మాతస్మాదింద్రశ్చసంవిదానౌ
ప్రముంచతాగ్ంస్వాహా॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదం । యద్ధస్తాభ్యాం చకరకిల్బి
షాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః । ఉగ్రంపశ్యాచ రాష్ట్రభృచ్చ
తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణానిస్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామి
దం । ఉగ్రంపశ్యేరాష్ట్రభృత్కిల్బిషాణియదక్షవృత్తమను దత్తమేతత్

ష్ట్వా నేన్న ఋణాన్నృణవ ఇత్సమానో యమస్యలోకే అధిరజ్జురాయ స్వా
హా ॥ ఉగ్రంపశ్యా రాష్ట్రభృద్భ్యామిదం (అవతే హేడ ఉదుత్తమమిమం
మేవరుణ తత్త్వా యామిత్వంనోఅగ్నే సత్వన్నో అగ్నే |) అవతే హేడో వ
రుణ నమోభి రవయజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః | క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచే
తో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని స్వాహా ॥ వరుణాయేదం | ఉదుత్త
మంవరుణపాశమస్మదవాధమంవిమధ్యమగ్ంశ్రథాయ | అథావయమాదిత్య
వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం | ఇమంమే...
చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం । తత్త్వాయా... మోషీః స్వాహా ॥ వరుణాయే
దం। త్వంనోఅగ్నే... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం।
సత్వంనో.. ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం । సంకుసుకో వికుసుకో ని
ర్‌ఋథో యశ్చ నిశ్వనః । తేఽస్మద్యక్ష్మమనాగసో దూరాద్దూరమచీచతగ్గ్
స్వాహా ॥ సంకుసుకవికుసుకనిర్‌ఋథోనిస్వనేభ్య ఇదం | నిర్యక్ష్మమచీచతేకృ
త్యాంనిఋతించ । తేన యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా॥
నిర్యక్ష్మాయేదం । దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాంఘణేనానుఘణేనచ । తేనా
న్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా ॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ం
సఘణానుఘణేభ్య ఇదం। సంవర్చసా పయసా సంతనూభిరగన్మహి మనసా
సగ్ంశివేన। త్వష్టానో అత్ర వివధాతు రాయోఽనుమార్ష్టు తనువో యద్విలిష్టగ్ం
స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం । ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః । పునస్తే
ప్రాణ ఆయతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా ॥ అయమగ్నయ ఇదం।
ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృత ప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి । ఘృతం
పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభి రక్షతాదిమగ్ం స్వాహా ॥ ఆయుర్దాగ్న
య ఇదం। ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వరుణ సగ్ంశిశాధి।
మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథాసత్ స్వాహా ॥ అగ్ని
వరుణాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం । అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జ
మిషంచనః । ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే పవమానాయేదం। అగ్నే
పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యం। దధద్రయిం మయి పోషగ్ం స్వాహా ॥ అగ్న
యే పవమానాయేదం । అగ్నిర్‌ఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః ।
తమీమహే మహాగయగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఋషయే పవమానాయ పాంచ

జన్యాయపురోహితాయేదం । అగ్నిర్జాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ ప్రత్య
జాతాన్జాతవేదోనుదస్వ । అస్మే దీదిహి సుమనా అహేడచ్ఛర్మన్ తేస్యా
మ త్రివరూథ ఉద్భౌ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సహసా జాతాన్ప్రణుదానస్సప
త్నాన్ప్రత్యజాతాన్జాతవేదో నుదస్వ । అధి నో బ్రూహి సుమనస్యమానో వ
యగ్గ్ స్యామ ప్రణుదానస్సపత్నాం త్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । అగ్నే యో నో
భితో జనో వృకో వారో జిఘాగ్ంసతి । తాగ్ స్త్వం వృత్రహం జహి వస్వస్మభ్య
మాభర స్వాహా ॥ అగ్నయే వృత్రఘ్న ఇదం । అగ్నే యో నోభిదాసతి సమానో
యశ్చ నిష్ట్యః । తం వయగ్ంసమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నే పిదధ్మసి స్వాహా । అ
గ్నయ ఇదం ॥ యో నస్సపాద శపతో యశ్చ నశ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చ తస్మై
నిమ్రుక్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషోనిమ్రుగ్భ్య ఇదం ।
యో నస్సపత్నో యోరణో మర్తోభిదాసతి దేవాః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో
మా తస్యోచ్ఛేషి కించన స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం । యో మాం ద్వేష్టి జాతవే
దో యం చాహం ద్వేష్మి యశ్చ మాం ॥ సర్వాగ్ స్తానగ్నే సం దహ యాగ్ శ్చా
హం ద్వేష్మి యే చ మాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యో అస్మభ్య
మరాతీయాద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః । నిందాద్యో అస్మాన్ దిప్సాచ్చ సర్వా
గ్ స్తాన్మష్మషా కురు స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశి
తం వీర్యం బలం । సగ్ంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహమస్మి పురోహితః స్వా
హా ॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదం । ఉదేషాం బాహూ అతిరముద్వర్చో అథో బ
లం । క్షిణోమి బ్రహ్మణామిత్రానున్నయామి స్వాగ్ం అహగ్ స్వాహా ॥ బ్రహ్మ
ణ ఇదం । పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగా
త్పునః ప్రాణః పునరాకూతం మ ఆగాత్పునశ్చిత్తం పునరాధీతం మ ఆగాత్ । వై
శ్వానరో మే దబ్ధస్తనూపా అవబాధతాం దురితాని విశ్వా స్వాహా ॥ వైశ్వాన
రాయాదబ్ధాయ తనూప ఇదం । స్రువేణ హోమః । సింహే వ్యాఘ్ర ఉత
యా పృదాకౌ త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యే యా । ఇంద్రం యా దేవీ సుభ
గా జజాన సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా
ఇదం । యా రాజన్యే దుందుభావాయతా యాశ్వస్య క్రందే పురుషస్య
మాయా । ఇంద్రం యా... దానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదం ।
యా హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు । ఇంద్రం

యాదేవీ...దానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదం । రథే అక్షేషు వృ
షభస్య వాజే వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే । ఇంద్రం యా దేవీ సు...దానా
స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదం । అగ్నే అభ్యావర్తిన్నభి న ఆవర్తస్వాయు
షా వర్చసా । సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా ॥ అగ్నయే అభ్యావర్తి
న ఇదం । అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృతస్సహస్రం త ఉపావృతః । తా
సాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయిమాకృధి స్వాహా ॥
అగ్నయే అంగిరస ఇదం । పునరూర్జా ని...స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సహ
రయ్యా...విశ్వతస్పరి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । అథ సమిత్పాణిరగ్నిముపతి
ష్ఠతే । అథోపస్థానం । వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీ నృణగ్ం సంగ
రో దేవతాసు । స ఏతాన్పాశాన్విముచన్ప్రవేద స నో ముంచాతు దురితా
దవద్యాత్ । వైశ్వానరః పవయాన్నః పవిత్రైర్యత్సంగర మభిధావామ్యా
శాం । అనాజానన్మనసా యాచమానో యదత్రైనో అవ తత్సువామి । అమీ
యే సుభగే దివి విచృతౌ నామ తారకే । ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బద్ధ
కమోచనం । విజిహీష్వ లోకాన్కృధి బంధాన్ముంచాసి బద్ధకం । యోనేరి
వ ప్రచ్యుతో గర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ । స ప్రజానన్ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్ర
జాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమ
నుసంచరేమ । తతం తంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమాయ
నవత్ । అబంధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాగ్ం స స్వర్గ ఏషాం ।
ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం పంథామవథో ఘృతేన । యద్వాం
పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయాపతీ సగ్ంరభేథాం । య
దంతరిక్షం పృథివీముద ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ఉన్నో నేషద్దురితా యాని చకృమ । భూమిర్మాతా
దితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాంతరిక్షమభిశస్త్యా నః । ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం
భవాసి జామిమిత్వా మావివిత్సి లోకాత్ । యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతే
విహాయ రోగం తన్వాం స్వాయాం । అశ్లోణాంగైరహ్రుతాః స్వర్గే తత్ర
పశ్యేమ పితరం చ పుత్రం । యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్యన్నదాస్యన్ను
త వా కరిష్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ
మగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు । యదన్నమద్మి బహుధా విరూపం వాసో

చ్యైతేస్వాహాపురు...దం । బ్రాహ్మణోస్యముఖమాసీద్బాహూ రాజన్యః కృతః । ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాꣳ శూద్రోఅజాయతస్వాహా ॥ పురు...దం । చంద్రమామనసోజాతశ్చక్షోస్సూర్యోఅజాయత । ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయతస్వాహా ॥ పురు...దం । నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షꣳ శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్తథాలోకాꣳఅకల్పయన్త్స్వాహా ॥ పురు...దం। వేదాహమేతంపురుషం మహాంతమాదిత్యవర్ణంతమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణి విచిత్యధీరో నామానికృత్వాభివదన్ యదాస్తేస్వాహా ॥ పురు...దం । ధాతాపురస్తాద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవంవిద్వానమృత ఇహభవతినాన్యః పంథా అయనాయవిద్యతేస్వాహా ॥ పురు...దం । యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాస్స్వాహా ॥ పురు...దం। అగ్నేర్మన్వేప్రథమస్యప్రచేతసోయం పాంచజన్యంబహవస్సమింధతే। విశ్వస్యాంవిశిప్రవివిశివాꣳసమీమహేసనో ముంచత్వꣳహసస్స్వాహా ॥ అగ్నయేꣳహోముచఇదం। యస్యేదంప్రాణం నిమిషద్యదేజతియస్యజాతంజనమానంచకేవలం । స్తౌమ్యగ్నింనాథితోజోహవీమిసనోముంచత్వꣳహసస్స్వాహా । అగ్నయేꣳహోముచఇదం। ఇంద్రస్యమన్వేప్రథమస్యప్రచేతసో వృత్రఘ్నస్తోమా ఉపమాముపాగుః । యోదాశుషస్సుకృతోహవముప గంతాసనోముంచత్వꣳహసస్స్వాహా । ఇంద్రాయాꣳహోముచఇదం। యస్సంగ్రామంనయతిసంవశీ యుధేయః పుష్టానిసꣳసృజతిత్రయాణి । స్తౌమీంద్రంనాథితోజోహవీమిసనోముంచత్వꣳహసస్స్వాహా । ఇంద్రాయాꣳహోముచఇదం। మన్వేవాం మిత్రావరుణాతస్యవిత్తꣳసత్యౌజసాదృꣳహణాయన్నుదేథే । యారాజానꣳసరథంయాథ ఉగ్రాతానోముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం । యోవాꣳరథఋజురశ్మిస్సత్యధర్మామిథుశ్చరంతముపయాతిదూషయన్ । స్తౌమిమిత్రావరుణా నాథితో జోహవీమి తౌనోముంచతమాగసస్స్వాహా। మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యమిదం । వాయోస్సవితుర్విదథాని మన్మహేయావాత్మన్వద్బిభృతోయావద

రతుతః । యావిశ్వస్య పరిభూబభూవతుస్తౌనో ముంచతమాగసస్స్వాహా॥
వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం। ఉపశ్రేష్ఠానఆశిషోదేవయోర్ధ
ర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమివాయుగ్ంసవితారంనాథితోజోహవీమితౌనో ముంచత
మాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం । రథీతమా
రథీనామహ్వ ఊతయే శుభంగమిష్ఠా సుయమేభిరశ్వైః । యయోర్వాం దే
వాదేవేష్వనిశిత మోజస్తౌనోముంచత మాగసస్స్వాహా ॥ అశ్విభ్యామా
గోముగ్భ్యామిదం। యదయాతంవహతుగ్ం సూర్యాయాస్త్రిచక్రేణసగ్ం
సదమిచ్ఛమానా । స్తౌమిదేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమితౌ నోముంచత
మాగసస్స్వాహా ॥ అశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం। మరుతాంమన్వేఅధి
నోబ్రువంతు ప్రేమాంవాచంవిశ్వామవంతువిశ్వే । ఆశూన్ హువేసుయ
మానూతయే తేనోముంచంత్వేనసస్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఏనోముగ్భ్యఇదం
తిగ్మమాయుధంవీడితగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ం శర్ధః పృతనాసుజిష్ణు । స్తౌమిదే
వాన్మరుతో నాథితోజోహవీమి తేనోముంచంత్వేన సస్స్వాహా ॥ మరు
ద్భ్యఏనోముగ్భ్యఇదం । దేవానాంమన్వే అధినోబ్రువంతు ప్రేమాంవా
చంవిశ్వామవంతువిశ్వే । ఆశూన్ హువేసుయమానూతయే తేనో ముంచం
త్వేనసస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఏనోముగ్భ్యఇదం । యదిదంమాభి
శోచతిపౌరుషేయేణదైవ్యేన । స్తౌమివిశ్వాన్దేవాన్నాథితోజోహవీమితే
నోముంచంత్వేనసస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదం । అను
నోద్యానుమతిర్యజ్ఞం దేవేషుమన్యతాం । అగ్నిశ్చహవ్యవాహనోభవతాం
దాశుషేమయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా ఇదం। అన్విదనుమతేత్వంమన్యా
సైశంచనఃకృధి । క్రత్వేదక్షాయనోహినుప్రణఆయూగ్ంషి తారిషస్స్వా
హా॥అనుమత్యాఇదం । వైశ్వానరోనఊత్యాప్రయాతుపరావతః । అగ్ని
రుక్థేనవాహసాస్వాహా ॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం । పృష్టోదివిపృష్టో
అగ్నిఃపృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వాఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసాపృష్టోఅ
గ్నిస్సనోదివాసరిషఃపాతునక్తగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం॥
యే అప్రథేతామమితేభిరోజోభిర్యేప్రతిష్ఠే అభవతాంవసూనాం । స్తౌమి
ద్యావా పృథివీనాథితో జోహవీమితేనోముంచతమగ్ంహసస్స్వాహా॥ ద్యా
వాపృథివీభ్యామగ్ంహోముగ్భ్యామిదం । యత్తేవయంపురుషత్రాయ

విష్ఠావిద్వాగ్ంసశ్చకృమాకచ్ఛనాగః । కృదీస్వస్మాగ్ం అవితెరనాగాన్వ్యే నాగ్గ్ంసి శిశ్రథోవిష్వగగ్నే స్వాహా ॥ అగ్నయెగ్ంహోముచ ఇదం । య థాహతద్వసవోగౌర్యంచిత్పదిషి తామముంచ తాయజత్రాః । ఏవాత్వమస్మ త్ప్రముంచావ్యగ్గం హః ప్రాతార్యగ్నే ప్రతరాంనఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్న యెగ్గం హోముచఇదం । యావామింద్రావరుణాయత వ్యాతనూ స్తమె మమగ్ంహసోముంచతత్ స్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్గం హోము గ్భ్యమిదం । యావామింద్రావరుణాసహస్యాతనూ స్తమెమమగ్ం హ సోముంచతత్స్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ం హోముగ్భ్యమిదం । యావామింద్రావరుణారక్షస్యాస్యాతనూ స్తమె ...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ... మిదం । యావామింద్రావరుణాతెజస్యాతనూ స్తమె .. స్వాహా ॥ ఇంద్రా వరు ... మిదం । యోవామింద్రా వరుణావగ్నౌ స్రామ స్తంవామె తెనావ యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదం । యోవామింద్రావరుణాద్వి పాత్సుపశుస్రామ స్తంవామెతెనావయజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదం । యోవామింద్రావరుణాచతుష్పాత్సు స్రామ స్తంవా ... యజెస్వా హా ॥ ఇంద్రా... దం । యోవామింద్రావరుణాగోష్ఠెస్రామ ... యజెస్వా హా ॥ ఇంద్రా...దం । యోవామింద్రావరుణాగృహేషుస్రామ స్తంవా... స్వాహా ॥ ఇంద్రా...దం। యోవా...ణావప్సుస్రామ...స్వాహా ॥ ఇం ద్రావ...దం । యోవా...ణాఓషధీషుస్రామ...యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రా... దం। యోవామింద్రావరుణావనస్పతిషుస్రా... యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రా... మిదం । పవమానస్సువర్జనఃపవిత్రెణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతు మాస్వాహా ॥ అగ్నయెపవమానాయెదం । పునంతుమాదేవజనాః పునంతు మనవోధియా । పునంతువిశ్వఆయవస్స్వాహా ॥ దేవజనమనువిశ్వాయుభ్య ఇదం । జాతవెదఃపవిత్రవత్ప విత్రెణపునాహిమా । శుక్రేణదేవదీద్యదగ్నె క్రత్వాక్రతూగ్ంరనుస్వాహా ॥ జాతవేదసేగ్నయఇదం । యత్తేపవిత్రమ ర్చిష్యగ్నెవితతమంతరా। బ్రహ్మతెనపునీమహేస్వాహా ॥ అగ్నయెపవమా నాయెదం । ఉభాభ్యాందేవసవితః పవిత్రెణసవెనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమ హేస్వాహా ॥ దెవాయసవిత్రఇదం । వైశ్వదేవీపునతీదెవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషువయగ్ స్యామపత

యోరయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదైవ్యై పునత్యా ఇదం । వైశ్వానరో రశ్మి
భిర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా ప
యోభిః ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతాగ్ స్వాహా ॥ వైశ్వానరాయ వాతేషి
రాయ ద్యావాపృథివీభ్యామృతావరీభ్యామిదం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిర్వర్షి
ష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహి మా స్వాహా ॥ సవిత్రే దేవాయే
దం। యేన దేవా అపునత యేనాపో దివ్యంకశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం బ్రహ్మ
పునీమహే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణ ఇదం । యః పావమానీరధ్యేత్యృషిభిస్సంభృత
గ్ంరసం। సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి స్వదితం మాతరిశ్వనా స్వాహా ॥ పావ
మానీభ్య ఇదం। పావమానీర్యో అధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । తస్మై
సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకగ్ం స్వాహా ॥ మంత్రోక్త దేవతాభ్య
ఇదం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీస్సుదుఘా హి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృ
తో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్ం స్వాహా ॥ మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం
పావమానీర్దిశంతు న ఇమం లోకమథో అముం। కామాంత్సమర్ధయంతు నో
దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదం । పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీస్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వ
మృతగ్ం హితగ్ం స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదం । యేన దేవాః పవిత్రేణ...పునం
తు మా స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదం॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మ పునీమ
హే స్వాహా॥ ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రాయేదం । ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పు
నాతు...పునాతు స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వ
స్త్యా సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృణా
భిస్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితాయేదం । యద్దేవా దేవ
హేడనం దే... మామృత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం । దేవా జీవన...
మూదిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని
చకృమ కరోతు మామనేనసం స్వాహా ॥ దేవేభ్యోఽగ్నయే గార్హపత్యా
యేదం। ఋతేన ద్యావాపృథివీ...స్వతి । ఋతాన్మా ముంచతాగ్ంహసో
యదన్యకృతమారిమ స్వాహా ॥ ద్యావాపృ...ఇదం । సజాతశగ్ంసాదుత
వాజామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శగ్ం...యసః । అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదే
నస్తస్మాత్త్వమస్మాన్ జాతవేదో ముముగ్ధి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం।

యద్వాచాయన్మ...అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హ... నేగ్గస్వా ॥ అ
గ్నయేగా...దం॥ యద్ధస్తాభ్యాంచకరకి...ఘ్నమానః । దూరేపశ్యాచరా
ష్ట్రభృచ్చతాన్యప్సరసావ...నిస్వాహా।దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామిదం।
అనీశ్యంనృణంయదహంచకారయద్వాదాస్యన్త్సంజగారాజనేభ్యః । అ
గ్నిర్మాతస్మాదేనసో...సగ్గ్స్వాహా । అగ్నయెగార్హపత్యాయెదం। య
న్మయిమాతాగర్భే...నెనసగ్గ్స్వాహా ॥ అగ్నయెగార్హపత్యాయెదం।
యదాపిపేష...భవామిస్వాహా। అగ్నయఇదం । యదంతరిక్షం.. నెనసగ్గ
స్వాహా ॥ అగ్నయెగార్హపత్యాయెదం । యదాశసా...నేనసగ్గ్స్వా
హా॥ అగ్నయెగార్హపత్యాయెదం । అతిక్రామామిదురితంయదే...కగ్గ
స్వాహా॥సుకృతాంసులోకాయెదం।త్రితేదేవా...నెనసగ్గ్స్వాహా । అగ్న
యెగార్హపత్యాయెదం। దివిజాతా...శుంధనీస్వాహా ॥ అద్భ్యశ్శుంధని
భ్యఇదం।యదాపోనక్తం...సీతనస్వాహా ॥ అద్భ్యశ్హిరణ్యవర్ణాభ్యఇ
దం। ఇమంమెవరుణతత్వాయామి త్వన్నోఅగ్నెసత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నె
అయాసి। వైశ్వానరో...వాహసాస్వాహా ॥ అగ్నయెవైశ్వనరాయెదం॥
ఋతావానంవైశ్వానరమృతస్యజ్యోతిషస్పతిం।అజస్రంఘర్మమీమహేస్వా
హా॥అగ్నయెవైశ్వానరాయెదం। వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యోబృహదరిణా
దేకస్స్వపస్యయాకవిః । ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ
భూరిరేతసాస్వాహా ॥ అగ్నయెవైశ్వానరాయెదం । పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ
స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం । జాతోయదగ్నెభువనావ్యఖ్యః పశుంనగో
పాఇర్యఃపరిజ్మా। వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిందగాతుం యూయంపాతస్వస్తిభి
స్సదానస్స్వాహా॥ అగ్నయెవైశ్వానరాయెదం । త్వమగ్నెశోచిషాశోశు
చానఆరోదసీ అపృణాజాయమానః । త్వందేవాగ్ం అభిశస్తెరముంచోవై
శ్వానరజాతవేదోమహిత్వాస్వాహా॥అగ్నయెవైశ్వానరాయెదం। అస్మా
కమగ్నె మఘవత్సుధారయానామిక్షత్రమజరగ్గ్ం సువీర్యం । వయంజయె
మశతినగ్గ్ంసహస్రిణంవైశ్వానరవాజమగ్నె తవోతిభిస్స్వాహా ॥ అగ్నయె
వైశ్వానరాయెదం। వైశ్వా రస్యసుమతౌస్యామరాజాహికంభువనానా
మభిశ్రీః । ఇతోజాతోవిశ్వమిదంవిచష్టేవైశ్వానరోయతతె సూర్యేణస్వా
హా।అగ్నయె వైశ్వానరాయెదం। అగ్నయెస్విష్టకృతెస్వాహా ॥ అగ్నయె

స్విష్టకృత ఇదం॥ సమిత్సన్నహనప్రహరణాదితంత్రః। అపరేణాగ్నింప్రా
ఙ్ముఖఉపవిశ్యత్రిస్సప్తభిర్దర్భపుంజీలైస్త్రీరాత్మానంసంప్లావయేత్
హోమాంతేయజ్ఞపురుషంధ్యాయామిత్యుపచారికాన్వదేత్
—* సింహానువాకః *.

యజమానః పూర్వమగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాంవాస్థాపితంస్వర్చితం కలశంగృహీత్వా। మహాజనైస్స్వస్తివాచనపరైస్సహ చతుష్పథంగత్వా తత్రరంగవల్ల్యాశోభిత దేశేకలశం నిధాయపత్నీ సమేతస్సన్ ఆసీనశ్చతుర్ద్దిక్షువర్త్తిభిః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం...గుణ। వైశ్వదేవాఖ్యంకర్మ ప్రారభమాణ ఆదౌసమస్తాంహో నివృత్త్యర్థం సింహానువాక మంత్రపఠనంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణా స్సింహానువాకపఠనంకుర్యాత్ ॥ మయాకృతప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవనప్రయుక్తగణహోమాంగత్వేనేతిసవనపక్షసంకల్పవిశేషః॥

సిగ్ంహేమేమన్యుః। వ్యాఘ్రేమేంతరామయః। వృకేమేక్షుత్। అశ్వేమేపుంస్త్వం ...। ధన్వనిమేపిపాసా। రాజన్యగృహేమేశనయా। అక్షే... తంద్రిః। గర్దభేమేస్వ...। శయ్యాకేమే...। అశ్వత్థేమేవేపథుః ౧॥ ...ర్మేమేంగరోగః॥ బస్తేమేపసర్గ్యా। అప్రియేమేమృత్యుః। భ్రాతృవ్యే ...ష్ఠా। సపత్నేమేబుభుక్షితిః। దస్యౌమేవర్ధిః। పరస్వతిమేసమృ...ర్త్తిః। ...మేఆర్త్తిః। గవయేమేఆంధ్యం। గౌరేమేబాధిర్యం॥౨॥ బుస్తేమే...కః। గోధాయాంమేస్వేదః। జరాయాంమేమోహః। కృష్ణశకునే మేభీరుతా। ...శేమేపాపగంధః। ఉలూకేమేశ్వభ్యాశః। క్లోకేమఈర్ష్యా। మర్కటేమేమర్యబద్ధిః। కులేమేమగ్నస్యా। ఉ...మేప్రధ్యా॥౩॥ ఉష్ట్రేమేతృష్ణా। బుస్తే...మే శ్రమః। అవ్యాంమఆవ్యం। క్రోశేమే...। కుమార్యాంమే...కాలః। ...కరేమేక్లదథుః। వ్యాఘ్రే...మే... । అజగరేమే...విర్యాతి ...స్మయః। లోభాయాంమే...॥౪॥ ...మేపాప్మా లక్ష్మీః। ...మన్యతం। అజాసుమేకర్కశః। వ్రాత్యేమఈత్యా। శూద్రేమేస్తేయం ...శ్యేమేకార్త్స్నకృతం। రాజన్యబంధునిమేజ్ఞానం। నైషాదేమేబ్రహ్మహత్యా॥ ...లుంగమేక్షువధుః। ఉలలేమేబలాసః॥౫॥ ఉద్రిణేమేపమనిః। కింపురు...మేరోదః। ద్వీపినిమేనిష్టపత్। హస్తినిమేకిలాసః। శునిమేమరిభ్రస్నా॥

వన్యేషు మే మ్లోచ్ఛః। విదహేషు మే శీపథుః। మహావర్షేషు మే గ్లౌః। మూజవత్సు మే తక్మా। దుందుభౌ మే కౌశికా ॥ ౬ ॥ ఇక్ష్వాకుషు మే పిత్తం। కళింగేషు మే మేధ్యం। అశ్వతర్యాం మే ప్రజస్త్రా। ఘర్గ్ఘశ్చల్యాం మేదుశ్చరిత్రం। ఆఖుని మే దంతరోగః। మక్షికాయాం మే శ్వల్కశః। శుకేషు మే హరిమా। మయూరే మే జల్ప్య। వృషే మే జరా। చాషే మే పవాదః। అప్సు మే శ్రమః॥ ౭ ॥ బ్రహ్మిహ్మా జైమే కిల్బిషం। అపేహి పాప్మన్। పునరపనాశనో భవానః। పాప్మంత్సుకృతస్య లోకే। పాప్మన్ధేహ్యవిహ్వృతః। యో నః పాప్మన్న జహాతి। తము త్వాజహినో వయం। అన్యత్రాస్మన్నివిశతాత్। సహస్రాక్షో అమర్త్యః। యో నో ద్వేష్టి స వ్యథతు। యము ద్విష్మస్తము జహి। కలశోదకం కించిద్భూమావిసృజ్య। కలశ ఆత్మానం సవ్యగాలోక్య సమిత్రాన ఆపఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుః। యోస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ఇతి యస్యాం దిశి ద్వేష్యస్తస్యాం దిశి కలశం నిరస్య పాణీ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్యాప్రతీక్షమాణో గృహం గచ్ఛేత్॥ ఇతి సింహానువాకః.

—* అథపునరాధేయం. *—

వధూముత్తర ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ఏవం... త్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం, కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం కృత్వా। పుణ్యాహం వాచయిత్వా। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... త్యర్థం ఔపాసనాంతరితదినాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోష నివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవాంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమాంతరితే పునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే సమస్తసంపత్సమవాప్తి... పాదపంకజం। అశేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయా సమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణతద్దోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవాంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమాంతరితే పునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య

పునరాధేయమ్.

ఉపదిశ్య మామనుగృహ్ణాతు । ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ఔపాసనాధికార సిద్ధిరస్తు । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే । స్వర్ణం పవిత్ర...ప్రయచ్ఛ మే । కామధేనోస్సముద్భూతం...ప్రయచ్ఛ మే । ధన్యం కరోషి...ప్రయచ్ఛ మే ॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ పూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ మయా కృతైర్ధేనుస్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూత్వా మమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । శరీరశుద్ధిరస్తు । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ మమ ఔపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం హిరణ్యదానం కరిష్యే । శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ ఔపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ మమ ఔపాసనాంతరిత హోమద్రవ్యదానం కరిష్యే । బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య । అస్మై బ్రాహ్మణాయ హోమాహుతిప్రయుక్తదోష నివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ ॥ శ్లో ॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్షణ్మాసే త్వగ్నిం భజేత్ । త్రిగుణం సవనాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే । షట్ప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతం । ఔపాసనాగ్నిమాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః । ఏవం త్రికాలేన హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్ । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా సమిధమాధాయ । ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే । తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య । బహిర్గతనాశశ్చేత్ ఉపావరోహణం న కర్తవ్యం అగ్నీంధనాది చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా స్వాభిధ్యాయాం । అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చ సత్య...భేషజగ్ం స్వాహా । అయస అగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । చతుర్గృహీతం గృహీత్వా । మహాహవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నిత్...న

మఃపృథివ్యైస్వాహా । వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం ॥ పునశ్చక్షుర్గృహాంగృ
హీత్వా । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధా
తు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా
ఉషోభ్యో నిమ్రుగ్భ్య ఇదం । యదస్మిన్ యజ్ఞేంతరగామ మంత్రతఃకర్మతో వా ।
అనయాహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృ
తేనస్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే । య ఇమం
యజ్ఞగ్గ్ స్వధయా దదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వాహా ఘర్మో దే
వాగ్ం అప్యేతు స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । తంతుం తన్వన్రజసో భాను మన్వి
హి జ్యోతిష్మతః పథో రక్షధియా కృతాన్ । అనుల్బణం వయత జోగువామపో
మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయే తంతుమత ఇదం । ఉద్బు
ధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథామయం చ । పునః కృ
ణ్వగ్గ్ స్త్వా పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతగ్గ్ స్వాహా । అ
గ్నయే తంతుమత ఇదం । ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్య
మగ్గ్ శ్రథాయ । అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ
స్వాహా । వరుణాయాదిత్యాయేదం । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యంతో జ్యో
తిరుత్తరం । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమగ్గ్ స్వాహా ॥ సూ
ర్యాయేదం । ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ
సూర్యగ్గ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం । చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షు
ర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా
జగతస్తస్థుషశ్చ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం । అగ్నేభ్యావర్తిన్నభిన ఆవర్త
స్వాయుషా వర్చసా । సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా ॥ అగ్న
యేభ్యావర్తిన ఇదం । అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృతస్సహస్రంత ఉ
పావృతః । తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయి
మాకృధి స్వాహా । అగ్నయే అంగిరస ఇదం । పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న
ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సహ
రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వా
హా ॥ అగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ । సర్వప్రాయశ్చిత్తంహో
ష్యే । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం । ద్వాదశగృహీతేన

స్రుచంపూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతిసప్తయోనీరాపృణ స్వాఘృతేనస్వాహా॥అగ్నయేసప్తవత ఇదం । ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంపునస్సంధానాంగత్వేనాగ్నిదార్ఢ్యార్థంతంతుమతీస్థాలీపాకంకరిష్యే । పత్న్యవహంతిచరుగ్ంశ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నౌ రుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే। సుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్యహవిః ప్రత్యభిఘారయతి।అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయేతంతుమతేస్వాహా ॥ అగ్నయేతంతుమత ఇదం । పునరుపస్తీర్యఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయద్విరభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । సమిత్సన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతేబర్హిస్సమంజనం కృత్వా శమ్యా అపోహ్య అస్మిన్ప్ర కృతేకర్మణీత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామార్జనం బర్హిర్హోమోద్వాసనంచ కృత్వాఔపాసనం వైశ్వదేవంచకుర్యాత్॥ ... ... *

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నిస్సంధిత్సేద్ధీన్ప్రహారేన్నతు । చరుంజయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా । పునస్సంధానపక్షేతు పరిధిప్రహరణం నహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యో న సందేహః కపర్దినా ।అత్మన్యారోపణాత్పూర్వమనలేశాంతిమాగతే । పునస్సంధాన వేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । అగ్న్యాచారవిహీనోయశ్చిరకాలగతోభవేత్ । పునస్సంధానవేళాయామాదౌనోపావరోహణం । కాలశబ్దోఋతుపర్యాయః ॥ నాశంగతేగ్నౌ యదకుక్షిమధ్యేకుర్యాత్తదగ్నౌ వమనంపురస్తాత్ । బహిర్గతే నాశముపైతిపక్షే సంధానమగ్న్యాదిలౌకికాగ్నౌ। వమనంఉపావరోహణం॥ ... ...

చతుర్థీహోమప్రభృతిత్రిరాత్రమధ్యే తు లఘుపునస్సంధానంకుర్యాత్

—*అథలఘుపునస్సంధానవిధిః.*—

శ్లో ॥ నిత్యోద్ధార్యోయమగ్నిర్యదిసమనుగతో మంథ్య ఇత్యాదినోక్తావ [illegible]ప్తిస్తదనోనిరసన ముపవాసశ్చ పత్న్యాశ్చపత్యాః । నాశే

చైవాపహారేజ్వలనముపసమాధాయ సంస్కృత్య సర్పిశ్చైయాశ్చవ్యాహృ తిస్వాహుతభుజిజుహుయాత్స్రుక్స్రువాభ్యాంక్రమేణ ॥ ప్రాణానాయమ్య। ఎవం...ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యే। శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్యోపలేనే వా ధినాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య ధ్యాత్వాలంకృత్య చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కృత్వా తేనువన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య సకృద్గృహీతంగృహీత్వా న్వాధానాయాం । అయాశ్చాగ్నేస్య... భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయాసెగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా అనంతరమౌపాసనంకుర్యాత్॥ ... ...

శ్లో॥ అనీత ఏవస్యగృహేద్గృహీత్వా ధాయవహ్నింపరిధీనసమింధే। ఆజ్యం పునః స్రువేణ సకృద్గృహీత్వాపరిస్తృతే గ్నౌజుహుయాదయాశ్చ। ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్రప్రయోగతః । నాఘారౌ చక్షుషీ చైవ ప్రణీతిర్నపినా క్వచిత్ । నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చన చేధ్మం న జయాదయః । చతుష్పాత్రప్రయోగేష్వేవ్విత్కృత్వంకపఠినా॥

ఎవమేవోత్తరాణిచలఘుపునస్సంధానానికర్తవ్యాని

—*అథౌపాసనం.*—

శ్లో॥ ముఖ్యో గౌణశ్చ విఖ్యాతో ద్విధ హోమస్య సంస్థితిః। ముఖ్యంకర్తుమశక్తానాంగౌణ ఎవవిధీయతే। ఇళాపింగళనాడీభ్యాంనిస్సాృత్య హృదయాంబుజాత్। తాభ్యామావాహయేద్వహ్నిం తాభ్యాముద్వాసయేద్ధృది । అతస్తానింధమాదాయ సమ్యగాహ్వాయనిగృహ్యాచ। మంత్రముక్త్వా హృత్ స్థవహ్నిం వమన్నగ్నౌ వినిక్షిపేత్ ॥ ఉపావరోహ ...దురోణే । తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య। ప్రాణానాయమ్య। ఎవం...ప్రీత్యర్థం । సాయంప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥ ఔపాసనంపూర్వముక్తం॥

ప్రాణానాయమ్య । ఎవం...ప్రీత్యర్థం। సాయంప్రాతరౌపాసన హోమమేషడాహుతితండులవైశ్వదేవం కరిష్యే । పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా। అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదం। ధ్రువాయభూమాయస్వాహా॥ ధ్రువాయభూమాయేదం ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదం। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా ॥ అచ్యు

తక్షీతయుఇదం|అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతయఇదం । ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా । బృహత్సామక్షత్ర...సగగేణరత్ను ॥ అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తం|పునస్త్వాదిత్యా... కామాస్స్వాహా ॥ దివానక్తంచారిభ్యోవసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యఇదం । యేభూతాఃప్రచరంతిదివానక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య...దగ్ధాతుస్వాహా ॥ దివానక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇమంబలిందదామి । పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । నమస్తేగార్హపత్యాయ.. క్షమస్వపురుషోత్తమ॥ఎతస్మిన్మూలంమృగ్యం॥................ *

—*ఆత్మారోపణం.*.

యాతేఅగ్నేయజ్ఞియాతనూస్తయేహ్యారోహాత్మానం ॥ అచ్ఛావసూనికృణ్వన్నస్మేనర్యాపురూణి । యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం॥జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి ॥శ్లో॥ యదాసంధీయతేవహ్నిఃప్రాతర్మధ్యందినేపివా । సదాసోయం విజానీయాత్సాయమాహుతిపూర్వకం । ఉపావరోహణాత్పూర్వ మనలేశాంతిమాగతే । పునరగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపునస్త్వేతిసమింధనం|ఉపావరోహణాదూర్ధ్వంశ్రూయతేసూతకద్వయం । కృత్వాచౌపాసనంసాంగమగ్నిమాత్మనినిక్షిపేత్ । నిత్యమౌపాసనేకాలేవమనంయః ప్రయత్నతః । సర్వమౌపాసనంకృత్వా చాత్మన్యారోపయేత్పునః। జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । నిజఙ్ఘలంధారణంకుర్యాత్పుత్రదారాభివృద్ధయే । హవిషాంధారణంచైవ సమారోపణపూర్వకం । తతఃపశ్చాన్నకుర్వీతధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । యాతేఅగ్నఇదంజప్త్వా హస్తేనాగ్నౌప్రతప్యచ। త్రివారంవాసకృద్వ్యాత్వా చాత్మన్యగ్నింసమాపయేత్ ॥ స్ఫుటంపఠంస్త్రింజపేద్వాయు మాసమాప్తిర్నిగృహ్యచ|ఎవంత్రివారముక్త్వాగ్నౌతప్తహస్తంముఖేక్షిపేత్॥........ *

-*అథగృహనిర్మాణం-*—

గృహనిర్మాణస్యక్రమోచ్యతే।గృహనిర్మాణాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థంవాభ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। అదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతిపూజాంకృత్వా।పుణ్యాహంవాచయిత్వా । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం।గృహనిర్మాణంకరిష్యే।దక్షిణాప్రత్యక్ప్రా

షిణమగారావకాశముద్ధృత్య పాలాశేన శమీమయేన వోదూహ్యైతామేవదిశ
ముత్తరయోదూహతి। ఏతామేవదిశందక్షిణాప్రతీచీనాం దిశంయద్భూమేరి
త్యృచాదూహతి॥ యద్భూమేఃక్రూరంతదితోపహరామిప రాచీంనిర్‌ర్
తింనిర్వాపయామి ॥ ఇదగ్గ్ శ్రేయోవసానమాగన్మ దేవాగో మదశ్వావది
దమస్తుప్రభూమ। ఏవంత్రిః । మంత్రావృత్తిశ్చభవతి। ప్రాగుదక్ప్రవణం
కృతముత్తరయాభిమృశతి । స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛా
నశ్శర్మసప్రథాః॥ ప్రదక్షిణగ్గ్ స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వాభ్యంతరంపాగ్ం
సూనుదూహ్య। దక్షిణబాహుసమీపాత్ । ఉత్తరాభ్యాందక్షిణాంద్వా
రస్థూణామవదధాతి । ఇహైవతిష్ఠనిమితాతిల్వలాస్యాదిరావతీ । మధ్యే
తాల్పవృస్యస్థాన్నాత్వాప్రాపన్నఘాయవః । ఆత్వాకుమారస్తరుణ ఆవత్సో
జగతాసహ। ఆత్వాపరిస్రుతః కుంభ ఆదధ్నఃకలశైరయన్ । ఏవమితరాం
ఇహైవతిష్ఠ...కలశైరయన్ । యథాఖ్యాతమితరా అన్వవధాయ । వగ్ంశ
మాదీయమానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే। ఋతేనస్థూణావధిరో
హవగ్ం శోగ్రోవిరాజన్నపసేధశత్రూన్ । సమ్మితంగృహముత్తరైర్యథా
లింగమనుమంత్రయతే। బ్రహ్మచతేక్షత్రంచపూర్వేస్థూణేఅభిరక్షతు । పూ
ర్వార్ధం। యజ్ఞశ్చదక్షిణాశ్చదక్షిణే। దక్షిణార్ధం। ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే। పశ్చి
మార్ధం। మిత్రశ్చవరుణశ్చోత్తరే। ఉత్తరార్ధం। ధర్మస్తేస్థూణారాజశ్రీ
స్తేస్తూపః। మధ్యమం॥ ఇతిగృహనిర్మాణం॥ ....

—*అథగృహప్రవేశః*—

అథగృహప్రవేశకర్మోచ్యతే ప్రా...న్యేవం.. ప్రీత్యర్థంగృహప్ర
వేశంకర్మకరిష్యే। తదంగత్వేనగణాధిపతిపూజాంకృత్వా। పుణ్యాహంవా
చయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య । గృహప్రవేశాంగత్వేన వాస్తుపూజాంకరి
ష్యే। వాస్తోష్పత ఇతిమంత్రేణ వాస్తుపురుషస్యషోడశోపచారపూజాంకృ
త్వా। పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం । గృహప్రవేశంకరిష్యే।
ఔపాసనేపాలాశంశమీమయంవేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్నిముద్ధృత్య। ఉ
ద్ధ్రియమాణ ఉద్ధరపాప్మనో మాయదవిద్వాన్ యచ్చవిద్వాగ్ంశ్చకార।
అహ్నాయదేనఃకృతమస్తిపాపగ్ంరాత్ర్యాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ంస
ర్వస్మాదుద్ధృతోముంచ తస్మాత్। సర్వమగ్నిముద్ధర । ఉత్తరేణయజుషాగా

రం ప్రపాద్య । ఇంద్రస్య గృహా వసుమంతో వరూథినస్తానహగ్ం సుమనసః ప్రపద్యే। ఉత్తరపూర్వదేశే గారస్య యత్ర క్వచాగ్నిమిత్యాది కృత్వా । ఉత్తరయా తస్మిన్నగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి । అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యామమృతస్య జిత్యై । తయానంతం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యం ప్రథమో జిగాయాగ్నావగ్నౌ స్వాహా । తస్మాదగ్నేర్దక్షిణముదధానాయతనం భవతి । తస్మిన్ప్రాచీనాగ్రాన్ దర్భాగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరయా వ్రీహీన్ యవాన్న్యుప్య । అన్నపతేన్నస్య నో దేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః। ప్రప్రదాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । తేషూత్తరేణ యజుషా చతుర ఉదకుంభానాసయతి । అరిష్టా అస్మాకం వీరాస్సంతు మా పరాసేచి మే ధనం । ప్రతికుంభం మంత్రావృత్తిః । బ్రాహ్మణభోజనపరిసమాప్తేః ప్రాగ్దిగ్ధం చేత్తముత్తరయానుమంత్రయతే । భూమిర్భూమిమగాన్మాతా మాతరమప్యగాత్ । భూయాస్మ పుత్రైః పశుభిర్యో నో ద్వేష్టి స భిద్యతాం । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ । గృహప్రవేశాంగత్వేన వాస్తుపూజాం కరిష్యే । వాస్తోష్పతే ప్రతి...చతుష్పదే । ఇతి మంత్రేణ షోడశోపచారపూజాం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ వాస్తోష్పతి హోమం కరిష్యే । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆహుతీర్జుహుయాత్ । వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ...శం చతుష్పదే స్వాహా ॥ వాస్తోష్పతయ ఇదం । వాస్తోష్పతే శగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదా నస్స్వాహా ॥ వాస్తోష్పతయ ఇదం । వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి గోభిరశ్వేభిరిందో । అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినో జుషస్వ స్వాహా ॥ వా...దం । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ । సఖా సుశేవ ఏధి నస్స్వాహా ॥ వా...దం । జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా ఉత్తరేణ యజుషోదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోగారం పరిషిచ్య । శివగ్ం శివం । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపైస్సక్తుభిరోదనేనేతి । తతస్త ఆశీర్వచనం కుర్యుః॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥ ఇతి గృహప్రవేశః. ... ...

—*శ్వగ్రహగృహీతస్య శాంతిః.*—

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ । శ్వగ్రహగృహీతస్య శాంతిం

కరిష్యే । తపోయుక్తః । యావన్మనస్తోషమనశనాదియుక్తః జాలేనప్ర
చ్ఛాద్య । అన్యేనపురుషేణకగ్ంసంలోహం । కింకిణీం ఘంటాంవాప్రహద
యన్ నాదయన్ కుమారమాదాయ అద్వారేణ సభాంప్రవేశ్య స భాయు
ర్వ్యధిదేవనమున్ధగ్య అహోక్ష్యోక్షాన్య ప్యాక్షేషూ త్తానం నిపాత్యదధ్నా
లవణ మిశ్రేణాంజలినో త్తరైరవోక్షేత్ ।కూర్కురస్సుకూర్కుర‌ఃకూర్కు
రోవాలబంధనః। ఉశగిస్తాద్యదేజాయత్పతీయస్యా ఇతోదివః। పౌలబ
ఇత్తముపాహ్వాయతాజీణంభ్యా మశ్వబలః । అథోరామ ఉలుంబలస్సారమే
యోహధావతి । సముద్రమవచాకశత్ । విభ్రన్నిష్కంచ రుక్మంచశునా
మగ్రగ్గంసుబీరిణః। సుబీరిణస్పృజస్పృజశునకస్పృజైకవాత్యస్పృజచ్ఛత్ । తత్స
త్యం యత్తేంద్రో బ్రవీద్గాసాన్స్వశయన్వేతితా న్త్వగ్గాస్వశయిత్వాగచ్ఛ
స్వంత్వాబ్రవీదవిదపఇత్యవిదగ్ంహితివరంవృణీష్వేతికుమారమేవాహం
వరంవృణఇత్యబ్రవీత్ । విగృహ్యబాహూప్లవసేద్యామవచాకశత్ । విభ్ర
న్నిష్కంచరుక్మంచశునామగ్రగ్గంసుబీరిణః । సుబీరిణస్పృజస్పృజశునకస్పృజైక
వాత్యస్పృజచ్ఛత్ । తత్సత్యం యత్తే సరమామాతాలోహితఃపితా । అభి
యోకే సరస్యకా అవధావతిత్పతీయస్యాఇతోదివః । తేకశ్చ స సరమతంట
శ్చ తూలశ్చ వితూలశ్చా జునశ్చ లోహితశ్చ దులాహనామవో మాతా
మంధాతకోహంవః పితాసంతత్పాహంతి చకీవానసీసరీదత । ఛదపేపిహింసీ
సరమసారమేయనమస్తే అస్తుసీసరసమశ్వావృషాణః పదోనసీసరీదత। శ్వా
నమిచ్ఛాన్వదన్న పురుషఘ్నత్ । ఎదంపాత్రత్మధ్యంది నైసాయం కాలేత్రి
ష్వపి ప్రవేశనాది ప్రోక్షణాంత మావర్తయేత్ అగదోభవతిఅరోగోభవతి।

—* అథశంఖగ్రహగృహీతస్యకుమారస్యశాంతిః. *—

పాణిమాచమ్య । ఏవం...త్యర్థం । శంఖగ్రహగృహీతస్య కుమా
రస్య శాంతింకరిష్యే । ఉత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య । ఏతేతేప్రతిదృశ్యేతే
సమానవసనేఉభే । తేఅహంగ్గంసారయేణ ముసలేనావహన్మ్యులూఖలే
హతశ్శంఖోహతశ్శంఖపితాహతశ్శంఖశుకుతుర్వకః। అప్యేషాంగ్రస్థపతిర్హ
తః। ఉత్తరయోదకుంభేనశిరస్త ఉపనయేత్ । ఋషిబోధః ప్రబోధస్స్వ
ప్నోమాతరిశ్వా । తేతేపాణాన్పరిష్యంతిమాభైషీ ర్నమరిష్యసి॥ ఏవం

ష్వపికాలేషుకుర్యాత్॥అగదోభవతికుమారః॥ ... ...

—* అథసర్పబలిః. *—

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయమౌపాసనగ్ంహుత్వాకృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చకృత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగె దేవపాత్రాణా మంతే ద్వితీయదర్వ్యాసహాస్వాంజలిః ప్రయోక్తవ్యః। అంజలేశ్చప్రోక్షణతపనసమ్మార్జనానికరోతి ఆజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా। శ్రావణ్యైపౌర్ణమాస్యైస్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అత్రశ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా। జఘ్నోమశకఇతిస్వాహాకారాంతైర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకారమంజలినాకిగ్ం శుకానిపలాశపుష్పాణిజుహోతి। జఘ్నోమశకోజఘ్నావిత్తృప్తిర్జఘ్నోవ్యధ్వరస్స్వాహా॥ మశకాదిభ్యఇదం। జఘ్నోవ్యధ్వరోజఘ్నోమశకోజఘ్నావిత్తృప్తిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్యఇదం। జఘ్నావిత్తృప్తిర్జఘ్నోవ్యధ్వరోజఘ్నోమశకస్స్వాహా॥ విత్తృప్త్యాదిభ్యఇదం। అత్రాపిద్విరవదానోపస్తరణాభిఘారణాన్యశక్తౌ పత్న్యైవాకర్తవ్యానీత్యుక్తం। అంతేశుతాభిఘారణం కిగ్ం శుకహోమేషు సర్పాదేవతాః। ఇంద్రజహీతి తిసృభిస్తిసృభిఆరగ్వధమయీస్సమిధఆదధాతి। అత్రప్రథమర్చ్యింద్రోదేవతా। ఇంద్రజహీదం దశూకంపతిణంయస్సరీసృపః। దంత్యంతంచ దశంతంచసర్వాగ్ స్తానింద్రజంభయస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం। అప్సుజాతసరె వృధదేవానామపిహస్త్య। త్వమగ్నఇంద్ర ప్రేషితస్సనోమాహిగ్ంసీస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। త్రాణమసిపరిత్రాణమసిపరిధిరసి। అన్నేనమనుష్యాగ్స్త్రాయసెతృణైః పశూన్గర్తేనసర్పాన్ యజ్ఞేనదేవాం స్స్వధయాపితౄంత్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। తత్సత్యమితిచతసృభిఃప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి। ఆసాంసర్పాదేవతాః। తత్సత్యంయతే మావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచవిషబలిగ్ం హరంతిసర్వఉపరసర్పిణః। తత్తేప్రేరతేత్వయి సంవిశంతిత్వయినస్సంతస్త్వ యినదోభ్యవద్సాభ్యోనః పరిదేహిస్వాహా॥ సర్పేభ్యఇదం। నమోఅస్తుసర్పేభ్య ఇతితిసృభిః। నమోఅస్తుసర్పేభ్యోయేకేచ

పృథివీమను। యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య
ఇదం। యే దో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు । యేషామప్సు సదః కృతం
తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదం । యా ఇషవో యాతుధా
నానాం యే వా వనస్పతీగ్ంరను । యే వావటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యో
నమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదం । తతశ్చరోరుత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతే వ
దాయ ద్విరభిఘార్య సకృదితరాణ్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వా
హా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। ప్రతిష్ఠాస్థాలీపాకవత్ప్రాశనం॥ జయాది
ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మోద్వాస
నంచ కృత్వా వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభారాం త్సక్తూన్ ధానా
లాజానాంజనాభ్యంజనే స్తగరోశీరమితి సంభారానాదాయ ప్రాచీముదీచీం
వా దిశముపనిష్క్రమ్యానువాకశేషేణ తం కృత్వా తత్ర ప్రాచీరుదీచీశ్చ తిస్రస్తి
స్రో రేఖా లిఖిత్వా రేఖాకరణప్రకారః పూర్వమేవోక్తః । తాస్వద్భిరుపనిన
య । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా ఇత్యాది బలిం హరిష్యామీత్యం
తే రేఖాసు క్రమేణ సక్తూన్ నివపతి । సకృదేవ మంత్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో
యే పార్థివా యే అంతరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిగ్ం
హరిష్యామి । తేభ్య ఇమం బలిమాహార్షం । ఇత్యుత్సర్జనే విశేషః । సంవు
ష్య ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్తగరోశీరమితి తూష్ణీం నివపతి । తక్షక
వైశాలేయేతి తిస్ర ఋచస్సమీచీనామాసి ప్రాచీ దిగ్ఘితి యోనామస్తే ద్వా
దశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ ॥ తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత తేజీవా
స్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । ధృతరాష్ట్రైరా
వత తక్షక వైశాలేయ తేజీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః
పరిదేహి । అహిగ్ంసాతిబల తేజీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షా
భ్యో నః పరిదేహి । అతిబలాహిగ్ంస తేజీవాస్త్వయి నస్సత స్త్వయి సద్భ్యో
వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । యే దందశూకాః పార్థివాస్తాగ్ స్త్వమితః పరో గ
వ్యూతిని వేశయ । సంతి వైన శ్శ్వఫినస్సంతి దండిన స్తైవో నేద్ధినసాతనే ద్యూ
యమస్మాక హింసాత । ద్వాదశపర్యాయాణాముపస్థానప్రయోగ ఉచ్యతే
సమీచీనామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తే అగ్నిరధిపతి రసితో రక్షితా యశ్చాధిపతి

ర్యశ్చగోప్తారౌ తాభ్యాం నమస్తౌనో మృడయతాం తయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తంవాం జంభే దధామి । ఓజస్వినీనామాసి దక్షిణాదిక్తస్యాస్తఇం ద్రోధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నోమృడయతాం తేయం ద్విష్మోయశ్చనో ద్వేష్టి తంవాం జంభే దధామి । ప్రాచీనామాసి ప్రతీచీదిక్తస్యాస్తేసోమోధిపతిస్స్వజో రక్షితా యశ్చ ... దధామి । అవస్థావానామాస్యుదీచీదిక్తస్యాస్తే వరుణోధిపతిస్తిరశ్చరాజీ రక్షితా యశ్చ... దధామి । అధిపత్నీనామాసి బృహతీదిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిశ్శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతిః... దధామి । వశినీనామాసీయం దిక్తస్యాస్తే యమోధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతిః... దధామి । హేతయోనామస్థ తేషాంవః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలిలో వాత నామంతేభ్యోవో నమస్తేనో మృడయంతు తేయం ద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తంవో జంభేదధామి । నిలింపానామస్థ తేషాంవో దక్షిణాగృహాః పితరోవ ఇషవస్సగరో వాత నామంతేభ్యో వోనమస్తే నోమృడయంతు తేయం ద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తంవోజంభేదధామి । వజ్రిణోనామస్థ తేషాంవః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నవ ఇషవోగహ్వరో వాత నామంతేభ్యోవోనమస్తేనో మృడయంతు తేయం ద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టి తంవోజంభేదధామి । అవస్థావానోనామస్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహా ఆపోవ ఇషవస్సముద్రో వాతనామం... తంవోజంభేదధామి । అధిపతయోనామస్థ తేషాంవ ఉపరిగృహావర్షంవ ఇషవోవస్వాన్ వాతనామంతే భ్యోవోనమ... తంవోజంభేదధామి । క్రవ్యానామస్థ పార్థివాస్తేషాంవ ఇహగృహాఅన్నంవ ఇషవోనిమిషో వాతనామంతే భ్యోవో నమస్తే ...తంవోజంభేదధామి । ఏవందశదశపర్యాయైరుపస్థాయప పరిషిచ్య ప్రతీక్షస్మ్యాశ్చ్వైత్యాదశ్వేతపదితి ద్వాభ్యామ్రాగ్భ్యముదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో గారంనివేశనంవా పరిషిచ్య । అపశ్వేతపదా జహీ పూర్వేణ చాపరేణచ । సప్తచ మానుషీరిమాస్తిస్రశ్చ రాజబంధవీః । నవై శ్వేతస్యాధ్యా సారే హిజఘాన కించన । శ్వేతాయవైదర్వాయన మోనమశ్శ్వేతాయవై దర్వాయ ॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేధానాః సమారాన్ ప్రాశయంతి ॥ సమాన్తరంకమణ... హరిః ఓం తత్సత్ ॥ ఏవమహాస్యహా

స్యాదనేనసక్తుభిర్వై వ్రతంబలిగ్ంహరేదోత్సర్గాత్॥

—*సర్పబలేరుత్సర్గః*—

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే చౌపాసనగ్ంహుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనం కరిష్యే । సర్పబలిపక్షత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహేతి హుత్వా। మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదం ఏవం జగ్ధో మశక ఇత్యాది హుత్వా జయాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా పూర్వవదోదనం వా సక్తూన్వాదాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాది బలిప్రక్షేపణే విశేషః। తేభ్య ఇమం బలిమహార్షమితి మంత్రసన్నామః। తత ఉపస్థాయాపః పరిషిచ్య త్యాగ్ కృతే త్రిసమూత్సృజతి। తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ ॥ ఉత్సర్జనం సమాప్తం॥ ... ... *

—*ఆగ్రయణస్థాలీపాకః*—

అథాగ్రయణముచ్యతే॥ వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరది వ్రీహీణాం శ్యామానాం సమాస ఉపలభ్యతే। వసంతే యవానాం॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। పత్న్యవహననాది నవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా దర్వ్యావముపస్తీర్య స్థాలీపాకాన్మధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మస్త్యాజుహోతి। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। పునస్తేనైవమవదాయాభిఘార్య। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం । పునస్తేనైవమవదాయాభిఘార్య ఉత్తరాభిఘారణంచ కృత్వా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। పునరుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్య। న హవిః ప్రత్యభిఘారయేత్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదం । అప ఉపస్పృశ్య। తేషయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతం తేన వా నాం తండులానామపక్వానాం ముఖం పూరయిత్వాగ్ని

త్వా ఽభక్షయిత్వాచమ్య । చరుశేషాత్కించిదోదనంపిండ్గ్రాం సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతిచ జుహావ్వృష్టవంశ ఉక్ష్విద్ధత్- పరమేష్ఠ్యసి పరమాంమాంగ్ శ్రియంగమయ॥ శ్యామా కాగ్రయణేసోమఏవప్రధాన దేవతా । సమాప్త మాగ్రయణం॥ ... ...

—* హేమంతప్రత్యవరోహణం. *—

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతేఽప్రత్యవరోహణం కర్తవ్యంకృత ప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవరోహణంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। ప్రత్యవరూఢోనో హేమంతః। ఇత్యేతావదుక్త్వా ఽఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్యాశయనదేశేనవగ్గ స్వస్తరమా స్తీర్యప్రతితిష్ఠ ఇతి త్రిభిమంత్రైః ప్రాశ క్షిణైః పార్శ్వైర్వనవస్వస్తరేయజమానాదయస్సంవిశంతి । ప్రతితిష్ఠ ప్రతితిష్ఠామిరాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతితిష్ఠామిగోషు। ప్రతిప్రజాయాంప్రతితిష్ఠామి భక్ష్యే ఇహధృతిరిహవిధృతిరిహరంతిరిహరమతిః। దక్షిణతః పితో త్తరతోమాతా మధ్యేకతాః। ఏవమితరేజ్యేష్ఠాదయస్సంహతాభూత్వాసంవిశేయుః । ఉత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశతి । స్యోనాపృథివిభవాన్యృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । బడిత్థాపర్వతానాంఖిద్రంబిభర్షిభూమి । ప్రయాభూమిప్రయత్వతిమహ్నాజినోషిమహినా ॥ ఏవంసంవేశనాదిపృథివ్యభిమర్శనాంతంసర్వేషాంమంత్రావృత్తిస్త్రీః కర్తవ్యా ॥ సమాప్తం హేమంతప్రత్యవరోహణం॥ ... ...

—* అథేశానబలిః *—

ఈశానబలిరుచ్యతే । ఉపగమనాదిషుకృత ప్రాణాయామః ఏవం... ప్రీత్యర్థంఈశాన బలింకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। ఈశానార్థమితిబుద్ధ్యాస్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వాశ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వా । కతాఽయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారాస్తేషాం భాగస్థంపర్యాప్తం బృహద్భాండే లౌకికాగ్నౌ తైతపక్త్యంచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్యే పానసాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేనద్రవ్యేణార్థీభవతి తాంత్సర్వానాదాయ పత్నీదైశ్చ సహప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యబహిర్గ్రామేషుచాదేశేనదీతీరే శైలాగ్రేవాస్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నౌ రుపసమాధానాది

పాత్రప్రయోగకాలే| దేవపాత్రాణామంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చద్వంద్వం ప్రయుజ్య కంసపాత్రః పలాశపర్ణానామపి పృథక్ తపనసమ్మార్జన ప్రతితపనప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నిముఖాంతే పరేణాగ్నిం స్వకుటీపార్శ్వే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపి యథావకాశో భవతి తథా కుటీకరోతి | ఆత్వావహంత్విత్యృచా ద్వయోః కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవమావాహయతి| ఆత్వావహంతు హరయస్సచేతసశ్శ్వేతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరైర్బలవద్భిర్మనోజవైరాయాహి శీఘ్రం మమహవ్యాయశర్వోం|ఉత్తరస్యాం కుట్యాం మీఢుషీమమాం దేవీ మాయాహీమీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి । మధ్యావకాశే ఆయాహిజయం తేతి జయంత సుబ్రహ్మణ్య భగవంతమా వాహయామీతి ఆవాహ్య ఈశానాయమీఢుష్యై జయంతాయేత్యావాహన క్రమేణషోడశోపచారపూజాం కృత్వా । కంసత్రయమాదాయాపరేణాగ్నిం కుట్యోఃపురస్తాదావాహనక్రమేణనిధాయ | త్రిషు కంసేషు ఈశానస్థాలీపాకోదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదాయాగ్ని సమీపమాహృత్య యథాస్థానంనిధాయ | ఉపస్పృశతుమీఢ్వాన్ మీఢుషే స్వాహా ॥ ఇతి ఈశానంస్వమోదనముపస్పృశ్య | ఉపస్పృశతమీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా ॥ ఇత్యమాం దేవీంస్వమోదనముపస్పృశతి | జయంతోపస్పృశ జయంతాయస్వాహా ॥ ఇతియజుషాజయంతంస్వమోదనముపస్పృశ్య | దర్వ్యాముప స్తీర్య ఈశాన స్యోదనాద్విరవదాయాభిఘార్య | భవాయదేవాయ స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాంతైస్సంత్రైర్గస్థాహుతీర్జుహోతి | అంతేకృతాభిఘారణంచ | ఓంభవాయదేవాయ స్వాహా | భవాయదేవాయేదం। శర్వాయదే వాయస్వాహా॥శర్వాయదేవాయేదం | ఈశానాయదేవాయస్వాహా ॥ ఈశానాయదేవాయేదం । పశుపతయే దేవాయస్వాహా। పశుపతయే దేవాయేదం। రుద్రాయదేవాయస్వాహా । రుద్రాయదేవా యేదం । ఉగ్రాయ దేవాయస్వాహా ॥ ఉగ్రాయదేవాయేదం । భీమాయదేవాయస్వాహా ॥ భీమాయదేవాయేదం ।। మహతేదేవాయస్వాహా ॥ మహతేదేవాయేదం|ఏవం

మీఢుష్యా ఓదనాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య । భవస్యదేవస్యపత్న్యైస్వా
హేత్యష్టాభిస్స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టావాహుతీర్జుహోతి । అంతే
శృతాభిఘారణంచ । భవస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా ॥ భవస్యదేవస్యప
త్న్యైఇదం । శర్వస్యదేవస్యపత్న్యైస్వాహా ॥ శర్వస్యదేవస్యపత్న్యై
ఇదం । ఈశానస్య దేవస్యపత్న్యైస్వాహా ॥ ఈశానస్యదేవస్య పత్న్యై
ఇదం। పశుపతేర్దేవస్యపత్న్యైస్వాహా ॥ పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యైఇదం
రుద్రస్య దేవస్యపత్న్యైస్వాహా ॥ రుద్రస్యదేవస్యపత్న్యైఇదం । ఉగ్రస్య
దేవస్యపత్న్యైస్వాహా । ఉగ్రస్యదేవస్య పత్న్యైఇదం । భీమస్యదేవ
స్యపత్న్యైస్వాహా ॥ భీమస్యదేవస్య పత్న్యై ఇదం । మహతో దేవస్య
పత్న్యైస్వాహా॥ మహతోదేవస్యపత్న్యైఇదం। స్రుచ్యుపస్తీర్యమధ్యా
దోదనాద వదాయాభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి । జయంతాయ
స్వాహా ॥ జయంతాయేదం । దర్వ్యాముపస్తీర్య సర్వతస్స కృత్సకృదవ
దాయద్విరభిఘార్య । అగ్నయేస్విష్టకృతేసుహుతహుత ఆహుతీనాంకా
మానాం సమర్థయిత్రేస్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । ఉత్తరేణా
యజుషాగ్నిముపస్థాయ । స్వస్తినఃపూర్ణముఖః పరిక్రామతు । సమిత్సన్న
హనంచకృత్వా । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే పలాశపర్ణాన్యాదాయ
సమీపేనిధాయ ఏకంపర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య ఈశానస్యాన్న దవదా
యాభిఘార్య । గృహపోపస్పృశగృహపాయస్వాహా ॥ గృహపాయేదం
ఈశానాయ దక్షిణస్యాం కుట్యాందత్వా పునరపిపర్ణాంతరం పూర్వమం
త్రేణైవ ఈశానాయదత్వా। ఏవమితరయోరపి ఆవాహనక్రమేణఉత్తరస్యాం
గృహప్యుపస్పృశగృహప్యైస్వాహా ॥ గృహప్యాఇదం । ఇతిద్వేపర్ణేదాత
వ్యే। ఘోషిణఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా ॥ ఘోషిభ్యఇదం । ఇత్యే
కేనమంత్రేణ మధ్యేద్వేపర్ణేదాతవ్యే । పునశ్శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా ॥ శ్వాసిభ్యఇదం । దక్షిణస్యాంద్వేదాతవ్యే । విచిన్వంతఇత్యు
త్తరస్యాంద్వే । విచిన్వంతఉపస్పృశతవిచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ॥ విచిన్వద్భ్య
ఇదం। ప్రపున్వంత ఉపస్పృశతప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా ॥ ప్రపున్వద్భ్యఇదం।
మధ్యేద్వే। సమశ్నంతఉపస్పృశతసమశ్నద్భ్యస్స్వాహా॥సమశ్నద్భ్య

ఇదందక్షిణస్యాం ద్వా। దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా దేవసే
నాభ్య ఇదం। ఇతి దక్షిణస్యామేవ దశ పర్ణాని సోదనాని దదాతి। యా ఆఖ్యాతా
ఇతి దశకృత్వస్తస్యామేవ కుట్యాం పునర్దదాతి। యా ఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా। దేవసేనాభ్య ఇదం।
ద్వారపా ఉపస్పృశ ద్వారపాయ స్వాహా ॥ ద్వారపాయేదం। ఇతి దక్షిణస్యాం
ద్వా। ద్వారప్యుపస్పృశ ద్వారప్యై స్వాహా ॥ ద్వారప్యా ఇదం । ఇత్యు
త్తరస్యాం ద్వా। అన్వాసారిణ ఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా। అన్వా
సారిభ్య ఇదం। ఇతి మధ్యే ద్వా। నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణే స్వాహా ॥ నిషం
గిణ ఇదం। దక్షిణస్యాం ద్వా। ఏవం యథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానం।
తత్ర శ్లోకః। త్రిభిర్యథోథం పరిదాయ మంత్రైస్తథాపరైర్ముఖ్యకుటౌ త్రిభిస్తు।
త్రిభిర్యథోథం పునరుక్తమేకం ముఖ్యస్య సందేశకపదిన శిష్యః। పర్ణదానశే
షౌదనం పిండం కృత్వా పర్ణపుటే వదాయ। నమో నిషంగిణ ఇషుధిమతే ఇత్యేవ
మంతముక్త్వా వృక్ష ఆసజతి। తస్మిన్కాలే నమస్తే రుద్ర మన్యవ ఇత్యేతం ప్ర
శ్నం జపేత్। ప్రథమోత్తమానువాకౌ హి। ఉత్తమానువాకే విశేషః। సహ
స్రాణి సహస్రశ ఇతి దశసు మంత్రేషు తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని
తన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యాం। తేషా
గ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షే భవా అధి
తేషాగ్ం...సి। నీలగ్రీవాశ్శితికంఠాశ్శర్వా అధః క్షమాచరాః। తేషా
గ్ం...సి। నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...
సి। యే వృక్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవా విలోహితాః। తే...సి। యే భూతానా
మధిపతయో విశిఖాసః కపర్దినః। తే...సి। యే అన్నేషు వివిధ్యంతి పాత్రేషు
పిబతో జనాన్। తే...సి। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః। తే...
సి। యే తీర్థాని ప్రచరంతి సృకావంతో నిషంగిణః। తే...సి। య ఏతావంతశ్చ
భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే। తే...సి। పశ్చాదయం విశేషః। నమో
రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేషామన్నమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా
..దధామి। నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవస్తేభ్యో దశ
ప్రాచీ...దధామి। నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ

ప్రాచీ...దధామి । అభిత ఏతమగ్నిం గాం స్థాపయతి। యథా ప్రధానహోమకాల ఏవైనాగ్నేర్ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి । తస్మిన్నాకాలే తాం గాం చందనాది గంధేన దర్భముష్టినావోక్షతి । వృషాణమేవాగ్రేవా గచ్ఛతి। అనగ్నౌ క్షేత్రస్యపతిం యజతే । శుచౌ దేశే ఆ త్వా వహంత్విత్యృచా ఆవాహ్య కూర్చం సంధాయ । లౌకికపర్ణాని చత్వారి సప్త వాదాయ సమిధా నిధాయ ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నాదవదాయ। క్షేత్రస్యపతయే త్వా వదామీతి దత్వా ఏవం త్రిః కృత్వః షట్కృత్వో వా । అథ క్షేత్రస్యపతినా వయమిత్యృగ్ద్వయం క్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్యపతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి గామశ్వం పోషయిత్వా స నో మృడాతీదృశే। క్షేత్రస్యపతే మధుమంతమూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో మృడయంతు ॥ సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః। తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ। తతస్సపిండాస్సస్త్రీకాః క్షేత్రపత్యం ప్రాశ్నంతి। తతశ్చోపాసనాగ్నిమాదాయ గృహాన్గత్వా యత్రక్వచాగ్నిమిత్యాదివిధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ ఇతీశానబలిః॥ ... ...

—మాసిశ్రాద్ధం—

మాసిశ్రాద్ధముచ్యతే॥ అపరపక్షే యస్మిన్నహని క్రియతే । తతః పూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతే మాసిశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి మనసా సంకల్ప్య। తస్మిన్నేవ కాలే కృతసాయమశనాన్ బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే । నిమంత్రణప్రకారః॥ శ్వః శ్రాద్ధం భవితా తత్ర విశ్వేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। ప్రాచీనావీతీ। శ్వః శ్రాద్ధం భవితా తత్ర పితృపితామహప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। మాతామహాధికారీ చేత్। శ్వః శ్రాద్ధం భవితా తత్ర మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। అథ పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం మాసిశ్రాద్ధం కరిష్యే। తత్ర భవతా దేవార్థే క్షణః ప్రసాదః

రణీయః| ప్రాచీనావీతీ। పితృపితామహప్రపితామహార్థేఽభవద్భిః క్షణః ప్రసా
దః కరణీయః| అస్తు కరణీయః। మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితా
మహమాత్రర్థేఽభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః| అస్తు కరణీయః|| అక్రోధనైః...
కేమణి। తతో గృహంగత్వాద్యర్చనాంతం కుర్యాత్| ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ
చక్రియతామితి కర్తా। కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చక్రియతామితి
భోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః। హవిష్యం అన్నమగ్నా వధిశ్రిత్య ఉదగుద్వా
స్య అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య। అగ్నావుపస మాధానాద్యగ్నిముఖాంతే।
అన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి। యన్మే మాతేత్యాదిభిస్సప్తభిః ప్రత్యృచం
ప్రధానాహుతీర్జుహోతి। స్రుచ్యుపస్తీర్య| ద్విరవదాయాభిఘార్య| య
న్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా| తన్మే రేతః పితా వృఙ్క్తామాభురన్యో
పపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదం। ద్వి
మాతృకశ్చేత్। యన్మే మాతరౌ ప్రలులుభతుశ్చరతో అననువ్రతే। తన్మే రే
తః...స్వాహా|| యజ్ఞే...దం। బహుమాతృకశ్చేత్| యన్మే మాతరః ప్రలులుభు
శ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే రేతః...స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వర... ఇదం || పూ
ర్వవత్పునరవదాయ। యాస్తిష్ఠంతియాధావంతియా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరిత
స్థుషీః| అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరంతరన్యం పితుర్దధే యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వా
హా|| యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదం। పూర్వవత్పునరవదాయ। యన్మే పితా
మహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తన్మే రేతః పితామహో వృఙ్క్తామాభు
రన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామ
హాయేదం। ద్విపితామహీకస్య| యన్మే పితామహ్యౌ ప్రలులుభతుశ్చరతో అన
నువ్రతే। తన్మే రేతః...స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదం। బహు
పితామహీకస్య| యన్మే పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే
రేతః పితా...స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వర...యేదం। పూర్వవత్పునరవదాయ। అంత
ర్దధే పర్వతైరంతర్మహ్యా పృథివ్యా| ఆభిర్దిగ్భిరనంతాభిరంతరన్యం పితా
మహాద్దధే యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా|| యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదం।
పునరవదాయ| యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా| తన్మే రే
తః ప్రపితామహో వృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వా

హా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం। ద్విప్రపితామహీకస్య। యస్మై
ప్రపితామహస్యా ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తస్మై రేతః ప్రపితామహా
...స్వాహా ॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం ।బహుప్రపితామహీ
కస్య॥ యస్మై ప్రపితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః । తస్మై రేతః...
స్వాహా॥ య...దం । పునరవదాయ ॥ అంతర్గర్భ ఋతుభిరహోరాత్రై
శ్చ సంధిభిః॥ అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాంతరస్యాం ప్రపితామహాద్ధ్యయజ్ఞేశ్వ
రశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం। పునరవదాయ।
యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ ।అగ్నే తాన్
వేత్థ యది తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ స్వధయా మదంతు స్వాహా ॥ అగ్నిష్వా
త్తేభ్యః పితృభ్య ఇదం । స్వాహా పిత్ర ఇత్యేషడ్భిః ప్రతిమంత్రం మహాజ్యాహు
తీర్జుహోతి । స్వాహా పిత్రే పిత్ర ఇదం పిత్రే స్వాహా ॥ పిత్ర ఇదం । స్వా
హా పిత్రే పిత్ర ఇదం। పిత్రే స్వాహా॥ పిత్ర ఇదం । స్వాహా పిత్రే । పిత్ర ఇదం । పి
త్రే స్వాహా ॥ పిత్ర ఇదం । స్వధా స్వాహాగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా
స్వాహా ॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం। ఏతద్వా విపరీతం। యజ్ఞోపవీతీ స్వి
ష్టకృతమవదాయ। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం ప్రా
చీనావీత్యుదీచీనమష్టం భస్మాపోహ్య అహః పిష్యోక్షం చిదవదాయ । స్వా
హా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ యజ్ఞోపవీతీ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూర్భు
వస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ ప్రాచీనావీతీ । లేపయోరిత్యా
దిపరిషేచనాంతం కృత్వా । ఏష తే తత ఇత్యాదియజూగ్ంషి తే వహామి
త్యేతదంతముక్త్వాన్నం వ్యంజనాని చాభిమృశతి । అసంభవత్యభిమర్శనే మం
త్రావృత్తిః । ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ
పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా
గ్నిరక్షితోనుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రేక్షితోనుపదస్తస్స్వధా భవతాం త్వ
గ్ స్వధాం తైస్సహోప జీవర్చస్తే మహిమా । ఏష తే పితామహ మధుమా
గ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాంతరిక్షం చ తావత్యస్య మా
త్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా వాయురక్షితోనుపదస్త
ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితోనుపదస్త స్వధా భవతాం త్వగ్ స్వ

ధాంత్రై స్వహేమాషజీవసామా నితెమహీమా । ఎష తేప్రపితా మహావధ
మాగం ఊర్జి స్వరసాష్కయా వానాదిత్యైశ్చ వ్యశ్చతావత్యస్యమాతా
తావతింత ఎతాంమాత్రాందధామి యథాదిత్యోత్షితోనుపద స్త ఎవంమ
హ్యాంప్రపితా మహాయాక్షితోనుపద స్తస్స్వధా భవతాం త్వగ్గస్వధాంత్రై
స్వహేమాపజీవయా జూగంషి తేమహీమా । అథతృతీయమామంత్రేణం । దై
వేక్షణిక స్త్వమ్యఇహేదవాగ్గే । శ్రాద్ధేక్షణిక స్త్వమ్యఇతిపిత్రగ్గే । యజ్ఞోపవీతీ
హవిష్యాదెకంగా సమాదాయ విశ్వేదేవపాత్రేధాయ । దేవ సవితః
ప్రసువ । పృథివీతేపాత్రం ... లోకే । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమె ... సుదేస్వా
హా॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యంరక్షస్వ । భూర్భువస్సువరితి వసంజ్ఞి కావిశ్వే దేవాఇ
దంవోహవ్యంసపరికరం...సమ స్తతిష్టసాద త్తమస్తు । యెదేవాదివ్యా...
జుషధ్వం ॥ ప్రాచీనావీతీ । హవిష్యాదెకంగాసమాదాయ । పితృపా
త్రేనిధాయ । పృథివీతేపాత్రం ... లోకే । ఇదం .. సుదేస్వధా । శ్రీవిష్ణో
కవ్యంరక్షస్వ । పితృపితామహప్రపితామహానిదంకవ్యం । సపరికరం...
దత్తమస్తు ॥ యేచేహపితరో ... జుషస్వ । స ప్తవ్యాధాదశాజేపిష్వి
త్యాది బ్రాహ్మణభోజనాంతెతృప్తాస్థేత్యాది వికరపిండాంతె ఉత్తరా
పోశనందద్యాత్ । భుక్తవతో నువ్రజ్యప్రదక్షిణీకృత్య । కుశతిలపుష్పాక్షి
త్యాది మాచయాచిష్యంచనేత్యంతంకృత్వా । అథసర్వేభ్యోన్నశేషే
భ్యఃపిండార్థంపాత్రెనాదాయచోద్ధృత్యఅన్న శేషఃకిం క్రియతామితి శేషం
నివేదయెత్ । తెచఇష్టైస్సహభుజ్యతామితిబ్రూయుః । అద్యమెసఫలం
జన్మేత్యాద్యాసీమాంతంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం.. ప్రీత్య
ర్థంమాసిశ్రాద్ధే యతి లోదకపిండప్రదానంకరిష్యే । శుచౌదేశేదైవ్యధందక్షి
ణాగ్రాన్దర్భాంస్తీర్య । ఏవంమాతామహమాతా మహీనామపి
దర్భాంస్తీర్య । తేషూత్తరైరపోదత్వా । పూర్వస్మిన్నాస్తరణేమా
ర్జయంతాంమమపితర ఇతిప్రతిమంత్రంద క్షిణావవర్గం పిత్రాదీనాం
యథాక్రమమపోదత్వా । మార్జయంతాంమమపితరో మార్జయంతాం
మమపితామహోమార్జయంతాంమమప్రపితామహాః ॥ పశ్చిమాస్తరణే । మా
ర్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమపితా మహ్యా

మార్జయంతాం మమప్రపితామహ్యః । యదిమాతామహాః । మా
ర్జయంతాం మమమాతామహాః మార్జయంతాం మమమాతుః పితామ
హామార్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహాః । మార్జయంతాంమ
మమాతామహ్యోమార్జయంతాం మమమాతుః పితామహ్యో మా
ర్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహ్యః । ఓదనాద్యంజనేభ్యశ్చోపా
దాయషట్పిండాన్కృత్వా । మాతామహాధికారశ్చేత్ । ద్వాదశపిం
డాన్కృత్వా । ఏతత్తేపితఃగోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామను।తేభ్యశ్చా
యంపిండః తస్మైతేస్వధానమః। గయాయాందత్తంఅస్తుపితామహగోత్ర
శర్మన్రూపయేచత్వామనుతేభ్యశ్చాయంపిండః తస్మైతేస్వధానమః।ప్రపి
తామహగోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామనుతేభ్యశ్చాయంపిండఃతస్మైతేస్వ
ధానమః । ఏతత్తేమాతఃగోత్రేదాయిరూపేయాశ్చత్వామనుతాభ్యశ్చా
యంపిండఃతస్యైతేస్వధానమ। పితామహిగోత్రే...నమః।ప్రపితామహిగో
త్రే...నమః।ఏతత్తేమాతామహగోత్రశర్మన్రూపయేచత్వామనుతేభ్య...
పిండః।తస్మైతేస్వధానమః । మాతుఃపితామహగోత్రశర్మన్...నమః।మాతుః
ప్రపితామహగోత్ర...నమః ।ఏతత్తేమాతామహి గోత్రేదాయి రూపేయా
శ్చత్వామను । తాభ్యశ్చాయంపిండఃతస్యైతేస్వధానమః । మాతుఃపితా
మహిగోత్రే...నమః । మాతుఃప్రపితామహిగోత్రే...నమః । ద్విమాతృక
స్య।ఏతద్వాంమాతరౌ । గోత్రే।దాయ్యౌ।రూపే । యాశ్చయువామను ।
తాభ్యశ్చాయంపిండః । తస్యైతేస్వధానమః । బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో
మాతరో గోత్రాదాయ్యో రూపాయాశ్చ వోను।తాభ్య...నమః। ద్విపితా
మహీకస్య । ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రేదాయ్యౌ రూపేయాశ్చయు
వామను । తాభ్య...నమః । బహుపితామహీకస్య । ఏతద్వః పితామ
హ్యోగోత్రాదాయ్యోరూపా యాశ్చవోను । తా...మః । ద్విప్రపితామ
హీకస్య । ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌగోత్రే దాయ్యౌ రూపేయాశ్చయు
వామను । తాభ్య...నమః । బహుప్రపితామహీకస్య । ఏతద్వఃప్రపితామ
హ్యోగోత్రాదాయ్యో రూపాయాశ్చ వోనుతాభ్యశ్చాయం...నమః
మార్జయంతా మితిసర్వత్రమార్జయిత్వా । యేచవోత్రేతిపిత్ర్య పిండా

ుపస్థాయ । యేచవోఽత్రయేచాస్మాన్త్వాశగ్ంసంతే । యాశ్చవోఽత్రతేతిమా
తృపిండాన్ । యాశ్చవోఽత్రయాశ్చాస్మాన్త్వాశగ్ంసంతే । తేచవహం
తామితి పితృపిండాన్ । తేచవహంతాం । తాశ్చవహంతామితిమాతృపిం
డాన్ । తాశ్చ వహంతాం । తృప్యంతుభవంతఇతిపితృపిండాన్ । తృప్యం
తుభవంతః । తృప్యంతుభవత్యఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతుభవత్యః ।
తృప్యతతృప్యతేత్యేషాముపస్థానం । తృప్యతతృప్యత । పుత్రాన్పౌత్రా
నభితర్పయంతీత్యృచాత్రిః ప్రసవ్యంపిండాన్ పరిషించతి । పుత్రాన్పౌత్రా
నభితర్పయంతీరాపోమధుమతీరిమాః । స్వధాంపితృభ్యో అమృతందుహా
నా ఆపోదేవీరుభయాగ్ స్తర్పయంతు । పరిషిచ్యాన్యుబ్జపాత్రాణి । య
స్మింశ్చపిండార్థమన్నంగృహీతం తదన్యుబ్జం । ఉత్తరంతృప్యతతృప్య
తతృప్యతేతి యజురనవానంత్ర్యపరార్ధ్యమావర్తయిత్వా । తృప్యతతృ
ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత । ప్రోక్షపాత్రా
ణిద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య । ఉత్తరేణయజుషాశేషస్యాగ్రాసపరార్ధ్యం
ప్రాశ్నీయాత్ । ప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి బ్రహ్మణిమఆత్మా
మృతత్వాయ । ప్రాశ్యాచమ్య । శిష్టైరిష్టైస్సహబంధుభిర్భుంజీత ॥

ఇతిమాసిశ్రాద్ధప్రకరణం

—* అష్టకా. *—

అథాష్టకోచ్యతే । యామాఘ్యాఃపౌర్ణమాస్యాఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా ।
ఆశ్రేషామఘావాయయా పౌర్ణమాస్యాసంగతాసామాఘీతస్యా ఉపరి
ష్టాద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే । తస్యామష్టమీజ్యేష్ఠయాసంపద్యతే తామేకాష్ట
కేత్యాచక్షతే । తస్యామష్టకాకార్యా । అసంయోగసంయోగే పితస్మిన్మా
సిజ్యేష్ఠయాక్రియతే । ఏవంసప్తమ్యాంసాయమౌపాసనగ్ంహుత్వా
ప్రాచీనావీతీకృతప్రాణాయామః । అష్టకాంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య । య
జ్ఞోపవీతీచతుశ్శరావమపూపంశ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితాభి
ఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః । అ
గ్నిముఖాంతే యాంజనాఇత్యృచాంజలినాపూపాన్జుహోతి । యాం
జనాఃప్రతినందంతి రాత్రింధేనుమివాయతీం । సంవత్సరస్యయాపత్నీసా

నోఅస్తు సుమంగలీ స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । దర్వ్యా స్విష్టకృతంచ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । దేవయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపాహరతి.

ఇతి ప్రథమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీకృత ప్రాణాయామశ్శ్వో మధ్యమాష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । మాసిశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణానామంత్రయతే। శ్వో మధ్యమాష్టకా శ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్ర భవద్భిః ప్రసాదః కరణీయ ఇతి। తతః ప్రభృతి ప్రాచీనావీత్యేవ । శ్వోభూతే ద్వితీయం తృతీయం మాషం ప్రాణం చక్షుః శ్రోత్రం గాముపస్పృశ్య ఇతి । పితృభ్యస్త్వా జుష్టాముపాకరోమి । ఇతి తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీర్జుహోతి । స్వాహాకారోఽపినాస్తి। ఉపాకరణం పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం । అతస్స్వధమాః కరోతి । తేషాం ప్రయోగః। అగ్నేః పురస్తాత్పదమపి తూష్ణీ ముపటంఖాత్వా తస్మిన్నవటే ఖాదిరం పాలాశం వా యూపం ప్రతిష్ఠాప్య త్రివృతా యూపం తూష్ణీం పరివీయ । పశురశనామపి తూష్ణీమాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహౌ తయా రశనయా పరివీయోర్ధ్వం ఉత్కృష్య । దక్షిణే శిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వా జుష్టాం నియునజ్మి । ఇత్యుత్తరతో యూపస్య నియునక్తి। ప్రోక్షణీః ప్రోక్షతి । తూష్ణీం పర్యగ్నిం కృత్వా యూపాత్పశుం విసృజ్యాగ్నిమితా సంజ్ఞపనం కృత్వా సంజ్ఞప్తే పశుం పత్న్యాః ప్రాణాశ్చిత్తేన భావితవ్యం । దోషే సుహృత్తాత్రేణం పలాయమానాస్య పూర్వవత్ । యదస్య పారే రజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నః పర్షదతి ద్విషోఽగ్నే వైశ్వానర స్వాహా । అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషా వాశిష్ఠాస్తతో నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ నమో రుద్రాయ మీఢుషే స్వాహా । రుద్రాయ మీఢుష ఇదం । అప ఉపస్పృశ్య। యో ఇదమకః తస్మై నమస్తస్మై స్వాహా॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదం । అప ఉపస్పృశ్య । యదస్య పారే... స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరా యేదం । యస్మాద్భీషా నిషద స్తతో నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో... మీఢుషే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదం । అప ఉపస్పృశ్య । య ఇదమకః ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ ... దం । అప...శ్య।

యదస్యపారే ... స్వాహా ॥ అగ్నయే ... దం । యస్మాద్భీషావేపిష్ఠా
స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య ... షెస్వాహా॥ రుద్రాయ...దం
అ... శ్య । యఇదమక ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ ... దం । అ...శ్య
యదస్య పారె ... స్వాహా ॥ అగ్నయె ... దం । యస్మాద్భీషావలా
యిష్ఠా స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య ... స్వాహా॥రుద్రా... దం।
అ .. శ్య । యఇదం ... హా ॥ రుద్రా ... దం। అ... శ్య । యదస్య
హా ... అగ్న ... దం । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థా స్తతోనోఅభయంకృధి॥ప్ర
జాభ్య...హా॥రు...దం।అ ..శ్య॥యఇ...హా॥రు...దం।అ...శ్య।యదస్య... హా
అ...దం । యస్మాద్భీషాసిమీహాసితతోనోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య ... హా
రు...దం।అ...శ్య। యదస్య...హా। అ...దం । యస్మాద్భీషాశకృత్తరోషి
తోనోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య...హా ॥ రు...దం।అపఉ...శ్య । వాశిన్యా
దవేష్ఠాః పలాశమనిమేశకృత్ । ఆదిత్యాదస్యసప్తానాం యఇదం నాంత
యోద్వర్ణయోః ॥ సంజ్ఞప్తపెబామంటాష్ఠిం హుత్వా । ద్విశూల
మెకశూలాం చాదాయ । పితృభ్యస్త్వాజుష్టాముత్కృంతామి। ఇతివప
ముత్కృత్యోపపాధర్మేణ శ్రపయిత్వా । అపరేణాగ్నిందర్భం
గ్నస్త్రీష్వప్లక్షశాఖాయాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అన్వ
కాష్ఠంమాంసమువశిష్య తరత్కృత్స్నం లౌకిక ప్రకారేణ శ్రపయిత
తదేకదేశం మాంస శౌద్ధవద్బ్రహ్మణాభోజనార్థాదన్నాద్ధోమార్థ
ముద్ధృతెన్నేనసగంస్పృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్గంశ్రపయిత్వా । అ
రంపిష్టాన్నం పయస్శ్రపయిత్వా ఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణంప్ర
తిష్ఠితాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నిముపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతెమ
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణానాహూయపాదప్రక్షాళనంకృత్వా । తుణెవిశే
మధ్యాష్టకా శ్రాద్ధెక్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తేఓంతథేతి ప్రతివచ
పూర్వవత్।తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్విత్యుక్తేఅస్తుసంకల్పసిద్ధిరితి ప్రతివచ
ఉత్తిష్ఠియతామగ్నౌచక్రియతామిత్యుక్తెకామముద్ధియతాం కామమగ్నౌ
చక్రియతామితి ప్రతివచనం । తతఃపర్ణఉపస్తీర్య। హిరణ్యశకలవ
ధాయకృత్స్నం వపాంనిధాయ । హిరణ్యశకలముపరి స్థాప్య
తాభిఘార్య వహ వపామిత్యృచావపాంజుహోతి। వహామావా

తవేమః పితృభ్యోయత్రై । తాన్వెత్థని హితాన్పరాకే । మేదసఃకూ
ల్యా ఉపతాన్క్షరంతుసత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతుకామైస్స్వాహా ॥ అస్మి
న్వపాహోమేపితరోదేవతా । పితృభ్య ఇదం । యజ్ఞోపవీతీ దర్వ్యా
ముపస్తీర్య మాంసౌదనం ద్విరవదాయాభిఘార్య । యాంజనా ఇతి స
ప్తభిః ప్రత్యృచం సప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాదిచతస్ర
స్వాలూఖలా ఇత్యేతస్యాం చోక్త్వా ఏషు సప్తసు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ ।
అత్రశ్లోకః ॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రో యాయాచ్చైకొలూఖలా ఇతి ।
యజ్ఞోపవీతమేవస్యాద్ద్వ్యాదిషు చ సప్తసు । యాంజనాదిసప్తస్వేకా
ష్టకాదేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం
సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇ
దం । ఇయమేవ సాయాప్రథమావ్యౌచ్ఛదంతరస్యాం చరతి ప్రవిష్టా ।
వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం మహిమానస్సచంతే స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఛందస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమానం యోని
మనుసంచరంతీ । సూర్యపత్నీ విచరతః ప్రజానతీ కేతుం కృణ్వానే
అజరే భూరిరేతసా స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఋతస్య పంథామ
నుతిస్ర ఆగుస్త్రయో ఘర్మాసో అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకారక్ష
త్యూర్జమేకా వ్రతమేకా రక్షతి దేవయూనాం స్వాహా ॥ ఏకాష్టకా
యా ఇదం । ఏకాష్టకాం పశ్యత దోహమానామన్నం మాంసవద్ఘృత
వత్స్వధావత్ । తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనంతమక్షయ్యమముష్మిన్
లోకేస్త్వితి గచ్ఛతు మే పితృభ్యస్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఔ
లూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వంతః పరివత్సరీణం ।
ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవంతో వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వా
హా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సర
స్య పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తం దోహముపజీవాథ పితరస్సహస్ర
సారమముష్మిన్ లోకే స్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇదం । పిష్టాన్నాం పిష్ట
ప్రతిమ లవణం । తస్మాదవదాయోక్థ్యైశ్చ జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చ స్వతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛందసా సహ । అపూపఘృతాహుతేన
మస్తై అస్తు మాంసగ్ం సపిష్టైస్స్వాహా ॥ మాంసపిష్టలాయా ఇదం । ఘృతా

పృథివ్యాగ్నినేత్య ష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టౌ హుతీర్జుహోతి। భూః పృథివ్యాగ్నినచాఽమూంమయికామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్గం సపిప్పలాయా ఇదం। భువో వాయునాంతరిక్షేణ సామ్నాముం మయికామంనియుజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ం సపిప్పలాయా ఇదం। సువరాదిత్యేనయజుషాముం మయికామం నియునజ్మిస్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా ఇదం। జనదద్భి రథర్వాంగిరోభిరముం మయికామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా ఇదం। రోచనాయాజిరాయాగ్నయే దేవజాత వేదసే స్వాహా। అగ్నయేజాతవేదస ఇదం కేతవేమన వైబ్రహ్మణే దేవ జాతవేదసే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జాతవేదస ఇదం। స్వధా స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం। అగ్నయే కవ్యవాహనాయస్వధా స్వాహా॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం॥ ప్రాగాసవరాత్ర్యా ప్రాతస్సాంతం సర్వంయాశిఖ్యాపత్॥ ఇతిమధ్యమాష్టకా॥

—దధ్యంజలిః—

అథైతదపరంబధ్వా ఏవాంజలినా జుహోతి॥ ప్రథమమష్టమ్యామహో ప్రత్యావృత్తాయాం। అష్టమ్యాం ప్రాతర్హోమానన్తరం యజ్ఞోపవీతీస్నాతశ్శాలాయాం దధ్యంజలి హోమముపహోష్యామీతి సంకల్ప్య। అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదధ్యర్థస్సగ్రసాంగారః। అగ్నిముఖాంతేఽంజలావుపస్తీర్య దధ్నోద్విరవదాయాభిఘార్య యాంజనా ఇత్యృచాముఖేజుహోతి। యాంజనాః ప్రతిసందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయంతం... సుమంగలీస్వాహా। అష్టకాయా ఇదం। దధ్యే స్విష్టకృతం జుహోతి। పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అస్మిన్నప్యేకేపినవమ్యామష్టకాకతలవ్యాతత్రశ్లోకః॥ హోమోదధ్యంజలేః ప్రాతరష్టమ్యా ముపవీతినా। పక్షేచాస్మిన్నవమ్యాంతుభవేదష్టకాక్రియా॥ ఇతిదధ్యంజలిః॥

అథాన్వష్టకా.

అష్టమ్యాంరాత్రౌసాయమౌపాసనగ్ంహుత్వా। ప్రాచీనావీతీకృత్వప్రాణాయామః। ఏవం... ప్రీత్యర్థంశ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం క

ప్రాక్స్మీతి సంకల్ప్య - సర్వంమాసిశ్రాద్ధవత్ । పంచవిశేషః । శ్వోన్వష్టకాశ్రాద్ధంభవిష్యతి । తత్రభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । ఇతిక్షణేవిశేషః- అన్వష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తే ఓంతథేత్యాదిసర్వంమాసిశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్ ఇత్యష్టకాప్రక్రియా ॥

అ[illegible]వశిష్టమంత్రప్రయోగః-

అథాగ్నికాండాంతిమప్రశ్నే శేషమఖండికావశిష్టమంత్రవినియోగప్రకార ఉచ్యతే ॥ సనిమిత్తోత్తరాన్ జపిత్వో[illegible]బ్రూయాదితి - ఆచార్యవివాహయజ్ఞమాత్రపితా[illegible]ర్థంధర్మ[illegible] [illegible] ముద్దిశ్య గత్వా ఉత్తరాన్ సమ్మిమివ తే దృశే ఇత్యాదిసప్త మంత్రాన్ జపిత్వా - ఆచార్యార్థం భవంతం భక్ష ఇత్యేతత్తదగ్నిప్రయోజనం బ్రూయాత్ । సప్తమే మంత్రే అసావిత్య[illegible] [illegible] నామగ్రహణం కుర్యాత్ । అన్నమివ తే దృశే భూయాసం । వస్త్రమివ తే దృశే భూయాసం । విత్తమివ తే దృశే భూయాసం । ఆప ఇవ తే దృశే భూయాసం । శ్రద్ధేవ తే దృశే భూయాసం । [illegible] [illegible] [illegible] సూనృతాః । సర్వే [illegible] [illegible] ప్రియాః । యశోసి యశోహం త్వయి భూయాసం [illegible]-

పిండపితృయజ్ఞః-

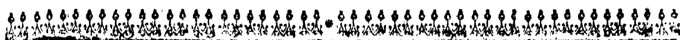
అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం న పశ్యంతి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే [illegible] [illegible] [illegible] యజ్ఞేన చరంత్యేవాం [illegible] [illegible] [illegible] బర్హిరాహరతి [illegible] [illegible] దక్షిణాప్రాగగ్రాన్ [illegible] [illegible] పశ్చాద్దర్భాం స్తీర్త్వా దక్షిణాప్రాంచో [illegible] పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజినములూఖలంముసలం శూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం మేక్షణాన్నార్థంభవతి దక్షిణతః ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకటమవస్థితం భవత్యుద్ధృత్యోపవీతీ స్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయ యాదక్షిణతశ్శకటాదధిసర్వపత్న్యాత్త [illegible] ప్రాచీనావీతీ తాంపూరయిత్వా నిర్వపతి పితృభ్యో జుష్టం నిర్వపా

మితి తూష్ణీం వాపరేణాన్వాహార్య పచనం ప్రత్యగగ్నేర్వా కృష్ణాజినము
లూఖలముసలే ప్రతిష్ఠితే దక్షిణా ప్రాచీనీష్వంతీ పత్న్యవహంతి పరాపా
వచ్ఛిన్నం సకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణాగ్నౌ జీవతండులగ్ం శ్రపయత్య
పహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంతరా గార్హపత్యా
న్వాహార్యపచనే దక్షిణపూర్వేణ వాన్వాహార్య పచనం దక్షిణా ప్రా
చీమేకాం స్ఫ్యేన పరాపింవేషమూర్తయః శుంధంతాం పితర ఇత్యద్భిరవో
క్ష్యాయంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమంత్ర్య సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హి
రూర్ణామ్రదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహం। అస్మిన్సీదంతుమే
పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ఇతి సకృదాచ్ఛి
న్నం బర్హిషా వేదిగ్ం స్తృణాతి ॥ ౧ ॥ ఉత్పూతేన ప్రవసితేనానుత్పూ
తేనవా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యోద్వాస్య వేద్యాం మేక్షణమాసాద్య
స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః పూర్వవద్బర్హిషి మార్జన
ర్థ్యాంజన ముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్యగ్నిపిత్రీదక్షిణంజా
న్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయాభిఘార్య సోమాయ పితృపీతాయ
స్వధానమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జుహోతి యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వ
ధానమ ఇతి ద్వితీయామగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమ ఇతి తృతీయాం ఏ
మేక్షణం దండులాంస్త్రీన్హుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి నయమాయ
జుహోతీత్యేకే యే న్వసురాః పిత్ర్యరూపాణి రూపాణి ప్రతిముచ్యా
చరంతి। పరాపురోనిపురోయే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్। యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భే మమ్రురుత యే ప
రాస్తాః। యే ఉద్ధతా ఉత యే నిఖాతాస్తైస్సర్వైశ్చ ఇహమాదయంతాం।
యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి। పరా
పురోనిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ యే జ్ఞా
తీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్ మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః। పరాపు
రోని పురోయే భరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్మాల్లోకాదితి దక్షిణాగ్నే
రేకోల్ముకం ధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్ం సకృత్స్ఫ్య
నోల్లిఖ్య వీరతామవర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోల్లిఖితాం తేనిదధాతి యజమా
నోత్తరతః ప్రాచీనావీతీ కమార్జనీకరోతి మార్జయంతాంమమ పిత

గోమార్జయంతాంమమ పితామహా మార్జయంతాంమమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్యాస్స్రక్త్యాం త్రీనుదకాంజలీన్నినయతి ప్రసవ్యంపాత్రైః పరిషించతిత్రీనుదపాత్రాత్ వాజసనేయినస్సమామనంతి ॥ ౨॥ సవ్యంజాన్వాచ్యప్రాచీనపాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నేబర్హిషి దక్షిణాపవర్గాన్పిండాన్దదాత్యేతత్తేతతాసౌ యేచ త్వామన్విత్యేతైః ప్రతిమంత్రంతూష్ణీంచతుర్థంసకృత్తాకృతః ప్రపితామహప్రభృతీన్వాసా మగృహీతంగచ్ఛతీతి బంధున విద్యాత్స్వధాపితృభ్యః పృథివిషద్భ్య ఇతిప్రథమంపిండందద్యాత్స్వధాపితృభ్యోంతరిక్ష సద్భ్యః ఇతిద్వితీయం స్వధాపితృభ్యోదివిషద్భ్య ఇతి తృతీయం యదిద్విపితాస్యాదేకైకస్మిన్పిండేద్వౌద్వావుపలక్షయే ద్యదిజీవపితా న దద్యాదా హోమాత్కృత్వా విరమేద్యస్మైమాతా ప్రమమాదయచ్చచారాననువ్రతం । తన్మే రేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యోవపద్యతాం । పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్య స్స్వధానమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమ ఇత్యుపస్థాయ అత్ర పితరోయథాభాగం మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వ్యావృత ఉపాస్తేమీమదంతపితరస్సోమ్యా ఇత్యావృత్యోదూష్మవ్యావృత్యభిపర్యావృ వర్తతేఽవ్యావృత్తే వ్యాయస్స్వాల్యాగం శేష స్తనువదభిమృశతిదేనసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే । తేషాంలోకస్స్వధానమో యజ్ఞో దేవేషు కల్పతాం । పిండంధస్తపితర ఇత్యాపాయంపితా ప్రాశ్నీయాద్యకామేన ప్రాశ్యోఽయోల మన్నాద్యాయనవ్యాద్యత్తే వా ప్రాశ్యేఃపూర్వ వదేకస్యాస్స్రక్త్యాం త్రీనుదకాంజలీనుపనినయాం జనాభ్యంజనేవా సకృత్త్రిరపపిండం దదాత్యాంక్ష్వ పితరసావాంక్ష్వ పితామహాసావాంక్ష్వ ప్రపితామహాసావిత్యాంజనమేవ మభ్యంజనే సన్నంత్వేతిమంత్రగ్ం సన్నమయతియది నామాని నవిద్యాదాంజతాం మమ పితర ఆంజతాం మమపితామహా ఆంజతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యాంజనమేవమభ్యంజనమభ్యంజతామితిమంత్రగ్గ్ంసన్నమయతి ॥ ౩ ॥ ఏతద్వః పితరో వాసఇత్యతోన్యత్పితరో మాయోష్టేతి వాససోదశాం ఛిత్వాని దధాత్యూర్ణాస్తుకాంవా పూర్వేవయస్యుత్తర ఆయుషిస్వం లోమ పితో ష్మసు పిండేషు నమోవః పితరో రసాయేతి నమస్కా

రాజపతిగృహాన్నః పితరోదత్తసదోషః పితరోదేష్మే పితృ్యా సుషు తిష్ఠతి ఊర్జం వహంతీరమృతం ఘృతంపయఃకీలాలంపరిస్రుతం । స్వధా స్థతర్ప యతమె పితౄనిత్యుదకం నినయతి మనో న్వాహువామహఇతి మనస్వతీభిరుపతిష్ఠత ఉత్తిష్ఠతపితరః ప్రేత శూరాయమస్య పంథామను వేతా పురాణం । ధత్తాదస్మాసుద్రవిణం యచ్చభద్రం ప్రణోబ్రూతా ద్భాగధాం దేవతాస్వితిపితౄనుత్థాపయతి । పరేత పితరస్సోమ్యాఇ తిప్రవాహణ్యాపితౄన్ ప్రవాహయతి ప్రజాపతేన త్వ దేతానితి యజ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి యదంతరిక్ష మితిపంక్త్యా గా ర్హపత్యముపతిష్ఠతె ఉపాంత్యోషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి । భూ తకృతంగర్భం ధత్తేతి మధ్యమ పిండం పత్నై ప్రయచ్ఛత్యాధత్త పితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజం । యథేహ పురుషోసదితి తంప త్నీ ప్రాశ్నాతి పుమాగ్ంసగ్ం హజానుకాభవతీతి విజ్ఞాయతే యెస జాతాస్సమనసో జీవాజీవేషు మామకాః । తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతా మస్మిన్లోకేశతగ్ం సమాఇత్యవశిష్టా నామేకం యజమానః ప్రా శ్నాతి నవాస్థాల్యాం పిండాన్ త్సమ వధాయయమె సమానా ఇతి సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహృత్య భూమ్నో దూతోహ విషా జాత వేదా అవాడ్ఢవ్యా నిసురభీ నికృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్య స్స్వధ యాతె అక్షన్నజానన్న గ్నేపునర్హ్యేహిదేవా నిత్యేకోల్ముకంప్రత్య విస్రుజ్య ప్రోక్ష్య పాత్రాణిద్వంద్వమభ్యుదాహరతి సంతిష్ఠతె పిండపితృ యజ్ఞోఽపిపిండానభ్యవహరె ద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్సోయమేవం విహితఏవానాహితాగ్నే రౌపాసనెప్రపణ ధమార్జహోమశ్చాతి ప్రణీతె వాజుహూయాదృస్మిన్జుహూయాత్తము పతిష్ఠతెతత్ర గార్హపత్యశబ్దోలుప్యే తసగ్నేస్సాగ్నప్రతిషేధాత్ ॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ ॥

పునస్సంధానమ్.

—✥*✥—

పూర్వోక్తఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్యమ మోపాత్తదురిత క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థంవిచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నింపున స్సంధాస్యే । విచ్ఛిన్నసంధానార్థంపత్న్యర్థంపునః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓంఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ... శుభతిథౌ ఔపాసనం సంధాస్యే॥ ఉపావరోహ జాతవేదఃపునస్త్వందేవేభ్యో హవ్యంవహనః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహ్యజస్రోదీదిహి నో దురోణే ॥ చత్వారి శృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥(యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతు దక్షిణేపార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తిమన్నం స్రుచంస్రువం - తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధంగౌరవర్ణంమహౌజసం । ధూమధ్వజంలోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనం । ఏషహి దేవః॥ ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహి జాత స్సఉగర్భే అంతః - సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః । ఏహ్యగ్నేమమ । అభిముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । సుముఖోభవ । వరదోభవ॥ ఓంభూర్భువ—ప్రచోదయాత్ అగ్నింపరిసమూహ్య । అలంకృత్య । అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్త్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వాయనమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః । ప్రాగాదివద్భిర్దర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి। పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్।ఉత్తరతః । ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్సంస్తీర్య । ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణిప్రయునక్తి । దర్వీఆజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణస్రువావితి । సమావప్రచ్ఛిన్నాగ్రౌదర్భౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ పవిత్రేకృత్వా । అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ । ప్రోక్ష్య

అక్షుతైస్సహాఅపఆసిచ్య। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదకగ్రేగృ
హీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ- సపవిత్రేణపాణినాపాత్రాణ్యుత్తానాని
కృత్వా। త్రిః ప్రోక్ష్య। ప్రోక్షణశేషందక్షిణతోనిధాయ।తత్పవిత్రమాజ్యస్థా
ల్యామాదాయ। ఆజ్యం విలాప్య అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య। ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వ
ధి శ్రిత్య। జ్వలతాదర్భేణావద్యోత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్ర
క్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యే ప్రాశ్య॥ అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్నికృ
త్వా। ఉదగుద్వాస్య। అంగారాన్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాంపవి
త్రాభ్యాంపునరాహారమాజ్యంత్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య
ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌపవిత్రేను ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌప్రతి
తప్య। దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। ద
ర్భానద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। అదితేనుమన్యస్వ। అనుమ
తేనుమన్యస్వ। సరస్వతేనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। ఓంఓం। శు
భతిథౌ। సంకల్ప ప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతమధ్యే సంభావితసమస్తదోష
నివారణార్థం। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువ
స్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదంనమమ। ఓంఓం॥ శుభతిథౌఉపవాసా। కర
ణప్రాయశ్చిత్తార్థం అయాశ్చవ్యాహృతిహోమంకరిష్యే। ఏకంద్వే
త్రీణి। చత్వారి। ఆయాశ్చాగ్నేశ్చనభిశస్తిశ్చసత్య మిత్త్వమయాఅసి। అ
యసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్ంస్వా
హా। ఆయసేగ్నయ ఇదంనమమ (పునశ్చతుర్గృహీతం ప్రహావి
హోమాతాసత్యహావిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నిత్। అచ్యుతమనాఉప
వక్తా। అనాధృష్యశ్చ ప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిఘురౌ। అయాస్యఉద్గా
తా। వాచస్పతేహృద్విధేనామన్। విధేమతేనామవిధేస్త్వమస్మాకంనా
మ। వాచస్పతి సోమమపాత్। మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మామను
ష్యః। నమోదివే। నమః పృథివ్యైస్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణఇ
దంనమమ। పునశ్చతుర్గృహీతం। ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి। మనో
జ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం। యజ్ఞగ్ంసమిమం దధాతు - యాఇష్టా
ఉషసోనిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషాఘృతేనస్వాహా। మనసేజ్యో
తిష ఇదంనమమ। పునశ్చతుర్గృహీతం। యదస్మిన్ యజ్ఞేంతరగామమం
తతఃకర్మణతోవా। అనయాహుత్యాతచ్ఛమయామి। సర్వంతృప్యంతు

పునస్సంధానమ్.

దేవాఅవృధంతాంస్పృతేనస్వాహా । దేవేభ్యఇదం నమమ ॥ ద్వాదశ
గృహీతేనాజ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా॥ ఏకం. ద్వే - త్రీణి । చత్వారి।
పంచ షట్। సప్త । అష్టౌ । నవ దశ - ఏకాదశ-ద్వాదశ- సప్తతే అ
గ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాః-సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి-సప్తహోత్రా
స్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా।అగ్నయే
సప్తహోత్రఇదంనమమ।ఓంఓం।శుభతిథౌ। పునస్సంధాన హోమేకర్మ
ణి।అవిజ్ఞాతప్రాయశ్చిత్తాంకరిష్యేఅనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం। యస్యక్రియ
తేమిధు।అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్గ్స్వాహా।అగ్నయఇ
దంనమమ।పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయజ్ఞః। పురుషసమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్ప
యత్వగ్ంహివేత్థ యథాతథగ్గ్స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ ।య
త్పాకత్రామనసాదీనదక్షాణ యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా
క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాన్ ఋతశోయ జాతిస్వాహా । అగ్నయ
ఇదంనమమ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేథానిదధేపదం - సమూఢమస్య
పాగ్ంసురేస్వాహా- విష్ణవేపరమాత్మనఇదంనమమ। ఓంఓం। శుభతిథౌ
పునస్సంధానహోమేకర్మణి మంత్రవిపర్యాసతంత్రవిపర్యాస కాలవిప
ర్యాస కర్మవిపర్యాస స్వరఅక్షరపద వృత్తవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థంస
ర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ
ఇదంనమమ. భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ- భువస్స్వాహా - వా
యవఇదంనమమ - సువస్స్వాహా సూర్యాయేదంనమమ - భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ॥అదితేన్వమగ్గ్స్థాః । అనుమతే
న్వమగ్గ్సాః। సరస్వతేన్వమగ్గ్స్థాః । దేవసవితఃప్రాసావీః।ఓంఓం - శు
భతిథౌ- ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమే
శ్వరప్రీత్యర్థం। ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యే। చత్వారిశృంగాత్రి
యోఅస్యపాదా॥ ... అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ ॥ ఓం.ఓం॥ శుభతి
థౌబహూనాంఅనేకకాలఔపాసనాంతరితప్రాయశ్చిత్తార్థం-పునరౌపా
సనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం। హోమద్రవ్యదానంకరిష్యే॥తండులా
వైశ్వదేవత్యాఃపాకేనాన్నంపచంతియే॥ తస్మాత్తండులదానేన అతశ్శాం
తిప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః అనంత
పుణ్యఫలదమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే సంప్రదదేనమమ॥ హోష్యామిజు
హోమి॥ఓం సూర్యాయస్వాహా - సూర్యాయేదంనమమ ॥ అ

గ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఓం ఓం శుభతిథౌ ఆహుతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే। యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాంగుహ్యాంనామాని- తత్రహవ్యా నిగామయస్వాహా। వనస్పతయ ఇదంనమమ। అదితేన్వమగ్‌స్థాః...ప్రాస వీః। అగ్నేత్వన్నోఅంతమః। ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్య- తంత్వాశో చిష్ఠదీదివః। సుమ్నాయనో నమీమహేసఖిభ్యః- వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః।అ చ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః- సనోబోధిశృధీహవమురుష్యాణో అ ఘాయతస్సమస్మాత్- । హోమానుసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాత త్రియ మంత్రజపం కరిష్యే॥అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం...ఋతుశోయజాతి॥ అనేన పాత్రిరౌపాసన హోమేన భగవాంత్సర్వ దేవాత్మకః - యజ్ఞే శ్వరస్సుప్రీతస్సుప్రసన్నోవరదోభవతు ఇష్టకామ్యార్థఫలసిద్ధిరస్తు య స్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపో హోమక్రియాదిషు న్యూనం సంపూ ర్ణతాంయాతిసద్యోవందేతమచ్యుతం॥మంత్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీ నంహుతాశన- యద్ధుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే - స్వస్తిశ్ర ద్ధాంమేధాంయశఃప్రజ్ఞాం- విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యంతేజఆ రోగ్యందేహిమేహవ్యవాహన చతుస్సాగరపర్యంతం... అహంభో అభివా దయే బృహత్సామతృతీభృద్వ్రతవృష్టియంత్రిస్తుభోజశ్మభిత ఉగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన- మధ్యమిదంవాతేన సగరేణ రక్ష ॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ- నమస్తేదక్షిణాగ్నయే- నమ ఆహవనీయాయ- మ హావేద్యైనమోనమః కాండద్వయోపపాద్యాయ - కర్మబ్రహ్మ స్వ రూపిణే । స్వర్గాపవర్గరూపాయ- యజ్ఞేశాయనమోనమః- యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద- మాధవానంత కేశవ - కృష్ణవిష్ణుహృషీకేశ- వాసుదేవ నమో స్తుతే । అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావిత మోవవార - యదం తరిక్షం తదు మే పితాభూదహగ్‌ం సూర్యముభయతోదదర్శాహంభూ యాసముత్తమస్సమానానాం। యాతేఅగ్నేయజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యా రోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛావసూని। కృణ్వన్నస్మేనర్యాపురూణి । యజ్ఞో భూత్వాయజమాసీద । స్వాంయోనింజాతవేదో భువఆజాయమాన స్తత్క్షయఎహి॥ఇత్యౌపాసనమ్॥

—*✤*✤*—

—* ఆబ్దికమంత్రః. *—

స్నాత్వాచమ్య । పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతిమంత్రేణపవిత్రం కృత్వా శ్రీగోవింద గోవింద । పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహే ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । (కురుష్వ) । సమస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితా పత్కులధూమకేతవః । అపార సంసార సముద్ర సేతవః పునంతు మాంబ్రాహ్మణ పాదపాంసవః । ఆపద్ఘన ధ్వాంత సహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణ కామధేనవః । సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః । ఆధివ్యాధిహరంన్ణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం । విప్రౌఘదర్శనా త్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః । వందనాన్మంగళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం । నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితాయకృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః॥

యావతీర్వై దేవతాస్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి । తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివేదివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయేదేతా ఏవదేవతాః ప్రీణాతి । యజమానస్య పితుఃప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహేఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకర్తుంముఖ్యకాలోభూత్వా అధికారసంపదస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు । అధికారసంపదస్తు కాలశ్చముఖ్యకాలోస్తు । పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు । సర్వేపాకాశ్చ చయోభవంతు । దేవతాభ్యఃపితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ । నమస్స్వధాయైస్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః । ఈశానఃపితృరూపేణమహాదేవోమహేశ్వరః । ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః । ప్రాణానాయమ్య - ఏవం గుణ విశిష్టాయాం ... తిథౌ ప్రా... తి - యజమానస్య పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేన్న శ్రాద్ధేపితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం

శర్మణాంరూపాణాంసవ్యం పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందే వానాంచ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధం అన్నేనహవిషాపార్వణవిధానేనయుష్మదనుజ్ఞ యాసదైవంశ్రాద్ధం అన్నాదిద్రవ్యేణాఖ్యకరిష్యే॥ (కురువ్వ)॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందేవానాం స్థానె ఆహవనీయార్థేక్షణందత్వా భవద్భిఃక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః । (పా - తి) యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహానాంగోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాంస్థానే అహవనీయార్థేక్షణందత్వా భవద్భిఃక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః । సుస్తుకరణీయః । అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భిశ్చ మయాచశ్రాద్ధకర్మణి । తతః గృహాంగణేగోమయసహితేన గోమూత్రేణ ఉదక్ప్లవందక్షిణాప్లవంచ మండలం క్రమేణోదీచ్యాందక్షిణస్యాం చదిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచగోమయేనానులిప్తాయాం భువికర్తవ్యం । పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానెసాక్షతా ఇమేకుశాః। పుష్పసహితాఇమేఅక్షతాః।అయంగంధః। ఇమేకుశాః।సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు। ప్రాచీనావీతీ। పితృపితామహప్రపితా మహానాంగోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానేసతిలా ఇమేకుశాః। పుష్పసహితా ఇమేతిలాః।అయంగంధః । అలంకరణార్థాఇమేకుశాః।సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు । పురూరవా...సంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః స్వాగతం । సుస్వాగతం। పురూర...దేవానాంపాద్యస్థానెఇదమాసనం। సుఖాసనం। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయె। శంయోరభిస్రవంతు నః। పురూరవార్ద్రవ...దేవాః।ఇదంవఃపాద్యం।సుపాద్యం।పవిత్రంవిసృజ్యకుశమసిజ్యోతిరసితే జోసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । చరణంపవిత్రంవితతం పురాణంయెన పూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ। లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం।జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానంమహస్వత్।అమృతస్యధారాబహుధాదోహమానంచరణం నోలోకేసుధితాందధాతు। నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితాయ కృష్ణా

యగోవిందాయనమోనమః పవిత్రంధృత్వా। పునఃపాద్యం। మయిమహో
మయియశోమయీంద్రియంవీర్యం। సవ్యేన। పితృపితామహప్రపితామహాః
స్వాగతం। సుస్వాగతం। ప్రాచీనావీతీ - పితృపితామహప్రపితామహానాం
...ణామిదమాసనం-సుఖాసనం-శంనోదేవీ...వంతునః పితృపితామహప్ర
పితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యస్వరూపాః । ఇదంవఃపాద్యం
సుపాద్యం। శుక్రమసిజ్యోతిరసితేజోసిదేవోవస్సవితోత్పునా...మయీం
ద్రియంవీర్యం॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపా
దవినిర్ముక్తతోయంసిరసిధారయేత్। కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య ఈశా
న్యముఖః ఉపవిశ్యాచమ్య। విశ్వేదేవాః ప్రాఙ్ముఖాః పితర ఉదఙ్ముఖాః ఆచమ్య।
(పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః సమాధ్వం। ఇతిసవ్యేనపాణినా ఆస
నంస్పృశన్ దక్షిణేన బ్రాహ్మణంస్పృశన్ ఉపవేశయేత్) । భూర్భువస్సువ
హోస్తాం। ఆయంవోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। ఉపశామః। (పితృపి
తామహప్రపితామహాః సమాధ్వం) భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయం
వోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। ఉపవిశామః- శ్రాద్ధభూమౌగయాం
ధ్యాత్వాధ్యాత్వాదేవంజనార్దనం । తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రా
ద్ధంప్రవర్తయేత్ -ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం యజమా
నస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహోభ్యాన్నశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా ప్రక్రా
తంశ్రాద్ధకర్మకరిష్యే। కురుష్వ (ప్రాచీనావీతీ) అపహతాఅసురారక్షాగ్ం
సిపిశాచాయేక్షయంతిపృథివీమను । అన్యత్రేతోగచ్ఛంతుయత్రైషాంగ
తంమనః । ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః।
అసుంయ ఈయురవృకాఋతజ్ఞాస్తేనోవంతుపితరోహవేషు । తిలాన్ వికి
రేత్ । యజ్ఞోపవీతీ । హస్తోదకందత్వా । విశ్వేదేవదైవేక్షణః క్రియ
తాం । ఓంతథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః ప్రాప్నవామః। పురూరవార్ద్ర
సంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే । ఆవాహయ। వి
శ్వేదేవాస ఆగతశ్రుణుతామ ఇమగ్ంహవం। ఏదంబర్హిర్నిషీదత। ఆగ
చ్ఛంతుమహాభాగా విశ్వేదేవామహాబలాః। యేహ్యత్రవిహితాశ్శ్రాద్ధేసా
వధానాభవంతుతే । సావధానాస్స్మః । ఇతితానావాహ్య। విశ్వేదేవా

వాశ్శ్రీణుతేమగ్ంహవం మేమేఅంతరిక్షేయఉపద్యావిష్ఠ । యేఅగ్నిజిహ్వా
ఉతవాయజత్రాఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వం । ఇతిజప్త్వా । ఓష
ధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతిబ్రాహ్మణస్తగ్ం
రాజన్పారయామసి । ఇతిపాదాదిమస్తకాంతం అక్షతాన్ వికిరేత్ । త
తోవైశ్వదేవార్ఘబ్రాహ్మణభూమిం ప్రాదక్షిణ్యేనయవైః రాస్తీర్యఅర్ఘ్య
పాత్రేఆసాద్య । ఉత్తానేప్రోక్ష్య । పవిత్రేస్థోవైష్ణవీవాయుర్వాంమన
సాపునాతు । పవిత్రేకృత్వా । పాత్రయోర్నిధాయ । శంనోదేవీరభిష్ట
యఆపోభ...వంతునః । సపవిత్రయోః పాత్రయోరపఃక్షిప్త్వా । య
వోసిధాన్యరాజోవా వారుణోమధుసంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపా
నాంపవిత్రమృషిభిస్స్మృతం । యవాన్‌క్షిప్త్వాఅర్ఘ్యపాత్రయోరయం
గంధః । ఇమానిపుష్పాణిఇమేకుశాః । సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు ।
స్వాహార్ఘ్యాః । ఇతిమన్త్రేణ దేవతార్ఘబ్రాహ్మణసమీపేనిక్షిపేత్ । సం
త్వర్ఘ్యాః । హస్తోదకందత్వా । యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా
అంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్‌స్యోనా
సుహవా భవంతు - పవిత్రాంతర బ్రాహ్మణహస్తేఇదంవో అర్ఘ్యమి
త్యుదకపూర్వకంప్రత్యేకమర్ఘోదకంవినిక్షిపేత్ - పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వే
దేవాఃఇదంవోఅర్ఘ్యం - అస్తువర్ఘ్యం - తతశ్శర్ఘోదకం - యాదివ్యాం
...వాభవంతు । ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాఇదంవోఅర్ఘ్యం । అస్తువ
ర్ఘ్యంతతఉదకందత్వా । గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంక
రీషిణీం । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయేశ్రియం । పు
రూరవా...ః । ఆమీవోగంధాఃసుగంధాః । అర్చతప్రార్చతప్రియమే
ధాసోఅర్చత । అర్చంతుపుత్రకా ఉత పురన్నధృష్ణ్వర్చత । పురూ
ర...దేవాః । ఇమానిపుష్పాణి । ధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతం
యోస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయం వయం ధూర్వామః । పురూర...దే
వాః । అయంవోధూపః । సుధూపః । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్నం
న్నిరృతింమమ । పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదిశ । పురూ
ర...దేవాః । అయంవోజ్యోతిఃసుజ్యోతిః । యువా సువాసాఃపరివీత ఆ

గాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తంధీరాసః కవయఉన్నయంతి
స్వాధ్యోమనసా దేవయంతః । పురూరవ--- దేవాః। అంతఃప్రావరణార్థం
బహిఃప్రావరణార్థం వా అచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థమి
దం వో వాసః । సువాసః । తదభావే సాక్షతా ఇమేకుశా ఇత్యర్చనం
సంపూర్ణం। అస్తుసం... సంకల్పసిద్ధిః (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం పితౄది
ద్విజాన్కుర్యాత్ । భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥ ప్రాచీనావీతీ. పి
తృప్త్యర్థస్య హస్తోదకం దత్వా । పితృపితామహప్రపితామహానాం గో
త్రాణాం శర్మణాం - వసురుద్రాదిత్య రూపాణామిదమాసనం । సు
ఖాసనం । హస్తోదకం గత్వా । యజమానస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికప్ర
తాహస్య శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం । ఓం తథా । ప్రాప్నువంతుభవంతః
ప్రాప్నవామః । పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వ
సురుద్రాదిత్యరూపాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా
హవామహ ఉశంతస్సమిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్ హవిషే
అత్తవే । ఇత్యావాహ్య । నమోవః పితరోరసాయ నమోవః పితరశ్శు
ష్మాయ నమోవః పితరో జీవాయ నమోవః పితరస్స్వధాయై నమోవః పిత
రో మన్యవే నమోవః పితరో ఘోరాయ పితరో నమోవో య ఏతస్మిన్
లోకేస్థ యుష్మాంస్తేను యేస్మిన్ లోకే మాం తేను య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూ
యం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేస్మిన్ల్లోకేమాం తేనుయ ఏతస్మిన్లో
కేస్థయూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్థ యేస్మిన్లోకేహం తేషాం వసిష్ఠోభూ
యాసం ॥ ఇతిమస్తకాదిదక్షిణ పాదాంతం తిలాన వకిర్య ॥ ఆయం
తునః పితరస్సోమ్యాసోగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః ॥ అస్మిన్యజ్ఞే
స్వధయా మదంత్వధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్ ॥ ఇత్యుపస్థాయ ॥ అప
హతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా ... గతం మనః । శ్రీస్సర్వతో దిశం తి
లాన్ప్రక్షిప్య । తతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణా పవర్గయా అర్ఘ్య
పాత్రాణ్యాసాద్య । ఉత్తానాని ప్రాదృత్య । పవిత్రాణిస్థ వైష్ణవాని వా
యుర్వోమన సాపునాతు । పవిత్రాణి క్షిప్త్వా । పాత్రేషు నిధాయ ।
శంనో దేవీరభిష్టయ... వంతునః । సపవిత్రేషుపాత్రేష్వపః క్షిప్త్వా ।

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవస్స్వధ
ఏహి ॥ పితౄంగోత్రంశర్మాణం వసురూపం ఇమాన్ లోకాన్ప్రీణయా
హి నస్స్వధా నమః। తిలోసి...ఏహి॥ పితామహంగోత్రంశర్మాణం రుద్ర
రూపం ఇమాన్ లోకాన్...నమః। తిలోసి...ఏహి । ప్రపితామహంగో
త్రం...ఆదిత్యరూపం ఇమాన్ లోకాన్...నమః। అర్ఘ్యపాత్రే పుష్పయవం గం
ధః ఇమానిపుష్పాణి। అయం యవః ఇమాని శ్రీతులసీభృంగరాజదర్భతృణా
నిచ। సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాః॥ ఇతి మంత్రే
ణ పితృశర్మబ్రాహ్మణసమీపే స్థాపయేత్ - సంతిష్ఠార్ఘ్యాః। హస్తోదకం దత్వా ।
యాదివ్యా ఆపః..భవంతు। పితః గోత్ర- శర్మన్- వసురూప- ఇదంతే అర్ఘ్యం
అస్వర్ఘ్యం - తతశ్శుద్ధోదకం - యాదివ్యా...భవంతు - పితామహ-
గోత్ర- శర్మన్- రుద్రరూప ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోద
కం యాదివ్యా - భవంతు। ప్రపితామహ గోత్ర- శర్మన్ ఆదిత్యరూప
ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకం - పవిత్రాంతర్హితే
బ్రాహ్మణహస్తే ఇదం వో అర్ఘ్యమితి ప్రత్యేకముదపూర్వం దద్యాత్ ।
అర్ఘ్యం దత్వా తేషాం వర్ఘ్యోదకానాం సంస్రావాన్ విప్రహస్తేభ్యః పా
త్రేష్వగళితాన్ పితృపాత్రే సంగృహ్య తత్పాత్రం న్యుబ్జం పితృభ్యః స్థానమ
సీతి భూమౌ నిధాయ । అస్యోపరి కుశాన్ దద్యాత్ । (గంధపుష్పధూపదీ
పాచ్ఛాదనాని యథాపూర్వం దద్యాత్)। గంధద్వారాం దు...యం పితృ
పితామహప్రపితామహాః। అమీ వో గంధాః। అర్చత...త । పితృపితా
మహప్రపితామహాః । ఇమానిపుష్పాణి సుపుష్పాణి। ధూరసి ధూర్వ...
ధూర్వామః । పితృపితామహప్రపితామహాః - అయం వో ధూపః సుధూ
పః- ఉద్దీప్యస్వజాత... దిశో దిశ పితృపితామహప్రపితామహాః- జ్వాలాభే
దేన గృహాంతరస్థితం వో జ్యోతిః- సుజ్యోతిః- యువా సువాసాః పరివీత... దేవ
యంతః- పితృపితామహ——మహాః- అంతఃప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణా
ర్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థమిదం వో వాసః - సువాసః-
తిదభావే నతిలా ఇమే కుశాః- సుకుశాః - యుష్మదనుజ్ఞయా మండలోద్వర్త
నం కరిష్యే (కురుష్వ) ప్రాణానాయమ్య ఏవం——ప్రత్యక్షం యజమానస్య పితుః

ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహోభ్యాన్న శ్రాద్ధేఅన్నస స్థాగార్థసాగ్నౌకరిష్యే
కురుష్వ - ప్రాచీనావీతీ- అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య । ఉదగుద్వాస్య - అద్భిః
ప్రోక్ష్య - అన్నంచతుర్ధా విభజ్య- ఈశాన్యభాగేఅభిఘార్య - తూష్ణీమ
ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య- ఉపవీతీ - మేక్షణఉపస్తీర్య - తేనావదాయాభిఘా
ర్య- హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - సోమాయపితృపీతాయస్వధా (సవ్యం)।
అర్ధంజుహోతి - సోమాయ పితృపీతాయేదం - మేక్షణఉపస్తీర్య-
తేనావదాయాభిఘార్యహవిః ప్రత్యభిఘారయతి - యమాయాంగిరస్వ
తేపితృమతేస్వధా (సవ్యం) నమః-అర్ధంజుహోతి- యమాయాంగిరస్వ
తే పితృమతఇదం. హోమశ్శేష శిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘార
ణౌ నజుహోతి అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధా స్వవ్యం నమః। అగ్న
యేకవ్యవాహనాయేదం- ప్రాచీనావీతీ- తూష్ణీం అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య -
ఉపవీతీ- చతుస్సాగరపర్యంతం- అభివాదయే- ప్రాచీనావీతీ - పితృస్థా
నస్య హస్తోదకందత్వా - వాయవ్య భాగమాదాయ - భోజనపాత్ర
ఉపస్తీర్య - స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం - అస్తుస్వధా - పునరభి
ఘార్య- పునఃహస్తోదకందత్వా- సవ్యేనమేక్షణమగ్నౌ ప్రహరతి- అస్వధే
త్యా శ్రావయతి అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి । స్వధానమ ఇతివ
షట్కరోతి - స్వధాకారోహిపితౄణాం - విశ్వేదేవపాణౌ హస్తోద
కందత్వాపాత్రే అభిఘార్య - ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్
ప్రాణానాయమ్య - పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహోభ్యాన్న శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణ
దోష పరిహారార్థం అన్నసూక్తమంత్ర పఠనం కరిష్యే
కురుష్వ - మహోవనైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే - ఆశ్రావయ- నమోబ్రహ్మ
ణేనమోఅస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః - నమోవాచే న
మోవాచస్పతయె నమోవిష్ణవే బృహతేకరోమి ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతి
శ్శాంతిః - ఏవంత్రిః ॥ అన్నసూక్తంజపిత్వా - దేవసవిత ప్రసువ ।
సపాత్రంవిశ్వేదేవ బార్హిష్ఠానాం ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య - పృథివీతేపాత్రం
ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రా

గాం పానయోజుష్టే హోమస్య క్షితమసి నైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం సమూఢమస్య పాంసురే స్వాహా ఇతి విశ్వేదేవహస్తమంగుష్ఠరహితం గృహీత్వా శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదం వో హవ్యం - సపరికరం విశ్వేదేవా దేవతేద మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ స్వాహావనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భూత్వా అన్నం బ్రహ్మా అహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మా సౌవర్ణమిదం పాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యం తత్సత్ - స్వాహా నమమ న మమ - గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషూదత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషూదత్తమస్తు ॥ యే దేవా దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాప్సుషదో మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వం ॥ ప్రాచీనావీతి - దేవసవితః ప్రసువ - పిత్రర్థం బ్రాహ్మణం పాత్రసహిత ముపవిక్షిణం పరిషిచ్య - పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్ర...సురేస్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ - యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితరః కవ్యం సపరికరం పితృ పితామహ ప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః - రూపా దేవా దేవతేద మన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణ స్వాహావనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భూత్వా అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మ రజితమయం పాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః గోత్రేభ్యః శర్మభ్యో రూపేభ్యః ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధా నమమ న మమ - గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషూదత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషూదత్తమస్తు । యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్వేత్థ యది తే జాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం

జుషస్వ (సవ్యం) సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలంజరే గిరౌ - చ
క్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసి మానసే - యేప్యజాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణా వేదపారగాః - ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యో
వసీదత - అమూర్తానాం చ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసాం - న
మస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషాం - చతుర్భిశ్చ చ
తుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవ చ - హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స
మే విష్ణుః ప్రసీదతు - బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హు
తం - బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా - యజ్ఞేశ్వరో హ
వ్య సమస్తకవ్యభోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోఽత్ర - తత్సన్నిధానా దప
యాంతు సద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే। త్వాం యోగినశ్చింత
యంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః । హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవ
స్వరూపధృత్ । కర్తా క్రియాణాం స చ ఇజ్యతే క్రతుః స ఏవ తత్కర్మఫలం
చ యచ్చ। స్రుగాదికం త్వత్కరణం న యస్య శేషం హరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి
గయాయాం ధర్మపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మణస్తథా । గయాశీర్షే వటే చైవ పి
తౄణాం దత్తమక్షయం । దేశకాలపాత్రమంత్ర తంత్రకర్తృభోక్తృ
ఫలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం
తో బ్రువంతు। సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు। నిపీత। ఈశాన విష్ణుక
మలాసన కార్తికేయ వహ్నిత్రయార్కరజనీశ గణేశ్వరాణాం । క్రౌం
చామరేంద్ర కలశోద్భవ కశ్యపానాం పాదాన్నమామి సతతం పితృము
క్తిహేతూన్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం—తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహ ప్రపితామ
హాన్ గోత్రాన్ శర్మణః । వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ । పురూరవా
ర్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక
మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేన పితృపితా—హానాం గోత్రాణాం శర్మ
ణాం రూపాణాం । ఏతేషాం(పతానాం) గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్ష
యా తృప్తిర్భూయాత్ పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససి
ద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకని

వాసస్స్థిరస్తు ॥ సర్వాంసగుణమస్తు । యథాకాలదత్తమస్తు । నమోదేవే
భ్యః స్వధాపితృభ్యః । ఓంతత్సృష్టిః । ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా
ఓంతత్సత్యం-ఓంతత్సర్వం । ఓంతత్పురోంనమః- అంతశ్చరతిభూతేషుగు
హాయాంవిశ్వమూర్తిషు - త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వ
గ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మాత్వంప్రజాపతిః - త్వంతదాప ఆపో
జ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం । శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివి
ష్టోమృతంజుహోమి శ్రద్ధాయామపానేనివిష్టోమృతంజుహోమి। శ్ర
ద్ధాయాంవ్యానేని విష్టోమృతంజుహోమి-శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోమృ
తంజుహోమి శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేని విష్టోమృతంజుహోమి- బ్రహ్మ
ణిమ ఆత్మామృతత్వాయ॥ ఓంభూర్భువస్సు—త్- సత్యంత్వర్తేనపరిషిం
చామి - హస్తోదకందత్వా । పితృస్థానే । ఓంభూ—మి - హస్తోదకందద
త్వా। పితృభ్యఃఅమృతమస్తు దేవేభ్యః అమృతమస్తు- అమృతోపస్తరణమ
సి- ఇమంభూమ్నయాప తెబ్రాహ్మణా గదాధరాఃపితృరూపీశ్రీజనార్దనః ప్రి
యతాంతస్యసృష్టిస్సర్వణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహో
మిశివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా శ్రద్ధాయామపానే
ని—య అపానాయస్వాహా శ్రద్ధాయాంవ్యానేని—య। వ్యానాయస్వా
హా।శ్రద్ధాయాముదానేని—య। ఉదానాయస్వాహా। శ్రద్ధాయాగ్ంస
మా—య। సమానాయస్వాహా। బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ। ఓంభూ
ర్భు—త్।ఇతిగాయత్రీ త్రివారంజపేత్। మధువాతాఋతాయతేమధు
క్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసి మధుమ
త్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మ
ధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః । మధు - మధు మ
ధు। యథాసుఖంజుషధ్వం । జుషామహే । శలాకలికృతాన్ దోషాన్
ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్ । సర్వాన్హరతి చిత్తస్థోభగవాన్దేవకీ సుతః।
మంత్రతద్వైక్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం । యత్కించిత్క్రియ
తేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్ । అపేక్షితంయాచితవ్యం త్వాదృశంచై
వానపేక్షితం। ఉపవిశ్యసుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః । మక్షికా

యద్వాస్వరౌస్వధితౌరిక్తమస్తి । యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషుసర్వా తాతే - అపిదేవేష్వస్తు ॥ మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు ॥ పిత్ర్య మానవదార్థేషు యద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం । సుఖేన మానేన భోక్తవ్యం । ఏవంప్రార్థయేత్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థంయజమానస్యపితౄః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయ బ్రాహ్మణభోజనకాలే రాక్షసఘ్నవైష్ణవపైతృక అప్రతిరథపురుషసూక్తఇత్యాదిమన్త్రపఠనం కరిష్యే ॥ మహాజనైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే। ఆశ్రావయ॥ గాయత్రీంత్రివారంజపేత్ । ప్రాతి । మధువా——నః । మధు-మధు-మధు- పిత్రుపితామహప్రపితామహాః తృప్తాస్థన తృప్తాస్థన । తృప్తాస్స్మః । అసంస్కృతప్రమీతా యేత్యాగిన్యోయాః కులస్త్రియః । దాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నం తాభ్యశ్చపైతృకం । పరిషిచ్య । పూరయార--- వాః । తృప్తాస్థన । తృప్తాస్థన । తృప్తాస్స్మః। ఆసోమపాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః । తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికిరంవైశ్వదైవికం । పరిషిచ్య॥ దేవపితృహస్త్యే ప్రోక్ష్య । తిలదర్భానాస్తీర్య తేషుతిలోదకంనినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధా యేనగ్నిదగ్ధాయేవా జాతాఃకులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేనతృప్తాయాంతుపరాంగతిం । అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కులపరిమృతేభ్యః ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతాం । ఏతద్వస్తిలోదకంవికిరందత్వాపాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । పాత్రోచ్ఛిష్ట భాగోచ్ఛేషాన్నందీయతాం । యజమానకులేజాతా దాసాదాస్యోఽన్నకాంక్షిణః । తే సర్వేతృప్తిమాయాంతుమయాదత్తేనభూతలే । అమృతాపిధానమసి శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిశ్యామృతం హుతం । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయామపానేనివిశ్యామృతంహుతం । అపాన మన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతంహుతం । వ్యానమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాముదానేనివిశ్యామృతంహుతం । ఉదానమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాంసమానేని...సమాన మన్నేనాప్యాయస్వ । ప్రాణానాంగ్రంథిరసిరుద్రోమావిశాంతకః । తేనాన్నే

నాపోహ్యయాస్య । నమోరుద్రాయవిష్ణవేమృత్యుర్మేపాహి । అంగుష్ఠమాత్రఃపురుషోఙ్గుష్ఠంచ సమాశ్రితః ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్ ॥ రాంః వేఘృణ్యాసిలయే...ఙ్గుష్ఠం॥ యజమానః । ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...గ్ధంయజమానస్య...శ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యేఅపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివమస్తుమే। అచ్ఛిన్నాపోమారిషం జీవ నిశరదశ్శతం । అచ్ఛిన్నత్తే।అపఉపస్పృశ్య అపహతా అసురారక్షాగ్ంసిపిశాచా వేదిషదః। ఊర్జస్వం ప్రఘృష్య।శుంధంతాంపితరః।శుంధంతాంపితామహాః । శుంధంతాంప్రపితామహాః ఆయంతుపితరో మనోజవసః- ఇత్యభిమంత్ర్య - సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిస్తూర్ణా మృదుస్యోనంపితృభ్యస్త్వా భరామ్యహం- అస్మిన్సీదంతుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ- దర్భానాస్తీర్య - పితః - గోత్రశర్మన్- రూప - అవనేనిక్ష్వపవర్గః- ఏవం పితామహ । ప్రపితామహయోరపి ఏతత్తేపితః గోత్రశర్మన్ రూప యేచత్వామను ఏతత్తే అస్మత్పిత్రేగోత్రాయ వసు రూపాయ యేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండః తస్మైతేస్వధానమః- గయాయాందత్తమస్తు - పితామహగో...తస్మైతేస్వధానమః-గయా...మస్తు ప్రపితామహగో...దత్తమస్తు॥ యన్మేమాతాప్రలులోభ... పద్యతాంపితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః అత్రపితరో యథాభాగం మందధ్వం ఇత్యుక్త్వా ఉదఙ్ముఖ మావృత్య మిదం పితరో యథాభాగ మావృషాయిషత పితరః । ప్రాణానాయమ్య అసుభ్యసేన్నైవపర్యావృత్య- అమీమదంత పితరసిజపిత్వాల్యభ్యసేత్ - అమీమిదం తేత్యభిమంత్ర్య - యే సమానాస్సమనసః - పితరోయమరాజ్యే తేషాంలోకస్స్వధానమః- యజ్ఞోదేవేషుకల్పతాం - యేసజాతాస్సమనసః- జీవాజీవేషుమామకాః- తేషాగ్ంశ్రీర్మయికల్పతాం -అస్మింల్లోకే శతగ్ంసమాః- నమ్వః పిరంతత్తపితరః - అథాభియచమ్య మార్జయంతాంమమపితరః- మార్జయంతాం పితామహాః మార్జయంతాం ప్రపితామహాః । ఏతత్తేఅస్మత్పితః...రూప అంక్ష్వ । పితామహగో...ఏతం

త్స్వ। ప్రపితా మహగో ...ప - అభ్యంత్స్వపితః గో...ప - అభ్యం
త్స్వపితామహ...ప అభ్యంత్స్వప్రపితామహ...ప అభ్యంత్స్వ ఆంత్స్వా
భ్యంత్స్వపితరః - ఎతద్వః పితరో వాసోమానుగతోనోన్యత్పితరో యుం
త్స్వమితవసప్రిందత్వా - సవ్యేనపాణిపూజాంకరిష్యే - పిండపితృదె
వతాభ్యోనమః ఇతి తిలాక్షతాదిసర్వోపచారాన్ కుర్యాత్ - ఊర్జంవహం
తీరమృతంఘృతం పయః కీలాలంపరిస్రుతం - స్వధాస్థ తర్పయత మెపి
తౄన్ తృప్యతతృప్యత - ఉదపాత్రం తేషాముపరినిక్షిప్య - నమోవఃపి
తరో...భూయాసం - మనోన్వాహువామహే నారాశగ్ంసేనస్తోమేనపి
తౄణాంచ మన్మభిః - ఆనఎతుమనః పునఃక్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యో
క్చసూర్యం దృశే - పునర్నఃపితరో మనోదదాతు దైవ్యోజనః - జీవం
వ్రాతగ్ంసచేమహి-యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరం పితరం
వాజిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యఃప్రముంచతుదురితా
యానిచకృమకరోతుమామనేనసం। ప్రాణానాయుష్యేవం...తిథౌప్రా-
తియజమానస్యపితృ...గోత్రాన్ శర్మణః ॥ వసు...పాన్। సవ్యం। పు
రూర...వానుద్దిశ్య మయాకృతేనా నేనయజమానస్యప్రతిసాం వత్సరిక
వృ...ర్థీయతిలోదకపిండప్రదానేనపితృ... రూపాణాంఎతేషాంమయా
దత్తాఃపిండాఃగయాపిండసదృశాభవంత్వితిభవంతోబ్రువంతు॥గయాపిం
డసదృశాభవంతు। సవ్యేనపిండాన్నమస్కృత్య - పరేతపితరస్సోమ్యాగం
భీరైఃపథిభిః పూర్వ్యైః - అధాపితౄన్ త్సువిదత్రాగ్ం అపీతయ మ
నయెసధమాదంమదంతి - పిండానుద్వాస యిష్యే - ఉద్వాసయ - అ
యోధ్యామథురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా - పురీద్వారవ
తీచైవసప్తైతా మోక్ష దాయకాః - అహం కాశీం గమిష్యామి త
త్రైవనివసామ్యహం - ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ -శమీ
పత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరె - ఉద్ధరేత్స -ప్తగోత్రాణికులమే
కో త్తరంశతం ॥ పిండస్థానేశాంతిర స్తుపుష్టిర స్తుతుష్టిర స్తువృద్ధిరస్తుఅ
విఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు స్వస్తిశోభనగ్ంహరిః ॥ అగ్నే
తమద్యాశ్వన్న స్తోమైఃక్రతున్నభద్రగ్ం హృదిస్పృశం - ఋధ్యామాత

ఓహైహిః - అగ్నింపరితగత్వా ॥ యదంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం య
న్మాతరం పితరంవాజిహిగ్ంసిమ । అగ్నిష్టాత స్మాదేనసః ప్రముంచతు
దురితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసం ।. ఇత్యగ్నిము పతిష్ఠేత్॥
సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరేత్ ॥ ప్రా=తి- పితృస్థానబ్రాహ్మణపాణౌ।
ఏకంద్వౌ త్రీణి - చత్వారి-పంచా-షట్ - ఇతిహస్తోదకందత్వా- సవ్యం
విశ్వేదేవపాణౌహస్తోదకందత్వా - అక్షతాన్దత్వాఅభివాదయే-యుష్మ
త్ప్రసాదేనాస్మద్గోత్రం - వర్ధతాం । స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం। విశ్వే
దేవ ప్రసాదో అస్తు - పితృ ప్రసాదో అస్తు । దేవాశ్చ పితరః స్వ
స్తితిబ్రూత - బ్రూహిస్వస్తిభోజన పాత్రాణ్యుచ్చాల యి ష్యే॥
ఉచ్చాలయ॥ పితృ...హాఃస్వస్తిఃబ్రూతస్వస్తిఃబ్రూత। బ్రూహిస్వస్తి
పురూ...వాః - స్వ...త- స్వ...త- బ్రూహిస్వస్తి। పితృ...హాఃమ
యాచరి తంశ్రాద్ధ మక్షయ్యమస్త్వితిబ్రూత । ఇతిబ్రాహ్మణహస్తేజ
లందద్యాత్ । అస్త్వక్షయ్యం పురూర...వాః - మయాదత్తంశ్రాద్ధమ
క్షయ్యమస్తిఃబ్రూత ।అస్త్వక్షయ్యం। ఉపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యఃశ్రా
ద్ధసాద్గు। ణ్యార్థందక్షిణాఃపాంతు పాంతుదక్షిణాః। స్వాహాంవాచయి
ష్యే - స్వధాం వాచయిష్యే - వాచ్యతాం - ఋచేత్వారుచేత్వా
సమిత్స్రవంతిసరితోనధేనాః । అంతర్హృదా మనసా పూయ మా
నాః-ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి- హిరణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మిం
త్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీభజన్నాస్తే మధుదేవతాభ్యః - తస్యాస
తేహరయస్సప్తతీరేస్వధాందుహానాఅమృతస్యధారాం- ప్రాతి- పితృ
భ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యః గోత్రేభ్యశ్శర్మభ్యో రూపే
భ్యః స్వధోచ్యతామితి...అస్తుస్వధా - భూమౌజలంసించేత్-పు...వా
శ్చప్రీయంతాం ప్రీయంతాంవిశ్వేదేవాః - పితృపితామహప్రపితామహా
శ్చప్రీయంతాం - ప్రీయంతాంప్రపితామహ పితామహపితరః - వాజే
వాజేవతవాజినోనోధనేషు విప్రాఅమృతా ఋతజ్ఞాః - అస్యమధ్వఃపి
బతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథి భిర్దేవయానైః - ప్రా- ఉత్తిష్ఠతపి
తరః - అనుగచ్ఛంతు విశ్వేదేవైస్సహ । ఆమావాజస్య ప్రసవోజగ

మ్యాదార్ద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూ । ఆమాగంతాం పితరామాతరా
చామాసోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్ దాతారో నోభివర్ధంతాం- వే
దాస్సంతతి రేవనః । శ్రద్ధా చనో మావ్యగమత్ - బహుదేయంచ నోస్తు।
అన్నంచనో బహుభవేత్ । అతిథీగ్ంశ్చలభేమహి । యాచితార శ్చన
స్సంతు । మాచయాచిష్మకంచన ఇతికర్తా దాతారోనోభివర్ధంతాం। వే
వేదా స్సంతతి రేవనః- శ్రద్ధా చనో మావ్యగమత్ । బహుదేయంచ నో
స్తు। అన్నంచనో బహుభవేత్। అతిథీగ్ంశ్చలభధ్వం- యాచితారశ్చనస్సం
తు । మాచయాచిష్వం కంచన ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః ॥ సత్యా
ఏతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః - పవిత్రం పిపర్తి । అన్న
శేషః కిం క్రియతాం। ఇష్టైస్సహభుజ్యతాం। స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయో
ధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః - చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రా
స్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః । బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే
నోద్యావాపృథివీ అనేహసా - పూషానః పాతుదురితాదృతావృధో ర
క్షామాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత। ఇహైవ స్తంమా వియోష్టం విశ్వమా
యుర్వ్యశ్నుతం । క్రీడంతౌపుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వే గృహే
సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వంజయతి - శత
మానంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతి
తిష్ఠతి। సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు । గోత్రాభివృద్ధిరస్తు- వంశాభివృద్ధిరస్తు
గంధపుష్పదక్షిణా తాంబూలాని సత్యాత్ - పవిత్రంవినా - అశ్వమేధఫలం
జన్మభవత్పాదాభివందనాత్ । అద్యమే వంశజాస్సర్వే యాతా వోనుగ్రహా
ద్దివం। పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః । తత్క్లేశ జా
తం చిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ వసిష్ఠ వామదేవాది మునిభిస్తుల్యతాం
గతాః పిత్రూణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణాశ్శ్వేతంపదం ॥ ప్రా- తీ- పితుః
ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహోఖ్యాన్న శ్రాద్ధతిథిరభూత్ - తత్ర ఆసనభాజన
శాకపాక ద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపి నసత్కృతం భవద్భిరేవ సత్కృతం ము
యాకృతాగ్నౌకరణ బ్రాహ్మణభోజనపిండప్రదానకర్మత్రయం యథో
క్తం భూత్వా యథాశాస్త్రమస్తు - గయాశ్రాద్ధఫలదమస్తు - యన్మయా

విహితంశ్రాద్ధ పరిపూర్ణంతదస్తుతే - అనేన పితృయజ్ఞేనభగవాన్సర్వాత్మకఃశ్రీజనార్దనఃప్రియతాం - శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థం నామత్రయమంత్రజపంకరిష్యే అచ్యుతాయనమః- అనంతాయనమః- గోవిందాయనమః అచ్యు- దేభ్యోనమఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షంసుఖానిచప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యంప్రీత్యాన్నృణాంపితామహాః । ఉత్తానం పాత్రముద్ధృత్య । వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషువిప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వంతృప్తాయాత పథిభి ర్దేవయానైః । ఉత్తిష్ఠపితరఃప్రేతశూరాయమస్యపంథామనుఏతాపురాణంధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రంప్రణోబ్రూతాద్భాగధాందేవతాసు - పితృ—హాఃఉత్తిష్ఠంతుఅనూత్తిష్ఠంతువిశ్వేదేవాః। అనాదరమతిక్రమ్యనమస్కారంతుపూర్వకం ఉభయోః - కరమూర్ధ్వా హావాసీమాంతమనువ్రజే అనువ్రజ - కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదావృధస్సఖా-కయా శచిష్ఠ యావృతా - వామదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమోబలవికరణాయనమో బలాయనమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః । అష్టావష్టావన్యేషుధిష్ణియేషూపదధాత్యష్టా శఫాః పశవః పశూనేవావరుంధేమధ్యేజాలీయేమధ్యా ఋతవ ఋతవఃఖలువైదేవాః పితరఋతూనేవదేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు। అస్యగృహేశ్రీమహాలక్ష్మీస్థైర్యసిద్ధిరస్తు॥

శ్రాద్ధాంగ తర్పణం.

పరేద్యుఃప్రాతఃస్నానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థంయజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవ...శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణంకరిష్యే ॥ యజమానస్యపితరంగోత్రంశర్మాణం రూపం స్వధానమస్తర్పయామి । ఏవంత్రి ॥ పితామహంగోత్రంశర్మాణంరూపంస్వధానమస్తర్పయామి । ఏవంత్రి ప్రపితామహంగోత్రంశర్మాణంరూపం స్వధానమస్తర్పయామి ॥ ఏవంత్రిః॥ సవ్యసాంకల్పేషు పరేహనికర్తవ్యేతిసంకల్పవిశేషః॥

—* అన్నసూక్తం, *—

నమోబ్రహ్మణే నమోఅస్త్వ గ్నయేనమః పృథివ్యై నమఓషధీభ్యః। నమోవాచేనమోవాచ స్పతయేనమోవిష్ణవెబృహతేకరోమి। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

సహవైదేవానాం చాసురాణాంచ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ం స్వర్గం లోకమెష్యామోవయమెష్యామ ఇతి తెసురాస్సన్నహ్యసహసై వాచరన్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవదేవాస్తేసురా అముహ్యగ్ం స్తేన ప్రాజానగ్గ్ంస్తేపరాభవంతేన స్వర్గంలోకమాయన్ప్రసృతే నవైయజ్ఞేనదేవాస్స్వర్గంలోకమాయన్నప్రసృతే నాసురాన్పరాభావయన్ప్రసృతో హవైయజ్ఞోపవీతినోయజ్ఞోప్రసృతో నుపవీతినోయ త్కించబ్రాహ్మణోయజ్ఞోపవీత్యధీతెయజతఏవతత్తస్మాద్య జ్ఞోపవీత్యేవాధీయీతయాజ యేద్యజేత వాయజ్ఞస్యప్రసృత్యాఅజినంవాసో వాదక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణంబాహుముద్ధరతే వధత్తేసవ్యమితియజ్ఞోపవీత మేతదేవవిపరీతం ప్రాచీనావితగ్ంసంవీతంమానుషం ॥ ౧ ॥ రక్షాగ్ంసిహవాపురోనువాకేతపో గ్రమతిష్ఠంతతాగ్ం ప్రజాపతిర్వరేణోపామంత్ర యతతానివరమవృణీతాదిత్యోనోయోద్ధాఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్రవీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠంతగ్ంహవాతానిరక్షాగ్ంసి స్వాదిత్యం యోధయంతియావదస్తమన్వగాత్తానిహవాఏతాని రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాభిమంత్రితేనాంభసాశామ్యంతితదుహవా ఏతేబ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సంధ్యాయాం గాయత్రియాభిమంత్రితా అపఊర్ధ్వం విక్షిపంతితా ఏతాఆపోవజ్రీభూత్వాతానిరక్షాగ్ంసి మందేహారుణేద్వీపే ప్రక్షిపంతి యత్ప్రదక్షిణం పంక్రమంతితేనపాప్మానమవధూన్వంత్యుద్యంతమస్తంయంతమాదిత్యమభిధ్యాయన్కుర్వన్బ్రాహ్మణోవిద్వాన్త్సకలంభద్రమశ్నుతేసావాదిత్యోబ్రహ్మేతిబ్రహ్మైవసన్బ్రహ్మాప్యేతియ ఏవంవేద ॥ ౨ ॥ అహమస్మిప్రథమజా ఋతస్య । పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్యనాభిః । యోమాదదాతిసఇదేవ మావాః । అహమన్నమన్న మదంతమద్మి । పూర్వమగ్నేరపిదహత్యన్నం । యత్తౌహాసాతే అహముత్తరేషు । వ్యాత్తమస్య

పశవస్సుజంభం । పశ్యంతిధీరాః ప్రచరంతిపాకాః । జహాత్యన్యం
నజహాత్యన్యం । అహమన్నంవశమిచ్ఛామి ॥ ౩ ॥ సమానమర్థంప
ర్యేమిభుంజత్ । కోమామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకేఅన్నంని
హితంలోకఏతత్ । విశ్వైర్దేవైఃపితృభిర్గుప్తమన్నం । యదద్యతేలు
ప్యతేయత్పరోప్యతే । శతతమీసాతనూర్మేబభూవ । మహాంతౌచ
రూసకృద్దుగ్ధేనపప్రౌ । దివంచపృశ్నిపృథివీంచ సాకం । తత్సంపి
బంతోనమినంతివేధసః । నైతద్భూయోభవతి నో కనీయః ॥ ౪ ॥
అన్నంప్రాణమన్న మపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తముజీవాతు
మాహుః । అన్నంబ్రహ్మాణోజరసంవదంతి । అన్నమాహుః ప్రజననం
ప్రజానాం । మోఘమన్న ంవిందతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమివధ
ఇత్సతస్య । నార్యమణం పుష్యతినో సఖాయం । కేవలాఘోభవ
తికేవలాదీ । అహంమేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదంత్యహమ
ద్మ్యన్యాన్ ॥ ౫ ॥ అహగ్ంసదమృతోభవామి । మదాదిత్యాఅధిస
ర్వేతపంతి । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః ।
కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తి
రశ్వఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశంగిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా
కస్స్విదేకాకీచరతి కఉస్విజ్జాయతేపునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్యభేషజం ।
కిగ్ంస్విదావపనం మహత్ । సూర్యఏకాకీ చరతిచంద్రమాజాయతే
పునః ॥ ౬ ॥ అగ్నిర్హిమస్యభేషజం । భూమిరావపనంమహత్ ।
పృచ్ఛామిత్వా పరమంతం పృథివ్యాఃపృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిం ।
పృచ్ఛామిత్వావృష్ణోఅశ్వస్యరేతఃపృచ్ఛామివాచః పరమంవ్యోమ । వే
దిమాహుః పరమంతంపృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్యనాభిం । సోమ
మాహుర్వృష్ణోఅశ్వస్య రేతోబ్రహ్మైవవాచః పరమంవ్యోమ । తే
జసావాఏష బ్రహ్మవర్చసేనవ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధేనయజతే ।
హోతాచ బ్రహ్మాచబ్రహ్మోద్యంవదతః । తేజసైవైనం బ్రహ్మ
వర్చసేనచసమర్ధయతః ॥ ౭ ॥ దక్షిణతోబ్రహ్మాభవతి । దక్షిణతఆయ
తనోవైబ్రహ్మా । బార్హస్పత్యోవైబ్రహ్మా । బ్రహ్మవర్చస ఏవాస్య

దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతో హోతా భవతి । ఉత్తరతఆయతనో వై హోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజో వా అగ్నిః । తేజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోర్ధస్తేజస్వితరః ॥ ౮ ॥ యూపమభితో వదతః । యజమానదేవత్యో వై యూపః । యజమానమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ । ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః । దివమేవ వృష్టిమవరుంధే । కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ । అశ్వో వై బృహద్వయః । అశ్వమేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ ॥ ౯ ॥ రాత్రిర్వై పిశంగిలా । రాత్రిమేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ । శ్రీర్వై పిలిప్పిలా । అన్నాద్యమేవావరుంధే । కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి । తేజ ఏవావరుంధే । కస్స్విజ్జాయతే పునరిత్యాహ । చంద్రమా వై జాయతే పునః ॥ ౧౦ ॥ ఆయురేవావరుంధే । కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజం । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదావపనం మహదిత్యాహ । అయం వై లోక ఆవపనం మహత్ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛామి త్వా పరమంతం పృథివ్యా ఇత్యాహ । వేదిర్వై పరోంతః పృథివ్యాః । వేదిమేవావరుంధే ॥ ౧౧ ॥ పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ । యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః । యజ్ఞమేవావరుంధే । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ । సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః । సోమపీథమేవావరుంధే । పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మ వై వాచః పరమం వ్యోమ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే ॥ ౧౨ ॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢానడ్వానాశుస్సప్తిః । పురంధ్రిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామేనికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతాం యోగక్షేమో నః కల్పతాం ॥ ౧౩ ॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ । బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । తస్మాత్పు

రాబ్రాహ్మణోబ్రహ్మవర్చస్యజాయత । అస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్య
శ్శూరోఽమహారథోజాయతా మిత్యాహ । రాజన్య ఏవశౌర్యం మహి
మానం దధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్యఇషవ్యశ్శూరోమహారథోజాయ
త. దోగ్ధ్రీ ధేను రిత్యాహ । ధేన్వామేవపయోదధాతి - తస్మాత్పురాదో
గ్ధ్రీధేనురజాయత । వోఢానడ్వానిత్యాహ । అనడుహ్యేవవీర్యందధా
తి. తస్మాత్పురావోఢానడ్వానజాయత । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ ॥ ౧౪ ॥

అశ్వఏవజవందధాతి । తస్మాత్పురాశురశ్వోజాయత - పురంధిర్యోషే
త్యాహ । యోషిత్యేవరూపందధాతి - తస్మాత్స్త్రీయువతిః ప్రియాభా
వుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ్వైతత్రజిష్ణూరథేష్ఠాజాయతే । యత్రై
తేనయజ్ఞేనయజంతే సభేయోయువేత్యాహ యోవైపూర్వవయసీ సభే
యోయువా । తస్మాద్యువాపుమాన్ప్రియోభావుకః । ఆస్యయజమానస్యవీరో
యతామిత్యాహ. ఆహ్వైతత్రయజమానస్యవీరోజాయతే । యత్రైతేన

యజ్ఞేనయజంతే ॥ ౧౫ ॥ నికామేనికామేనః పర్జన్యోవర్షత్విత్యాహ ।
నికామేనికామేహ్వైతత్ర పర్జన్యోవర్షతి । యత్రైతేనయజ్ఞేనయ
జంతే । ఫలీన్యోనఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ । ఫలిన్యోహ వైత
జంతే । ఫలిన్యోనేఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ । ఫలిన్యోహ్వైత
త్రౌషధయః పచ్యంతే । యత్రైతేనయజ్ఞేనయజంతే । యోగక్షేమో
నఃకల్పతామిత్యాహ । కల్పతేహ్వైతత్రప్రజాభ్యో యోగక్షేమః ।

యత్రైతేనయజ్ఞేనయజంతే ॥ ౧౬ ॥ అన్నాద్వైప్రజాః ప్రజాయం
తే । యాః కాశ్చపృథివీగ్ంశ్రితాః । అథో అన్నేనైవజీవంతి । అథైన
దపియంత్యంతతః । అన్నగ్ంహిభూతానాంజ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌష
ధముచ్యతే । సర్వంవై తేఽన్నమాప్నువంతి । యేఽన్నంబ్రహ్మోపాసతే
అన్నగ్ంహిభూతానాంజ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నా

ద్భూతానిజాయంతే । జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే । అద్యతేఽత్తిచభూ
తాని । తస్మాదన్నంతదుచ్యతఇతి । తస్మాద్వాఏతస్మాదన్నరసమయా
త్ । అన్యోఽంతరఆత్మాప్రాణమయః । తేనైషపూర్ణః । సవాఏషపు
రుషవిధఏవ । తస్యపురుషవిధతాం । అన్వయంపురుషవిధః । తస్య
ప్రాణ ఏవశిరః । వ్యానో దక్షిణః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆ

శాంతఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేషశ్లోకో భవతి । సహనావవతు। సహనౌభునక్తు। సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమా। విద్విషావహై। ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

అధిశ్రవణం.

యుంజతేమన ఉతయుంజతే ధియోవిప్రావిప్రస్యబృహతో విపశ్చితః । విహోత్రాదధేవయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్యసవితుఃపరిష్టుతిః । సువాగ్దేవదుర్యాగ్ంఅవదదేవశ్రుతౌదే వేష్వాఘోషేథామానోవీరో జాయతాం।కర్మణ్యోయగ్ంసర్వేనుజీవామయోబహూనామసద్వశీ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్య॥ ౧ ॥ పాగ్ంసురఇరావతీధేనుమతీహిభూతగ్ం । సూయవసినీమనవేయశస్యే । వ్యస్కభ్నాద్రోదసీవిష్ణు రేతేదాధార పృథివీమభితోమయూఖైః । ప్రాచీప్రేతమధ్వరం కల్పయంతీ ఊర్ధ్వంయజ్ఞంనయతంమాజీహ్వరతమత్ర రమేథాంవర్ష్మన్పృథి వ్యాదివోవావిష్ణ ఉతవాపృథివ్యాను మహోవావిష్ణ ఉరువాంతరి క్షాద్ధస్తౌపృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరాప్రయచ్ఛ ॥ ౨ ॥ దక్షిణాపోతసవ్యాత్ । విష్ణోర్నుకంవీర్యాణిప్రవోచంయః పార్థివానివిమమేరజాగ్ంసియోఅస్కభాయదుత్తరగ్ంసధస్థంవిచక్ర మాణస్త్రేధోరుగాయోవిష్ణోరరాట మసివిష్ణోః పృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణో స్స్యూరసివిష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ॥ ౩॥ అస్యయజ్ఞే చ్ఛకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ॥౧ ॥ కృణుష్వపాజః ప్రసితింన్నపృథ్వీంయాహిరాజేవామవాగ్ంఇభేన - తృష్వీమనుప్రసితింద్రూణానోస్తాసివిధ్యరక్షసస్తపిష్ఠైః తవభ్రమాసఆశుయాంత తంత్యనుస్పృశధృషతాశోశుచానః । తపూగ్ంష్యగ్నేజుహ్వాపతంగానంసదితోవిసృజవిష్వగుల్కాః - ప్రతిస్పశోవిసృజతూర్ణితమోభవాపాయుర్విశో అస్యాఅదబ్ధః - యోనోదూరేఅఘశగ్ంసః॥౪ ॥ యోఅంత్యగ్నేమాకిష్టేవ్యథిరాదధర్షీత్ । ఉదగ్నేతిష్ఠప్రత్యాతనుష్వన్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్మహేతే - నోయోనోఅరాతిగ్ంసమిధానచక్రేనీచాతంధక్ష్యతసన్నశుష్కం - ఊర్ధ్వోభవప్రతి విధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వదైవ్యాన్యగ్నే - అవస్థిరాతనుహియాతుజూనాం జా

మిమజామింపప్రియ్యణేసీహశర్మణ్ - సతె॥౫॥ జానాంసుమతింయవిష్ఠ
యఈవతే బ్రహ్మణేగాతుమైరతు । విశ్వాన్యస్మైసుదినాని రాయోద్యు
మ్నాన్యర్యోవిదురోఅభిద్యౌత్ । సేదగ్నెఅస్తుసుభగస్సుదానుర్య
స్త్వానిత్యేనహవిషాయఉక్థైః- పిప్రీషతిస్వఆయుషిదురోణేవిశ్వేదస్మైసు
దినాసాసదిష్టిః - అర్చామితేసుమతింఘోష్యర్వాక్సంతెవావాతాజర
తాం॥౬॥ఇయంగీః॥స్వశ్వాస్త్వాసురథామర్జయేమాస్మేక్షత్రాణిధారయే
రనుద్యూన్॥ఇహత్వాభూర్యాచరేదుపత్మన్దోషావస్తర్దీదివాగ్ంసమ
నుద్యూన్ - క్రీడంతస్త్వాసుమనసస్సపేమాభిద్యుమ్నాతస్థివాగ్ంసోజనా
నాం - యస్త్వాస్వశ్వస్సుహిరణ్యోఅగ్న ఉపయాతి వసుమతారథేన
తస్యత్రాతాభవసితస్య సఖాయస్తఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ । మహోరు
రుజామి ॥ ౭ ॥ బంధుతావచోభిస్త న్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ
త్వన్నోఅస్యవచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః - అస్వప్నజ
స్తరణయస్సుశేవాఅతంద్రాసోవృకాఅశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్రియం
చోనిషద్యాగ్నేతవనఃపాంత్వమూర - యేపాయవోమామతేయంతే
అగ్నెపశ్యంతోఅంధందురితాదరక్షన్ - రరక్షతాన్త్సుకృతోవిశ్వవేదా
దిప్సంతఇద్రిపవోనాహ ॥ ౮ ॥ దేభుః॥ త్వయావయగ్ంసధన్యస్త్వోతా
స్తవప్రణీత్యశ్యామవాజాన్ - ఉభాశగ్ంసాసూదయసత్యతాతెనుష్ఠు
యాకృణుహ్యహ్రయాణ - అయాతేఅగ్నె సమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమ
గ్ంశస్యమానం గృభాయ - దహాశసోరక్షసః పాహ్యస్మాదుహోని
దోమిత్రమహోఅవద్యాత్ - రక్షోహణంవాజినమాజిఘర్మిమిత్రం
ప్రథిష్ఠముపయామిశర్మ । శిశానోఅగ్నిఃక్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివా॥ ౯॥
సరిషఃపాతునక్తం । విజ్యోతిషాబృహతాభాత్యగ్నిరావిర్విశ్వానికృ
ణుతెమహిత్వా । ప్రాదేవీర్మాయాస్సహతెదురేవాశ్శిశీతెశృంగెరక్షసె
వినిక్షె । ఉతస్వానాసోదివిషంత్వగ్నేస్తిగ్మాయుధారక్షసేహంతవా
ఉ । మదెచిదస్యప్రరుజంతి భామానవరంతె పరిబాధోఅదేవీః ॥ ౧౦॥
రక్షోహణోవలగహనోవైష్ణవాన్ ఖనామి దమహంతంవలగముద్వపా
మియన్నస్సమానో యమసమానోనిచఖానేదమేనమధరంకరోమియో

నస్సమానో యో౽సమానో౽రాతీయతి గాయత్రేణ ఛందసా౽వబాఢో వలగః
కిమత్ర భద్రం తన్నౌ సహ విరాడసి సపత్నహా సమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా
స్వరాడస్యభిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసాం నాష్ట్రాణాగ్ం హం
తా ॥ ౧౧ ॥ రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వల
గహనో౽వనయామి వైష్ణవాన్ యవో౽సి యవయాస్మద్ద్వేషో యవయారా
తీ రక్షోహణో వలగహనో౽వస్తృణామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వలగహ
నో౽భిజుహోమి వైష్ణవాన్ రక్షోహణౌ వలగహనావుపదధామి వైష్ణవీ ర
క్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పరిస్తృ
ణామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీ బృహన్నసి బృహద్గ్రావా బృ
హతీమింద్రాయ వాచం వద ॥ ౧౨ ॥ సోమాయ పితృ
మతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో
ధానాః పితృభ్యో౽గ్నిష్వాత్తేభ్యో౽భివాన్యాయై దుగ్ధే మంథమేతత్తే తత
యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పి
తరో యథాభాగం మందధ్వగ్ం సుసందృశం త్వా వయం మఘవన్మం
దిషీమహి ॥ ప్రనూనం పూర్ణవంధురస్స్తుతో యాసి వశాగ్ం అను ।
యోజాన్వింద్ర తే హరీ ॥ ౧౩ ॥ అక్షన్నమీమదంత హ్యవ ప్రియా అధూ
షత । అస్తోషత స్వభానవో విప్రా నవిష్ఠయా మతీ । యోజాన్వింద్ర తే హ
రీ । అక్షన్పితరో౽మీమదంత పితరో౽తీతృపంత పితరో౽మీమృజంత పిత
రః । పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వైః । అథా పితౄ
న్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి । మనో న్వాహువా
మహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః ॥ ఆ ॥ ౧౪ ॥ న
ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి । య
దంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ । అ
గ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృ
మ కరోతు మామనేనసం ॥ ౧౫ ॥ ఉశంతస్త్వా హవామహ ఉశంతః స
మిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్హవిషే అత్తవే । త్వగ్ం సోమ

ప్రకేచితో మనీషాత్వగంరజిష్ఠమనునేషిపంథాం । తవప్రణీతీపితరోన ఇం
దో దేవేషురత్న మభజంతధీరాః । త్వయాహినః పితరస్సోమపూర్వే క
ర్మాణిచక్రుః పవమానధీరాః । వన్వన్నవాతః పరిధీగ్ంరపోర్ణు వీరేభి
రశ్వైర్మఘవాభవ ॥ ౧౬॥నః॥ త్వగంసోమపితృభిస్సం విదానో నుద్యా
వాపృథివీఆతతంథ । తస్మైత ఇందో హవిషావిధేమ వయగ్ంస్యామపత
యోరయీణాం । అగ్నిష్వాత్తాః పితరఏహగచ్ఛత సదస్సదస్సద తసుప్ర
ణీతయః । అత్తాహవీగ్ంషిప్రయతానిబర్హిష్యథారయిగ్ం సర్వ
వీరందధాతన । బర్హిషదః పితరఊత్యర్వాగిమావోహవ్యాచకృమా జుష
ధ్వం । తఆగతావసాశంతమేనాథాస్మభ్యం॥౧౭॥ శంయోరరపోదధాత ।
ఆహంపితౄన్సువిదత్రాగ్ంఅవిత్సి నపాతంచవిక్రమణం చవిష్ణోః । బర్హి
షదోయేస్వధయాసుతస్యభజంతపిత్వస్త ఇహాగమిష్ఠాః । ఉపహూతాః
పితరస్సోమ్యాసోబర్హిష్యేషు నిధిషుప్రియేషు । తఆగమంతుత ఇహ
శ్రువంత్వధిబ్రువంతుతే అవంత్వస్మాన్ । ఉదీరతామవరఉత్పరాస ఉన్మ
ధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసః ॥ అసుం॥ ౧౮ ॥య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞా
స్తేనో వంతు పితరో హవేషు । ఇదంపితృభ్యోనమోఅస్త్వద్య యేపూ
ర్వాసో య ఉపరాస ఈయుః । యేపార్థివే రజస్యానిషత్తా యేవా
నూనగంసువృజనాసువిక్షు । అథాయథానః పితరఃపరాసః ప్రత్నాసో
అగ్నఋతమాశుషాణాః - శుచీదయన్దీధితిముక్థశాసః క్షామాభిందం
తో అరుణీరపవ్రన్ । యదగ్నే॥ ౧౯॥ కవ్యవాహనపితౄన్ యక్ష్యృ
తావృధః । ప్రచహవ్యానివక్ష్యసిదేవేభ్యశ్చపితృభ్యఆ । త్వమగ్నఈడి
తోజాతవేదోవాడ్ఢవ్యాని సురభీణికృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధ
యాతే అక్షన్నద్ధిత్వం దేవప్రయతాహవీగంషి । మాతలీకవ్యైర్య
మోఅంగిరోభిర్బృహస్పతిర్ఋక్వభిర్వావృధానః । యాగ్ంశ్చదేవావా
వృధుర్యేచదేవాన్ త్స్వాహాన్యేస్వధయాన్యే మదంతి ॥ ౨౦ ॥ ఇమం
యమప్రస్తరమాహిసీదాంగిరోభిః పితృభిస్సంవిదానః । ఆత్వామం
త్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజన్ హవిషామాదయస్వ । అంగిరోభి
రాగహియజ్ఞియేభిర్యమవైరూపైరిహ మాదయస్వ । వివస్వంతగ్ం

హువేయః పితా తేస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యా నిషద్య । అంగిరసో నః పితరో న
వగ్వా అథర్వాణో భృగవస్సోమ్యాసః । తేషాంవయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞి
యానామపి భద్రే సౌమనసే స్యామ ॥ ౨౧ ॥ భక్షేహిమావిశ దీర్ఘాయు
త్వాయ శంతనుత్వాయ రాయస్పోషాయ వర్చసే సుప్రజాస్త్వాయ ఏహివ
సో పురోవసుః ప్రియో మే హృదో స్యశ్వినోస్త్వా బాహుభ్యాగ్ం సఘ్యా
సం నృచక్షసం త్వా దేవసోమసుచక్షా అవఖ్యేషం మంద్రాభిభూతిః
కేతుర్యజ్ఞానాం వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మంద్రా స్వర్వాచ్యది
తిరనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు ఏహి విశ్వచర్షణే॥
౨౨ ॥ శంభూర్మయోభూస్స్వస్తి మా హరివర్ణ ప్రచర క్రత్వే ద
క్షాయ రాయస్పోషాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్ విబీభిషో మా
మే హార్ది త్విషా వధీః । వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । వసుమద్గ
ణస్య సోమదేవ తే మతివిదః ప్రాతస్సవనస్య గాయత్రఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యో
పహూతో భక్షయామి । రుద్రవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదో మాధ్యం
దినస్య సవనస్య త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్య॥ ౨౩॥
పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవ
ద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీ ఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోప
హూతో భక్షయామి। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం।
భవా వాజస్య సంగథే । హిన్వ మే గాత్రా హరివో గణాన్మే మా వితీతృ
షః - శివో మే సప్తర్షీనుపతిష్ఠస్వ మా మే వాఙ్నాభిమతి॥ ౨౪॥ గాః। అ
పామ సోమమమృతా అభూమాదర్శ్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్ । కిమ
స్మాన్ కృణవదరాతిః కిము ధూర్తిరమృత మర్త్యస్య । యన్మ ఆత్మనో మిం
దాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్షణిః । పునరగ్నిశ్చక్షు
రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురాధత్త
మక్ష్యోః । ఇష్టయజుషస్తే దేవసోమ స్తుతస్తోమస్య ॥ ౨౫ ॥ శస్తోక్థస్య హ
రివత ఇంద్రపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి - ఆ
పూర్యా స్థా మా పూరయత ప్రజయా చ ధనేన చ - ఏతత్తే తత యే చ త్వామను
ఏతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పితరో యథాభా

గంమందధ్వంనమోవః పితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయ నమో
వః పితరోజీవాయ నమోవఃపితరః ॥ ౨౬ ॥ స్వధాయై నమోవః పిత
రోమన్యవేనమోవఃపితరోఘోరాయపితరోనమోవోయ ఎతస్మిల్లోకేస్థ
యుష్మాగ్ంస్తే నుయేస్మింల్లోకె మాంతేనుయ ఎతస్మిన్ లోకేస్థ యూ
యం తేషాం వశిష్ఠాభూయాస్థ యేస్మింల్లోకెహం తేషాంవశిష్ఠో
భూయాసంప్రజాపతేనత్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతానిపరితా బభూ
వ॥ ౨౭॥యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్ం స్యామపతయో
రయీణాందేవ కృతస్యైనసోవయజనమసి మనుష్యకృతస్యైనసో వయ
జనమసి పితృకృతస్యైన సోవయజనమస్యప్సుధౌతస్యసోమ దేవతే నృభి
స్సుతస్యేష్టయజుషస్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్యయోభక్షో అశ్వసనిర్యో గోస
నిస్తస్యతె- పితృభిర్భక్షితస్యోపహూతస్యోపహూతోభక్షయామి॥
౨౮ ॥ విశ్వచర్షణేస్త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యా
తిస్తుతస్తోమస్య జీవాయనమోవః పితరోబభూవచతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥
౨౯॥ ధ్రువాసి ధరుణాస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా । మాత్వాస
ముద్రఉద్వధీన్మాసుపర్ణోవ్యథమానాపృథివిందృగ్ంహ - ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్రథోసి పృథివ్య
సిభూరసి భూమిరస్య దితిరసి విశ్వధాయా విశ్వస్య భువనస్య ధర్త్రీ
పృథివీంయచ్ఛ పృథివీందృగ్ంహపృథివీం మాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మైప్రాణా
యాపానాయవ్యానాయోదానాయప్రతిష్ఠాయై॥ ౩౦॥ చరిత్రాయాగ్ని
స్త్వాభిపాతు మహ్యాస్వస్త్యాఛర్దిషాశంతమేనతయా దేవతయాంగిర
స్వద్ధ్రువాసీద । కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః ప
రి. ఏవానోదూర్వే ప్రతనుసహస్రేణ శతేనచ - యాశతేనప్రతనోషి స
హస్రేణవిరోహసి - తస్యాస్తేదేవిష్టకే విధేమహవిషావయం । అషా
ఢాసి సహమానా సహస్వారాతీః సహస్వారాతీయత స్సహస్వపృత
నాస్సహస్వపృతన్యతః - సహస్రవీర్యా ॥ ౩౧ ॥ అసిసామాజిన్యామ
ధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః - మాధ్వీర్నస్సంత్వోష ధీః
మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః - మధు ద్యౌరస్తునః పి
తా - మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః - మాధ్వీర్గా
వోభవంతునః మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమంయజ్ఞం మిమిక్షతాం- పిపృ

తానోన్నఛరీనభిః- తద్విష్ణోఃపరమం॥ ౩౨ ॥పదగ్ంసదా పశ్యంతి సూర
యః । దివీవచక్షురాతతం- ధ్రువాసిపృథివి సహస్వపృతన్యతః । స్యూ
తా దెవెభిరమృతెనాగాః । యాస్తెఅగ్నెసూర్యేరుచ ఉద్యతోదివ మాత
న్వంతిరశ్మిభిః - తాభిస్సర్వాభిరుచేజనాయనస్కృధి - యావోదెవాస్సూ
ర్యేరుచోగోష్వశ్వేషుయారుచః। ఇంద్రాగ్నీవాభిస్సర్వాభీరుచనోధత్త
బృహస్పతె విరాట్॥ ౩౩ ॥జ్యోతిరధారయత్సం మ్రాడ్జ్యోతిరధార
యత్స్వరాడ్జ్యోతిరధారయత్ । అగ్నేయుక్ష్వాహియెతవాశ్వాసో దెవ
సాధవః । అరంవహంత్యాశవః - యుక్ష్వాహిదెవహూతమాగ్ం అ
శ్వాగ్ంఅగ్నెరథీరివ - నిహోతాపూర్వ్యస్సదః । ఉతఘృశ్చస్యందప్పృ
థివీమనుద్యామిమంచయోనిమనుయశ్చపూర్వః - తృతీయం యోనిమను
సంచరంతంద్రప్సంజుహోమ్యనుసప్త॥ ౩౪ ॥హోత్రాః॥ అభూ
దిదం విశ్వస్యభువనస్యవాజినమగ్నెర్వైశ్వానరస్యచ । అగ్నిర్జ్యోషా
జ్యోతిష్మాన్రుక్మోవర్చసావర్చస్వాన్ । ఋచేత్వారుచేత్వాసమిత్స్రవం
తిసరితోనధెనాః । అంతర్హృదామనసాపూయమానాః। ఘృతస్యధా
రాఅభిచాకశీమి - హిరణ్యయోవెతసోమధ్య ఆసాం - తస్మిన్త్సు ప
ర్ణోమధుకృత్కులాయీభజన్నాస్తెమధుదెవతాభ్యః - తస్యాసతె
హరయస్సప్తతీరే- స్వధాందుహానా అమృతస్యధారాం॥ ౩౫ ॥ఆశు
శ్శిశానోవృషభోనయుధ్మోఘనాఘనః- క్షోభణశ్చర్షణీనాం - సంక్రం
దనోనిమిషఏకవీరశ్శతగ్ంసెనా అజయత్సాకమింద్రః - సంక్రందనే
నానిమిషెణ జిష్ణునాయుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా- తదింద్రేణ
జయతతత్సహధ్వంయుధోనర ఇషుహస్తేనవృష్ణా । సఇషుహస్తైస్సనిషం
గిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టాసయుధ ఇంద్రోగణెన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపాబా
హుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వాప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతెపరిదీయా ॥౩౬ ॥
రథెనరక్షోహామిత్రాగ్ంఅపబాధమానః । ప్రభంజన్త్సేనాః ప్రమృ
ణోయుధాజయన్నస్మాకమేధ్యవితారథానాం - గోత్రభిదంగోవిదంవ
జ్రబాహుంజయంతమజ్మప్రమృణంతమోజసా - ఇమగ్ంసజాతాఅనువి
రయధ్వమింద్రగ్ంసఖాయోనుసగ్ంరభధ్వం৹ బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః ప్రవీ
రస్సహస్వాన్ వాజీసహమానఉగ్రః - అభివీరోఅభిసత్వాసహోజా
జైత్రమింద్రరథమాతిష్ఠగోవిత్ - అభిగోత్రాణిసహసా గాహమానో

దాయః॥ ౩౭ ॥ వీరశ్శతమన్యురింద్రః - దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయు
ధ్యోస్మాకగ్ం సేనా అవతుప్రయుత్సు - ఇంద్రఆసాం నేతా బృహస్పతిర్ద
క్షిణాయజ్ఞః పురఏతుసోమః - దేవసేనానామభిభంజతీనాంజయంతీ
నాంమరుతోయంత్వగ్రే - ఇంద్రస్యవృష్ణోవరుణస్యరాజ్ఞ ఆదిత్యానాంమ
రుతాగ్ంశర్ధఉగ్రం - మహామనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషో దేవా
నాంజయతాముదస్థాత్ - అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకంయా
ఇషవస్తాజయంతు ॥ ౩౮ ॥ అస్మాకంవీరాఉత్తరేభవంత్వస్మాన్ దేవా
అవతాహవేషు - ఉద్ధర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాంమామ
కానాంమహాగ్ంసి - ఉద్వృత్రహన్వాజినాంవాజినాన్యుద్రథానాంజ
యతామేతుఘోషః - ఉపప్రేతజయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవఃఇం
ద్రోవశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ - అవసృష్టాపరాపత శర
వ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత గచ్ఛామిత్రాన్ప్రవిశ ॥ ౩౯ ॥ వైషాంకంచనో
చ్ఛిషః - మర్మాణితే వర్మభిశ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజామృతే
నాభివస్తాం- ఉరోర్వరీయోవరివస్తేఅస్తుజయంతం త్వామను మదంతు
దేవాః యత్రబాణాస్సంపతంతికుమారా విశిఖాఇవ - ఇంద్రోనస్తత్ర
వృత్రహావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ౪౦ ॥ఉదేనముత్తరాంనయ. సమి
ధఆధాయధాజనం యతేవసంగిరోతి అగ్నేర్గేవ తత్ప్రసఆద ధాతి
త్రివృద్వాఅగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మైభాగధేయం కరోత్యౌదుంబరీర్భ
వంత్యూర్గ్వాఉదుంబరఊర్జమేవాస్మా అపిదధాత్యేయుత్వా విశ్వేదేవా
ఇత్యాహప్రాణావై విశ్వేదేవాః ప్రాణైః॥ ౪౧ ॥ పవైలముద్యచ్ఛతేగ్నేభ
రంతుచిత్తిభిరిత్యాహయస్మావ్యైనంచిత్తాయోద్యచ్ఛతేతేనైవైనగ్ంసము
ర్ధయంతిపంచదిశోదైవీర్యజ్ఞమవంతుదేవీరిత్యాహ దిశోహ్యేషోనుప్రచ్యావ
తేపామతిందుర్మతిం బాధమానాఇత్యాహరక్షసామపహత్యైరాయస్పో
షేయజ్ఞపతిమాభజంతీరిత్యాహ పశవోవై రాయస్పోషః ॥ ౪౨ ॥
పశూనేవావరుంధేషడ్భిర్హరతిషడ్వా ఋతవఋతుభిరేవైనగ్ంహ
రతిద్విపరిగృహ్యావతీభవతోరక్షసామపహత్యైసూర్యరశ్మిర్హరికేశః
పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యైతతః పావకా ఆశిషోనోజుషంతామిత్యా
హాన్నంవైపావకోన్నమేవావరుంధే దేవాసురాస్సంయత్తాఆసంతేదే
వాఏతదప్రతిరథమపశ్యంతేనవైతేప్రతి ॥ ౪౩ ॥ అసురానజయంతద

ప్రతిరథస్యా ప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాన్వాహా ప్ర
త్యేవ తేనయజమానో భ్రాతృవ్యా న్నుదత్యథో అనభిజిత మేవాభి జయ
తి దశర్చంభవతి దశాక్షరా విరాడ్వి రాజేమాల్లోకౌ విధృ తావనయో
ర్లోకయో ర్విధృత్యా అథో దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యే వాన్నా
ద్యే ప్రతితిష్ఠత్య సదివ వా అంతరిక్షమ ంతరిక్షమివాగ్నీ ధ్రమాగ్నీ ధ్రే॥
౨౨ ॥ అశ్మానం నిదధాతిసత్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై విమానపపది
వోమధ్య ఆస్తఇత్యాహా వ్యైతయామిమీతే మధ్యేదివోనిహితఃపృశ్నిశ్చ
రశ్మేత్యాహాన్నం వైపృశ్ని న్నన్న మేవావరుంధే చతస్ర రావుచ్ఛా దేతి
చత్వారిఛందాగ్ంసి ఛందోభి రేవేంద్రం విశ్వా అవీవృధన్ని త్యాహా వృ
ద్ధిమేవో పావర్తతే వాజానాగ్ం సత్పతింపతిం ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యాహా
న్నంవై వాజోన్న మేవావరుంధేసుమ్నహూర్యజ్ఞోదేవాగ్ం ఆచవక్షది
త్యాహప్రజావై పశవస్సుమ్నం ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ ధత్తేయక్ష
దగ్ని ర్దేవో దేవాగ్ం ఆచవక్షది త్యాహాస్వగాకృత్యై వాజస్యమా ప్రస
వేనోద్గ్రాభేణోద గ్రభీదిత్యాహా సౌవా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏషని
మ్రోచన్ని గ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మా నముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రాతృ
వ్యంనిగృహ్ణాతి ॥ ౨౬ ॥ అగ్న ఉదధే యాత ఇషుర్యువానామతయానోమృ
డతస్యాస్తేనమ స్తస్యాస్త ఉపజీవం తోభూయాస్మా గ్నేమధ్రిగహ్యాకిగ్ం
శిలవన్య మూతఇషుర్యువానౌనామతయానోమృడతస్యాస్తేనమ స్తస్యాస్త ఉప
జీవంతోభూయాస్మపంచవా ఏతేగ్నయోయచ్చితయ ఉదధి రేవనామప్ర
థమోమధ్రిః ॥ ౨౭ ॥ ద్వితీయోగహ్య స్తృతీయఃకిగ్ంశిలశ్చతుర్థో వ
న్యః పంచమస్తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుంచ యజమా
నంచ ప్రదహేయుర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనై వైనాఞ
ఛమయతినార్తి మార్ఛత్యధ్వర్యుర్నయజమానో వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణో
ఽక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోశ్శ్రోత్రం బాహువోర్బల మూరువోరోజోరిష్టా
విశ్వాన్యంగానితనూః ॥ ౨౮ ॥ తనువామేసహనమస్తేఅస్తుమా మాహి
గ్ం సిరపవా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామంతి యోగ్నించిన్వన్నధిక్రామతి
వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణఇ త్యాహ ప్రాణానేవాత్మన్ ధత్తే యోరు
ద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో వి శ్వా
భు వ నా వి వే శ తస్మైరుద్రాయ నమోఅస్త్వాహుతి భాగా వా అన్యే

రుద్రాహ విభాగాః ॥ ౪౯ ॥ అన్యేశతరుద్రియగ్ంహుత్వాగావీధు
కంచరుమేతేన యజుషాచరమాయా మిష్టకాయాం నిదధ్యాద్ధా గథే
యైవైనగ్ం శమయతి తస్మైవైశతరుద్రియగ్ం హుతమిత్యాహుర్య
స్యైతదగ్నౌ క్రియతఇతి వసవస్త్వారుద్రైః పురస్తాత్పాంతు పితరస్త్వా
యమరాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాంత్వాదిత్యా స్త్వావిశ్వైర్దేవైః ప
శ్చాత్పాంతుద్యు తానస్త్వామారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు ॥ ౫౦॥
దేవాస్త్వేంద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానో ధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చపాంతునవా
ఏతేనపూతోన మేధ్యోనప్రోక్షితోయ దేనమతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతియ
త్పంచితమాజ్యేనప్రోక్షతితేన పూతస్తేనమేధ్య స్తేనప్రోక్షితః॥౫౧॥శిరో
వాఏతద్యజ్ఞ స్యయద్ధవిర్ధానం ప్రాణాఉపరవాహ విర్ధానే ఖాయం
తేతస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయంతే తస్మాద ధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రా
ణారక్షోహణోవలగ హనోవైష్ణవా న్ఖనామీత్యా హవైష్ణవాహిదేవత
యోపరవాఅసురా వైనిర్యంతోదే వానాంప్రాణేషువలగా న్న్యఖనన్తా
న్బాహుమాత్రేన్వవిందన్ తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయంతఇద మహం
తంవలగముద్వపామి॥ ౫౨॥ యన్నస్సమానోయమసమానోనిచఖానేత్యా
హద్వౌవావ పురుషౌయశ్చైవసమానోయశ్చా సమానోయమేవాస్మై
తౌవలగన్నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సంతృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అం
తరతఃప్రాణాన సంభినత్తి తస్మాద సంభిన్నాః ప్రాణా అపోవన యతి తస్మా
దార్ద్రా అంతరతఃప్రాణా యవమతీర వనయతి॥ ౫౩॥ ఊర్గ్వైయవఃప్రాణా
ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతిబర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమ
శా అంతరతః ప్రాణా ఆజ్యేనవ్యాఘారయతి తేజోవా ఆజ్యంప్రాణా ఉపర
వాఃప్రాణేష్వేవతేజో దధాతిహనూవా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణేనసం
తృణత్త్యసంతృణ్ణేహిహనూఅథో ఖలుదీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యైశిరో
వాఏతద్యజ్ఞస్యయద్ధ విర్ధానం॥ ౫౪ ॥ ప్రాణా ఉపర వాహనూఅధి
షవణే జిహ్వాచర్మ గ్రావాణోదంతా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవే
దిరుదరగ్ంసదోయ దాఖలువైజిహ్వయా దత్స్వధిఖాదత్యథముఖంగ
చ్ఛతియదాముఖంగచ్ఛ త్యథోదరంగచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధి
గ్రావభిరభిషుత్యా హవనీయేహుత్వా ప్రత్యంచఃపరేత్య సదసి భక్ష
యంతియోవై విరాజో యజ్ఞముఖేదోహం వేదదుహఏవైనాం యంవై

రాత్రస్తైత్వర్చ మోధోధిపవణేస్తనా ఉపరవాగ్రా వాణోపత్వా
న్యో జోదుమహంతి సోమః పయోయ పవం వెదవహావైనాం॥ ౫౫ ॥అ
వాదిత్యోస్మిన్లోకఆసీత్తందేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గం లోక
మగమయన్పరైరవస్తాత్పరిగృహ్ణంతి దివాకీర్త్యేన సువర్గేలోకే ప్రత్య
స్థాప యన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృష్ఠైరుపావారోహంత్సవా అసా
వాదిత్యోముష్మిన్లోకే పరైరుభయతః పరిగృహీతో యత్పృ ష్ఠాని భ
వంతిసువర్గ మెవతైర్లోకం యజమానాయంతి పరైర వస్తాత్ప రిగృ
హ్ణంతి దివాకీర్త్యేన ॥ ౫౬ ॥ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠంతి పరైఃప
రస్తాత్పరి గృహ్ణంతిపృష్ఠైరు పావరోహంతి యత్పరే పరస్తాన్నస్యుః
పరాంచ స్సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్ యదవ స్తాన్న స్యుః ప్రజా
నిర్ద హేయురభితోదివాకీర్త్యంపరస్సామానో భవంతిసువర్గ ఎవైనాం
లోకఉభయతః పరిగృహ్ణంతియజమానా వైదివాకీర్త్యగ్ం సంవత్సరః
పరస్సామానాభితోదివాకీర్త్యంపరస్సామానోభవంతి సంవత్సర ఏవోభ
యతః॥ ౫౭ ॥ప్రతితిష్ఠంతిపృష్ఠం వైదివాకీర్త్యంపార్శ్వే పరస్సామా
నాభితోదివాకీర్త్యంపరస్సామానోభవంతి తస్మాదభితఃపృష్ఠం పార్శ్వే
భూయిష్ఠాగ్రహాగృహ్యంతే భూయిష్ఠ గ్ంశస్య తెయజ్ఞస్యైవ తదన్న
ధ్యతోగ్రంథింగ్రథ్నంత్య విస్రగ్ం సాయ సప్తగృహ్యంతెసప్త వైశీ ర్ష
ణ్యా ప్రాణాః ప్రాణానెవయజ మానెషుదధతియత్పరాచీనాని పృష్ఠా
నిభవంత్యముమెవతైర్లోకమభ్యారోహంతియదిమంలోకంన॥ ౫౮ ॥ ప్ర
త్యవరోహేయురుద్వా మాద్యే యుర్యజమానాః ప్రవామీయేరన్ య
త్ప్రతీచీనాని పృష్ఠానిభవంతి ఇమమెవతైలోకంప్రత్యవరోహంత్య
థోఅస్మిన్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠంత్యనున్మాదాయేంద్రోవాఅప్రతిష్ఠిత ఆసీ
త్స ప్రజాపతి ముపాధావత్తస్మా ఎతమేకవిగ్ంశతి రాత్రంప్రా యచ్ఛ
త్తమాహరత్తేనాయజత తతో వైసప్రత్యతిష్ఠ ద్యేబహుయాజినో ప్రత
ష్ఠితాః॥ ౫౯॥ స్యుస్తఏకవిగ్ంశతి రాత్రమాసీరన్ ద్వాదశమాసాఃపంచ
ర్తవస్త్రయఇమెలోకాఅసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశఏతావంతోవైదేవలోకా
స్తెష్వేవయథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠంత్యసావాదిత్యోనవ్య రోచతస ప్రజాప
తిము పాధావత్తస్మాఏత మేకవిగ్ం శతి రాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమా హ
రత్తేనాయజత తతోవైసోరోచతయ ఏవంవిద్వాగ్ంస ఏకవిగ్ం శతి

రాత్రమాసతేరోచంతే ఏషవైకవింశతిరాత్రో భవతియుగ్మా ఏకవింశోరుచమే వగచ్ఛత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠాహ్యేకవింశోతి రాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥౬౦॥ గృహ్ణంతి దివాకీర్త్యమైవో భయతో నాప్రతిష్ఠితా ఆసతఏకవింశతిశ్చ॥

మహాలయప్రకరణమ్.

ఆదౌపితాతథామాతా సాపత్నీజననీతథా । మాతామహస్సపత్నీకా ఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చమాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోభాగినేయకః । పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా । శ్వశుర స్స్యాలక శ్చైవస్వామినోగురురిక్థినః॥

పిత్రూణాంపశ్చిమేభాగే మాతృ పిండం యథాక్రమమ్ । మాతామహశ్చతత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చమధ్యమే । మాతామహమహీమధ్యే మాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాది గతోన్యేషాం శేషందక్షిణతోవిధిః । పుంపిండంవామతస్త్రీణాం తస్మాత్సంసముపస్థితం । అంగుష్ఠ పరిమాణంతు గోత్రమన్యంనస స్పృశేత్ । నిరాశాః పితరోయాంతివిపరీతేభవేద్యది॥

ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ యజమానస్యపితృ పితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం మాతృ పితామహీ... ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం ఏదాయీనాంవసు... ణాం । సాపత్నమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాఃరూపాయాఃమాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు...పాణాం । మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాంఏదా...పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః ఏదాయ్యాః వసురూపాయ్యాః సుతస్యగోత్రస్య శర్మణఃవసు రూపస్య । భ్రాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । పితృవ్యస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య మాతులస్య గోత్రస్యశర్మణఃవసు రూపస్య దుహితుః గోత్రాయాః ఏదాయాః వసురూపాయాః । ఆత్మభగిన్యాః । గోత్రాయాః ఏదాయాః వసురూపాయాః దౌహిత్రస్య। గోత్రస్య।శర్మణః। వసురూపస్య । భాగినేయకస్య । గోత్రస్య...స్య పితృష్వసుఃగోత్రా

యాః । పదాయ్యాః । వసురూపాయాః మాతృష్వసుః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః జామాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య భ్రాతుకస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్నుషాయాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య శ్వశ్ర్వాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసు రూపాయాః స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్వామినః గురోః రిక్థినః ధూరిలోచనసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ కన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాది పంచమాపరపక్షే కర్తవ్యసకృన్మహాలయాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా మాసశ్రాద్ధ విధానేన సద్యైవ మహ్యంకరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవతః ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । సమస్తసంపత్సమ... యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాన్యర్చనం కరిష్యే । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చ క్రియతామితి కర్తా । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతామితి భోక్తారః । హవిష్యమన్నం పాత్రే గృహీత్వా అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య ఉపఘాత్యస్య । అభిఘార్య । నాత్ర పాత్రప్రయోగోత్తరతంత్రం తత్ప్రకృతిభూత మాసశ్రాద్ధ ఏవ అత్రేపవిధి సిద్ధత్వాత్ । ఇతరన్సర్వం మాస శ్రాద్ధవత్ * తిథిశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యేవమేవ ॥ సపిండీకరణాను మాసికాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతి సాంవత్సరికాణ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞప్రకృతికాని ఇతరాణిసర్వాణ్య పిశ్రాద్ధాని పిండపటలయుక్తాని మాసశ్రాద్ధ ప్రకృతికాని ॥ శ్లో ॥ కర్షూసమన్వితం ముక్త్వా తథాద్యశ్రాద్ధఖండనం । ప్రత్యాబ్దికంచ శేషేషు పిండాస్యుష్షడితిస్థితిరితి స్మరణాత్ । ఏతద్విషయక గ్రంథవిస్తరస్త్వన్యతోనుసంధేయః ॥

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం... పుణ్యతిథౌ యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో... ణాం । మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గో... ణాం సపత్నీకానాం దనురుద్ర సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధ ప్రతి నిధి హిరణ్యశ్రాద్ధహోమాన్న । ద్రవ్యేణసంకల్ప విధానేనయుష్మ దనుజ్ఞయా సద్యైవమహ్యంకరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవతః ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । సమస్త... ప్రీణాతి యజమానస్య పిత్రాదీనాం హిరణ్యశ్రాద్ధే అధికారసి[illegible]పంతో బ్రువంతు । అధికారస్తు । దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ స

దాశినః । దనురుచిసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ*ణాంసపత్నీకానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే*కరణీయః । అస్తు*యః। మాతామహమాతుఃపితామహ*ణాంసపత్నీకానాంస్థానే*యః అస్తు*యః । అక్రోధనైశ్శౌచపరై*తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతత శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్ । ఆచమ్య । ఏవం*గిధౌ మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధేయుష్మ దనుజ్ఞయా* ప్రగ్రాహితం శ్రాద్ధకర్మణాకరిష్యే। కురుష్వ । దేవతాభ్యః*తిలాన్ వికిరేత్। హస్తౌప్రక్షాల్య । దనురుచిసం*నామిదమాసనం । సుఖాసనం । దైవే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా । ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్నవాని । గంధద్వారాం*శ్రియం। దనురు*నాః అమీగ్రంగంధాః। సుగంధాః। అర్చ్యతే*ర్చిత। దను*వాః। ఇమానిపుష్పాణి। ధూరసి*ర్వాపః।వ*వాః। అయంవోధూపః।ఉద్దిష్య*దిశేద*వాః । అయంవో దీపఃసుదీపః।యు వాసు* యాంతః। అంతః*వాసః। సువాసః తదభావేసౌత్ర తౌ ఇమేకుశాః సుకుశాః।భవ దనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే పితృపితామహానాం*మిదమాసనం సుఖాసనం ॥ పితృ*ణాంసపత్నీకానాంసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా।ప్రా*ని।గంధద్వారాం*ఇమంవోవాసః సువాసః తదభావేసతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాఃభవదనుజ్ఞయామాతామహాద్యర్చనంకరిష్యే। మాతామహమాతుః*ణాం సపత్నీకానామిదమాసనం। సుఖాసనం। సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా*ని। గంధద్వారాం। సతిలా ఇమేకుశాః। సుకుశాః యుష్మదనుజ్ఞయా మండలార్చనంకరిష్యే।తత్ర స్థానేషు హిరణ్యంనిధాయ।దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసువ। పృథివీ*స్వాహా ॥ శ్రీకష్టోహిరణ్యంగృహ్ణస్వ । దనురుచి*వాఇదం హిరణ్యంహవ్యందను*వాదేవతా ఇదంహిరణ్యంహవ్యం।బ్రాహ్మణస్వాహా*చ్ఛాయమయందను*భ్యః ఇదంహిరణ్యంహవ్యం తత్సత్।స్వాహాసమము। గయాయా*మిత్రమస్తు। దేవేవా*జాతవేద్యం। ప్రాచీనావీతి। దేవస*రె। శ్రీవిష్ణోకవ్యంగృహ్ణస్వ పితృపితా*మహస్సపత్నీకాః। ఇదంవోహిరణ్యంపితృపి*తామహ్సపత్నీకారూపాదేవాదేవతా ఇదంహిరణ్యం కవ్యం।బ్రాహ్మ*హిరణ్యంకవ్యంతత్సత్ స్వ*సమస్తలీర్థేఘువత్తమస్తు। యుచేహ*సుకృతం జాయస్వ।దేవసవితః*సురె।మాతామహమాతుః।*త్నీకా ఇదంహిరణ్యంకవ్యంమాతామహ*కారూపాదేవాదేవతా ఇదంహిరణ్యంకవ్యంబ్రా*దత్తమస్తు।యుచే*స్వ । సప్తవ్యాధా*సతతం పితృభ్యస్త్రిహేతూన్ । ఆచమ్య।ఏవం*తిథౌ । యజమానస్యపితృ*రూపాన్ సపత్నీకాన్ । మాతామహ*రూపాన్ సపత్నీకాన్ దనురు*కాన్ విశ్వాన్ దేవాన్సూర్యస్య సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేనపితృపితామహ*ణాంసపత్నీకానాం। మాతామహ*ణాంసపత్నీకానాంచ తేషాంపితౄణాంగయాహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవ అక్షయ్యతృప్తిర్భూయాత్ పునరావృత్తిరహితశాశ్వత బ్రహ్మలోకనివాససిద్ధిరస్తి్వతిభవంతోబ్రువంతు। పునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకనివాససిద్ధిరస్తు॥సర్వంసగుణమస్తు॥యథా కా*స్తు॥

సంకల్పశ్రాద్ధం,

అవాహనార్ఘ్యదానేచ-అగ్నౌకరణమేవచ । పిండస్థానినయనే సంకల్పే పంచవర్జయేత్ ॥అంగానిపితృయజ్ఞస్యయదాకర్తుంనశక్నుయాత్ । సంకల్పశ్రాద్ధమేవాసౌ కుర్యాదహ్యర్ఘాదివర్జితమితి॥౧॥ అర్ఘ్యక్షాగ్నౌ స్నుపిండోక్తిదస్తాత్సంకల్ప్యభోజయేత్ ॥సంకల్పంతుయదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణం । నావాహనాగ్నౌకరణం పిండాంశ్చైవనదాపయేదితి । ఉచ్ఛిష్టపిండోపివర్జితవ్యః।సంకల్పంతు యదాశ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రపూరణం । వికిరశ్చనదాతవ్యఇతిస్మృత్యంతరాత్ ॥

—※ అథసర్వప్రాయశ్చిత్తం. ※—

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషదముపేత్యస్నాత్వా చపట్వప్రాణానా యమ్య ఏవం ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవన కౌమారవృద్ధత్వేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సమ్యక్కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రతాతి దేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ కరాణాముపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణా ముపకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానామజ్ఞానతో భ్యస్తానాం జ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం జ్ఞానతో భ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతా భ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలా భ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రరిషదుపస్థాన పూర్వకం శక్య ప్రత్యామ్నాయ రూపేణా చరిష్యే ।

ఇతిసంకల్ప్య । స్వశాఖయా సంకల్పపురస్సరం మృత్తికాస్నానం విధాయ సంకల్ప పురస్సరం పరిష దుపస్థానం కుర్యాత్ (॥ శ్లో ॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిష దిస్వకం । స్నానంశరీర శుధ్యర్థం కరిష్యఇతి కీర్తయేత్ । పర్షదః ప్రాగుపస్థానా త్పశ్చాత్స్నాయం తనేపివా । సంకల్పత్రయ మామ్నాతం ప్రాయశ్చిత్తే చికీర్షితె ॥) కేచనవ్రత గ్రహణాత్పూర్వే ద్యుస్నాయాహ్న పరిషదుపస్థానం కార్యమితివదంతి । యజమానఃఆర్ద్రవాసాఃపరిషదంత్రిఃప్రదక్షిణీకృత్య.పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్ ॥ విజ్ఞాపనప్రకారః । అశేషేహపరిషన్మ

దీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయాసమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాంయుథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యమాముద్ధర। అముకగోత్రస్య నామధేయస్యాహమజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మయాకృతానాంప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్ట రూపమహాపాతక ప్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాంమహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానామజ్ఞాన తస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదక ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశేతి విజ్ఞాప్యదైన్యం ప్రణమేత్ । తతస్త్రీన్ పంచవావిధాయకాన్ వృణుయాత్।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేవిధాయకం త్వామహంవృణే। తతోనువాదకవరణం। అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే ఽనువాదకం త్వామహంవృణే త్యనువదంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హేవిద్వన్ అశేషేహ పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య యజమానస్య జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమస్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్విగుణితం అధమస్య త్రిగుణితం ఏవం సచ్చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మక ప్రాయశ్చిత్త మపనోదకంభవతి । ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చితంనియోజయేత్ ॥ పరిషదపివిజ్ఞాపితానాం నిమిత్తానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అధికారసామర్థ్య భేదాత్ ॥

సాక్షాద్వాశక్త్య ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా నిర్ణయేదథ నిర్ణీతం ష
ష్గుణితషడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సాక్షాద్వాశక్త్య ప్రత్యా
మ్నాయమశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ
భూతధేనుదానాదికం వాస్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చితంనియోజయేత్॥ అను
వాదప్రకారః॥ సోఽపివిశేషసంభాషణాంసంప్రాప్య(॥శ్లో॥ హస్తంప్రసార్యో
పవిష్టా ప్రాణాయామపురస్సరం। ఉద్ధాయానువదేద్దేవ భాషయాంపర్షదీ
రితం। ప్రాయశ్చిత్తంప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివారంచపునఃపునః। ప్రాయశ్చి
త్త. బ్రాహ్మణస్య సాక్షాదుపదిశేద్బుధః। అంతరాబ్రాహ్మణంకృత్వా
క్షత్రవిట్ఛూద్రజన్మనాం। ఇతిన్యాయేనానువదేత్। అనువాదః।
హేగోత్రనామధేయ అశేషేహపరిషత్త్వదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య త్వ
యా సమర్పితాంపరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యత్వదుక్త
నిమిత్తానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త
మఖండమేకం నిర్ణయాస్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం తవోపదిశేతి వి
ధాయకముఖేన మాంప్రేషితవతీ అహమప్యుపదిశామి సావధాన స్స
మాకర్ణయ। హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే త
త్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ
వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాత
క ప్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను
పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణా నామ
పాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకా
నాం రహస్య కృతానాం మహా పాతకానాం మహా పాతకాతి
దిష్టరూప మహా పాతకప్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం మహా
పాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం
మలినీ కరణానామ పాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ కరాణాం అవకీర్ణ
కానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం అజ్ఞానతో భ్యస్తా
నాం జ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానా మజ్ఞానతో ఽజ్ఞానత
శ్చాత్యంతాభ్యస్తానామ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞా

నతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వే షాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణితం షడబ్దకృచ్ఛ్రరూప మశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకంనిర్ణీతం।ఏతదుత్త మాధికారిణః । మధ్యమస్య తదేవద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్విస హస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం। అధ మస్య తదేవత్రిగుణితం చత్వారిగ్ంశదుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్రసం ఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్త మపనోదకం భవతి । ఏ తత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంసాక్షాచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకురు । అస మర్థోఽహ మితిబ్రూయాద సమర్థశ్చేచ్ఛక్త్య ప్రత్యామ్నాయే నాచర । ప్రత్యామ్నాయానాహ । ప్రాజాపత్యోప వాసధేను దానాయుత గా యత్రీ మంత్రజప ప్రాణాయామ శతద్వయ తిలహోమసహస్ర సగ్ం హితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగా నదీస్నాన ద్వాదశ బ్రాహ్మణ భోజనాదీని సమాన ప్రత్యామ్నాయ పరాణిఏతేషు చికీర్షితవప్రా త్ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై మహానదీ మృత్తికాస్నా నైః షడ్గుణిత షడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీ చ్యాంగసహితం సంపూర్ణంకురు । పూతో భవిష్యసి । మహాన ద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధావే కైకం స్నానం షట్కృచ్ఛ్ర ఫలద మిత్యుక్తం । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్వి సహస్రసంఖ్యాక ప్రా జాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీ మృత్తికా స్నానానిభ వంతి । అథమస్య చత్వారిగ్ంశదుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతాని మహానదీ మృత్తికా స్నా నానిభవంతి । అనేన యజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనాస్మిన్ షడ్గు ణితషడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతై స్నానవిధ్యనుష్ఠిత తత్సం ఖ్యాక మహానదీ మృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితే సంపూర్ణ మనుష్ఠితేసతి । హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే త త్క్షణపర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరి

స్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాతిదేశికరూపాతి పాతకేభ్యః మహాపాతకసమరూపానుపాతకేభ్య ఉపపాతకేభ్యస్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్య కృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహా పాతకాతి దిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతి దేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమ రూపానుపాతకేభ్య ఉపపాతకేభ్య స్సంకలీ కరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో పాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానత స్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతో భ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతో భ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞాన తశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞాన తశ్చనిరంత రాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞా నతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో భూయాః విముక్తో భూయా ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ ॥ పర్షదుచ్చైస్తథాస్త్విత్యేక వాక్యేనానువదేత్। పర్షదం గంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూలదక్షిణాదికం దద్యాత్। యజమానః। ప్రాణానాయమ్య। మమజన్మాభ్యాసాదిత్యాది సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పర్షదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్తం చత్వారింశదుత్తర ద్విశతాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగ సహితం పర్షదు పదిష్టప్రత్యామ్నా యరూపేణా చరిష్యే। మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తసాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య (॥శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూప ధరో దేవః ప్రీయతామనయా గవా। గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే।) అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం తామ్ర పృష్ఠాం కాంస్యదోహశాం వస్త్రాలంకారసంయుక్తాం పయస్వినీ మిమాం గాం తుభ్యమహం సంప్రదదేన మమేతి దత్వా తతో దశదానాని దద్యాత్ ప్రాణానాయమ్య। తస్యైతస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య (॥శ్లో॥ మేరుమందర తుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి

తస్మాత్కేశా న్వపామ్యహం । జంఘూరు వక్షః కక్షౌసులోమాని భుజయోః క్రమాత్ । కుక్షిలోమ శిఖా వర్జం శ్మశ్రుకేశాం శ్చవాప యెత్ । క్రమేణపాణిపాదస్య నఖానిచనికృంతయెత్ । కేశానాం వపనం నాస్తినారీణాం వ్రతసత్రయోః । మహాదోషేషుసర్వేషు ఛేదయెద గుళద్వయం । పాదయోశ్చైవపాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనం । వ్రతద్వైగుణ్యముచ్చరె త్కేశాన్రక్షతి చెద్ద్విజః । తథాపి లోమవపనం కారయెన్నఖకృంతనం)। (అనేనక్రమేణ వపనం కుర్యాత్)(॥శ్లో॥ రాజా వా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణోవా బహుశ్రుతః । కేశానాంవపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తంసమాపయెత్ ॥ కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్। ద్విగుణేవ్రతఆదిష్టే దక్షిణాద్విగుణాభవేత్) । ఏతన్మహాపాతక వ్యతిరిక్తవిషయం(॥ శ్లో ॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతేకేశవాపనం । ఋతేమహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః ఇతివచనాత్।) సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం మహాపాతకానాం ప్రకాశకృత గోహననదోషస్యా వకీర్ణినో దోషస్యాపనోదకం । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలె సర్వేషాం వపనంకర్తవ్యం। వపనంకృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ప్రీత్యర్థం మయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే(॥ శ్లో ॥ ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహివనస్పతె) ఇతిమంత్రేణ దంతకాష్ఠమాదాయ దంతధావనంకృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశవిధస్నానాని కరిష్యే॥ (శ్లో ॥ భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం । స్నాత్వాతదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్) ॥ అగ్నిరస్మిజన్మనా జాతవేదాఘృతంమేచక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూ రజసోవిమానో జస్రోఘర్మోహవిరస్మినామ। ఇతి భస్మస్నానం। గంధద్వారామితి గోమయస్నానం। స్యోనాపృథివీ భవాన్యృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। ఇతి మృత్తికా స్నానం । ఆపోహిష్ఠా మయోభువఇతి వారిణాస్నానం ।

గాయత్ర్యా గోమూత్రం । గంధ ద్వారామితి గోమయం । ఆప్యాయ స్వేతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీ త్యాజ్యం । దేవస్య త్వాసవితుఃప్ర స్వాభ్యాగ్ం సరస్వత్యైవాచోయంతుర్యంత్రే ణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి । ఇతి కుశోదక స్నానం । హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్త మసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా వాచా కర్మణావాదుష్కృతం కృతం । తన్న ఇంద్రోవరుణో బృహస్పతి స్సవితాచ పునంతు పునః పునః । నమోగ్నయే ప్సుమతే నమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమోవారుణ్యై నమోద్భ్యః । యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనా దతీపానా ద్యచ్చఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణో రాజాపాణి నాహ్యవ మర్శతు । సోహమపాపో విరజోనిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మస లోకతాం । యశ్చాప్సు వరుణ స్సపునా త్వఘమర్షణః । ఇమం మెగంగె యమునె సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృథేవితస్తయాజీక్ర్యే కీయేశ్రృ ణుహ్యా సుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త పసోధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రాదర్ణవా దధి సంవత్సరోఅజాయత। అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య మిషతోవశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌధాతా యథా పూర్వమకల్ప యత్ । దివంచ పృథివీం చాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష భూత స్యమధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యావా పృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్గ్రితగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి। ఇత్యఘమర్షణస్నానం । ఏవం స్నాత్వాచమ్య పూతోహమస్మీ త్యాత్మానం ధ్యాయేత్ । అథపంచగవ్యవిధిః (॥శ్లో॥ కృష్ణాయాఆహ రేన్మూత్రం

రక్తాయా గోమయంతథా । పీతాయాస్తు పయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయాఘృతంచేతి గవాంవర్ణాఃప్రకీర్తితాః । పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయం । క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యందధిచత్రిపలంతథా । ఘృతమేకపలంగ్రాహ్యంపలమేకంకుశోదకం। గోమూత్రంగోమయం క్షీరందధిసర్పిః కుశోదకం । పంచగవ్యమృషిప్రోక్తమృషిభిర్గౌతమాదిభిః । గాయత్ర్యాగృహ్యతేమూత్రంగంధమంత్రేణగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిమంత్రేణ క్షీరంగ్రాహ్యమనంతరం । దధిమంత్రేణ సంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతఃపరం । శుక్రమసీతిణాజుషా దేవస్యత్వాకుశోదకం । అనేనవిధినాపంచగవ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వాకుశాగ్రైస్తుత్రిరాలోడ్యవిశుద్ధయేత్ । ప్రాశయేత్ప్రణవేద్వాతుస్నాపయేత్ప్రణవేనతు । నారాయణేతిమంత్రేణ స్త్రీణాంప్రాశనమిష్యతే । ఇత్యేతదృషినాప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా । భస్మగోమయమృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః । ప్రాశనంపంచగవ్యస్యదహత్యగ్నిరివేంధనం । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచోపసిద్ధయే)। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ సర్వదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమంకరిష్యే । చతుష్పాత్రప్రయోగః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన। భూస్స్వాహా।భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా।భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమసనుస్తపాపక్షయార్థం సర్వదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యప్రాశనంకరిష్యే। పంచగవ్యంప్రాశ్య। ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతంపాపం దేహేతిష్ఠతిమామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనం । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనాని కరిష్యే । అగ్నిరస్మీతి భస్మప్రాశనం । గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనం । స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనం । ఆపోహిష్ఠేతివారిప్రాశనం। గాయత్ర్యాగోమూత్రం। గంధద్వారామితిగోమయం। ఆప్యాయస్వేతిక్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణఇతిదధిప్రాశనం దేవస్యత్వేతికుశోదకప్రాశనం । అథతృతీయసంకల్పః । ఏవం...ప్రీత్యర్థం

పర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। పర్షదుపదిష్టసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేనశాలాగ్నిహోమంకరిష్యే।చతుష్పాత్రప్రయోగః। పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా।భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా॥భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవతాః।మయాఆచరితప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేనదశదానానికరిష్యే॥ శ్లో ॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। సర్వసస్యాశ్రయాభూమిర్వరాహేణసముధృతా। అనంతపుణ్యఫలదాఅతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। తిలాఃపాపహరానిత్యంవిష్ణోర్దేహసముద్భవాః।పాపంహరతుమెక్షిప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగర్భస్థంహేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। శీతవాతోష్ణసంత్రాణంలజ్జాయాలక్షణంపరం।దేహాలంకరణంవస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। ధన్యంకరోపిదాతారమిహలోకెపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమెస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। ఇక్షుకాండసముద్భూతోగుడోమధువిరాజనః। యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమె।పితృప్రీతికరంత్వంహిరౌప్యంచంద్రసమద్యుతె। త్వద్దానాదిహచాముత్రశ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ। రసానామగ్రతఃశ్రేష్ఠంలవణంబలవర్ధనం।యస్మాత్తస్మా...మె। గోభూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానానిపండితాః॥ఏవమెవసర్వత్రకృచ్ఛ్రాదిప్రాయశ్చిత్తేషుప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపఃకర్తవ్యః॥ ❊

(❊) అథమృత్తికాస్నానం. (❊)

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాస్యామోబ్రహ్మచారిగృహస్థవానప్రస్థపరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతేసహస్రపరమాదేవీతి భూమిందూర్వామభిమంత్ర్య ॥ అశ్వక్రాంతెరథక్రాంతేవిష్ణుక్రాంతేవసుంధరా। శిరసాధారయిష్యామిరక్షస్వమాంపదెపదె। సహస్రపరమాదేవీశతమూలాశతాంకురా। సర్వగ్ంహరతుమేపాపం। దూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ।ఉద్ధృతాసీతి

నదీతీరెలోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణకృష్ణేనశతబాహునా।కాం
డాత్కాండాదితిద్వాభ్యాందూర్వామాదాయ। కాండాత్కాండాత్ప్రరో
హంతీపరుషఃపరుషఃపరి। ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణశతేనచ। యాశ
తేనప్రతనోషిసహస్రేణవిరోహసి।తస్యాస్తేదేవీష్టకేవిధేమహవిషావయం।
మృత్తికేహనమేపాపమితిదూర్వాంలోష్టేప్రతిష్ఠాప్య। మృత్తికేహనమేపా
పంయన్మయాదుష్కృతంకృతం । మృత్తికేబ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిమం
త్రితా। మృత్తికేదేహిమేపుష్టింత్వయిసర్వంప్రతిష్ఠితం । మృత్తికేప్రతిష్ఠితేస
ర్వంతన్మేనిర్ణుదమృత్తికే। త్వయాహతేనపాపేనగచ్ఛామిపరమాంగతిం। య
తఇంద్రస్స్వస్తిదాస్వస్తిన ఇంద్రస్త్రాతారమింద్రమాపాంతమన్యుః పరంమృ
త్యోఇతిప్రతిమంత్రంప్రతిదిశంలోష్టముత్సృజ్య । యతఇంద్రభయామహే త
తోనోఅభయంకృధి। మఘవఞ్ఛగ్ధితవతన్నఊతయేవిద్విషోవిమృధోజహి।
స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ । వృషేంద్రఃపురఏతునస్స్వస్తిదా
అభయంకరః।స్వస్తినఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః।స్వస్తినఃపూషావిశ్వవేదాః। స్వ
స్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్రమవి
తారమింద్రగ్ంహవేహవేసుహవగ్ం శూరమింద్రగ్గ్ం స్వస్తినోమఘవాధా
త్వింద్రః। ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధునిశ్శిమీవాంఛరుమాగ్ంఋజీషీ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః । పరంమృ
త్యోఅనుపరేహిపంథాంయస్తేస్వఇతరోదేవయానాత్ । చక్షుష్మతేశృణ్వ
తేతేబ్రవీమిమానఃప్రజాగ్ంరీరిషోమోతవీరాన్ । గంధద్వారామితిలోష్ట
మాదాయ । గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీం । ఈశ్వరీ
గ్ంసర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయేశ్రియం। ఉదుత్యంజాతవేదసమి
త్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా। ఉదుత్యంజాతవేదసందేవంవహంతికేతవః।దృ
శేవిశ్వాయసూర్యం। శ్రీర్మేభజత్వలక్ష్మీర్మేనశ్యత్వితిశిరఃప్రదక్షిణీకృత్య। శ్రీ
ర్మేభజతు।అలక్ష్మీర్మేనశ్యతు।సహస్రశీర్షేతిశిరఆలిప్య। సహస్రశీర్షాపు
రుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతోవృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగు
లం। విష్ణుముఖాఇతిముఖం। విష్ణుముఖావైదేవాశ్ఛందోభిరిమాన్లోకానప
జయ్యమభ్యజయన్। ఓజోగ్రీవాభిరితిగ్రీవాం । ఓజోగ్రీవాభిర్నిరృతిమస్థభిరిం

ద్రగ్ స్వపసావ హెనరుద్రస్యవిచలస్కంధో హూరాత్రయోర్ద్వితీయోర్ధమా
సానాం తృతీయోమాసానాం చతుర్థఋతూనాం పంచమస్సంవత్సరస్య
షష్ఠః । మహాగ్ంఇంద్రోవజ్ర బాహురితిబాహూ । మహాగ్ంఇంద్రోవజ్ర
బాహు షోడశీశర్మయచ్ఛతు స్వస్తినోమఘవాకరోతు హంతుపాప్మానం
యోస్మాన్ ద్వేష్టి । సోమానగ్గ్ స్వరణమితికుక్షౌ । సోమానగ్గ్ స్వరణంకృణు
హిబ్రహ్మణస్పతే । కక్షీవంతంయఔశిజం । శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరం।
శరీరంయజ్ఞశమలం కుసీదంతస్మిన్ త్సీదతుయోస్మాన్ ద్వేష్టి। నాభిమేచిత్త
మితినాభిం। నాభిమేచిత్తంవిజ్ఞానం। పాయుమేపచితిర్భసత్। ఆపాంత
మన్యురితికటిం । ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాంఛరుమా
గ్ంఋజీషీ । సోమోవిశ్వాన్యతసావనాని నార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదె
భుః। విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠం। విష్ణోరరాటమసివిష్ణోః పృష్ఠమసివిష్ణోశ్న
ప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా। వరుణస్య
స్కంభనమసీతిమేఢ్రం । వరుణస్యస్కంభసమసి వరుణస్యస్కంభసర్జన
మస్యుస్మక్తోవరుణస్యపాశః । ఆనందనందావిత్యండౌ । ఆనందనాందావాం
డౌమె । భగస్సౌభాగ్యంపసః। ఊరోర్వోరోజోరిత్యూరూ । ఊరోర్వోరోజోరి
ష్టావిశ్వాన్యంగానితనూః । తనువామెసహనమస్తె అస్తుమామాహిగ్ంసీః।
ఊరూఅరత్నిజానుసీతిజానునీ। ఊరూఅరత్నీజానునీ। విశోమెంగానిసర్వతః।
జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాంపద్భ్యాంధర్మోస్మి। విశిరాజాప్రతి
ష్ఠితః। చరణంపవిత్రమితిచరణే । చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూ
తస్తరతిదుష్కృతాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింత
రేమ। ఇదంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా
నిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురె । త్రీణిపదావిచక్రమె విష్ణుర్గోపా
అదాభ్యః। తతోధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషం.దూర్వాస
హితంలోష్టగ్ం శిరసినిధాయ। సజోషాఇంద్రసగణో మరుద్భిస్సోమంపిబ
వృత్రహన్ఛూరవిద్వాన్। జహిశత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వాథా భయం
కృణుహివిశ్వతోనః। హిరణ్యశృంగమితి తీర్థంగత్వా । హిరణ్యశృంగంవ
రుణంప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్త మసాధూనాం

పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా వాచా కర్మణావా దుష్కృతంకృతం। తన్నఇంద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః । సుమిత్రానఆప ఇత్యాత్మానమభిషించేత్ । సుమిత్రాన ఆపఓషధయస్సంతు। ఉదకాంజలిమాదాయ లోష్టదేశేసనీయ । దుర్మిత్రాస్తస్మైఇతి ప్రథమం । యోస్మాన్ ద్వేష్టీతి ద్వితీయం । యంచవయంద్విష్మఇతి తృతీయం । దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుః । యోస్మాన్ ద్వేష్టి । యంచవయంద్విష్మః । ఆపో హిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ మార్జయిత్వా ॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపావకాయాసుజాతః... నిధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః... జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥ నమోగ్నయే ప్సుమతఇతినమస్కృత్య । నమోగ్నయే ప్సుమతే నమఇంద్రాయనమో వరుణాయనమో వారుణ్యైనమోద్భ్యః । యదపాంక్రూరమిత్యభి ప్రేరాత్య । యదపాంక్రూరం యదమేధ్యంయదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీ పానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపాణినాహ్యవమర్శతు। సోహమపాపోవిరజో నిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః। నాకస్యపృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగ ఇత్యపోభిమన్త్ర్య । ఇమంమేగంగే యమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయె శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచసత్యం చేత్యఘమర్షణ సూక్తేనాప్సు వగాహేత । ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రా దర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్ । దివంచపృథివీం చాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః । పునంతువసవఃపునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాంలోకా నేషమృత్యోర్హిరణ్మయం। ద్యావాపృథివ్యోర్

హిరణ్మయగ్ంసగ్ం శితగ్ంసువః సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రఞ్జ్వలతీ
త్యాచమ్య। ఆర్ద్రఞ్జ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి।
యోహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమేవాహం
మాంజుహోమిస్వాహా। అకార్యకారీతిపునస్స్నాత్వా। అకార్యకార్యవకీ
ర్ణీస్తేనో భ్రూణహాగురుతల్పగః। వరుణోపామఘమర్షణ స్తస్మాత్పా
పాత్ప్రముచ్యతే। రహస్యపాపాపనోదనార్థం పునస్స్నాయాత్। రజో
భూమిస్త్వమాగ్ంరోదయస్వ ప్రవదంతిధీరాః। పునంత్వృషయఃపునంతు
వసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఆక్రాంత్సముద్రఇతిజపేత్।
ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథమేవిధర్మంజనయన్ప్రజాభువనస్యరాజా। వృషాప
విత్రేఅధిసానోఅవ్యేబృహత్సోమోవావృధేసువానఇందుః। ప్రాణానాయ
మ్యఏవం...త్యర్థంమయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄ
నుద్దిశ్య దేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణంకరిష్యే। దేవాదీంస్త
ర్పయేత్॥ శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిఃప్రోక్ష్య। శుచీవో...పావ
కాః। దేవస్యత్వేతివస్త్రమాదాయ। దేవస్యత్వా...దదే। అవధూతమిత్య
వధూయ।అవధూతగ్ంరక్షోవధూతా...అరాతయః। ఉదుత్యంజాతవేద
సమిత్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా। ఉదుత్యం...సూర్యం। ఆవహంతీతి పరి
ధాయ।ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాంపశుభిస్సహస్వాహా। తతోద్వి
రాచమ్య। ఉత్తిష్ఠంతుభూతపిశాచాః యేభూతాశ్చనిశాచరాః।
ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే। ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య
ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశత గాయత్రీజపం కృత్వా
ద్వాదశసూర్య నమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థ
ప్రదక్షిణమంత్రః) శ్లో॥ మూలతోబ్రహ్మరూపాయ మధ్యతోవిష్ణురూపి
ణే। అగ్రతశ్శివరూపాయవృక్షరాజాయతేనమః। ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః
పూతోభవతి। బ్రహ్మహత్యాగోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయసురాపానా
దిప్రణాశనమితివిజ్ఞాయతే। ధ్యాత్వాదేవంనారాయణంప్రపద్యత ఇత్యా
హభగవాన్బోధాయనః। ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృత్ ॥ ఇతిమృత్తికా
స్నానవిధిః ॥

—(*) స్నానప్రకరణం. (*)—

దక్షః । అస్నాతోనాచరేత్కర్మజపహోమాదికంచయత్ । లాలాస్వేదసమాకీర్ణశ్శయనాదుత్థితఃపుమాన్ ॥ అత్యంతమలినఃకాయోనవచ్ఛిద్రసమన్వితః। స్రవత్యేవదివానక్తంప్రాతస్స్నానంవిశోధనం॥ ముక్తాఫలే। అస్నాతస్తుపుమాన్నార్హోజపాగ్నిహవనాదిషు । ప్రాతస్స్నానంతదర్థంతు నిత్యస్నానంప్రకీర్తితం॥ స్రోతసోభిముఖస్స్నాయాన్మార్జనేచాఘమర్షణే। అన్యత్రార్కముఖోరాత్రౌప్రాగుదఙ్ముఖఏవవా ॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనంమార్జనంచాఘమర్షణం। దేవాదితర్పణంచైవస్నానంపంచాంగముత్తమం॥ విశ్వామిత్రః । తతోనదీంసమాగత్యగంగాధ్యానపురస్సరం । నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాత్రివారంస్నానమాచరేత్॥ విష్ణుః ॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాకృత్వాకేశాన్ద్విధాద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తుత్రివారంమజ్జనంచరేత్ ॥ ఆశ్వలాయనః। త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబద్ధ్వాసమాచమేత్ । ప్రాణానాయమ్యసంకల్ప్యత్రివారంమజ్జయేత్పునః॥ *॥

—(*) అథగంగాప్రార్థనా. (*)—

గంగాగంగేతియోబ్రూయాద్యోజనానాంశతైరపి । ముచ్యతేసర్వపాపేభ్యోవిష్ణులోకంసగచ్ఛతి ॥ అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానేస్నానజంఫలం । స్వర్గారోహణసోపానేమహాపుణ్యతరంగిణీ । వందేకాశీంగుహాంగంగాంభవానీంమణికర్ణికాం॥ అతితీక్ష్ణమహాకాయకల్పాంతదహనోపమ। భైరవాయనమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ త్వంరాజాసర్వతీర్థానాంత్వమేవజగతఃపితా। యాచితందేహిమేతీర్థంసర్వపాపాపనుత్తయే॥ యోసౌసర్వగతోవిష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః॥ సఏవద్రవరూపేణగంగాంభోనాత్రసంశయః॥ నందినీనలినీసీతామాలినీచమహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతాగంగాత్రిపథగామినీ। భాగీరథీభోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ॥ ద్వాదశైతానినామానియత్రయత్రజలాశయే । స్నానకాలేపఠేన్నిత్యంమహాపాతకనాశనం॥

అత్రాయంప్రయోగః । తత్రగంగాధ్యానపురస్సరంగంగాంప్రవిశ్య నాభిమాత్రజలేస్థిత్వాశిఖాంద్విధావిధాయనిరుద్ధకర్ణనాసస్త్రిరాప్లుత్యాచమ్యశిఖాంబధ్వాపునరాచామేత్॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం।

ప్రాతస్స్నానమహంకరిష్యే। హిరణ్యశృంగమితిసూక్తంజపేత్ ॥ హిరణ్య
శృంగంవరుణంప్రపద్యేతీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసా
ధూనాంపాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసావాచాకర్మణావాదుష్కృ
తంకృతం। తన్నఇంద్రోవరుణోబృహస్పతిస్సవితాచపునంతుపునఃపునః॥ త
తోమార్జయేత్। ఆపోహిష్ఠామయోభువః...చనః। హిరణ్య...నిధత్త।ఇ
దమాపఃప్రవహతావద్యంచమలంచయత్। యద్వాహమభిదుద్రోహానృతం
యద్వాశేపేఅభీరుణం। ఆపోమాతస్మాదేనసోవిశ్వాన్ముంచత్వగ్ంహసః।ని
ర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్యపడ్బీశాత్స
ర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదుతోమనుష్యకిల్బిషాత్ । పవమానస్సువర్జనః...జాత
వేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ పునర్మజ్య। నమోగ్నయేప్సుమత ఇతిన
మస్కృత్య॥ నమోగ్నయేప్సుమతేనమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమో
వారుణ్యైనమోద్భ్యః । యదపాంక్రూరమితిసాంగుష్ఠయజ్ఞసూత్రేణాద్భి
స్త్రిరాప్లుత్య। యదపాంక్రూరంయదమేధ్యంయదశాంతంతదపగచ్ఛతాత్।
అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపా
ణినాహ్యవమర్శతు। సోహమపాపోవిరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః। నాకస్య
పృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘ
మర్షణః। ఇమంమేగంగ-ఇత్యపోభిమంత్ర్య।ఇమంమెగంగేయమునేసరస్వతి
శుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీ
యేశృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహే
త। ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతత
స్సముద్రోఅర్ణవః । సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహో
రాత్రాణివిదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతాయథా
పూర్వమకల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యా
గ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణఃపునాత్వఘమర్ష
ణః- పునంతువసవఃపునాతువరుణఃపునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే
భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాంలోకానేషమృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యా
వాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశ్రితగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి॥ ఆ

ర్ద్రింజ్వలతీత్యాచమ్య । ఆర్ద్రింజ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మా
హమస్మి। యోహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి- అహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి- అహమే
వాహంమాంజుహోమిస్వాహా-ఆచమ్య-ఏవం...ప్రీత్యర్థంస్నానాంగత్వేన
దేవాదితర్పణంకరిష్యే-బ్రహ్మాదయోయేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి.
భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి।భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి-సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి
భూర్భువస్సు-వర్దేవాగ్ స్తర్పయామి । కృష్ణద్వైపాయనాదయోయే ఋష
యః। తాన్ ఋషీగ్ స్తర్పయామితర్పయామి।ద్విః।భూర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి
ద్విః॥భువఋషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సువఋషీగ్ స్తర్పయామి॥౨।భూర్భువస్సు
వఋషీగ్ స్తర్పయామి॥ ౨॥ సోమఃపితృమాన్ యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తా
గ్నిఃకవ్యవాహనాదయోయేపితరః। తాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి। ఏవంత్రిః
భూఃపితౄగ్ స్తర్పయామి॥౩॥భువఃపితౄగ్ స్తర్పయామి॥౩॥సువఃపితౄగ్
స్తర్పయామి॥౩॥ భూర్భువస్సువఃపితౄగ్ స్తర్పయామి॥౩॥ ఆచమ్య।యన్మ
యాదూషితంతోయంశారీరమలసంయుతం । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థంయక్ష్మా
ణంతర్పయామ్యహం॥ ఆసంస్కారాశ్చయేకేచిజ్జలాశాఃపితరోమమ। తేష
మాప్యాయనార్థాయదీయతేసలిలంమయా॥ ఇతితటేహస్తాభ్యాంఉదకంని
క్షిప్య॥ వస్త్రంచతుర్గుణీకృత్య । యేకేచాస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రి
ణోమృతాః। తేగృహ్ణంతుమయాదత్తంవస్త్రనిష్పీడనోదకం॥ ఇతిప్రాచీనా
వీతినావస్త్రంనిష్పీడ్యఆసీనోఽన్యేనవస్త్రేణాంగంపరిమార్జయేత్ ॥ ఇతి
స్నానవిధిః॥ *

సింధుస్నానవిధిః.

శ్లో॥ అశ్వత్థసాగరౌసేవ్యౌనస్ప్రష్టవ్యౌకదాచన । అశ్వత్థంమంద
వారేతు సాగరంపర్వణిస్పృశేత్ ॥ అత్రసముద్రోదకేన నాచమనంకా
ర్యం । కింతూదకాంతరేణైవ । తథాచోక్తం । అక్షారాభిరద్భిరాచా
మేదితి ॥ తత్రైవాచమన యోగ్యస్థలాని ॥ శ్లో॥ గోకర్ణేచప్రభాసే
చగంగాసాగరసంగమే । జగన్నాథేరామసేతావబ్ధావాచమనంచరేత్
సింధౌకృత్యమాహ॥ ధనుర్బాణౌలిఖిత్వాథనమస్కృత్యప్రణతింజపేత్। సిం
ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నంసహరీతకం॥ *

అత్రాయం ప్రయోగః- సింధుతీరం ప్రాప్య తత్ర ధనుర్భ్యాం ఊలిఖిత్వా ప్రాణానాయమ్య ఏవం... ప్రీత్యర్థం సింధుస్నానమహం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య-యాని కాని చ... రఘురఘు జనార్దన ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా। సముద్రాయ వయునాయ సింధూనాం పతయే నమః। నదీనాగ్ం సర్వాసాంపి తేజుహుతా విశ్వకర్మణో విశ్వా సోమ ర్త్యగ్ం హవిః। ఇతి నమస్కృత్య। రత్న హరీతకసహితాని యజ్ఞోపవీతాని సింధౌ ప్రక్షిప్య। పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరే। పాషాణం తే మయాదత్తమాహారార్థం ప్రకల్ప్య తాం। ఇతి పాషాణం ప్రక్షిప్య ప్రార్థయతే। విశ్వాచీ చ ఘృతాచీ చ విశ్వయోనివిశాంపతే। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి। అగ్నిత్వాత్మకమీనం నమో విష్ణుముమాపతిం। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి। నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నమో విష్ణో అపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం పతయే నమః। ఇతి నమస్కృత్య। సమస్త జగదాధార శంఖచక్రగదాధర। దేవ హి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య। మంత్రం పఠే। అగ్నిశ్చ యోనిరసి లశ్చ దేహో రేతోధా విష్ణురమృతస్య నాభిః। ఏతచ్ఛ్రుం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావగాహేత పతిం నదీనాం। తతస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠా మయో భువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన చేత్యాదిభిస్స్నాయాత్। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ప్రీత్యర్థం సింధుస్నానాంగ అర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ శ్రీమాన్ సర్వరత్నాకరో యతః। సర్వరత్నప్రధాన త్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే। ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా-ఉదకాంతరేణాచమ్య- ఏవం... ప్రీత్యర్థం-సింధుస్నానాంగ పిప్పలాద తర్పణం కరిష్యే - పిప్పలాదం పికణ్వం చ కృతాంజీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవం చ పరాశరముమాపతిం॥ వాల్మీకిం నారదం చైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవ చ। నలం నీలం గవాక్షం చ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం చాంగదం తథా। మైందం చ ద్వివిదం చైవ ఋషభం శరభం తథా। రామం చ లక్ష్మణం చైవ సీతాం చైవ యశస్వినీం। ఏతాం తర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యే విశేషతః- ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం యత్కించిత్ సచరాచరం। మయాదత్తేన తోయేన తృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ ఇతి సింధుస్నానవి

ధిః॥ స్నానానంతరంశుష్కవస్త్రపరిధానవిధిఃమృత్తికాస్నానవద్ద్రష్టవ్యః॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వామృత్తికయాచోర్ధ్వపుండ్రంకుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలేమృదాకుర్యాత్సంధ్యాకాలేచవారిణా॥ భస్మనాహోమకాలేతుచందనంసార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందనపాపఘ్నవిష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాంకితనమస్తుభ్యంధారణాన్ముక్తిదోభవ॥ ఇతిమృత్తికామాదాయఇమంమేగంగేయమునేసరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీయేశృణుహ్యాసుషోమయా॥ ఇతిజలమాదాయ।విష్ణోరరాటమసీతిమర్దయేత్। విష్ణోరరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసివిష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా- అతోదేవాఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యాచత్రివారమభిమంత్ర్య- అతోదేవాఅవంతునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే- పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం- సమూఢమస్యపాగ్ంసురే- త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః-అతోధర్మాణిధారయన్- తద్విష్ణోఃపరమంపదగ్ంసదాపశ్యంతిసూరయః- దివీవచక్షురాతతం- తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే-విష్ణోర్యత్పరమంపదం- నారాయణాయవిద్మహేవాసుదేవాయధీమహి- తన్నోవిష్ణుఃప్రచోదయాత్- శంఖచక్రగదాపాణేద్వారకానిలయాచ్యుత- గోవిందపుండరీకాక్షరక్షమాంశరణాగతమితిధ్యాత్వా గృహస్థోలలాటాదిస్థానేష్వనామికాంగుళ్యావిష్ణుగాయత్ర్యాకేశవాదిద్వాదశనామభిర్వాధారయేత్ - బ్రహ్మచారీవానప్రస్థోవాలలాటకంఠహృదయమూలేషువైష్ణవగాయత్ర్యాకృష్ణాదిపంచనామభిర్వాధారయేద్యతిస్తర్జన్యాశిరోలలాటహృదయేషుప్రణవేనధారయేత్పరమహంసో లలాటేనైకమూర్ధ్వపుండ్రంధారయేత్ ॥ ఇతిఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః॥ *

అథభస్మధారణవిధిః.

శ్లో॥ స్నాత్వాచారపరిశ్రాంతఃపంచపూజావిశారదః - త్రిపుండ్రంభస్మనాకుర్వన్ చందనేనచసువ్రతః - స్నాత్వాపుండ్రంమృదాకుర్యాద్ధుత్వాచైవతుభస్మనా- దేవానభ్యర్చ్యగంధేనసర్వపాపాపనుత్తయే- ఊర్ధ్వపు

డంత్రిపుండ్రంచ ద్వావేతౌ ధారయేద్ద్విజః-తయోరేకంపరిత్యజ్య రౌరవం నరకంవ్రజేత్॥ బృహస్పతిః ॥ సర్వభస్మాగ్నిహోత్రాంతే ధార్యమేవాగ్నిహోత్రిభిః।అనాహితాగ్నైర్విప్రైర్భస్మఖ్య మౌపాసనసముద్భవమ్।ఔపాసనాగ్నిజంబ్రాహ్మం సర్వభస్మతువైష్ణవం। సర్వభస్మపరంబ్రహ్మ ద్వయం సంసారతారకం। తయోరన్యతరత్సేవ్యం సంసారభయభీరుణా। ధార్యంభస్మత్రిసంధ్యంతు గృహిణాజలసంయుతం। సర్వకాలేభవేత్స్త్రీణాం యతీనాంజలవర్జితమితి ॥ ... ... ※

భస్మనోద్ధూళనంచైవ తథైవాపాదమస్తకం। యఃకరోతిసదామర్త్యః సముక్తోభవతిధ్రువమితి॥ స్కాందే ॥ భస్మనోద్ధూళనంచైవ తథాతిర్యక్త్రిపుండ్రకం- రుద్రాక్షధారణంకృత్వా ముక్తింప్రాప్నోతిమానవ ఇతి- యస్యకాలేభవేద్భస్మ కంఠేరుద్రాక్షమాలికా- తస్యపాపానినశ్యంతి బ్రహ్మహత్యాదికానిచ - స్వర్ణస్తేయసురాపాన గురుతల్పాదికైరపి - భస్మధారణమాత్రేణ ముచ్యతేసర్వకిల్బిషైః । త్రియంబకంజపేన్మర్త్యః త్ర్యాయుషంతథాపివా- యఃపుణ్యవాన్భవేన్మర్త్యః పరంలోకంసయాస్యతీతి- భస్మోద్ధూళనమాహాత్మ్యం వర్ణితుంకేనశక్యతే- యేననారాయణశ్శ్రీమానభూద్వైకుంఠనాయకః- విభూతిర్భూతిరైశ్వర్యమణిమాద్యష్టసిద్ధిదం- తస్మాద్విప్రస్సదోద్ధూళ్యబ్రహ్మభూయాయకల్పత ఇతి - యస్యఫాలేత్రయీరేఖాభస్మనారాజతేసదా- సశివఃకేవలోబ్రహ్మనారాయణఇతీరితఇతి- రుద్రాక్షమాలికాయస్యకంఠేరాజతిసర్వదా - సవిప్రస్సాత్వికశ్శుద్ధస్సశివఃపరమేశ్వరః॥ బ్రహ్మాండే-భస్మనోద్ధూళ్యమేధావీకంఠేరుద్రాక్షమాలికాం।జప్త్వాపంచాక్షరీంనిత్యంపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి - తిర్యక్పుండ్రంభవేద్యస్యతీర్థస్నానఫలసరః- సలభేన్ముక్తిమాప్నోతిశివతుల్యోపివాభవేత్-యస్యపంచాక్షరీనాకంఠేరుద్రాక్షమాలికా - సచండాలతమోజ్ఞేయస్సబాహ్యస్సవిగర్హితః।నిత్యముద్ధూళయేత్తస్మాద్భస్మబ్రహ్మాభిమంత్రితం - తేనపాపానినశ్యంతి ముక్తిస్తస్యకరస్థితా-భస్మరుద్రాక్షధారీయస్సపూజ్యోనాన్యఉచ్యతే-తస్మాద్గ్రాహయేద్విద్వాన్పూజాదానాదికర్మసు- విభూతిర్నాస్తియత్ఫాలే తద్దృష్ట్వాస్నానమాచరేత్ ॥ తస్మాత్-అత్రమేవిప్రఃకుర్యాద్భస్మత్రిపుం

ద్రకం- నాస్తిపంచాతురీయస్యతస్మ్యఖంనావలోకయేత్ - దూరత స్తంత్యజే
ద్విప్రస్నా న కాలేపి శేషత ఇతి॥ *

అథకాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్.

ఓం సహనావవతు- సహనౌభునక్తు- సహవీర్యంకరవావహై- తేజ
స్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై- ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ హరిః ఓం॥ అ
థకాలాగ్నిరుద్రోపనిషదః- సంవర్తకోగ్నిరుషిః- అనుష్టుప్ఛందః-శ్రీకాలా
గ్నిరుద్రోదేవతా-ఓంబీజం- నమశ్శక్తిః-శివాయేతికీలకంమమసమస్తపాపక్ష
యార్థేభస్మధారణేవినియోగః॥ ఓమితిషడంగన్యాసః భూర్భువస్సువరోమి
తిదిగ్బంధః- ధ్యానంబు-తగ్ంసత్యం...నమోనమః- శాంతంపద్మా...న
మామి- అథకాలాగ్నిరుద్రంభగవంతంసనత్కుమారఃపప్రచ్ఛ- అధీహిభగ
వన్త్రిపుండ్రవిధిం-కింతత్వం-కామూర్తిః-కోవిధిః- కింద్రవ్యం-కింస్థానం-క
తిప్రమాణం-కారేఖాః- కేమంత్రాః-కాదేవతాః-కాశక్తిః-కఃకర్తా- కిందై
వతం-కింఫలమితిచ-తగ్ంహోవాచభగవాన్కాలాగ్నిరుద్రః- యద్ద్రవ్యం
తదాగ్నేయంభస్మ - సద్యోజాతాదిభిఃపంచబ్రహ్మమంత్రైఃపరిగృహ్య-గా
యత్ర్యాంభస్సంమేళ్య- వృత్తత్రికోణంవిన్యస్య। మాయాబిందుగ్గాయత్రీకో
ణపాదంచ - బ్రహ్మణాచక్రంప్రణవేనాపూర్య- ప్రజాపతేనత్వేత్యభిమంత్ర్య
బ్రాహ్మణముచ్చరేత్ - మూర్తిశ్శాంకరీ-తత్వమద్వైతం- ఫలంకైవల్యం-రే
ఖామూర్తిత్రయాత్మికాః-త్రిపుండ్రంత్రిదైవతం-విధిర్వేదగోచరః-త్రియం
కస్త్రీయాయుషాగ్నిరిత్యాదయస్త్రయోమాళయోమంత్రరాజాశ్చ-బ్రహ్మా
గ్నిర్వసిష్ఠనారాయణాదయఃపరమర్షయః। గురుర్గాయీశఃసద్యోజాతం..
నమః- వామదేవాయ...నమః-అఘోరేభ్యో...రూపేభ్యః-తత్పురుషాయ
...యాత్-ఈశానః...శివోమ్-అగ్నిరిత్యభిమంత్ర్య- అగ్నిరితిభస్మ-వాయు
రితిభస్మ జలమితిభస్మ-స్థలమితిభస్మవ్యోమేతిభస్మ-సర్వంఖల్విదంభస్మ యో
హంభస్మాభిమంత్రయే సోహంబ్రహ్మా- మానస్తోకేత్యంభసాసంమృజ్య-
యాయుషమితిశిరోలలాటవక్షస్కంధేషు- త్రియాయుషైస్త్రియంబకై
ర్వ్యక్తిస్త్రీరేఖాఃప్రకుర్వీత- వ్రతమేతచ్ఛాంభవం- సర్వేషువేదేషువేదవాది
రుక్తంభవతి- తస్మాత్సమాచరేన్ముముక్షుర్నపునర్భవాయ-అథోవాచప్ర

వ్యాసనత్కుమారః- ప్రమాణమస్యత్రిపుండ్రస్య-త్రిధా చ రేఖా- ఆలలాటాదాచక్షుషోశ్చ- భ్రువోర్మధ్యతశ్చ- యాస్యప్రథమా రేఖా సా గార్హపత్యశ్చాకారో రేఖో భూర్లోకస్యాత్మా క్రియాశక్తి ఋగ్వేదః ప్రాతస్సవనగ్ం సదాశివో దేవ తేతి- యాస్య ద్వితీయా రేఖా సా ఆహవనీయో మకారః- తమో ద్యౌర్లోకః- పరమాత్మా జ్ఞానశక్తిః యజుర్వేదో మాధ్యందినగ్ం సవనం సదాశివో దేవ తేతి యాస్య తృతీయా రేఖా సా దక్షిణాగ్ని రుకారస్సత్త్వమంతరిక్షమంతరాత్మేచ్ఛాశక్తిస్సామవేదస్తృతీయసవనగ్ం మహాదేవో దేవ తేతి। ఏవంత్రిపుండ్రం భస్మనా కరోతి యో విద్వాన్బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వానప్రస్థో యతిర్వా సమహాపాతకోపపాతకేభ్యః పూతో భవతి। ససర్వాన్దేవాన్ధ్యాతో భవతి। ససర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి। ససర్వేషు వేదేష్వధీతో భవతి। ససర్వరుద్రమంత్రజాపీ భవతి। ఏతద్వైవమహోపనిషదమధీతే। సవిద్వాన్భవతి। ప్రాతరధీయానో రాత్రికృతం పాపం నాశయతి । సాయమధీయానో దివసకృతం పాపం నాశయతి- సాయం ప్రాతరధీయానో పాపో అపాపో భవతి- ఏవం యః కురుతే నిత్యం బ్రహ్మభూయాయ భవతి - ససర్వాన్లోకాన్భుంక్తే దేహంత్యక్త్వా శివసాయుజ్యమేతి ఇత్యాహ భగవాన్కాలాగ్నిరుద్రః॥ ఇత్యుపనిషత్- సహ నావవతు - ...వహై । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఇతి భస్మధారణవిధిస్సమాప్తః॥ ❊

—(❊) ఔపాసనం. (❊)—

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...త్యర్థం। సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి। అగ్నిమిధ్వా। చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువం। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసం। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం। ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశ[illegible]షహి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగ

స్మైఅన్తః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతోము
ఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నేమమఅభిముఖోభవ।సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ।వర
దోభవ। యథోక్తజిహ్వయాహవిర్గృహాణ।ఓంభూర్భువస్సువః...త్। సో
దకేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయేనమః।
హుతవహాయనమః।హుతాశనేనమః।కృష్ణవర్త్మనేనమః। దేవముఖాయనమః।
సప్తజిహ్వాయనమః।వైశ్వానరాయనమః।జాతవేదసేనమః। అగ్నింపరిషించ
తి।అదితేనుమన్యస్వ। అనుమతేనుమన్యస్వ।సరస్వతేనుమన్యస్వ। దేవసవితఃప్ర
సువ।ఇతి। హస్తేనైతేఅహుతీతండులైర్యద్వాజుహుయాత్స్థాలీపాకవద్ద్వై
వతగంసౌకిప్రూర్వాహుతిఃప్రాతరిత్యేకే। ఓం।అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ
ఇదం।మధ్యేగ్నౌజుహోతి।ఓం।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్ట
కృతఇదం।అహుతిసంసర్గదోషనివృత్త్యర్థంవనస్పతిహోమంకరిష్యే యు
త్రవేత్థవనస్పతేదేవానాంగుహ్యానామాని।తత్రహవ్యానిగామయస్వాహా।వ
నస్పతయఇదం।పూర్వవత్పునఃపరిషించతి।అదితేన్వమగ్గ్స్థాః।అనుమతేన్వమ
గ్గ్స్థాః।సరస్వతేన్వమగ్గ్స్థాః। దేవసవితఃప్రాసావీః।ఇతి।అగ్నేత్వంనోఅంత
మః।ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్యః। తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః।సుమ్నాయనూ
నమీమహేసఖిభ్యః।వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిం
దాః।సనోబోధిశ్రుధీహవమురుష్యాణోఅఘాయతస్సమస్మాత్ । ఇత్యుపస్థా
యాసీనః। హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే।అనా
జ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి
వేత్థయథాతథం। పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయజ్ఞఃపురుషసమ్మితః।అగ్నేతదస్య
కల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్య
మన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతు
శోయజాతి ॥ అనేనసాయమౌపాసనహోమేనజపేనభగవాన్సర్వాత్మక
శ్చయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు।ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం
జ్ఞానోపయోగతాసిద్ధ్యర్థంఛందస్సూక్తాదిభిస్సమిదాధానంకరిష్యే ॥ య
శ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః। ఛందోభ్యోధ్యమ్నా ంబభూవ । సమేం
ద్రోమేధయాస్పృణోతు।అమృతస్యదేవధారణో శరీరంమేవిచ

షణం- జిహ్వా మేమధుమత్తమా-కర్ణాభ్యాంభూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణఃకో
శోసి మేధయాపిహితః-శ్రుతం మేగోపాయ-ఇతిజపః। అవహంతీవితన్వానా-
కుర్వాణాచీరమాత్మనః- వాసాగ్ంసిమమగావశ్చ- అన్నపానేచసర్వదా-
తతో మేశ్రియమావహ- లోమశాంపశుభిస్సహస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం।ఆ
మాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।విమాయంతుబ్రహ్మచా
రిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం।ప్రమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ఇంద్రా
యేదం।దమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।శమాయంతు
బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం- యశోజనేసానిస్వాహా।ఇంద్రాయే
దం।శ్రేయాన్వస్యసోసానిస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం। తంత్వాభగప్రవిశాని
స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం।సమాభగప్రవిశస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।తస్మిన్త్స
హస్రశాఖే।నిభగాహంత్వయిమృజేస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।యథాపఃప్రవ
తాయంతి। యథామాసాఅహర్జరం॥ ఏవంమాంబ్రహ్మచారిణః। ధాతరా
యంతుసర్వతస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ప్రతివేశోసిప్రమాభాహిప్రమాప
ద్యస్వ॥ ఇత్యుపస్థాయసమిధమాదధాతి। భూరన్నమగ్నయేపృథివ్యైస్వా
హా॥అన్నాయాగ్నయేపృథివ్యాఇదం। భువోన్నంవాయవేంతరిక్షాయస్వా
హా॥అన్నాయవాయవేంతరిక్షాయేదం। సువరన్నమాదిత్యాయదివేస్వాహా॥
అన్నాయాదిత్యాయదివఇదం। భూర్భువస్సువరన్నంచంద్రమసేదిగ్భ్యః
స్వాహా॥ అన్నాయచంద్రమసేదిగ్భ్యఇదం। నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృ
భ్యోభూర్భువస్సువరన్నమోం- పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ-భూ
రగ్నయేపృథివ్యైస్వాహా॥ అగ్నయేపృథివ్యాఇదం-భువోవాయవేంతరిక్షా
యస్వాహా॥వాయవేంతరిక్షాయేదం-సువరాదిత్యాయదివేస్వాహా॥ఆదిత్యా
యదివఇదం- భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేదిగ్భ్యస్స్వాహా ॥ చంద్రమసేది
గ్భ్యఇదం। నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యోభూర్భువస్సువరగ్నఓం। పూ
ర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ - భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచ
స్వాహా॥ అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం - భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచ
మహతేచస్వాహా॥ వాయవేంతరిక్షాయమహతఇదం। సువరాదిత్యాయచది
వేచమహతేచస్వాహా॥ ఆదిత్యాయదివేమహతేఇదం- భూర్భువస్సువశ్చం

ద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా॥ చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యోమహతఇదం। పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా॥ విశ్వవేదసఇదం। యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా॥ విభావసవఇదం।సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా॥ శతక్రతవఇదం।పాహినో అగ్నఏకయా। పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జంతృతీయయా।పాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా॥ వసవఇదం।యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపశ్ఛందోభ్యశ్ఛందాగ్ స్యావివేశ। సచాగ్ంశిక్యఃపురోవాచోపనిషదింద్రోజ్యేష్ఠ ఇంద్రియాయ ఋషిభ్యోనమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యో భూర్భువస్సువశ్ఛందఓం॥పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ।అగ్నేనయేత్యాదినమస్కారంకుర్యాత్॥అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవ...యజ్ఞేశ్వర॥ స్వస్తి॥ శ్రద్ధాంమేధాంయశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యందేహిమేహవ్యవాహన। యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేతమచ్యుతం। మంత్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీనంహుతాశన। యద్ధుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ యత్కృతోమి...త్వదర్పణం। బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం- బ్రహ్మైవతేనగంతవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే॥ ఘందస్సూక్తహోమాః శ్చర్వాజ్యాదిభిశ్చహోతవ్యాః॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థంసర్వారిష్టనివృత్త్యర్థం స్వయంప్రజ్వలితేగ్నౌసమిదాధానంకరిష్యే। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నన్నిర్ ఋతింమమ। పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదశ॥ ఏకాగ్ంసమిధమాదధాతి।మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదోగామశ్వంపురుషంజగత్। అబిభ్రదగ్నఆగహిశ్రియామాపరిపాతయఇతిద్వితీయాం॥ఇత్యౌపాసనవిధిః॥

నిత్యపితృతర్పణం.

ఆచమ్యప్రాచీనావీతీ। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంఅస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థమస్మత్పితృతర్పణంకరిష్యే॥పితరంగోత్రంశర్మాణంస్వధానమస్తర్పయామి। ఏవంత్రిః। పితామహంగోత్రంశర్మాణంస్వధానమస్తర్పయామి।ఏవంత్రిః। ప్రపితామహంగోత్రంశర్మాణం స్వధాన

మస్తర్పయామి॥ ౩॥ మాతరంగోత్రాందాయీంస్వధానమస్తర్పయామి॥ ౩
పితామహీంగోత్రాందాయీంస్వ...మి॥ ౩॥ ప్రపితామహీం-గోత్రాందా
యీంస్వ...మి।౩। మాతామహంగోత్రంశర్మాణంస్వధా...మి౩॥మాతు
పితామహంగోత్రంశర్మాణంస్వధా...మి।౩। మాతుఃప్రపితామహంగో
త్రంశర్మాణంస్వధా...మి।౩। మతామహీంగోత్రాందాయీంస్వ...మి
౩।మాతుఃపితామహీంగోత్రాందాయీంస్వ...మి।౩। మాతుఃప్రపీపితామ
హీంగోత్రాందాయీంస్వ...మి। ౩॥ అనంతరంకారుణ్యతర్పణంకుర్యా
త్॥శ్లో॥ ఆదౌపితాతథామాతా సాపత్నీమాతరస్తథా। మాతామహాస్స
పత్నీకాఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చమాతులాస్సహభా
ర్యకాః। దుహితాభగినీచైవదౌహిత్రోభాగినేయకః॥ పితృష్వసామాతృష్వ
సాజామాతాభావుకస్స్నుషా।శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవస్వామినోగురురిక్థిన

య మ త ర్ప ణ ం.

యమతర్పణంవృద్ధమనునోక్తం।శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంకార్య స్తుయమతర్పణం।కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంతథైవచ।నియమస్తు దక్షిణాభిముఖోభూత్వా తిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వా త్తిలైఃప్రేతాధిపత్యతః॥ ఏవంకుర్వతఃఫలమాహమనుః।యత్రక్వచనదా హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీ। సంతర్ప్యధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వకిల్బి షైరితి॥ స్నాత్వాచమనంకృత్వా।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...త్యర్థందీపోత్స వచతుర్దశ్యాంయమతర్పణంకరిష్యే। దక్షిణాభిముఖస్త్రిర్బర్హిషి దేవతీర్థేనతి లమిశ్రితంజలందద్యాత్। యమంతర్పయామి॥౧॥ధర్మరాజంతర్పయామి॥౨ మృత్యుంతర్పయామి॥ ౩ ॥ అంతకంతర్పయామి॥౪॥వైవస్వతంతర్పయామి ౫॥కాలంతర్పయామి॥౬॥ సర్వభూతక్షయంతర్పయామి॥౭॥ ఔదుంబరంత ర్పయామి॥౮॥ దధ్నంతర్పయామి॥౯॥నీలంతర్పయామి॥౧౦॥పరమేష్ఠినంతర్ప యామి॥౧౧॥వృకోదరంతర్పయామి॥౧౨॥ చిత్రంతర్పయామి॥౧౩॥ చిత్రగు ప్తంతర్పయామి॥౧౪॥ ఇతితర్పయేత్॥తర్పణసంగ్రహశ్లోకౌ।యమాయధర్మ రాజాయమృత్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయకాలాయసర్వభూతక్ష యాయచ॥౧॥ ఔదుంబరాయదధ్నాయనీలాయపరమేష్ఠినే। వృకోదరాయ

చిత్రాయచిత్రగుప్తాయతేనమః॥ ౨ ॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యామితితత్తిథి సంకల్పవిశేషః॥ *

—(*) అథభీష్మతర్పణమ్. (*)—

వ్యాసః॥ శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయోజలం।సంవత్సరకృతంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం... గుణమాఘశుక్లాష్టమ్యాంభీష్మతర్పణంకరిష్యే ॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రంసాంకృతిప్రవరంగంగాపుత్రవర్మాణంతర్పయామి । వైయాఘ్రపాదగోత్రంసాంకృతిప్రవరంభీష్మవర్మాణంతర్పయామి। వైయాఘ్రపాదగోత్రం।సాంకృతిప్రవరంఅపుత్రవర్మాణంతర్పయామి॥ ఇతితర్పయేత్॥అస్యైవాన్యశ్చకల్పః। వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవరాయచ । గంగాపుత్రాయభీష్మాయప్రదాస్యేహంతిలోదకం॥ అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణఇతి॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥ *

—(*) పంచాయతనపూజా. (*)—

ఆగమార్థంతుదేవానాంగమనార్థంతురక్షసాం। కురుఘంటారవంతత్రదేవతాహ్వానలాంఛనం ॥ అపసర్పంతుయేభూతాయేభూతాభూమిసంస్థితాః। యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఉత్తిష్ఠంతు... సమారభే। ప్రాణానాయమ్యఏవం...ప్రీత్యర్థం। బోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణఆవహనాద్యంగదేవతాసహితమహాదేవపరిచర్యాంకరిష్యే । తదంగకలశారాధనంకరిష్యే । కలశేగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య।కలశస్య... సమాశ్రితాః । ఇతికలశేదశకళాత్మనేవహ్నిమండలాయనమః॥మధ్యేద్వాదశకళాత్మనేసూర్యమండలాయనమః । ఆధారేషోడశకళాత్మనేచంద్రమండలాయనమః। బ్రహ్మాండోదరతీర్థానికరైస్స్పృష్టానితేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థందేహిదివాకర । ఇత్యంకుశముద్రయాతీర్థాన్యాకృష్య । ఆకలశేషుధావతి...వరాపఠం । గంగేచయ...కురు । ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య । గాయత్రీంత్రివారంజపేత్ । అత్ర గాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టికరీశ్వరీ । ఆయాంతుకలశపూజార్థందురితక్షయకారకాః ॥ కలశోదకేనశంఖంప్రక్షాళ్య । శంఖంపూరయిత్వా । శంఖపీఠేబ్రహ్మాణమావాహయా

మి - శంఖహృదయేఆదిత్యమావాహయామి - శంఖమధ్యేచంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాసరస్వతీఆవాహయామి-శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। త్వంపురాసాగరోత్పన్నోవిష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోస్తుతే - శంఖంచంద్రార్కదైవత్యంవరుణంచాధిదైవతం।పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీ - పృథివ్యాంయానితీర్థానివాసుదేవస్యచాజ్ఞయా- శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్। అథశంఖోదకేనయాగోపకరణద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునఃద్వాదశవారంపూరయిత్వాస్థాప్య।తతఃపీఠార్చనంకుర్యాత్।ప్రాగ్ద్వారేద్వారశ్రియైనమః-ధాత్రేనమఃవిధాత్రేనమః।చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః। క్రియాశక్త్యైనమః। దుర్గాయైనమః।గణపతయేనమః। క్షేత్రపాలకాయనమః।తన్మధ్యేవాస్తుపురుషాయనమః। దక్షిణద్వారేద్వారశ్రియైనమః పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః। ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రియైనమః।తదుపరిపృథివ్యైనమః - తన్మధ్యేద్వాదశకళాత్మనేచంద్రమండలాధిపతయేరుద్రాయనమః- సంసత్వాయనమః-రంరజసేనమః - తంతమసేనమః- అంఆత్మనేనమః- పంపరమాత్మనేనమః- సర్వాధారపీఠశక్తిభ్యోనమః।అథైనంగంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాంబూలైరభ్యర్చ్య। అథప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్। అసునీతే...ముపహ్వాయతే।స్థిరోభవ। వరదోభవ।ఓంభూఃమహాదేవమావాహయామి। ఓంభువఃమహాదేవమావాహయామి।ఓగ్ంసువఃమహాదేవమావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః- మహాదేవమావాహయామి। ఆయాతుభగవాన్ మహాదేవఇతిపుష్పోదకేనావాహ్య। స్వాగతమాగతంభగవతేమహాదేవాయస్వాగతమాపృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముపక్లుప్త మన్త్రాస్తాంభగవాన్మహాదేవఇతిఆసనందద్యాత్ । భగవతోయంకూర్చోదర్భమయస్త్రివృద్ధరితసువర్ణస్తంజుషస్వేతికూర్చంప్రయచ్ఛతి। అగ్రతః।బ్రహ్మణేకల్పయామి। విష్ణవేకల్పయామి। దక్షిణతః।స్కందాయకల్పయామి।వినాయకాయకల్పయామి। పశ్చిమతః-శూలాయకల్పయామి। మహాకాలాయకల్పయామి।ఉత్తరతః।ఉమాయైకల్పయామి నందికేశ్వరాయకల్పయామి।ఓంభూర్భువస్సువః। భగవతేమహాదేవాయపాదయోఃపాద్యంసము

ర్పయామి। ఓంభూర్భువ...వాయహస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి-శుద్ధా
చమనీయంసర్పయామి। సోదకకలశేనసహాదిత్యందర్శయిత్వా। పాత్రంత్రిః
ప్రక్షాళ్య।అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణసహాదిత్యందర్శయేత్॥ ఓమితినిర్మా
ల్యమపోహ్య । ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృ
భిః పవమానఇత్యనువాకేననమకచమకపురుషసూక్తైశ్చాభిషేకంకృత్వా। ఆ
పోహిష్ఠామ=చనః।హిరణ్య...నిధత్త।పవమానస్సువ...పునాతు। ఓంభూ
ర్భువస్సువః...యశుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామి। స్నానానంతరంఆచమ
నీయంసమర్పయామి। భవందేవంతర్పయామి- శర్వందేవంతర్పయామి-
ఈశానందేవంతర్పయామి- పశుపతిందేవంతర్పయామి - రుద్రందేవంత
ర్పయామి। ఉగ్రందేవంతర్పయామి-భీమందేవంతర్పయామి-మహాంతం
దేవంతర్పయామి- భవస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి శర్పయామి-శర్వస్యదే
వస్యపత్నీస్తర్పయామి।౨॥ ఈశానస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ పశుప
తేర్దేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ రుద్రస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ ఉగ్ర
స్యదేవస్య...యామి॥౨॥ భీమస్య...యామి॥౨॥ మహతో...యామి॥౨॥ఓం
భూర్భువస్సువఃభ*యవస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి - వస్త్రానంతరంఆ
చమనీయంసమర్పయామి- యజ్ఞోపవీతం...తేజః । ఓంభూర్భువస్సువః
...యయజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి-యజ్ఞోపవీతానంతరంఆచమనీయంసమ
ర్పయామి- నమస్తేరుద్రమన్యవఉతోతఇషవేనమః- నమస్తేఅస్తుధన్వనేబా
హుభ్యాముతతేనమః- ఓంభూర్భు...యశ్రీగంధంసమర్పయామి-ఈశానం
త్వాభువనానామభిశ్రియం స్తౌమ్యగ్నఉరుకృతగ్ం సువీరంహావిర్జుషాణస్స
పత్నాగ్ంఅభిభూరసిజహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుదస్వ । ఓంభూర్భువస్సు
వః...యగంధస్యోపరి అలంకరణార్థంఅక్షతాన్సమర్పయామి । సహ
స్రాణిసహస్రశో యేరుద్రాఅధిభూమ్యాం । తేషాగ్ంసహస్రయోజనేవ
ధన్వానితన్మసి। ఓంభూర్భు...యపుష్పాణిసమర్పయామి । ఓంభవాయదే
వాయనమః। ఓంశర్వాయదేవాయనమః। ఈశానాయదేవాయనమః। పశు
పతయేదేవాయనమః । రుద్రాయదేవాయనమః । ఉగ్రాయదేవాయనమః।
భీమాయదేవాయనమః। మహతేదేవాయనమః । భవస్యదేవస్యపత్నైన్యైన

మః। శర్వస్య దేవస్యపత్నై నమః। ఈశానస్యదేవస్యపత్నై నమః। పశుపతేర్దేవస్యపత్నై నమః। రుద్రస్యదేవస్యపత్నై నమః। ఉగ్రస్యదేవస్యపత్నై నమః। భీమస్యదేవస్యపత్నై నమః। మహతో దేవస్యపత్నై నమః। కేశవాయనమః। నారాయణాయనమః। మాధవాయనమః। గోవిందాయనమః। విష్ణవేనమః। మధుసూదనాయనమః। త్రివిక్రమాయనమః। వామనాయనమః। శ్రీధరాయనమః। హృషీకేశాయనమః। పద్మనాభాయనమః। దామోదరాయనమః। సంకర్షణాయనమః। వాసుదేవాయనమః। ప్రద్యుమ్నాయనమః। అనిరుద్ధాయనమః। పురుషోత్తమాయనమః। అధోక్షజాయనమః। నారసింహాయనమః। అచ్యుతాయనమః। జనార్దనాయనమః। ఉపేంద్రాయనమః। హరయేనమః। శ్రీకృష్ణాయనమః। సుముఖాయనమః। ఏకదంతాయనమః। కపిలాయనమః। గజకర్ణకాయనమః। లంబోదరాయనమః। వికటాయనమః। విఘ్నరాజాయనమః। గణాధిపాయనమః। ధూమకేతవేనమః। గణాధ్యక్షాయనమః। ఫాలచంద్రాయనమః। గజాననాయనమః। వక్రతుండాయనమః। శూర్పకర్ణాయనమః। హేరంబాయనమః। స్కందపూర్వజాయనమః। మిత్రాయనమః। రవయేనమః। సూర్యాయనమః। భానవేనమః। ఖగాయనమః। పూష్ణేనమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచ్యాయనమః। ఆదిత్యాయనమః। సవిత్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। భూర్భువస్సువః భ...యనమః। నానావిధపుష్పపత్రాణి తాన్ సమర్పయామి- ధూరసిధూర్వధూర్వంతం ధూర్వతంయోస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయాం వయంధూర్వామః। ఓంభూర్భు...యనమః- ధూపమాఘ్రాపయామి। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నంనిర్ ఋతింమమ - పశూగ్ంశ్చమహ్యమావహ జీవనంచదిశోదిశ। ఓంభూ...యానమః- దీపందర్శయామి- ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి। ఓంభూర్భువస్సువః-ప్రచోదయాత్। సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి- దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం॥ ఓంభూర్భు...యనమః। జుష్టంచరుంనివేదయామి। ప్రాణాయస్వాహా-సమానాయస్వాహా॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంస...మి। సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే

మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానప రిమితమహా చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకై రుపేతం దధిమధుసగుడ క్షీరపానీయయుక్తం । తాంబూలంచాపివిష్ణో ప్రతిదివసమహంమానసేక ల్పయామి ॥ రాజాన్నంమధురాన్వితాత్తమృదులం మాణిక్యపాత్రేస్థితం । ఇంగూజీరకసన్మరీచిమిళితై శ్శాకైరనేకైశ్శుభైః॥ సాకంసమ్యగపూపసూ పసహితై స్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః। శ్రీమృత్యుంజయపార్వతీప్రియవిభో సా పోశనంభుజ్యతాం॥ ఓం సద్యోజాతముఖాయస్వాహా॥ వామదేవముఖాయ స్వాహా॥ అఘోరముఖాయస్వాహా ॥ తత్పురుషముఖాయస్వాహా॥ ఈశాన ముఖాయస్వాహా॥ఓంపరబ్రహ్మణేస్వాహా ॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా॥ అపా ...నాయస్వాహా ॥ అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి। హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి। శుద్ధాచమనీయంసమర్పయా మి - పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమా యుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతాం ॥ ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః- తాంబూలంసమర్పయామి- పునఃపూజాంకృత్వా। భవాయదేవాయనమః- శర్వాయ...నమః। అత్రహోమాహోతవ్యాః॥ సర్వప్రజాంమేగోపాయ ...మానసగ్ంస్పృజామసి । ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః । ఆనందనీరాజ నంసమర్పయామి । కర్పూరనీరాజనం ॥ హిరణ్యపాత్రంమధోఃపూర్ణందద దాతి।మధవ్యోసానీతి । ఏకధాబ్రహ్మణ ఉపహరతి । ఏకధైవయజమానఆ యుస్తేజోదధాతి॥సామ్రాజ్యంభోజ్యం। స్వారాజ్యంవైరాజ్యం-పారవేష్ఠి గ్ంరాజ్యం-మహారాజ్యమాధిపత్యం।అయగ్ంసముద్రపర్యాయీ స్యాత్సా ర్వభౌమస్సార్వాయుషా ధాతాపరార్ధాత్ పృథివీసముద్ర పర్యంతాయా ఏకరాళితి । యశస్కరంబలవంతంప్రభుత్వం। తమేవరాజ్యాధిపతిర్భవా వ సంకీర్ణనాగాశ్వపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతందీర్ఘమాయుః ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః కర్పూరనీరాజనంసమర్పయామి । నీరా జనానంతరం ఆచమనీయంసమర్పయామి। సహస్రశీర్షందేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం । విశ్వంనారాయణందేవ మక్షరంపరమంపదం । విశ్వతఃప రమాన్నిత్యం విశ్వంనారాయణగ్ంహరిం । విశ్వమేవేదంపురుష స్తద్విశ్వ

ముపజీవతి । పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివమచ్యుతం । నారాయణంమహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానంపరాయణం। నారాయణపరోజ్యోతి రాత్మానారాయణపరః నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్త్వంనారాయణఃపరః । నారాయణపరోధ్యాతా ధ్యానంనారాయణఃపరః।యచ్చకించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేపివా। అన్తర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః। అనంతమవ్యయం కవిగ్ంసముద్రేంతం విశ్వశంభువం । పద్మకోశప్రతీకాశగ్ం హృదయంచాప్యధోముఖం । అధోనిష్ట్యావితస్త్యాంతే నాభ్యాముపరితిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులంభాతి విశ్వస్యాయతనంమహత్ । సంతతగ్ంశిలాభిస్తు లంబత్యాకోశసన్నిభం। తస్యాంతేసుషిరగ్ంసూక్ష్మం తస్మిన్త్సర్వం ప్రతిష్ఠితం । తస్యమధ్యేమహానగ్ని ర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః । సోఽగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠ న్నాహారమజరఃకవిః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్యసంతతా । సంతాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తకః । తస్యమధ్యేవహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా। నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభాస్వత్యణూపమా। తస్యాశ్శిఖాయామధ్యే పరమాత్మావ్యవస్థితః । సబ్రహ్మసశివస్సహరి స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరఃపరమస్స్వరాట్। రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసాహినే। నమోవయంవైశ్రవణాయకుర్మహే। సమేకామాన్కామకామాయమహ్యం। కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయవైశ్రవణాయ। మహారాజాయనమః। ఓంతద్బ్రహ్మ। ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా। ఓంతత్సత్యం । ఒంతత్సర్వం। ఒంతత్పురోంనమః। అన్తశ్చరతిభూతేషు గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కార స్త్వమింద్రస్త్వగ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మశివోమె అస్తుసదాశివోం।ఒంభూర్భువస్సువఃభ... యనమః । సువర్ణదివ్య మంత్రపుష్పంసమర్పయామి । యానికానిచ... మహేశ్వర।ఒంభూ...మః। ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్త్సమర్పయామి- ఛత్రంధారయామి । చామరంవీజయామి। గీతంశ్రావయామి। నృత్యందర్శ

యామి । వాద్యంఘోషయామి । సమస్త రాజోపచారాన్ సమర్పయామి।
సమస్త దేవోపచారాన్ సమర్పయామి। తత్పురుషాయేతిజపంకుర్యాత్ ।
తత్పురుషాయవిద్మహే...యాత్ । తదుపరి శంఖనైవేద్యంకుర్యాత్ । య
స్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణ
తాంయాతి సద్యోవందేమహేశ్వరం । మన్త్రహీనంక్రియాహీనం భక్తి
హీనంమహేశ్వర । యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే । అన
యాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాచ భగవాన్ సర్వాత్మకః
శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు । యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాః... దేవాః ॥
ఓంభూః మహాదేవముద్వాసయామి।ఓంభువః మహాదేవముద్వాసయామి।
ఓగ్ంసువః మహాదేవముద్వాసయామి।ఓంభూర్భువస్సువః మహాదేవము
ద్వాసయామి। ప్రయాతుభగవానీశ సర్వదేవనమస్కృత । అనేనహవిషా
తృప్తః పునరాగమనాయచ। పునస్సందర్శనాయచ ॥ తతః తీర్థప్రాశనం
కుర్యాత్ । తతఃగురువృద్ధ నమస్కారఃకార్యః॥

—※ సూర్యోపస్థానం. ※—

సహనావవతు ※ ఓం ※ తిః ॥ ఓం ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మండలం తపతితత్రతా ఋచస్తదృచామండలగ్ం సఋచాంలోకోథయ ఏషఏతస్మిన్మండలేర్చిదీప్యతే తానిసామాని ససామ్నాంలోకోథయ ఏషఏతస్మిన్మండలేర్చిషి పురుషస్తానియజూగ్ంషిస యజుషామండలగ్ంస యజుషాంలోకస్సైషాత్రయ్యేవ విద్యాతపతియ ఏషోంతరాదిత్యే హిరణ్మయఃపురుషః । ఆదిత్యోవై తేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యోమిత్రోవాయురాకాశఃప్రాణోలోకపాలఃకః కింకంతత్సత్యమన్నమమృతోజీవోవిశ్వఃకతమస్స్వయంభుబ్రహ్మైతదమృతఏషపురుష ఏషభూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవదేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ంసార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతియఏవంవేదేత్యుపనిషత్॥ సహనావవతు※తిః॥మండలాంతరగతంహిరణ్మయంభ్రాజమానవపుషంశుచిస్మితం। చండదీధితిముఖండవిగ్రహంచింతయేన్మునిసహస్రసేవితం। ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తీనారాయ

ణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీహారీహిరణ్మ
యవపుర్ధృతశంఖచక్రః। నమస్సవిత్రేజగదేకచక్షుషేజగత్ప్రసూతిస్థితినాశ
హేతవేత్రయీమయాయత్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మ
నే॥ ఇతిసూర్యోపస్థానం॥ *

పంచపూజావిధాననిరూపణం.

నిత్యకర్మసంస్థా। శంభౌమధ్యగతేహరీనహరభూదేవ్యోహరాశంక
రేభాస్యేనాగసుతారకా హరిగణేశౌ జాంబికాస్థాపయేత్ । దేవ్యాంవిష్ణు
హరైభవక్త్రరవయోలంబోదరేజేశ్వరేనార్యాశ్శంకర దిఙ్ముఖాస్తుఫలదా
స్స్యస్తాస్తుతేహానిదాః। మధ్యేస్థితస్యదేవస్యవేధాఈశాన్యతశ్శుభః। దేవస్య
ముఖమారభ్యదశంప్రాచీంప్రకల్పయేత్। అన్యానావరణేష్వేవవహ్న్యారభ్య
మరుత్సుచ। బుద్ధస్స్యాదగ్రతోదేవోబుద్ధాస్స్యుఃపృష్ఠతఃపరే-తస్మాదీశాదికో
ణేషుచతస్రోదేవతాశ్శుభాః- మంత్రేణహంసగాయత్ర్యాగాయత్ర్యాప్రణ
వేనవా-వ్యాహృత్యాపౌరుషేణాథస్వేష్టదేవస్యయాజుషా॥ సదాచారసం
గ్రహేపంచాయతనపూజాయాఃకాలవిభాగఉక్తః। బ్రాహ్మేముహూర్తేఽ
మారభ్యపూజయేత్కాలపంచకే । ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమ
హేశ్వరం- పౌరుషంతుభవేద్విష్ణోఃప్రణవఃపరమేశ్వరః- వ్యాహృతిస్స్యాద్గ
ణాధ్యక్షే మంత్రాస్స్యుఃపంచదేవతాః - సంధ్యాంబికాదేవహావిర్దినాధి
పతిపితుమణానుష్యస్యచవిష్ణురీరితః। బ్రహ్మేశ్వరౌభూతబలేగణాధిపాయ
క్షేశ్వరాస్స్యుర్యజనీయదేవతాః॥ విష్ణుస్తుసఃప్రాతిణకరస్సకమణాంసాక్షీ
రవిమణంత్రమయీమనోన్మయీ - ధ్యాతుస్సవిఘ్నాతిణహృదంబికాసుతో
జ్ఞానప్రదశ్శంభురితీర్యతేబుధైః॥మంత్రేణరుద్రగాయత్ర్యాప్రణవేనాథవాపు
నః-ఐశానేనాథవారాపైత్ర్యంబకేణసమాహితః।అఘోరేణసమశ్శివాయేతి
మంత్రేణానేనవాయజేత్ । సప్తకోటిమహామంత్రాశ్శివవక్త్రాద్వినిస్సృతాః।
పఞ్చాక్షరస్యమన్త్రస్యకలాంనార్హంతిషోడశీం। గోశృంగంమౌక్తికంశంఖం
శైవంశాక్తంచవైష్ణవం। అన్యోన్యమవికల్పంస్యాత్తులసీబిల్వవంజులం । గృ
హేలింగద్వయంనార్చ్యంసాలగ్రామత్రయంతథా। శక్తిత్రయంతథైవస్యా
ద్గణేశద్వితయంతథా। రత్నాకరేవాయవ్యసంహితాయాంచ॥ స్త్రీశూద్ర

ద్విజబంధూనాంతంత్రమార్గేధికారితా। స్త్రీణాంతుభర్తృశుశ్రూషాహ్యాస ధర్మస్సనాతనః। మదర్చనంతుకల్యాణినియోగోభర్తురస్త్రీచేత్।నిత్యమాంవ్యా ర్చనంకార్యంగౌర్యాపష్ఠ్యాశ్చశంకరేణతు। యానారీభర్తృశుశ్రూషాంవిహాయ వ్రతతత్పరా। సానారీనరకంయాతినాత్రకార్యావిచారణా। విశ్వామిత్రా హ్నికపాద్మయోః-ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరం॥బ్రాహ్మ ణఃపూజయేత్పంచపంచపూజాపరాయణః - ఈశోవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్ని ర్దేవేశోమధ్యతఃక్రమాత్ విఘ్నరాజః। మధ్యేశంభుర్ముఖ్యతః పూజనీయోప ష్ఠ్యాంగోయంపూజితోయంచిరాత్మా॥ఇతి॥ *

—(*) దే వ తా ర్చ న మ్. (*)—

ఏవం...ర్థం। హనుమత్సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేతశ్రీ రామచంద్రదేవతాముద్దిశ్యశ్రీరా—ర్థం। సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భిరుప చారైస్సంభవితానియమేన పురుషసూక్తవిధానేనయావచ్ఛక్తిధ్యానావా హనాదిషోడశోపచారపూజాంకరిష్యే। అస్యశ్రీపురుషసూక్తమహామంత్ర స్య।నారాయణఋషిః। గాయత్రీఛందః॥శ్రీపురుషోత్తమోదేవతా॥శ్రీనారా యణారాధనేవినియోగః। ఓంనారాయణాయఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః। మాధ వాయ-త-హృషీకేశాయ-మ- జనార్దనాయ।అ॥శ్రీవిష్ణవే-క- పురుషోత్తమా య- కర-మూర్ధ్నికేశవాయనమః- లలాటేనారాయణాయనమః- కర్ణయో ర్మాధవాయనమః-నేత్రయోర్గోవిందాయనమః॥ఘ్రాణేవిష్ణవేనమః- ముఖేమ ధుసూదనాయనమః-కంఠేత్రివిక్రమాయనమః-భుజయోర్వామనాయనమః- నాభౌహృషీకేశాయనమః- కట్యాంపద్మనాభాయనమః- పాదయోర్దామో దరాయనమః॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవఃపాతుచక్రీజాంబూనదప్రభః। పశ్చా న్నారాయణశ్శంఖీనీలజీమూతసన్నిభః ॥ ఆగ్నేయ్యామరవిందాభోముసలీ మధుసూదనః॥త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః॥వాయవ్యాం వామనోవజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్। ఈశాన్యాంపుండరీకాక్షశ్శ్రీధరఃపట్టి సాయుధః॥ విద్యుత్ప్రభోహృషీకేశోహ్యధస్తాద్దశిముద్గలీ-హృత్పద్మేపద్మనా భోమేసహస్రార్కసమప్రభః ॥ సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోము ఖః-ఇంద్రగోపకసంకాశపాశహస్తఃపరాజితః ॥ సబాహ్యాభ్యంతరందేవ

వ్యాప్యదామోదరస్థితః. ఇదంసర్వత్రసంత్యాజ్యనామ్నాం ద్వాదశపంజరం॥ ప్రవిష్టోహంనమేకించిద్భయమస్తికదాచన - వామహస్తేసహస్రేతిపురుషప వేతిదక్షిణే॥ఏతావాన్స్యామహాదెచత్రిపాదోర్ధ్వేతిదక్షిణే- తస్మాద్విరాడ్వా మజంఘేయత్పురుషమితిదక్షిణే - సప్తాస్యాసన్ గుహ్యాదెశేతంయజ్ఞంనాభి దెశతః- తస్మాద్యజ్ఞాద్ధృదిస్థానేతస్మాద్యజ్ఞాచ్చకంఠతః । తస్మాదశ్వావామ బాహాయత్పురుషమితిదక్షిణే - బ్రాహ్మణోస్యముఖేస్యస్యచంద్రమావామ కర్ణతః।నాభ్యాఆసీద్దక్షిణేతువేదాహంవామనేత్రకే। ధాతాపురస్తాద్దక్షిణే చయజ్ఞేనశిరసిన్యసేత్ । అతోదేవాఅవంతునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే। పృథి వ్యాస్సప్తధామభిః। హృదయాయ।ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।స మూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ శిరసేస్వాహా। త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణుర్గోపాఅ దాభ్యః। తతోధర్మాణిధారయన్।శిఖాయైవౌషట్।విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యతయ తోవ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా। కవచాయహుం।తద్వి...తతం। నేత్రత్రయాయవౌషట్। తద్వి=పదం।అస్త్రాయఫట్। భూర్భువస్సువరోమి తిదిగ్బంధః- ధ్యానం। గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షంచక్రాద్యజ్ఞైర్భూష ణైర్భూషితాంగం । శ్రీభూమిభ్యామర్చితెయోగపీఠేయస్తం దేవంపూజయే త్పౌరుషేణ॥యోజపేత్పురుషసూక్తంతుత్రివారంతుదినేదినే - పారాయణ ఫలంతస్యవేదానాంవైసహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని=కర। సూర్యమం డలాదంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య । యస్యకేశేషుజీమూతానద్యస్స ర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వారస్తస్మైతోయాత్మనేనమః॥తతఃకల శపూజాంకరిష్యే। కలశస్య...తాః।గాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య। ప్రణ వేనదశవారానభిమంత్ర్య । శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్యఅస్త్ర యాదశదిగ్బంధః। కూర్మముద్రయాకలశోదకంప్రచ్ఛాద్య। కలశోదకేనశంఖ మాపూర్య। శంఖేగంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య।తతఃశంఖపూజాంకరిష్యే।శం ఖపీఠేబ్రహ్మణమావాహయామిశంఖమధ్యేఆదిత్యమావాహయామి । శంఖ హృదయేచంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాసరస్వతీఆవాహయామి। శంఖేహస్తంప్రసార్య। శంఖంచం...పూజయేత్। త్వంపురాసాగరో...న మోస్తుతే॥గర్భేదైత్యాదిభూతానాంవిశీర్యంతెసహస్రశః। తవనాదేనపా

తాళే పాంచజన్యన మోస్తుతే । దర్శనేనాపి శంఖస్య స్పర్శనేన తు సర్వశః । విలయంయాంతి పాపాని హిమవద్భాస్కరోదయే । స్తుత్వా శంఖం కరేధృత్వా మంత్రై రేభిస్తు వైష్ణవైః । పృథివ్యాంయాని తీర్థాని వాసు... పూజయేత్ । అనేనమంత్రేణ దేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య । పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। పునశ్శంఖం పూరయిత్వా। తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్। ఆధారశక్త్యై నమః। మూలప్రకృత్యై నమః। మాధ్యాయనమః। కూర్మాణాయనమః। అనంతాయనమః। శేషాయనమః। గరుడాయనమః। అథద్వారపూజా । ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః । విధాత్రేనమః । దక్షిణద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। చండాయనమః । ప్రచండాయనమః । పశ్చిమద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। జయాయనమః । విజయాయనమః । ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। బలాయనమః । ప్రబలాయనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః। గంగాయైనమః। యమునాయైనమః। దిగ్గజేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః । తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయనమః। వేదికామధ్యే కల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్నసింహాసనాయనమః। మధ్యే శ్రీరామచంద్రాత్మనేనమః । ధ్యానం। శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం। లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం। సహస్రశీర్షేత్యావాహనం - సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ - సభూమింవిశ్వతోవృత్వాత్య = ౨౦. జ్యోతిశ్శాంతం సర్వలోకాంతరస్థ మోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । సాంగం శక్తిం సాయుధం భక్తిసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి। ఆవాహనం సమర్పయామి । పురుషఏవేదేత్యాసనం। పురుష...హతి । కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో గృహాణలక్ష్మీధరణీసమన్విత। ఆసనం। ఏతావానస్యేతి పాద్యం। ఏతావానస్య=దివి। శ్రీకృష్ణస్సర్వదేవానా మధికస్సర్వకామదః। మయానివేదితం తుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకం- పాద్యం। త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం। త్రిపా=అభి । గంగాజలస

మానీతం సువర్ణకలశేస్థితం। అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కాలరూపనమో
స్తుతే। అర్ఘ్యం । తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం। తస్మా...పురః । జనార్దన
నాయ దేవాయ సమస్తజగదాత్మనే। నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్తమాచమ
నీయకం। ఆచమనీయం। యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం। యత్పు...ద్ధవిః।
మధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కంగృహాణ
త్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే। మధుపర్కం। సప్తాస్యాసన్నితిస్నానం।
సప్తా...పశుం। శీతోదకైఃకాంచనకుంభసంస్థైః స్సువాసితైర్దేవకృపా
రసార్ద్రైః। మయార్పితంస్నానవిధింగృహాణ పాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవా
హ- స్నానం- తంయజ్ఞమితివస్త్రం। తంయజ్ఞం...యశ్చయే। స్వర్ణాంచ
లంస్వర్ణవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మంపరికల్పితంమయా । దామోదర
ప్రావరణంగృహాణ మాయాబలప్రావృతదివ్యరూప । వస్త్రం । తస్మాద్య
జ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతం। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత స్సంభృతం పృషదాజ్యం।
పశూగ్ స్తాగ్... యే- సువర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూ
తమనేకరత్నం - గృహాణతద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రంధర తే
నమోస్తుతే- యజ్ఞోపవీతం- తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధం- తస్మా...త-కస్తూరికా
కర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః - విలేపనంస్వీకురుదేవ
దేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ- గంధం- తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పం- తస్మా...
వయః - చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జ పున్నాగజాజికరవీరరసాలపు
ష్పైః । బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వరవా
సుదేవ । ఆగామపుష్పాణిమనోహరాణి జలాశయస్థానిసుపల్లవాని - సువ
ర్ణపుష్పాణిమయార్పితాని త్వంగృహ్యాతాందేవవరప్రసీద॥ కరవీరైర్జా
జికుసుమైశ్చంపకైర్వకులైశ్శుభైః - శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురు
షోత్తమం- పుష్పాణి - కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం- మా
ణిక్యోల్లాసిముకుటం కుండలేహారశోభితం ॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపు
రేపాదపద్మయోః - అంగులీముద్రికాశ్చైవ మయాదత్తంమనోహరం ।
ఆభరణాని- యత్పురుషమితిధూపం- యత్పు...తే। శ్రీఖండలాక్షారసకుంద
దివ్య కర్పూరకాలాగరుచందనాని- కచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాంచీయు

తాస్సేనజపూతికాశ్చ॥ ధూపం। బ్రాహ్మణోస్యేతిదీపం బ్రాహ్మణో=త-సూర్యేందుకోటిప్రభ వాసుదేవ దీపావళీగోఘృతవర్తియుక్తం - స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోస్తు। దీపం - చంద్రమామనసేతినైవేద్యం - చంద్ర...యత - సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడ క్షీరపానీయ యుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి॥ నైవేద్యం - నాభ్యాఆసీదితితాంబూలం - నాభ్యా=యన్ । పూగీఫలై=తాం-తాంబూలం।వేదాహమేతమితినీరాజనం। వేదాహ=స్తైనర్వ్యప్రజాం మేగోపాయ...శానిభవంతు - ధాతాపురస్తాదితిమంత్రపుష్పం। ధాతా =విద్యతే- సహస్రశీర్షంం దేవం=శివోం- సువర్ణదివ్య మంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥ యానికానిచ=జనార్దన। ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్త్సమర్పయామి ఛత్రంసమర్పయామి...యామి ॥ యస్యస్మృత్యాచ...ర్పణమస్తు ॥ యజ్ఞేన=దేవాః ॥ శ్లో ॥ శంఖమధ్యేస్థితంతోయం భ్రామితంకేశవోపరి ॥ అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ - సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః। ఆజన్మకృతపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తందినేదినే। అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం - సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంశుభం॥ ఇతి దేవతార్చనవిధిః॥

—* పుత్రస్వీకారః. *—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం మమపితౄణాం శాశ్వత పుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పుత్రదానం కరిష్యే । తదంగత్వేన గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం । అపుత్రస్యమే పుత్రత్వసిద్ధ్యర్థం పుత్రస్వీకరణంకరిష్యే । ఇతి ప్రతిగ్రహీతృసంకల్పః - ప్రతిగ్రహీతృ మంత్రః ॥ తవబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతం । ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రందేహి వరంమమ । ఇతి - మమబీజ సముత్ప

న్నం సర్వాలంకారసంయుతం । ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః । ఇంద్రాగ్నియమనైరృత్యా వరుణానిలయక్షరాట్ । ఈశానోబ్రహ్మావిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః । విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః ॥ మమపుత్రంకుమారం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతింకామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ దేవస్యత్వా...హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా...ప్రజాపతయేపురుషం ; తేనామృ...గృహ్ణాతు । తతోదానసాద్గుణ్య దక్షిణాందద్యాత్ ॥ శ్లో ॥ సాక్షిణస్సోమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః । ఇమంకుమారమదదం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ఇతిదానవిధిః॥—* అథ దత్తహోమః. *—

ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ఫలం అపుత్రస్యమే స్వీకృతస్యపుత్రస్య పుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా మాతేకుమారమితి కుమారంమాతురంక ఆధాయ- మాతేకుమారగ్ంరక్షో...గృహే। అయంకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనంప్రతిధాప్య। అయంకుమారో...యశోబలం- తతోగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాగ్నేరుప సమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ప్రాతరగ్నిం...వేమస్వాహా । అగ్నింద్రమిత్రావరుణాశ్వి భగపూషబ్రహ్మణస్పతి సోమరుద్రేభ్యఇదం । ప్రాతర్జితం...స్వాహాభగాయేదం - భగప్రణేత...న్నవంతస్స్యామస్వాహా - భగాయేదం । ఉతేదానీం...స్యామస్వాహా - భగాయేదం - భగఏవ...వేహస్వాహా - భగాయేదం - సమధ్వ...అవహంతుస్వాహా - భగేభ్యోవాజిభ్య ఇదం । అశ్వావతీ...నస్స్వాహా - వాజిభ్య ఇదం । అగ్నే...హా । అ...దం - సమిత్సన్నహనం - జయాదిహోమంచ కృత్వా బ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమన్త్రిణ మూర్ధన్యవఘ్రాణజాపాః । అంగాదంగా...రోహిణ - నామకరణం । అభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్- తత ఆశీర్వచనంచకుర్యాత్॥ ఇతి దత్తహోమస్సమాప్తః.

—* అథ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గః. *—

యస్యలౌకికేగ్నౌ ద్వితీయ వివాహస్స్యాత్ తద్ద్వితీయవివాహప్రభృత్యుభావగ్నిధారయేత్ - తతస్తావిధివత్సంయోజయేత్ - తత్ప్రకారః। అథైకాదశ్యాం ద్వాదశ్యాం వాతిథావుభావగ్నీ పూర్వవత్ప్రతిష్ఠాప్య పృథక్ స్థాపయిత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...గుణ పత్నీభ్యాం సహితస్సన్ గృహ్యాగ్నిసాధ్యానాం కర్మణాం తంత్రేణానుష్ఠాన ఫలసిద్ధ్యర్థం ఔపాసనాగ్ని ద్వయసంసర్గంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ద్వితీయాయా అగ్నౌ ఆజ్యసంస్కారాంతే ద్వితీయాయామన్వారబ్ధాయాం చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వాసమస్తబుషేగద। అన్యథాశైలత్వస్వధాయైత్వా మానఇంద్రాభితస్త్వ దృష్ట్వారిష్టాసః। ఏవాబ్రహ్మం సపేదస్తుస్వాహా। బ్రహ్మణఇదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। తతః అయంతేయోని...రయిం।ఇత్యేతమగ్నిం సమిధ్యారోప్యభార్యయాన్వారబ్ధః। అజుహ్వనస్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నేస్స్వాం యోనిమాసీదసాధ్యా। అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవాయజమానశ్చసీదత। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతం। ఇతిద్వాభ్యాంమంత్రాభ్యాం జ్యేష్ఠాయా అగ్నౌతాంసమిధంప్రహృత్య। తస్మిన్నగ్నౌ వాజ్యసంస్కారాంతేప్రత్యేకం చతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా। యోబ్రహ్మాబ్రహ్మణఉజ్జభారప్రాణేశ్వరః కృత్తివాసాఃపినాకీ।ఈశానోదేవస్సన ఆయుర్దధాతుతస్మై జుహోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా॥బ్రహ్మణేప్రాణేశ్వరాయ కృత్తివాససేపినాకినఈశానాయదేవాయేదంనమమ॥౧॥విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాద్రోచమానోఘర్మరుచిర్యఆగాత్। సమృత్యుపాశాదపనుద్యఘోరాదిహాయుషేవర్ధమానోఘృతేనస్వాహా। ఘర్మరుచయ ఈశానాయదేవాయేదంనమమ॥ ౨॥ బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషుగర్భంయమాదధాత్పురురూపంజయంతం। సువర్ణగర్భగ్రహమర్కవర్షంతమాయుషేవర్ధమానోఘృతేనస్వాహా। పురురూపాయజయంతాయసువర్ణగర్భగ్రహణాయార్కా

యేదంనమమ॥ ౩॥ శ్రియంచలక్ష్మీమౌపలామంబికాంగాంషష్ఠీంజయామిం
ద్రసేనేత్యుదాహుః। తాంవిద్యాంబ్రహ్మయోనింసరూపామిహాయుషే తర్ప
యామోఘృతేనస్వాహా । శ్రియైలక్ష్మ్యైఔపలాయైఅంబికాయైషష్ఠ్యై
ఇంద్రసేనాయైబ్రహ్మయోన్యై సరూపాయై ఇదంనమమ॥ ౪॥ దాక్షాయణ్యా
స్సర్వయోన్యస్సుయోన్యస్సహస్రశోవిశ్వరూపావిరూపాః ; ససూ
నవస్సపత్నీకస్సయూథ్యాఆయుషేనోఘృతమిదంజుషంతాగ్ం స్వాహా। దా
క్షాయణీభ్యస్సర్వయోనిభ్యస్సుయోనిభ్యోవిశ్వరూపాభ్యో విరూపాభ్యస్స
సూనుభ్యస్సపత్నీభ్యస్సయూథ్యాభ్యఇదంనమమ॥ ౫॥ దివ్యాగణాబహురూ
పాఃపురాణాఆయుశ్ఛిదోనఃప్రమథంతువీరాన్। తేభ్యోజుహోమిబహుధా
ఘృతేనమానఃప్రజాగ్ంరీరిషోమోతవీరాంత్స్వాహా। దివ్యేభ్యోగణేభ్యోబ
హురూపేభ్యఃపురాణేభ్యఆయుశ్ఛిద్భ్యఇదంనమమ॥ ౬॥ ఏకఃపరస్తాద్యఇదం
బభూవయతోబభూవభువనస్యగోప్తా। యమప్యేతిభువనగ్ంసాంపరాయే
సనోహవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తుదేవస్వాహా। భువనస్యగోప్త్రే ఈశానాయ
దేవాయేదంనమమ॥ ౭॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోథసాధ్యాన్ఋభూన్
యక్షాన్గంధర్వాగ్శ్చపితౄగ్శ్చవిశ్వాన్ భృగూంత్సర్పాగ్శ్చాంగిరసో
థసర్వాన్ఘృతంహుత్వాస్వాయుష్యామహయామశశ్వత్స్వాహా। వసు
భ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యోమరుద్భ్యఋభుభ్యోయక్షేభ్యోగంధర్వేభ్యఃపితృ
భ్యోవిశ్వేభ్యోభృగుభ్యస్సర్పేభ్యోంగిరోభ్యస్సాధ్యేభ్యఇదంనమమ॥ ౮॥ య
స్యఆత్మనోమిందాభూదగ్నిస్తత్పునరాహాఃజాతవేదావిచర్షణిస్స్వాహా।
అగ్నయేజాతవేదసఇదంనమమ॥ ౯॥ పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రోబృహ
స్పతిః-పునర్మేఅశ్వినాయువంచక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా। అగ్నయఇం
ద్రాయబృహస్పతయఅశ్విభ్యామిదం॥ ౧౦॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయఇదంనమమ। ఇత్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా। తతోస్మిన్నగ్నౌచరు
గ్గ్ శ్రపయిత్వాన్వింధనాద్యగ్నిముఖాంతే। స్రుచ్యుపస్తీర్యచరుమవదాయ-స
మితమితిపురోనువాక్యామనూచ్యాగ్నేపురీష్యేతియాజ్యయాజుహోతి-సమి
తగ్ంసంకల్పేథాగ్ంసంప్రియారోచిష్ణూసుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి
సంవసానౌసంవాంమనాగ్ంసిసంవ్రతాసముచిత్తాన్యాకరం। ఇతిమంత్రము

చ్చార్య।అగ్నేపురీష్యాధిపాభవాత్వంనః। ఇషమూర్జంయజమానాయధే
హిస్వాహా।అగ్నయేపురీష్యాయేదం। ఇతిచరుంహుత్వాస్రుచ్యుపస్తీర్య।స్వి
ష్టకృద్దేవతాయైస్విష్టకృతమవదాయ । అగ్నేఃపశ్చాద్బర్హిషినిధాయతత
స్స్రువేణాజ్యంగృహీత్వా-పురీష్యస్త్వమగ్నేరయిమాన్పుష్టిమాగ్ంఅసి-శి
వాఃకృత్వాదిశస్సర్వాస్స్వాంయోనిమిహాసదస్స్వాహా। అగ్నయేపురీష్యా
యేదంనమమ॥ భవతన్నస్సమనసౌసమోకసావరేపసౌ- మాయజ్ఞగ్ంహి
గ్ంసిష్టంమాయజ్ఞపతింజాతవేదసౌశివాభవతమద్యనస్స్వాహా।అగ్నిభ్యాం
జాతవేదోభ్యామిదంనమమ - మాతేవపుత్రంపృథివీపురీష్యమగ్నిగ్ంస్వేయో
నావభారుఖా-తాంవిశ్వైర్దేవైర్ఋతుభిస్సంవిదానఃప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా
వినుంచతుస్వాహా।ప్రజాపతయేవిశ్వకర్మణఇదం- యదస్యపారేరజస
శ్శుక్రంజ్యోతిరజాయత- తన్నఃపరుషదతిద్విషోగ్నేవైశ్వానరస్వాహాఅగ్న
యేవైశ్వానరాయేదం-నమస్సుతేనిర్ఋతేవిశ్వరూపేయస్మాదంవిచృతాబంధ
మేతం-యమేనత్వంయమ్యాసంవిదానోత్తమంనాకమధిరోహయేమగ్గ్ స్వా
హా నిర్ఋత్యైవిశ్వరూపాయాఇదంనమమ- యత్తేదేవీనిర్ఋతిరాబబంధదామ
గ్రీవాస్వవిచర్త్యం।ఇదంతేతద్విష్యామ్యాయుషోనమధ్యాదథాజీవఃపితుమ
ద్ధిప్రముక్తస్స్వాహా।దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదంనమమ॥ యస్యాస్తేఅస్యాఃక్రూర
ఆసన్జుహోమ్యేషాంబంధానామవసర్జనాయ।భూమిరితిత్వాజనావిదు
ర్నిర్ఋతిరితిత్వాహంపరివేదవిశ్వతస్స్వాహా- దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదంఅసు
న్వంతమయజమానమిచ్ఛస్తేనస్యేత్యాంతస్కరస్యాన్వేషి।అన్యమస్మదిచ్ఛసా
తయిత్వానమోదేవినిర్ఋతేతుభ్యమస్తుస్వాహా।దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదం॥దేవీ
మహంనిర్ఋతింవందమానఃపితేవపుత్రందసయేవచోభిః-విశ్వస్యయాజాయ
మానస్యవేదశిరశ్శిరఃప్రతిసూరీవిచష్టే. స్వాహా-దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదం-నివేశ
నస్సంగమనోవసూనాంవిశ్వారూపాభిచష్టే -శచీభిర్దేవఇవసవితాసత్యధ
ర్మేంద్రోనతస్థౌసమరేపథీనాగ్ స్వాహా । దేవాయసవిత్రఇంద్రాయేదంనమ
మ॥సంవరత్రాదధాతననిరాహావాన్కృణోతన-సించామహాఆవటముద్రిణం
వయంవిశ్వాహాదస్తముక్షితగ్గ్ స్వాహా।అవటాయాక్షితాయేదం। నిష్కృతా
హావమవటగ్ంసువరత్రగ్ంసుషేచనం।ఉద్రిణగ్ంసించేఅక్షితగ్గ్ స్వాహా। అ

వటాంయాషీతాయెదం। సీరాయుంజంతికవయోయుగావితన్వతేపృథక్। ధీ
రాదేవేషుసుమ్నయాస్వాహా।సీరేభ్యఃకవిభ్యఇదం।యునక్తసీరావియుగాత
నొతకృతేయోనౌవపతేహబీజం। గిరాచశ్రుష్టిః స్సభరాఅసన్నోనేదీయఇ
త్సృణ్యాపక్వమాయత్స్వాహా।సీరేభ్యఃకవిభ్యఇదం। లాంగలంపవీరవగ్ం
సుషేవగ్ంసుమతిత్సరు। ఉదిత్కృషతిగామవింప్రఫర్వ్యంచపీవరీంప్రస్థావ
ద్రథవాహనగ్ం స్వాహా।లాంగలాయెదం। శునంనఃఫాలావితుదంతుభూమి
గ్ంశునంకీనాశాఅభియంతువాహాన్।శునంపర్జన్యోమధునాపయోభిశ్శునా
సీరాశునమస్మాసుధత్తగ్ం స్వాహా।ఫాలేభ్యఃకీనాశేభ్యః పర్జన్యాయశునాసీ
రాభ్యామిదంనమమ॥ కామంకామదుఘేధుంక్ష్వమిత్రాయవరుణాయచ। ఇం
ద్రాయాగ్నయెపూష్ణఓషధీభ్యః ప్రజాభ్యస్స్వాహా । మిత్రాయవరుణా
యేంద్రాయాగ్నయెపూష్ణఓషధీభ్యఃప్రజాభ్యఇదం। ఘృతేనసీతామధునా
సమక్తావిశ్వైర్దేవైరనుమతామరుద్భిః। ఊర్జస్వతీపయసాపిన్వమానాస్మా
న్త్సీతేపయసాభ్యావవృత్స్వస్వాహా।ఊర్జస్వత్యైభూమ్యాఇదం। ఇతిస్రువే
ణాజ్యాహుతీర్హుత్వా।పూర్వవత్తైనచరుణా।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।
ఇతిస్విష్టకృతగ్ంహుత్వాజయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతంకుర్యాత్।తతఃఆత్మా
రోపణంకుర్యాత్,తథాచోక్తం।పూర్ణాశ్రమశ్చ।తథాచకారికాః॥శ్లో॥రా
గాద్గృహస్థస్యవివాహపూతేపత్న్యౌభవేతాంయదితత్రవహ్నా।వక్ష్యామి
సంసర్గమనుక్రమేణగార్హస్థ్యతంత్రస్యసకృత్ప్రసిద్ధ్యై । ద్వితీయవహ్నింవిధి
నాసమింధేద్వితీయపత్న్యాహ్యవలంబితాయాం । సమస్తఆరభ్యతతఃపరస్తా
ద్బృహస్మంతవేదస్త్వితిమంత్రకేన।చతుర్గృహీతంజుహుయాత్తదగ్నావయంత
మంత్రేణసమిధ్యథాగ్నిం।ఆరోప్యపూర్వంవిధినాసమిద్ధేహ్యగ్నౌతతస్తాంస
మిధంనిదధ్యాత్। ఆజుహ్వఉద్బుధ్యపదద్వయేనదారైరుపస్పృష్టతఏవభర్తా।
యోబ్రహ్మసూక్తేనచతుర్గృహీత్వాపరిస్తృతేగ్నౌజుహుయాత్తథైవ। స
మాదిమంత్రేణపురోనువాక్యామనూచ్యమంత్రేణపరేణహోమః। పురీష్యఆ
రభ్యతతోనువాకశేషాభిర్గృహ్యజుహుయాద్ఘృతేన। పూర్వవత్తైనచరుణా
హోమస్స్విష్టకృతఃపునః । జయాదీంశ్చతతోహుత్వాబ్రహ్మణేదక్షిణాంత
తః॥ఇత్యేకఃపక్షః॥అథాపరఃపక్షఉచ్యతే॥పూర్వోత్తరాగ్నిదక్షిణతోత్తరత

స్థాపయిత్వా। ద్వయోరగ్న్యోః ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా। పత్నీభ్యాం
సహితః। ప్రాణానాయమ్య పూర్వవత్సంకల్ప్య। ద్వయోరగ్న్యోర్మధ్యే స్థండి
లోల్లేఖనాదీని కృత్వా- భవతంనస్సమనసౌ సమోకసౌ... ద్యనః- అగ్నావ
గ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో అధిరాజ ఏషః। స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే
జుహోమి మా దేవానాం మిథుయా కర్భాగధేయం। ఇతి ద్వాభ్యాం మంత్రా
భ్యాం ప్రత్యక్షౌపాసనాగ్నిం స్థండిలే సకృదేవ క్షేపేత్। పత్నీభ్యాం స్థాపయేత్।
తత స్తస్మిన్నగ్నౌ చరుం శ్రపయిత్వా। అగ్నీంధనాద్యగ్నిముఖాంతే। అగ్నయే
తంతుమతే స్వాహా। అగ్న...దం। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్న...దం।
ఇత్యగ్నయే తంతుమతే స్థాలీపాకం కృత్వా। సమిత్సన్నహనం జయాది బ్రహ్మ
విసర్జనాంతం కుర్యాన్నాత్మారోపణం కుర్యాద్బ్రహ్మణే వరం దద్యాత్- ఇ
త్యేకః పక్షః॥- అస్మిన్నర్థే త్రికాండీకారికాః। లౌకాగ్నావితరో ద్వా హోమయ
దిగృహ్యానలద్వయం। రుద్రస్వామిమతేనాథ తత్సంసర్గవిధిం వదేత్॥ ద్వితీ
యోద్వాహమారభ్య పృథగ్ఘుత్వానలద్వయం। సంధిం బోధాయనః ప్రాహ వి
వాహాదిదినత్రయే। గృహ్యాగ్నిద్వయహోమానాం తంత్రానుష్ఠానసిద్ధయే।
మమాగ్నిద్వయసంసర్గం కరిష్య ఇతి సోవదేత్। పాత్రద్వయే నిధాయాగ్నిప
త్నీభ్యాం సహితశ్శుచిః। అంతరాగ్నితతః కుర్యాత్స్థండిలోల్లేఖనాదికం। భవ
తన్నస్సమనసావగ్నావగ్నిరితి ద్వయం - జపిత్వా స్థండిలేగ్నిద్వయం యుగపత్సం
ప్రయోజయేత్ - పత్నీభ్యాం స్థాపయేద్ద్వౌ తు స్వస్వాగ్నేస్సంప్రవేశనం- తతో
గ్నితంతుమత్యంతం యజేదితి విధిక్రమః- తత ఔపాసనం కుర్యాద్యావజ్జీవం త
దంతరం। ఉపసంసృష్ట ఏవాగ్నౌ సీమంతాదిక్రియా అపి. యస్తు కశ్చన సంసర్గం న
కరోతి ద్వివహ్నిమాన్- నిత్యమగ్నిద్వయం ధార్యం తద్వతో న పృథక్క్రియా।
ఇతి ద్విభార్యస్యౌపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గహోమాదికం సమాప్తం॥ అథ
నా॥ వివాహకర్తా ప్రథమే వివాహే హోమం లౌకాగ్నిమిధ్వా జుహుయాత్తదగ్నౌ॥
ద్వితీయః పాణిగ్రహణాదికే తు పూర్వాగ్నిమిధ్వా జుహుయాత్తదగ్నౌ। తథా
చోక్తం॥ కామీ సంతానకామో వా యదీచ్ఛేత్పునరుద్వహం - ఉపావరోహం
కర్తవ్యం నైవాహికమతః పరం॥ ఇచ్ఛావివాహం పునరేవ యస్యౌపాసనే
తస్య వివాహ ఇష్టః- వివాహభేదేపి న వహ్నిభేదో యద్యగ్నిభేదోస్తి తతోగ్నిభే

దః ॥ ఇత్యాదిపక్షాంతరాణి తత్తద్గృహ్యకల్పానుసారీణ్యన్వేష్టవ్యాని ॥ అత్రపక్షు వైకల్పికమేవదర్శితం ॥

—* అశ్వారోహణం. *—

అశ్వముత్తరైరారోహయేత్। అశ్వోసి।హయోసి। అత్యోసి। నరోసి- అర్వాసి। సప్తిరసి- వాజ్యసి। వృషాసి। నృమణాఅసి. యయుర్నామాసి- ఆదిత్యానాంపత్వాన్విహి- ఏతైరశ్వమారోహయేత్॥

—* గజారోహణం. *—

హస్తినముత్తరయా । హస్తియశ సమసిహస్తియశ సీభూయాసం। వహకాలవహశ్రియం మాభివహ। ఇంద్రస్యత్వా వజ్రేణాభినిదధామిసుందరగజ । ఇత్యాదితత్తద్గజప్రసిద్ధనామగృహ్ణీయాత్ సర్వోప్యయంమంత్రః ఆరోహణఏవ వినియుక్తత్వాన్నత్వం కుశనిధానే యోజయితుం శక్యఇతి॥

—* తాభ్యాంపతితస్యకర్మ. *—

తాభ్యాగ్ంశరీరరేషణే పూర్వవత్పృథివీమభిమృశేత్ । అశ్వహస్తిభ్యాం పతనాచ్ఛరీరబాధేహి మంత్రప్రత్యవరోహణవత్ స్యోనాపృథివీబడిత్యే తాభ్యాంమృగ్భ్యాం పృథివీమభిమృశేత్। స్యోనాపృథివిభవా నృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। బడిత్థాపర్వతానాఖిద్రంబిభర్షిపృథివి।ప్రయాభూమిప్రయత్వతి।మహ్నాజినోషిమహని।అతశ్శరీరబాధోవినశ్యతి॥

—* సంవాదీయఫలీకరణహోమః. *—

సంవాదమేష్యన్త్సవ్యేన పాణినాఛత్రం దండంచాదత్తే। దక్షిణేన ఫలీకరణ ముష్టిముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాంజపేత్।సభావ్యవహారాదిషు సవ్యేనపాణినాఛత్రం దండంచగృహ్ణీయాత్।సవ్యపాణిధృత ఛత్రదండఏవ దక్షిణేనపాణినా ఫలీకరణముష్టి మవజిహ్వాకేత్యేతయా స్వాగ్నౌజుహోతి। నతుపరిస్తరణ పరిషేచనాది।అవజిహ్వక నిజిహ్వకావత్వా హావిషాయజే।తత్సత్యం యదహంబ్రవీమ్యధరోమద్వ్యజ్ఞ శమాంవదత్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। తతస్సంవాదదేశం గత్వాప్రత్యర్థినం పశ్యన్నతేవాచమిత్యేతాంజపేత్- అతేవాచమాస్యాం దదఆమనస్యాగ్ం హృదయాదధి।యత్రయత్ర తేవాజ్నిహితాతాంతఆదదే। తత్సత్యంయదహం బ్రవీమ్యధరోమ

త్పృద్యస్వయజ్ఞశర్మన్ । క్రుద్ధముత్తరాభ్యామభిమంత్రయేత విక్రోధో భవతి॥ యాతఏషాయత్త ఏతదిత్యేతాభ్యామృగ్భ్యాం క్రోధయుక్తం ప్రత్యర్థిన మభిమంత్రయేత తతః కోపరహితో భవతి। యాతఏషారరాట్యా తనూమన్యోమృధ్రస్యనాశనీ । తాం దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయంతు సుమేధసః। యత్తఏతన్ముఖే మతగంరరాటముదివవిధ్యసి । వి తే క్రోధం నయామసి గర్భ మశ్వతర్యా ఇవ ఇతి.

—* స్వభార్యాయాః పురుషాంతరసంగతినిరాసార్థం కర్మ. *—

అసంభవేష్వః పరేషాగ్ స్థూలధారికా జీవచూర్ణానికార ఇత్యుత్తరయా సుప్తాయాః స్సంబాధ ఉపవపేత్। గ్రామాంతరం ప్రయాస్యన్ గృహే వర్తమానాయా భార్యాయాః పరపురుషోపభోగమకామయమానశ్చేత చరణౌ నామ కారణ్యాక సర్వవిశేషస్య జీవత ఏవాశ్మనా ప్రహారేణ చూర్ణానికారయిత్వా తాన్యవజ్యామవేత్యేతయార్చా ప్రసుప్తనిద్రాయా భార్యాయా యోనౌ నిక్షిపేత్। అవజ్యామవధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే। ఇంద్రాపాస్యఫలిగమస్యేభ్యః పురుషేభ్యోన్యత్రమత్ । ఏవంకృతే న్యానుపయోగ్యా భవతి॥ * పునస్తద్భార్యోపయోగకరణం, *

సిధ్యర్థే బభ్రుమూత్రేణ ప్రక్షాళయీత। పూర్వకృత చికిత్సయోపభోగాయోగ్యాయా భార్యాయా యోనిం స్వోపభోగార్థం కపిలాగోమూత్రేణ ప్రక్షాళయీత తతో గమనయోగ్యా భవతి। సుప్తకాల ఏవైతత్ప్రక్షాళనం కార్యం.

—* అథ పణ్యహోమః. *—

క్రయవిక్రయాది వ్యవహారవతః పురుషస్య పణ్యద్రవ్యస్యార్ఘోత్కర్షాపకర్షాది లాభార్థం కర్మ విధీయతే॥ యదస్య గృహే పణ్యగ్గ్ స్యాత్తత ఉత్తరయా జుహుయాత్ - ప్రాణివ్యతిరిక్త క్రయ్యద్రవ్యాదవదాయాయం హోమః కర్తవ్యః । అస్య ప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ...త్యర్థం మమ పణ్యద్రవ్యార్ఘసిద్ధ్యర్థం పణ్యహోమం కరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ప్రకృత పణ్యాద్వ్రీహియవమరీచ్యాదేర్ద్రవ్యాదవదాయ యదహమిత్యేతయా జుహోతి। యదహం ధనేన ప్రపణశ్చరామి ధనేన దేవా ధనమిచ్ఛమానః। తస్మిన్ త్సోమోరుచమాదధాత్వ

గ్నిరింద్రో బృహస్పతిశ్చ స్వాహా ॥ సోమాగ్నీంద్ర బృహస్పతిభ్య ఇదం। తత స్తంత్ర శేషం సమాపయేత్॥ ఏవంకృతే ఘుణ సిద్ధిర్భవతి॥

—* భార్యాయా భర్తృవశ్యకర్మ. *—

యంకామయేతనాయ మచ్ఛిద్యేతేతిజీవవిషాణే స్వమూత్రమానీయసుప్తముత్తరాభ్యాం త్రిఃపరిషించేత్।యాస్త్రీస్వభర్తారం సపత్నీబాధరహితం కామయేత సా జీవంత్యాగోర్విషాణం బలాదాహృత్యతస్మిన్త్స్వమూత్రమానీయతేన సుప్తంపతిం పరిత్వాగిరేరమిహామిత్యేతాభ్యామృగ్భ్యాం త్రిరప్రదక్షిణం పరిషించేత్। పరిత్వాగిరేరమిహం పరిభ్రాతుః పరిష్వసుః। పరిసర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిక్షితః క్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేణావిచ్ఛిదా। ఉతేనపరిషీతోఽసి పరిషీతోఽస్యుతేన॥ ఇతిఏవంకృతేభర్తాభార్యాయావశేతిష్ఠతి॥

* దాసాదిపలాయననిమిత్తంకర్మ. *

యేనపథా దాసకర్మకరాః పలాయేరగ్గ్ స్తస్మిన్నిణ్వాన్యుపథాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి। దాసాదాస్యోభృతికర్మకరాః యేనమార్గేణపలాయేరన్ తస్మిన్మార్గే దారుమయాణి వలయాన్యుపధాయతేష్వావర్తనవర్తయే త్యాదిభిశ్చతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్।ఆవర్తనవర్తయని నివర్తనవర్తయేంద్ర నర్దబుద। భూమ్యాశ్చతస్రఃప్రదిశస్తాభిరావర్తయా పునస్స్వాహా। ఇంద్రాయేదం। ఆవర్తననివర్తనావర్తన నివర్తయస్వాహా। ఇంద్రాయేదం। అనుపాహ్వాదనుహ్వాయో నివర్తనోస్యపీవృతత్ । ఐంద్రః పరిక్రోశోవః పరిక్రోశతు సర్వతస్స్వాహా। ఇంద్రాయేదం। యదిమామదిమన్యాధ్వ ఆదేవాదేవవత్తరం ఇంద్రఃపాశేన సిక్త్వావో మహ్యామిద్వశమానయాత్స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । నాత్రపూర్వోత్తర తంత్రాదికం॥

—* ఆకస్మిక వృక్షఫలాదిపతనమ్. *—

యద్యేనంవృక్షాత్ఫలమభినిపతేద్వయోవాభి విక్షిపేతావర్షతర్క్యా వాబ్బిందురభి నిపతేత్తముత్తరైర్యథాలింగం ప్రక్షాళయీత । అకస్మాద్వృక్షాత్ఫలపాతనే కాకకంకాదికుత్సిత పక్షిపక్షాభిఘాతే విద్యున్మేఘపురోవాతాదిరహితా కాలికాన్తరిక్షాబ్బిందుపతనేచోత్తరైర్యది వృక్షాదిత్యాదిభిస్త్రిభిర్మంత్రైర్యథాలింగం తత్తన్నిమిత్తస్పృష్టందేశం ప్రక్షాళ

యాత। యదివృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తదువాయురేవ। యత్రాస్పృక్షత్తనువం యత్రవాసఆపోబాధం తాంనిర్ఋతింపరాచైః। ఇతిఫలపతన ప్రదేశంప్రక్షాళయీత। యేపక్షిణః పతయంతిబిభ్యతోనిర్ఋత్యైస్సహ। తేమాశివేనశగ్మేన తేజసోందంతువర్చసా। ఇతిపక్షివాతాభిఘాతదేశం। దివోనుమాబృహతో అంతరిక్షాదపాగ్స్తోకో అభ్యపతచ్ఛివేన। సమహమింద్రియేణ మనసాహమాగాం బ్రహ్మణాసంస్పృచాన స్సుకృతాకృతేన। ఇత్యబ్బిందు సంస్పృష్టదేశమితి॥

—* అద్భుతోత్పాతనిమిత్తమ్. *—

అగారస్థూణావిరోహణే మధునఉపవేశనే కుష్ఠ్యాంకపోతదర్శనేఽమాత్యానాగ్ం శరీరరేషణేన్యేషు చాద్భుతోత్పాతేష్వమావాస్యాయాం నిశాయాం యత్రాపాంనశృణుయాత్తదగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఉత్తరాఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వాభిమృతేభ్య ఉత్తరయాదక్షిణతోఽశ్మానంపరిధిం నిదధాతినిదధాతి। గృహస్యోపర్యం కురాద్యుత్పత్తౌ సారఘస్యాన్యస్య వామధునఉపవేశనే అంబరీషేకపోతదర్శనే పుత్రభ్రాత్రాదీనాంమరణే గృహమధ్యేవల్మీక హస్తాద్యాకృత్యుత్పత్త్యాదిష్వద్భుతోత్పాతేషుచామావాస్యాయాంనిశాయాం అపాంశబ్దరహిత ప్రదేశంగత్వాతత్రోత్తరాఏకాదశాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్...అత్రాయంప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం అగారస్థూణా విరోహణాద్యద్భుతోత్పాతనిమిత్త ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే యథావద్గృహీత్వా స్వారబ్ధాయాం। ఇమంమేవరుణ...చకేస్వాహా। వరుణాయేదం। తత్వా...షీస్స్వాహా। వరుణాయేదం। త్వంనో...హా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। సత్వంనో...హా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నే...హా। అయసేఽగ్నయఇదం। ప్రజాపతేనత్వ...స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। పునః। ప్రజాపతే...హా। ప్ర...దం। సమ్రాజంచవిరాజంచాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖేతయా మాసగ్ం సృజామసిస్వాహా। లక్ష్మ్యా ఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం।భువస్స్వాహా। వాయవఇదం।సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అమాత్యశరీర

రేషణవిషయేత్వయంవిశేషః। అగ్నేర్దక్షిణదేశే దీర్ఘాగ్రపటంఖాత్వా త స్మిన్నవటే। ఇమంజీవేభ్యఃపరిధింద ధామి। మైషాంనుగాదపరో అరమేతం। శతంజీవంతుశరదః పురూచీ స్తిరోమృత్యుందధతాంపర్వతేన । ఇత్యేతయ ర్చామృత్యుపరిధిరూపం పాషాణంసంస్థాపయతి।తతః ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహంచకుర్యాత్॥ ఇత్యద్భుతోత్పాతనిమిత్తప్రాయశ్చిత్తం।

—॥ అథ కదళీవివాహః. ॥—

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రాహ్మణైస్సహ వరో కదళీసమీపంగత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా చార్యంవృణీయ తత్రవేది కాం నిర్మాయతద్వేదికామధ్యే ఆఢకపరిమిత శ్వేత తండులోపరికదళీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిఃపవమానసూ క్తేనాద్భిర్మార్జయిత్వా వస్త్రభూషణాది సర్వాలంకారైరలంకృత్య। అ నుహావమితిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్యరక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావర ణంవినా గౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతికదళ్యాం కంకణంబధ్వానుహోసం కల్పముచ్చార్య నస్తే త్రిగోత్రాయప్రౌత్రాయ పుత్రాయవరాయకదళ్యాం గోత్రనామానివర్జయిత్వా కదళీనామ్నీమిమాం కన్యాంప్రతిపాదయామీ తి తతోవర స్త్వరగ్యాన్సమవేదేభ్యో యజ్ఞరేషఘ్నా న్మంత్రాన్జపిత్వా అథ వరమిత్యాది ఓంకల్పయతేత్యంతంజపేత్ తతస్సుముహూర్తే స్వయందృష్ట్వేత్యాదిపఠిత్వా కపిలావాచనాది బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ । లాజహోమంవినా ప్రధానహోమంకుర్యాత్ ఆశీర్వచనంకారయేత్।రక్షాన్విసృజ్య వస్త్ర ద్వయసహితవధూమలంకారసహితా మాచార్యాయదద్యాత్। పృథివీంగచ్ఛేతి తత్పూత్క్షకదళీ మన్యత్రస్థాప్యన ఛేదంత్యజేత్।స్నాత్వాచమ్య గోభూతిలేత్యాది దశదానానికుర్యాత్ శూర్పవాయనంచదద్యాత్ । స్నాత్వాచామేదితి। ఏవమేవార్కవివాహః.

—॥ చంద్రగ్రహణహోమః. ॥—

ప్రాణానాయమ్యపవం...థణంరాహుగ్రస్త సోమోపరాగప్రియు క్త గ్రహణహోమాన్ కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్యపూర్వ పరిషేచనం కృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీత మాజ్యంగృహీత్వా । అప్యాయస్వసమేతు

తె విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్యసంగథేస్వాహా । సోమాయేదం। సంతేపయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృష్ణియాన్యభిమాతిషాహః - ఆప్యాయమానో అమృతాయసోమదివిశ్రవాగ్ంస్యుత్తమానిధిష్వస్వాహా।సోమాయేదం-యాతేధామానిదివియా పృథివ్యాంయాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు-తేభిర్నోవిశ్వైస్సుమనాఅహేడన్రాజన్ త్సోమప్రతిహవ్యాగృభాయస్వాహా।సోమాయేదంఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినమస్కారఃకార్యః। ఇతిచంద్రగ్రహణహోమః॥

—* అథసూర్యగ్రహణహోమః. *—

ప్రాణానాయమ్యఏవం...థౌ కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగప్రయుక్త గ్రహణహోమాన్కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్యపూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీత మాజ్యంగృహీత్వా।తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసిసూర్య। విశ్వమాభాసిరోచనగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఉద్వయం...జ్యోతిరుత్తమగ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥ ఉదుత్యం...సూర్యగ్ స్వాహా। సూ...దం॥ చిత్రం...తస్థుషశ్చస్వాహా॥ సూ...దం॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా ॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినా నమస్కారంకుర్యాత్ ॥ ఇతి సూర్యగ్రహణహోమః॥

—* అథసమస్యహోమః. *—

స్మృతితత్వదీపికాయాం। యజమానేప్రవసతి త్వగ్నిసంస్థాపనాదికం। కారయిత్వాతదారభ్య పత్నీతూపవసేదితి॥ ద్విత్రిదినేష్వపి సమస్యహోమమాహమరీచిః । ప్రవాసినోగ్నిహోత్రంస్యాత్త్రిపంచాహంచసప్తవా । హోతవ్యోహోమఏకోహా సాయంప్రాతఃపృథక్పృథక్ ॥ కాలద్వయేప్యశక్తశ్చే దేకస్మిన్కాలఏవవా।ప్రాగుక్తైనైవవిధినా సమస్యంహోమమాచరేత్॥ బృహస్పతిః ॥ సాయంప్రాతర్హోమయోక్తౌ సాయమేవసమస్యతు।ఆపన్నోజుహుయాత్తత్ర సమిదేకాథవాద్వయం॥చతస్రఆహుతీఃకుర్యాత్తత్రత్వేసాయమాహుతీ। ద్వేప్రాతరాహుతీచైత దుపస్థానంసకృత్తథా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...థౌ సాయమౌపాసనం సమస్యహోమపక్షమాశ్రిత్య అనుకృష్యకృతైఃపూర్వాహ్ణ స్సాయమౌపాసనైస్సహ తండులై

హోష్యామి॥ ఔపాసనసంఖ్యయా తండులగ్రహణం॥ ఏవమేవప్రాతః॰

—※ అథపక్షహోమాః. ※—

స్మృత్యర్థసారే । సమస్యేదగ్నిహోత్రాణి యథాసంభవమాపది । ప్రతిపద్యన్నయేత్సాయ మాపద్యస్యత్రవాదినే । యావంత్యవసథాహోత్ర ప్రాగ్దినానిభవంతిహి । తావంతిప్రతిగృహ్ణీయా చ్చతురున్నయనానితు ॥ ప్రాతహోమాన్సమస్యైవ జుహుయాద్వాపరేహని । సర్వథౌపవస థ్యాహే సాయంహోమఃపృథగ్భవేత్ ॥ తథైవయజనీయాహః ప్రాతర్హో మఃపృథగ్భవేత్॥ అయంక్రమః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం ప్రతిప త్సా। యంప్రభృతి చతుర్దశీపర్యంతం చతుర్దశసాయ మౌపాసనిహో మాం సపక్ష్యపక్షహోమ పక్షమాశ్రిత్య తండులైర్హోష్యామి॥ పక్షది నాని సంఖ్యాయసంకల్పఃకార్యః । తత్సంఖ్యయాఆహుతిద్రవ్యో న్నయనం చకార్యం । అస్మిన్నపిపక్షే ఔపవసథ్యేహని సాయంహోమఃకర్తవ్యః ॥ ఏవమేవద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్యప కృష్యపక్షహోమపక్షమా శ్రిత్య తండులైర్హోష్యామి। పక్షదినసంఖ్యానంపూర్వవత్॥ అత్రయజనీ యేహని ప్రాతహోమశ్చకర్తవ్యః॥ ఇతి పక్షహోమప్రకరణమ్॥

—※ అథ అక్షరాభ్యాసః. ※—

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం అస్యకుమారస్యాక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యే...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపపూజాంకృత్వా।పు ణ్యాహంవాచయిత్వా । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ర్థం అక్షరా భ్యాసాంగత్వేన అంగదేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీ పూజాంకరిష్యే । మధ్యేసరస్వతీం- దక్షిణతోహరిం- పశ్చాల్లక్ష్మీం ఉత్తరతోదేవీంచావాహ్య। అష్టసు దిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య। భూరిత్యాదిమూలమంత్రేణ షోడశోప చారైఃపూజాంకృత్వా। తతఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ర్థం అక్షరాభ్యా సాంగత్వేనహోమంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాది పూర్వపరిషేచనాంతంకృ త్వాతతః- సరస్వత్యైస్వాహా-సరస్వత్యాఇదం- హరయేస్వాహా- హరయ ఇదం। లక్ష్మ్యైస్వాహా। లక్ష్మ్యాఇదం- దేవ్యైస్వాహా। దేవ్యాఇదం। ఇతిచ తస్రోస్రుచా ఘృతాహుతీర్హుత్వా ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా స్వస్తిశ్ర

ద్ధామిత్యాదినా నమస్కారంకుర్యాత్। తతః శ్రీగురుఃప్రాఙ్ముఖోభూత్వా ప్రత్యఙ్ముఖంశిష్యం శివాయనమఇతి మంత్రముపదిశేత్ ॥ హరిః ఓంతత్సత్ అక్షరాభ్యాసస్సమాప్తః॥

—* విధురవైశ్వదేవః. *—

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవ మాహవృద్ధవసిష్ఠః।అనగ్నికస్తుయోవిప్ర సోఽన్నం వ్యాహృతిభిస్స్వయం। హుత్వాశాకలమంత్రైశ్చ శిష్టంకాకబలింహరేత్॥ టీ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యాశ్శాకలమంత్రాః॥ విష్ణురపి॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వామంత్రైశ్చశాకలైః । ప్రాజాపత్యేహవిర్హుత్వా పూజయేదతిథీంస్తతఇతి॥ ప్రథమతస్సర్వ ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం వైశ్వదేవమారభేత్ । తత్ప్రకారః । ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే।అగ్నిమిధ్వేత్యాది అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అన్నంద్వేధావిభజ్యాభిఘార్య।ప్రథమభాగాదాదాయ।భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువస్స్వాహా।వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। శాకబలిః। ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య। స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। దేవయజ్ఞవర్జం మహాయజ్ఞానగ్రదానంచకుర్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం। వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమాన్కరిష్యే। సమిధఆహృత్యతైర్జుహుయాత్। దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। మనుష్యకృతస్యైన సోఽవయజనమసిస్వాహా । అగ్నయఇదం। పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా। అ...దం। ఆత్మకృతస్యైన సోఽవయజనమసిస్వాహా।అ...దం। అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దం॥ అస్మత్కృతస్యైనసోఽమయజనమసిస్వాహా।అ...దం।యద్దివాచనక్తంచైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యత్స్వపంతశ్చ జాగ్రతశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా।అగ్నయఇదం।యత్సుషుప్తశ్చజాగ్రతశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా॥అగ్నయఇదం।యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ంసశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా।అ...దం- ఏనసఏనసోఽవయజనమసిస్వాహా-అగ్నయఇదం-ఇతిశాకలహోమాన్హుత్వా స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినా నమస్కృ

త్వశ్వానబలింహృత్వాతిథీన్ పూజయేత్ అత్రవైశ్వదేవేఆగ్న్యలంకరణపూర్వోత్తరపరిషేచనాదికం సర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవవద్ద్రష్టవ్యం-ఇతివిధురవైశ్వదేవప్రకరణం॥

—* ఏకనక్షత్రజననశాంతిః. *—

సోదరభ్రాతృభగిన్యోర్నక్షత్రే భ్రాతృర్భగిన్యావోత్పత్తౌ గోప్రసవమకృత్వైవశాంతిమాత్రంకార్యం। భ్రాత్రైకనక్షత్రోత్పత్తి సూచితసర్వారిష్టశాంత్యర్థం - భ్రాత్రైకనక్షత్రజననశాంత్యాఖ్యే కర్మణిఆశ్లేషానక్షత్రపూజాం తత్తద్వహితహోమాదికంచకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య స్వస్తిహాచనేస్యైవమేవసంకల్పః। కలశేరక్తవస్త్రే ఆశ్లేషానక్షత్ర ప్రతిమాంసగ్న్యప్రతిమాంవా। యస్మిన్నక్షత్రేజన్మతన్నక్షత్ర ప్రతిమాంతన్నక్షత్రదేవతా ప్రతిమాంవా నక్షత్రేష్ట్యుక్తతైత్తిరీయక మంత్రైఃపూజయేత। అన్వాధానే— ఇదంనక్షత్రం అముకాంనక్షత్రదేవతాంవా సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యైఃప్రతిద్రవ్యం అష్టోత్తరశతసంఖ్యంజుహుయాత్ । స్విష్టకృదాదహోమశేషంసమాప్య।ఉత్తరపూజాంకృత్వా।యయోర్తేషాంవాఏకనక్షత్రేజన్మతయోస్తేషాంవాభిషేకః। అత్రగ్రహమఖోపినావశ్యకః।కరణేనదోషః। తదుభయస్యాన్యత్రవిశేషోక్త్యానిదేశాత్। క్వచిత్సంపూజిత హరిహరప్రతిమాదానముక్తం॥ శాంత్యకరణేతు॥ శ్లో॥ఏకస్మిన్నేవనక్షత్రేభ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః। ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యుర్భవేదేకస్యనిశ్చితః॥ ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః॥

అథజన్మనక్షత్రేరోగోత్పత్తౌశాంతిః॥

ధర్మసింధౌ.— దేశకాలౌసంకీర్త్య। మమోత్పన్నవ్యాధేర్జివచ్ఛరీరావిరోధేనసమూలనాశార్థంమఘానక్షత్రశాంతింభవంతఃకుర్వంత్వితిఋత్విజోవృణుయాత్ ।గణేశపూజా।స్వస్తివాచనం॥ ఆచార్యంవృత్వాకుంభోపరిపూర్ణపాత్రేద్వాదశదళేనక్షత్రదేవతాప్రతిమాంసౌవర్ణీంసంపూజ్య। ద్వాదశదళేసంకర్షణాదిద్వాదశమూర్తీస్సంపూజ్యమార్వాసమిత్తిలక్షీరాజ్యైర్గాయత్ర్యాతత్తదేవతాయాఅష్టోత్తరశతంహుత్వా। దధ్యోదనబలిందత్వా। కలశోదకేనయజమానంమార్జయేత్। మార్జనమంత్రాః। మఘాఅస్తావాక్యాని-గాయత్రీ।తద్విష్ణోః। ముంచామిత్వా।త్రియంబకేన॥ఆపోహిష్ఠాది- ఆయు

ష్యసూక్తం॥ దేవస్యత్వేతిమార్జయేత్॥ ఆచార్యాయకలశవస్త్రప్రతిమాం గాంచదద్యాదితిసంక్షేపః॥ *

నాళవేష్టనశాంతిః.

శ్లో॥ నాళేవేష్టనజాతస్యపితృభ్రాతృశ్చమాతులః । ఉపవీతాకృతిస్సవ్య అపసవ్యచమాలికా। పిత్రాదీనాం ద్వేషయుతంమాతులస్యవిశేషతః। తద్దోషశమనార్థాయశాంతింకుర్యాద్యథావిధి॥ సూతకాంతేశుభదినేబ్రాహ్మణైస్సహపుణ్యాహంవాచయిత్వా । సంకల్ప్య।ఏవంగుణేత్యాది-శుభతిథౌ।యజమానస్యకుమారస్య నాళవేష్టనజననేనపుత్రారిష్టపిత్రారిష్ట భ్రాత్రారిష్ట మాతులారిష్టాదిసర్వారిష్టనివృత్త్యర్థంమహతాపిత్రోశ్శిశోశ్చ—ర్థం-ధనకనకవస్తువాహనసమృద్ధ్యర్థం- అపమృత్యుప-ర్థం-అయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంయమశౌక్తప్రకారేణనాళవేష్టనజననశాంతికర్మకరిష్యే।ఆచార్యాదరుత్విగ్వరణం కృత్వా । కలశారాధనంకుర్యాత్ । అస్మిన్కలశేసలిలంసచ్ఛాయామితివరుణం ధ్యాత్వా। ఏవంప్రతిమాపూజాంచకుర్యాత్ ।కరాళవదనఃఖడ్గఃవజ్రశూలవరప్రదః। నీలసింహాసనస్థశ్చ రాహుస్తత్రప్రశస్యతే । సర్పోపరక్తస్త్రీనేత్రశ్చ ద్విభుజఃపీతవస్త్రభృత్ ।పాశాంకుశధరస్త్రీక్ష్ణో దివ్యాభరణభూషితః।నమో అస్తుసర్పేభ్యఇతిమంత్రేణపూజయేత్। శ్లోకద్వయేనమంత్రమేకేనపూజయేత్ ।ఏహిదైత్యకులోద్భూతగ్రహణోద్భుతకారణాత్। గృహాణపూజాంసంప్రార్థ్యసుస్థిరోభవవిష్టరే। అనేనావాహ్య। భిన్నాంజనసమాసీతంనీలమేఘసమప్రభం। స్థాపయామిమహావక్త్రంరాహుంచంద్రార్కమర్ధనం । అనేన స్థాప్య।షణ్ముద్రాం। పునశ్చమృత్యుంజయంధ్యాత్వా।తత్తన్మంత్రేణదిక్పాలకకలశారాధనంకుర్యాత్। ఓంభూఃవరుణమావాహయామీత్యావాహ్య- కయానశ్చిత్ర-వృతా। భూర్భువస్సువరోంబర్బరదేశజంపైఠీనసగోత్రజంఆంగీరసార్షజంఅశ్వినీనక్షత్రంమహుతాశనాగ్నిఖడ్గచర్మశూల వరదంచతుర్భుజం కృష్ణాంబరధరంగంధమాల్యానులేపనంగోమేధికరత్నాభరణభూషితం కిరీటినంకృష్ణధ్వజపతాకినంకరాళవదనోపేతంకృష్ణ సింహవాహనంనీలాశ్వం కృష్ణధూసరరథారుహ్యాం। అధిదేవతాంకాలంప్రత్యధిదేవతాంసర్పం నాశాత్మకంరాహుమావా-మి॥ తద్దక్షిణపార్శ్వే।పాశదండధరంభీమంకరాళ

వదనాన్వితం।సర్పవ్య రోహాణంకాలంరాహ్వధిదేవతాం।పరంమృత్యో
రితిమంత్రేణావాహ్య॥ తద్వామభాగే- సర్పాస్య-మండలుధరానతుసూత్ర
సమన్వితాన్। ఏకభోగత్రిభోగాన్వాభూషణాన్శుభసంయుతాన్।అయం
గౌరితిమంత్రేణప్రత్యధిదేవతాంసర్పమా- మి॥ పంచామృతస్నానం।కేతకీర
జోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। ప్రాగాద్యష్టదళేషుఏభిర్నామభిఃపూ
జయేత్।కామికాయ।రాహవేన। ఉరగాయన- ధూమాంగాయన- చక్రకా
య।సింహికాతనయాయ।చంద్రసూర్యవిమర్దనాయన। ఏవంసంపూజ్య।ధూ
పదీపహోం సప్రత్యామ్నాయలవణోపేతపాయసనైవేద్య తాంబూలాది
పూజాంకృత్వా। హోమంకుర్యాత్।ఏవంగుణేత్యాది- జన్మనక్షత్రజన్మరా
శ్యపేక్షయాజన్మాద్యరిష్టస్థానస్థితరాహుణాసూచితనాళవేష్టనదోషసర్వా
రిష్టనివృత్త్యర్థంయమహోక్తప్రకారేణనాళవేష్టనశాంతిం గుళూచీసమిధదూ
ర్వాజ్యలవణోపేత పాయసతిలైరష్టోత్తరశతసంఖ్యయాహోమంకరిష్యఇతి
సంకల్ప్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇ
తిమంత్రేణపూర్వోక్తద్రవ్యాణిహుత్వా। అధిప్రత్యధిదేవతామంత్రాభ్యాం
యథాశక్తిహుత్వా। ఇతరకలశాదిదేవతాఇంద్రాదిలోకపాలనాంఏకైకా
హుతింహుత్వా। మృత్యుంజయేతితిలహోమంహుత్వా।స్విష్టకృదాదిహో
మశేషంసమాప్య। ఆచార్యఃలవణోపేతపాయసేనచతుర్దిక్షునమోఅస్తుస
ర్పేభ్యఇతిమంత్రచతుష్టయేనబలిందత్వా। ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్। గుళూ
చీలతయాశిశోర్నాళంయథావేష్టితంతథైవఛార్యతే। ఆచార్యఃపత్నీపుత్ర
భ్రాతృమాతులయజమానంసముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ - ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిః
అక్షిభ్యామితిసూక్తేనపవమానాను వాకేనత్రియంబకేనాసత్యేనేత్యాదినవ
గ్రహమంత్రైస్సురాస్త్వామభిషించంత్వితి ఘోషశాంతి ఆయుష్యసూక్తేనే
త్యాదిమంత్రైరభిషేచయేత్। అనంతరంకర్తాఆర్ద్రవాససంఆచార్యాయ
దత్వా।నవవస్త్రాణిధృత్వా। భూషణాద్యైరలంకృతస్సన్ఆజ్యావలోకనం
కృత్వా॥ అయఃపిండకార్పాసాదికంకేచిత్పఠుః। కలశవస్త్రప్రతిమాదానం
కుర్యాత్। ఆచార్యాయవస్త్రాంగుళీయకఆభరణాదికందద్యాత్॥ బ్రాహ్మ
ణాయదక్షిణాసహితగుళూచీదానంకుర్యాత్। దానమంత్రః॥ నాళాధిదేవ

తారాహుః కాలస్సంప్రియతాం మమ। తస్మాదస్యాః ప్రదానే- ప్రయచ్ఛమే।
ఇమాంగాం మయానులేపితరంగవల్ల్యాదిరచిత భూభాగోపరికల్పితపంచద్రో
ణపరిమితధాన్యరాశ్యుపరికల్పితతదుపరిలిఖితఅష్టదళపద్మోపరిస్థితాగ్నోద
కేనపూరితవస్త్రయుగ్మేనవేష్టితకుంభోపరిస్థాపిత తామ్రపాత్రే ప్రసారితవ
స్త్రోపరిస్థితాం నిష్కపరిమాణస్వర్ణనిర్మితాం సర్వలక్షణలక్షితాం గంధపు
ష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితాం నాళాధిదేవతాప్రతి
మాం పూర్వోక్తఫలం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమేతి దద
ద్యాత్ సవత్సాం గామాచార్యాయదద్యాత్। బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్భ్యశ్చ య
క్షిణాం దద్యాత్। నవగ్రహముఖాభిషేకజపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి
దక్షిణాం దద్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయేదితి ॥ ఇతి శ్రీశౌనకీయే నాళ
వేష్టనశాంతిస్సమాప్తా॥ ※

సామాన్యాశిః.

మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ । మ
హ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణ పృతనాజయేమ। మమదేవా
విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్షమురుగో
పమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ । మయిదేవా ద్రవిణమాయజం
తాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః। దైవ్యాహోతారా వనిషంత పూర్వే
రిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః మహ్యం యజంతు మమయాని హవ్యాకూతిస్స
త్యా మనసో మే అస్తు ఏనో మా నిగాం కతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచ
తామి॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మ
హి ప్రజయా మా తనూభిర్మారథామద్విష తే సోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం
ప్రతినుదన్పురస్తా దదబ్ధో గోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచో యం
తు నిగుతః పునస్తే మైషాం చిత్తం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం
భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం - ఇమం యజ్ఞ
మశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతు యజమానం న్యర్థాత్ । ఉరు
వ్యచానో మహిషశ్శర్మయగ్ం సదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురు
క్షు। స నః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేంద్ర మానో రీరిషో మాపరాదాః।

మేనస్స ౹ అప తే భవన్త్విన్ద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహే తాన్ ॥ వ
సవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అ
ర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమం
నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా ॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః । క్షోభణశ్చర్ష
ణీనాం । సంక్రందనోఽనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాకమింద్రః ।
సంక్రందనేనానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా ।
తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా । స ఇషుహ
స్తైస్స నిషంగిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమ
పా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతే పరిదీయా
రథేన రక్షోహాఽమిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్త్సేనాః ప్రమృణో
యుధా జయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథానాం । గోత్రభిదం గోవిదం వ
జ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణంతమోజసా । ఇమగ్ం సజాతా అనువీ
రయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అను సగ్ంరభధ్వం । బలవిజ్ఞాయస్స్థవిరః ప్రవీరస్స
హస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జై
త్రమింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ । అభిగోత్రాణి సహసా గాహమానోఽదా
యో వీరశ్శతమన్యురింద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడ యుధ్యోఽస్మాకగ్ం
సేనా అవతు ప్రయుత్సు । ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతిర్దక్షిణా యజ్ఞః
పుర ఏతు సోమః । దేవసేనానామభిభంజతీనాం జయంతీనాం మరుతో
యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ
ఉగ్రం । మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషో దేవానాం జయతాము
దస్థాత్ । అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తా జయం
తు । అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవంత్వస్మాను దేవా అవతా హవేషు । ఉద్ధర్
షయ మఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాం మామకానాం మహాగ్ంసి । ఉద్వృ
త్రహన్ వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతు ఘోషః । ఉప
ప్రేత జయతా నరస్స్థిరా వస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో వశ్శర్మ యచ్ఛత్వనా
ధృష్యా యథాసథ । అవసృష్టా పరాపత శరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత । గచ్ఛా

మిత్రాన్ప్రవిశమై షాంకంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణితేవర్మణాచ్ఛాదయామిసోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తాం । ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతంత్వామను * మదంతుదేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతికుమారా విశిఖాఇవ । ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహావిశ్వాహాశర్మ యచ్ఛతు॥

* ఆశీర్వచనమంత్రాః *

ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి । ఘృతంపిబన్నమృతంచారుగవ్యంపితేవ పుత్రంజరసేనయేమం । సుప్రజాః ప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చా వర్చసాసుపోషః పోషైః । నారాయణ శర్మైష తే దేవసూర్య బ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘాయుస్సమామృత యాగ్స్వస్తిమగ్నిర్వాయు స్సూర్య శ్చంద్రమా ఆపోనుసంచరంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచర నారాయణ శర్మన్ । ఇమమగ్నఆయుషేవర్చసేకృధిప్రియగ్ం రేతోవరుణ సోమరాజన్। మాతేవాస్మాఅదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్ । అగ్నిష్టఆయుః ప్రతరాందధాత్వగ్నిష్టేపుష్టింప్రతరాంకృణోతు। ఇంద్రో మరుద్భిరృతుధాకృణోత్వాదిత్యైస్తేవసుభిరాదధాతు । మేధాంతే దేవస్సవితామేధాందేవీసరస్వతీ । మేధాంతేఅశ్వినాదేవావాధత్తాపుష్కరస్రజా । త్వయిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయ్యగ్నిస్తేజోదధాతుత్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాంత్వయీంద్రఇంద్రియందధాతుత్వయి మేధాంత్వయిప్రజాంత్వయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు । అగ్నిరాయుష్మా త్సవనస్పతిభిరాయుష్మాన్తేనత్వా యుషాయుష్మంతంకరోమి । సోమఆయుష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । యజ్ఞఅయుష్మాంత్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషా యుష్మంతంకరోమి ॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంతస్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । ఘృతంనిష్పిబత్యాయాగ్న్వైఘృతమమృతగ్ంహిరణ్యమమృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి । శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి॥

యోవైతాంబ్రహ్మణో వేదఅమృతేనావృతాంపురీం । తస్మై బ్రహ్మచబ్రహ్మాచఆయుఃకీర్తింప్రజాందదుః । భాగధేయమేనైవైనంప్రణయతి । బ్రాహ్మణఆర్షేయఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణోవైసర్వాదేవతాః। సర్వాభిరేవైనందేవతాభిరుద్ధరతి । యావతీర్వైదేవతాస్తాస్సర్వావేదవిదిబ్రాహ్మణేవసంతి - తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివేదివేనమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయే దేతాఏవదేవతాఃప్రీణాతి - పర్యాప్త్యా అనంతరాయాయసర్వస్తోమోతిరాత్రఉత్తమమహర్భవతి । సర్వస్యాప్త్యైసర్వస్యజిత్యైసర్వమేవతేనాప్నోతిసర్వంజయతి । శతంజీవశరదోవర్ధమాన ఇత్యభిగిరమోభవతిశతమితిశతం దీర్ఘమాయుర్మరుతఏనావర్ధయంతి శతమేవతేనశతాత్మానం భవతిశతమనంతంభవతి శతమైశ్వర్యం భవతిశతమితిశతందీర్ఘమాయుః । అగ్నెయశస్విన్యశసేమమర్పయేంద్రావతీమపచితీమిహావహ । అయంమూర్ధాపరమేష్ఠీసువర్చాస్సమానానాముత్తమశ్లోకోఅస్తు॥

ఆయమగ్నిర్గృహపతిస్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః । యథాభగస్యాభ్యాందదద్రయింపుష్టిమథోప్రజాం। ప్రజాయాఅభ్యాంప్రజాపతఇంద్రాగ్నిశర్మయచ్ఛతం । యథైనయోర్నప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోఃప్రజాః । తేనభూతేనహవిషాయమాప్యాయతాంపునః । జాయాంయామస్మాఆవాక్షుస్తాగ్ంరసేనాభివర్ధతాం । అభివర్ధతాంపయసాభిరాష్ట్రేణవర్ధతాం । రయ్యాసహస్రపోషసేమౌస్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవస్తంమావియోష్టంవిశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం॥ ... *

అయం । అగ్నిః । గృహపతిరితిగృహ*పతిః । సుసగ్ంసదితిసు*సగ్ంసత్ । పుష్టివర్ధనఇతిపుష్టి*వర్ధనః। యథా। భగస్య। ఆభ్యాం। దదత్ ।రయిం। పుష్టిం।అథోఇతి। ప్రజామితిప్ర*జాం । ప్రజాయాఇతిప్ర*జాయై।ఆభ్యాం। ప్రజాపతఇతిప్రజా*పతే । ఇంద్రాగ్నీఇతీంద్ర*అగ్నీ। శర్మయచ్ఛతం । యథా।ఏనయోః । న।ప్రమీయాతాఇతిప్ర*మీయాతై। ఉభయోః । జీవతోః।ప్రజాఇతిప్ర*జాః । తేన।భూతేన। హవిషా । అయం।ఏతి।ప్యాయతాం । పునః।జాయాం।యాం । అస్మై।అవాక్షుః।తాం। రసేన।

అభీతి|వర్ధతాం | అభీతి|వర్ధతాం | పయసా|అభీతి | రాష్ట్రేణ | వ ర్ధతాం|రయ్యా|సహస్రపోష సేతిసహస్ర * పోషసా|ఇమా|స్తాం|అనపె క్షితావిత్యనప*ఈక్షితౌ|ఇహ|ఏవ| స్తం|మా|వీతి|యోష్టం|విశ్వం|ఆయుః| వీతి|అశ్నుతం|| ... ... *

అయమగ్నిః|అగ్నిర్గృహపతిః | గృహపతిస్సుసగ్ంసత్ |గృహ * పతిః|సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః | సు*సగ్ంసత్ | పుష్టి*వర్ధనః|యథాభగ స్య|భగస్యాభ్యాం|ఆభ్యాందదత్ |దదద్రయిం| రయింపుష్టిం| పుష్టిమథో| అథోప్రజాం-అథోఇత్యథో | ప్రజామితిప్ర*జాం | ప్రజాయాఅభ్యాం| ప్ర జాయాఇతిప్ర*జాయై | ఆభ్యాంప్రజాపతే - ప్రజాపతఇంద్రాగ్నీ | ప్ర జా*పతే-ఇంద్రాగ్నీశర్మ-ఇంద్రా*గ్నీ - శర్మయచ్ఛతం|యచ్ఛతమితియ చ్ఛతం - యత్తేనయోః - ఏనయోర్న - నప్రమీయాతై - ప్రమీయాతాఉ భయోః- ప్ర*మీయాతై, ఉభయోర్జీవతోః| జీవతోఃప్రజాః - ప్ర*జాః| తేనభూ తేన - భూతేనహావిషా|హవిషాయం|అయమా | ఆప్యాయతాం| ప్యాయతాంపునః | పునరితిపునః-జాయాంయాం - యామస్మై- అస్మాఅ వాక్షుః - అవాక్షుస్తాం-తాగ్ంరసేన - రసేనాభి- అభివర్ధతాం-వర్ధతా మితివర్ధతాం - అభివర్ధతాం - వర్ధతాంపయసా-పయసాభి - అభిరాష్ట్రే ణ- రాష్ట్రేణవర్ధతాం - వర్ధతామితివర్ధతాం - రయ్యాసహస్రపోషసా- సహస్రపోషసేమా | సహస్రపోషసేతిసహస్ర * పోససా | ఇమా స్తాం | స్తామనపెక్షితౌ | అనపేక్షితావిత్యనప - ఈక్షితౌ| ఇహైవ|ఏవ స్తం| స్తంమా|మావి| వియోష్టం|యోష్టంవిశ్వం| విశ్వమాయుః|ఆయుర్వి| వ్యశ్నుతం| అశ్నుతమిత్యశ్నుతం || *త్వష్టాజాయామజనయత్త్వష్టాస్యై త్వాంపతిం | త్వష్టాసహస్రమాయూగ్ంషిదీర్ఘమాయుఃకృణోతువాం ||

(నవోనవోభవతిజాయమానోఽహ్నాంకేతురుషసామేత్యగ్రే | భా గందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః) || నవోన వఇతినవఃనవః | భవతి | జాయమానః | అహ్నాం| కేతుః | ఉషసాం|ఏతి అగ్రే|భాగం | దేవేభ్యః| వీతి|దధాతి| ఆయన్నిత్యాఽయన్ | ప్రేతి|చం ద్రమాః|తిరతి | దీర్ఘం|ఆయుః|| * ||నవోనవోభవతి| నవోనవఇతినవః-న

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

వః । భవతిజాయమానః । జాయమానోహ్నాం । అహ్నాంకేతుః । కేతురు
షసాం । ఉషసామేతి । ఎత్యగ్రే । అగ్రఇత్యగ్రే । భాగందేవేభ్యః । దేవే
భ్యోవి । విదధాతి । దధాత్యాయన్ । ఆయన్ప్ర । ఆయన్నిత్యాఽయన్
ప్రచంద్రమాః।చంద్రమాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం।దీర్ఘమాయుః । ఆయురిత్యా
యుః।నవోనవో భవతి జాయమానఇతిపురోనువా క్యాభ వత్యాయు
రేవాస్మిన్ తయాదధాతియ మాదిత్యా అగంశుమాప్యాయ యంతీతి
యాజ్యైవైనమేత యాప్యాయయతి ॥ ఆయుర్దాఅగ్నేహవి షాజు[redacted]ణో
ఘృతప్రతీకోఘృ తయోనిరేధి । ఘృతంపీత్వా మధుచారు గవ్యంపితేవపు
త్రమభిరక్షతాదిమం ॥ ఆయుర్దాఇత్యాయుః - దాః।అగ్నే । హవిషః । జు
షాణః । ఘృతప్రతీకఇతిఘృత-ప్రతీకః।ఘృతయోనిరితిఘృత । యోనిః । ఎ
ధి । ఘృతం।పీత్వా । మధుచారు। గవ్యం।పితా । ఇవ।పుత్రం । అభీతి । రక్ష
తాత్ ।ఇమం ॥ ఆయుర్దాఅగ్నే ।ఆయుర్దాఇత్యాయుః - దా.।అగ్నేహవి
షః । హవిషోజుషాణః। -జుషాణోఘృతప్రతీకః । ఘృతప్రతీకోఘృతయో
నిః । ఘృతప్రతీకఇతి । ఘృత-ప్రతీకః । ఘృతయోనిరేధి । ఘృతయోనిరితి
ఘృత-యోనిః । ఎధీత్యేధి । ఘృతంపీత్వా । పీత్వామధు।మధుచారు।చారు
గవ్యం । గవ్యంపితా । పితేవ।ఇవపుత్రం,పుత్రమభి । అభిరక్షతాత్ ।రక్ష
తాదిమం । ఇమమితీమం।శోచిష్కేశోఘృతనిర్ణిక్పావకః । సుయజ్ఞోఅగ్ని
ర్యజథాయదేవాన్ । ఘృతైస్స మిద్ధోఘృత మస్యానం । ఘృతపుృష
స్త్వాసరితోవహంతి । ఘృతంపిబన్త్సుయజాయక్షిదేవాన్ । ఆయుర్దా
అగ్నేహవిషాజుషాణః । ఘృతప్రతీకోఘృత యోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా
మధు చారుగవ్యం - పితేవ పుత్రమభి రక్షతాదిమం ॥ ఆశాస్తేయంయజ
మానోసౌ - ఆయురాశాస్తే । సుప్రజాస్త్వమాశాస్తే - సజాతవనస్యా
మాశాస్తే - ఉత్తరాందేవయజ్యామాశాస్తే - భూయోహవిష్కరణమా
శాస్తే - దివ్యంధామాశాస్తే- విశ్వం ప్రియమాశాస్తే-యదనేనహవిషా
శాస్తే - తదశ్యాత్తదృధ్యాత్ - తదస్మైదేవారాసంతాం - తదగ్నిర్దేవో
దేవభ్యోవనతే - వయమగ్నేర్మానుషాః-ఇష్టంచవీతంచ - ఉభేచనోద్యా
వాపృథివీ - అగంహసస్పాతాం - ఇహగతిర్వామస్యేదంచ - నమోదేవే

భ్యాం ॥ శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రి యెప్రతితిష్ఠతి॥

అథఋగ్వేదాశీః.

ఇంద్రశ్రేష్ఠాని ద్రవిణానిధేహిచిత్త్యందక్షస్యసుభగత్వమస్మే - పోషంరయీణా మరిష్టింతనూనాంస్వాత్మానంవా చస్సుదినత్వమహ్నాం । ఇంద్ర । శ్రేష్ఠాని - ద్రవిణాని- ధేహి-చిత్త్యం-దక్షస్య -సుభగత్వమితిసుభగత్వం-అస్మే-పోషం-రయీణాం-అరిష్టిం - తనూనాం - స్వాత్మానం - వాచః - సుదినత్వమితిసుదిన-త్వం-అహ్నాం॥ఇంద్రశ్రేష్ఠాని శ్రేష్ఠానిద్రవిణాని-ద్రవిణానిధేహి - ధేహిచిత్త్యం - చిత్త్యందక్షస్య - దక్షస్యసుభగత్వం।సుభగత్వమస్మే - సుభగత్వమితిసుభగ - త్వం -అస్మేఇత్యస్మే-పోషంరయీణాం।రయీణామరిష్టింఅరిష్టింతనూనాం. తనూనాంస్వాత్మానంస్వాత్మానంవాచః -వాచస్సుదినత్వం-సుదినత్వమహ్నాం।సుదినత్వమితిసుదిన-త్వంఅహ్నామిత్యహ్నాం - తతోనదేతాంద్వంద్వమింద్రేణదేవతాస్స్యస్యంతే-దంద్వంవైమిథునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే - ప్రజాత్యైప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద - ఇత్యృగ్వేదాశీః—ఏవమేవసామవేదాశీః ॥ ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వంవిశ్వమాయురసిమాయి ప్రాజాంత్వష్టారాజానిధేహ్యస్మైశౌఅశతం జీవేమశరదోవఆఆయంతేఎఎఎ ॥

అథసర్వశాంతివిధిః.

అథాతస్సర్వ శాంతివిధింవ్యాఖ్యాస్యామోపుణ్యాహే దంపత్యోశ్చంద్రతారాబలాన్వితేపూర్వాహ్ణే దంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వా ॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ తస్యపత్నీదుష్టనక్షత్రేచరణేవారేతిథౌ ప్రథమరజస్వలాసతీ యోదోషస్స మజనితద్దోషపరిహారద్వారాత నక్షత్ర దేవతాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా ఉద్దిశ్య ॥ ప్రీత్యర్థం నవగ్రహపురస్సర కృత్తికానక్షత్రశాంతి హోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యఇతిసంకల్ప్య ॥ వేదవంతంకుటుంబినంవిత్తహీన మాచారవంతం బ్రాహ్మణమాచార్యత్వేనియోజ్యైవం లక్షణసంపన్నమపరంవి ప్రంబ్రహ్మత్వేనియోజ్య వంవిధాన వశిష్టాన్ బ్రాహ్మణాన్ చతురానోభద్రాఃభద్రాగ్నే సహస్రశీర్షానమస్తేరుద్రమన్యవ ఇతికద్రుద్రా యేంద్రాగ్నేయనై ఋతివాయవ్య ఈశాన్యకోణేషు

ద్వారజలఆర్త్విజ్యేషునియోజ్యేవంవిధానవశిష్టాన్ బ్రాహ్మణాన్ రుద్ర
జపశాంతిజప గాణాపత్యసౌరమృత్యుంజయరుద్రాభిషేకాశ్వత్థ ప్రద
క్షిణగ్రహమఖార్థంచనియోజ్య । గృహస్యోత్తరదిగ్భాగే అరత్నిద్వయ
మాత్రం చతురశ్రంఖాతమపిద్విరత్నిమాత్రంచతురస్రే ద్వ్యంగుల్యో
త్సేధంమెఖలాత్రయ యుక్తంపశ్చిమతోమధ్యమమె ఖలాయామశ్వత్థదళ
సంకాశ యోనింకృత్వా తత్పూర్వతః పూజార్థంచతురశ్రిమంటపంకృ
త్వాగోమయేనోపలిప్య స్వస్తిశంఖపద్మాదిరంగవల్లీఃకృత్వా ఏవంక
ల్పోక్తరూపం ధ్యాత్వాకల్పోక్త ప్రకారేణస్థండిల పూజ్యాం కృత్వా
కలశారాధనంకుర్యాత్ । స్యోనా పృథివీతి పృథివీ సంప్రార్థ్య॥ యే
నతోకామేతి ధాన్యరాశింపరికల్ప్య॥ తంతుంతన్వన్నితికలశాన్ తంతు
నావేష్టయిత్వా । ఆకలశేష్వితిమధ్యేప్రధానకలశంతద్దక్షిణతః అన్య దే
వతాంత దుత్తరతః ప్రత్యధిదేవతాం ప్రాచ్యాగ్రంశతచ్ఛిద్రంస శుక్ల
వస్త్రందక్షిణతో బ్రహ్మకలశమాగ్నేయాదిచతుష్కోణేషు చత్వారో వా
రుణకలశాన్ ఋత్విజోసధాయశతఓషధానిసగ్ం సృజ్యయథాకలశసం
ఖ్యాకాన్ విభజ్య । యాఓషధీరితిసర్వాన్ సంభారాన్నివపంతి । తే
షామభావేవిష్ణుక్రాంతసహదేవీతులసీశతావరీవా । తేషామప్య భావే
హేమమూలంవా । ఓషధయస్సంవదంతఇతియవగో ధూమమాషముద్గ
ప్రియంగుచణక రాజమాషతిలకుళత్థశ్యామాకాన్నిక్షిప్య । ఉద్ధృతా
సీతిగజాశ్వరథ గోకులరాజద్వార చతుష్పథమృత్తికాః । రుపతిభిమఇ
త్యౌదుంబరవటాశ్వత్థ ప్లక్షామ్రత్వచః । ప్రవోయజ్ఞేష్వితిత్వగర్భోక్త
శాఖాః । సహిరత్నానీతిముక్తా ప్రవాళవజ్రవైడూర్య నీలాన్ । గంధ
ద్వారమితికుంకుమాగరుకర్పూరచందన రోచనాని । హిరణ్యరూపఇ
తిసువర్ణ రజితాంమ్ర శకలాన్ । గాయత్ర్యాగోమూత్రం । గంధ
ద్వారామితిగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిచక్షీరం । దధిక్రావుణ్ణైతిదధి।
శుక్రమసీత్యాంజ్యం।దేవస్యత్వే తిద్విరావృత్యాకుశోదకం ఆప్యాయస్వేతి
క్షీరందధిక్రావుణ్ణఇతిదధి। శుక్రమసీత్యాజ్యం।మధువాతాఇతిమధు।స్వాధుః
పవస్వేతిశర్కరా।కాండాత్కాండాదితిదూర్వాన్। పునంతుమాదేవజ

నాఙ్కితకుశగ్రంథిం। యాః ఫలినీరితి ఫలపుష్పాణి। ఇమం మే గంగే। ఆపోవా
ఇదం। యాః ప్రవతో నివత ఇతి సర్వకలశేష్వపః పూరయిత్వా। తతః
కలశానన్వారభ్య జపతి। కలశస్య ముఖే బ్రహ్మా మధ్యయాశ్స్థితస్స్వయం।
కలశాధస్థితో విష్ణుః కూర్మరూపేణ సంస్థితః। గంగా గోదావరీ చైవతుం
గభద్రా సరస్వతి। భాగీరథీ నర్మదా చ యమునా కృష్ణవేణికా। మలాప
హారీ కావేరి చంద్రభాగా కుముద్వతి। పయోష్ణి ఫల్గునీ రమ్యా వదీ భీమరథీ
శుభా పంపా పాపప్రశమనీ ప్రణీతా బ్రహ్మనిర్మితా॥ అర్జునీ వంజులా
దేవీ యాశ్చాన్యాస్సింధుసంగతాః। ఏతాః పుణ్యా మహానద్యః నిత్యం కల
శమాశ్రితాః। కర్షమాత్ర సువర్ణేన తదర్ధార్ధేన వా కృత ప్రతిమాం
అగ్నిస్సుత్రామితి సూక్తేన ప్రతిమాతప్తశుద్ధిం కృత్వా పంచగవ్య పంచామృ
తైరభిషిచ్య తేషాం మధ్యే ఆపో హిష్ఠేతి వారుణస్నానం కృత్వా ఇమం
మే వరుణ తత్వాయామి త్వంనో అగ్నే స త్వంనో అగ్న ఇత్యాగ్నేయ్యాది
చతుష్కోణస్థిత కలశానాముపరి వస్త్రయుగ్మ సమన్విత ప్రతిమాం ఋత్వి
జో నిధాయాచార్యో మూలమంత్రేణావాహనాదికల్పోక్త ప్రకారేణ
షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్। ఆనో భద్రా భద్రాగ్నే సహస్ర శీ
ర్షా నను స్తై రుద్రమన్యవ ఇతి కద్రుద్రాయేతి వా అష్టోత్తరశత సహస్రమ
ష్టోత్తరశతం వాజస్త్వా యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత ఇతి పుష్పాంజలిం కృత్వా
పూజాం సమాప్య పూర్వోక్త కుండే విధివదగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిము
ఖాంతే సర్వేషు శాంతి హోమేషు పాలాశ సమిదాజ్య చరుభిస్సహాచా
ర్యః అత్ర వేపరమాన్నేన గాయత్ర్యా హుత్వా మూలమంత్రేణ త్ర్యం
బకమంత్రేణాజ్య దూర్వా తిలాక్షతైర్హుత్వా యజమానస్యాపమృ
త్యు నశ్యత్వాయు వర్ధతామిత్యుక్త్వేంద్రాది లోకపాలానామే
కైకాజ్యాహుతిర్హుత్వా శేషేణ స్విష్టకృతం హుత్వా ప్రాస్తసమి
ధమిత్యసన్నహనంచాగ్నే ప్రహృత్య చిత్తం చేత్యష్టపంచాశదుపహో
మాన్ హుత్వా బహిస్సమంజనం పర్యగ్నిం మధ్యను పరిధిం ప్రహృ
త్యేత్యాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కుర్యాత్ ॥ ౨ ॥ తతో మంటపస్యైశా
న దిగ్భాగే అభిషేక మంటపం కృత్వా తస్మిన్ దంపతి ఉపవేశ్య ఋత్విగ్భి
స్సహాచార్యస్స్వదిక్షుస్థిత్వా సస్వకలశోదకైర్మార్జయంతః ॥

సర్వశాంతివిధిః.

ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇ
త్యేతైరనువాకైశ్చ మార్జయంతః । దేవస్యత్వాసర్వేషువా ఏషుజాతవేదసే
సైతుపరమాదిచతుర్దశానువాకైర్యద్దేవా దేవహేడనమిత్యనువాకద్వయే
న దేవస్యత్వేత్యనువాకశేషేణ దేవీరాపోహవిష్మతీర్ద్విపదాదివముంచతుమే
నేదంభూతంచిత్పతిస్త్వాపు నాతుశన్నోదేవీరపాగ్ంరసః। అగ్నిర్దేవతాగ్ని
రాయుష్మానక్షిభ్యాంతే । నిషసాదధృతవ్రతాసత్యేనేత్యాదినవగ్రహోక్త
మంత్రైస్త్రాతారమింద్రంత్వంనో అగ్నేసుగంనఃపంథామసున్వంతంతత్వా
యామ్యానోనియుద్భిర్వాయగ్ం సోమతమీశానమస్మైరుద్రాస్యోనా పృథివీ
సముద్రజ్యేష్ఠాముంచామిత్వేతి। రజస్వలాశాంతిశ్చేతా। శ్రీసూక్తఘృతసూ
క్తఆయుష్యసూక్తవిష్ణుర్యోనిమితి । సురాస్త్వామభిషించంతుబ్రహ్మవిష్ణుమ
హేశ్వరాః। వాసుదేవోజగన్నాథస్తథాసంకర్షణోవిభుః।ప్రద్యుమ్నశ్చాని
రుద్ధశ్చభవంతువిజయాయతే । ఆఖండలోగ్నిర్భగవాన్యమోవైనిరృతిస్త
థా। వరుణఃపవనశ్చైవధనాధ్యక్షస్సదాశివః। బ్రహ్మణాసహితశ్శంభుర్ది
క్పాలాఃపాంతుమేసదా।కీర్తిర్లక్ష్మీర్ధృతిర్మేధాపుష్టిశ్శ్రద్ధాక్షమామతిః। బుద్ధి
ర్లజ్జావపుశ్శాంతిః పుష్టిఃకాంతిశ్చమాతరః । ఏతాస్త్వామభిషించంతుధర్మప
త్న్యస్సమాగతాః। ఆదిత్యశ్చంద్రమాభౌమోబుధజీవసితార్కజాః।గ్రహా
స్త్వామభిషించంతురాహుకేతూచసర్వదా। దేవదానవగంధర్వయక్షరాక్ష
సపన్నగాః। ఋషయోమునయోగావోదేవామాతరఏవచ। దేవపత్న్యస్త
థానాగాదైత్యాశ్చాప్సరసాంగణాః । అస్త్రాణిసర్వశస్త్రాణిరాజానోవా
హనానిచ।ఔషధానిచరత్నానికాలస్యావయవాశ్చయే। సర్వేసముద్రాస్స
రితస్తీర్థానిజలదానదాః । ఆయాంతుయజమానస్యదురితక్షయకారకాః। ఇ
త్యేతైరభిషించ్య। మంగళార్తిక్యంకుర్యాత్॥పంచవర్ణాన్నానిసర్వదిక్షువిన్య
స్యార్ద్రవస్త్రాణివిప్రస్యాచార్యాయదత్వా।నవవస్త్రాణిధారయేత్। ఆచ
మ్య।గంధమాల్యైరలంకృత్య। స్వర్ణయుక్తంకాంస్యపాత్రంగోఘృతపూరి
తం। రూపంరూపంప్రతిరూపోబభూవతదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ । ఇం
ద్రోమాయాభిఃపురురూపఈయతేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ। కల్యా
ణజననంపుణ్యంసర్వకల్మషనాశనం। ఆయుర్వృద్ధికరంయస్మాత్కుర్యాదా

జ్యావలోకనం। ఇత్యేతాభ్యామాజ్యమవలోక్యసదక్షిణాజ్యకాంస్యపాత్రం
మృత్యుంజయస్వరూపిణేదద్యాత్ । చత్వారింశత్పలాదూర్ధ్వమయఃపిండం
సదక్షిణం।తవాధీనానిసర్వాణిశస్త్రాణ్యస్త్రాణియానిచ। అయఃపిండనమస్తు
భ్యందుష్టారిష్టంనివారయ॥ఇతిసదక్షిణమయఃపిండందద్యాత్। కలశారాధన
మంటపేదేవస్యపురతఃస్థిత్వా । ఋత్విగ్భిస్సహాచార్యైఃపూజాద్యైఃకారితః
ఫలంలబ్ధ్వాతేషాంవస్త్రాభరణకలశప్రతిమాదికందద్యాదాచార్యాయగాం
దద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణాందద్యాదితరేభ్యోదక్షిణాం దద్యాత్పంగుదీ
నాంధకృపణాదీనిసంతర్ప్య । శతంపంచాశత్పంచవింశతిర్వాబ్రాహ్మణా
న్భోజయేదిత్యాహభగవాన్బోధాయనః॥దిగ్బలిమంత్రః॥ యాసీహభూతా
నివసంతితాఃబలింగృహీత్వావిధివత్ప్రయుక్తం। అన్యత్రవాసఃపరికల్పయం
తునమోస్తుతేభ్యస్సకలగ్రహేభ్యః। అగ్నిసూక్తం॥అగ్నిస్సప్తింవాజంభరం
దదాత్యగ్నిర్వీరంశ్రుత్యంకర్మనిష్ఠాంఅగ్నిరోదసీవిచరత్సమంజన్నగ్నిర్నారీం
వీరకుక్షింపురంధిం । అగ్నేరప్నసస్సమిదస్తుభద్రాఅగ్నిర్మహీరోదసీఆవివే
శ।అగ్నిరేకందోదయత్సమత్స్వగ్నిర్వృత్రాణిదయతేపురూణి।అగ్నిర్హత్యం
జరతఃకర్ణమావాగ్నిరద్భ్యోనిరదహజ్జరూథం । అగ్నిరత్రింఘర్మఉరుష్యదం
తరగ్నిర్నృమేధంప్రజయాసృజత్సం । అగ్నిర్దాద్రవిణంవీరపేశాఅగ్నిరృ
షింయస్సహస్రాసనోతి। అగ్నిర్దివిహవ్యమాతతానాగ్నేర్ధామానివిభృతా
పురుత్రా । అగ్నిముక్థైరృషయోవిహ్వయంతేగ్నింనరోయామనిబాధితాసః।
అగ్నింవయోఅంతరిక్షేపతంతోగ్నిఃసహస్రాపర్యేతిగోనాం। అగ్నింవిశఈ
ళతేమానుషీర్యాఅగ్నింమనుషోనహుషోవిజాతాః। అగ్నిర్గాంధర్వీంపథ్యా
మృతస్యాగ్నేర్గవ్యూతిర్ఘృతఆనిషత్తా।అగ్నయేబ్రహ్మర్భవస్తతక్షురగ్నిం
మహామవోచామాసువృక్తిం । అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్ఠాగ్నేమహి
ద్రవిణమాయజస్వ॥గ్రహధాన్యాః॥ గోధూమాస్తండులాఃఖల్వాఃముద్గాశ్చ
ణకబర్బరాః। తిలమాషకుళుత్థాశ్చగ్రహధాన్యాఃప్రకీర్తితాః।గజాశ్వరథవ
ల్మీకగోకులేషుప్రహ్రదేషుచ। రాజద్వారేసంగమేషుమృత్తికాష్టాప్రకీర్తితాః॥

—(*) ఆతురసన్న్యాసః. (*)—

ఆతురోద్వివిధః । రోగాదినాముమూర్షుర్వ్యాఘ్రాదినాభయాక్రాంత

శ్చేతివ్యాఘ్రాదినాభయాక్రాంతస్యదత్తాత్రేయః॥శ్లో॥ఉత్పన్నేసంకటేఘోరేచోరవ్యాఘ్రాదిగోచరే।భయభీతస్యసన్న్యాసమంగిరామునిరబ్రవీత్। ఆతురాణాంచసన్న్యాసేనవిధిర్నైవచక్రియా।ప్రైషమాత్రంసముచ్చార్యసన్న్యాసంతత్రపూరయేత్ సోపిజీవిష్యతిచేత్ యథావిధిప్రకారః। యథావిధిదండాదికాన్ధృత్వాస్వధర్మనిష్ఠోభవేత్। ఇతిరోగాక్రాంతస్యవిధివిశేషోస్తి॥ సంకల్పపూర్వకంతత్రక్షౌరంకృత్వాయథావిధి । ప్రాయశ్చిత్తంయథాశక్తికుర్యాద్విత్తానుసారతః । గత్వోదకసమీపంతుపాత్రాభ్యాముపఉద్ధరేత్ । తయోరేకంకరేణాథగృహీత్వాదక్షిణేనవై । అస్యస్మిన్నేషవేత్యాదిమంత్రాభ్యాంజుహుయాత్సుధీః । కృత్వాహుతిద్వయంపశ్చాత్పాత్రస్థంహుతశేషితం। ఆశుశ్శిశానోవృషభ ఇత్యనువాకేనాభిమంత్రయేత్ । పుత్రైషణేతిమంత్రేణతద్గృహీత్వాపిబేజ్జలం। ద్వితీయమభయంసర్వేభ్యేతదుక్త్వాపునఃపిబేత్।ఓంభూర్భువస్సువరోమితిపిబేచ్ఛిష్టంనశేషయేత్। ఆచాయాంజలినాతోయమన్యత్ప్రతిదిశంక్షిపేత్ । ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాచోర్ధ్వబాహుఃరతంద్రితః। సన్న్యస్తోహమిమంమంత్రంత్రివారంహ్యభ్యసేద్ద్విజః। అతఊర్ధ్వంగృహంబంధోర్నగచ్ఛేద్భిక్షుకోభవేత్। మృతేతునిక్షిపేద్భూమావప్రదకేవాయథావిధి। అస్యప్రయోగః।అథజలాశయంగత్వాపఉపస్పృశ్యక్షౌరంకృత్వాయథావిధిస్నాత్వా అశక్తశ్చేన్మంత్రస్నానంకృత్వా సర్వప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాప ఉపస్పృశ్యపాత్రేఉదకంగృహీత్వాదక్షిణేనహస్తేన కించిదుదకమాచాయ । ఎషవాఅగ్నిర్యఃప్రాణఃప్రాణంగచ్ఛస్వాహాస్వాంయోనింగచ్ఛస్వాహేతిప్రథమాహుతిః । ఆపోవైసర్వాదేవతాస్సర్వాభ్యోదేవతాభ్యోజుహోమిస్వాహాఇతిద్వితీయామప్సుహుత్వాతతః పాత్రస్థంహుతశేషంతోయంఆశుశ్శిశానఃఇత్యనువాకేనాభిమంత్ర్య । పుత్రైషణావిత్తైషణాలోకైషణాచారేషణానిమయాత్యక్తాస్వాహేతి। హస్తేనకించిదుదకంపిబేత్। అభయంసర్వభూతేభ్యోమత్తస్స్వాహేతిద్వితీయంపిబేత్। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।ఇతిపాత్రస్థముదకంనిశ్శేషంపిబేత్। అన్యజ్జలంప్రతిదిశంక్షిపేత్।అథసావిత్రీప్రవేశనం । ఓంభూఃతత్సవితుర్వరేణ్యంగాయత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి।ఓంభువః। భర్గోదేవస్యధీమహి।సావిత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి।

ఓగ్ంసువఃధియోయోనఃప్రచోదయాత్ సరస్వతీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓంభూఃతత్సవి+ధీమహిగాయత్రీం+మి। ఓంభువః।ధియో+త్। గాయత్రీం వ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓగ్ంసువః।తత్స+మి।ఓంభూ+వః।తత్స+త్కృత్స్నంగాయత్రీంవ్యాహృతిషుప్రవేశయామి। ఓంభూఃవ్యాహృతింప్రణవే ప్రవేశయామి।ఓంభువః। వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి।ఓగ్ంసువః,వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి। ఓంభూ+వఃసర్వావ్యాహృతీః ప్రణవేప్రవేశయామి। ప్రణవవిశిష్టోభూత్వాశిఖాంయజ్ఞోపవీతంచగృహీత్వాభూస్స్వాహేత్యప్సువాభూమౌవాప్రక్షిప్యఆత్మానమన్విచ్ఛేత్॥అథప్రైషః॥ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాఊర్ధ్వబాహురతంద్రితః॥ మంద్రస్వరేణ। ఓంభూఃసన్యస్తంమయా।మధ్యమస్వరేణ। ఓంభువః।సన్యస్తంమయా। ఉచ్చైస్స్వరేణ।ఓగ్ంసువః।సన్యస్తంమయా। ఓంభూ+వః।సన్యస్తంమయా।తతఃపరంపుత్రగృహంనగచ్ఛేత్।స్వధర్మనిష్ఠోభవేత్। మృతేసన్యాసిధర్మేణఔర్ధ్వదైహికంకుర్యాత్। ఆహితాగ్నిశ్చేత్ప్రాజాపత్యామాగ్నేయీంత్రైధాతవీయాంవైశ్వానరీంవాసర్వవేదసాక్షిణామిష్టింకుర్యాత్।అనాహితాగ్నిశ్చేదాగ్నేయస్థాలీపాకపూర్వకంసర్వంసమానమన్యత్ ఇష్ట్యశక్తౌఇష్టిదేవతాన్దైఆహవనీయేపూర్ణాహుతిగ్ంహుత్వామంత్రేణాహవనీయేదారుమయాణిప్రజ్వాల్యమృన్మయాన్యప్సునిక్షిప్యఅయంతేయోనిర్వ్యాతేఅగ్నెయజ్ఞియే తిద్వాభ్యామాత్మన్యగ్నిత్సమారోప్యఆతురసన్యాసంకుర్యాత్॥ ఇతిస్మృతిసిద్ధాంతాంగిరోక్తాతురసన్యాసవిధిః॥ *

స్వస్తిమంత్రార్థాః.

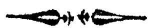
స్వస్తి॥ మంత్రార్థాస్సత్యాస్స ఫలాస్సంత్వితిభవంతోమహాంతోనుగృహ్ణాంతు। ఇతిసభ్యాఃపర్షదముద్దిశ్యబ్రూయాత్-అనంతరంపర్షదుచ్చైస్తథాస్త్వితిసభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పూరణంయజమానస్యక్రియాలోపపూర్త్యైభవతి॥శ్లో॥జపచ్ఛిద్రంతపశ్ఛిద్రంయచ్ఛిద్రంయజ్ఞకర్మణి।సర్వంభవతినిశ్ఛిద్రంబ్రాహ్మణైరుపపాదితమితి। స్మృతేః॥ఏవముత్తరత్రాప్యూహనీయం॥ ఉపనయనేవటోరాశీర్వాదః॥ అస్యవటోఃవేదోక్తంపరిపూర్ణమాయుష్యంభూయాదితిభవంతోమహాంతోనుగృహ్ణాంతు। అస్యవటోర్గురుకులవాసబ్రహ్మ

చర్య వ్రతకాలద్వ ... చరణ గురుశుశ్రూషణా
దౌమతిరచంచలా ... ప్త్విష... స్తు। అస్యవటోర్గురుదేవతా
సుగ్రహేణప్రణవశ్ర ... యాగ్నికార్యస్త్వితిభ...తథాస్తు। అస్యవటోః వేదా
స్సర్వోపతిభాసంతా ... థాస్తు। అస్యవటోఃసాంగవేదవేదాంతపా
రంగతత్వమస్త్వితిభ...స్తు। అస్యవటోఃసకలవిద్యానైపుణ్యమస్త్వితిభ...
స్తు।అస్యవటోః పరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వంభూయాదితిభ...స్తు।

వివాహే। అనయోర్దంపత్యోఃప్రీతిరవిచ్ఛిన్నాస్త్వితిభ...తథాస్తు। అన
యోర్దంపత్యోః గృహస్థాశ్రమధర్మకర్మనిష్ఠాగరిష్ఠత్వం భూయాదితిభ...
స్తు॥ ఇమౌదంపతీఅన్యోన్యప్రీతియుక్తౌసాలంకారౌసంతానసంపత్సమృద్ధౌకీ
ర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితిభ...స్తు॥ ఇమౌజాయాపతీవాణీహి
రణ్యగర్భావివపూజ్యౌ। లక్ష్మీనారాయణావివపూర్ణానందౌ। గౌరీశంకరా
వివనిత్యానపాయౌఅరుంధతీవశిష్ఠావివతపస్సమృద్ధౌ సీతారామావివసకల
భోగభాగ్యోపేతౌరాధాకృష్ణావివసఫలమనోరథౌ అనసూయాత్రీఇవపా
తివ్రత్యసత్య శౌచపరాయణౌచిరాయుష్మంతౌధనకనకవస్తు వాహనపుత్ర
పౌత్రాద్యభివృద్ధిమంతౌచస్యాతామితిభ...స్తు। గురుదేవతాప్రసాదేననిశ్చి
తౌనిరుపద్రవౌనీరోగౌనిర్వ్యసనౌనిర్దుః ఖౌభగవద్భక్తిభాజౌస్తామితిభ...
స్తు॥సర్వముహూర్తానంతరంకర్తవ్యాశీర్వాదః। అస్మిన్ముహూర్తేలగ్నహోరా
ద్రేక్కాణనవాంశ ద్వాదశాంశత్రింశాంశాదిసమయేషు యేయేగ్రహాః
యజమానస్యజన్మనక్షత్రజన్మరాశివశాత్ నామనక్షత్రనామరాశివశాచ్చశు
భేతరస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాంశుభఫలదాతృత్వంభూయాదితిభవం
తో...స్తు॥ యేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేచాత్యంతశుభఫలదానేనాను
కూలాభవంత్వితిభ...స్తు॥ యేగ్రహాఃఅంగచారవశాత్ గోచారవశాత్
నిత్యచారవశాత్ లత్తోపలత్తవేధాక్రాంతవశాత్ ప్రతికూలఫలదాఇతివిజ్ఞా
యంతే తేపియజమానకృతపూజనేనసుప్రీతాఃమహాజనాశీర్వాదబలేనవిశేష
శుభప్రదాఏవభూయాస్తురితిభ...స్తు। అనుష్ఠితమేతల్లగ్నంచసకలదోషవి
రహితంశుభబలకలితంచసుఖప్రదంభూయాదితిభ...స్తు। యచ్చయజమా
నహృదయంయేచయజమానానుబంధినఃసర్వేపిభగవత్ప్రసాదేనకల్యాణాభి

సంధయఃకల్యాణభాజశ్చభవంత్విభి మహిమాత్సవేయ
త్కించిదపశబ్దితంయాజకానాంయచ్చాఛ యచ్చశ్యతమ
లంవాతత్సర్వమపివేదఘోషేణబ్రాహ్మణాశీర్భిః చశాంతకలుషంసే
మంగలంసుశ్లీలంశ్రావ్యంస్వస్తికృచ్ఛుభాయాదితిభ. స్తు। సంతతశ్రీరస్తు।
సమస్తసన్మంగళానిభవంతు ॥ తతస్సభాంప్రతిసాష్టాంగంప్రణమ్యమంత్రా
క్షతాన్ ప్రతిగృహ్ణీయాదితిదేశకులాచారానురోధేన సంప్రదాయపరిపా
ట్యమసర్తవ్యేతిదిక్। ※
యశ్చేమాంపద్ధతింనాధీనం జేత్తంధిక్ । తతస్సభాసదోయథోచితంసం
పూజ్యదక్షిణాదానాదినాసమారాధయేదితిశివం॥ ఓతత్సత్.

సమాప్తోయంగ్రన్థః.

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణాతటినీతట వేంకటపురవాసివి ప్రవర్యేణ। ములుకుట్లవి
శ్వనాథాహ్వయసుధి యాస్మార్తకర్మఃగ్లీతం ॥ శాఖాసూత్రం ప్రాక్త
నశిష్టాచారంచదేశకులరీతిం।సంగృహ్యోచితవిధయాప్రయోగచింతామణిః
కృతోజీయాత్। బ్రాహ్మణతోషోభూయాదిత్యేవహిముద్రితంపుస్తం। వేద
వ్యాస్యాక్రాంతంగంగాహరణేభగీరథోభూయాం॥ ※

